STARINE

NA SVIJET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

KNJIGA XXXV.

U ZAGREBU 1916.

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE LAV. HARTMANA
(STJEPAN KUGLI).

Knjige, koje je dosad izdala ili u svojinu preuzela Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti:

I. Zbornici:

1. **Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.** (Knj. 1.—213.):
Knjige 1.—59. zajedničke su za sva tri razreda; od njih nema više u zalihi knj. 4.—10. i 14; ostale pak stoje: knj. 1.—19. po K 2·50, knj. 20.—59. po K 3. Počevši od knj. 60.: posebne knjige razredâ historičko-filologičkoga i filosofičko-juridičkoga: **svaka knjiga** po K 3, samo 129. knj. K 4, 142. knj. K 3·50, knj. 213. K 2; posebne knjige razreda matematičko-prirodoslovnoga: knj. 137., 139., 141., 149. i 163. po K 2, **ostale knjige** po K 3, samo knj. 120. za K 4, knj. 122. i 185. po K 5, a 123. za K 1·50; u slavu petdesetgodišnjice prieporoda hrv. knjige g. 1885. knj. 80. K 4, Boškovićeva stogodišnjica: knj. 87., 88. i 90. zajedno stoje K 9.
2. **Stari pisci hrvatski.** (Knj. 1.—23.)
Knj. 1. Pjesme M. Marulića K 4; — **knj. 2.** Pjesme Šiška Menčetića Vlahovića i Gjora Držića K 4; — **knj. 3.** i **4.** Pjesme Mavra Vetranića Čavčića; 3. knj. K 4, 4. knj. K 5; — **knj. 5.** Pjesme Nikole Dimitrovića i Nikole Nalješkovića K 4; — **knj. 6.** Pjesme Petra Hektorovića i Hanibala Lucića K 4; — **knj. 7.** Djela Marina Držića K 6; — **knj. 8.** Pjesme Nik. Nalješkovića, A. Čubranovića, M. Pelegrinovića i S. Mišetića Bobaljevića i Jegjupka neznana pjesnika, K 3·40; — **knj. 9.** Djela Ivana Fr. Gundulića K 10; — **knj. 10.** Djela Frana Lukarevića Burine K 5; — **knj. 11.** Pjesme Miha Bunića Babulinova, Maroja i Oracija Mažibradića i Marina Bureśića K 3·60; — **knj. 12., 13.** i **14.** Djela Gjona Gjora Palmotića: 12. K 6, 13. K 7, 14. K 4; — **knj. 15.** Djela Antuna Gleđevića K 4; — **knj. 16.** Djela Petra Zoranića, Antuna Sasina i Savka Gučetića Bendeviševića K 5; — **knj. 17.** Djela Jurja Barakovića K 6; — **knj. 18.** Pjesni razlike Dinka Raňine K 5; — **knj. 19.** Djela Gjona Gjora Palmotića. (Dodatak.) K 1; — **knj. 20.** Crkvena prikazaňa starohrvatska 16. i 17. vijeka K 5; — **knj. 21.** Djela Dominka Zlatarića K 5; — **knj. 22.** Jerolim Kavaňin: Bogatstvo i uboštvo, K 6; — **knj. 23.** Djela Matije Antuna Relkovića K 8.
3. **Starine.** Knj. 1.—35. (1869—1916.) Knj. 1. K 2·50, knj. 7., 10., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 29., 30., 31., 32., 34. po K 4, knj. 33. K 7, knj. 35. K 5, ostale po K 3.
4. **Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium.** (Knj. 1.—39.):
Knj. 1—5., 9., 12., 17., 21., 22. Listine o odnošajih izmedju južnoga Slavenstva i mletačke republike; 1., 2., 3. i 9. po K 6; 4., 21., 22. po K 8; 5. i 12. po K 5; 17. za K 4. — **Knj. 6., 8., 11.,** Commissiones et relationes Venetae. Tom. 1. 2. 3.; 6. i 11. knj. po K 4, 8. knj. K 5. — **Knj. 7.** Documenta historiae chroaticae periodum antiquam illustrantia K 12. — **Knj. 10., 13., 27., 28.** i **29.** Monumenta Ragusina. Str. 1.—5.: knj. 10. K 5, knj. 13. K 6, knj. 27. K 5, knj. 28. K 5, knj. 29. K. 7. — **knj. 14.** Scriptores. Vol. 1. Annales Ragusini Anonymi, item Nicolai de Ragnina K 6. — **Knj. 15., 16.** i **20.** Spomenici hrvatske krajine. Vol. 1.—3.; knj. 15. i 16. po K 6, knj. 20. K 8; — **Knj. 18.** Acta Bulgariae ecclesiastica. K 6. — **Knj. 19.** Acta coniurationem Petri a Zrinio et Francisci de Frankopan nec non Francisci Nadasdy illustrantia K 5·60. — **Knj. 23.** Acta Bosnae potissimum ecclesiastica; K 10. — **Knj. 24.** Index rerum, personarum et locorum in voluminibus 1.—5. Monumentorum spectantium historiam Slavorum meridionalium; K 6. — **Knj. 25.** Scriptores. Vol. 2. Chronica Ragusina J. Restii et J. Gundulae; K 7. — **Knj. 26.** Scriptores. Vol. 3. Thomas archidiaconus: Historia Salonitana; K 4. — **Knj. 30/1.** Scriptores. Vol. 4. Kercselich Annuae; K 5. — **Knj. 30/2.** Scriptores. Vol. 4. Kercselich Annuae; K 5.— **Knj. 31.** Scriptores. Vol. 5. A. Vramecz Kronika; K 2. — **Knj. 32.** i **34.** Monumenta Uscocchorum I. II. po K 8. — **Knj. 33., 36.** i **39.** Acta comitialia: I., K 6.; II. i III., K 8. — **Knj. 35.** i **38.** Monumenta Habsburgica I.; II.; po K 6. — **Knj. 37.** A. S. Gradii epistolae; K 8.
5. **Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium.** (Knj. 1.—10.).
Knj. 1. Statuta et leges civitatis Curzulae; K 6. — **Knj 2.** Statuta et leges civitatis Spalati; K 6. — **Knj. 3.** Statuta et leges civitatis Buduae civitatis Scardonae et civitatis et insulae Lesinae; K 9. — **Knj. 4.** Statuta lingua croatica conscripta. Hrvatski pisani zakoni: vinodolski, poljički, vrbanski i donekle svega krčkoga otoka, kastavski, veprinački i trsatski; K 6. — **Knj. 5.** Urbaria lingua croatica conscripta. Hrvatski urbari. Svezak 1.; K 8. — **Knj. 6.** Acta croatica. Tom. 1. (Ab anno 1100.—1499.); K 7. — **Knj. 7.** Statuta confraternitatum et corporationum Ragusinarum. Bratovštine i obrtne korporacije u republici dubrovačkoj od 13. do konca 18. vijeka. Sveska 1. i 2.; po K 3. — **Knj. 8.** Libro delli ordinamenti e delle usance della uniuersitade et dello commun della Isola de Lagusta. Knjiga o uredbama i običajima skupštine i občine otoka Lastova: K 3. — **Knj. 9.** Liber statutorum civitatis Ragusii a. 1272. K 7

STARINE

NA SVIJET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

KNJIGA XXXV.

U ZAGREBU 1916.

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE LAV. HARTMANA
(STJEPAN KUGLI).

Dionička tiskara u Zagrebu.

Sadržaj.

Priopćili:

Strana

Dr. Josip Bösendorfer: Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inventae Essekini intra muros ab anno 1686. usque ad annum 1851. . . . 1—198

Dr. Josip Bösendorfer: „Historia domestica“ konventa kapucinskoga u gornjem Osijeku od god. 1702.—1859. 199—238

Dr. Josip Bösendorfer: Turkovićev dijarij župne crkve unutarnjega grada Osijeka od god. 1798.—1806. . 239—294

Dr. Aleksa Ivić: Prilozi za povijest Hrvatske i Slavonije u XVI. i XVII. vijeku . . . . . 295—374

Dr. Janko pl. Borković; Prilog povijesti biskupa Martina Borkovića i zagrebačke biskupije u drugoj polovici XVII. vijeka . . . . . 375—395

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti: Matije Sovića predgovor „Slavenskoj gramatici“. (Nekoliko riječi svoga predgovora tome priopćenju napisao Ivan Milčetić) . . . . . 396—425

Ivan Milčetić: Hrvatski prijevod bule pape Grgura XI. Pavlinima: regula svetoga Augustina na „Ugrih“ i po drugim stranama, izdana u Avignonu godine 1371., napisana glagoljicom . . . . . 426—431

Diarium sive prothocollum

venerabilis conventus s. Crucis Inventae Essekini intra muros

ab anno 1686. usque ad annum 1851.

Primljeno u sjednici razreda historičko-filologičkoga Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti dne 11. novembra 1909.

Priopćio dr. Josip Bösendorfer.

U Srednjem Vijeku razvio se bujni crkveni život na teritoriju donje Slavonije. Sav zapadni kraj pripadao je biskupiji zagrebačkoj, srednji pečuvskoj i bosanskoj, a istočni srijemskoj, kojoj je sijelo bilo u kaptolu sv. Ireneja i u Iloku. Svaka od njih (izim bosanske) bila je podijeljena na arhiđakonate. Gusto posijano bilo je i redovno svećenstvo po svojim manastirima. Bilo je tu Benediktinaca i Cistercita, Pavlina i regularnih duhovnika, Vitezova sv. Ivana i Pustinjaka sv. Augustina, pa redovnika sv. Dominika i red Male Braće sv. Franje. Sve ovo gotovo je posvema zatrla najezda turska. Poslije muhačke katastrofe popaljene su sve crkve i manastiri, a redovnici pobjegli iz zemlje. Što je bilo crkava po gradovima i trgovištima, sve je to pretvoreno u džamije. Da se katolicizam ipak održao, jedina je zasluga uzornoga franjevačkoga reda. Oni jedini nijesu ostavili svojih vjernika, nego su s njima ustrajali u dobru i zlu, strpljivo čekajući oslobođenje, koje su i sami marljivo pripravljali. I to očekivano oslobođenje nastupilo je onim časom, kada je carska vojska 12. augusta 1687. sjajno pobijedila Turke kod Haršanja. Već 26. septembra te godine ušle su hrvatske čete i u Osijek, iz kojega je pobjegao Džafir-beg, zapovjednik turske posade u gradu. A u ovako oslobođeni Osijek uđoše zajedno sa carskom vojskom i Franjevci.

Prvi je došao u grad o. Simon iz Bača. Nastanio se blizu jedne džamije u turskoj kućici, a pred njom podigao oltarić sa velikim krstom. U isto su se vrijeme nastanili Isusovci uz veliku džamiju, koju pretvoriše u crkvu (na mjestu današnje crkve sv. Mihajla). Isusovcima nije bilo ugodno, da se i Franjevci hoće ovdje ugnijezditi, i stoga god. 1688. sjekirom oboriše onaj franjevački krst i odniješe

ga k sebi. Isusovce ipak stiže kazan Božja, jer im manastir planu požarom. Docnije nastadoše snošljiviji odnošaji, a trvenja među redovnicima prestadoše.

Franjevci su brigom o. Pavla iz Rame god. 1699. započeli graditi svoj manastir. Taj je manastir dovršen god. 1705. za provincijala o. Marka Bulaića. Uskoro bude manastir pretijesan, i zato se god. 1719. proširio. To se dogodilo za gvardijanata o. Petra iz Osijeka.

Gradnjom svoje crkve započeli su god. 1788. Temeljni kamen posvetio je biskup Đuro Patačić uz asistenciju o. Ivana iz Srijema i Mihajla Pavunovića. U novu svoju crkvu prenijeli su Franjevci i čudotvorni kip Majke Božje. Taj je kip prije bio u Judu kod Šikloša, odakle ga je Henrik Benua, upravitelj šikloških dobara, god. 1703. za Rakocijeve bune donio u Osijek i predao Franjevcima. Poslije bune htio je Benua kip odnijeti natrag u Jud, no tomu se odlučno usprotiviše Franjevci i sami Osječani, koji su baš zaštiti Majke Božje pripisivali, da je grad ostao pošteđen od Rakocijevih ustaša. Osječani su se toga radi obratili i na cara Josipa I., koji je upitao za savjet biskupa Patačića, a car je onda odredio, da kip ostane u Osijeku. K tome kipu hodočastila je sva Slavonija.

Isprva su Franjevci vršili i duhovnu službu u gornjem Osijeku, no tu su im župu 6. augusta 1702. silom oteli Isusovci, dok je gvardijan Pavao iz Rame bio na kapitulu u Velikoj.

Dana 19. siječnja 1708. održavao se definitorij provincije u osječkom manastiru, a stvorio je važan zaključak za kulturni život čitave Slavonije. Poštovani naime oci odlučiše, da se u Našicama otvori škola gramatička, a u Osijeku da se uči filozofija i osnuje studij teologički provincijalni. A kada je pak 6. jula 1731.[1] manastir ponovo proširen i uvećan, pa docnije podignut i na prvi sprat, otvoren bude u Osijeku već god. 1735. i studij generalni sa teologičkim fakultetom. Odmah prve godine ima u manastiru 9 teologa i 5 filozofa. Broj njihov slijedećih godina raste. U tom fakultetu djeluju kao lektori filozofije i teologije: Antun Lukić, Franjo Ivanović, Filip Radić, Ivan Lukić, Luka Čilić, Ivan Velikanović, Ladislav Jezik, Antun Blagojević i još mnogi drugi, koji su poznati i kao slavonski pisci. U osječkom konventu svršio je svoje nauke čuveni Petar Katančić.

Kako samostan nije ubirao desetine niti imao svojih dohodaka, živio je od milošte dobrih ljudi, t. j. od prosjačenja. O načinu ubi-

[1] Originalna isprava u franjevačkoj biblioteci izdana od generala Locatellija.

ranja, o ljudima, koje valja izaslati, o vremenu, kada treba da se polazi na mendikaciju — ima odmah na početku dijarija čitava jedna vrlo poučna rasprava, koju je „ad memoriam“ ispisao gvardijan Petar Jelić iz Gradiške god. 1739. Kako smo je u tekstu izostavili, donijet ćemo je ovdje u izvatku.

1. *De mendicantibus et quaestoribus.* Na mendikaciju valja izaslati jednoga „laicus, qui prudens, humilis, civilis, agilis et accomodatius cum hominibus sit“. On će u određeni dan gospodnji (dominica) hodati po Osijeku, i ako toga dana ne svrši, neka nastavi u ponedjeljak. Novčana mendikacija (mendicatio pecuniaria) ima se obavljati u razmaku od jednoga tjedna, t. j. najprije neka se polazi u gornji grad, a treći tjedan tek u grad donji. Jaja i pilиće valja ondje ubirati tri puta na godinu, i to najprije u tjednu pred sv. Antunom, drugi put prije sv. Porciunkule, i treći put prije sv. Franje. Oko Matijina valja ići ubirati kuruzu (milis Turcicus).

2. *De temporibus, in quibus unus ex patribus ad molendinas exmitendus erit.* U mlinove valja ići dva puta u godini: oko Bartolova i oko Lučinja, i to najprije u mlinove ritvalske (Rétfalu), donjogradske i mlinove kod Suvatova. U mlinove neka mendikator nosi veliku pletenu pljosku vina (cellarium vini), kojom će nuditi mlinara, onda krunice i numismata. U apatinske mlinove valja ići onda, kada gospodari mlinova ovamo zalaze, da ubiru svoj ušur, jer će i ovi onda nešto dati fratru. U Tenje, Bobotu i ostala sela neka mendikator katolicima čita misu, a poslije neka ide na prosidbu žita, kuruza, sijena, graha, leće, luka i češnjaka. Darovateljima dijeliti će prstenje. U Dalju i Erdutu ubire se od katolika i lukno, a od pravoslavnih „alia usui necessaria“. U Erdutu dobivaju i dio od biskupske desetine, a po župama u Vinkovcima i Ivankovu ubiru jaja, sira, maslaca i pilića oko Petrova, a žito, graha i luka oko Franjina.

3. *Ad mendicationem carnium.* Suho meso valja ubirati u gornjem i donjem Osijeku na Štefanje (drugi dan Božića). Mendikator ima sa sobom uzeti samo krst i svete vode. S njima neka bude i dječačić sa škrabicom i famulus, koji će nositi suho meso. U Dalj, Erdut i Tenje valja polaziti u božićne praznike, a k pravoslavnima o njihov Božić. „Si bonam partem acquirere voluerint, ante ipsorum (t. j. pravoslavnih) festa natalitia nullatenus exmittantur, quia in vanum laborarunt“. U Ivankovo i Vinkovce valja ići odmah poslije Božića, „quia si diutius moram protraxerit, parvum aut nihil aquiret“.

4. *De tempore ad mendicationem candelarum ex sevo confectarum.* Na ubiranje svijeća-lojanica valja poći jedno dva tjedna prije zornica (15. novembra), i to samo po Osijeku, „at frater quaestor atendere debet, ut ubique antecedat Capucinos; si post iverit, parum aquiret“.

5. *De vindemiis.* „Certum vindemiarum tempus nullatenus praescribi potest, quia subinde tardius subinde maturius venit; interim pro directione haec regula servire potest“: u Szőllős neka pođu dvojica: jedan će obaviti posao u manastirskom vinogradu, a drugi će poći za biskupskim

*

ubiračem vinske desetine. U Karancs neka ide jedan, „qui proficuus valde foret", jer tu imade mnogo vinograda; u Dalj pak ići će ili vicarius ili sam gvardijan, jer su tu nablizu ne samo daljski, nego i aljmaški i erdutski vinogradi. Sav ubrani mošt neka se snosi u manastirsku kuću u Dalju, gdje će jedan od braće ostati, dok se sav posao ne svrši. — Kupovati vino najbolje je za same berbe, i to osobito u Szőllősu, Karancsu i ostalim selima. Od shizmatika neka gvardijan nikad ne kupuje (osim u Dalju i Erdutu), jer oni vino kvare. Gvardijan neka se pobrine, da u svoju pivnicu stavi bar 600 urna vina; ako li manje, „nunquam quietus in animo erit".

6. *De tempore usones emendi et procurandi.* Morune ili kečige za kvadragezimu i advent najbolje je kupovati poslije sv. Franje. Po ovu neka ide ili sam gvardijan ili koji drugi u Vörösmarton 8. ili 10. oktobra.

7. *De pratis falcandis.* Livade valja kositi odmah poslije sv. Ivana Krstitelja. Upamtiti valja, da manastir dobiva i sijena sa livade udove Ane Stefanović Antuna mesara i od vlastelinskoga prefekta u Belju. Treba ubrati bar 500 vozova sijena.

Po ovom gospodarskom prikazu saznajemo, da je manastir osječki imao vlastiti vinograd u Szőllősu, a po dijariju opet to, da je imao svoj alodij (t. j. zemljište, koje je bilo u režiji manastira) u gornjem gradu na čepinskoj cesti, gdje je bila sagrađena i kuća. Na tom alodiju rekreira se i manastirska mladež koja se uči nauke. God. 1741., ostavio je manastiru legat od 3000 for. kapetan Petrus Lau. Od te svote utrošeno je 2400 for. na gradnju crkve, a preostalih 600 for. dano je na kamate trgovcu Pavlu Simbergeru, sindiku manastirskom. Taj je poslije smrti ostavio silu dugova, i tako je glavnicu tek god. 1743. isplatila njegova udova Ana. Sada je ta svota ponovo dana na kamate trgovcu Mihajlu Kortiću. God. 1762. ostavio je opet legat od 1000 for. Ivan Ivanović. Osobita dobrotvorka Franjevaca bila je Ana Marija Nikolantić i Karlo Plehut.

U samostanu boravilo je preko 50 braće. Na čelu manastira bio je gvardijan. Pod njime su 3—4 lectores generales philosophiae i s. theologiae, custos, vicarius, spiritualis, concionator germanicus, 4 administratora na župama Petrijevci, Gorjan, Vrbica i Ivankovo, concionator illyricus, chori magister, concionator festivalis et organista i supremus sacrista. Uz ove svećenike bilo je u manastiru još do 20 teologa i filozofa i do 15 laika, koji obavljaju sve niže poslove. Tu je: vitrarius, viceprocurator, cellarista, sacrista, pictor, sacrista secundarius, 2 compactores, arcularius, hortularius, sutor, chyrurgus, 2 typographi, faber ferrarius, faber serarius, cocus primarius, sartor communitatis, scriptor, cocus secundarius, compactor tertiarius.

Klerike franjevačke zaređuje biskup đakovački ili s dozvolom njegovom i nadbiskup skopljanski Mihajlo Suma, koji ovdje živi kao carski penzionirac.

Osiječki je manastir tako lijepo napredovao sve do vladavine cara reformatora Josipa II. Dne 27. maja 1783. došao je carski geometra Ivan Schmidt, da izmjeri dimenzije samostana, i već 3. augusta te godine dobili su Franjevci nalog, da isprazne manastir, koji će odsada biti vojarna. Radi toga morali su Franjevci napustiti svoj teološki fakultet i filozofiju u Osijeku. Dana 16. juna 1786. preselili su se Franjevci u bivšu rezidenciju Isusovaca, gdje su i danas. Ipak još i dalje javno djeluju Franjevci, jer su profesori i učitelji na osječkoj gimnaziji od god. 1778.—1855.

Rukopis franjevačkoga dnevnika ispisan je u tri velika toma folioformata, a čuva se u franjevačkoj biblioteci. Prvi tom ide do god. 1779., drugi od god. 1779. do 1843., treći od god. 1844. do danas, jer se još i danas u nj zapisuju važnije manastirske zgode.

Na prvoj stranici nalazi se:

„Nota.

Quando post ultimam expulsionem Turcarum nostri Religiosi hic Essekini deo famulari ceperunt“ — kojom se ukratko pripovijeda došašće Franjevaca u Osijek. Ovu notu pisac nije dovršio, jer za njom slijedi praznina, a onda se nastavlja drugom rukom: „Copia translationis Corporis episcopi Diakovariensis“. Poslije ovoga slijedi kratka bilješka o gubitku osječke župe, o došašću Kapucinâ, a onda je opet velika praznina od šest neispisanih listova.

Pravi dnevnik trebao bi da se započinje godinom 1739., kada gvardijan Petar Jelić na tanko ispisuje kućni red. Ali tu nije ubilježena ni jedna kulturno-historijska vijest. Od god. 1741. — 1750. vijesti su još dosta mršave i tek od god. 1750. teku zapisi nešto obilnije.

Dnevnik vode ili sami gvardijani ili jedan od otaca, koji se zove „historicus“. Kako se ti pisci iz godine u godinu mijenjaju, a svaki zapisuje samo ono, što se njemu čini važnijim, vijesti tê ne daju jasne cjeline. Ima godina, koje obiluju čisto crkvenim bilješkama: točno se pripovijeda svaka crkvena svečanost, a na široko se opisuje svaka procesija. Kada je slijedeće godine „historicus“ opet koji meteorolog, vijesti su samo meteorološke, i po njima bi se dale sastaviti sasvim točne sinoptičke tabule. Ovoj vrsti dnevničara pri-

pada i čuveni Marijan Lanosović, po zanatu gramatik, ali po svemu i dobar meteorolog. Obilne su i vijesti o javnim disputama lektora teologije u crkvi. Na ovim disputama sudjeluju kao oponenti i svjetovnjaci. Najinteresantnije su bilješke iz doba cara Josipa II., koji je nekoliko puta došao lično u Osijek, i onda vijesti iz godine 1848., kada su Osijek zaposjeli Mađari. Za Osijek i bližnju okolicu ovaj je dnevnik vrlo znatan izvor to više, što grad — kako znamo — nema svoga arhiva.

Mi smo iz rukopisa ispustili mnogo toga, što nije od općega interesa, i ispisali jedva jednu desetinu vijesti, i to one, koje su općenijega mjesnoga ili narodnoga interesa.

* * *

Ulomci iz manastirskoga dnevnika.

Nota.

Quando post ultimam expulsionem Turcarum nostri Religiosi hic Essekini deo famulari ceperunt.

Essekinum, huc post expulsionem hostis fidei catholicae 1687. caesarei ingressi sunt, venit Pr. Simon a Bacsino, ac penes turcicam moscheam, ubi modo templum s. Crucis exstructum est, altare fecit ex asseribus, unam domunculam parvam turcicam penes occupavit, ac arte illam magnam ligneam crucem implantari fecit. Illo ipso etiam tempore tres Jesuitae apud aliam moscheam, ubi defacto sedent, locum possederunt: nostros autem immediate odio habere ceperunt, immo saepe saepius nostrorum expulsionem faciendam machinati fuerunt; semper tamen gratis, in vacuum laborarunt: quod illi, ut nostra sit in civitate cum illis residentia, nec pati, nec digerere valentes, pessimum consilium fecerunt, ut videlicet crucem franciscanam dolo amoverent, securi praecideren: venerunt ergo 1688 cum gladiis, securibus et tremendi judicis secundam sententiam. Ita floccis pendentes crucem secuerunt, atque eam ad suam residentiam tulerunt, per hoc tamen franciscanis domicilium magis solidatum et stabilitum fuit. Jesuitarum vero residentia 3. die in cineres redacta, et post breve tempus nullus mortis subitaneae poenam effugiendo omnes exstincti sunt: illum autem, qui crucem secuit, vermes vivum totaliter devorarunt; post quos tandem alii venientes in harmonia cum franciscanis semper vixerunt. Locum erga ecclesiam cum residentia aedificandi obtinuerunt, diligentia tamen et labore P.

Pauli a Rama. Residentia 1699 nova ex muro laterum aedificari cepta est: ecclesia vero 1708., cujus primum lapidem benedixit ill. dom. Georgius Patacsich, episcopus Bosnensis, assistentibus sibi pro diacono patre Joanne a Syrmio, philosophiae lectore, et pro subdiacono patre Michaele Pavunovich, philosophiae studioso. Sub provincialatu A. R. D. Marci Bulaich declaratus conventus anno 1705; ampliatus autem 1719. sub guardianatu RP. Petri ab Essek. In ipso 26 fratres commode victitant et deum laudare non cessant. Ita archivium fol. CLVI.

Essekini in Slavonia B. V. M. statua a Siklos tempore rebellionis per unum capitaneum Benuanum delata et franciscanis oblata cum restitutione tamen, sed post plurimas lites cum Ladislajensi provincia propter illam, diplomatibus caesareo et inclyt. congregat. Essekini firmata est. Idem archivium fol. CLIV. parte 2-da.

Copia translationis corporis episcopi Diakovariensis.

Ego infrascriptus, una cum additis militibus harum vigore fateor at attestor, quod 14. Augusti anni 1701. a praedonibus decolati decimaque ejusdem sepulti Reverendissimi episcopi Bosnensis, Diakovae fratris Nicolai Plumbensis piae memoriae corpus sepulchro 12. Decembris ejusdem anni reperto, adhuc incorruptum et sine foetore quasi dormiens inventum, postea ab hinc Nassiczzam ad monasterium PP. Franciscanorum ductum et ab infra scriptis militibus concomitatum ibidemque ab omnibus adstantibus rursus in tali forma visum, ac peractis solitis funeralium ceremoniis a Germanis in sepulchrum positum est, quod simul cum subscriptis militibus cum juramento et in conscientia affirmo et sigillo meo roboro. Datum Diakovae 12. Decembris Anno 1701.

Libertinus corporalis: Fridericus Kleinsteiber L. S.

Caporalis Thomas Kollgrueber, Libertinus Stegel Loschinzky, Gregorius Lucas Nebgisfky, Martinus Schivabada, Paulus Zischelen, Albertus Seebig, Joannes Schlaf, Adamus Payr, Joannes Crast.

L. S.

Sac. Caes. Ragiaeque Majestatis Generalis campi vigiliarum praefecti Rheingraff Salmensis legionis pedestris constitutus locumtenens et ibidem p. t. comendans. (L. S.)

Na naličju čita se ovo:

Genitus ex sorore Abrahami Ogramich, ob gratum amorem erga suum fratruelem pro aeterna memoria fieri curavit Frater Erasmus Ogramich a Possega fratruelis ejus.

Epitaphium Episcopi Diakovariensis.

Hoc jacet in tumulo Praesul Plumbensis inique
Quem dedit innocuum dextera inimica neci.

Frater Nicolaus Ogramich a Possega Episcopus Diakoviensis Ordinis sti. Francisci Obs. Prov-iae Bosniae argentinae necatus est apud suam Cath. Diakovae die 14 Augusti Anno MDCCI.

Ipse suis ovibus ter denis praefuit Annis Doctrinae radiis et pietate nitens.

Nam modo dat Mundus pro pietate necem
Sed pietas mortis fuit illi causa cruentae.

Sub provincialatu A. R. D. Gregorii Gabrich a Plumbo perdidimus parochiam suburbii superioris Essekini, dum enim p. praesidens, Paulus a Rama ad capitulum vocatus fuisset, quasi sub ipsa celebratione capituli Jesuitae ob defectum capitis, irruptione facta, parochiam abripuere. Hoc capitulum celebratum fuit Vellicae die 6. Augusti 1702.

1705. A. R. P. Marcus Bulaics.

Capucinis consensum praebuit in supradicto suburbio erigendi conventum.

Protocollum conventus s. Crucis Essekini, in quo omnia adnotantur, directionem rerum contingentium, tam in claustro, quam extra claustrum, sub guardianatu RP. Petri Jelich a Gradisca, anno 1739, ac reliquorum praedecessorum meorum, quorum praescripta et ordinata, noviter in hoc libro describo.

Tempore gvardionatus Philippi Radich lector generalis annotatio. Quae contingerunt in conventu et suburbiis anni 1741.

Die 27. Augusti ill. dom. sindicus apostolicus Augustinus Franciscus de Kollhund supremus cameralis perceptor incepit expurgare et applanare generalatum ad proprios expensos.

Die vero 7-ma Septembris praefatus generalatus expurgatus et explanatus fuit.

Die 4-ta Octobris apud nos in prandio ill. ac rever. dom. archiepiscopus Scoppiensis Michael Summa; ill. dom. comes Morulli collonel ejusdem inclyti regiminis; RD. superior Jesuitarum; praefectus portarum.

Qui post vesperas comparuerunt ad processionem, quam ducebat cum assistentibus supranominatus archiepiscopus circa nostrum generalatum.

Die 20-ta Octobris celebrata fuit anniversaria dies in nostra ecclesia pro anima pie defuncti Imperatoris Caroli sexti. Sacrum habuit ill. dom. archiepiscopus, cui interfuere functioni domini utriusque ordinis et militaris et cameralis.

Die 21-no ejusdem inceperunt advenire milites nationales Trenkioni ex Silesia.

1743. Antonius Bibics gwardianus.

NB. Habita benigna resolutione a nostro ill. principe archiepiscopo Strigoniensi cum decreto, ut possimus erigere archiconfraternitatem Imm. Concept. B. V. M. sicut habent nostri Budae cum iisdem privilegiis, non obstantibus aliis, pati non potuit hic parochus loci Leopoldus, superior societatis Jesu, ut processio fiat circa statuam sanctissimae Trinitatis sicut pro prima vice fuit facta, sed fuit protestatus solemniter. Ideo ego, qua guardianus, adivi superiorem et composuimus rem ita tamen, ut in festis Im. Concept. B. M., Porciunculae, s. Francisci, Assumptionis possimus ire cum processione penes domum domini syndici Blasich, exeundo per forum penes domum domini Nicolantics, deinde penes domum domini Czerpics.

Protocollum sub guardianatu RP. Bernardini Zomborii.

Anni 1745.

Secunnda decembris fuit congressus Bacsini, in quo congressu fui electus guardianus. Finito congressu venit decanus provinciae et jubilatus Radics Essekinum eodem mense. 8-va die erat installatio inclyti commitatus Veroeczensis, Supremus comes Pa-

tachich installatus est. Vicecomes Sécsi. Sequenti die id est 9-ma hujus media nocte venit nuncius Vienna, quod Viennae obiit 5-ta hujus altefata excellentia Gabriel Patachics archiepiscopus Collocensis. In qua installatione aderant guardianus Nassiciensis et Diakovensis una cum Essekiensi et porrexerunt suas instantias ad inclytam commissionem. 17-ma ejusdem mensis installatio fuit Valkovarini inclyti commitatus Syrmiensis, in qua installatione in supremum comitem electus est Marcus Peacsevics. 7-m. ejusdem obiit Posonii primas regni. In nostra vero ecclesia eodem mense die vero 2-da sepulta est in nostra ecclesia Maria Stepanovichin, uxor pie defuncti Antonii lanionis, qui in vita una cum domina multa bona praestitit conventui s. Crucis. Die vero 21. discessit Essekino ad Croatiam ill. dom. comes Patachich; eadem die sepultus est in nostra ecclesia dominus funifex, benefactor provinciae, in crypta communi, supra quam cryptam ego gwardianus loci curavi fieri novam portam per benefactores. Ast tamen die 18. ejusdem venit consultor Domenicus Seklich, eademque die perlegit suas patentales. Eadem die venit nuncius ad me guardianum a sua excellentia Engelshoffen hora octava noctis, qui rogavit, ut eadem nocte recipiam ad conventum latronem, Harambassa nomine Varnicza, cui apromisi; hora vero 9-na noctis extra arcem exiverunt officiales equitando ad suburbium inferius at attulerunt secum intro ad arcem istum Varnicza, ubi ego exspectans in porta cum Maximiliano exdefinitore recepi supranominatum cum Lakich.

Finita commissione et installatione inclyti comitatus die vero 28. Decembris discessit excellentia Engelshoffen Temesvarinum et cepit suburbium novum et aliud cum civitate exceptis militaribus et confinio. Usque huc scripta sunt acta mense Decembri 1745.

Anno 1746.

Januarius.

In mense Januaris advenit ARP provincialis pro visita Essekinum.

Anno 1750.

Sub guardianatu RP. Ambrosii a Brod exdeffinitoris et guardiani actualis.

Aprilis.

13. fecit guardianus accord cum chyrurgo arcis nomine Joannes Cammerer pro rasione fratrum per totum annum mempe 13 flor. et

16 sacra ita, ut intra 14 dies radat coronam et barbam; intra octiduum semel barbam sacerdotum et bis in hebdomada barbam superiorum, prout etiam se obligavit.

24. suscepit guardianus pro servitio duos famulos; unum qui equos sub se habet, nomine Stephanus Lintner natus Kanisii pro 23 flor. et unum par cothurnorum ex benevolentia superioris, si se bene gesserit; 2-dum, qui duos equos sub se habet, nomine Georgius Kostell ex Stenyoffac versus Zagrabiam, pro 17 fl. et hoc per unum annum, nempe a die suprafato incipiendo usque ad festum s. Georgii.

Majus.

6. advenit Essekinum ARP commissarius provincialis Joannes e Straxemano cum RD guardiano Nassiciensi et magistro novitiorum RD. Michaele Garzia.

15. discessit excell. dom. generalis Guadangij, in cujus locum successit excell. dom. Hellenfreid, commendas Petro-Varadiensis pro tempore.

25. Obtinuerunt recreationes majales per triduum s. Theologiae studentes generales, quas fecerunt cum applausu in nostro allodio.

Junius.

11. advenit excell. dom. generalis Casruck gubernator totius regni Slavoniae; sequenti vero die discessit excell. dom. Hellenfreid Petro-Varadinum.

13. in festo s. Antonii habuit concionem illyricam RP. concionator illyricus Jesuitarum; germanicam vero RP. Medardus Psorer, pro tunc vicarius actualis; pontificem egit cum assistentia plenaria ill. dom. archiepiscopus Michael Summa, qui sequenti die apud nos cum benefactoriis nostris prandium sumpserat.

24. in festo s. Joannis Baptistae ordinavit ill. dom. archiepiscopus Summa iu presbyteros duos nostros clericos, in djakonos pariter duos; post meridiem autem confirmaverat apud RP. Jesuitas.

Augustus.

6. habuit primitias P. Paulus ab Essek, cujus patrinus fuerat P. guardianus. Ad tractationem invitati fuerant omnes officiales Essekinenses una cum sua excellentia generali, qui et omnes ferme advenêre.

8. benedixit finito sacro cantato novam crucem aliasque stationes P. Antonius Thombascovich studens, quae statim eodem die expositae sunt ad capellam novam, et quidem contiguam portae ecclesiae nostrae. Qua die advenerat Lucas Mathosevich, loco pie defuncti Blagoë.

September.

11. habuit publicam defensionem RP. Stanislaus Losgott, lector actualis philosophie, ex universa philosophia, cujus Moecenas fuit ill. ac reverd. dom. Franciscus de Taus, episcopus Diakovensis, qui ratione visitationis parochorum non potuit comparere. Defendebat enim Chistophorus Triepskorn neoprofessus, primum argumentum suscepit Lucas Csilich, secundum Vicarius Medardus Psorer, tertium Hieronymus Bacsich concionator festivalis.

October.

10. baptizavit et ad fidem nostram orthodoxam duxit RP. guardianus Ambrosius a Brodio unum natum Turcam Jussuf Adumam in ecclesia nostra solemniter; patrini fuere: ill. dom. Joannes Fredericus Heiss collonellus et ingeneur; secundus vero Fridericus Rammer vicecolonellus et Plotzmajor.

Eodem die et supra Joannes à Pastrovich objuravit sectam et fidem Mohameticam, in qua a juventute fuit, licet alius a catholicis parentibus progenitus, et rite baptizatus: fuit autem in objuratione testis dom. Andreas Jankovich mercator Essekiensis. Objuratio facta est in ecclesia.

15. Inter missarum solemnia fidem romano-catholicam in manibus RP. Bernardino ab Essek publice et solemniter professus est et suam sectam schizmaticam abnegavit Josephus Kovacsevich, Dalmata oriundus milesque gregarius 9. regiminis Maruliani, coram domino Francisco Stipanovich ejusdem conthorali Catharina ex arce adstantibus etiam pluribus prioribus et fratribus ex ordine Seraphico.

Anno 1751.

Februarius.

12. advenit Valkovarino Essekinum RP. Antonius Glavass cum socio suo studioso, qui Petro-Varadino, qua captivum verum attulerunt ad nostrum Essekiensem conventum P. Josephum Srincsich, alias de familia Velliciensi pro tum, et positus fuerat juxta mandatum, ad domum disciplinae pro interim adhibitis compedibus; captus autem Carlovicii, volens agere schismaticam.

15. confregit compedes de nocte et seram portae taliterque se liberavit et apostatavit e domo disciplinae.

Martius.

27. Georgius Bredovich, annorum 25. objuravit sectam et fidem Mahumeticam, in qua a juventute fuit, licet alias a catholicis paren-

tibus progenitus, et rite baptisatus; fuit autem in objuratione testis d. Antonius Blassich, nec non dom. Antonius Coztich, ambo mercatores Essekienses coram RP. Ambrosio à Brodio. Publice in ecclesia objuratio facta est.

Aprilis.

13. Quo die veniens ad vicarium Psorer unus miles a regimine Maruliano narando cum timore ac cordis dolore, quod projecerit quinque libones panis ad terram non ex malitia, verius ex praecipitantia, ut possit cum suis commilitonibus citius ire ad sacrum, quivis libo panis excusserat ignem, qua ratione ignoramus; deus enim est scrutator cordium et patrat miracula.

Majus.

2. cum indulsione summi pontificis Benedicti 14. inceptum est jubilaeum seu annus sanctus; istud vero duravit per sex menses.

20. in festo s. Bernardini fuit capitulum provinciale celebratum in conventu Mariae gratiarum Radnae, ubi canonice electus est in provincialem ARP. Relaj, diffinitor generalis Josephus Jankovich a Valkovarino, in custodem Jacobus Spacirer à Buda, in diffinitores Philpass Radich, Augustinus Knexevich, Mathaeus à Lasslo, Antonius Papuslich lector generalis.

Protocollum
sub guardianatu RP. Marci à Czernek.

Junius.

15. advenit Buda beneficio aquae Essekinum RP. guardianus noster Marcus a Cernik et possessum accepit.

27. Medardus Psorer vicarius, director confraternitatum tenuit congregationem solemnem, in qua electi sunt officiales de novo, sub protectione totius civitatis metropolitano-Essekiendis.

October.

16. tempore completorii, apertis portis ecclesiae accepit sibi asylum granatarius ex legione Maroliana, cumpania vero Collocini, nomine Josephus ferrei Hispanus de Castilia, qui trucidato in macello lanione hoc se recepit, propter cujus huc refugium per duas noctes continuas et mediam secundam diem fuimus inclusi, quod nullus extra imo nec ad ecclesiam populus permittebatur; cui magnae molestiae et miseriae obvia rei querentes coacti fuimus de consilio parochia in civitatis et capellani regiminis conditione (prius facta, ut in reversali) dictum asylantem examini regiminis pro facto rei foras dare condicionemque

in clausura nostra sub custodia millitari ad rescriptum episcobi servandum petimus, in reversione, qualiter et factum.

31 Commedebant apud nos tempore Bachanaliorum cives hujus arcis, utpote nostri benefactores, qui satis laeti in domino fuerunt.

November.

19. in festo s. Elisabethae hora 2-da matutina exortum fuerat incendium ex omnibus quatuor portibus in Domo Annonae, unde tota domus combusta est cum magno detrimento.

21 p. m. hora circiter nona exortum est incendium in turri apud capucinos in superiori civitate, unde sola turris combusta est taliterque, quod etiam campana cediderit ex turri et ad nihilum reducta fuerat.

24. Obtinuit patentales literas pro concionatore dominis germanico RP. vicarius actualis Medardus Psorer pro conventu Essekiensi ab ARP. provinciali huic Essekini existente, qui et incepit suam primam concionem hora media octava ante meridiem dominica prima adventus cum per 15 annos non fuerint conciones germanicae in praefato conventu. Hoc pariter die missae sunt patentales literae Nepomuceno Döneflonio pro concionatore festivali germanico hujus conventus Essekiensis.

December.

1 Hoc die venit decretum suae Majestatis reginae Mariae Theresiae pro parochis confinialium, ut independentes sunt ob episcopis dioecesanibus et solum dependeant a supremo campestri Kampen-Milleri Viennae.

Annus 1752.

Januarius.

In vigilia novi anni discessit lector gen. Lucas Mathossevich cum RP. Joanne Velikanovich lectore philosophiae Valkovarinum pro oppugnatione disputationis ex universa philosophia.

Martius.

7. e mandato RP. provincialis praesente tota venerabili familia inclusus est pro tempore ad formales carceres v. pater Bonaventura à Kostanica ob sui defectum, qui notus est, praefato superiori carissimo, quousque gratiam misericordiae obtinuerit et se humiliaverit.

Aprilis.

4. discesserunt lectores generales: Lucas Csilich et Lucas Mathossevich Bajam ad disputationem pro oppugnatione ex universa philo-

sophia, VP. Eugenius a Belgrado nec non ad installationem, quo supremi comitis excell. archiepiscopi colocensis nomine Globossicski, quas die 10. producetur.

16. sectam suam Lutheranicam abnegavit ac fidem orthodoxam suscepit et professionem fidei emisit in manibus vicarii Medardi Psorer coram testibus dnobus: Wenceslao Weber et Georgio Planer ex arce, Fredericus Adamus Siberss miles inclyti regimimis Kollenfradtiani.

20. sepultus est apud nos in crypta B. V. M. Thaumaturgae dom. Paulus Knesevich vulgo Cicokich ex inferiori civitate.

23. sectam suam Lutheranicam abnegavit ac fidem orthodoxam suscepit nec non professionem fidei emisit in manibus vicarii Medardi a Sopronio coram duobus testibus: Wenceslao Weber et Carolo Kreutzfellder ex arce — Johannes Folkmann ex Dörnig miles regininis Kollenfradtiani.

Majus.

1. Ex mandato ARP. provincialis divendita sunt quindecim jugera terrae nostrae in plaga superioris civitatis versus Csepinum per syndicum nostrum spectabilem dom. Paulum de Passardi, plus offerenti pro 78 florenis et 45 cruciferis die prima hujus mensis. Emptores fuerant ex superiori civitate.

20. discessit e mandato suae Majestatis reginae Mariae Theresiae excell. generalis Franciscus de Geisruk Mitrovicium ad consignandam nostram residentiam parocho Petrino nomine Monsarangii.

Julius.

8. Valkovarino ad noctem cum suo fratre Antonio, Patre Campion vicario socio et prosecretario comparuit ARD. provincialis Josephus Jankovich.

Eodem die mane comparuit RP. Petrus Jvanovich Czernikino cum Patre concionatore Philippo Korovich propter festilia in confiniis ex mandato domini Pech L. B. colonelli Gradiscani regiminis.

21. Joannes Ulmo legionis Clericiani miles non procul a foribus ecclesiae cum alio milite ejusdem legionis habens rixas, inflixit huic vulnus grave, profugitur ad ecclesiam, quem acceptis reversalibus a colonello extradedimus statim post unam horam.

December.

Pluribus annis propter angustiam loci fratres hujus conventus s. Crucis Essekini sine commoditate religiosa vivebant non valentes aedificare caellas plures in illa parte, ubi defacto est ecclesia, in alia

autem trans viam, seu in antiquo generalatu pariter non congruebat propter impedimentum publicae viae, ideo saepius tentarant superiores, imo scripserunt ad consilium bellicum, quatenus nobis darent pro generalatu domum contiguam ecclesiae Czaikhaus seu armentariam additis insuper materialibus, vel aliquod millibus florenorum; hanc tamen petitionem minimi obtinuimus: prae ceteris in anno elapso, id est 1751. fortius institit apud cameram pro hac comutatione ARP. Josephus Jankovich, diffinitor generalis, et videns, quod nulla decisio veniat, determinavit et strictissime demandavit obtenta prius scripto facultate ab excell. domino Francisco de Keiszruk generali supremo viam erigendi fornicem trium orgiarum, in alia vero parte fornicem trahi, ut ille tractus jam inchoatus est. Die 10 Maji stabulum id est una domo, quae erant inachi parte, destructa sunt, et pro futuro aedificio fundamenta facta sunt, et primo penes ecclesiam fornix aedificata est: Dein penes ecclesiam ambitus ad novum chorum, cum novo choro supra portam majorem ecclesiae eo modo, quo de facto conspicitur ara s. Antonii et s. Annae in suo loco mansuerunt, nisi quod modicum magis ad ecclesiam sint exstractae. Infra chorum noviter exstructa est ex parte dextra ara s Didaci, ad sinistram autem transportata est ara Jesuli seu Nativitatis. Cathedra pariter ex parte evangeliis transposita est ad partem epistolis. Ara major ex suo loco mota est magis ad mundum sanctuarii, ut majus spatium sit, quae ara in modico reformata est, nempe quod s. Capistranus, qui supra crucem fuerat, non est positus, eo quod fornix in sanctuario non sit tam alta sicut ubi ante adontes fuerat.

Sanctuarium stratum est lapidibus albis, qui Buda ipsissima die advenerunt.

Et hac die hora 8 noctis post recullationem ex mandato ARP. provincialis per Patrem Joannem Velikanovich cum plena assistentia transportata Thaumaturga statua B. V. Mariae miraculis clara ad majorem aram.

Anno 1753.

Februarius.

26. Dirui coepit tractus ille antiquissimus, qui erat imediate penes ecclesiam, in quo fuerat gvardianatus inferius, culina et superius provincialatus cum aliquot caelulis et hic tractus demoliebatur beneficio inferioris et superioris suburbii, qui gratis suos famulos miserunt ad laborandum.

Aprilis.

29. Capitularis congregatio sub gubernio RP. Josephi Jankovich. Pro gvardiano hujus conventus electus est RP. Hyacinthus Campion.

Incipit protocollum sub gvardianatu RP. Hyacinthi Campion a Buda.

Majus.

1. Congregationes sessiones omnes terminatae sunt feliciter et in hac ultima sessione in comissarium provincialem electus est RP. Antonius Bacsich usque ad reditum ARP. Provincialis, qui petiit Assisium ad congregationem generalem.

4. Maji advenit RP. Hyacinthus Campion pro gvardiano conventus hujus, ubi perlectis suis patentalibus possessum assumpsit, ac ipsissima die fuit perlecta tabula de fratribus in hac venerabili familia existentibus, qui sequentes fuerunt: RP. Lucas Csilich lector generalis ss. Theologiae, Antonius Thomassevich lector gen. ss. Theologiae, Lucas Matossevich lector gen. ss. Theologiae, Antonius Bacsich excustos et procurator provinciae, MVP. Ferdinandus Liplianich vicarius, Hyeronymus Illiassevich spiritualis, Joachimus Rutsch concionator germanicus, Capistranus Novoselich superior in Verbicze, Mathias Lalich concionator illyricus, Joannes Vellikanovich lector philosophiae, Leonardus Fischer chori magister, Nepomucenus Denifle concionator festivalis et organista, VP. Antonius Jankovich in Petrievczi, Philippus a Foinicza in Gorian, Jacobus Kozarick in Verbicze, Thomas ab Essek in Jvankova, Gregorius a Valpovo procurator conventus, Coelestinus Formacker, Josephus Schwikhoffer supremus sacrista; — Studentes Theologiae: P. Gregorius Cristich, Thadaeus Bosaiakovich, Capistranus Maur, Ignatius Pestaleczki, Michael Mametiscich, Josephus Petrovich, Fr. Narcissus Deindl, Christophorus Tripskorn, Didacus Heiniscek; — Studentes philosophiae: P. Simon Hatass, Fr. Hugolinus Kovacsevich, Augustinus Zomborcsevich, Rochus Haass, Joannes Popovics; — Laici: vitrarius, vice procurator, sacrista secundarius, compactor, arcularius, sutor, chyrurgus, typographus, faber ferrarius, cocus primarius, sartor communitatis, scriptor, cocus secundarius, faber serrarius, typographus, compactor tertiarius.

September.

20. hinc advenit Essekino Grecium excell. dom. Franciscus Gaisrokern generalis commendans totius regni Slavoniae.

October.

28. In festo s. Simonis et Judae Apostolorum lutheranicam sectam abnegavit et fidei professionem emisit in praesentia RP. Joachimi Rutsch — Andreas Schmier natus Wittenbergensis, cujus testes erant: d. Petrus Hueber faber et d. Laurentius Schmidt pistor, ambo cives hujus fortalitii Essekiensis.

November.

10. advenit huc media duodecima excell. dom. generalis Merssi qua comendans.

December.

NB. Hoc anno paratus longus ambitus usque ad cellam ARP. provincialis, prouti et venit alteo tractus infra tectum, in quo et duo cubicula inferiora pro parlatorio et janitore fuerunt parata.

Anno 1754.

Martius.

17. convertit ad romanam orthodoxam fidem Thadaeus Kökeli Joannem Natschi Sopronii natum abnegando sectam Calvinicam.

Aprilis.

12. In coena domini abnegans Calvinicam sectam Hermanus Krafft ex inclyti regiminis Badensi emisit solemnem professionem fidei in manibus P. Joachimi Ruscht praesentibus testibus ill. dominis Frederico Heyss collonello fortatitii et Carolo Pökh locumtenenti ejusdem regiminis.

16. fuit scpultus in ecclesia nostra Ludovicus Lugofzki, comitatus perceptor.

Junius.

22. Summo mane portatum fuit corpus s. Boni ad navim sub silentio, in qua navi pro vigilia et custodia comitivam dabant RP. Joachimus Rutsch cum fratre Crispino laico provinciae s. Ladislai usque Valkovarinum.

23. Erat Valcorarini capitulum, in quo pro Provinciali electus est ARP. Antonius Bacsich, pro custode Franciscus Tomich Bosnensis, pro diffinitoribus vero Hjeronymus a Possega et Joanes Gerkich, Michael Garzia at Adelbertus Pischoff.

27. RP. Hyacinthus Campion qua gvardianus conventus confirmatus perlegit suas patentales litteras una cum tabula familiae, qua sequitur:

RP. Hyacinthus Campion gvardianus, ARP. Josephus Jankovich exminister et deffinitor gen., RP. Lucas Csilich lector generalis, Antonius Thomassevics lector generalis, Lucas Mathossevich lector generalis, Joachimus Rutsch lector generalis, Franciscus a Valcovarino lector generalis, MVP. Stephanus Marelich vicarius, Bernardinus Jugovich superior in Verbicza, Hieronymus Illiassevich spiritualis, Hilarius a Sisce concionator illyricus, Leonardus Fischer chorista, Thadaeus Bossniakovich lector philosophiae, Seraphicus Spatzek amanuensis deffinitoris generalis, OP. Capistranus Novosselich coadjutor in Verbicza, Josephus Bogdanovich procurator conventus, Antonius Sankovich in Petrievczi, Philippus a Foinicza in Gorian, Ciprianus Gluderer sacrista supremus, Thomas ab Essek in Ivankova, Bartholomaeus a Valkovarino, Caelestinus Formacher; — Studentes theologiae: P. Barnabas Kronfeld, Simon Haltasch, Ladislaus Spaich, Matkozus Barich, Fr. Antonius Jankovich, Christophorus Tripskorn, Robertus Lugerth organista, Thomas Praun, Capistranus Kneissl; — Studentes philosophiae: Fr. Theophilus Geiger, Joachimus Koller, Emericus Hagich, Laurentius Bracsalovich, Ladislaus Jesick; — Laici 15. — Summa religiosi 55.

Augustus.

2 in manibus P. Joachimi Rutsch professionem fidei deposuit Michael Eberhardt, miles gregarius ex incl. regimine Kohariano.

In festo Portiunculae sacrum solemne decantabat ARP. Antonius Forstner superior Societatis Jesu.

11. Advenit ill. ac. rever. dom. comes Carolus Esterhazy qua visitator ecclesiarum parochialium.

Octobris.

4. fuerunt conciones, quas habuerunt RPes Sizelsperger et Vugrinovich concionatores Societatis Jesu; sacrum solemne decantabat RP. parochus ex inferiori civitate.

Anno 1755.

Februarius.

18. obiit dom. Franciscus Stephanovich aurifaber, qui sepultus est in ecclesia nostra in communi crypta.

Aprilis.

24. Ill. ac reverd. dom. archiepiscopus Michael Summa fecit in ecclesia nostra ordinationes et quidem in presbyteros fratres Ro-

bertum Lugerth et Antonium Jankovich, in diaconum fratrem Theophilum Geiger, quibus finitis illico tribuit sacramentum confirmationis.

Junius.

1. celebrata fuit cogregatio prima ARPtris Antonii Bacsich ministri provincialis Bajae.

Eodem die convertit ad orthodoxam fidem RP. Rutsch Wilhelmum Walter gregarium militem ex incl. regimine Baden.

Sequitur tabula venerab. conventus s. Crucis.

RP. Michael Antolovich guardianus, ARP. Josephus Jankovich exminister et diffinitor gen. ord., RP. Lucas Csilich lector gen., Antonius Thomassevich lector gen., Lucas Mathossevich lector gen., Franciscus a Valkov procurator provinciae, MVP. Paulus Vukovich vicarius, Hieronymus Illiassevich spiritualis, Hilarius Svanulovich concionator illyricus, Sebastianus Parraüther concionator germanicus, Seraphinus Spacsek amanuensis RP. provincialis, Leonardus Fischer chorista, Thadaeus Bosniakovich lector philosophiae, Coelestinus Formaster coadjutor concionatoris germanici in festis, Capistranus Novosselich administrator in Verbicza, VP. Martinus Topalovich administrator in Petrievczi, Philippus à Foinicza administrator in Gorian, Josephus Bogdanovich procurator, Capistranus Schalkowezky administ. in Darda, Thomas ab Essek administ. in Jankova, Cyprianus Gluderer supremus sacrista, Bartholomaeus a Valkovar procurator; — Studentes s. theologiae: P. Simon Hatass, Ladislaus Spaitsch, Barnabas Kronfeld, Antonius Jankovich, Robertus Lugert organista, Gregorius Krailjevich, Christophorus Tripskorn, Capistranus Knaisl, Augustinus Zomborcsevich, Philippus Leber, Corparus Engelsperger; — Studentes philosophiae: Fr. Ladislaus Jessek, Joachimus Koller, Theophilus Geiger, Laurentius Bracsulevich; — Laici 14.

15. celebravit primitias P. Antonius Jankovich.

Augustus.

2. in festo s. Portiunculae concionem germanicam habuit capucinus, illyricam Jesuvita.

September.

10. Abivit lector Antonius ad thermas Pakarcienses.

Anno 1756.

Januarius.

6. RP. Antonius Thomassevich lector generalis Essekinensis descendens Valcovarinum obtenta licentia provincialis defendit ibidem in

ecclesia s. Philippi et Jacobi eadem die publicas theses dedicatas s. Josepho sponso B. V. M. sub libello vitam illyrico idiomate continente s. Boni martyris per eundem memoratum patrem composito, ac in pignus grati animi oblato ARP. Josepho Jankovich deffinitori generali et jam ministri[!] provinciali nostrae provinciae; oppugnantibus RP. Emerico a Buda lectore, RP. Andrea Stoicsevich lectore theologiae et secretario provinciae ac RP. Josepho Blagoe lectore theologiae et vicepraefecto panificinae. In qua dispustatione praesidebat ARP. definitor generalis jam nominatus, adstantibus circulo multis officialibus comitatensibus et aliis.

Februarius.

Lucas Csilich et Antonius Thomassevich pro concursu philosophico Possegam discesserunt.

Martius.

1. Fuit celebrata congregatio Vellicae in conventu s. Augustini ARP. Antonii Bacsich provincialis, in qua electus fuit RP. Lucas Csilich in custodem, renuntiante officio custodiatus RP. Thomich in Bosnia, qui dein cum P. provinciale terminata congregatione abinde discesserunt ad capitulum generale in Hispanias.

In hac congregatione fuit electus in guardianum nostri conventus RP. Josephus Blagoe, in vicarium vero P. Ferdinandus Lipljanich, caeteris confirmatis officialibus, nisi quod lectores duo substituti fuere, nempe Andreas Stoicsevich et Jvanus Vellikanovich.

Aprilis.

1. Aliqualiter convalescens ARP. Josephus Jankovich definitor generalis, iter assumpsit ad capitulum ecclesiae in Hispanias assumpto sibi socio P. Seraphino Spaczek et comite RP. Antonio Zombori, quem comitati fuere usque Valpovam RP. Josephus Blagoe et Antonius Thomassevich; ubi dein laeti fuere eadem die, et cras mane deffinitor generalis discessit cum suis sociis Mihoglcinum, guardianus autem et lector domum rediere.

Majus.

9. Josephus Blagoe, Andreas Stoicsevich et Joannes Vellikanovich discesserunt Budam in rheda conventus Essekiensis ad concursum, in quo praesidebat P. Modestus Dominkovich provinciae Marianae lector emeritus et exprovincialis ex commissione RP. ministri generalis Petri Joannetii Mollina, ad instantiam nonnullorum turbatorum provinciae signantes P. Campionis dati: qui concursus incepit jam ejusdem

mensis, ad quem et O. Philippus Peinich ut actualis lector Budensis fuit citatus ut concurreret, eo quia fuit delatus obtinuisse lecturorum absque concursu, qui licet paratus fuit, nihilominus, quia commissarius delegatus dictus, noluit ad ejus petitum ostendere suae commissarius ut debuerat, idcirco, nec ipse voluit concursui se sistere; quare per eundem privatus fuit, qui dein Romam facta protestatione sua discessit sequenti mense.

Junius.

7. Nostri concurrentes Budae moverunt, veneruntque 13. Essekinum absque tamen patentalibus pro lectoris generalibus, quas spe optinendi et iverunt iterato ad concursum illuc. Post discessum itaque eorum et P. Philippus Peinich commissarius delegatus una cum Petro à Baja comissario provinciali substituerunt in locum privati lectoris P. Zebich concurrentes.

November.

1. Hujus mensis, quod commissarius Lukich una cum definitore Pissoff, quem pro secretario comissario accepit, audivimus, quod ad Banatum visitandum, discesserunt, ubi etiam cum Campione, id est Radnae supplementario lec. theologiae provincialis concionabula celebrarunt, quomodo possent Jankovichianis, hoc est adhaerentibus ARP. Josepho Jankovich emerito provinciali, qui absens tunc a provincia fuerat, nocere, signanter patribus Sirmiensibus, in specie P. Antonio Thomassevich lectori, quem prius adhuc sub manu conabantur per commissarium generalem ARP. Bernardinum a Terlitio lectura privare, allegando false ipsum absque legitimis patentalibus lect. gener.: quam falsitatem post paucum tempus advertens RP. declaravit P. Antonium verum et legitimum lectorem, adeoque quidem ab hoc stratagimate; ast iniquus commissarius Lukich omnem alium modum quaesivit et praecipue sui superioratus tempore quomodo pessimae suae intentioni et odio jam dudum concepto erga ipsum satisfacere posset: quare infamiis intentionabatur eum obruere confraternitate et lectura privare. In hujus rei finem ubique per conventus transeundo innocentem patrem diffamuit quid tandem factum inferius videbitur.

Anno 1757.

Januarius.

14. ad vesperam venit ad visitationem canonicam ARP. Joannes Lukich comissarius hujus provinciae cum RP. Adalberto Bischof

diffinitore actuali et secretario comissionis; cum RP. Joanne Jankovich gvardiano Valkovariensi et socio comissarii. Post cantum bibliae comissarius salutatus est oratione a decano studii theologici. Post coenam comissarius praemisso sermone intimavit pro sequenti die visitationem suam.

17. Nassiczis advenit ARP. Antonius Bacsich actualis minister ad reverendum comissarium. Sero ante coenam clausit suam visitationem comissarius, sed cum infelici fortuna et eventu RP. Antonii Thomasevich lectoris. Nam finito sermone dictum mox lectorem vocavit ad culpam, qui humilitate religiosa comparuit. Cui comissarius exposuit quaedam crimina enormia, utputa suspectum consortium cum quadam femina. Deinde P. Thadaeo Bosnyakovich lectori tradidit decretum legendum, quo dictum lectorem suspendit lectura et praecipit ut sequenti die summo mane conscenderet cursum et Petro-Varadinum de familia iret. Et in hunc finem eodem vesperi ei obedientiales litteras tradidit. Post perlectum decretum illico gen. lector protestatus est contra sententiam in se latam; ad quam protestationem comissarius respondit: a sententia definitiva non valere protestationem. Interim lector facta reverentia comissario ascendit cubiculum et scripto tulit ad refectorium protestationem contra gravamen hoc sibi injuste et iniqui illatum, quam protestationem cum legeret et clara voce in praesentia totius familiae et comissarii pariter hic illico mandavit omnibus ut exirent ex refectorio omnes et protestationis factae testes non essent, quod et factum est; nam comissarius illico fugit ad suum cubiculum, quem reliqui fratres secuti sunt. Hos secutus est et lector, qui cum daret suam protestationem, eandem acceptare noluit. Jam autem quam suum exercuerit officium inique, injuste et ut vindictam sumeret de Valkovariensibus, comissarius patet ex his: 1-mo quod illa sententia minime definitior fuerit, quia RP. lectorem nec interogatum nec auditum nec confessum nec convictum condemnavit, quod est contra omnia jura; 2-do a minori judice per quem quis inique gravatus, ut a comissario gravabatur lector licita est provocatio et appellatio ad altiorem judicem, ut fecit lector appellando ad reverendissimum Generalem ordinis, quam tamen appellationem comissarius acceptare notuit, aliis ab executione sententiis abstinere debuisset, quod tamen non fecit. 3-tio. Ex eo, etiam comissarius a dicta sententia abstinere debuisset, tum quia dictus lector a familia pro tali non habebatur, qualem illum in decreto descripsit comissarius enormia crimina apponendo; imo attoniti et obstupefacti fuere quam plurimi ad decreti perlectionem; tum etiam

quia comissarius visitator quamvis in lectores inquisitionem facere posse judicium, et processus eis formare, eos tamen loco movere, officio suspendere minime possit, sed inquisitione facta generali ordinis transmittere, qui sententiam pro et contra ferre debet; ut clari[!] [!]patet in statutis sambucanis de lectoribus ss. theologiae o.: 6 numero 3. His tamen non obstantibus comissarius perstitit in sua sententia, et juxta decretum sequenti die post prandium amandavit RP. lectorem, qui in discessu dum comissarium ad divinum tribunal cittaret propter injustitiam sibi atque infamiam illatam, diceretque, quare saltem testes ad confrontationem non admisit: respondit comissarius, tu es verbosus, sicut et Jankovich, tu me confunderes verbis: institit lector, quare saltem scripto puncta in quibus accusatus fuerat non dedit? ad quae paratus erat lector respondere, et suam innocentiam demonstrare; respondit se non habere tempus tam diu manendi et processum formandi; post hoc itaque lector coatristatus, aliunde adversae valetudinis erat. Tempore rigido cum lectore Thoma Czvitkovich discessit Valkovarinum. Hoc sero citatus etiam fuit ad culpam P. Hilarius Svanulovich concionator illyricus et fuit admonitus, ut se custodiret ab ebrietate et pro prima vice, si deprehensus fuerit, careat portione, 2-da vice in pane et aqua maneret, 3-tia deferatur comissario. Post hunc vocatus etiam ad culpam P. Sebastianus Porajter concionator germanicus propter multa debita contracta apud seculares, cui mandatum erat tribus diebus facere disciplinam famendo in pane et aqua atque debita exsolveret contracta.

Ad finem hujus mensis guardianus conventus cum RP. Francisco a Valkovarino procuratore provinciae iverunt Valcovarinum et inde Illokinum ad exsolvendum vinum, quod pro hoc conventu fuerat emptum.

Februarius.

9. Aradino venit RP. Martinus Maderer pro concionatore germanico in locum Sebastiani Parajter, qui cum debita contracta exsolvere non valeret, privatus officio Illokinum de familia missus est.

Martius.

Petro-Varadino ante prandium appullit RP. Antonius Thomassevich lector cum RP. Maro Puxvich lectore substituto Valkovariensi. Dictus lector accepto responso Roma ab ARP. N. de Rubin delegato comissario generali huc venit contra voluntatem comissarii Lukich, qui quamvis etiam haberet in mandatis, ut lectorem restitueret, comissarius tamen huic mandato parere noluit, sed cum aliud quidpiam

facere non posset, scripsit decano studii, ut studentes lectori non obediant, quique scholas non frequentent: quod et factum fuit. Mansit itaque lector in pace, religiositate et exemplaritate, non defuerunt tamen quidam malevoli religiosi, ejus famae et dignitatis osores, qui cum clanculo carpebant verbis, minabantur carceres et sub rosa varia deferibant ad comissarium Lukich. Pro sua distractione ad finem hujus mensis conscendit RP. lector Valcovarinum, interim ad generalem crebras litteras dabat.

Aprilis.

10. Roma accepimus litteras, queis significabatur obitus ARP. Josephi Jankovich, qui 25. Martis diem suum clausit, sepultusque est in ecclesia conventus Aracoelitani in capella, quae dicitur Sancta. Hic scientia, prudentia atque admirabili sua dexteritate optime gubernavit hanc provinciam, uniformitatem in omnibus signanter in habitu, conventu et coeremoniis strictissime observari voluit, in cujus effectum de mandato ejusdem in lucem prodiit compendium sacrarum coeremoniarum. Hic pariter adhuc ut lector generalis Budae, comissarius generalis fuit in Provincia s. Ladislai in Croatia et ss.mi Redemptoris in Dalmatia: quo tempore in lucem dedit librum, cui titulus Promptuarium comissarii visitatoris. Huna conventum, ut actu conspicitur in hanc formam disposuit et multa alia fecit, quae jam supra notata sunt.

17. P. Thadaeus Bosnyakovich lector philosophiae habuit disputationem dicatam RPi. Lucae Csilich custodi provinciae, defendentibus Ladislao Jesik, Theophilo Gajger, Laurentio Bracsuljevich et Joachimo Koller; oppugnantibus RD. Antonio Babich superioris suburbii parocho, P. Hilario Svanulo, Martino Maderer et Christophoro Tripskorn.

26. Mohacsino advenit RP. Lucas Csilich pro obsigillandis rebus pie e vivis sublati ARP. Josephi Jankovich, qui exmissus fuerat a comissario Joanne Lukich, quique sequenti die petiit Valkovarinum cum guardiano et ibi obsigillato cubiculo huc venerant et cubiculum dicti Patris sigillo domini Antonii Blaxich syndici substituti signarunt.

Majus.

22. Iterato universam philosophiam defendit Thaddaeus Bosnyakovich lector cum studentibus. Oppugnantibus ill. domino Josepho Mazeratti capitaneo, ARP. Joanne Horvath parocho suburbii inferioris. Theses dedicavit domino Jacobo et Antonio Knexevich fratribus germanis.

Junius.

20. Heri ad noctem advenit RP. Stephanus Kassich administrator in Czerna ad summenda pharmaca pro valetudine recuperanda, quam jam dudum amisserat, hocque mane mortalem cum immortali vita comuttavit.

Julius.

8. Roma advenit RP. Philippus Penich cum novis siggillis et decreto reverendissimi Ministri generalis ac brevi Apostolico et illico dato signo capitulari campana in refectorio lectum est decretum R. Clementis de Panormo ministri generalis, quo declarata fuit divisio provincia[!] Bosnae Argentinae ita, ut Bosnia sit et maneat custodia cum titulo: Custodia stae Crucis Bosnae Argentinae gubernanda a custode et duobus diffinitoribus. Slavonia, Syrmium et Hungaria erigitur in provinciam s. Joannis a Capistrano cum titulo: provincia s. Joannis a Capistrano regenda a provinciali, custode et quatuor diffinitoribus.

Item lectum est breve s. domini Papae Benedicti XIV. confirmantis hanc divisionem aucthoritate apostolica. In mox fata custodia per breve apostolicum electus est custos RP. Marcus Dobretich. Diffinitores RP. Franciscus Bogdanovich et Thomas Miletich. In neoerecta vero provincia s. Joannis a Capistrano provincialis RP. Philippus Penich, custos Emericus a Quinqueecclesiis lector sexennalis, diffinitores RP. Andreas Sterner, Laurentius Dogich, Josephus Blagoë et Hieronymus Babich.

Post publicationem decreti ARP. provincialis restituit RP. Antonium Thomassevich in suum officium.

10. RP. Jacobus Marinkovich lector philosophiae discessit Valcovarinum ad reasumendum suum officium, quo privatus fuerat per comissarium Joannem Lukich.

20. Publicatae sunt litterae circulares ARP. provincialis, queis significabatur congregatio capitularis celebranda Nassicis die 21. Augusti.

Augustus.

24. Hodie venit novus conventus gvardianus RP. Franciscus a Valcovarino.

Tabula venerabilis familiae s. Crucis Essekini.

RP. Franciscus a Valcovarino guardianus, Antonius Thomassevich, lector, MVP. Joannes Velikanovich lector, Leopoldus Kovacsich vicarius, Hieronymus Illiassevich spiritualis, Antonius Magliavacz con-

cionator illyricus, Martinus Mader concionator germanicus, VP. Capistranus Novosselich, Martinus Topalovich administrator in Petrievczi, Josephus Harnautovich administrator in Ivankova, Michael Pazan procurator conventus, Sebastianus Parajter, Blasius Thadianovich sup. sacrista, Franciscus Stadler chorista; — Studentes s. theologiae: P. Barnabas Kronfeld, Leopoldus Kallinger, Casparus Andetsperger, Daniel Zajtler, Andreas Hejtzer, Ladislaus Jesik, Angelus Kinnoter, Ambrosius Zomborlich, Josephus Pavissevich, Joannes Antunovich, Lucas Reiss.

November.

Hoc mense duo tractus hujus conventus nempe ille, qui est vicinus, imo conjunctus domibus saecularium ex parte occidentis, et alter habens publicam viam ad meridiem solide tuti sunt.

Anno 1758.

Majus.

3. Publicam disputationem habuit Joannes Vellikanovich defendentibus Josepho a Possega et Ladislao Jessik et Ambrosio Zomborlich; oppugnantibus Josepho Marchisseti, Antonio Babich in superiori suburbio capellano et Florentino a Cremsio capucino.

5. Ill. dom. archiepiscopus consecravit majorem campanam patribus societatis Jesu ad Allmass.

Item ordinavit Joannem Antunovich in presbyterum, Lucae Raich contulit diaconatum.

Junius.

16. Redivit P. guardianus ex congregatione et attulit tabulam Essekinensem:

RP. Franciscus à Valkovarino guardianus, Antonius Thomassevich lector generalis primarius, Joannes Vellikanovich lector generalis secundarius, Aloysius Nimeti lector gen. pomeridianus, MVP. Stephanus Sarailich vicarius, Marcus à Valkovarino spiritualis, Bartholomaeus a Diakovo concionator illyricus, Xystus a Vienna concionator germanicus, Georgius Gaitarsich lector.

Julius.

15. Fuit Te Deum cum explosione terna tormentorum ob victoriam a Borusso reportatum.

Augustus.

Franciscus Dierninger S. J. superior.

21. Ill. dom. episcopus Quinqueecclesiensis hic loci advenit pro congregatione celebranda; quae cum fuerit finita, discessit Valcovarinum.

28. Discessit hinc Cernekinum pro instructore juvenum Nepomucenus Kling.

Anno 1759.

Julius.

5. Redivit ex congregatione RP. guardianus cum tabula, quae fuit perlecta, ubi.

8. RP. Franciscus à Valkovarino guardianus, Antonius Papuslich lector jubilatus et praefectus scholarum, Joanes Velikanovich lector, Andreas Stoicsevich lector, Aloysius Nemeti lector, Michael Gazan vicarius, Marcus a Valkovarino administrator in Patrievcze, Stephanus Tabakovich superior Jvankovae, Bartholomaeus a Diakovo concionator illyricus, Xystus a Vienna concionator germanicus, Capistranus Novosselich, Georgius Gaitansich, Robertus Lugerth, Franciscus Stadler chorista, Hieronymus Illiassevich spiritualis, Michael Letinich procurator, Carolus Czarnich, Mathaeus Punievacz socius Jvankovae; — Studentes theologiae: P. Innocentius Muhr, Paschalis Grubisich, Andreas Haizer, Michael Schreiner, Fr. Bonaventura Jarich, Josephus Jankovich, Bernardinus Stoich; — Studentes philosophiae: Fr. Marcus Kovacsevich, Elias Vuinovich, Samuel Histokovich, Josephus Levaj, Laurentius Kapitanovich.

Anno 1760.

Julius.

27. eligebatur in provincialem Maximilianus Leissner, Josephus Blagoë custos; Lucas Csilich, Emericus a Buda, Franciscus a Valkovarino et Jacobus Mathievich diffinitores.

Augustus.

4. Tabula familiae perlecta: Bartholomaeus a Diakova guardianus, Antonius Papuslich lector jub. et scholarum praefectus, Franciscus a Valkovarino aggregatus et actualis diffinitor, Joannes Vellikanovich lector primarius, Andreas Stoicsevich lector secundarius, Aloysius Nemeti lector pomeridianus, Alexander Bartholovich vicarius, Bernardinus Sekutich spiritualis, Hieronymus Illyasevich, Joannes a Possega concionator illyr., Philippus a Foinicza administrator Petrievczae, Xystus Hüffner concionator germ, Capistranus Novosselich sup. sacrista, Petrus Sebovlievich concion. fest. illyr., Georgius Gaitancsich

lector, Josephus Arnautovich adm. Jvankovae, Franciscus Stadler chorista, Michael Lettanich procurator, Carolus Czarnich socius Jvankovae, Josephus Prande ; — Studentes theologiae: P. Innocentius Muhr, Paschalis Grubisich, Andreas Kaiser, Michael Schreiner, Antonius Jenich, Bonaventura Jurich, Arianus Lohr, Laurentius Funkner organista; — Studentes philosophiae: Marcus Kovacsevich, Elias Vuinovich, Samuel Histokevich, Laurentius Kapitanovich.

Anno 1761.

Julius.

6. fuit concursus philosophicus praeside Antonio Papuslich, iudicibus: Luca Mathossevich, Emerico a 5-Ecclesiis, Joanne Velikanovich, Andrea Stoicsevich, Mathaeo Gassler; concurrentibus: Andrea Kaizer, Michaele Schreiner, Laurentio Praxulevich.

Augustus.

5. Tabula familiae: Bartholomaeus a Diakovo guardianus, Antonius Papuslich, Franciscus a Valkovarino, Joannes Velikanovich lector, Andreas Stoicsevich lector, Matheus Gassler lector, Antonius Peganovich vicarius, Bernardinus Segudich spiritualis, Philippus a Foinicza adm. Petrievcze, Capistranus Novoselich supremus sacrista, Petrus Sabliobievich conc. ill., Xystus Höffner conc. germ., Casparus Andelsperger conc. fest. illyr., Franciscus Stadler chorista, Josephus Pavissevich lector, Andreas Kaizer coadjutor concionat. germ., Michael Letinich procurator, Andreas Penacsich, Josephus Jankovich, Innocentius Muhr; — Studentes theologiae: Antonius Jessich, Bonaventura Jurich, Adrianus Lohr, Elias Vuinovich, Franciscus Lolich, Paschalis Dule organista, Adrianus Glier; — Studentes philosophiae: Paulus de Sibenizo, Franciscus Rakitich, Stephanus Liblianich, Josephus Marke, Franciscus Comilesevich, Carolus Mainhardt, Emanuel Einspiner.

6. Publicam disputationem habuit Andreas Stoicsevich, oppugnantibus Joanne Horvath inferioris suburbii parochi, Matheo Gajsler et Josepho Pavissevich.

September.

14. Crux exstra ecclesiam reimposita est et cum solemnitate benedicta a guardiano.

In Septembri gravis lues pecorum in pagis circumjacentibus, praesertim in Petrievczi grassabatur et in Octobri etiam suburbium superius sensit.

October.

24. Tandem labor murariorum in restaurando, expurgando et dealbando monasterio terminatus est: atque jam conspiciuntur dormitoria superiora omnia dealbata cum pluribus quoque cellis et tribus ambitus inferioribus excepto nempe ambitu refectorii, quem imperfectum relinquere debuimus propter defectum fenestrarum inponendarum. In atrio quoque amoenum hortulum delineavit vicarius Beganovich. Theologorum scholam picturis ornari curavit Andreas Stoicsevich lector, in quam solemni pompa, nempe plena cum musica ac oratione (quae typis impressa habetur) a fratre Antonio Ferich dicta, 25-ta Augusti praeterlapsi primo intravimus. Itaque claustrum fere integrum, perfectum et habitationi fratrum accomodatum conspicitur, exceptis solum cellis ambitus inferioris meridionalis, in quibus labor arcularii et figuli in apponendis fornacibus desideratur.

November.

6. In cripta communi tumulata est domina Francisca Keppin vidua cauponissa ad aureum cervum. Antequam ea ad nostram ecclesiam deferatur, ad suam parochialem eam deferre Jesuitae disposuerunt, ibi Requiem pro ea decantaturi et alia funebria exercituri. Cum vero executor testamenti dominus caminorum inspector sese opponeret, eo quod in testamento hujus nulla fiat mentio et praeterea a nobis instructus hanc coeremoniam insuetam et privilegiis regularium contrariam ex officiali curiae demonstraret, Jesuitae a proposito desiterunt, unice respondentes: viderint P. Franciscani, quid excell. Primati sint responsuri.

December.

28. Venit D. Antonius Römer organifer Graetzensis cum quo contractum formavimus, vi cujus tenetur pro 350 fl. organum 10 mutationum parare et afferre in Septembri futuro.

Anno 1762.

Januarius.

19. Perlectae sunt circulares litterae missae ab excell. dom. Nicolao Givovich, episcopo Syrmiensi, in quibus toti provinciae encyclice denuntiat, se per breve apostolicam et mandatum sacrae caesareo-regiae Apostol. Majestatis institutum ac delegatum esse, ut quasdam causas in provincia nostra cum plena potestate decidat et pristinum religionis decus restituat.

22. Ab excell. dom. Givovich advenerunt litterae citatoriae illorum patrum, qui in capitulo Valkovariensi 24. Julii 1760. ut actuales vocales interfuerunt.

26. Denno venerunt circulares literae a praefato dom. Praesule, in quibus expedivit copias instrumentorum suorum ssmi domini Clementis ad apostolicum muntium Viennensem et hujus nuntii ad hunc altefatum praesulem; suspendit quoque ARD. Maximilianum Leisner ab omni activitate et iterum vocales praeter(r!)iti capituli, qui in conventibus Illokiensi, Sarengradensi, Valkovariensi, Essekiensi, Mohacsiensi, Tolnensi, Paxensi, Földensi et Budensi morantur, citat Petrovaradinum pro 4. Februarii.

30. Expedivit praeses familia religiosa authenticum et omnium monibus subscriptum testimonium de recto, nec regulari observantiae, nec ulli religioso pernicioso regimine et gubernio ARP. Zeisner, ut adeo non videatur necessitas, ut per delegatum apostolicae sedis decus pristinum observantiae restituatur.

Februarius.

9. Venerunt duo vocales ex Slavoniensibus conventibus ituri Petrovaradinum pro 14 hujus, pro qua die omnes in conventibus Slavoniae commorantes vocales citantur.

13. Perlectae sunt litterae circulares excell. dom. Nicolai Givovich, vigore quarum ARP. Maximilianum Leisner suae activitati restituit atque tamquam legitimum ministrum provincialem agnosci et haberi mandavit.

23. utpote in vigilia s. Mathiae Apostoli incidente in feriam tertiam Bacchanalium dispensatum et in praecedentem diem sabbathi translatum fuit jejunium in hac dioecesi primitiali, non tamen in Quinqueecclesiensi. Nos quoque religiosi in refectorio carnes comedimus sicut et capucini et Jesuitae.

Eodem die advenit excell. dom. Wolfferstorffer, futurus generalatus praefectus.

Martius.

4. Venerunt litterae circulares missae ab ARP. Maximiliano Leisner provinciali, in quibus continebatur constitutio excell. dom. Givovich apostolici in provinciam nostram delegati, vigore cujus post mature discussas votationes praeteriti capituli in congressu Bacsini 25-ta praeterlapsi mensis declarat, electionem P. Maximiliani fuisse dubiam; aucthoritate tamen sua eam confirmat et dictum Patrem ut legitimum provincialem agnosci et haberi mandat: reliquas quoque electiones

officialium legitimas declarat excepta electione ARP. Csilich, quo a diffinitoriatu deposito in ejus locum RP. Mathossevich elegit. ARP. Penich iu eodem congressu Bacsiensi motu proprio guardianatui Valkovariensi et omni privilegio alias ex provincialibus competenti in scriptis ad has easdem circulares insertis renuntiavit et ita per optata provincia restituta est.

Aprilis.

18. Hora 1½ matutina advertebatur aliquantulus terrae motus realis.

Hoc tempore ultra consuetum graviter grassatur catharus in tota Hungaria et Slavonia.

Majus.

8. Contra intentum suum dictus commissarius Petrovaradinum abiit evocatus ab excell. domino episcopo Givovich.

13. Petro-Varadino rediit commissarius referens, episcopum Givovich habere perpetuam aucthoritatem in provinciam nostram, praesertim in electionibus canonicis officialium tempore capitulorum et congregationum.

16. Pie obiit excell. dom. episcopus Givovich vomitu sanguinis suffocatus.

31. NB. Nicolaus Nestich Sarvassiensis abjurato schismate, in manibus Caspari Andelsperger concionatoris illyrici fidem romano-catholicam in nostra ecclesia professus fuit. Testibus Bartholomaeo Hecker et Michaele Posavac, militibus comitatus Verocensis. Conversus die 24. februarii 1762.

Augustus.

26. Propter grassantes infirmitates infectivas praesertim in partibus Serviae omnes transitus ex partibus Turcicis et omne quoque commercium nundinale in nostris partibus per decretum regium interdictum est.

29. Andreas Stoicsevich publicam solemnem disputationem habuit, impressis thesibus ad libellum RP. Campionis de Nonnatis.

September.

10. Mohacsino ex congregatione redivit novus noster guardianus Jacobus Spaczirer cum vicario suo Francisco Stadler allata secum tabula hujus conventus:

Jacobus Spaczirer, Antonius Papusslich, Franciscus a Valkovarino, Joannes Vellikanovich, Andreas Stoichevich, Mathaeus Gassler,

Franciscus Stadler, Capistranus Novosselich, Dominicus Gasteiger, Casparus Handelsperger, Philippus Matkovich, Josephus Pavissevich, Philippus a Foinicza, Vincentius Bosnjakovich, Bonaventura Marinovich, Chistophorus Tribskorn; — Studentes theologiae: Bonaventura Gjurich, Franciscus Vellikanovich, Elias Vuinovich, Antonius Ferich, Adrianus Lohr, Paschalis Dule organ, Joannes Nebel, Antonius Luster, Michael Pitincsevich, Philippus Medarich; — Studentes philosophiae: Paulus de Sibenicz, Franciscus Rakitich, Stephanus Lipljanich, Franciscus Gomilcsevich, Carolus Meinpart, Emanuel Einspiner, Josephus de Signio; — Fratres laici 7.

October.

2. Organi pars quaedam Graecio allata est beneficio aquae per dominum Sabich mercatorem Valkovariensem.

7. Residua pars organi una cum ipso organifice et duobus ejus sodalibus advenit.

November.

11. Prima vice organum novum plane perfectum pulsatum est.

12. RD. Stephanus Agich vicarius foraneus dioeceseos Quinqueecclesiensis P. Christophorum Tribskorn et Bonaventuram Marinovich propter spiritualem administrationem in Dalj, Denja et Belje faciendam examinavit et approbavit.

December.

6. Examinati sunt clerici, qui ad ordines suscipiendos mitti postulabant.

11. Nemcezium ad RD. vicarium foraneum pro impetranda jurisdictione ad examen abiverunt: Vicentius Bosniakovich et Bonaventura Jurich.

Anno 1763.

Aprilis.

22. His diebus cum militibus confiniariis ex castris reducibus redierunt ad provinciam P. Hyacinthus Mandikich, Laurentius ab Essek, Lucas Csokalich et Andreas à Petrievcze, qui juxta mandatum ARP. provincialis per RP. guardianum nostrum fuerunt expropriati.

Junius.

28. Per relationes habetur, quod hodie horrendus terrae motus fuerit in partibus superioribus Hungariae, qui Comaromi damna plurima in collisione aedificiorum et ecclesiarum, ac obruitione homi-

num, ut dicitur 300 circiter, Budae quoque et alibi in fissione fornicum fecit.

September.

2. Eiminent. rever. dom. Mikazi archiepiscopus Viennensis et cardinalis, quem excell. dom. archiepiscopus Kolloczensis comitabatur, huc advenit. Sumpto prandio Valcovarinum versus abiit.

4. Ordinationem in Darda habuit ill. dom. archiepiscopus Summa, ubi ex facultate episcopi Quinque-Ecclesiensis ordinavit nostros quoque clericos.

26. Valcovarino advenerunt: commissarius visitator generalis Modestus Dominkovich, minister provincialis Maximilianus Leisner, Emericus a Buda, Lucas Mathossevich, Hyacinthus Campion et Matthaeus Gassler.

28. Inceptus est concursus theologicus et philosophicus, in quo judices constituti sunt: commissarius generalis Dominkovich, Antonius Papusslich, Emericus a Buda, Mathossevich, Campion et Gassler.

Hac die conclusionem theologicam cras mane defendendam exposuit Josephus Srimcsevich his terminis: Incarnatio verbi divini demonstrari potest. Philosophicam vero Hieronymus Jakocsevich hanc posuit: Logica artificialis non est simpliciter, sed secundum quid necessaria.

P. m. conclusionem theologicam cras hora 2-da pomeridiana defendendam Ladislaus Spaich hanc exposuit: In Christo una est persona tantum. Alteram hora 3-tia cras defendendam exposuit Ambrosius Zomborlich nempe hanc: Romanus Pontifex est supra concilium; neque illum concilium ratum et legitimum haberi potest, quod ejus aucthoritate roboratum non est, aut in quo Patres juxta ejus instructionem non agunt.

29. Conclusiones cras ante meridiem defendendas exposuerunt David Bernjakovich et Michael Saimovich: prior theologicam hanc: Imagines sanctorum pie et religiose coli debentur, posterior philosophicam istam: Naturabiliter non potest idem numero effectus simul et semel a duabus causis adaequatis produci. Conclusiones vero pomeridianas exposuerunt Petrus Kraft et Angelus Kinotter. Prior conclusio erat hac[!]: Crux Christi, ac caetera passionis ejus instrumenta cultu Labriae respectivo adoranda sunt, altera vero haec: Mysterium ss. Trinitatis non potest naturaliter demonstrari clare et evidenter.

30. Conclusiones cras mane defendendas exposuerunt Tripskoru et Ignatius Rädl. Prioris tenor hic est: Corpus Christi de Virgine Matre sumptum est verum reale corpus, posterioris vero hic: Ad multiplicationem terminorum multiplicantur numero relationes. Conclusiones post prandium defendendas exposuerunt Bar. Kronfeld et Bernard. Novak. Prior conclusio erat haec: Sancti in coelis pro nobis orant, posterior haec: Usus simplex est separabilis a Dominio etiam in rebus unico usu consumptibilibus.

October.

1. Conclusiones autem pro crastino ante meridiem exposuerunt Georgius Gaitanich et Bonaventura Jurich. Prioris haec est: Spiritus Sanctus procedit a Patre et filio, at ideo jure particula haec filioque symbolo Constantinopolitano addita fuit, posterioris haec: Quantitas essentialiter consistit in impenetrabilitate radicali.

3. A. m. in cella commissarii visitatoris generalis praesentibus patribus provinciae et concurrentibus perlecta sunt vota, quae cuique obtigerunt; et erant haec:

Angelo Kinnotter 27½, Georgio Gaitanich 40, Bernardino Novak 43½, Christophoro Tripskorn 45, Davidi Bernatovich 45½ Josepho Srimcsevich 48, Ambrosio Zomborlich 51, Petro Kraft 51½, Ladislao Spaich 55½, Barnabae Kronfeld 55½; — Ex philosophis: Ignatio Rädl 45½, Michaeli Zaimovich 46½, Bonaven. Gjurich 51½, Hieronim. Jakossevich 60.

November.

9. Advenit d. commissarius visitator generalis hic celebraturus congressum patrum; in quem finem.

13. Custos Blagoe et diffinitores Emericus a Buda et Lucas Mathossevich, ac tandem

19. minister provincialis advenit.

20. Sessionem primam habuerunt patres congregati et in locum absentis diffinitoris Mathievich, subrogatus est guardianus Spatzierer. Tempore prandii accepimus nuntium de morte P. Mathievich. Post prandium habita est altera sessio.

22. Pariter 22 et 23. ante et post meridiem sessiones sunt habitae.

23. Nicolaus Gjurcsevich, qui ante 4 circiter septimanas ex familia Vellicensi ad hanc dispositus fuerat, in crimine proprietatis deprehensus et convictus in domum disciplinae ad unum mensem condemnatus est.

*

Anno 1764.

Martius.

2. In ecclesia nostra subtus cathedram ad firmam terram sepultus est d. Blasius Gvosdenovich inferioris civitatis cives.

18. In crypta, quae est in sanctuario ecclesiae sepultus est puerulus Stanislaus filius domini Michaelis Summa syndici nostri substituti.

Aprilis.

5. In crypta nostrae ecclesiae, quae est in sanctuario, sepulta est Anna filia defuncti d. Francisci Stephanovich civis et aurifabri hujatis.

Majus.

12. Noster guardianus ad capitulum Bajam perrexit.

November.

6. Secuta est mors ill. dom. Antonii Kostich syndici apostolici hujus conventus nostri, qui protraxit suam infirmitatem per spacium quatuor mensium, tandem thabe consummatus obiit ante meridiem hujus diei.

Anno 1765.

Martii.

23. Habuit ordinationes ill. dom. Josephus Chiolnich episcopus bosnensis vel diakovensis in ecclesia sua cathedrali Diakovae, ad quas ex conventu nostri iverunt: Antonius Lukacsevich (etc.).

Aprilis.

2. Advenit Valcovarino pro canonica visitatione provincialis minister.

In eadem visitatione ordinavit provincialis Patribus lectoribus generalibus et P. Barthomaeo Knexevich quatenus curam et diligentiam sedulam adhiberent, investigandi et indagandi de origine et de tempore possessionis et quomodo allata fuit ex Juud Essekinum et qualiter ad nostram ecclesiam pervenerit statua thaumaturgae B Maria Virginis nunc in ara majori existente; ac etiam de miraculis B. M. V.

17. Antonius Blaxich emeritus nostri conventus substitutus syndicus obiit et in communi crypta sepultus est.

Majus.

26. NB. Hoc mense obtulit dom. Anna Maria Nikolantich fl. 280 pro comparandis sacris apparamentis Venetiis, videlicet pluviali et duabus dalmaticis ad normam prioris casulae quam curavit comparari pro

fl. 80. ante duos annos, idcirco pro tota hac suppelectili summa importavit fl. 360.

Junius.

18. Viennae in Austria obiit excell. dom. Franciscus Barkocy archiepiscopus Strigoniensis, qui cogitabat suam absolutam jurisdictionem extendere et plenipotentiam habere supra regulares et jura ac privilegia regularium in nihilum redigere etc.

Julius.

14. Laurentius Bracsuglievich lector habuit disputationem quam dedicavit perill. dom. nobili Jacobo Knexevich, civis Essekiensis inferioris suburbii.

22. Fuit celebrata congregatio Petrovaradini.

31. Eodem die fuit invitatus guardianus a patribus Ignatianis pro decantando solemni sacro.

Augusti

2. Martinus Lukich administrator superioris suburbii habuit concionem illyricam.

Tabula venerabilis familiae conventus s. Crucis Essekini.

RP. Gerardus a Valpovo guardianus, Aloysius Nemethy lector et diffinitor pror., Joannes Vellikanovich lector, Ladislaus Jezik lector, Georgius a Gradiska lector et procurator prov., Josephus Srimcsevich vicarius, Bartholomaeus Knexevich rubricista et magister seminarii, Joanes Capistranus Novoselich spiritualis, Nepomucenus Kolland suprem. sacrista, Casparus Andlsperger concionator fest. illyr., Robertus Lugerth concionator fest. germ. et organista, Josephus Pavissevich concionator dominic. illyr., Andreas Heitzer concionator dominic. germ., Marianus Billinovich coadjutor in Petrievci, Andreas Blaxevich administr. in Brogianci, Josephus Bogdanovich procurator conventus, Adrianus Lohr lector phil. et chorista, Vincentius Bossnigniakovich; — Studentes s. theologiae: Michael Pitincsevich, Petrus Vellikanovich, Antonius Lukacsevich, Thaddaeus Kovacs, Nepomucenus Mandl, Adrianus Varcsich, Christophorus Kellerer, Josephus Marckl, Urbanus Perencsevich, Bernardinus Leakovich; — Studentes philosphiae: Josephus Luster, Silvester Ungar, Leonardus Markanovich, Jonas Löbl, Berardus Paukovich, Leander Köppl; — Laici 11.

21. Perlectae sunt circullares litterae cum suis punctis emanatis in ante acta congregatione.

Item in hac congregatione ex unanimini consensu venerab. deffinit. unita fuit parochia Brogianci conventui Essekiensi, quae fuit avulsa

a parochia Petrievci olim, et ex tribus filialibus, nempe Brogianci, Abjanovci et Martinci denominata parochia spectans ad conventum Nassiczarum.

September.

1. Sepulta fuit in nostra ecclesia domina Anna de Knexevich in crypta particulari, ubi solet sepeliri familia Knexevichiana ante aram s. Josephi.

12. Venerunt ad nostrum conventum pro hospitio duo principes ex Libano religione catholici, cum uno famulo, qui eis erat ad servitia, cum commendantoriis litteris ex aula et nostri reverendissimi, pro quaestuando liitro a benefactoribus pro intertentione vitae suae et hoc ideo, quia bona eorum occupata et accepta fuerunt a Turcis, eo quod noluerint se servare cum eis.

October.

18. Post utcunque longam infirmitatem mortuus est Josephus Blagoe exdiffinitor, excustos atque actualis minister provincialis Valkovarino[!], cujus mors non modicam post se traxit provinciae confussionem eo, quod non potuerint convenire, cui post mortem praenominati ministri deferenda sint sigilla provinciae, vel Philippo Penich vel Maximiliano Leisner utroque exprovincialibus. Tandem oblata sunt primo nimirum Philippo Penich, qui Buda Essekinum venit, ubi sub coena P. Laurentius Kossarovich act. guardianus valkovariensis in praesentia totius familiae et duorum hospitum ex provincia Ladislaviana eidem obtulit.

November.

7. Per Philippum Penich convocati sunt patres diffinitorii pro electione vicarii provincialis, sed quoniam tres non comparuerunt videlicet: Maximilianus Leisner exminister immediatus Jacobus Spazierer et Hyacinthus Campion, quorum alter custos, alter diffinitor, hinc reliqui patres praecedentibus caeremoniis fieri solitis 10. hujus mensis ad electionem processerant[!] videlicet: Hieronymus Lipovcsich lector jubilatus, Aloysius Nemethi lector gen., et Bona ventura Baslich — actuales diffinitores — cui electioni praesidebat Philippus Penich, in qua electus fuerat in vicarium provincialem Joannes Vellikanovich vir omni exceptione major et haec omnia peracta sunt in hoc conventu.

Alia electio facta est Mohacsini, ubi Maximiliano Leisner praesidente sumulae votante Patribus Jacobo Spazirer et Hyacintho Campion suffragentibus. Electus est etiam in vicarium provincialem Eugenius Lenauer lector et actualis Panificinae praefectus. Pro hoc shismate ergo decissio venit Romae, quod nec una nec alia valeat electio, hinc

facta invalitatione ex utraque parte Maxsimilianus Leisner declaratus est ut senior Pater provinciae et ipsi data est auctoritas Roma a comissario generali convocandi Patres, ut electio fiat unanimis et legitima.

Annus 1766.

Januarius.

20. Electus est in vicarium provincialem Hieronymus Lipovcsich, vir prudentia, doctrina atque religiositate excellens.

Hoc pariter mense fuit Essekini commissio regia tam quo ad statum militarem, quam quo ad civilem sive comitatensem; cui commissioni praesidebat excell. dom. generalis Beck, assistentes vero fuere ill. dom. baro Ballascha supremus comes comitatus Sirmiensis item dom. spect. Gorusbyr et dom. spect. Pasardi inspectores camerales.

Aprilis.

23. In crypta ad aram s. Joannis Nep. ecclesiae nostrae s. Crucis sepultus est ingenuus dom. Wenceslaus Weber pluribus annis hujus civitatis Essekiensis judex; tandem emeritus ac 26 annis in Tertio ordine (quem Poenitentianum vocant) majora merita sibi cumulavit, aetatis vero 86 annorum.

Maji.

4. Sepultus est Paulus Summa filiolus domini substituti nostri Summa aetatis annorum 4 ad cryptas ante aram s. Joannis Nep.

20. In capella domestica ill. dom. archiepiscopis ordinatus est ab eodem domino in presbyterum Leonardus Markanovich.

Augustus.

26. Discesserunt hinc duo principes Turcici catholicae fidei ex monte Libano, qui in conventu nostro tribus diebus morabantur, et per civitatem mendicabant eleemozinam ad Turcis solvenda tributa, quibus gravabantur vehementer.

October.

23. Celebrata est Zomborini congregatio.

Tabula familiae.

Paschalis Weichtler guardianus, Lucas Mathossevich lector jub., Aloysius Nemeti lector et act. diffinitor, Joannes Vellikanovich lector, Ladislaus Jesik lector, Georgius Rapich lect. sexennalis et procurator provinciae, Simon Hattasch aggregatus et archivista provinciae, Josephus Srimcsevich vicarius, Joannes Capist. Novoselich spiritualis,

Mathias Lalich conc. dom. illyr., Nepomucenus Kling sem. magister, Casparus Andelsperger conc. fest. illyr., Andrias Haitzer conc. dom. germ., Adrianus Lohr lector phil., Ignatius Huberth con. fest. germ., Nepomucenus Koland supr. sacrista, Alixius Raffay administrator Belljae, Josephus Bogdanovich procurator conventus, Emericus Katich adm. Petrievcae, Simon Petrinich ejusdem cooperator, Laurentius Martinovich adm. Erdödini et Dalljae, Andreas Blaxevich adm. Brojanci; — Studentes theologiae: Petrus Velikanovich, Nepomucenus Maand. Chistophorus Stetterer, Urbanus Perensevich, Bernardinus Leakovich, Marianus Lanossevich, Daucuscenus [Damascenus?] Ekenhoffer, Josephus Morikl; — Studentes philosophiae: Leonardus Markanovich, Sylvester Hungar, Jonas Löbl, Gerardus Pavkovich, Leander Köpl.; — Laici 11.

November.

15. Essekinum pervenit ill. supremus comes comitatus Ferocensis comes Nitzky, cui loci guardianus et lectores homagium deposuerunt.

22. Essekinum Constantinopoli redux venit excell. dom. ss. Majestatis legatus Bichler, cui ex conventu sacerdos pro celebratione ad inferius suburbium exivit.

Annus 1767.

Januarius.

14. Földoarini in conventu s. Annae congressus Patrum pro electione P. vicarii provincialis celebratus est et in vicarium legitime electus est Benedictus Zebich.

Aprilis.

Hoc mense ab excelsa regio-Ungarica camera venit resolutio pro Patre Beliensi, pro quo ut constans manet foris, resoluti sunt centum quinquaginta floreni, 24 metretae frumenti, 16 urnae vini, 8 orgiae lignorum.

Habebit proinde conventus a Patre Beliensi annue 100 florenos in parata pecunia inclusa tamen arha[!] id est semestralis 5 florenis et hinc omni quartali accipiet 25 florenos et 90 denarios, 2-do 12 urnas vini, 3-tio 16 metretas posonienses tritici, 4-to omni hebdomada tria sacra ad intentionem conventus, caetera pro ipsius victu et intertentione ipsi manebit.

Augustus.

10. Fuit capitulum Nassiczas provinciale. Electus est in provincialem Emericus a 5-Ecclesiis, in custodem Joannes Perkich, in

difinitores: Joannes Velikanovich, Georgius a Gradiska, Plasius Abramovich et Ludovicus Seidl.

Tabula familiae.

Dominicus Gasteiger gvardianus, Lucas Mathossevich, Joannes Velikanovich, Aloysius Nemethy, Ladislaus Jesik, Vincentius Posniakovih, Bartholomaeus Knexevich rubricista, Capistranus Novosselich, Ferdinandus Liplianich, Nepomucenus Kolland adm. Belliae, Emericus Kattich adm. Petrievczae, Mathaeus Panich conc. illyr., Engelbertus Fackler conc. dom., Jacobus Olovcsich conc. fest. illyr., Joachimus Leitner conc. fest. germ., Michael Pitincsevich lector phil., Andreas Blaxevich adm. in Brodianczy, Josephus Bogdanovich procurator, Simon Petrinich cooperator Petrievczae, Laurentius Martinovich adm. Erdödiny et Daliae; — Studentes theologiae: Christophorus Kellerer, Urbanus Perencsevich, Pernardinus Leakovich, Marianus Lanosevich, Franciscus Hoffmann, Nepomucenus Mandl, Josephus Markl, Leander Köpl, Sylvester Hunger, Medardus Kantzler, Emericus Perechky; — Studentes philosophiae: Damianus Vinczazovich, Josephus Ulich, Marcus Oravcsanin, Dyonisius Marianovich, Petrus Lipovacz, Liborius Laszkovity, Antonius Perentzky; — Laici 10.

Annus 1768.

2. Perlectum est decretum Jacobi Spatzierer a suprema aucthoritate exmissum, in quo novum definitorium creatum et confirmatum continebatur, et quidem Jacobus Spatzierer in ministrum provincialem, Benedictus Sebich in custodem, Patres Joannes Velikanovich, Emericus a 5Ecclesiis, Ludovicus Saidl et Innocentius Pejer in definitores.

20. Fuit congressus capitularis congregationis Temesvarini.

Tabula familiae.

Dominicus Gasteiger guardianus, Lucas Mathossevich lector gen., Christophorus Trybskorn lector, Josephus Pavissevich lector, Ladislaus Jesik lector, Vincentius Bosniakovich vicarius, Bartholomaeus Knexevich procurator et rubricista, Capistranus Novoselich spiritualis, Mathaeus Panich conc. dom. illyr., Jacobus Olovcsich conc. fest. illyr., Joachimus Leitner conc. dom. germ., Michael Pitincsevich lector phil., Hyacinthus Kayser conc. fest. germ. chorista, Andreas Blaxievich administ. in Brodnianczy, Emericus Katich adm. Petrievczae, Hyeronimus Sokocsevich magister seminarii, Nepomucenus Kolland adm. Belljae, Josephus Bogdanovich, Simon Petrinich cooperator

Petrievczae, Laurentius Martinovich adm. Daljae; — Studentes theologiae: Nepomucenus Mannt, Marianus Lanosevich, Leander Köpl, Sylvester Hungar, Medardus Kantzler organista, Emericus Peretzky organista; — Studentes philosophiae: Damianus Vinczazevich, Josephus Ulich, Marcus Oravcsanin, Liborius Laszkovsky, Dyonisius Marianovich, Petrus Lipovacz, Antonius Pereczky.

Majus.

17. Vespestino tempore tertio quadrante ad sextam sentiebatur formidolase ab omnibus terrae motus, ita ut imbrices ex tectis caderent.

31. Gradiscâ uno die Essekinum appulit Sua Majestas Josephus II. imperator feliciter regnans, qui quidem vesperi expectatus, sed non nisi nocturnis splendentibus astris scilicet media noctis hora secunda domum generalatus est ingressus. Mane media 9-na ad Jesuitas sacrum audiendi iter fecit, quo finito cassarmas et planam civitatensem conspexit. Aditus erat cuique patens praesertim sub prandio. Post prandium denuo cassamatas visitando plurium ipse, aut serenissimus princeps Albertus memoralia offerentium acceptavit.

Junius.

1. Sua Majestas cum omnibus generalibus mox denominandis media 9-ma ad nostram ecclesiam omnibus Patribus et Fratribus guardiano autem in pluviali expectantibus pro sacro audiendo advenit, pro quo ornatum stabellum pridie factum erat. Ex nostra ecclesia totam arcem deambulans et visitans, imo in moeniis familiariter usque ad tempus prandii cum officialitate sua discurebat. Hora 2-da post prandium tam Ferdinandiani quam Preysaggeani milites in foro suum habuerunt exercitium coram imperatore. Tandem equum conscendens tota officialitas concomitans superius et inferius suburbium videndum properavit. Postquam autem redivisset imperatoris servus RP guardianum ad praesentiam suae Majestatis evocavit, qui palliatus accessit in generalatu eidem confessionem suam sacramentalem peregit vesperi hora 7-ma.

7. Utpote in festo Corporis Xti hora 8-va Sua Majestas cum serenissimo principe Saxoniae Alberto, excell. generalibus DD. Lasci, Laudon, Dietrichstein, Nostich, Miltich, Mathesen et actuali Slavoniae commendante Wolfersdorf nec non aliis pluribus officialibus prius audito sacro cantato, commitata est processionem theophoricam, quam superior Jesuitarum duxerat, primo ad stationem ad ss. Trinitatis, secundo ad Crucem nostrae ecclesiae, tertio ad domum domini Walter, quarto ad domum pistoris Zeitler concomitanti tota militia. Populus

erat omnino copiosus, opifices omnes cum vexillis suis ordine primi paruerunt; quo die etiam prima vice vexillum novum murariorum ob pluviam non portatum timendam fuit, sed tantum expositum. Finitis divinis Majestas cum generalibus ad prandium properavit, quo sumpto media undecima nostris Patribus et Fratribus in ordine expectantibus per aquaticam portam Belliam versus abivit.

Julius.

23. Mohacsino Essekinum huc infirmus appulit Hyacinthus Campion.

Augustus.

6. Mane omnibus ecclesiae sacramentis provisus est vicarius Campion. Tandem debilitate oppressus in lecto sedens calamum attramentum et chartam petens subsequens dystichon scribere incepit, quod tamen finire non potuit, hinc jussit scribi dictando:

Nomen styrpis habes, primum flos veris adumbrat;
Lector! divina: quod mihi nomen erat?

Paulo post sedendo in lecto media prima pomeridiana expiravit placidissime.

8. Sepultus est Hyacinthus Campion, lector jubilatus, jam definitor et actualis vicarius provincialis.

September.

. . . Josephus Jixa et Franciscus Lusiczky, cives Essekienses.

October.

9. Primitias deo obtulit Alexander Thomikovich studens theologiae.

30. Primitias habuit Alexander Nagy.

December.

24. Objurata haeresi Calvina Joannes Lőre Pestiensis in. Patallionis Ferdinandaee miles professionem fidei deposuit. Testes: Jacobus Pinterovich et Pernardinus Moslovich ex inferiori civitate cives.

Annus 1769.

7. D. Generalis brigaderius misso suo adjutantio postulavit a guardiano candelabrum quatriceps, quod in medio ecclesiae constanter pendet, pro aula saltus bachanalistici publici ad Fortunam constituti. O profani!

Februarius.

5. Hora 3. pomeridiana obiit in domo familiae in foro ill. dom. Ignatius baro de Pejacsevich coelebs aetatis suae circa 50 annorum,

qui 29. Januarii totus morbo regio occupatus Podgoracsino (quod ejus dominii sedes erat) huc Essekinum advectus fuit.

7. Sepultus est in crypta familiae baro Pejacsevich. Functioni interfuerunt Sigismundus et Antonius barones et alii quidam officiales.

20. Hodie in inferiore suburbio in vico domus d. Knexevich contra capellam s. Mariae ad nives circa horam 4 pomeridianam incenso repositorio domus ultimae in eadem eriim domo Knexevichiana linea cujusdam Pavko Kollarovich schimatici flaminae perlatae sunt in domum proxime vicinam Nikole Nediljkovich pariter schismatici. Incendium doravit usque ad horam nonam nocturnam, in quo extinguendo maximas impendit vires una cohors legionis principis Ferdinandi, quae circa horam quintam propero cursu ex praesidio ad suburbium discesserat. Domus altera non est exusta quia lateritia; magnum tamen res oeconomicae combustae passae sunt detrimentum.

Martius.

1. Franciscus Xav. Pejacsevich, collegii soc. Jesu rector Possegae circa horam mediam septimam ad aram s. Antonii Paduani pro defuncto d. Ignatio barone de Pejacsevich in nigris missam dixit.

Aprilis.

1. Hodie Andreas Takats ex pago Vesze in comitatu Hevessiensi, legionis Ferdinand. pedestrium gregarius miles professionem in manibus Alexandri Nagy deposuit. Testes: Mathia Farkass et Nicolaus Junkovich de Kragna, cives Essekienses mercatores.

13. Josephus Pfeiffer Segedino in Ungaria legionis Ferdinand. gregarius miles professionem fecit. Testes: Joannes Nepom. Wenceslaus Neimann et Philippus Steinert, cives Essekienses.

23. Josephus Antonius Chiolnich episcop. Bosnensis in sua cathedrali ordinavit nostrae familiae religiosos.

Majus.

5. Hodie mane usque ad refectionem matutinam vocati fuerunt religiosi hujus familiae ad P. provincialem, qui fateri debuere, quot annorum aetatis et religionis essent, cujates natione, quas linguas calerent et cui nationi subscriberent.

Junius.

11. Primus ecclesiae novae lapis Csepini in dominio sp. dom. Joanne[!] Capist. Adamovich, consiliarii regii, per d. Stephanum Agjich canonicum et vicarium foraneum Slavonicalem benedictus et positus fuit.

Julius.

1. Congregatis 225 militibus ex tribus regiminibus confinariis Slavoniae pedestrium, ex quolibet videlicet 75 ac duobus officialibus, rei item tormentariae 71 militibus cum suis officialibus initium primi dederunt in campo Essekinensi esercitii rei Tormentariae.

Augustus.

18. Terraemotus tertio quadrante ad horam nonam matutinam, sed lentus et quem pauci adverterunt.

28. Aparuit prima vice cometa circa 12-mam noctis ab oriente, intra meridiem et occidentem, radios diversi coloris protendens; sed deficiebat quotidie.

24. Congregatio Brodii in coenobii celebrata.

Tabula familiae:

RP. Dominicus Gasteiger guardianus, Joannes Velikanovich lector jubil. et examinator, Christophorus Triebskorn lector teol. gen. et examinator, Josephus Pavissevich lector gen., Ladislaus Jesik lector gen., Bartholomaeus Knexevich concion., rubricista et procurator prov., Antonius Hutter vicarius discretus, Capistranus Novoselich spiritualis, Josephus Bogdanovich procurator conventus, Emericus Kattich adm. Petrievczae, Simon Petrinich coadjutor Petrievczae, Casparus Andelsperger con. dom. illyr. et dirigens confraternitatum, Michael Szaimovich con. fest. illyr., Joachimus Leitner con. dom. germ. et dirigens 3. ordinis simul et chorista, Samuel Istokovich mag. sem. et clericorum cathesis, Hyacinthus Kayser con. fest. germ. et mag. laicorum, Josephus Marekl lector phil., Andreas Blaxevich adm. Brogjanczae, Nepomucenus Kolland adm. Belljae, Vincentius Bosnjakovich adm. Daljae; — Studentes s. theologie: Marianus Lanossovich, Leander Köppl, Alexander Tomikovich, Samuel Blass, Petrus Lipovcsevich, Franciscus Kovacsevich, Marcus Orovcsanin, Antonius Pereczky, Dionysius Marianovich, Petrus Novak, Hieronymus Vaj, Julianus Marinovich; — Studentes phil.: Eustachius Gottlieb, Anselmus Strasser, Leonardus Friederich, Hilarius Prem, Emericus Kollar, Clemens Jadovich.

September.

Culices hoc toto mense copiosissimi et maxime infesti.

October.

30. Quidam Gennadius praetensor olim episcopatus Pakracinensis et ideo fugitivus in Moscoviam, ubi factus fuit episcopus Dalmatiae

Albaniaeque indeque Viennam redux, ut res suas cum aula componeret; sed Vienna huc cum fatellitio missus, postquam annos quinque milite sui custode Essekini degeret, decisiva accepta sententia, hodie militibus custodibus Graecium avectus fuit, in vitae dies ibidem perseveraturus.

November.

1. Hodie per RD Stephanum Agjich vicarium foraneum benedicta fuit ecclesia nova sub titulo s. Josephi nostrae administrationis Daljae.

9. In diversorio ad caput Mauri litibus exortis intra Chistianum Kilhoff, sartorem, civem arcensem et quemdem militem rei tormentariae, hic demum foris in platea ab illo graviter sauciatus in capite pugione laesi proprio.

Quocirco 10. mane circa horam 9-nam idem laesor ad nos pro asylo venit. Et 13. a meridie datis nostrae superioritati reversalibus, abductus fuit per lieutenantium comitatensem et milites ad comitatum.

22. Ante refectionem matutinam rediit guardianus Buda. Porro urnarum vini novi, quod emit Budae, item pretium ejusdem catologus est, ut sequitur:

Urnae	121½	à fl.	2 et 18 x
„	52	à „	2 et 27 x
„	108¼	à „	2 et 21 x
„	28¼	à „	2 et 27
Summa	310½	à fl.	730 et 27½

Hoc vinum una cum vasis sub eodem vini pretio emptum fuit.

Directori vasorum, vulgo Faßzinger, in loco dati sunt fl. 15 nimirum pro quolibet vase unius urnae 3 x.

Pro devectione vini occassione navali, cuidam Maximiliano oenopolae Essekinensi in arce, in cujus navi et ejus devehebatur vinum, dati sunt fl. 77 et 37½ x, nimirum pro una urna 15 x.

December.

5. Hodie electus fuit in judicem civium praesidiatium et plebis alodiariae d. Petrus Hutter, opificio faber serarius.

22. Cum ex Bosnia mense Septembris per Dalmatiam Venetias, Tergestum, Viennam ascendisset RP. Laurentius Bukva a Tarnovci, aetatis annorum 50 custos prov. s. Crucis Bosnae Argentinae cum socio Stephano Batvich a Varess concionatore Suttiscensi, hodie ante refectionem matutinam huc venerunt et 26. circa octavam matutinam comite ARP. Joanne Velikanovich Diakovam abiverunt.

Caussa, quod Viennam a sua provincia P. Laurentius Bukva custos missus fuerit, est praetensio stolarium proventuum, jam a tredicim annis intermissorum parochiarum Slavoniensium Szvilaj, Sibinj, Duboczacz, qui olim cum nostra provincia administrasset paroecias illis attribuerantur. Sed inani et irrito conatu P. custos bis Viennae, bis Posonii in id fuit, cum rescriptum a locumtenentiali Cancellaria accepisset, Regiam Majestatem nequirre[!] postulato deferre.

Hoc anno in Slavonia fruges copiosae et vinum fuisset pariter, ni multis in locis grando concussisset vineas.

In Bacsiensi plaga fruges steriles, sed Budae vinum copiosum.

Anno 1770.

Januarius.

4. Quaedam mulier innupta Croato-Styra, ancillam agens apud d. Mikassinovich generalem brigaderium schismaticum, cum hic interim ille post synodum Carlovicensem Graeci ritus, mandato regio detinetur, parit partumque enecat, ut celaret commissum fornicationis crimen. Re nihilominus paulo post comperta, carceribus militaribus committitur; et cum in examine fateri noluisset crimen, ad torturas per novem minutas damnatur, superatisque septem fatetur demum crimen. Inde morti adjudicatur sententia judicii militaris Essekinensis et confirmatione judicii Viennensis; hodieque per milites Preysachianos educta per portam aquaticam comitante Georgio Lanzl Jesuita ad patibulum militare civile, resectis capite manuque dextera expeditur.

18. Phoenomenon coeleste. Post horam mediam 7-mam vespertinam apparuit coelum admodum rubrum a Septentrione, cujus rubedo extendebatur aequaliter ortum versus et occasum, atque indicio fuit oriturae proxime Aurorae borealis. Circa 7-ma rubedo haec explicabatur in arcum, qui in longitudinem, a cauda Ursae majoris capiebat totum Draconis caput et corpus et extendebatur usque ad alam Cygni. Arcus rubeus exordiebatur in altitudine aliquanto superius ad ultimam caudae Ursae Benethnaseh et terminabat ad primam. Haec erat latitudo totius arcus excepto quod radii aliqui saepe saepius erumpebant sursum cumque striis albidis monstrabant ab horizonte nasci, a quo videbatur aperte avulsus totus arcus. Una ex his striis albidis, quae prodebatur a loco, quem versus erat Lyra, distinguebatur a rubro vividissimo et extendebatur ad cubitum Cefei, quem versus extollebatur non jam unus radius, sed unus fusus rubedinis tanto rubrior quanto occupabat totum Cygnum.

Arcus tum erat ruptus et alius lucis fusus se sublevavit et cooperuit Berenicis comam dilatatus Leonem versus cum interim ex alia parte fusus ab oriente cooperiebat Pegasum. Bis durante hoc intervallo solvi videbatur aurora, bisque uniri sub forma duorum magnorum fusorum in eodem loco progresso uno fuso ad occidentem et alio ad orientem. Inde rediit, ut conformaretur, in arcum longiorem largiorem et altiorem extensa nihilominus magis occidentem versus, quam orientem; tuncque a Berenicis coma impulsa fuit trabs una intra album et rubrum usque ad Orionem. Circa horam 11. adhuc durabat Aurora, in qua catena erat rupta, neque ideo fieri potuit ulla observatio electrica.

29. Domus humilis d. Jvanissich, in superiore suburbio mercatoris, ad plateam, quae est ad Dravum, ex lignis multis, quae in fornacem ingesta erant, succensa fuit circa mediam noctem et in cineres ivit.

Februarius.

15. et 22. Producta fuit coram Patribus et saecularibus personis civilioribus a nostra utriusque classis juventute tragoedia s. Pelagiae Virginis Tarsensis et martyris. Erectum in id opus fuit theatrum a cellarrii[!] porta deorsum.

Martius.

8. Redit ARP. Jvan Velikanovich jub. et diff. Zomborino ex congresu Patruum 5. hujusce habito, atque sub collatione vespertina leguntur circulares binae alternativae, bino decreto communitae, uno regio limitato et temporario, altero RP. generalis absoluto et aeterno. Una pars complectebatur Illyros universos, id est Slavones, Illyros Ungariae, Syrmii, Croatae. Altera Germanos sic patriae, sic exteros Ungaros, Slavos.

23. Decem Turcae, inter quos unus vexillifer, hastam deferens, a qua pendebat cauda, cum anno adhuc elapso apud Coczim per Moschum fuissent dissipati, totoque reliquo anno apud quemdam comitem in Polonia delituissent, per Ungariam reduces, huc Essekinum hora 9. matut. comitibus quatuor caesareis cataphractis militibus Quinque-Ecclesiis adducti sunt hincque statim expediti per Petrovaradinum Belgradum. Nota, inter hos Turcas duo idiomatis Turcici erant, reliqui octo Bosnensis.

25. Incepit Jubilaeum ob exaltationem Clementis XIV. ad solium s. Petri.

28. Hora prima pomeridiana religiosi familiae nostrae universi suo cruce visitarunt tres destinatas ecclesias: parochialem Patruum Societatis, illam in propugnaculo operis cornuti (Hornverch) et domesticam.

Aprilis.

24. Anna Riscich ex Borovo, nupta, schismate objurato fidem nostram catholicam in ecclesia nostra professa fuit. Testibus Corparo Franck et Elia Petrovich civibus inferioris suburbii Essekinensis.

25. D. Carolus de Plechhut, nobilis imperii, lignariorum magister caesareus Essekini ad aram s. Josephi lampadem argenteam semunciarum 46 quadrantum $2^1/_2$ valoris floren. 70 Graecii, dicavit.

28. P. Alexander Tomikovich ex hoc studio ad illud Viterbii in Thuscia discessit, sed Romam veniens Romae in studio mansit.

30. Ill. dom. baro Sisskovich, natione Ungarus, patria Segediensis, parentibus Illyricis natus, vicepraesidens, id est, secundus in consilio bellico a caesare: generalis inspector militiae pedestris in Ungaria et provinciis annexis hora 9. matut. huc Essekinum venit, et tertia pomeridiana per Valcovarinum Petrovaradinum discessit.

P. Marianus Lanossovich absoluto quadriennali theologiae studia Valcovarinum pro humaniorum professore abiit.

Majus.

5. Josephus II. Romanos. imperator Augustus Siklossino, ubi noctem egit, per Beljam propter exundationes aquarum primo quadrante ad tertiam pomeridianam per portam aquaticam ad hanc urbem venit. Comitibus Alberto principe regio, piae rem. Chistiani Augusti regis Poloniae electorisque Saxoniae, pro-palatino Ungariae; Lacy comite summo campi praefecto et praesidente in consilio bellico, De Ajasas inspectoris generali[!] caesareae militiae equestris, Nostitz et Miltitz comitibus generalibus brigadericis.

In adventu caesaris nostri religiosi palliati ab arcu majore sursum secundum longitudinem dormitorii majoris per lineam protensi, in cujus fine fr. laicus crucem gestans steterunt, quo praetereunte genu sinistrum inflectebant.

Circa mediam quintam moenia ante portam Valpoviensem Augustus conscendit sinistramque tenens per eadem usque ante tormentariae rei officialium domum, quae tunc ex parte plateae aedificabatur, venit, cujus aedificio novo perspecto, ante frontispicium nostrae ecclesiae, finane sub antiphona post completorium Regina coeli, quae a choro cum organo cantabatur, transiit, officialium multorum stipatus caterva.

Dein ad Generalatum se conferens audientias dabat, maxime graeci ritus schismaticorum metropolitae Georgievich, cum quo caesar et ejus interprete Nenadovich, nacionis graecae secretario, ad horam integram traxit moram et sermones miscuit.

6. Hora media 9. mat. apud PP. Societatis privatam audiit missam. Post missam ante frontispicium ecclesiae conscendit equum militiae equestris ordinarium is et ejus generales, atque per portam aquaticam ad castra, quae fixa post inferius suburbium erant processit ibique visitavit milites et equos.

Redux per eamdem portam circa mediam 12. visitavit in foro milites battalionum Ferdinandi principis et Preysach.

Commensales hodie Augustus adhibuit praeter sui itineris comites: d. de Wolfersdorff generalem, campi praefectum, locumtenentem et militiae Slavoniensis hujusque praesidii supremum commendantem; dom. de Roth generalem majorem brigaderium et muniminis praesidiarii subalternum commendantem; dom. de Matesen generalem majorem brigaderium et militiae Slavoniensis subalternum commendantem; dom. de Etrepy legionis Palfianae cataphractorum colonellum; dom. de Paulowsky mathematicorum imperialium colonellum; domini barones Porcell et Berlichingen legionis Palfianae cataphractorum vicecolonellos; dominos de Oros legionis Ferdinandi principis pedestrium et marchionem Bussi legionis Praysachianae pariter pedestrium vicecolonellos; dom. baronem Eck legionis Palfianae cataphractorum supremum vigiliarum magistrum; dom. Georgievich metropolitam Carlovicensem graeci ritus et schismatis.

A meridie circa 4. ad castra iterum venit eques, ubi exercitio quatuor escadronum militiae equestris legionis Palfianae interfuit. Demum circa 7. per portam aquaticam sicut exiverat, rediit.

Militibus usque ad officiales exclusive legionum nuncupatarum Palfianae cataphractorum, Ferdinandi principis et Preysachianae pedestrium, unius diei consuetam meriedem[!] in donum caesar addidit.

7. Hora 5. mat. per portam novam Valcovarinum, inde per Ssarengradinum, Illokinum, Palankam Augustus Petrovaradinum discessit.

30. Circa horam 8. dejecto per operarios caesareos muro, qui dividebat spatium rei tormenteriae officialium a nostra ecclesia interius ex parte domus et spatii caesarei (quod olim nostrum erat, deinceps vi data ereptum) ad eumdem murum, terrae suffossa inventa sunt quatuor fragmenta campanae pervetusta, tria inferioris partis campanae, quae integram efformabant coronam, quartum erat operculi campanae seu partis superioris convexae. Corona inferior erat larga duos geometricos pedes et quasi quatuor pollices. Ponderabant autem omnia fragmenta septem centenarios et quinque libras. Pretium unius centenarii deprehenderunt periti sexaginta florenorum esse. Inde caesarei certant officiales et nostri coenobii majores, cuinam fragmenta

illa cedere jure deberent. Hinc postulante supremo commendante a nostro coenobio circa istud memoria, eique a P. guardiano data, in qua continebatur, campanas varias tempore revolutionis Turcarum et devastationis ecclesiarum in variis provinciae nostrae locis huc delatas atque ad eum locum, ubi inventa sunt fragmenta, quod erat nostrum lignorum repositorium, collocatas; sucessu temporis per aedificium ecclesiae turrisque fractas et terrae suffossas fuisse: adhuc sub judice lis est.

Junius.

2. Hac nocte creverunt Dravi aquae ad eam altitudinem et effusionem, ut a plano portae hujus praesidii aquaticae duobus digitis defuerint; alioquin occupassent ipsam portam et in ipsum praesidium interius fuissent effusae.

Perstiterunt ingentes hae aquae circiter integro octiduo et sensim decrescere cepere.

Julius.

4. Cepit reparatio tecti per totum supra ecclesiam. Amota est ara major ad murum. Cancelli producti intro ad sanctuarium a tergo unius at alterius arae collateralis existentis prius intra cancellos. Pariter obstructae sunt due portae sanctuarii, una ex parte Evangelii, qua intrarius erat ad ecclesiam, altera ex parte Epistolae, ubi nunc Credentia. Perfracta haec alia in sacristia, ubi prius extabat ara s. Didaci et nunc in turri extat. Item strata est ecclesia lapidibus quadris. Quo tempore tres quoque cryptae non penitus cassatae, sed in fornicem redactae sunt: una statim ad portam in egressu e sacristia familiae Junkovich inferioris civitatis, altera ante aram s. Josephi ante sedilia, tertia intra cathedram et aram S. Joannis Nepom. circiter una orgia a muro distans d. Kollhunt. Primae cryptae lapis marmoreus claudit cryptam Fratrum, postremae vero pariter marmoreus cryptam communem in sanctuario.

Augustus.

20. Congregatio secunda intermedia congregatis Patribus definitoris habita est in conventu nostro Essekinensi.

26. Tabula hujus familiae: RP. Dominicus Gasteiger guardianus, Joannes Velikanovich, Christophorus Triebskorn, Josephus Pavissevich, Bartholomaeus Knexevich procurator provinciae, Josephus Petrovich vicarius, Capistranus Novoselich spiritualis, Josephus Bogdanovich procurator conventus, Emericus Kattich administr. Petrievczi, Simon Petrinich coadjutor Petrievczi, Casparus Andlsperger conc. dom. illyr.,

*

Paschalis Krickter conc. dom. germ., Michael Zajmovich conc. fest. illyr., Josephus Markl lector phil., Gaudentius Ruperth magister semin., Jonas Löbl conc. fest. germ., Andreas Blaxevich adm. Brogjanczi, Nepomucenus Kollhand adm. Bellyae, Thomas Cvitkovich spiritualis, Vincentius Bosnakovich adm. Daljae; — Studentes theologiae: Samuel Blass, Franciscus Kovacsevich, Urbanus Petrich, Procopius Komptekter, Marcus Orovcsanin, Concordius Zana, Dyonisius Marianovich, Leopoldus Jankovich, Mansvetus Stephan; — Studentes phil.: Leonardus Friederich, Eustachius Gottlieb, Emericus Kollar, Franciscus a Farnesio, Florianus Deixter, Clemens Jadovich; — Fratres laici 11.

December.

25. Sequens scriptum in ara majori, dum reparata fuisset hoc anno inventum est: Dieser Altar ist gemacht worden zu Wien Anno 1726. der Meister ist gewesen Johann Caspar Dil, dessen Gesell Johann Michl Lindner gebürtig zu Augstitz in Mähren.

Anno 1771.

Julius.

26. Confiniariorum 1500 advenerunt ad inferius suburbium et crastino die discesserunt per Beljam Pestinum.

Augustus.

4. Bulla originalis confraternitatis B. Virg. Mariae reposita est ad archivium conventus in capsula laminea per Casparum Andlsperger et ejusdem confraternitatis moderatorem.

6. Capitulum servatum est Nassicis sub praesidio excell. dom. Joannis Bapt. Paxi, episcopi Zagrabiensis et commissario generali Antonio Ssimunovich, in quo in provincialem electus est Joannes Bapt. Velikanovich, in custodem Ladislaus Spaich, in definitores vero: Bartholomaeus Knexevich, Emanuel Goldschiener, Leopoldus Kalniger, Laurentius Bracsuljevich.

16. Perlecta est tabula conventus, ut sequitur: Elias Sova guardianus, Ludovicus Hausner lector jub. et examinator, Bartholomaeus Knexevich, Josephus Pavissevich lector et examinator, Ladislaus Jesik lector et examinator, Lucas Reisch vicarius et discretus, Capistranus Novoselich spirit., Marcus Szlicsar procur. provin., Franciscus Brunner con. dom. germ., Antonius Josich con. dom. illyr., Paschalis Dule con. fest. germ., Simon Bukvich con. fest. illyr., Josephus Marckl lector phil., Gaudentius Ruperth magister semin., cantus instructor.,

Emericus Kattich adm. Patrievcze, Andreas Blaxievich adm. Brodjanczi, Stephanus Starcsevich procur. conventus, Thomas Czvitkovich spirit., Vincentius Bosniakovich adm. Daljae, Eugenius Esterhamer adm Beljae, Petrus Surich cooperator Petrievczae; — Studentes theol.: Urbanus Petrich, Procopius Komplikter, Bernardinus Hoffmann, Mansuetus Stephan, Antonius Lukich, Leopoldus Jankovich, Dyonisius Marianovich, Julianus Bartholovich, Bartholomaeus Mathievich; — Studentes phil.: Eustachius Gottlieb, Leonardus Friederich, Florianus Deixler, Emericus Kollar, Clemens Jadovich; — Laici 9.

November.

8. In festo doctoris Mariani Joannis Duns-Scoti orationem in laudem ejusdem dixit Urbanus Petrich, studens theologiae.

December.

1. Hodie hora 6-a vespertina ad cryptam communem, quae est in sanctuario sepultus est infans nomine Josephus d. parentis spiritualis Michaelis Summa.

Anno 1772.

Majus.

31. Advenit ill. dom. comes Nitski cum quibusdam aliis, quos intra et professor matheseos e Societate Jesu erat; hi omni die iverunt Belljam versus ad lustrandam illam peripheriam pro ponte exstruendo. Morati autem sunt hic quinque diebus.

Julius.

26. Celebrata est Bacsini prima intermedia congregatio.

Augustus.

8. Ante refectionem matutinam tabula hujus familiae perlecta fuit, ut sequitur.

RP. Elias Szova guardianus et examinator, Barthol. Knexevich, Josephus Pavissevich, Ladislaus Jesik, Laurentius Martinovich, Joannes Cap. Novoselich, Marcus Szlicsar procurator provin., Marianus Billinovich adm. Petrievczae, Franciscus Brunner con. dom. germ., Antonius Josich con. dom. illyr., Paschalis Dulle con. fest. germ., Hyacinthus Kayser mag. semin. et dir. chori, Alexander Thomikovich conc. fest. illyr., Sylvester Hungar lector phil., Thomas Czvitkovich spirit., Andreas Blaxevich adm. in Brodiancze, Vincentius Bosnjakovich adm. Daljae, Petrus Surich cooperator Petrievczae, Eugenius Esterhammer adm. Beljae, Georgius Sterktjevich procur. convent.;

— Studentes theologiae: Urbanus Petrich, Stephanus Martinovich, Leonardus Friederich, Vincentius Petrovich, Damianus Stützl, Franciscus a Farnezio, Cornelius Stimmer, Sebastianus Zindl, Andreas Vukovich, Julianus Bartholovich; — Studentes phil.: Theodosius Wiymer, Ambrosius Suknovich, Hieronymus Gyurich, Gerardus Boda, Henricus Proy, Sylvester Jakobovich.

19. Ante coenam ad hoc coenobium appulerunt Joannes Peregrinus a Bononia praefectus missionis Clementinorum alius Albanensium in pagis Herkóvczi et Nikinczi in Syrmio existentium et Livius Antonius de Bononia, uterque Bononiensis reformatorum alumnus.

20. Intra horam matutinam nonam et decimam adveniens Adjutantius domini generalis brigaderii de Roth, in cella ministri generalis praesentibus: guardiano et discretis, aperuit quatenus dictus Pater Livius Antonius missionarius, qui heri advenerat, regio decreto huc Essekinum coactus fuisset hicque tamdiu sequestratus esse deberet, donec alios acciperet ordines; et ne publico manciperetur sequestro (gratia sacrae religionis et habitus) in coenobio interea maneret, neque auderet foras egredi.

Interea P. prefectus vocatus fuit et res ei aperta. Vocatus denique est P. Livius Antonius et regio mandato ei revelato interrogatus fuit, num eidem vellet acquiescere et in pace in coenobio atque sine exitu ex eo manere? Qui tacto pectore sacerdotali affirmative respondit.

September.

21. Excell. dom. comes de Niczky Veröczensis comitatus supremus comes et pontis novi Essekinensis exstruendi commissarius regius, hora 7-ma pomeridiana Veröcza Essekinum venit et in superiore suburbio in domo comitatensi, quae est intra Capucinos et arcem hospitium delegit.

Eodem die occasione navali Vienna ab Aula missa huc Essekinum advecta sunt 60.000 flor. rhenenses in moneta cuprara.

October.

2. Rei tormentariae officium cepit fulcire murum domus suae, quae est in eadem linea cum frontispicio nostrae ecclesiae in parte dextra, videlicet applicando fornicem ad murum nostrae capellae noviter aedificatae et murum supradictae domus cujus pars proxima capella cesserat loco. Pariter murum intermedium nostrum destruxerant et fortiorem aedificarunt.

4. Ceperunt prima vice convehere terram ante inferius suburbium ad Dravi littus[!] egestam, pro novo ponte intra Essekinum et Bellyam

aggerendo. Fundamentum, seu pars inferior pontis latitudinis habet orgyas decem.

November.

23. Ante collationem vespertinam vocatus fuit P. Livius Antonius a Bononia missionarius ad cellam RP. quardiani, coram quo et PP. discretis, perlecta fuerunt ei duo rescripta regia Vienna ad hoc supremum Slavoniae gubernium missa, quibus ex Slavonia quantocius evocandus declaratur. Sunt porro ea rescripta tenoris, ut seqnuntur, hic quidem latine adnotata, sed eorum copiae authenticae sunt stylo germanico exaratae, quaeque in archivio hujus coenobii repositae sunt.

Copia.

Caesareo-regii bellici consilii rescripti ddto Viennae 5-ta X-bris 772.

Ex descripta hic obveniente nota caesareo-regii intimi consilii aulici et status cancellariae, potiora percipiet, quod in sequela inde facta insinuationis, ille apud Petrovaradiense regimen pro cura animarum Clementinorum inter alia, positus missionarius P. Antonius a Bononia de propaganda fide revocetur.

Visum proinde est, ipsi Generali Commando rememorare ut ob dimissionem at expeditionem praememorati Patris Antonii, eadem, quae cum praefecto Joanne Peregrino facta sunt praevertere noverit.

Mauritius comes de Lacy.

Nota.

Licet statim huc veniente beneplacita Nota caesareo-regii consilii bellici ddo 23-tia 7-bris 772 revocatio illius apud Clementinos sub regimine Petrovaradiense Slavonicae nationis existentis missionarii P. Antonii a Bononia, simili modo, sicut respective cum P. Joanne Peregrino, praefecto ejusdem missionis in bona executione jam factum erat romanae congregationi de propaganda fide per eminent. dom. Cardinalem Albani insinuata fuerat; nihilominus tamen ipsius responsoria declaratio ob intervenientes autumnales ferias, nunc primum secuta est, hujus tenoris, quod praenominatus Pater Antonius absque mora ex Slavonia evocabitur.

Quod hisce caesareo-regio consilio bellico pro notitia amice insinuatur.

Viennae 26-ta 9-bris 772.

Kauniz de Rittberg.

Collationatum et originali conforme esse testor.

Essekini 23-tia X-bris 772.

Jos. Cunz m. p. bellicus secretarius

Anno 1773.

Januarius.

9. P. Livius Antonius a Bononia missionarius a RRPP. lectoribus generalibus multis precibus vix exorata et obtenta a generali commendante facultate Herkovczium. ubi duobus solum diebus morari posset pro religiosis rebus accipiendis descendit.

16. Ignatius Wagner civis caupo et Michael Stagl civis laminarius.

28. Immediate ante 3-tiam matutinam ab occidente terrae motus undulatorius bene fortis et ideo sensibilis fuit a religiosis senioribus prope omnibus. Cepit lente et desiit cum vehementiore motu.

Februarius.

14. Diakovae in ecclesia cathedrali sub missa privata consecratus fuit in episcopum Zagrabiensem excell. dom. Josephus Galliuff, consecratore ill. dom. Josepho Antonio Chiolnich de Chiolka, episcopo Bosnense seu Diakoviense et duobus assistentibus abbatibus (ex speciali dispensatione pontificis) ill. dom. Francisco Popovich cath. eccl. Zagrabiensis canonico seniore et capituli ejusdem praeposito majore ac Rm. dom. Antonio Zdenchay canonico item Zagrabiense et praeposito infulato. Tota functio duravit a 9. scilicet matutina usque ad 11.

Praeter clerum, officiales militares et comitatenses nostrae provinciae aderant: Joannes Velikanovich provincialis, Jacobus Spatzierer exprovincialis, Emanuel Goldschinner definitor, Josephus Pavissevich lector gen. Item Marcus Guxvich Brodiensis, Laurentius Perissanovich Posseganus, Philippus Matkovich Nassicensis guardiani et Benedictus Zebich excustos.

Musici pro Te Deum decantando per ill. dominum consecratorem a P. provinciali specialiter expetiti erant sequentes religiosi nostri: Josephus Pavissevich lector gen., Hyacinthus Kayser magister seminarii et fr. Melchior Gramazy laicus fam. Diakovensis vocalistae: P. Cornelius Stimmer et fr. Sebastianus Zindl studentes theologiae Essekini violonistae: fr. Bernardinus Krasnik organista.

17. Consecrator ill. dom. Josephus Antonius Chiolnich, episcopus Diakovensis e vivis ereptus est magno omnium merore, praesertim conventuum Diakovensis, Brodensis, Gradiscani, Czernikiensis, Possegani, Vellicensis, quibus saepe et maxime in tritico largam eleemosynam elargiebatur.

Martius.

12. Hora 3. pomeridiana obiit excell. dom. Joannes Bapt. Wolfersdorf Generalis Feldzeigmeister et gubernator arcium Essekinensis et ceterarum per Slavoniam sicut et militiae nationalis.

15. Sepultus fuit in ecclesia parochiali PP. Societatis Jesu.

Junius.

3. P. Livius Antonius de Bononia ex nostro coenobio totaliter discessit.

Julius.

12. Excell. dom. Ljubibratich Feldmarschal Leutenant et generalis brigaderius militiae interieris, huc Essekinum venit.

21. Duo ex religione Nazarenorum fundata a quodam Hispano, sed non approbata ab ecclesia, unus sacerdos natione Slavus et alter clericus germanus Pestinensis, apud nos praesente etiam provinciali et definitore in prandio erant. Dicebant se adhuc 5 in universa Ungaria esse. Ferrariae unum, unum Viterbii exiguum hospitium habere. Vestis ipsorum: habitus ex panno coloris fusci, caputium acuminatum ab ante usque infra pectus, acumine in duas partes scisso. Cingulum ex lana caerulea opere modificis confilatum, cujus extremitatibus flocci albi magni lanei usque deorsum prope finem halitus dependentes. Tunicam nullam dicebant sibi portare licebat, nullum pallium.

24. Ill. dom. de Wimpfen generalis equestris militiae legionis de Palfi cathaphractorum huc Essekinum venit et in superiori suburbio domum Szandorianam pro quarterio accepit.

Augustus.

9. Discessit RP. minister provincialis Tolnam pro congregatione celebranda.

September.

8. Perlecta est dispositio hujus nostrae familiae. RP. Elias Sova guardianus, Bartholomaeus Knexevich, Josephus Pavissevich, Ladislaus Jesik, Laurentius Martinovich vicarius, Capistranus Novoselich spiritualis, Marcus Zlicsar procurator prov., Stephanus Starcsevich procurator conventus, Marianus Bilinovich adm. Petrievczae, Franciscus Bruner con. dom. germ., Antonius Joszich con. dom. illyr., Hyacinthus Kayser mag. semin. et director chori, Capistranus Pfrogner con. fest. germ., Sylvester Hungar lector phil., Urbanus Petrich con. fest. illyr., Capistranus Rasztler sacell. in Csepin, Andreas Blaxevich adm. in Brogjanczi, Vincentius Bossnyakovich adm. Daljae, Stephanus Liplyanich cooperator Petrievczae, Eugenius Esterhammer adm. Belljae; — Studentes theol.: Vincentius Petrovich, Andreas Vukovich, Leonardus Friederich, Cornelius Stimmer, Damianus Stützl, Thadaeus Butyrsky, Aloysius Kraus, Sebastianus Zindl, Philippus

Schwartz, Leonardus Matkovich, Caecilianus Ockl organista; — Studentes phil: Sylvester Jakobovich, Theodosius Vajmár, Ambrosius Suknovich, Hieronymus Gjurich, Gerardus Boda, Petrus Katansich.

9. Ill. dom. Matthaeus Franciscus Kerticza cathedralis ecclesiae Quinque-Ecclesiensis canonicus, theologiae doctor et sacrae scripturae professor, denuntiatus episcopus Bosnensis seu Diakovensis, sed nondum consecratus, hodie media 12. meridiana per portam aquaticam ingressus est arcem in carpento natatorio sex vectus equis conducticiis, a dextris solum quemdam dominum saecularem habens. Anteibant 5 equites milites comitatenses, sequebatur rheda semitecta, in qua RD. Stephanus Sertich archiparochus, Josephus Andreas parochus Szemelczensis et d. Mosetti capellanus residentia[!] episcopalis. Viam tenuerunt penes portam novam, inde directe ad domum ill. dom. Michaelis Summa archiepiscopi Scopiensis, ubi et pransi sunt. Paulo post 3-tiam cum sua comitiva Diakovam discessit.

26. Dominica 17 post Pentecosten primam missam solemnem cantatam in musica a nostris religiosis in nova capella Praesepii in aditu ecclesiae per portam majorem ad partem laevam habuit RP. Pavissevich.

Capella hujus praesepii inauratio per inauratorem constitit	fl. 60—	
Dissolutio et compositio in ligno ejusdem praesepii facta per sculptorem	10—	—
Pro coloribus depictae capellae	20—	48
Pro solo auro	28—	42
Pictori parietum capellae	40—	—
Summa . .	89 fl.	30 x.

Pro mox recensita capella dedit eleemosynae gratuitae domina Gertrudis, vidua defuncti Caroli Plechut, caesareae fortificationis lignariorum magistri fl. 100.

October.

4. In prandio d. Tolhaimb, postae praefectus.

November.

19. In prandio apud nos sua sponte fuit ill. dom. de Josich, regiminis Gradiscani Ex-vicecolonellus, qui suo officio decem millibus florenorum D. Antonio Pejacsevich comiti vendito in superiore suburbio domo empta civem nunc simplicem agit.

23. Ultima vice ante suppressionem ordinis nuncupati olim societatis Jesu in nostro coenobio fuit P. Joannes Mihelich Jesuita, hic-

que in domo ejusdem societatis, quae nomine missionis appellabatur, parvae, id est infimae et elementaris classium in domo curiali seu civica, ubi docebantur scholae, professor. Apud Ladislaum Jesik lectorem erat de mane, apud quem et succolatam bibit.

December.

Extincti

ordinis clericorum regulariorum Societatis Jesu. Ordo societatis Jesu cepit an. Christi 1540. Fundatore s. Ignatii Loyola Hispano.

Praepositos (sic vocabant) generales qui erant Vitalitii, habuit 18, quorum ultimus P. Laurentius Ricci Florentinus, electus 1757. praefuit Societati usque ad extinctionem annis 16.

Congregationes generales 19.

Sanctos 9: S. Ignatium fundatorem, s. Franciscum Xaverium, s. Franciscum de Borgia, s. Franciscum Regis, ss. Paulum, Joannem et Jacobum martyres Japonenses, s. Aloysium Gonzagam, Stanislaum Kotska Polonum.

Ex Portugallia ejecti sunt 1759. — Ex Gallia 1765. — Ex Hispania 1767. — Ex regnis Neapolis et Siciliae eodem anno. — Ex insula Melitensi 1768. — Ex ducatu Parmensi eodem anno.

Tandem instantibus rege Portugalliae et principibus Bourbonicis, nempe regibus Hispaniae, Galliae et Neapolis, suppressio universalis accidit 1773. publicata Romae 16. Augusti per Breve Clementis XIV. Dominus ac redemptor noster, subscriptum 21. Julii eodem anno.

Reducti sunt ad statum ecclesiasticum, data potestate intrandi ordines regulares approbatos. Sed pauci omnino intrarunt, nam ex provincia Austriaco-Ungariae, quod scio, soli duo:

P. Ignatius Kampmiller, confessarius Mariae Theresiae imperatricis et capellanorum castrensium domus Austriacae supremus arbiter ex domo professa Viennensi, ubi degebat, factus Barnabita. Et P. Franciscus Barta in collegio Agriensi praeses congr. Agoniae, factus Servita.

Novitii autem illorum, clerici nondum in sacris constituti et laici, ad saeculum dimissi sunt, assignatis ultimis, qui erant in ditionibus Austriacis, senibus tantum et impotentibus sibi de laboritio manuum providere victum, duodecim florenis per mensem.

Hic Essekini eorum suppressio secuta est die 24. Novembris hoc anno per ARP. Martinum Kovarski vicearchidiaconum dioecesis primitialis et parochum Sexardinensem ex parte Ordinarii, praesentibus d. Francisco Dolovacz vicecomite comit. Verocensis ex parte Con-

silii locumtenentialis et d. Paulo Kruspir administratore bonorum cameralium in Ungaria ultrodanubiana et Slavonia cisdravana et parte excelsae camerae.

Perlecto igitur Brevi suppressionis per dictum dom. archidiaconum, statim Patres hujus missionis (sic enim illi appellabant hanc suam Essekini residentiam) exuere vestem Jesuiticam debuerunt et induere ecclesiasticam, tum omnes emigrare ex residentia ita quidem, ut et ipse P. Superior unam noctem agere in domo saeculari debuerit.

Omnes res illorum conscriptae et in inventarium redactae, excelsae camerae cesserunt, quemadmodum et ipse pagus, quem possidebant, hinc tribus horis distans, dictus Almass.

Parochiales proventus ex arce et alodiis, quae administrabant ut parochi cum decima ex superiore et inferiore suburbiis inferebant iis annue mille decem florenos.

Duos eorum professores, quorum unus docebat syntaxim et gramaticam, alter principia et parvam, duo suburbia solvebant, datis pro quolibet centum taleris: Civitas in arce cessit partem, quae est ad meridiem curiae suae pro scholis, quas et singulis annis reparabat.

Fr. laicus, qui apud eos coquum agebat, ad saecularem statum rediit et mansit Essekini artem librorum compactoriam exercens.

Cuilibet sacerdoti Ex-Jesuitae centum florenos pro vestitu et reliquis domui necessariis sua Majestas statim in suppressione resolvit: alios autem sexdecim florenos cuilibet per mensem pro victu.

Deinceps P. Philippus Brajkovich, concionator illyricus, mansit apud d. Franciscum Blaxich mercatorem in domo Mihichiana; P. Paulus Baffo, conc. fest. illyr. in pharmacopolio; Pater Joannes Mihelich, professor Parvae, in domo fabri serrarii ad nostram ecclesiam, manseruntque in domibus saecularium per sex menses, post hos ad residentiam reversi, quam ii postea appellabant Domum Caesaream. P. Antonius Kutler, sicut ex residentia exivit ad ceroplastam, ita non amplius rediit.

Suppressioni eorum maximam dedit ansam mors intentata Josepho I. regi Portugalliae die 3-tia Septembris 1758. persuadente P. Gabriele Malagrida, Jesuita Italo et Ulisypone missionario. Commercium item enorme, quod per terras et maria exercebant hi Patres et ex quo ad eam ascenderant potentiam, ut vel ipsis principibus formidabiles viderentur. Quamvis et alia crimina iis objecta fuerint plurima, multis libris et diversis idiomatibus edita. Nemo tamen penetravit genuinam rationem tam floridae societatis in totum extinctionis, exceptis solis Papa et principibus Europeis catholicis.

Hi autem religiosi juxta alphabetum hujus societatis hic Essekini ante eorum suppressionem ultimi, adnexis officiis, quemadmodum apud ipsos in more fuit.

Missio Essekinensis.

P. Josephus Fischer, superior, parochus, praefectus schol.; — P. Antonius Kutler, prof. poesis, synt. et gram., reg. chori, hist. dom. oper.; — P. Christianus Monsperger, conc. fest. et catech. germ. praes. congr. Agon.; — P. Georgius Smederer, conc. dom.; — P. Joannes Mihelich, prof. princip. et parv. oper.; — P. Paulus Baffo, conc. fest. et catech. illyr.: in Almass oper.; — P. Philippus Brajkovich conc. dom.; — Petrus Miller, coc. empt. disp. oecon. dom.; — Sacerdotes 7, coadjutor 1 — universim 8.

Anno 1774.

Januarius.

7. Terrae motus ter hodie accidit: primus hora 1-ma noctis nonnisi a vigilibus militibus auditus; secundus primo quadrante ad 5-tam satis sensibilis; tertius hora 7-ma itidem bene sensibilis.

Februarius.

11. In sero advenit excell. dom. comes Niczkius et in domo comitatensi hospitium excepit. Actis, quae maxime circa pontem Essekinensem facienda pro hoc anno erant, tandem post duarum hebdomadum spatium discessit.

Martius.

13. Post coenam habita est academia de linguis, geographia et physica, declamata septem linguis: latina, illyrica, germanica, ungarica, slavonica, italica et gallica. Fr. Petrus Katancsich laudabiliter slavonice declamabat.

28. Nobilis Jacobus Knexevich et praecipuus benefactor hujus conventus, septuagenarius obbit et 30-ma copioso comitante populo, ipsis etiam schismaticis viris et mulieribus ex inferiore suburbio delatus ad nostram ecclesiam factisque solemnibus exequiis per P. Josephum Pavissevich in crypta propria, quae est ante aram s. Josephi, tumulatus fuit.

Aprilis.

13. RP. Josephus Pavissevich institutus commissarius.

In locum P. Josephi Pavissevich RP. Marianus Lanossovich, lector theologus et magister seminarii Brodiensis, in theologia docenda interea suffectus est.

Majus.

9. Suleyman-Bei, ablegatus Turcicus a Porta Viennam, quem una cohors Hussarorum Slavoniensium cum Brodanovich officiali comitata est, huc Essekinum circa 12-mam merid. venit et in inferiore suburbio apud „Aquilam auream" descendit, sex tormentis ter explosis interea salutatus.

11. Familia ablegati arcem visitavit et P. commissarius cum pluribus nostris visitabat legatum, quem hic salutat, seque in preces ac vota commendat spondentque, se velle nostri memoriam agere et summopere commendare apud Bassas et Capitaneos Bosnenses, sibi tum consanguineos tum bene notos.

12. Ipse ablegatus visit arcem et armamentarium ad portam aquaticam inter milites pecunias effudit ac tandem hora ante mediam 7-mam comitante militia equestri germanica tanta numero ut supra Dravum Dardam tendens trajecit.

Junius.

13. Concionem germanicam habuit Christianus Monsperger, illyricam Philippus Brajkovich, ambo exJesuitae, quorum primus parochus superioris suburbii et locum tenens pontis apud nos pransi sunt.

Julius.

15. Excell. dom. comes Niczky pro restauratione comitatus Veroczensis venit.

Eodem die ill. dom. comes Josephus Pejacsevich cum ARD. Francisco Xav. Pejacsevich, ex-Rectore Jesuitarum in collegio Possegano, ad nostrum coenobium veniens, attestatum de suae familiae demortuis et in crypta propria, quae est ab ingressu in ecclesiam nostram per portam majorem prima tumulatis petiit.

20. Celebrata fuit restauratio comitatus Veroczensis, in qua confirmatus est vicecomes D. Franciscus Seraphicus Dolovacz, d. Gludovacz judex nobilium districtus Djakovensis depositus; et in locum ejus suffectus D. Franciscus Delimanich, in hujus locum, qui prius erat vicefiscalis, positus D. Franciscus Jankovich. Accesserunt novi assessores Matthaeus Knexevich, Junkovich et Spissich.

Augustus.

17. Josephus II. Augustus hora media 6-ta matut. Valpova veniens, arcem pedes intravit et divertere volens ad diversorium ad Carpionem, cum invenisset hospitam decumbentem infirmam et deprehendisset exiguum commodum, via intra domum ill. domini ar-

chiepiscopi Summa et dictam Pasardianam ad generalatum processit. Venit autem duobus sui itineris comitibus, generali Colloredo et Nostitz pariter generali adjutantio. Currus, quibus venerant illi et eorum sequela cum rebus erant sex, rotis crassis et graves.

Interea circa mediam 8-vam ill. dom. Matthaeus Kertiza, episcopus Bosn. et Syrm. cum sua sequela Darda Essekinum venit et apud nos hospitium accepit: illi quidem secundum a fenestra magni dormitorii cubile datum est, M. dom. comiti Pejacsevich Ex-Jesuitae quartum, caeremoniario episcopi tertium ab ara Imm. Concept.

Hora 1. pomerid. primam audientiam dedit Caesar in aula media magna generalatus officialibus omnium statuum, inter quos et ipse dictus episcopus cum sua sequela, item RRPP. lectoribus Josepho Pavissevich et Ladislao Jesik.

Solus Augustus Caesar cum suis duobus generalibus in medio dictae aulae pransus est.

Ill. dom. episcopus cum ill. dom. comite Pejacsevich ex Jesuita pransus est apud excell. generalem Ljubibratich.

Augustus Caesar eques circa 6-tam pomerid. ivit ad pontem novum videndum multo officialium equitum comitatu, vidit et laudavit, sed latiorem desiderabat, et in sero redivit.

18. Recurrente anniversario mortis pie rem. Francisci I. imperatoris, hujus Caesaris patre, habitae sunt exequiae in ecclesia parochiali, quas dictus episcopus tenuit.

Finitis divinis ill. dom. episcopus audientiam particularem apud Augustum Caesarem habuit. Audientia duravit per mediam horam. Episcopo statim in principio Caesar gratias egit, quod pro suo patre tenuisset exequias; deinceps de illius episcopatibus loquebatur et de schismaticis reducendis ad fidem catholicam problematice.

Caesar Augustus post primam pomeridianam per portam aquaticam discessit futurus Pestini 20 hujus in castrametatione, vulgo campamento.

Pro exequiis et in pauperes distribuendae pecuniae ARD. Josepho Fischer, administratori parochiae curavit numerari Caesar centum nummos aureos, ex quibus pro missis per nostros religiosos dictis et quatuor clericis assistentibus accepit conventus post medium mensem et amplius florenos viginti octo.

Id pro memoria notandum, quod cum Caesar nocte obscura faceret iter Essekinum veniens, Valpovae ante pontem, qui est in ingressu oppidi Miholcza veniendo inverso curru motu violento et insperato ex eodem exciderit, neque tamen fuerit laesus.

28. Capitulum provinciale celebratum Illokini praeside regio ill. d. Matthaeo Kertiza episcopo Bosnen. et Syrm., in quo electus est provincialis Ladislaus Spaich, lector generalis Budae.

Eodem die perfecta pridie ara s. Josephi Patriarchae, cujus imago jam in vigilia ejusdem sancti posita erat, prima vice missae ad eandem dici ceperunt. Imago Viennae picta est, constitit fl. 150, opus arcularii cum opere sculpturio (sine statuis et angelis) flor. 120, opus pictoris fl. 140. = universim 410 fl.

September.

9. Publicata tabula hujus familiae: RP. Ladislaus Jesik guardianus, lector gen. et examinator, ARP. Joannes Velikanovich exprovincialis, Bartholomaeus Knexevich definitor emeritus, custos provin., rubricista, Josephus Pavissevich lector gen., examinator, bibliothecarius et protocolista, Marcus Zlicsar aggregatus, procurator provinciae, discretus, Antonius Lukacsevich vicarius et discretus, Joannes Novoselich spiritualis, Stephanus Starcsevich procurator conventus, Franciscus Prunner conc. dom. germ. et exhortator laicorum, Antonius Josich con. dom. illyr., magister seminarii, Gaudentius Ruppert con. fest germ., chorista, Marianus Lanossevich magister seminarii, clericorum exhortator, Sylvester Ungar lector phil., Urbanus Petrich con. fest. illyr. et adm. Tejnae, Capistranus Rastler adm. Beljae, Andreas Blaxievich adm. Brodjanczae, Vincentius Bosnjakovich adm. Daljae, Antonius Hutter adm. Petrievczae, Stephanus Lipljanich cooperator Petrievczae, Eugenius Esterhamer sacellanus in Csepin; — Studentes theol.: Andreas Vukovich, Thadaeus Butirsky, Aloysius Kraus, Capistranus Matkovich, Clemens Jadovich, Basilius Ratkovich, Philippus Schwartz, Caecilianus Ockhl organista, Sebastianus Zindl vicechorista, Sigismundus Schön; — Studentes phil.: Sylvester Jakobovich, Theodosius Wajmar, Ambrosius Suknovich, Gerardus Boda, Petrus Katancsich.

RP. Laurentius Martinovich discessit pro administratore Nusstarinum.

November.

8. Suppressa societate anno priore RD Joannes Mihelich ex-Jesuita continuavit nihilominus doctionem principiorum et parvae; hoc tamen anno scholastico resignavit discessitque ad dioecesim 5-Ecclesiensem 1. Octobris futurus in parochiali Quinque-Ecclesiis concionator festivalis ungaricus.

15. In festo s. Emerici recurrente anniversario recuperationis hujus fortalitii a Turcis in parochiali ecclesia sacrum solemne.

Inde scripsit ad nostrum provincialem unam et aliam ad P. guardianum hujus coenobii ill. dom. Joannes Galgoczy, electus episcopus Traguriensis, Abbas ad Salvatorem in Leker, ecclesiae metropolitanae Strigoniensis praepositus major et canonicus, archiepiscopatus Strigoniensis in spiritualibus vicarius et universitatis Tyrnaviensis cancellarius, ut unum statuerent nostrae provinciae religiosum, qui principia et parvam doceat et statutus est Marianus Lanossovich Orubicensis in Slavonia, qui eodem die scholas intravit et a praefecto scholarum ARD Josepho Fischer juventuti praesentatus fuit.

25. Sub refectione meridiana a fr. Petro Katancsich in laudem s. Catharinae 280 carmina heroica eleganti stylo per eundem facta pari facilitate dicta sunt.

December.

17. Ill. dom. Mathaeus Kertiza episcopus, in sua cathedrali sequentes ordinavit nostrae familiae clericos: FF. Theodosium, Silvestrum in diaconos; Sebastianum, Caecilianum, Philippum, Basilium, Gerardum in subdiaconos et Petrum in quatuor minores.

21. In festo s. Thomae Apostoli ex commissione RD. vicarii foranei episcopi 5-Ecclesiensis Josephus Pavissevich ecclesiam Sarvasini (quae prius erat schismaticorum) benedixit. Aderant: dominus provisor Tenjensis, fiscalis et frumentarius, populus Essekino, Tenjae, Daljae.

27. Ill. dom. episcopus Djakovensis in sua cathedrali nostrae familiae clericos ordinavit: Theodosium in presbyterum, Sebastianum, Philippum, Basilium et Gerardum in diaconos, et Petrum in subdiaconum.

Anno 1775.

Februarius.

22. Tragoedia latina de s. Margarita de Cortona per studentes utriusque classis item principistas et parvistas saeculares in refectorio ad noctem (theatro ex professo ad id facto) a media 6-ta vespertina per tres horas producta. Interludia erant germanico-illyrica. Die item 27. et eodem tempore reproducta fuit.

Martius.

29. ARD. Josephus Fischer, ecclesiae parochialis s. Michaelis archangeli intra moenia administrator, nomine et jussu RD. Vicarii generalis Strigoniensis et ideo subdelegatus commissarius regius, in cella RP. guardiani, coram eodem et discretis ARP. Joanne Velikanovich exprovinciali, Josepho Pavissevich lectore, Marco Zlicsar

procuratore et Antonio Lukacsevich vicario coenobii decretum perlegit sequens:

Joannes Galgoczy, electus episcopus Traguriensis, abbas ad s. Salvatorem de Lekér, praepositus major at canonicus etc.

Notum facimus tenore praesentium, quibus expedit, universis: quod posteaquam benigno S. S. Majestatis mandato in omnibus utriusque sexus regularium claustris et monasteriis, carceres, quibus non nunquam in poenam ad missarum praevaricationum personae religiosae mancipabantur, sufferri constitutum est, atque superioribus paterna ea cum moderatione erga sibi subjectos correctione utendi relicta potestas, ut nullam religiosam personam alio deinceps, quam mundo, alliisque[!] cellis persimili cubiculo seu recollectionis seu custodiae causae recludere, jejuniaque nonnisi alternis diebus ad moderata et invaletudinem non adferente abstinentia, iisdem imponere valeant. Nobis pari benigno mandato praemissae dementissimae constitutioni deliquentium constituta, commissarii regii nomine visitandi imposita sit provincia, qua pro ea, quam regiis jussis debemus promptitudine, cuperemus quidem nos ipsi defungi, verum multiplici causarum ratione, quas late diffusa archidioecesis Strigoniensis nobis praebet, impediti, id praestare omnino non valemus; ideo ARD. Josepho Fischer, parochiae Essekiensis administratori vices nostras mandavimus vigore praesentium dantes et attribuentes illi potestatem et authoritatem, loca in Essekinensi Patrum Franciscanorum provinciae s. Joannis Capistrani et Patrum Capucinorum monasterio delinquentium religiosorum correctioni ordinata visitandi cognoscendique: utrum praemissa benigna dispositio regia illic debite observatur. Idcirco, ut dicti monasterii superiores ac reliqui religiosi in Christo Fratres illum pro nostro delegato agnoscere, recipere, revereri, eidemque in omnibus ad visitationis actum pertinentibus obedire noverint, praesentes Credentionales et respective testimoniales litteras officii nostri sigillo munitas dedimus.

Tyrnaviae die 18. Martii Anno 1775.

Joannes Galgoczy m. p.

Publicatis credentionalibus et recognito cum veneratione dicto ARP. administratore pro commissario subdelegato, deduxerunt eumdem dicti PP. guardianus et discreti ad cubiculum delinquentibus destinatum, quod erat in inferiori ambitu ad meridiem secundum, quodque ille recognovit esse fornicatum, stratum assere, meridiano soli oppositum, ante fenestras crates ferreas, fornacem tentumque habens mundum et pro tali determinavit.

Aprilis.

15. In ecclesia cathedrali Djakovensi ordinati fuerunt: Sylvester Jakobovich in presbyterum et Petrus Katancsich in Diaconum.

17. In eadem ecclesia et per eundem episcopum Petrus Katancsich ordinatus fuit in presbyterum.

Majus.

1. A meridie ab hora 2. ad 4. in schola sua principistae et parvistae suam ex historiam[!] tenuerunt academiam sub praesidio Mariani Lanossovich.

Sub refectione vespertina coram Patribus definitorii studium utriusque classis produxit academiam in vitam s. Ladislai regis.

14. Dominica 4. post pascha primam cantarunt missam P. Sylvester Jakobovich Bajae et Petrus Katancsich Valpovae.

Junius.

6. Advenit supremus comes Niczkius et die 8. tenuit congregationem comitatus veroczensis generalem in domo ejusdem comitatus in superiore suburbio.

Augustus.

2. Concionem germanicam habuit Christianus Monsperger, illyricam d. Martinus Ljubich, superioris suburbii parochus.

12. D. generalis commendans baro de Matesen cum colonello militiae equestris nationalis de Vallisch, cumque reliqua sequela ad visitanda Calogerorum monasteria discessit.

25. Heri cum venisset excell. dom. generalis Comes Siskovich, vicepraesidens excelsi consilii bellici, et accepisset quarterium in domo Sandoriana in superiore suburbio, hodie mane circa horam octavam P. guardianus et lector generalis eum inviserunt manseruntque in discursu latino et germanico amplius media hora. Aderant pariter apud dictum generalem d. Jankovich comit. notarius, Sutlich perceptor, Delimanich judex nobilium.

September.

9. Ante prandium perlecta fuit tabula hujus familiae sequens: Ladislaus Jesik guardianus, Joannes Velikanovich, Bartholomaeus Knexevich, Josephus Pavissevich, Adrianus Lohr lector substitutus, expositor casuum, examinator, Antonius Lukacsevich, Capistranus Novoselich, Stephanus Starcsevich, Franciscus Bruner, Antonius Jossich, Josephus Petrovich, Marianus Lanossovich, professor principiorum, Josephus Stojanovich adm. in Tenja, Gaudentius Ruppert,

*

Franciscus Kovacsevich, Antonius Hutter adm. Petrievczae, Eugenius Esterhammer adm. Belljae, Vincentius Bosnjakovich adm. in Dalj et Erdöd, Berardus Pavkovich, Fabianus Verbanovich; — Studentes s. theologiae: Andreas Vukovich, Aloysius Kraus, Capistranus Matkovich, Felicianus Kropff, Petrus Kattancsich, Fridericus Zech, Sigismundus Schön, Caecilianus Ockhl organista, Sebastianus Zindl, Gerardus Boda; — Studentes philosophiae: Josephus Dugalich, Nicolaus Povazanecz, Clemens Orovcsanin, Franciscus Zomborcsevich, Antonius Schmidt, Angelus Weidenbach, Marcus Jankovich; — Laici 9.

November.

1. Hora 9. matut. sex centuriae regiminis Joanis Palfi primitus famosi illius baronis Trenk, coloris albo-purpurei, cum caligis purpurei coloris, Cassovia venientes hanc arcem intrarunt.

Anno 1776.

Januarius.

12. Hora 9. mat. expeditio facta est Bellyae unius viri propter homicidium et alterius feminae propter infanticidium. Prior decapitatus, altera decapitata et dextra truncata manu.

Martius.

25. In festo s. Marci Varasdini ab hora media 2-da pomerid. usque ad 11-am diei sequentis incendium ex igne tabacae per sugibulum sumptae, ut dicitur, in suburbio anteriore, sicuti per viam Veroczensem itur, causatum deinceps in civitatem interiorem et in circuitu propagatum duravit. Quod exussit domos 886, inter quas et collegium Ex-Jesuitarum cum ecclesia, domus bani et consilii praesidis Francisci Nadasdyi, in qua et archivium consilii regii locumtenentialis exarsit et ipsum sigillum regium. Inde consilium ipsum Zagrabiam translatum fuit et in collegio Ex-Jesuitarum collocatum.

Junius.

30. In Comm. s. Pauli Apost. circa 3-tium quadrantem ad 12-mam meridianam obtenebrescere cepit: ante meridiem inmediate grando cadere summa in magnitudine unius nucis, reliqua supra avellanam major et quidem ab occidente tam densa, ut viae grandine, sicut de hyeme nivibus conspersae aparuerint et usque in crastinum mane in locis umbrosis visae fuerint: cum tali impetu, ut in capella praesepii fenestra intra s. Catharinam et s. Joseph, fenestra sacristiae, fenestris chori, ad portam chori ab occidente, in majori dormitorio et

infra dormitorio refectorii, orbes vitrei integri, medii et quadrantes fracti mille centum viginti septem numerati fuerint. In generalatu et aliis per arcem domibus caesareis occidenti obversis tabulas vitreas (quarum quaelibet 18 cruciferum pretii) 1800, orbes vitreos 10200. Partes pariter civium illas, quae occidenti obversae erant. Ita in suburbiis et alodiis, in quibus etiam hortos et arbores quassavit, quinimo[!] anseres per campos occidit. Venit grando haec quasi Kraviczis et quassavit circumferentiam inde usque Veram, ex alia parte Dardam, Beljam. Ne quidem uno quadrante duravit.

September.

8. Perlecta fuit dispositio hujus familiae sequens. Ladislaus Jesik guardianus, examinator, Joannes Velikanovich, exdefinitor, minister provincialis immediatus, praefectus scholarum, examinator, Barthol. Knexevich, exdefinitor, custos prov., archivarius provinciae, Josephus Pavissevich examinator, magister caeremon., bibliothecarius, Adrianus Lehr examinator, expositor casuum, exhortator clericorum, Martinus Pereczky vicarius, discretus, Capist. Novoselich spiritualis etiam cum facultate a reservatis, Steph. Starcsevich procurator conventus, Antonius Zvekan sacellanus in Csepin, Franc. Brunner conc. dom. germ., discretus, Josephus Petrovich con. dom. illyr., director utriusque confraternitatis, Marianus Lanossevich professor principiorum, Franc. Hoffmann con. fest. germ., admin. in Szarvas, Christoph. Kellerer magist. seminarii et director chori, Elias Jelich conc. fest. illyr., adm. Tenjae, Adrianus Zubanovich lector phil., Vincentius Bosnjakovich adm. Daljae, Antonius Hutter adm. Petrievczae, Eugenius Esterhammer adm. Belljae, Berardus Pavkovich, Stephanus Lipljanich adm. Brodjanczae, Fab. Verbanovich cooperator in Petrievczae; — Studentes s. theologiae: Petrus Katancsich, Fridericus Zeth, Gerardus Boda, Ernestus Hujer, Andreas Lisscsevich, Caecilianus Ockhl organista, Sigismundus Schön, Modestus Drexler, Dominicus Martinovich viceorganista, Aloysius Baumgärtl cantor; — Studentes philosophiae: Andreas Jaicsevich, Marianus Mutefalich, Lucas Szipka, Hieronymus Matzsai; — Laici 9.

29. In festo s. Michaelis Archangeli, quod est Essekini de praecepto propter patrocinium in parochiali, ill. dom. Mathaeus Franciscus Kertiza, episcopus Bosnensis et Syrmiensis, translatis propter ordinarii distantiam per Pium VI. Pontificem ad instantiam Mariae Teresiae Augustae, parochia intra moenia et administrationibus superioris et inferioris civitatum, item illa loci Almass (quae post expulsum

Turcam archidioecesis Strigoniensis erant) in eundem episcopum tanquam vicinum, publicavit ad aram ecclesiae majorem Bullam ejusdem Pontificis idiomate latino ARD. Georgius Korpar, parochus Sottensis dioecesis Syrmiensis, eandem in compendio lingua germanica ARD. Josephus Fischer administrator parochiae et lingua illyrica RP. Philippus Brajkovich concionator. Post haec decantata in pontificalibus missa solemni accepit possessum in spiritualibus.

Interea praevie RD. Stephanus Agjich, ecclesiae cathedralis Quinque-Ecclesiensis realis canonicus et (ex dispensatione) parochus Tovarnikiensis ac partium Szlavoniae vicarius foraneus, protestatus est nomine sui episcopi contra Bosnensem, ne usurparet parochias, ceteroquin intra limites Quinque-Ecclesiensis consistentes. Ea protestatio in superiore suburbio accidit, ubi episcopus Bosnensis interea hospitabatur et quidem coram duobus magistratualibus Mesterhazy et Meszaros, utroque assessore inclyti comitatus Verocensis, qui et testimonium protestationis factae dicto canonico scriptum dederunt.

Ipso die s. Michaelis Archang. in residentia Jesuitarum antequam functionem inciperet suam laudatus episcopus Bosnensis, iterum protestatus est dictus canonicus propter eundem.

October.

2. Elias Jelich discessit Valpovam pro administratore in Marianczi.

31. ARP. guardianus et lectores generales hora 8. mat. adiverunt veneraturi ill. dom. Basilium Boxichkovich, episcopum Svidnicensem graeci ritus catholicorum, in domo Junkovichiana in infer. suburbio interea commorantem. Hic circa medium hujus mensis accepit possessum dominii Ssid et Berkasovo sibi ab aula augusta recenter collati. Inde ivit ad possessiones unitorum Kuczora in Bacska, ubi ecclesiarum pariter possessum accepit. Denique divertit Zomborinum, ubi in ecclesia nostra ad professionem fidei admisit familiam d. Damianovich, primi ibidem, potentissimi et doctissimi mercatoris inter schismaticos.

November.

8. In laudem Joannis Dunsii Scoti panegyricum sub refectione meridiana dixit Petrus Katancsich.

December.

1. Sacrum solemne decantavit episcopus. Post missam concionabatur ab ara idiomate illyrico sumpto themate de adventu domini. Post concionem confirmationis sacramentum contulit.

2. Ecclesiam superioris suburbii visitavit at confirmabat.

3. Visitabat ecclesiam suburbii inferioris at pariter confirmabat.

5. Ordinarius Djakovam discessit.

28. Marianus Lanossovich, postquam duos annos primam et secundam humaniorum classes docuisset, doctione earundem ad Patres Ex-Jesuitas per consilium croaticum revolata, Possegam pro sacellano domini Ludovici de Hranillovich discessit.

Anno 1777.

Januarius.

8. Restauratio capituli Bosnensis seu Djakovensis, publicatio canonicorum et investitio eorundem facta Djakovae per ill. dom. Mat. Franc. Kerticza. Horum praepositus et primus canonicus d. Georgius Korpar Varasdinensis, prius parochus in Sott prope Illokinum. Secundus canonicus d. Georgius Plesse maritimus, prius parochus in Piskorevci prope Diakovam. Tertius canonicus d. Josephus Andrés Djakovensis, prius parochus in Semelczae. Quatuor[!] canonicus d. Joannes Roka Jaurinensis, prius Jesuita ante supressam societatem duodecim annis, postea juratus duobus annis, exinde auditor in quodam regimine, denique ecclesiasticus et per aliquod tempus parochus neo-colonorum Gallorum in Banatu ad s. Hubertum.

Martius.

19. Sub refectione meridiana Petrus Katancsich in honorem s. Josephi sexaginta disticha dixit.

Aprilis.

25. Hora 3. pomeridiana per portam aquaticam intravit Maximilianus Xaverius, ultimogenitus Mariae Theresiae 8. Decembris 1756., archidux Austriae, et per medium forum transiens hospitium accepit ad Carpionem. Comites sui itineris habuit: comitem Hardik Bohemum, suae aulae praefectum, generales: Broune et Klerfeé, ambos Gallos.

Finito prandio ad superius suburbium, ubi nundinae annuae agebantur, cum officialitate pedes exivit.

26. Hora 9. missam auditurus de repente venit. Audita missa lustravit moenia. Hora 10. interfuit mutationi vigiliarum in foro, perlato vexillo a procedentibus ad vigilias et a recedentibus a vigiliis. Comes Keglevich capitaneus militem ad forum duxit et in vigiliis majoribus excubias egit. Mutatione vigiliarum absoluta, cetera, maxime domos caesareas in arce lustravit.

Hodie ad prandium admisit inter ceteros ill. dom. Matthaeum Kerticza, episcopum Djakovensem. Prandio absoluto eques per portam

novam exiens campum Essekinensem perlustravit rediensque per inferius suburbium medium intravit graecorum ecclesiam et a porta dumtaxat perspexit ac per aquaticam ad praesidium rediit.

27. Quadrantem ad 9. in parochiali ecclesia militum [missam] audiit, qua finita generalatum adiit et gubernatorem Slavoniae militaris d. Andream baronem de Matesen in podagra jacentem visitavit et ultra mediam horam apud eumdem mansit.

Hodie praeter alios officiales ad prandium secum admisit d. Franciscum Dolovacz, comitatus Veroczensis vicecomitem.

28. Hora 7. mat. audita missa in parochiali statim conscendit currum et per Bizovacz, Nassicas, Bektexe, Possegam contendit, quo hora 6. pomerid. venit et hospitium apud braxatorem accepit. 30. Neogradisca per Verbovam, Oriovacz, Brodium ubi noctem dormiit. 1. Maji Brodio per Garcsin, Verpolje, Mikanovce, Vinkovce, Orolich, Tovarnik, Gibaracz, Martincze, ubi dormiit. 2. ejusdem Martincze, Racsam atque iterum per Martincze Mitroviczam, ubi per noctem mansit. 3. ejusdem Mitrovicza per Rumam, Golubincze, Batainicza, Zemlinum, ubi pernoctavit et 4-to ejusdem mensis ibidem mansit. 5. ejusdem Zemlino per Banovczam, Becskam, Carlovicium, Petrovaradinum, ubi noctem et 6. ejusdem quietem habuit. 7. ejusdem Petrovaradino per Gacs, Vilova, Titelinum, ubi noctem et 8. quietem. 9. ejusdem Titelino superato Tybisco, Pancsavam.

16. NB. F. Basilius in saeculo Martinus Petvaicsich, patria Brodiensis, postquam novitiatum incepisset 24. Aprilis 1775. et 1776. in studio philosophico Possegae collocatus ac perversis praeditus moribus omnisque disciplinae regularis impatiens, petivisset ad saeculum redire, idque admisisset provincialis, cum Nassicas deductum dimittere pararet, supplicatione interposita et ipse data melioris vitae, iterum inreligione detinetur. Missus huc ad studium philosophicum continuandum, cum iterum turbas inter religiosos cieret et reditum ad saeculum peteret, 16. hujus hora 11. antimerid. percepta prius ob turbas et vexam per manus alienas supra tunicam disciplina, missus ad alodium fuit detractoque habitu et indutis saecularibus patrinis Sigismundo Sohön et Andrea Liscsevich theologiae studentibus reductus fuit in curru usque ad primam crucem contra Csepin et ibi dimissus pedes.

Majus.

7. Martinus Lukich, superioris suburbii administrator sacrum legit.

Junius.

25. Unus princeps montis Libani cum socio illo eodem, qui ante biennium apud nos erant, postquam fuissent triduo, hodie discesserunt Valcovarinum.

Augustus.

14. Ill. dom. Ljubibratich, generalis brigaderius, accepto prandio apud commendantem d. de Matesen, discessit per Brodium, Gradiscam, Zagrabiam etc. Cremonam pro commendante.

17. Disputationes ex universa theologia habuit Josephus Pavissevich. Et primo quidem die defenderunt Sigismundus Schön et Petrus Katancsich et Dominicus Martinovich. Oppugnarunt RD. Joannes Rocka canonicus Djakovariensis, Aloysius Bilicsich candidi ordinis s. Pauli primi eremitae provincia Ungariae Quinque-Ecclesiis sacrorum canonum professor, Adrianus Zubanovich, philosophiae lector domesticus. Dedicata disputatio ill. dom. libero baroni Josepho de Werneck, episcopo Sadicensi et ad excelsum consilium regium locumtenentiale croaticum consiliario.

28. Habitum est capitulum provinciale Bajae, praeside ARP. Simone Winkler e provincia Bulgariae commissario (dispensato per excelsum consilium bellicum commissario regio pro hac vice), in quo sequens electio fuit. Provincialis Blasius Tadianovich, custos Ladislaus Jesik, definitores: Bonaventura Basslich, Philippus Kattich, Josephus Jakossich, Andreas Heidzer, secretarius Georgius Martinovich, prosecretarius Stephanus Martinovich prioris frater.

September.

7. Tabula hujus familiae: Philippus Matkovich guardianus, Joannes Velikanovich, Ladislaus Jesik, Josephus Pavissevich, Bartholomaeus Knexevich, Nepomucenus Mannl vicarius, Marianus Lanossovich, Capistranus Novosselich, Stephanus Starcsevich, Vincentius Bosnjakovich adm. Daljae, Casparus Handelsperger, Josephus Stojanovich, Hieronymus Vaj adm. Szarvas, Adrianus Zubanovich, Ernestus Hujer in cantu instructor, Antonius Hutter adm. Petrievczae, Eugenius Esterhammer adm. Belyae, Stephanus Liplanich adm. Brodjancze, Capistranus Matkovich sacellanus in Csepin, Justus Mircovich cooperator in Petrievcze, Caecilianus Ockl organista; — Studentes s. theologiae: Sigismundus Schön, Petrus Katancsich, Josephus Blagoë, Andreas Liscsevich, Thomas Varssich, Modestus Drexler, Aloysius Baumgärtl, Ladislaus Makaj, Stephanus Orsich, Lucas Dropulich, Franciscus Posoëvich; — Studentes philosophiae: Andreas Jajcsevich, Marianus Mutefalich, Hieronymus Matzsai, Cyriacus Becker; — Laici 8.

14. In ecclesia cathedrali Djakovae ordinatus est in episcopum Chanadiensem d. Emericus Kristovich, Illyrus Pestinensis, prius electus episcopus Scutariensis, ecclesiae Quinque-ecclesiensis praepositus major et canonicus, consecratore d. Matthaeo Francisco Kertiza loci ordinario adsistentibus Antonio Zlatarich, canonico Zagrabiensi, ecclesiarum Belgradiensis et Semendriensis canonice unitarum episcopo, episcopi Zagrabiensis suffraganeo et d. Andrea Orszay, canonico Quinque-Ecclesiensi et episcopo Mindiensi, episcopi 5=Ecclesiensis suffraganeo. Aderant functioni praesentes d. Joh. Pethö canonicus 5=Ecclesiensis et Stephanus Agjich pariter canonicus.

18. Hora 8. legit missam neoconsecratus episcopus Emericus Kristovich in nostra ecclesia.

30. Via nova Essekino Beljam hodie completa est.

October.

23. Produxit saturnalia studium theologicum.

November.

3. Circa pomeridianam 2-dam transeuntes ad aliam Dravi partem in cymba dom. Joannis Matis de Bruckenthal, pontis locumtenentis primarii, remigibus duobus ejus militibus, descenderunt per Dravum Patres: Pavissevich, Knexevich, Lanossevich, Andlsperger, Löbl et Stoianovich et e regione ecclesiae graeci schismatis per lineam rectam sex columnas lapideas latitudinis unius orgyae, duas non procul a ripa ex parte suburbii, dein distantia maiore interposita (forte propter transitum navium), alias quatuor contra oram Dravi in parte Ungariae, observarunt pontis lapidei, ut fertur, a Romanis conditi. Et quia aquae Dravi erant parvae, ipse D. Pavissevich suo baculo subinde ad unam ulnam, subinde ad ulnam et mediam dictas contigebat columuas.

9. Budam Tyrnavica translata universitas hodie ex domo regia, quae jam in universitatem conversa est, prima vice ad ecclesiam parochialem ordinate processit, ubi ipso praesente excell. dom. Adamo e liberis baronibus Patachich de Zajezda, archiepiscopo Colocensi et senatus regii universitatis Budensis praeside, missa solemnis decantata fuit, post quam reversi ad regiam audiverunt orationem a professore historiae ecclesiasticae dictam.

10. Coeperunt in universitate scholae; cumque ex variis ordinibus regularium, praesertim qui Budae et Pestini suos domos habent, de benigno regio mandato destinarentur religiosi et ex nostris in Aquatica destinati sunt pro theologia: Franciscus Solanus Gjurossevich

Bajensis, Franciscus Xaverius Pritz Budensis, Gerardus Boda Budensis, Dominicus Martinovich Pestinensis, qui anno sequente mense Januarii die 16. ex lingua hebraea publicum sustinuit actum; pro philosophia: Gregorius Pestalich Bajensis et Bartholomaeus Chordassich Essekinensis.

20. Postquam ill. dom. Michael Summa, archiepiscopus Skopiensis, pridie confessus fuisset et mense Maji hoc anno, quando graviter decumbebat, extreme unctus, aegre ceteroquin valetudinis jam inde a festo s. Bartholomaei 1774., a quo tempore se sensit notabiliter defecisse, cumque hodie hora media 8. mat. petivisset sibi jusculum praeberi, jamque in priori cubili adesset, apoplexia ultima percussus, eodem instanti, quo loquebatur et sorbere jusculum voluit et expiravit quam levissime in manibus Annae Mariae, quae uxor est ejus ex fratre nepotis Michaelis Summa, nostri hujus coenobii syndici apostolici.

Interea ad ill. dom. episcopum Djakovensem tabellarius peculiaris regius ab haerede missus est cum nuntio mortis archiepiscopi et invitatione pro inferiis perficiendis.

22. Hodie hora 10. mat. praecedente clero et episcopo et generalatu per medium forum processum est usque ad domum defuncti archiepiscopi: tum factis caeremoniis funus coepit, delato aperto per octo nostros sacerdotes per forum in circuitu cadavere, praecedentibus confraternitatibus, scholaribus, Capucinis et Franciscanis sub una cruce, sequentibus generalibus et officialibus utriusque status militaris et magistratualis ac universo populo Essekinensi, illatum denique in nostram ecclesiam est et cantata per nostrum ordinarium missa de requiem, in terra firma aedificata crypta mandatum est corpus.

Cerae pro funere tres centenarii dispensati sunt.

Natus est 12. Martii 1695.

Sacerdos factus 28. Octobris 1718.

Archiepiscopus consecratus 4. Julii 1729.

Scopia e Sede sui archiepiscopatus ad partes Austriacas venit 1736.

Carolus VI. Imperator conferre ei episcopatum in Ungaria vel provinciis adnexis voluit, sed Ungariae praelatos accepit contranitentes, quia non esset patriae filius.

In vita legavit pro nostro coenobio erga missas annuas domi recitandas annuos 25 florenos; totidem pro missis in hospitali, totidem in ecclesia s. Annae in campo superioris suburbii celebrandis, totidemque Capucinis.

Sexcentos florenos capitulo Djakovensi numeravit erga exequias 4. Julii, quando episcopus fuit ordinatus, ab iis canonicis quotannis celebrandas.

Assignavit puellis pauperibus nupturis duodecim, quae in arce, in superiore, inferiore suburbiis et alodiis, a parentibus domesticis natae forent, cuilibet decem aureos ad manum dandos ab haerede, postquam desponsatae fuerint.

Civibus in arce legavit mille florenos pro duobus pauperibus ex interusurio in Xenodochio in perpetuum alendis.

23. Ill. dom. episcopus ad conventum venit et ad cellam P. Josephi Pavissevich divertit, in qua coram eodem et Joanne Velikanovich ultra horam sermonem traxit maxime de pecunia, quam ad benignum mandatum regium excelsae camerae ungaricae juxtam taxam pendere debuit aperuitque re intra quatuor annos menses decem, quibus usque modo episcopus esset, floren. 17.732 ex suis proventibus rescindere debuisse et dictae camerae numerare.

Anno 1778.

Januarius.

5. Haec est suppelex ecclesiastica, quam hodie d. Michael Joh. Summa, civis et mercator Essekinensis, hujusque coenobii syndicus, praesentibus et conscribentibus Ladislao Jesik et Josepho Pavissevich, nostrae ecclesiae coenobioque cessit tradiditque ut haeres ill. dom. archiepiscopi Scopiensis, ut infra:

Mitrae 4, in quibus una pretiosior cum sua theca; mantellum praelatitium coloris violacei; quadratum praelatitium; par chirotecarum antiquatarum e serico; pedum metallicum cum sua capsa; dalmaticae tres; par tibialium sericorum attritorum; bugia metallica una; gremialia serica duo; Canon missae in libro in folio; bursa, in qua pallium archiepiscopale conservabatur; duae capsae cum reliquiis sanctorum; pontificale Romanum in folio; duae Bullae Romanae in membrana litteris gothicis et alia vero ad sacristiam ad usus quotidianos data sunt.

26. Ante 8. mat. exivit pedes generalis commendans d. Andreas de Matesen cum comitiva multorum officialium, Viennam procedens, illuc vocatus pro danda informatione de aere in confiniis augendo sine depressione populi, cui facta musica supra portam aquaticam per chorum regiminis Palfiani musicum.

29. Fr. Marianus Mutefelich, postquam secundo intrasset religionem, postque continuas inconstantiae fluctuationes, neque bonos re-

ligiosae vitae mores praebitos, ipso instante, continuante et non cessante ab instantia, dimissus est ad saeculum. Syngrapha ejus continetur in archivio conventus inter attestata.

Martius.

13. Ante meridiem venit militia Brodiensis et collocata est in inferiore suburbio.

14. Ab hora 9. mat. usque mediam 3. pomerid. revisio eorumdem fuit in fronte portae novae inter arcem et allodia, in qua P. Josephus Stojanovich praesens, postque tribunum et supremum vigiliarum magistrum perlectus fuit.

Eodem die media 10. phalanges Palfiani regiminis ex arce abiverunt et in Lasko primam acceperunt stationem.

15. Media 1. pomerid. Brodiense regimen superavit Dravum et Beljae, in Darocz, et in Lascko primam stationem habuit. Haec autem fuit phalangum divisio et numerus phalangum campi milites 932— Quartae divisionis 287.— Pyrobolariorum 687.— Jaculatorum 107 = in totum 2013. Sed quia duae centuriae in inferiore suburbio remanserant, coniungendae Petrovaradiensibus et Gradiscanis; ideo hodie ad Ungariam transeuntes milites fuere numero 1714.

Officiales, qui cum iis pariter discesserunt, sunt sequentes:

Centuriones I.: Baro Brentano, tribunus; Petrus de Terzich II. supremus vigiliarum magister; Martinus Ssljivarich de Heldenburg; Franciscus Flaig; Baro Hanibal Fromüller; Boro Seau; Csiuith de Rohr, rei tormentariae; Stephanus Dragoevich pariter; — II.: Antonius Slansky; Martinus de Ssokcsevich rei tormentariae; — Subcenturiones I.: Michael Kostadinovich; Adam Nikicsich de Schimed; Marianus Vojuodich; Joseph Peronj; Michael Zeko; Jouan Jouanovich rei torment; Augustinus Csiuich de Rohr, jaculator; — II.: Adam Vincian; Joseph Mandl; Franciscus baro Schmidburg; Baro Secsujacz; Franciscus Mihich; Jacobus de Garzuli; Joseph Basslinouich rei torment.; — Vexilliferi: Antonius Tuffegexich; Rudolph; Georgius Lukascich; Gabriel Sagdian; Antonius Pollich rei torment.

17. Advenit Petrovaradiense regimen ante meridiem et stationem accepit in inferiore suburbio.

Eodem die et regimen cataphractorum Berlichingianum venit et tectum accepit in superiore suburbio et in allodiis.

18. Ab hora 7. mat. et deinceps (intra portam novam et forum lignariorum intra clausuram) lustrata est militia Petrovaradiensis et cataphractorum.

19. Hora media 9. mat. superavit Dravum militia Petrovaradiensis et stationem accepit primam in Darocz et in Lascko. Haec autem fuit phalangum divisio et numerus: Phalangorum campi milites 903. Quartae divisionis 296. Pyrobolariorum 684. Jaculatorum 107.— in totum 1990. Sed quia duae centuriae remanserant conjungendae Gradiscanis et Brodiensibus, ideo, qui hodie ad Hungariam transivere milites, erant numero 1698.

Officiales, qui cum ipsis abscesserunt, sic nominantur:

Nicolaus de Boehr, protribunus; Auram de Putnik, supremus vigil. magister; — Centuriones I.: Adam Babogredacz de Ehrenhügel, jaculatorum; Joseph baro de Messina; Vitalis de Mizati; Stephanus Radouiczky; Johannes Dedouich; Leopoldus Bonpiati; — II.: Casparus Renner, rei torment; Theobaldus Biselli; — Subcenturiones I.: Johannes Schnitter, rei torment; Nicolaus Isakouich; Georgius Radivoevich; Franciscus Schmiedt; Ludovicus Gerhart; Michael Mihaljovich; — II.: Marianus Ratkouich; Ignatius de Leittner; Georgius Pantelich; Petropoljacz, rei torment; Gavro Rasskouich, ejusdem; Carolus Schmid, jaculatorum; Petrus Stojcsevich; Nicolaus Csorlomanouich; — Vexilliferi: Ignatius Plitrouich; Matthaeus Filipouich; Marcus Stanich, rei torment; Miloss Nikolich; Alexius Petrovich; Arsenius Kumanovich; Franciscus Heidemayer.

Eodem die ante meridiem advenit regimen Gradiscanum et domos accepit in superiore suburbio.

Sub prandio panegyrim de s. Josepho dixit Modestus Drexler; deinceps studium theologicum eclogam produxit versu heroico, dedicavit d. Josepho Pavissevich lectori jubilato.

Aderant in prandio ex officialibus praeter alios, centuriones: Balovich, Babogredacz, Relkovich, subcenturiones Sivar, Pustaich, vexillifer Filipovich et corporalis Dragoevich.

Hora l. pomerid. cum tubis et tympanis per portam Valpoviensem intravit perque medium forum ac penes nostrum coenobium transiens regimen cataphractorum, exivit per portam aquaticam accepitque primam stationem Dardae et Lasckofeldae.

20. Ab hora 7. et deinceps ante portam Valpovensem intra clausuram, ducta linea ab eadem porta quasi usque ad novam lustrata est militia Gradiscensis.

21. Circa 6. mat. abiit divisio quarta militum mixta ex tribus pedestrium regiminibus, ex quorum Brodiensi homines erant 298, ex Petrovaradiensi 296, ex Gradiscano 302,— in totum 896.

Officiales, qui eos comitabantur, sunt:

Antonius comes Pejacsevich, supremus vigiliarum magister Gradiscani regiminis; — Centuriones I. Ignatius Szentisalich, ejusdem regiminis; Blasius Vincian regim. broden; Matthaeus Relkovich, ejusdem; Auxentius Milutinovich, Petrovarad. regim; Ludovicus Kleber ejusdem; — II.: Stephanus Jvanovich, Gradisc. regim; — Subcenturiones I.: Georgius baro Parcsevich, ejusdem; Johannes Nikolich, Brod. reg.; Fridericus Zakow ejusdem; Matthaeus Obucsina, Petrovad. reg.; Andreas Stojcsevich ejusdem; — II.: Ludovicus Moeller, Gradisc. regim; Antonius Jeossich ejusdem; Franciscus bar. Ralcsevich, Brod. reg.; Martinus Pustaich ejusdem; Araldi de Kajal, Petrovarad. reg.; Gajo Delich ejusdem; — Vexilliferi: Matthaeus Ostoich, Gradisc. reg.; Petrus Vojvodich, ejusdem; Johannes Nemetsshek, Brod reg.

Circa horam 7. discessit regimen Gradiscanum. Haec autem fuit phalangum divisio et numerus: Pedestrium homines 903. Pyrobolariorum 684. Jaculatorum 107. Universim 1698. Sed demito ab his 302, qui hodie hora 6. cum Brodiensibus et Petrovaradinensibus abiverunt et erunt horum, qui simul discesserunt 1698.

Officiales, qui cum iis abscesserunt sunt sequentes:

Arsenius Secsujacz baro de Heldenfeld tribunus; — Hieronymus Miloradovich, supremus vigiliarum magister; P. Silvester Hungar Brodiensis, lector moralium Nassicis, capellanus regiminis; Thedorus Vukassovich, graeci ritus et fidei pariter capellanus; — Centuriones I.: Stupan de Ohrenstein; De Filipovich; De Simunovich; De Sunstenau; Johannes de Kovacsevich; De Esterreicher, rei torment; Moyses baro Ljubibratich jaculatorum; — II.: Basilius Kokanovich; — Subcenturiones I.: Demetrius Petrovich; Moyses Miloradovich; Theodorus Pavich; Franciscus Schustern; Damianus Rodich; Carolus Kalabich; Alexander baro Ljubibratich, superioris ex fratre nepos, rei torment; Josephus de Kavecxia; — II.: Antonius Plank; Moyses de Kalabich; Johannes Kerlovich; Franciscus de Heiligers; Sigismundus baro Schimding; Carolus de Filipovich, superioris filius, rei torment; — Vexilliferi: Ignatius Argirus; Johannes de Kavecxia; Josephus Ferenczy; Stephanus Margetich; Josephus de Dichman, jaculatorum; Paulus Franich, jaculatorum.

22. Venit ad inferius suburbium ante meridiem phalanx una nautarum (vulgo Ssajkistarum), quorum regimen ad Tibiscum et Danubium est, et a meridie per portam aquaticam intrans arcem, a medie 4. et deinceps in foro ante portam domus Riterianae lustrata est.

Bono mane traiecerunt Dravum viri hi numero 334.

Eodem die circa meridiem venit equestre regimen patrium et aecepit stationes in superiore suburbio, Rethfalu et alodiis.

24. Ab hora 8. mat. usque post meridiem lustrati sunt equites in campo intra superius suburbium at arcem.

25. Tertio quadrante pro 10. mat. in medio foro visi sunt, auditque tubicines omnisque chorus musicorum praecedentes regimen sicque totum per arcem totumque penes nostrum coenobium perque portam aquaticam exiit numero 982.

Officiales eorum sunt sequentes: Baro de Wallisch, tribunus; Carolus de Fink, supr. vigiliarum magister; Stephanus Martinovich, capell. castrensis orthodoxus; Theodorus Enderich, capell. castrensis heterodoxus; — Centuriones I.: Hieronymus comes de Aponte; Stephanus de Balovich; Gabriel Taborovich; Maximus de Rakisevich; Georgius de Prelich; — II.: Saba Brodanovich; Lucas de Kavecxia; Josephus comes de Brankovich; Petrus de Balovich; Nicolaus comes de Brankovich; — Subcenturiones I.: Johannes Rokenfort; Petrus Flory; Antonius de Persich; Elias de Koperczanovich; Franciscus de Jelencsich; Demetrius Gjurgjevich; Venceslaus Ohme; — II.: Cosmas Csolich; Antonius de Nikolich; Franciscus Kalmar; Amadeus Reismüller; Carolus Possavcsich; Johanes Radojevich; — Vexilliferi: Gabriel Hacxich; Carolus Sokolovich; Georgius Ringelsheim; Ignatius Böhm; Stepanus Jouanovich.

Aprilis.

2. Celebrata fuit solemnis translatio cranii s. Stephani regis, quod primum Ragusa Posonium, hodieque Posonii Albamregalem translatum est. Pro eo recondendo Maria Theresia Augustu bustum obtulit argenteum librarum 16 ipsique episcopo Albaregalensi hoc sacrum cranium transferenti pretiosum apparatum, quem annis octodecim ipsam Augustam acu pinxisse membriae proditum est.

27. Dom. Comes Teleki ex Transilvania, frater dominae Vortensleben generalis brigaderii Vinkovcae, qui interea ad castra concesserat, hodie (comitibus adjutantio generalis commendantis et secretario ejusdem comitis) intra 4. et 5. pomeridianam, ad nostrum venit conventum, quem P. Josephus Pavissevich ad bibliothecam, quam videre cupiebat, duxit: unum alterumve extraxit librum et scrutatus; interrogavit, si haberemus antiqua manuscripta, quae ille intellexit Temesvarino tempore bellicorum tumultuum, huc adlata esse. Ex bibliotheca ad ejusdem Patris cellam ducti sunt, in qua comes consedit et Bonani Catalogum de ordinibus religiosorum et sancti-

moniarium cepit. Adjutantius tertium tomum Ordinum equestrium et secretarius comitis Aureuum rosarium P. Pelbarti a Temesvar.

Majus.

10. Celebrata fuit congregatio prima intermedia P. Blassi Tadianovich, ministri provincialis, Radnae.

21. Dispositio hujus familiae perlecta est ut sequitur: ARP. Josephus Pavissevich lector jub., et examinator, Joannes Velikanovich, Barthol. Knexevich, Aloysius Redlich vicarius, Marianus Lanossovich s. theologiae substitu[tu]s examinator, discretus, exhortator studentum et protocollista, Antonius Pereczky, Capistr. Novoselich spirit., Stephanus Starcsevich procurator conventus, Andreas Blaxevich admin. in Dalj et Erdud, Michael Pitincsevich, Jonas Loebl, Marcus Orovcsanin, adm. Tenjae, Hieronymus Vaj, adm. in Sarvas, Adrianus Zubanovich, Antonius Hutter adm. Petrievczae, Eugenius Esterhammer, adm. Beljae, Stephanus Lipljanich adm. Brodjancae, Capistranus Matkovich sacellanus Csepini, Justus Mirkovich cooperator Petrievczensis, Sebastianus Zindl chorista, Aloysius Baumgaertl, supremus sacrista; — Studentes s. theologiae: Josephus Blagoevich, Ladislaus Makaj, Thomas Varssich, Bernardus Szalkaj, Antonius Karakatich, Stephanus Orssich, Joannes Milinovich, Michael Plank; — Studentes philosophiae: Hieronymus Moczfaj, Cyriacus Becker, Fidelis Werner, Andreas Jajcsevich ex Bosnia; — Laici 8.

23. Abierunt ex hac venerabili familia: Petrus Katancsich et Sigismundus Schoen Budam ad universitatem.

Junius.

1. Hora post meridiem circiter media 4. Catharina Jankovich ad asylum ob suffocatam prolem venit: et servatis de benigna ordinatione regia servandis die altera incl. comitatui tradita fuit. Hujus traditionis hic adducitur copia; nam originale sibi superior reservavit:

2. „Quod Catharinam Jankovich viduam praetensam homicidam ARP. Josephus Pavissevich, patrum Franciscanorum Essekinensium guardianus, in ecclesia sua asylantem conformiter ad benignas S. M. sacratissimae ordines, jurisdictioni comitatus resignaverit, hisce testor. Signatum Essekini die 2-da Junii 1778.

L. S.

Franciscus Dolovacz
comitatus de Vöroca ord. vicecomes."

3. Spect. dom. Joannes Capist. Adamovich de Csepin dominium Erdud, Almas et Novoselo et Tenja tercentis quatraginta millibu semit.

4. Idem totius dominii possessionem accepit simulque instalatus est.

5. Perill. dom. Josephus Kovacs proprietarius de Sarvas, quod viginti millibus a praefato domino Adamovich redemit, declaratus est.

Totum hoc denominatum cum Novoselo (quod d. N. Cseh ab eodem suprafato sexaginta millibus redemit) excell. dom. Johannis Palfy ejusque prosapiae erat.

Ipsissimis hisce diebus spect. d. Jankovich, provincialis commissarius caesareo-regius per regnum Slavoniae, dominii Csalma cum duobus adjacentibus pagis, quod ab excelsa camera Hungarica centum millibus accepit, donationales regias solemniter promulgari publicarique fecit; et ipse ejusdem proprietarius per ill. dom. Sigismundum Pejacsevich comitem, commissarium regium declaratus, instalatus atque confirmatus est.

Julius.

Hoc mense d. perill. Michael Summa, illustr. d. Michaelis Summa, archiepiscopi Scopiensis defuncti nepos, curavit erigi supra sepulchrum ejusdem lapidem sepulchralem ex marmore nigro, quem marmore alabastrite cingi fecit. In eodem litteris aureis hoc legitur epitaphium:

Hic iacet.
Carus omnibus Pontifex
Michael Summa,
Archiepiscopus Scopiensis
Et totius Regni Serviae administrator.
Qui primam aspexit lucem MDCXCV
Sacerdotio addictus annis LIX
Pontificalibus functus an: XLVIII
Et vivere
Pertaesus jam vitae miserias
Noluit.
MDCCLXXVII. XII. Kal. Dec.
Sta hic et ora civis
Quia et tibi, si non praefuit
Profuit.

Augustus.

18. Decima octava Augusti ephemerides Viennenses sequens provinciae huic dedunt elogium:

Prodiit hic in lucem: Neue Einleitung zur sclavonischen Sprache; id est Nova Grammatica Slavoniae linguae: quod opus magna sane cum adcuratione conscriptum et perquam utile P. Marianum Lanossovich, sacerdotem de familia s. Francisci provinciae, quae a sancto

Joanne Capistrano nomen gerit, auctorem habet. Universim Patres dictae familiae in hac provincia impense nunc litteris collunt.

Aliud Posonio ejusdem tenoris:

In Esseg ist herausgekommen: Neue Einleitung zur slavonischen Sprache. Für den Verfasser derselben wird P. M. Lonawitz ein Franciskaner angeben. Man setzet hinzu, daß sich diese Väter itzo mit vielem Fleiße auf gemeinnütze Wissenschaften legen.

October.

12. Supremae armorum praefecturae cancellistae cum L. B. de Dubsky interprete turcico et geometrarum primo locumtenente domino de Bendel prandebant.

December.

13. Ex divisione quarta, mixta ex tribus regiminibus confiniariis, Daljam adpullerunt tercenti quinquaginta comitibus centurione Audentio Milutinovich Petrovaradiensis et Martino Pustaich, Brodiensis regiminis.

17. Quadringenti Brodiensis regiminis milites cum officialibus Michaele Kostresh I. et Georgio Lukacsich II. subcenturionibus, sero ad inferius suburbium advenere; regressuri tam hi, quam illi, adjunctis aliis circa finem Februarii ad castra. Hic invisendi patriam modus futuris etiam annis, si bellum diutius duraverit (quod Superi avertant) observabitur: sicque triennio elapso, qui supervixerint, ad suos redire permittentur.

Totidem ex aliis quoque regiminibus Petrovaradiensi nempe et Gradiscano reversi sunt, tertialitas videlicet omnium, qui ascenderant.

Sua Majestas tam officialibus quam gregariis eamdem, quam in castris accipiunt solutionem seu stipendium iis, qui domum revertuntur aplacidavit.

His diebus rursus 60 confinarii jaculatores, vulgo Schützen, redierunt.

Anno 1779.

Januarius.

14. A quinta Junii an. 1778. quo bellum domum Austriacam inter et Borussum ratione Bauariae post mortem electoris ejusdem, quae an. 1778. mense Decembri sine haerede contigit, dividendae cepit, ad ultimam usque Decembris anni 1778. universim ex Borussis, qui ad nos fugerunt, numerabantur quatraginta novem millia: occisorum novem millia: captorum septem millia: ex nostris autem profugorum 200, mortuorum et occisorum 1500, et captorum 4000.

*

Hoc bello militia caesarea in hoc imperio facile non legitur, ad tercenta nonaginta millia accreverat. Ex tribus hisce Slauoniae legionibus quatuordecim millia universe legebantur.

Februarius.

3. Hora 2. p. m. mille quingenti pedites confiniarii Brodienses adpullerunt, qui tertio die iter ad castra progressi sunt.

Hi tamen ad castra non pertigerunt; sed jam ascendere, jam reverti jubebantur, donec tertio ad propria Posonio redirent.

10. Adparuit aurora borealis; eadeque die 13. et 15. magis magisque expandebatur; similis fere illi, quae anno 1770. die 18. Januarii visa fuit.

23. Quingenti e confinio Brodiensi cum facultate domum venere; sed elapso termino rursum iter ad castra aggressi, per extraordinarium cursorem (vulgo Stafet) ad propriam collocationem revertuntur.

Reversi sunt pariter vagae militiae praesidiarii (vulgo Garnizon), in quorum defectum confiniariorum Gradisca 205 sub duce centurione Martino Spoljarovich (quemadmodum et Brodiensium totidem Petrovaradinum) huc pro custodia decima tertia hujus venerunt et 13. Martii domum repetierunt.

Aprilis.

21. Advenit Jacobus Spatzierer, provinciae decanus. In ejusdem gratiam ad prandium invitati sunt DD.: Michael Summa syndicus apostolicus, Leopoldus de Tallheim postae praefectus, Christianus de Schmidt supremus fortalitii rationista, M. Nenadovich provisor Daljensis, et inspector scholarum nationalium ex inferiori suburbio, ambo graeci ritus.

Majus.

9. Secunda intermedia congregatio ARP. Blasii Tadianovich ad instantiam d. Ludovici de Hranillovich, qui ad eam omnes contulit sumptus, Blaczkovii, seu potius Kusmicae, in ejusdem palatio celebrata fuit.

13. Intra domum Austriacam et Brandeburgicam pax Teshenae conclusa est, concessa Bauariae parte intra Inum, Danubium et Salzam fluvios: Borusso autem data facultate succedendi in principatu Anspach et Bareit.

17. Tabula tujus familiae: Joseph Pavissevich guardianus, Joan. Velikanovich, Barth. Knexevich, Philip. Matkovich, Mar. Lanossovich, Narcissus Ördög, Joan. Cap. Novosselich, Steph. Janicsich professor, Franc. Hoffmann professor, Alex. Tomikovich professor, Andreas Bla-

xevich adm. Daljae, Vinc. Bosnjakovich spirit. cum reservatis, Michael Gruber, Michael Kattich, Bernardus Böhm, Vrbanus Petrich, Coecilianus Ockkl, Antonius Hutter, adm. Petrievczae, Eugenius Essterhammer adm. Beljae, Stephanus Lipljanich adm. Brodjancae, Joan. Cap. Matkovich, sacellanus Csepin, Aloy. Baumgaertl, Andreas Liscevich cooperator Petr., Joseph. Blagoevich sacell. Beljae; — Studentes theologiae: P. Ladislaus Makaj, Fr. Franciscus Pozoëvich, Stephanus Orsich, Josephus Dugalich, Joannes Millinovich, Bernardus Szalkaj; — Studentes philosophiae: Seraphinus Lentz, Gregorius Sporcsich, Antonius Gakovich, Blasius Vukovich.

Junius.

5. Supremus per Slavoniam et Croatiam regius scholarum director d. Franciscus Skerlecz cum d. consiliario regio Komaromy huc ad instituendos professores et scholas erigendas adpullit. Revocato itaque Nashicis ministro provinciali, contractum cum eodem supradictus dominus iniit erga centum pro singulo professore (quia tamen quinque petebantur) florenos, et pro catecheta quinquaginta. Verum contra e hunc[!] in facie comitatus contractum ARP. guardianus ex parte conventus fortiter pugnavit; et postremo cum protestatione subjunxit: Etsi ARP. minister provincialis ex parte sua id acceptet, ego ex parte coenobii nunquam accepturus sum. Et id quidem jure dixit merito; quia ipse minister sine consilio patrum has et Rumenses scholas magno cum aggravio provinciae suscepit.

9. Pro scholis humanioribus, id est, a principiis usque ad rhetoricam inclusive, domus de Cerkich empta est florenis quatuor mille et aliquot.

22. D. Niczky, antehac hujus comitatus supremus comes, comes Temesiensis (qui ex antiquo jure Hungariae simul est baro regni) ejusdem nominis comitatus supremus comes creatus est.

Julius.

9. RD. Ignatius Koller, V-Ecclesiensis canonicus, apud nos pernoctat.; et crastino ad partes Slavoniae inferiores pro institutione domini Marcibani iter accepit.

Augustus.

22. P. Bartholomaeus Csordashich, neocreatus philosophiae doctor in universitate Budensi, in nostra ecclesia primitias tenuit.

September.

17. Posseghae circa horam noctis nonam ignis, qui in domo civica

prodiit, totam partem abhinc fori et aliam ad macella usque tresque e regione domini Angjelich domos conflagravit.

19. Aurora borealis horam circa noctis nonam adparuit.

October.

21. P. Petrus Katancsich primi anni humanitatis seu poeseos professor Buda venit.

Hoc mense, cum Patres scholarum piarum erga exiguum salarium adsumere nollent, scholae Rumenses ab ARP. Blasio Tadianovich acceptatae ac institutae fuere. Primus praesidens P. Ladislaus Albert, professores: Desiderius Schoeck, Aloysius Kraus et Henericus Naymann. Salarium pro septem successive patribus exiguum, septingenti nempe floreni.

November.

3. Perlecta sunt tria ab ministro provinciali missa decreta. Primo instituitur Petrus Katancsich poeseos seu primi anni humanitatis professor, Bernardus Boehm scholae normalis catecheta et Sebastianus Zindl exhortator gymnasii. Tertio in locum Joannis Velikanovich Josephus Pavissevich scholarum director instituitur.

4. Extructo ad aggerem Beljam versus in gratitudinem Suae Majestatis sacratissimae Mariae Theresiae et Josephi II. Rom. Imper. perpetuam monumento, eoque ad perfectionem deducto, auratis litteris sequens inscriptio adparuit:

Providentia
Augustorum
Josephi II. Mariae Theresiae
Expletis lacunis
Fracta aquarum vi
Commercio commeatui itinerantibus
Viam pontemque hunc statuens
Quadrienii opere
Saeculorum incommoda sustulit
Ita.
Quos subdita gens novo beneficio
Pios sentit parentes
Diu impune grassans aquarum furor
Perenni coercitus aggere
Suos agnoscit dominos.

In summitate hujus monumenti conspicitur corona regni Hungariae affabe elaborata; infra eam sceptrum cum framea: dein imago utriusque Majestatis, et post haec inscriptio.

Altitudo columnae quatuor supra et quatuor infra terram orgias habet, universim octo.

Ante hoc monumentum visitus columna Romana, quae medias inter paludes, in medio moderni aggeris reperta est; cujus inscriptionis interpretationem hic adjicere placuit:

Imperator Caesar
Cajus Julius Verus Maximi-
Nus Pius Felix Augustus Pontifex Ma-
ximus. Tribunicia Potestate Bis
Imperator, tertium consul, proconsul
Pater patriae; Et Cajus Julius Verus
Maximus Nobilissimus Caesar, Filius
Augusti Nostri divi Caesaris
Victoris Germanici, Sarmatici iterum
Merentis bene Maximi.
Ab Aquinco Mursam
mille passus CLX milliaria Germ. 32.

19. Patres professores: Petrus Katancsich 'poeseos, Alexander Tomikovich syntaxeos, Franciscus Hoffmann gramatices et Stephanus Janicsich principiorum — prima vice gymnasium neoerectum in domo quondam liberi baronis de Cerkich sine tamen sollemnitate (quae quia gymnasium ex toto non erat perfectum, servari nequibat) ingrediuntur.

30. Ordinarius noster, hic a triduo commoratus, Josephum Fischer Ex-Jesuitam, interioris civitatis parochus[!] vicearchidiaconum; Martinum Lukich superioris et Jacobum Jelicsich inferioris ac Paulum Baffo Ex-Jesuitam Almashini, antea semper adminstratores, primos parochos creavit.

December.

Hoc anno residentia Csuntich a ministro provinciali sine consensu legitimo, sponte ordinario resignata est. Unde patres nostri non sine opprobrio, omnibus relictis extrusi sunt. Peccatum in modo tradendi Post tamen longas scriptiones et praetensiones, quae erant fratrum, idem minister obtinuit.

Duce RD. Vincentio Csubelich presbytero illyrico, vulgo glagolita, ex parochia Bukova gora supra 400 catholicis jugo Ottomanico se subtrahentes ad dominium Deakovense adpullere. Sed cum secundo idem Vincentius tentaret, capitur.

In comitatu Bacsiensi et Banatu, nec non in vicinis Bosniae partibus latrones grassabantur, qui nostras saepius partes infestabant.

Plurima per Hungariam, Slavoniam aliasque provincias incendia et ad Kutinjam succensa popolo ipsa terra arida ultra trimestre arserat.

Hoc anno novo ad pontem constituto officiali amisimus beneficium

magnum. Nam antehac currus et equi rusticorum, qui vina pro coenobio etiam erga pretium advehebant, huc et illuc gratis transire poterant; et ideo leviori pretio nobis, quam aliis vendebant. Nunc vero et hi et quicumque benefactores, qui currum suum fratribus gratis dant, solvere debent. Sola, si alieno curru adferatur, eleemosyna emendicata excepta.

Annus 1780.

Februarius.

15. RD. Adamus Lalich, alias Laurentius Bracsuljevich jussu eminent. cardinalis de Miggazy, ut ad religionem cum renovatione novitiatus rediret, Budam venit, ubi aliquamdiu in sequestro remansit, donec inde Földvarinum perveniens, refugisset ad comitem Stur. Hic anno 1773. qua actualis theologiae lector et definitor religionis apostata factus est. Sub specie namque visitandi suos in Dalmatia consanguineos adsumpto socio P. Bernardino Massalich Romam perexit ad invalidandam suam professionem; quam et obtinuit plus numeratis aureis hinc inde nummis, quam ratione fundata. Neque enim illam umquam probare potuit.

29. Excell. et revered. dom. Vincentius Joanovich, graeci ritus schismatorum metropolita Carlovicensis, aposthemate cum lenta febre Daljae moritur, ibidemque praeter antecessorum morem (cum alias in monasteriis aut Carlovicii sepelliri consueuerint) nono post obitum die tumulatus. Aderat ad expensas nationis centuria una Palfyanae legionis militum et ex nostris guardianus et Alexander Tomikovich.

Martius.

5. Terrae motus circa horam matutinam 4. a pluribus tam in coenobio, quam foris observatus.

11. Advenit ARP. Bernardinus Galjuff, provinciae observ. s. Ladislai Regis qua commissarius.

15. Elegia, in qua inducta est Mursia seu Essekinum, diu adventum ejus desiderans, a studio theologico recitata.

19. In prandio hospites Elias Lekich, Franciscus Blaxich et Mathias Summa.

Aprilis.

25. Quinqueecclesiensis civitas inter liberas regiasque civitates connumerata est. Regii comissarii: Zanska senior ad locumtenentiale consilium adsessor et d. Vlashich. Ex nostris aderat P. Josephus

Stojanovich cum d. Josepho Knexevich nobili, mercatore inferioris suburbii.

Majus.

Josephus II. Rom. Imp. cum alias quam plurimas provincias et regna visitasset, hoc mense etiam Catharinam Alexievnam Moscorum imperatricem viduam adparatu multo majori atque pretiosiori, quam unquam, invisit. Res Turcis invisa nimis.

Junius.

12. Ordinarius noster Vienna cum tit. Excellentissimi sine taxa rediit obtinuitque Slavoniae partes, quae hactenus dioecesis Quinqueecclesiensis jurisdictioni suberant excepto districtu Valpo, qui sub lite mansit; totumque regimen Brodiense a dioecesi Zagrabiensi.

24. Celebris Budam intraductio commissarii regii excell. dom. Caroli comitis de Palfy pro installatione regiae universitatis Budensis.

Monetae aureae atque argenteae complures cum inscriptioni installationis distributae fuere, sed pro numero ablegatorum ac nobilium admodum paucae.

Augustus.

6. RD. Antonius Mandich, canonicus Zagrabiensis et scholarum nationalium per Slavoniam inspector, eas et nos visitat.

27. Joannes Rukavina objurata schismate nostrae ecclesiae adscriptus est testibus: Martino Sturm et Maximilliano Fill civibus intermuralibus.

31. Bis Velicae congregatum bisque dissolutum provinciale capitulum, obtenta tandem ex aula regia facultate, Mohacsini tertio indictum feliciter celebratur. In provincialem electus est Josephus Jakossitz, custodem Josephius Pavissevich, in definitores: Thadaeus Hegedűs, Dominicus Gasteiger, Georgius Martinovich et Hiacynthus Mandikich.

Archivium nationis illyricae, graeci ritus non unitorum, Carlovicii infra Petrovaradinum, ab anno Christi 1302. ad annum 1769. Josephus Jacobi concepista bellicus Essekini, mandato Suae Majestatis registravit et intra spatium anni unius uniusque mensis absolvit. Atque ob eam tanti operis brevem adcuratamque operam ab eadem sua Majestate Maria Theresia Augusta torque aureo et numismate ab eo pendente decoratus est.

September.

9. Tabula hujus familiae: Ladislaus Jezik guardianus, Joannes

Velikanovich, Joseph. Pavissevich, Bart. Knexevich, Philippus Matkovich, Marianus Lanossovich, Josephus Stojanovich, Joannes Novoselich, Steph. Janicsich professor, Franc. Hoffmann professor, Alex. Tomikovich professor, Petrus Katancsich professor, Franc. Gjuroshevich, Adreas Blaxevich adm. Daljae, Vinc. Bosnjakovich, Michael Gruber, Bernard. Böhm, Michael Katich, Ernestus Hujer, Henericus Proj professor praeparandorum, Josephus Blagoevich, Antonius Hutter adm. Petrievczae, Eugenius Esterhamer adm. Beljae, Stephanus Lipljanich adm. Brodjancii, Fabianus Verbanovich, Capistr. Matkovich sacellanus Csepini, Aloysius Baumgaertl cooperator Sarvashini, Basilius Ratkovich cooperator Petrievcensis; — Studentes theologiae: P. Bonaventura Gjuroshevich, Andreas Maricsevich, Bonus Vitkovich, Bernardus Szalkaj, Carolus Kellerer. Fr. Franciscus Pozoëvich, Laurentius Xigich, Joannes Millinovich, Augustinus Barich.

15. Cepit pons in Dravo stabilis erigi.

28. Stabus legionis Palfyanae Petrovaradino huc translatus est.

October.

20. Peregrini tres ignoti, quorum unus dicebatur Marquis de Szankon, Pestino, Temesvarino ac Petrovaradino visitatis, huc adpullere; qui, quoniam nullas legitimas passuales exhibere poterant litteras, per supremum hocce gubernium ab ulteriori itinere prohibiti sequestrantur ac demum mandato suae Majestatis Vindobonam sub custodia exmittuntur.

November.

6. Incipiunt et humaniores in gymnasio huiate regio. Primus Rhetorices professor P. Franciscus Solanus Gjuroshevich cepit docere annum secundum humanitatis, alias Rhetoricam.

Item accessit professor sextus praeparandorum, olim scholae Minoris parvae P. Henricus Proy.

17. Primum ex jure ecclesiastico scabellum sustinuit P. Franciscus Pozoëvich ex doctione P. Mariani Lanossovich s. theologiae ac ss. canonum lectoris.

29. Maria Theresia die 29. Novemb. hora 7. vespert. aetatis suae anno 63. men. 6 et 16 dierum piissime in Domino obiit.

Pie defunctae rationem regiminis, munificentiam, aliaque merita versu heroico complexus est ARP. Josephus Pavissevich, quae in bibliotheca adservantur.

December.

28. Publicatio successionis in regno Josephi II.

Josephus II. DEI gratia electus Rom. imperator, semper augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae Croatiae, Slavoniae Rex apostolicus, archidux Austriae etc.

Reverendi, honorabiles, spectabiles ac magnifici, item egregii ac nobiles, fideles, nobis dilecti.

Posteaquam e DEI. I. O. M Bonorum omnium largitoris inscrutabili iudicio et providentia Sua Majestas Sanctissima, Roman. Imperatrix vidua, et Hungariae Apostolica nec non Bohemiae Regina, genitrix nostra desideratissima, hesterna luce cum intimo penetrantis adflicti animi nostri doloris sensu, relictoque in quibusvis, quem elapsis plene quadraginta annis materne rexit, populi animis iugi sui desiderio, sed praecipue condigno nationis Hungarae innumera maternae benignitatis et gratiarum monumenta participantis luctu, ex hac temporali vita ad aeternam quietem ea, quae ipsi, dum in vivis ageret, propria fuit, rara animi constantia, ac fortitudine, sibique extremum vitae spiritum praesentissima, transiisset; a tristissimo ejusdem statim decursu, regni quoque Hungariae, quae virtute dictalium anni seculi huius 1723. et primi ac secundi articulorum in Hungariae regno et corona ad eamdemque pertinentibus provinciis, et regnis immediatus heres et successor regimen et gubernacula suscepimus; et quemadmodum mox atque haec capessiuimus, universa tam aulica, quam et provincialia dicasteria sub iis, quibus hactenus obstringebantur fide, oblagatione et instructionibus clementer confirmavimus; ita status quoque et ordines comitatus huiusce de eo, quod eosdem in iuribus, privilegiis, libertatibus et immunitatibus illibatos inviolabilesque conservare, neque iisdem quaqua ratione derogare velimus, praesentibus in antecessum etiam securos benigne reddimus, clementer una iisdem iniungimus; ut benigne per nos confirmatis praevia ratione et in pristina sua auctoritate atque activitate plene stabilitis tam aulicis, quam vero provincialibus dicasteriis, illorum in officii rebus nomine nostro expediendis intimatis benigne etiam morem gerere relationesque ac remonstrationes suas ope eorundem dicasteriorum ad thronum nostrum regium promovere noverint. Vobis in reliquo gratia nostra caesareo-regia benigne propensi manemus. Datum in Archiducali civitate nostra Viennae Austriae die 30 Novenb. 1780.

Josephus II. m. p.

Comes Franc. Eszterhazy m. p.

Franciscus Gjőry m. p.

Idem post mortem S. Majestatis suae Matris omnes dominas vi-

duas et virgines aulicas ex aula regia exulare iussit; ipsas principes sorores suas amandavit ad loca destinata, nempe: Elisabetham Clagenfurtum et Annam Mariam Oenipontem. Christinae obtigit Belgium Lotharingicum.

Hoc eodem anno ARP. Josephus Jakosich initio videlicet sui provincialatus, porrecta humili Suae Majestati adhuc viventi Mariae Theresiae instantia, obtinuit conventum novum in arce neoerecta Aradinensi sumptibus regiis aedificatum gratis pro Deo, contra instantes Patrum conventualium preces.

In eadem instantia (quam personaliter porrexit) obtinuit; ne commissarius regius, qui ab anno 1771., ad annum usque 1777. electionibus provincialibus intererat, cum duae electiones anni 1777. et 1780. pacifice factae fuerint, amplius delegetur.

Hoc eodem anno mense Junio ad Patres pro capitulo Velicae celebrando a RD. vicario capitulari, sede vacante ad recipiendas a nobis in districtu Valpovensi parochias epistola exmissa fuit tenoris sequentis:

ARD. Blasio Tadianovich, ord. min. s. Francisci reg. obs. prov. s. Joh. Cap. etc.

Sicquidem ea esset s. suae Majestatis clementissimae mens et voluntas, medio excelsi consilii sui regii locumtenet. Hungarici die 13. Decemb. 1778. sub Nr. 6128 in haec verba mihi benignogratiose intimata: „Ut, cum religiosi parochiarum administratores administrationis suae initium plerumque ex defectu subiectorum ecclesiasticorum sumsissent, ac observaretur porro: Religiosos extra conventum libertati asuetos, si redire oporteat, remissiore spiritu claustralis vitae institutum ferre, religionisque fervorem difficilius recuperare, ideoque tam pro religioso ordine, quam ecclesiastico statu expedientissimum fore; ut abundante iam ecclesiasticorum virorum numero his parochialia munia tribuantur: Religiosi vero ad suum institutum remittantur: nec aliter, quam instituti ipsorum ratio dictat in occurrentibus dumtaxat casibus a monasteriis in adiutorium et levamen parochorum evocentur; ubi ubi possunt (demtis locis, ubi parochias administrantes religiosi conventum proprium haberent) in locum administratorum religiosorum (his ad suum institutum remittendis) pro administrandis parochialibus muniis ecclesiastici instituantur. Ac, cum ex his ipsis motivis, tum et aliis pluribus rationibus ad id permoventibus, ultimo quoque denatus episcopus Quinqueecclesiensis parochias per Patres istius provinciae s. Johannis Capistrani in districtu signanter Valpoviensi hactenus administratas seorsim conscribi necessariisque domibus provideri fecisset iisdemque parochos de clero suo

seculari praeficere omnino constituisset, licet quominus hoc in effectum deduceret, defectu subjectorum necessariorum tunc impeditus, postea morte praeventus fuerit.

Hinc et clero seculari dioecesis huius, pia laudati praesulis sollicitudine non minus ac liberali etiam eiusdem fundatione ad numerum sufficientem aucto, cessante proinde, qua dioecesis ista antea premebatur constanter, adhibendorum de clero regulari administratorum necessitate, ad implendam desideratissimi defuncti praesulis intentionem et praelaudata praeterea benigna regia voluntate, cum iam antea, anno quippe 1774. 8. Aprilis, tum et recenter, uti praemiseram die 13. 1778. per excelsum consilium reg. locum. hung. mihi benigno-gratiose intimate, ad humillimum homagiale obsequium me urgentibus: confido plane futurum, ut aequi bonique consulat AR. Pat-tas V-a totaque haec alma provincia, de dioecesi hac cumprimum optime merita, quod id demum cepere consilii sim coactus; ut eidem gratias, quas pro tot annorum, tamque utilibus dioecesi huic praestitis spiritualibus obsequiis plurimas certe deberi rursus cognosco, agere vellem, cum promtu mutuorum in omnem casum obsequiorum oblatione, quas possum humanissimas: et una de mittendis mox per me intra 15 minimum dies ad Miholcensem, Valpovensem, Petrievcensem, Shlivoshevcensem, Brodjancensem et Mariancencem parochias totidem de secular huius dioecesis clero administratoribus, certiorem eamdem redderem. Ego iam eatenus, quum nuper Viennae essem, tam apud excellsam cancellariam regiam, quam apud ill. baronem a Brondau; nihilque adeo supiresse[!], quam ut AR. P-tas in proxime alioqui, ut ex RP. Jezik provinciae custode, cui rem hanc iam verbo indicavi, cognoscere mihi licuit, celebrando capitulo totius almae provinciae declaret. Et una de Patribus, qui per dictas sex parochias administrarunt hactenus, quod in domino visum fuerit, disponat. In, et pro eo ceteroquin oro AR P-ttem V-m, ut alii in reliquis locis administratores interim, dum et de his disponi, quid isthinc possit, in sua relinquentur statione; quin et in casum, quo ab ad praerecensitas parochias illocandis presbyteris secularibus ultro quoque aliqui pro adiutorio requirerentur, laudabiliter usque continuata hactenus spiritualis opera eisdem haud denegetur. Habitura pro hoc alma provincia et Deum remuneratorem, et nos sibi nunquam non gratiosissimos.

Spero autem, praestitis hactenus meritis id quoque velut cumulum aliquem additum iri; ut neque ecclesiae sine ordinatis inventariis et rationibus, neque domus parochiales absque omni prorsus instructione

adventuris mox cum RD vicario foraneo, aut, si is impediatur, vicearchidiacono novis administratoribus resignentur. Qui de cetero piae ad aram memoriae commendatus constanti cultu et promtissimo semper ad complacendum studio jugiter persevero.

AR-dae Paternitatis vestrae

Quinque Ecclesiis 13. Juli 1780.

Devotissimus, paratissimus servus
Georgius Nunkovich.
vicarius generalis.

Anno 1781.

Januarius.

11. Hac nocte post medium noctis terraemotus est observatus.

Glacies, quae hoc anno, sicut et nives, fuit copiosa, quinque molas Rittfalenses a littore rapuit; quarum duae submersae, duae confractae sunt, una salva remansit. Pontem stabilem caussarunt, qui, ne glacies libere defluеret, obstabat.

30. Installatio archiducis Christinae in dominio Bernjavar, Verős-Marton et Belja per virum regium ill. dom. comitem Casimirum Eszterhazy, ex parte capituli strigoniensis baronem Luzynsky electum episcopum, ac ex parte capituli Quinqueecclesiensis Georgium Nunkovich, sede vacante vicarium generalem, praesentibus ex comitatu Baranjavarensi duobus vicecomitibus, ordinario et substituto, notario et duobus nobilium iudicibus, nec non notario comitatus Syrmiensis, cassae perceptore comitatus Verocensis, domino Joanne Adamovich de Csepin, ac Kovacs de Sarvas pluribusque aliis nobilibus ac religiosis viris, inter quos ex huiate familia aderant Philippus Matkovich et Marianus Lanossovich.

Aprilis.

8. Edictum caesareo-regium publicatur, quo regulares quicunque a suis respective generalibus, extra ditiones suae Majestatis existentibus ullam dependentiam habere, vel correspondentiam habere prohibentur; sed infuturum in externa disciplina episcopis ordinariis, in interna suis provincialibus subesse jubentur. Eodem omnis extranei commissarii evocatio cavetur; sed capitulis senior patrum ex ditionibus ipsi subjectis paesideat.

11. Promulgatur iterum aliud decretum, quo in omnibus tam disciplinaribus quam etiam dogmaticis caussis placetum regium adeo inducitur; ut nulla pontificia bulla aut rescriptum sine placito isto promulgari audeat.

29. Miholcini accepta a nostris parochialis administratio et tradita ecclesiasticis. Primus per RD. Stephanum Agjich, canonicum V-Ecclesiensem et vicarium nuper in partibus Slavoniae inferioris, introductus est ARD Sharich, antea Kukuevcensis parochus.

Nostri hanc et reliquas subsequentes in districtu Valpoviensi non modo sub jugo Turcico, sed etiam expulsis Turcis annos ultra nonaginta quinque administrarunt parochiam. Postremus administrator Philippus Matkovich a Dubocsacz.

Majus.

10. Johannes Velikanovich et Josephus Pavissevich Aradinum ad introductionis Fratrum in novum coenobium sollemnitatem descenderunt.

Junius.

21. Carlovicii infra Petrovaradinum praeside tunc ill. domino Antonio Jankovich de Darovar alias Podborje nunc jam excellentissimo, intimo status consiliario, omnium adclamatione electus est metropolita Moyses Putnik, antea episcopus Temesvariensis.

Jisdem diebus percepit idem novus metropolita a s. Majestate litteras, quibus eidem, ejusque populo conceditur ubique liberum exercitium graeci ritus schismaticorum, quemadmodum et aliis quibuscunque sectis; Judaei quoque civitate donantur, ita ut et cives esse possint et quamcunque voluerint artem profiteri.

12. Dominus proprietarius dominii Vukovar pridem desideratus adpullit. Hic primus et unicus ex hac stirpe hoc dominium invisit.

24. Novo decreto regio bullae: Unigenitus et Coenae non modo prohibentur, sed etiam e ritualibus, si reperiantur excerpendae demandantur.

Contra hoc decretum excell. dom. archiepiscopus Collocensis Adamus Patacsich scripsit s. Majestati refutationem, quae habetur in archivio conventus.

Eodem mense acceptae a nobis sunt parochiae sequentes: Valpovensis die 3., Petrievcensis 6; Valpovae parochus Ignatius Piskur et Petrievczae Antonius Domachinovich. Valpovae ultimus fratrum nostrorum administravit P. Johannes Paullovich aggregatus.

Julius.

1. Parochia Mariancensis a nobis accepta et tradita ecclesiastico RD. Gregorio Odobashich loco P. Antonii Jankovich.

2. Parochia Slivoshevcensis tradita AD. Dombay loco P. Francisci Kovacsevich a Podvinje.

5. Kocska novus introducitur parochus RD. Karapancxich, cui adjecti sunt duo pagi ex parochia Valpo, Harcanovcium et Zelcsincium.

8. Introductus est parochus Brodjancii RD. Stephanus Gjurich in locum P. Stephani Lipljanich.

26. Vinkovcii in loco militari, dein 30 eiusdem Tovarnikini in loco camerali fit traditio partium harum episcopo Deakoarensi, quae antea pluribus seculis Quinqueecclesiensi subjacebant. Item die 12. hujus Brodii eadem traditio ex parte episcopo[!] Zagrabiensi[!] eidem episcopo celebrata fuit, quoad reliquam partem confinii Brodiensis.

Augustus.

29. Congregatio Zomborini.

September.

3. Tabula familiae: Ladislaus Jezik guardianus, Johannes Velikanovich, Josephus Pavishevich, Barthol Knexevich, Christoph. Kellerer, Marianus Lanossovich, Joan. Cap. Matkovich, Joan. Cap. Novoselich, Stephanus Janicsich, Franciscus Hoffman, Alexander Tomikovich, Petrus Katancsich, Franc. Solanus Gjuroshevich, Andreas Blaxevich adm. Daljae et Erdudini, Vincent. Bosnjakovich, Aloysius Redlich, Wenceslaus Hutter, Michael Kattich, Ernestus Hujer, Henricus Proj, Aloysius Baumgaertl cooperator in Sarvas, Josephus Blagoevich, Stephanus Lipljanich sacellanus in Csepin, Eugenius Esterhammer adm. Beljae, Fabianus Verbanovich, Tobias Cernoevich cooperator Valpovae, Aloysius Krauss, Laurentius Xigich cooperator Petrievcii; — Studium theologiae: P. Nicolaus Povazanecz, Joannes Belatovich, Alexius Otto, Fr. Georgius Vranicsevich, Cyriacus Becker, Adamus Denieracz, Stephanus Markotich, Bonaventura Brajkovich.

Hoc mense publicatum est decretum caesareo-regium, quo omnibus personis ecclesiasticis strictissime inhibetur, quominus sibi procurent Roma titulos protonotarii, episcopi titularis, domicellarii et similium sine prescitu suae Majestatis.

Item: in statu militari, nempe confiniis inhihita est susceptio candidatorum ad quamcumque religionem ad ulteriorem usque suae Majestatis dispositionem supra numerum anno 1767. praefixum.

October.

26. Princeps Christianus Hessen, annorum 18., sub nomine comitis de Nida visitatis Temesvarino ac Petrovaradino huc adpullit ac sequenti die a meridie Viennam versus abiit.

Hoc mense emanatum est aliud caesareo-regiae [. . .] mandatum in partibus militaribus, quo cavetur omnis in quacumque materia dispen-

satio Roma obtinenda, sed eam, si quae petenda sit, ordinarii locorum erga exiguam cancellariae taxam elargiantur.

November.

21. Princeps coronae imperii Moschoviae cum sua de familia et domo Würtenbergiana, comitibus quadraginta personis moschoviticis Viennam venit: quo ex condicto imperatoris, etiam pater, mater et frater ejusdem principissae adpullere. In Schoenbrunnio grande convivium institutum est die 25. ejusdem constans ex mille quingentis personis, ab ipsamet Majestate invitatis. Res rara et nostris seculis inaudita.

Initio hujus mensis accepta a nobis Zomborini parochia, postquam per nostros a tempore expulsi Turcae pacifice ad praesens usque (quamvis et sub Turcis) administrata fuisset. Primus parochus ejusdem institutus est RD. Stephanus Jagodich. Ecclesia parochialis denominata capella in coemeterio. Administrator ultimus fuit P. Hieronymus Jakossevich.

December.

4. Celebrata congregatio comitatensis, inqua praeter alia lectum est decretum suae Majestatis, quo prohibentur vexilla coetuum ad processiones portari, eorumque conventus sumtuosi cassantur.

29. RP. Christianus Monsperger Exjesuita, concionator festivalis parochiae interioris, a milite gregario regiminis Palfiani porrecta epistola et petitis sex aureis, ante suum cubiculum tribus in cervice ictibus graviter vulneratus est circa mediam 12. meridianam.

Iisdem his diebus per cancellariam hujatem ad confinia et civitates militares emanatum est decretum s. Majestatis, quo cassantur confraternitates cujuscunque nominis. Insuper: quod indulgentia Portiunculae fit simplex indulgentia et non nisi ad normam aliarum semel pro vivis dumtaxat obtineri valeat. Praeterea: hoc anno in confiniis facta inquisitio circa provinciam nostram 1. an ante nos ecclesiastici aliquando parochias administraverunt. 2. Quem[!] fructu publico fecerunt fratres? 3. Quomodo inde et per[!] avulsi? 4. Quando e parochiis excesserunt et ecclesiastici iterum introducti et cur? 5. An tot religiosi adhuc in confiniis necessarii?

Item: decretum quoad non professos ad coenobia in confiniis existentia venit, quo ordinatur; ut si quis non professus exitum petat, non dimittatur, nisi prius ejusdem parentibus, aut iis recusantibus, vel demortuis, communitati, vel tandem, ea nolente, comitatensi ex statu provinciali sit, aut supremo huic gubernio, si militaris fuerit, denuntietur. Quisquis horum eum receperit, dabit reversales provinciae, simulque pro rata temporis expensas pro eo solvet.

Hoc anno et quidem mense Septembri, locustae in copia ex partibus Bosniae, semel sclopetorum explosione repulsae, secundo ad Syrmium transeunt, inde per Isturnos ad Bacskam mirabiliter pelluntur.

Confinia Slavoniae jam secundo anno per geometras vulgo mapperos caesareos dimensurantur.

Pyxis una sacrorum liquorum Valpova huc ad aurifabrum Antonium Mayer pro transfusione et alterius confectione demonstrat multorum annorum administrationem ejusdem per nostros parochiae; quippe quae cusa fuit anno 1680. administratore P. Bernardino Jelich.

Annus 1782.

Januarius.

2. Decretum tolerantiae lectum est, quod in originali ad archivium conventus repositum est.

17. In manibus P. Aloysii Baumgaertl professionem fidei emisit d. Ludevicus Godefridus Siebenkees, natione Norimbergensis, confessionis augustanae, officio geometra, praesentibus testibus: d. Antonio Reinhart civitatis interioris chyrurgo et actuali ejusdem judice, ac Matthaeo Lecker opificii fabrorum serariorum magistro et cive.

Hoc mense duo s. Majestatis prodierunt decreta: unum, quo cassantur Carthusiani et Camaldulenses, omnesque vitae solius contemplativae religiosae ac moniales: alterum, quo prohibetur exponi prima Augusti tabella indulgentiarum Toties quoties, simulque, ne confessores in confessionalibus praesumant contrarium docere.

Februarius.

25. Ab ordinario nostro ex mandato suae Majestatis lectae sunt litterae, in quibus absolutiones generales sororibus tertii ordinis et confratribus dari solitae prohibentur.

Martius.

6. Terraemotus horam circa 5. mat. a compluribus auditus est.

22. D. N. Papa Pius VI. comitibus 24 personis Viennam venit et Bellofontii (Schoenbrun) pontificalibus indutus ad regiam capellam, inde ad residentiam imperatoriam, ubi hospitium ex ordinatione Caesaris (cum is ad Nuntium pararet) habuit, perrexit.

23. Iris magna ab aquilone ad ortum usque hiemalem protensa praeter morem conspicitur.

Aprilis.

8. Duo Patres Clementinorum missionarii, quorum unus rediit ad

missionem, alter emenso decennio ut jubilarius ad propriam provinciam Genuam abiit, hospites sunt.

22. S. D. N. Pius VI. Vindobona Monachium abiit comitante Imperatore, Maximiliano Principe et quamplurimis praelatis et magnatibus usque ad PP. Augustinianos discalceatos ad Mariam Brunn, ubi oratione brevi peracta inter amplexus in lacrimas soluti invicem valedicunt. Caesar superiori conventus demandavit, hoc memoriale tabulis domesticis ut insereret. Sua Sanctitas Monachio per Germaniam iter suum Paduam, Veronam, inde Venetias, ubi aliquot diebus morabitur, direxit. Summam ubique venerationem etiam a protestantibus, singulariter Augustae Vindelicorum habuit. Quaenam cum sua Majestate contulerit effeceritque, nondum patefacta sunt, nisi quae in consistorio cum episcopis Hungariae ac Germaniae declaravit, quaeque adservantur in archivo conventus.

In eodem hoc consistorio aderant Hungariae et Slavoniae praelati sequentes: Primas Collocensis, episcopi: Jaurinensis, Agriensis, Zagrabiensis, Bosnensis seu Deakvarensis, Scepusiensis, Nitriensis, Crisiensis unitorum, Rosnaviensis et Quinquecclesiensis et archi-abbas Montis Pannoniae.

Majus.

21. Circulares provinciae lectae sunt, in quibus medio locumtenentialis consilii decretum s. Majestatis exhibebatur, quo depedentia a generalibus ordinum praescinditur et forma futuri posthac regiminis exponitur.

22. Hoc anno hic et in pluribus Slavoniae partibus fructus exigui; frumentum tamen praeter omnem spem et opinionem pulcherrima.

Hoc eodem mense ad Sussekinum exstripatio locustarum per comitatus: Syrmiensem, Veroviticensem Bernjavarensem[!] et Bacsiensem necnon regimina: Petrovaradiense et Brodiense fiebat adeo, ut caedem quidem nullum damnum caussaverint; plures tamen numero hoc anno per Syrmium, quasdam partes Slavoniae et Hungariae usque ad Austriam, sed tardius, frumento demesso grassatae fuerint.

Item duo decreta majestatica limitantia et explicantia sensum decreti de tolerantismo eodem mense prodiere.

Augustus.

11. Csepini Stephanus Isaak calvinista Mohacsino oriundus, in manibus P. Ladislai Jesik ejurata secta calviniana nostrae ecclesiae ingremiatus est.

Primae huic post rescissionem a generali ministro et subjectionem

episcopalem mutationi nullus ordinariorum contradixit, nisi solus et unicus episcopus Deakvarensis; ad cujus etiam nutum quidam in sua collocatione priore manserunt.

28. Mohacsini secunda intermedia congregatio Josephi Jakositz.

September.

9. Tabula familiae: Ladislaus Jesik guardianus, Joannes Velikanovich, Josephus Pavissevich, Barth. Knexevich, Christoph. Kellerer, Marianus Lanossovich, Joannes Matkovich, Joannes Novoselich, Stephan. Janicsich professor, Franciscus Hoffmann professor, Alexander Tomikovich professor, Petrus Katancsich professor, Franciscus Solanus [...] professor, Andreas Blaxevich adm. Daljae et Erdudini, Vincentius Bosnjakovich, Venceslaus Hutter, Aloysius Redlich, Lazarus Boszer, Michael Kattich, Henricus Proy, Aloysius Baumgaertl, Josephus Blagoevich, Stephanus Lipljanich, Eugenius Esterhammer, Damiauus Vincsazevich, Fabianus Verbanovich, Tobias Cernoevich, Aloysius Krauss, Bonus Vitkovich, Laurentius Xigich; — Studentes theologiae: Ignatius Kattich, Emericus Falk, Dominicus Tureczek, Blasius Vukovich, Georgius Vranjeshevich, Adalbertus Womacska, Bonaventura Vernich, Blasius Niemecz, Wenceslaus Dostal.

Propter Turcorum infestationes in partibus Likanis et Croaticis, turnae nostrorum aliquot ad compescendos harum auctores, jussu regio exmissae fuere; sed casu de nocte alta confusi in se invicem arma sumserunt et quatuordecim, ut refertur, occisis pluribus graviter vulneratis, sicque re infecta ad propria redierunt. Inter occisos numeratus est comes Stadl secundus locumtenens et vexillifer Spur.

29. In ecclesia parochiali hujate interiore e cathedra promulgatum est: ne ulla feminarum cujuscunque conditionis vestitu amasonum ornata ecclesiam intrare praesumat ex benigno s. Majestatis mandato. Pariter: ne domini aut dominae caniculos secum evorsum ducant.

Hoc eodem mense quamplures Patres et Fratres provinciae Bosnae Argentinae mandato regio ex provinciis austriacis, bohemicis atque Hungariae reformatorum, in quibus studiorum caussa degebant, redire jussi apud nos hospitio excepti fuere et acceptis ab hujate gubernio passualibus litteris Savum trajecerunt; remanentibus tamen illis, qui apud nos actu studiis vacant: eo quod idem mandatum nondum ad nos pervenerit.

October.

30. Deakvarini, in residentia episcopali, concursus erat pro paraecia Jvankovensi, ad quem capellani et religiosi in confinio Brodiensi

actu existentes evocati fuere circulariter. Ex religiosis nostris unus aderat P. Johannes Capist. Antolich; sed quod sine licentia sui superioris venerit, non placuit suae excellentiae.

November.

Hoc mense locumtenens primarius d. Mamenica Boroevich, graeci ritus ex confinio banalistico, qui mense septembri a bano Nadazdio ut legatus ad resarcienda per Turcos illata nobis damna missus fuerat, a Travikensi Pascha, multum honoratus, cum muneribus rediit; sed Gradiscae, ubi lemocomium non est, ex speciali permissione lemocomii medii tempore moratus.

December.

Hoc anno fundatio instituta est hic, loci pro 40 pueris militaribus a s. Majestate, ac effective jam 15 eorum scholas publicas frequentant.

Annus 1783.

Januarius.

24. RD. Stephanus Gjurich s. Georgii parochus primus, cum antea esset filialis Miholcensis, inchoat iuxta mandatum ill. domini episcopi Quinqueecl. Paulli Esterhazy spiritualia exercitia primus ex clero ejus in Slavonia et sex diebus continuavit.

Hoc mense quamplurima parari ceperunt pro bello contra Turcos: arces Brod et Gradisca reparari et ballasatis cingi; in quorum subsidium noster ordinarius Deakvarensis ligna indulsit gratis. Pro Essekinensi praesidio dominium Valpo eadem, sed erga pretium, ut perfertur, dedit. Frumenti copia undequaque comparatur.

Februarius.

8. Generalis artilleriae, sive artis tormentariae, Maurer cum duobus supremis vigiliarum magistris, vulgo major et 5 aliis officialibus ad visitanda tormenta aliaque bellica praeparatoria hic et in ceteris confiniariis praesidiis, Brodii, Gradiscae, Petrovaradini, Temesvarini ac in Transilvania necessaria, venit.

21. Duae naves majores cum tormentis, globis variisque sclopis advenerunt.

22. Legatus Marochianus ad nostram aulam pro amicitia ineunda primus, quod sciatur, advenit; duo ephipia, quorum unum ex aure puro, alterum ex argento inauratum gemmisque exornatum et duas cistas variorum metallorum cum aliquot equis imperatori detulit.

Martius.

15. Una familia Turcarum ex septem personis, patre, matre, 4 filiis, uno ex his uxorato, Brodium ad lemochonium pro fide orthodoxa suscipienda transiit et Banovcium pro suscipienda fide missa; ubi P. Bonus Merkel ord. nostri administrator.

28. Iterum duae naves cum pulveribus et armis majoribus aeque ac minoribus adpullerunt.

Aprilis.

19. Ill. dom. ordinarius noster inter missarum sollemnia Deakvarini in sua cathedrali Blasium Vukovich, Bonaventuram Vernisch ac Adalbertum Vomashka in presbyteros promovit.

22. D. Michael Summa, syndicus apostolicus, archiepiscopi scopiensis quondam nepos, post plurium annorum fidelia nobis praestita servitia, longamque patienter toleratam suam infirmitatem, vita functus, cryptae nostrae infertur.

28. Naves cum munitionibus praesidiariis 5 adpullere.

29. Sua Majestas cum generalibus Colloredo et Centner, chyrurgo domestico Branpilla, duobus secretariis, totidemque adjutantiis et cursoribus heri Buda hora matitina 4. discedens, hodie praesidium hocce, postquam revidisset fortalitiosum trans Drarum integre, circa 11. mat. feliciter ingreditur.

A meridie totam arcem per moenia lustravit pedes.

30. Circa horam 7. mat. per portam aquaticam eques cum commendante hujate et comitibus generalibus aliisque officialibus et capitaneo Geometrarum (vulgo Ingeniorum) arcem ejusque periferiam cum allodiis et suburbiis abaequitavit ad portam usque Valpovensem; tum reliquum ad portam usque aquaticam pedes visitando casamatas omnemque angulum inspiciendo perfecit et per eamdem ad praesidium ingressus domum armamentariam et cassamatas ad nostrum coenobium invisit.

Sumto prandio opus cornutum seu Hornwerk, omnes militares domos atque convictum puerorum militarium (quibus 12 aureos ipse rex et Colloredo 6 donavit) perlustravit.

Eodem die horis pomeridianis P. Petrus Katancsich Valpovensis, Illyrus, humanitatis anni secundi professor publicus cum s. Majestate, cui suum de columna Romana, deque via seu aggere trans Dravum erecto opusculum detulit, longiorem habere meruit de statu nostro variisque aliis rebus sermonem. Cui idem sequentem fecit inscriptionem:

Josepho II.
Rom. Imperatori
Semper. Aug.
Hungariae Regi
Patri Patriae
Urbem hanc
et
Provinciam
Quartum lustranti
Devotum
Nummi
Majestatique ejus
Gymnasium Eszekinense
Felicem
Principi
et
Patri Suo
Adventum
III. Kalendas Maii
MDCCLXXXIII
Nuncupat
Voto suscepto
libens
Merito.

Sensibilis terraemotus.

Majus.

1. Hora mat. media 5. cum suo comitatu imperator Carlostadium versus directe iter adsumsit. Pakracini in diversorio, cum ob viarum per comitatum Verocensem incommoda Kutinjam, ubi hospitium paratum erat, adtingere nequiret, noctem egit. Inde per confinia Gradiscense, brodiense ac petrovaradinense perlustratis ubique praesidiis, effuso non modico in plures aere, ad Banatum transiit, confinia lustravit, ac tandem Transilvaniam et Poloniam permeans Vindobonam sequenti mense rediit.

4. Ill. domini generali de Treppe satis nuper functi cadaver noctu exhumatum et detractis fimbriis aureis, effossum repertum est.

27. Murariorum magister, Johannes Georgius Schmidt ex mandato regio coenobium nostrum adsumsit dimensurandum.

30. D. Johannes Cap. Adamovich subdelegatus a supremo comite Georgio Niczkyo, cujus erant partes, producto mandato regio loca carcerum, an sint juxta praescriptum s. Majestatis eversa, in alium usum conversa et domus disciplinae ad normam aliorum cubiculorum instructa, lustravit.

Hoc mense evacuatis turribus pulverariis in praesidio, omnis pulvis pyreus ad turres neorectas Beljam inter ac Dardam translatus est. Reparationes item hinc inde in domibus militaribus et cassamatis fiunt quotidianae.

Junius.

3. Capitaneus geometrarum coenobium rursus visitat.

10. Iterum per geometram revidetur coenobium fitque per eumdem ejusdem delineatio.

25. Captivorum numero 50 hinc Aradinum discedunt et alii Brodio et Gradisca adducuntur.

Hoc mense labores in et circa arcem continuantur et in dies augentur.

Julius.

1. Advenit navis cum tormentis castrensibus et alia cum aliis belli adparatibus.

17. RP. Antonius Novak, presbyter secularis, glagolita, et Paulus Napuly diaconus latinus, qui 800 animas catholicas ex statu Venetico in Dalmatia aduxerunt, huc in negotio suo apud gubernium terminando, adpullerunt.

21. Pharmacopea caesareo militaris ad dextram domus introitus partem pulcro ordine et picturis exornata, per arcularium Viennensem, quae ex lignis erant facienda, perfectis, instituta est.

Advenerunt rursus naves tres cum fornacibus, tormentis, vehiculis et cacabis castrensibus Confiniariorum ex pyrobolariis 44 ad separandos globos, conficiendos patronos et exponenda tormenta pro juvamine aliorum pyrobolariorum erga 15 crucigeros dietim percipiendos advenerunt; quos post quindenam alii successerunt et sic porro deinceps.

23. Vallarii seu Saperii et cunicularii septuaginta venerunt; quorum triginta hic manserunt, aliis Brodium, Gradiscam et Racsam ex missis.

24. et 25. Totum gubernium cum cancellaria, quod ab anno 1687. hic semper fuerat, Petrovaradinum translatum est; et generalatus in habitationem militum, excepto tractu medio, qui pro caesare manet, conversus est.

Tum commissariatus officium bellici cum cassa caesareo-regia.

Iisdem diebus cepit dirui capella in opere cornuto, repositorium farinae, deinceps domus hospitalis, aliaeque ibidem existentes dirruen-

dae: eoquod illac futurus sit ad arcem introitus; eadem de ratione pons novus aedificari ibidem ceptus.

Capella dirruta a Leonora augusta Josephi I. exstructa dicitur.

Murus item, qui praecludebat cassamatas post domum armamentariam, una cum tribus portis dirrutus, ut pateat transitus.

Augustus.

3. Accepimus mandatum de amittendo coenobio et die 14. qui hic permansúri sunt, ad residentiam transferendis, ceteris omnibus aliorsum collocandis. Coenobium ipsum ad habitationem militum convertetur.

11. Perfringitur murus ad meridianam coenobii partem, in duobus locis et horti cinctura destruitur, nobis interea manet tractus ad chorum, alias studentum dormitorium et dormitorium magnum cum refectorio, facta clausura ex utraque parte.

Et hinc est quod die Sabbathi 9. hujus hic loci scholae theologicae, quae omni septuaginta et ultra vigebant cessarunt. Lectores ultimi Christophorus Kellerer dogmaticus, Marianus Lanossovich theologiae moralis, pastoralis et juris ecclesiastici.

12. Perfringuntur cubicula in ambitu inferiori ad meridiem et in ambitu ad occidentem, ubi scholae erant.

Eadem die venit stafeta, qua demandatur, ut quantocius conventus ad cassarmas adsumatur; religiosi ultra 14 utprimum discedant. Nobis datae sunt induciae usque ad 16. hujus, quo die discedent discessuri.*

28. Budae in conventu s. Francisci celebratum fuit capitulum electivum, in quo electus est Josephus Pavissevich minister provincialis, Dominicus Gasteiger custos, definitores: Ladislaus Spaics, Hieronymus Jakocsevich, Franciscus Stadler, Laurentius Kozarevich.

Tabula venerabilis familiae:

Sacerdotes domi servientes: Andreas Haitzer guardianus, Capistr. Matkovich, Capistr. Novoselich, Stephanus Janicsich prof., Franciscus Hoffmann protocollista, Aloysius Kraus prof., Petrus Katancsich prof., Gregorius Pestalich bibliothecarius, Solanus Gjuroshevich professor, Aloysius Redlich, Michael Kattich, Sigismundus Schön, Josephus Szimerszky, Dominicus Gakovich; — Sacerdotes fori servientes: Andreas Blaxevich adm. Daljae et Erdudini, Theophilus Gaiger cooperator Valpovae, Didacus Hainicsek sacell. et coop. in Szarvass, Bo-

* Sve ovo (t. j. počevši od septembra 1774.) napisao je Marijan Lanosović.

navent. Gjurich sacell. et coop. in Tenya, Eugenius Esterhammer adm. Beljae, Steph. Lipljanich sacellanus Csepini, Fabianus Verbanovich coop. Petrievczae, Martinus Berissich coop. Ivankovae, Bonus Vitkovich coop. Valpovae, Blasius Vukovich coop. ad S. Georgium.

September.

17. Terminatis tentaminibus scholasticis adgressus est iter Budam Alexander Tomikovich ex professore hujus gymnasii secretarius provinciae et Aloysius Baumgaertl exhortator gymnasii.

27. Vasa caesaria repleta farina N-ro 352, alia biscocto pane N-ro 64. ad quatuor inferiora dormitoria deposita fuere.

December.

3. Advenit Bacsino P. Melchior Stivich pro cooperatore Brodiancense.

Annus 1784.

Februarius.

1. Ablata sunt ex conventu nostro vasa caesaria biscocto repleta N-ro 64 Brodium et Gradiscam.

20. Post mediam noctem hora media 2. exortum est modo ignoto incendium in domo annonariae, et quidem in occidentali parte, cujus tectum flamma instantaneo tempore ita pervasit; ut ibi reconditae fruges atque lectisternia militum omnia simul absumta sint. Incendium hoc cunctis formidabile, maxime vero vicinis et nobis erat; cum vehementer urgente vento flamma etiam ad primas fenestras cupulae turris nostrae perlata sit, quae ter accensa feliciter auxiliari manu militum et bene adfectorum civium salvata est. Ne vero latente forte scintilla majus adhuc eveniat malum, factum est provide mandante ill. domino colonello de Battsek; ut tres fabri lignarii diu noctuque in turri excubarent, quos tunc primo missos fecit, postquam omnis suspicio periculi sublata fuit. Damnum caesari illatum 30.000 fl. excedit.

Majus.

22. Advenerunt duae naves pulvere nitrato repletae.

26. Ladislaus Jesik Agriam acturus superiorem et directorem clericorum provinciae nostrae, qui Buda ad condiscendas altiores scientias ad conventum prius Trinitariorum, modo vero seminarium nostrum translati sunt.

Junius.

8. Data sunt puncta impressa ab excelso consilio regio per omnes conventus, secundum quae sincera fassio proventuum petebatur.

12. Lectum est mandatum regium de statuis vestitis exuendis et anathematibus quibuscunque removendis.

13. Vespertino tempore sauciavit miles gregarius legionis Palfianae ARD. Martinum, administratorem parochiae superioris suburbii gravi vulnere in capite.

Julius.

3. Advenit cum comite vicebano Croatiae Szetsiny RD. Wolgemuth, canonicus Zagrabiensis et supremus inspector scholarum nationalium per Croatiam et Slavoniam; postero vero die easdem normales scholas hic lustravit.

9. Advenit Hieronymus Jakocsevich definitor Zomborino, quem die 10. currentis ARP. Josephus Pavissevich ex commissione consilii regii coram Patribus professoribus et scholastica juventute in sala gymnasii perlecto decreto regio directorem localem hujus regii gymnasii declaravit.

Augustus.

3. Abiit minister Tolnam ad celebrandam congregationem.

28. Tabula venerabilis familiae: Sacerdotes domi servientes: Fabianus Groll guardianus, Barthol. Knexevich, Barthol. Csordashich, Steph. Janicsich prof., Fran. Hoffman prof., Aloysius Kraus prof., Petrus Katancsich prof., Solanus Gjuroshevich prof., Aloysius Baumgaertl prof. supplens, exhortator humaniorum et bibliothecarius, Aloy. Redlich, catecheta nationalium, Michael Katich, Placidus Giesvein, Petrus Balich coop. Tenjae, Raphael Simon prof. IV. scholae nationalium; — Sacerdotes foris servientes: Hieronymus Jakocsevich, director gymnasii regius, Andreas Blaxevich adm. Daljae et Erdudini, Didacus Hainicsek sacell. et coop. Szarvasini, Eug. Esterhammer, adm. Beljae, Steph. Lipljanich sacell. Csepini, Franc. Zomborcsevich concionator et coop. Valpovae, Martinus Bensich coop. Jvankovae, Casimirus Zirkovich coop. Petrievczae; — Supplentes: Bonaventura Vernisch organista, Dominicus Gakovich, quaestuator.

September.

5. Reposita est iterum statua B. V. M. ad aram majorem, quae prius vestibus ornata erat, modo vero coloribus depicta.

25. Celebrata restauratio comitatus Verötzensis, in qua vicecomes electus d. Georgius Jankovich de Csalma, notarius vero ordinarius d. Antonius Adamovich.

November.

5. Exorta est rebellio Valachorum in Transilvania ducibus Horra et Kloska, qui plurimas aedes et promtuaria nobilium una et integras possessiones in cineres redegerunt; familias vero nobiles hungaras, quasquas intercipere poterant, misera et varia crudelitate interemerunt.

Hoc mense publicatum est mandatum regium, quo omnes confraternitates sublatae sunt.

December.

Hoc anno inchoata est conscriptio universalis tam secularium, quam religiosorum, ad quam omnes personaliter comparere debuerunt, deinde cuilibet domui numerus inscriptus. Ne vero quis subtrahere se possit, mittebantur delegati de domo in domum: parochus loci cum matricula, judex nobilium in suo districtu, notarius loci et officialis militaris cum uno sibi adjuncto subalterno milite. Apud nos fuerant 18. Novembris, signaruntque conventum N-ro 101.

Annus 1785.

Januarius.

22. Perlectum est mandatum regium, ut in posterum superiores conventuum per ipsos Patres in quolibet conventu omni triennio eligantur; provincialis vero omni sexenio per superiores locales familiarum.

26. Advenit pars Volonum contra Holandos per Banatiale Petrovaradiense, Brodiense et Gradiscanum regimen conductorum, qui hic sub commando domini vigiliarum praefecti Kovacsevich ex confiniario regimine Gradiscano, et aliorum pedestrium, equestriumque officialium usque ad initium mensis Februarii morabantur.

Eadem die advenit ill. dom. RP. Augustinus Okich, lector jubilatus provinciae Bosnae et actualis vicarius apostolicus nec non electus episcopus.

Februarius.

3. Discessit praefatus episcopus cum suo secretario Diakvarinum.

17. Electus est per Patres hujus familiae quardianus P. Alexander Tomikovich, actualis secretarius provinciae.

Martius.

3. Abierunt equites volones 500 ad Hungariam.

7. Abierunt volones pedestres 1000.

Majus.

4. Circulares evocatoriae ad capitulum provinciale Illokini in conventu s. Johannis Capistrani celebrandum.

5. Tabula venerabilis familiae: Sacerdotes domi servientes: Alexander Tomikovich guardianus, Barthol. Knexevich, Hierony. Jakocsevich director gym., Barthol. Csordasich, Steph. Janicsich prof.. Franc. Hoffmann prof., Aloy. Kraus prof., Petrus Katancsich prof., Solanus Gjuroshevich prof. Aloysius Baumgaertl, Aloysius Redlich, Michael Katich, Placidus Giesvein, Petrus Balich, Raphael Simon; — Sacerdotes foris servientes: Andreas Blaxevich adm. Daljae et Erdödini, Didacus Hainicsek sacell. et coop. Szarvasini, Eugenius Esterhammer adm. Beljae, Steph. Liplianich sacell. Csepini, Eustachius Gottlieb concionator et coop. Valpovae, Martinus Bensich coop. Jvankovae, Casimirus Zirkovich coop. Petrievczae; — Supplentes: Bonaventura Vernisch, organista, Dominicus Gakovich, quaestuator.

24. Celebratum capitulum Illokini, in quo actualis provincialis Josephus Pavissevich omnium votis itereto provincialis electus est praeside P. Josepho Jakosich exministro provinciali et act. guardiano Budensi.

Junius.

Hoc anno divisa est Hungaria in 10 circulos, totidemque commissarii regii cum titulo excellentissimi denominati, qui accepta particulari instructione juramentum Viennae emisēre die 11. Februarii 1785.

September.

22. Tectum turris ecclesiae nostrae, quod cum cruce ferrea 12 orgias habebat, regio mandato et expensis depositum est, quia ruinam minabatur.

October.

3. Perlectum mandatum regium, quo omnes hucusque consuetae in religiosorum ordinibus abrogantur et ordo, excipe actuales superiores juxta annos religionis servari jubetur.

8. Budae in nostro conventu ad ripam Danubii perlectum decretum regium, quo nostri monialibus s. Elisabeth Vienna translatis cedere et ad conventum prius Patrum Augustinianorum transire jussi sunt; facultas tamen nostris data est omnia, praeter mensas refectorii, transportandi.

25. Perlectum est mandatum regium, quo et religiosi ad concursum pro parochiis admitti jubentur.

November.

Hoc anno erecta est academia Quique-Ecclesiis.

December.

20. Perlectum mandatum regium, quo superiores locales statum personalem omni trimestri suis dioecesanis episcopis transmittere jubentur.

Annus 1786.

Januarius.

17. Constitit ad pontem in superioribus Dravi partibus soluta et maximis arboribus intermixta glacies.

19. Submissi in auxilium homines inferioris et superioris suburbii, qui extrahendo ligna et glaciem solvendo pontem a praesenti periculo liberarunt. Arduo huic labori 28. finis impositus est.

Martius.

27. Inceperunt conventum nostrum ad portam aquaticam pro cassarmis reformare, muros internos in duobus tractibus dejicere et portam majorem ad meridiem perfringere.

Majus.

7. Celebravit secunditias RP. Bartholomaeus Knexevich, exdefinitor, ex-custos provinciae, quinquagesimo sui sacerdotii anno.

Junius.

8. Discessit Bartholomaeus Knexevich ad familiam Diakovariensem.

16. Incepimus nos ex conventu ad residentiam suppressorum Jesuitarum transferre, 22. vero primam coenam in praefato habitaculo sumsimus.

Julius.

26. Dejecto primo muro propugnaculi ad domum armamentariam nova domus annonaria initium sumsit.

31. Belgradi in Servia interfectus est Gabriel Dimics graeci non unitus mercator per Turcas propter familiaritatem cum turcicis feminis.

Hoc mense, dum augustissimus imperator Josephus II. confina Croatiae et Slavoniae perlustrasset, amisimus conventum Petrovaradinensem et Zomboriensem; prior in hospitale militum, alter vero in domum comitatus Bacsiensis conversus est.

Augustus.

16. Primum exercitium militare in campo Pesthano commendante ipso imperatore.

September.

2. Venit RP. Josephus Jakosich, guardianus Budensis, cum P. Philippo Matkovich, lectore theologiae emerito, et pro nunc pannificinae praefecto, ad ministrum provincialem in negotio provinciae.

16. P. Antonius Pereczky, lector theologiae, decreto excelsi consilii bellici parochus ad s. Rochum Petrovaradini cum 300 florenis institutus est.

December.

2. Hodie tres communitetes: interioris, superioris et inferioris civitatis cum suis magistratibus mandato regio in unam colauere, quibus spect. dom. vicecomes Georgius Jankovich de Csalma facta sibi potestate judicem unum, senatores quinque et notarium denominavit. Primus in hac coadunatione judicis tenuit officium d. Franciscus Blaxich, mercator interioris civitatis.

Annus 1787.

Februarius.

24. Post meridiem advenit excell. dom. episcopus, qui sequenti die prima dominica quadragesimae in ecclesia parochiali superioris suburbii concionem habuit.

Martius.

Tabula familiae.

Sacerdotes domi servientes: Alexander Tomikovich guardianus, Barthol. Csordassich, Hierony. Jakocsevich, Stephanus Janicsits, Aloysius Redlich, Franciscus Hoffmann, Michael Kattich, Placidus Gieswein, Aloysius Kraus, Petrus Balich, Petrus Katancsich, Solanus Gjuroshevich, Dominicus Gakovich, Bernardus Makaj, Bonaventura Vernisch, Ignatius Kattich; — Sacerdotes foris servientes: Andreas Blaxevich adm. Daljae et Erdöd., Eugenius Esterhammer ad. Beliae, Stephanus Liplianich sacellanus Csepini apud dom. Joh. Cap. Adamovich ab a. 1781. 29. Aug., Eustachius Gottlieb cooperat. Valpovae apud ARD. Ignatium Pisskur ab a. 1785. 21. Martii, Casimirus Zirkovich cooper. Petrievczii apud ARD. Antonium Domassinovich ab a. 1784. 26. Aug.

31. Advenit ill. dom. Alexander Splenyi, commissarius regius districtus Quinque-Ecclesiensis et 3-a Aprilis Vukovarinum abiit visitans prima vice utrumque comitatum.

Aprilis.

14. Aqua velocius excrescens evertit columnas pontis ad Beliam usque quatuor, quae omnes quadro e lapide secto aedificatae erant.

26. P. Antonius Resh Tolna ad percipiendam methodum scholarum humanitatis venit.

Junius.

Eodem mense edidit P. Johannes Velikanovich, exminister provincialis, librum in 4-to illyrico idiomate: Uputienja Katolicsanska.

Augustus.

9. Hora 11. noctis exortum incendium in alodiis domum lanionis Proschan et cauponis Daiok conflagravit.

September.

16. Divertit ad nos comes Joseph Nahim ex Siria, qui 18-a cum interprete suo Diakovam eleemosynam petiturus concessit.

Promulgatum est post meridiem in ecclesia parochiali, ut omnes, quorum interest, fabas, lentes, acetum et alia hujus generis praeparent. Eadem per comitatum, ut omnes victualia sua, frumentum etc. conservent; possessiones vero foenum et avenam pro militia equestri paratam habeant.

October.

2. Advenerunt excell. domini: baro de Splenyi, Matthaeus Franciscus Gertiza, metropolita Carloviciensis graeci ritus non unitorum ad excipienda mandata regia, quae in concione status et ordinum 3-tia ejusdem prolata sunt. Eadem itum est Vukovarinum eodem in negotio.

5. 6. Sumserunt equites cassides et loricas ex domo armamentaria cum pulveribus nitritis; parabatur enim bellum contra Turcas.

7. Legio Kinskiana equestris pulveres et plumbum.

10. Legio Gradiscana sclopos et reliqua necessaria belli.

16. Transiit una divisio legionis Kinsky ad Croatiam.

17. Venit legio pedestris Nadasdiana, quae Semlinum versus cum omni adparatu bellico viam iniit.

23. Venit una phalanx de legione pedestri Preys, quae 25. ad Croatiam iter instituit.

Perlectum est decretum regium per commissarios officiales legionis Gradiscanae in conventu nostro Gradiscano, fratresque reducti ad tres, quorum cuilibet stipendium 200 florenorum assignatum, res conventus per alios adjacentes guardianis distributae, milesque post discessum fratrum impositus.

25. Advenerunt 50 pyrobolarii cum 10 tormentis bellicis pro legione Palfiana pedestri.

November.

6. Transmissa sunt tormenta bellica majora Brodium et Gradiscam.

7. Advenerunt 1200 milites exteri collecti ex variis legionibus regni, qui ad legiones in Banatu et Sirmio existentes deputati erant.

Eadem venerunt 300 pyrobolarii, qui hic suam dislocationem expectabant.

9. Media duodecima mat. accessit legio Nadasdiana ad vigilias pro Palfianis, qui media 2. post meridiem Semlinum versus progressi sunt.

10. Venit tertia phalanx legionis Nadasd stationem hic pro tempore habitura; reliquae duae phalanges vero sequenti die Vukovarinum abierunt.

Eadem venerunt quatuor naves cum tormentis bellicis pro hic dislocatis legionibus.

16. Discessit tertia phalanx legionis Nadasd Petrovaradinum, in cujus locum legio Al-Vincz vigilias hujus arcis adsumsit.

22. Successerunt hic duae phalanges pyrobolariorum seu granadariorum: Wolfiana et Alcainiana.

28. Sublatus est conventus Brodiensis regio mandato; suppelex tota per alios conventus distributa.

December

3. Transiit de nocte exigua pars nostrorum Belgradum, quod indubie occupassent, cum jam portae per quemdam popam graeci ritus non unitorum bellgradiensem reseratae fuerint, et Turcae nihil sinistri meditantes profunde dormierint; sed aberrantibus per noctis tenebras, qui Petrovaradino navibus vehebantur, contra multitudinem sine auxiliis pauci jam nihil prudenter ausi Semlinum hora 4. mat. reversi sunt.

Annus 1788.

Januarius.

9. Indictum Turcis bellum. Arx trans Savum a nostris oppugnata et meonia pluribus tormentorum ictibus disjecta.

10. Expugnarunt nostri castellum Dresnik in Croatia Turcica et 12. V. Ossavam[!] in Banatu.

28. Electio guardiani hujus conventus per Patres domi et in parochiis servientes.

Martius.

31. Venit serenissimus princeps coronae Franciscus, qui lustrata arce et nosocomio beliensi militari 3-tia Aprilis Futakinum rediit.

Aprilis.

1. Venit P. Bernardus Makai ex capellania Valpoviensi ad nosocomium beliensi militare cum stipendio 28 fl. per mensem.

9. Successit praedicto Petro in cura animarum P. Blasius Stevich ex familia Czernekiensi.

14. Hora pomeridiana 2. et media venit augustissimus imperator Josephus II. Petrovaradino, qui perlustratis casarmis et arce 5-ta post meridiem ad nosocomium beliense concessit, apud praefectum dominii noctem egit et altera die hora 4-ta mat. iterum Petrovaradinum rediit.

17. Abiit legio pedestris Caprara Semlinum versus, cui hac in arce tertia phalanx legionis Dillier successit.

Tabula familiae:

Sacerdotes domi servientes: Alexander Tomikovich guardianus, Barthol. Csordassich, Steph. Janicsich, Aloysius Redlich, Franciscus Hoffmann, Michael Kattich adm. Almassini, Placidus Gieswein adm. Szarvasini, Aloysius Kraus, Petrus Balich adm. Teniae, Petrus Katancsich, Modestus Drexler, Solanus Gjuroshevich, Jacobus Jurkovich, Blasius Niemetz, Bonaventura Vernisch; — Sacerdotes foris existentes: Andreas Blaxevich adm. Daliae et Erdöd a 10. Mai 1778 in dioescesi Bosnensi, Eugenius Esterhammer adm. Beliae in dioecesi Quinque-Ecclesiensi ab a. 1771. die 6. Aug., omni trimestri dat conventui 30 fl., Stephanus Liplianich, capellanus apud d. Georgium Vrecsaj Brogiancini in dioecesi Quiq-Eccl. erg. pensum annuum conventui praestandum fl. 50., a 26. Juli 1784., Blasius Stesich capellanus apud d. Ignatium Pisskur Valpovae in dioecesi Quinq. Eccl. erga 50 fl. a 10. April 1788. Casimirus Zirkovich capellanus Petrevcii apud d. vicearchidiaconum Antonium Domassinovich in dioecesi Quinque Eccl. ab an. 1784. die 26. Aug., Bernardus Makaj capellanus in hospitali militari ad Beliam in dioecesi Quinque Eccl. ab a. 1788. die 3 April.

24. Sepulta est apud nos in crypta domina Anna Summiana, conjux defuncti d. Michaelis Summa, pluribus annis syndici apostolici.

Eadem expugnarunt nostri castellum Schabatz in Serbia praesente augustissimo, ubi P. Basilius Bossniak, provinciae nostrae alumnus et legionis pedestris Palfianae capellanus campestris, secundus pro-

pugnaculum conscendit, principem de Ligne et alios post se manibus attraxit; propter quem heroicum actum a Majestate numismate aureo donatus est, quod ipsi coram omnibus officialibus ejusdem legionis brigaderius generalis jussu imperatoris imposuit.

18. Expugnarunt nostri Jassium, metropolim Moldaviae.

18. Abiit P. Placidus Gieswein Budam ad Taban, cum quo P. Marianus Lanossovich Viennam iter adgressus est, quo regio decreto evocatus fuit ad complendum Dictionarium Patris Joachimi Stulli.

Junius.

23. Abiit P. Barthol. Csordassich, vicarius hujus conventus Neoplantam ad hospitale militare cum stipendio 28 fl. per mensem.

Julius.

9. Discessit Stephanus Janicsich expletis 10 annis professoratus in hoc regio gymnasio Ratscham administraturus parochiam cum stipendio 230 fl.

28. Accepit fortificatio hortum ad ecclesiam pro aula domus armamentariae.

Augustus.

8. Sepulta est in crypta ecclesiae nostrae d. Anna Junkovich, conjux d. Alexii Junkovich.

18. P. Adalbertus Bruttmann venit ad hanc familiam pro professore Gramat.

24. Secunditias celebravit RP. Johannes Pavlovich, adgregatus Nassicis, quas ill. dom. comes Sigismundus Pejacsevich intertenuit.

26. Accepta est Dubicza a Turcis sub belli ducibus Laudonio et De Vinsio.

29. Abiit P. Ignatius Fries Rumam ad nosocomium militare.

30. Solanus Gjuroshevich discessit Zomborinum pro capellano nosocomii militaris.

September.

4. P. Josephus Calasanctius Brosch venit ad hanc familiam pro professore human.

9. Hora 11. a m. 402 Turcae in expugnatione Dubiczae capti conducti sunt per 100 milites regiminis confiniarii Gradiscani et 40 loricatos equites ex regimine Czartorinsky; collocati sunt ad quarterium in area casarmarum superiori[!] civitatis Essekinensis.

11. Captivi Turcae hora ½8 mat. transibant pontem, quos comitabantur usque Quinque-Ecclesias una centuria regiminis Tillier et

40 equites comitatus Veroczensis et civium Essekinensium; hi posteriores usque Tardam, nam ibidem eos receperunt equites comitatus Baranjavariensis conducendos Szigethum.

October.

4. Hodie expugnata est arx Novi prudentia et virtute belliducis Laudonii ac militum nostrorum.

November.

1. Sepultus est in crypta ecclesiae nostrae d. Mathaeus Summa, filius domini Michaelis, syndici nostri apostolici.

19. Tandem 19. hujus promulgatum est intimatum s. Majestatis, ut imposterum quique sepeliantur foris in coemeterio et non amplius in cryptis, etiam cellulis instructis.

Annus 1789.

Januarius.

Tabula familiae.

4. Sacerdotes domi servientes: Alexander Tomikovich guardianus, Michael Katich, Aloysius Redlich, Franciscus Hoffmann, Petrus Balich adm. Tenjae, Modestus Drexler professor, Jacobus Jurkovich adm. Almasini, Alexius Ott adm. Szarvasini, Adalbertus Vomaczka professor gram., Jos. Calas. Brosch prof. hum. I. classis, Blasius Niemetz catecheta human., Bonavent. Vernisch catecheta national. I et II. classium, Emericus Folk professor hum. II. classis, Adalbertus Bruttmann prof. gramat.; — Sacerdotes foris servientes: Andreas Blaxevich adm. Daljae, Eugenius Esterhammer adm. Beljae, Stephanus Lipljanich capell. apud Georgium Vrecsaj, parochum Brogiancini erga 50 fl annuos, Casimirus Zirkovich capell. apud d. Domassinovich vicearchidiaconum parochum Petrievcii erg. 50 fl annuos. Aloysius Kraus capell. apud superiorem castrensem d. Nicolaum Milaschin, Ignatius Fries capell. in nosocomio militari Rumae, nunc Hernjajae, Bernardus Makaj capell. in nosocomio militari Beljae, exinceps Czernekini, nunc Possegae.

Februarius.

9. Antonius Resch venit ad hanc familiam pro professore human.

23. Hora 3-tia p. m. frequenti populo spectante prima navis ex iis, quae construebantur infra pontem, dicta Lancia Canoniera, in Dravum demissa fuit.

24. Mansuetus Stephan declaratus est catecheta scholarum latinarum.

Julius.

9. Gradiscam Turcicam, postquam imperante Laudonio cuniculos et fossas fecissent Turcaeque occulte excessissent noctu, nostri sub vesperam intrarunt.

Augustus.

30. In ecclesia parochiali cantabatur missa solemnis et Te Deum ab reportatam victoriam a principe Cooburg ad Foksan et Martinestie.

October.

6. Spect. dom. vicecomes et consiliarius nobis curavit significari per d. Jvanishich ne amplius post ultimam currentis mendicatio fiat.

8. Imperante Laudonio post 27 dies, a quo noster exercitus cepit transire Savum acceptis per assultum prius suburbiis, intrarunt nostri et acceperunt Belgradum facta capitulatione. Militiae Turcicae intus numerus 7000 erat, animarum vere universim 25.000.

December.

27. Fuit installatio parochi superioris civitatis Essekinensis ARD. Antonii Turkovich.

Annus 1790.

Januarius.

6. ARD. Jacobus Jelenich installatus fuit hodie hora 10. parochus inferioris civitatis Essekinensis atque possessionis Tenjae.

24. Notitia pervenit ad nos, ARP. Nicolaum Milashin declaratum fuisse a sua Majestate episcopum Alba Regalensem die 17. Januarii.

Februarius.

22. Sua Majestas Josephus II. post diuturnam et permolestam infirmitatem provisus iteratis vicibus morientium sacramentis, Viennae obiit.

Aprilis.

25. Hora ½5 p. m. ultima navis (Lancia Canoniera), ex iis, quae infra pontem construebantur, in Dravum inmissa est.

Majus.

25. Hora ½8 p. m. venit excell. dom. episcopus Diakovarensis cras discessurus Budam pro regni comitiis.

Junius.

2. D. vicecomes Georgius Jankovich cum RD. praeposito Georgio Korpar abiere Budam pro regni comitiis.

September.

8. Budae in ecclesia nostra s. Stephani protomartyris excell. dom. Franciscus Mathaeus Kertiza, episcopus Bosnensis, consecravit d. Nicolaum Milassin ex ordine minorum observantium in episcopum Alba-Regalensem adsistentibus sibi episcopis Jauriensi et Magno-Varadinensi.

October.

28. Ad humilem instantiam P. guardiani missam ad consilium bellicum, in qua petebatur reparatio nostrae turris, hodie venit rescriptum ad d. geometricae rei capitaneum Kolhofer, ut fiat futurae reparationis aestimatio (Überschlag) et sensum mittatur.

31. In ecclesia parochiali s. Michaelis Archangeli decantatum fuit Te Deum cum sacro solemni a d. parocho et vicearchidiacono Fischer cum adstantia nostrum Patrum ob coronationem in regem Romanorum Leopoldi II. 9-na Septembris Francofurti peractam.

November.

12. Serenissimus regius princeps Alexander Leopoldus creatus est regni Hungariae palatinus.

15. Coronatio peracta est Posonii in regem Hungariae etc. s. Majestatis Petri Leopoldi Rom. imperatoris.

Annus 1791.

Januarius.

6. Venit ad P. guardianum dominus rei geometricae capitaneus Kolhofer, eique monstravit in scripto resulutionem consilii bellici de reparanda nostra turri, fenestris, tecto sanctuarii etc, ut nempe quo ocyus manus admoveatur operi. Qui dominus nobiscum pransus est.

16. Civitas triuna Essekinensis solemnem habuit memoriam coronati sui regis Leopoldi II. Rom. imperatoris. Imprimis namque sacra privata, quotquot celebrari poterant (ex nostris quinque celebrant) legebantur pro regis incolumitate. Concio illyrica in laudem ejusdem fuit media 9-a, quam dixit P. Alexander Tomikovich: post quam missa privata, deinde concio germanica dicta a P. Aloysio Redlich, tandem solemne Te Deum etc.

In prandio, quod magistratus dedit, nostrum sex erant. Ad noctem illuminatio fuit totius quadrati fori arcensis et tandem saltus in domo olim generalatus. Conciones dictae per privatos ex magistratu datae sunt post censuram typographo ut inprimantur, et distribuantur.

Aprilis.

Praeteritis diebus pontem in Dravo ligneum ex parte meridionali propter commodiorem navium transitum elevare ceperunt.

Junius.

11. Turris nostra infra primas fenestras reparata et dealbata fuit; atque clatra (vulgo Schalou) ad easdem posita fuerunt.

Julius.

6. P. Alexander Tomikovich dedit in lucem libellum versibus illyricis compositum, cui titulus: Josip poznan od svoje brache — atque omnibus Patribus distribuit.

10. Circulares litterae a Fr. Carolo Joseph a Janua discretorii generalis praeside ac visitatore apostolico missae, perlectae sunt, quibus mors RP. Paschalis a Varisio ministri generalis denuntiabatur; quippe qui annum aetatis agens octogesimum quintum, postquam tribus et viginti rexisset, senio confectus, attritus laboribus febri correptus, quae omnem medicorum artem elusit, die 5. Junii, supremum diem clausit Romae in conventu Aracoelitano.

Augustus.

4. Szistovii in Bulgaria pax inter domum Austriacam et portam Ottomanicam conclusa est.

September.

25. Guardianus noster Mohacsimum abiit pro capitulo celebrando.

28. Electus in ministrum provincialem Ladislaus Jesik, in consultores vero Chrysostomus Spath et Martinus Makaj.

October.

5. Perlecta tabula hujus familiae: Sacerdotes domi servientes et foras excurrentes: Alexander Tomikovich guardianus, Josephus Pavissevich exprovincialis, David Engert, Mansuetus Stephan, Gratianus Kneisl, Modestus Drexler professor praeparandorum, Adalbertus Womaczka professor gramat., Josephus Brosch professor humanitatis, Antonius Resch professor humanitatis, Adalbertus Bruttmann professor gramat., Martinus Mathiassevich concionator, Jacobus Jurkovich cooperator Almassini, Paschalis Vermann cooperator Szarvasini, Andreas Blaxevich, adm. in Dalja et Erdöd, Stephanus Lipljanich capellanus Brogjance, Casimirus Zirkovich capell. Petrievcii.

November.

6. Regimen Jellacsich Belgrado redivit ad suam stationem Essekinum.

15. Inclytus comitatus solemnitatem servavit in ecclesia parochiali superioris civitatis.

December.

24. Sepulta est in crypta nostra d. Catharina Blaxich de Mihich.

Annus 1792.

Martius.

2. Hora 8. mat. abscesserunt 300 milites regiminis Jellacsich Belgium versus pro complendis centuriis granatariorum et quartae phalangis; nam Galli denuntiato bello domui Austriacae imperant jam in ipsum Belgium Austriacum.

8. Hora media 8. mat. ex particularibus litteris tristia nova accepimus de morte imperatoris nostri Leopoldi II., quae contigit 1-ma mensis currentis post meridiem.

Ajunt eumdem ex praebito sibi veneno in potu lemonata tam praepropere et sine sacramentis vitam terminasse.

Junius.

1. Tres divisiones militum ex confiniis Brodensi, Gradiscano et Petrovaradinensi numero 1184 visi abierunt summo mane ad bellum contra Gallos ducente eosdem protribuno Buonpiatti.

6. Coronatus fuit in regem Hungariae et Slavoniae Franciscus II. archidux Austriae Budae.

10. Hora 5. mat. sex centuriae volonum ad mille ducenta capita abscesserunt sursum contra Gallos pugnaturi.

Julius.

14. Coronatio Francisci II. in Rom. imperatorem peracta fuit Francofurti.

15. P. guardianus accepit benignam resolutionem regiam in fl 439 crucigeros 26½ pro reparatione ecclesiae nostrae insumendis et hoc quidem ex cassa religionis.

Augustus.

21. Hora 5. mat. 1200 milites volones abscesserunt ad bellum contra Gallos.

October.

20. 300 milites regiminis Jellacsich Belgium versus abscesserunt pro complendis suarum phalangum centuriis.

29. Provincialis Ladislaus Jesik infirmus venit ad vesperam cum secretario suo.

November.

1. Provisus est omnibus morientium sacramentis P. provincialis.

Annus 1793.

Januarius.

22. Centum decem venatores (Schützer) ex regimine confinii Petrovaradiensis abierunt Bellovarinum ibique juncti ceteris ex confiniis Croatiae iter prosequentur in Italiam contra Gallos pugnaturi.

Februarius.

13. Hora $^3/_4$ pro 3. p. m. Ladislaus Jesik in domino obdormivit. Hora deinde immediate sequenti ½4-ta secretarius adtullit sigilla provinciae usualia majus et minus, quae coram guardiano atque exministro provinciali imposita bursae sigillo conventus obsignata.

14. P. provincialis in nostra crypta tumulatus est.

27. Ill. dom. generalis major a Rosenberg venit pro commendantio arcis.

Martius.

2. Ad noctem venerunt PP. consultores et 4-ta ejusdem abierunt Vukovarinum ad P. Johannem Velikanovich exprovincialem et seniorem provinciae, ubi deinceps in consultorio electus est vicarius provincialis P. Ladislaus Spaics exminister.

Aprilis.

6. D. Magdalena Knexevich in crypta nostra tumulata fuit.

14. In ecclesia parochiali civitatis interionis servabatur Te Deum et missa solemnis cum musica pro gratiarum actione ob recuperatum fere totum Belgium duce principe Cooburgio.

Majus.

3. Mille volones Gjulaiani abscesserunt sursum contra Gallos.

Junius.

9. 200 equites confiniarii abscesserunt Viennam.

Julius.

2. Hora 5. mat. 300 volones Knexevichiani cum rubris pileolis et paliis abierunt versus Rhenum; quos deinceps sequuti sunt 230 ex choro Mihaljevichiano comitantibus eosdem Jellacsichianis.

September.

5. Ara major ecclesiae nostrae cepta est renovari per Franciscum Cordoni Italum Mediolanensem.

28. Circa mediam 5. vespert. adpulerunt sex naves captivorum Gallorum comitante eos militia Devinsiana. Erant numero 500 et 30

officiales. Gregarii illocati fuerunt in casamatis ad domum rei tormentariae ortum versus; officiales vero in cubiculis superioribus casarmae ad portam novam meridiem versus.

October.

14. Volones Knexevichiani et Mihaljevichiani numero 660 abierunt Rhenum versus contra Gallos pugnaturi.

November.

8. Milites confiniarii 300 et 40 volones abierunt Rhenum versus.

29. Galli captivi numero 300 duabus navibus advecti sunt, e quibus 140 infirmi erant.

December.

25. Hora p. m. 4-ta septem naves captivorum Gallorum adpulerunt, quorum numerus erat 800, inter quos 300 et ultra infirmi et ideo hospitale ipsorum determinatum et paratum erat in propugnaculo (Kronenwerk) trans Dravum.

Anuus 1794.

Februarius.

13. Heri post 12-am in meridie desiit vivere d. Franciscus Blaxich, syndicus noster et hodie hora 4-ta vespert. in crypta nostra tumulatus est.

20. Summo mane abierunt Rhenum versus 300 Valachi confiniarii, 700 confiniarii Slavoniae, 200 volones et 50 equites Slavonienses.

Martius.

14. Generalis de Rosenberg, arcis commendans, cum duobus sacerdotibus Gallis venit ad cellam P. guardiani petiitque capellam pro uno hic permamente, nempe pro d. Petro Antonio Royer Cabillonensi, cui etiam concessa sunt; calix argenteus cum patena, lapis, mappa altaris, missale, reliqua indumenta sacerdotalia, quae omnia terminatis divinis apud captivos Gallos, ejusdem famulus ad sacristiam referebat et hoc quidem tantummodo diebus dominicis et festivis de praecepto.

21. Milites volones 300 et ultra abierunt sursum comitantibus eosdem Clagenfurtum usque militibus Jellacsichianis.

18. Guardianus noster abscessit Mohacsinum pro celebrando capitulo.

Ipso die 300 volones abierunt Rhenum versus comitante eos militia Jellacsichiana.

20. In ministrum provincialem electus est omnium votis Josephus Pavissevich, pro quo advehendo missus est Franciscus Hoffmann,

guardianus Földvariensis Essekinum et inde Velicam, qui 23. redivit solus, nam dictus Pater ministerium non acceptavit.

24. In ministrum provincialem deinde electus fuit Johannes Spath, in consultores: Matthaeus Barich et Marianus Lanossovich.

31. Perlecta fuit tabula familiae.

Sacerdotes domi servientes et foras excurrentes: Michael Zaimovich guardianus, Josephus Pavissevich, Alexander Tomikovich, Aloysius Redlich, Jacobus Jurkovich, Mansuetus Stephan, Modestus Drexler, Adalbertus Womaczka, Josephus Brosch, Antonius Rösch, Adalbertus Bruttmann, Paschalis Wermann; — Sacerdotes foris servientes: Andreas Blaxevich adm. Daljae et Erdödini, Josephus Marinovich sacellanus Csepini, Casimirus Xirković capell. localis in Radikovce, Martinus Mathiassevich capell. Vinkovcii.

Junius.

23. Volones Knexevich cum rubris pileolis et palliis numero 200 abierunt Rhenum versus.

Julius.

1. Sumpto prandio Almasinum abiere RP. Petrus Antonius Royer, sacerdos Gallus cum P. Alexandro atque parocho inferioris civitatis.

21. 300 milites ex regimine Jellacsich ascenderunt Belgium versus pro complendis suis phalangibus.

Augustus.

3. Alexander Tomikovich edidit librum, cui titulus: Xivot Petra Velikoga Czara Russie — et omnibus Patribus distribuit.

Ante duas dies 4 centuriae ex regimine Jellacsich Budam et hodie 300 volones Rhenum versus abierunt.

21. 600 confiniarii Slavonitae et 300 volones ascenderunt contra Gallos pugnaturi.

October.

11. 300 volones abierunt sursum comitante eosdem militia Jellacsichiana.

November.

25. Milites volones 150 -ad Italiam abscesserunt.

Annus 1795.

Martius.

6. Pridie 150 milites confiniarii et hodie 300 ex regimine archiducis Antonii abierunt ad Italiam.

30. Galli captivi peragebant confessionem paschalem, sed ex tantis solummodo 120, ex quibus nonnulli erant Helvetae et Alsatae, qui germanica a nostris exaudiebantur.

Aprilis.

13. D. Petrus Antonius Royer, sacerdos Gallus, copulavit duos Gallos cum duabus viduis pariter captivis ex Alsatia.

20. Captus est labor circa nostram cincturam ex parte occidentis et septentrionis usque ad stabulum vicini parochi ex solidis materialibus.

Majus.

4. Volones 300 abierunt sursum contra Gallos.

15. 300 volones totidemque Devinsiani abierunt ad Italiam.

20. Conjuratione jam prius detecta Viennae et processu facto Ignatius Josephus Martinovich, abbas infulatus de Százvár, omnium conjuratorum caput Josephus Hainocy prius camerae aulicae secularius, Johannes Laczkovics, Franciscus Szent-mariay et comes Jacobus Zsigray primipili, propter crimen laesae Majestatis et ut legum destructores, publicae pacis perturbatores, religionis eversores atque patriae proditores capite plexi sunt Budae.

Eadem poena puniti fuerunt: Alexander Szorlarcsik notarius reg. tab. judiciariae et Paulus Ősz utriusque juris advocatus juratus, sed tardius.

Sequentes liberi dimissi: Szecsenacz, Fodor, Kraly, Paul Rosty, Baczkofer Szilla, Sehy, Nemesany, Illes, Georgius Fodor, Martony, Abaffi, Turos, Lonovics.

Condemnati ad carceres unius anni: Bacsany, Johannes Brem et Lukatsch. Detto duorum annorum: Kopasz, Buianovich, Mak. Detto trium annorum: Johannes Rosty, Aszalay, Brusinsky, Juhász, Georgius Szlavy. Detto quinque annorum: Baranyay, Erdely, Ujgyörgy. Detto decem annorum: Ladislaus Laczkovics, Tancsics.

Condemnati ad mortem, sed a s. Majestate adgratiati, mancipati tamen carceribus ad tempus indefinitum: Suzetanovich, Urhovsky, Suliofsky, Kazincy, Ladislaus, Szabo, Andreas Szen, Verseghy, Landerer, Arabrosy, Johannes Szlavy, Paul Uza.

Junius.

10. Ascenderunt confiniarii 300 cum 200 volonibus.

18. Cecebratus congressus Patrum provinciae in conventu Vukovariensi.

Julius.

6. Hora post meridiem 4. venit ad conventum d. Prunner salis perceptor investigatum, quonam pertineat spatium (ubi hortulus de-

functi parochi erat) per nos jam occupatum. Et produximus eidem apud capitaneum rei geometricae primam delineationem anno scilicet 1783. et 1784. factam, in qua per lineam rectam dividitur terrenum parochiae a terreno conventus, quam delineationem dein d. Prunner ex concessione d. capitanei secum accepit monstrandam deinceps magnifico d. Urmenyi administratori.

11. Hora p. m. 5. d. Urmenyi administrator venit ad conventum, quem comitabantur, d. Prunner salis perceptor, d. fiscalis, d. Sapl serici inspector, d. Meszaros registr. comitatus, d. parochus et vicearchidiaconus, Jelenich et P. Monsperger. Quibus omnibus in cella gvardiani existentibus et stantibus, d. magnificus sedit et incepit altiori voce contra nos invehi, maxime propter factam violentiam cincturam dirruendo. Responsum ei fuit: quod nos quidem absolute violentiam non intulimus, sed quoniam pali putrefacti forent ex se sola cinctura horti cadebat, et quia spatium non habebamus pro exstinguenda calce ad erigendum murum pro cinctura exteriori; nam murus antiquus ad occidentem jam mense Februarii ruit; ideo curavimus ad partem poni palas et asseres putrefactos ex parte areae nostrae exiguae. Tandem conquievit et demissiore voce atque animo pacato dixit: RRPP. et domini mei, ego sententiam dico pro bono Patrum hoc spatium ad eorumdem conventum pertinere; illi namque privati sunt illo conventu magno et huc ad istum exiguum locum detrusi, non debemus eos magis opprimere et aliunde, etiamsi ex delineatione non constaret, nostri oculi et ratio nostra dare demonstrant ad eosdem pertinere. Vivant ergo Patres! Conclamatum fuit ab omnibus. Deinde itum est ad refectorium.

Augustus.

1. Milites regiminis Jellacsich 300 cum 130 volonibus ascenderunt Viennam et inde ad exercitum.

7. Primam notitiam de grassatione infirmitatis pestiferae in Syrmio et quidem Iregini et Kernyishevci accepimus. D. Sapl inspector serici cum sua comitiva rediens Vukovarino non est jam permissus Essekinum, quia vigiliae circumquaque positae erant, qui divertit Szarvasinum et se recepit ad domum dominalem; sed paulo post ipsa domus clausa est per comitatum, ubi ille cum suis atque etiam cum officiali dominali ejusdemque uxori quadragenaria exequi debuit. Ad inferiorem civitatem Essekinensem infra eorundem allodia in campo designatum est lémodochium, ubi usque ad 12. Augusti inveniebantur 58 personae, quae quadragenaria exequi debebant, et sic porro de ceteris, qui adventabant.

September.

Hoc mense s. sermones breves per omnes dominicas in lucem prodiverunt idiomate illyrico compositi a P. Bernardino Leakovich, lectore theologiae et administratore parochiae Sarengradinensis.

October.

21. Milites volones 300 cum 80 Gallis captivis, hi ultimi propter permutationem superius faciendam, abierunt ad Austriam comitantibus eos militibus Jellacsichianis.

22. Tres domus civium ad aureum globum, ad anatem et fabri sclopatarii clausae fuerunt, eo quod tres foeminae de mundo trangressae occulte Cordon et venientes ad arcem dictas domos intraverint, quae retro sub vigiliis abductae sunt; et insuper 16 personae e jam dictis domibus avectae sunt ad Klissam, ubi lemodochium exstruebatur, pro facienda ibidem quadragenaria. Ab hoc tempore major cautio adhibita fuit; nam ad portam Valpoviensem et ad vigilias penes pontem singulis diebus unus civis ordinabatur ad dignoscendos homines, qui arcem intrabant. Ex alia parte similiter comitatus Baranjavariensis vigilias posuit ad pontem, neque quispiam permittebatur ad eorumdem territorium sine litteris testimonialibus comitatus Veröczensis.

31. 600 Galli ex hujatibus captivis et 120 volones ascenderunt sursum, quos comitabatur militia Jellacsichiana.

November.

7. Alia pars captivorum Gallorum pariter 600 numero abiverunt ad Austriam et una simul 120 volones comitante eosdem milite Jellacsichiano.

19. Petrus Antonius Royer, sacerdos Gallus, postquam hic uno anno moratus fuisset in spiritualibus serviendo captivis, nullo iam hic existente captivo, ille quoque discedere debuit Pestinum.

Annus 1796.

Januarius.

19. P. Adalbertus Bruttmann de mandato consilii regii cessavit docere scholas grammaticales et abiit Illokinum.

Februarius.

12. Porta nova arcis aperta est, postquam tribus mensibus et 17 diebus clausa fuisset.

Majus.

10. Unum Feld-Battalion ex regimine Jellacsich abiit ad Italiam contra Gallos et quidem una divisio post aliam.

30. Hodie et diebus sequentibus transivit per Essekinum unum

Battalion, una divisio post aliam Italiam versus. Quos sequebantur adhuc 4 centuriae, viri numero 600, omnes Gjulaiani.

Julius.

3. Apertum est Cordon ad Klissam hora 2. p. m. praesentibus magnifico d. Lovasz, hujate generali et pluribus aliis tum militaribus quum comitatensibus officialibus, eo quod amplius nihil audiebatur de infirmitate et morbo pestilentiali.

In comitatu Syrmiensi anno 1795/6.

Nomenclatio infectorum lororum	Tempus exortae pestis	Numerus domorum	Status personalis ante pestem	Infectae domus numero	Ex peste mortui	Reconvalescentes	Ultimus ex peste mortuus
Irreghinum	10. Julii 1795.	927	5935	—	3800	657	21. Febr. 1796.
Neradin	14. Julii 1795.	162	961	120	412	101	10. Febr. 1796.
Rivicza	1. Aug. 1795.	106	645	25	72	9	11. Januar. 1796.
Jazak	12. Aug. 1795.	201	1644	42	148	29	15. Januar. 1796.
Gergetek	14. Aug. 1795.	48	285	24	70	22	9. Januarii 1796.
Krushedol	16. Aug. 1795.	43	272	12	51	15	21. Januarii 1796.
Vetus Vukovar	12. Sept. 1795.	440	4605	28	58	89	24. Novembris 1795.
Veliko Radinci	28. Octob. 1795.	62	350	3	16	5	27. Decemb. 1795.
Gregurevci	28. Octob. 1795.	136	1487	3	9	—	29. Januarii 1796.
Beshenovo	28. Octob. 1795.	135	1020	1	3	—	18. Decembr. 1795.
Beshenovo Pernjavor	30. Octob. 1795.	61	335	4	11	4	2. Januarii 1796.
Shatrinci	30. Octob. 1795.	35	256	7	22	6	12. Decemb. 1795.
Kamenicz	26. Octob. 1795.	406	2051	—	33	7	18. Februarii 1796.

14. Congregatio celebrata fuit Velicae.

300 milites abierunt Rhenum versus.

18. Perlecta fuit tabula familiae.

Sacerdotes domi servientes et foras excurrentes: Michael Zajmovich guardianus, Josephus Pavissevich director archivii provinciae, Alexander Tomikovich protocollista, Jacobus Jurkovich, Modestus Drexler, Paschalis Vermann adm. in Szarvas, Josephus Brosh professor, Antonius Rösch professor, Joannes Chrysost. Marevich professor; — Sacerdotes foris servientes: Andreas Blaxevich adm. Daljae et Erdödini, Josephus Marinovich sacell. Csepini, Casimirus Zirkovich adm. Radikovczae, Martinus Matiassevich cooperator Vinkovcii.

26. Stabus regiminis Jellacsich abscessit in Italiam.

September.

1. Ex regimine Jellacsich abierunt 300 milites ad Italiam. Hos sequebantur 300 alii ex regimine archiducis Antonii. Denique 3000 ex quolibet confinio cum armis diebus sequentibus Viennam versus abvecti sunt.

October.

1. Duo Itali murarii ex statu Mediolanensi ecclesiae nostrae rimas in stucatura sane copiosas coemento replere et dealbare coeperunt. Pro suo labore acceperunt praeter victum et lectum fl. 50. Abscesserunt Nashicas pro dealbatione ecclesiae s. Antonii Patavini ibidem.

6. Transierunt per Essekinum 1300 milites confiniarii regim. Petrovaradinensis et abvecti sunt Viennam. Sequentibus item interpolatim diebus abierunt curruli occasione ad Italiam ex regimine archiducis Antonii 1000, ex volonibus autem 400 viri.

31. Ill. dom. episcopus Kertizza per pontem transiit et suum iter prosequebatur Posonium pro dieta.

November.

1. 300 milites ex volonibus ascenderunt ad exercitum.

9. Posonii coeperunt sessiones in dieta, in qua, prout in impresso legimus, Hungari promiserunt regi 50 millia militum, 2,400.000 metretas siliginis, 3,760.000 avenae, 20.000 boum, 10.000 equorum. Et si opus fuerit nunc pro tunc juxta legis insurrectionem quoque contra Gallos.

December.

21. Heri sub crepusculum rediit ex Dieta excell. dom. episcopus et acta nocte apud d. Czach hodie abscessit Diakovarinum.

Hoc mense interpollatis diebus 1500 milites regiminis archiducis Antonii abvecti sunt trahis Italiam versus. Item 200 volones.

Annus 1797.

Januarius.

2. P. Johannes Marevich cessavit docere scholas grammaticales, et in loco ejusdem supplebat d. Vida Hungarus, professor.

Februarius.

3. Sex centuriae regiminis Jellacsich advectae sunt Italiam versus et sequentibus diebus duae regiminis Gjulay Rhenum versus.

Aprilis.

Successivis his diebus advenerunt captivi Galli circiter 2000 et collocati fuerunt ad casamatas in arce, quae sunt ortum versus.

Circa finem mensis currentis P. Alexander Tomikovich dedit in lucem librum, cui titulus: Sveta govorenya petdeset etc.

Majus.

6. ARD. vicearchidiaconus et parochus hujus civitatis interioris Jacobus Jellenich, postquam uno anno, novem menses et dies 5 hoc officio functus fuisset, hodie hora 8. mat. vivere desiit.

25. Capitulum provinciale celebratum fuit Vukovarini, in quo electus est provincialis Josephus Pavissevich, consultores: Ladislaus Spaics et Josephus Jakosics.

30. Tabula hujus familiae.

Sacerdotes domi servientes et foras excurrentes: Alexander Tomikovich gvardianus, Jacobus Jurkovich vicarius et excurrens Almasinum, Michael Zajmovich protocollista, Modestus Drexler professor praeparandorum, Paschalis Wermann catecheta nationalium et excurrens Szarvasinum, Adalbertus Womaczka professor gramat., Josephus Brosch professor II. human. classis, Antonius Resch professor I. human. classis et exhortator gymnasii; — Foris servientes: Andreas Blaxevich adm. Daljae et Erdödini, Josephus Marinovich sacellanus Csepini, Casimirus Xirkovich capellanus localis Radikovcii, Martinus Mathiassevich cooperator Babogredae.

Junius.

Cum fine mensis hujus discesserunt captivi Galli omnes.

Augustus.

3. Appositus supra portam majorem ecclesiae lapis marmoreus cum inscriptione aurea: MDCCIX. Tempore Imperii Josephi I.

primus benedictus lapis. MDCCXXXII. Tempore Imperii Caroli VI. consecrata.

October.

17. Inter Gallos et Austriacos in Campo-formido coepit pacificatio. Cessit imperator Gallis Belgium, Cisalpinae Reipublicae Lombardiam cum Mantua. Duci Mutinensi Brisgoviam.

Acquisivit erga: Venetias cum territorio, Paduam cum territorio, peninsulas Roviganas: Veronam cum territorio cisagasiensem, Vinczenczum cum territorio, sex trovisienses Marchionatus, Bellunum cum territorio, Friuliam, Istriam, totum Dalmatiae regnum, Bocco di Cattaro.

Annus 1798.

September.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich gvardianus, Michael Zajmovich, Jacobus Jurkovich, Modestus Drexler, Paschalis Wermann, Adalbertus Womaczka, Antonius Resch, Josephus Brosch, Balduinus Wandermarck; — Andreas Blaxevich, Stephanus Lipljanich, Casimirus Xirkovich.

Annus 1799.

Majus.

25. Congregatio capitularis Földvarini celebrata.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich gvardianus, Michael Zaimovich, Jacobus Jurkovich, Modestus Drexler, Adalbertus Womachka, Josephus Brosch, Antonius Resch, Balduinus Wandermarck, Nathanael Vigneron; — Andreas Blaxevich, Adalbertus Marianovich sacell. Csepini, Casimirus Xirkovich.

Annus 1800.

Majus.

25. Celebratum fuit capitulum in conventu s. Spiritus Possegae, in quo electus est minister provincialis Josephus Jakosich, consultores: Josephus Luster et Josephus Stojanovich.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich guardianus, Josephus Pavissevich, Michael Zajmovich, Jacobus Jurkovich, Modestus Drexler, Paschalis Wermann, Adalbertus Womaczka, Josephus Brosch, Antonius Resch, Fortunatus Wamberger; — Andreas Blaxevich, Adalbertus Marianovich, Casiminus Xirkovich.

Annus 1801.

Majus.

24. Congregatio capitularis in conventu s. Antonii Paduani Nassicis.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich gvardianus, Josephus Pavissevich, Michael Zajmovich, Jakobus Jurkovich, Modestus Drexler, Paschalis Wermann, Adalbertus Womaczka, Josephus Brosch, Antonius Resch, Fortunatus Wamberguer; — Andreas Blaxevich, Josephus Marinovich, Casimirus Xirkovich.

Annus 1802.

Majus.

25. Celebrata fuit congregatio in conventu s. Johannis a Capistrano Illokini.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich guardianus, Josephus Pavissevich, Michael Zajmovich, Jacobus Jurkovich, Modestus Drexler, Paschalis Wermann, Adalbertus Womacxka, Antonius Resch, Josephus Brosch, Fortunatus Wamberguer, Benedictus Dvorsack; — Andreas Blaxevich, Casimirus Xirkovich, Analectus Kolpart sacellanus Csepini.

Annus 1803.

Majus.

25. Celebratum fuit capitulum provinciale in conventu nostro ss. apostolorum Philippi et Jacobi Vukovarini, in quo provincialis confirmatus fuit, consultores vero electi: Alexander Tomikovich et Josephus Puchner.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich consultor provinciae, Josephus Pavissevich, Michael Zajmovich, Jacobus Jurkovich, Modestus Drexler, Paschalis Wermann, Adalbertus Womachka, Josephus Brosch, Antonius Resch, Benedictus Dvorxsack; — Andreas Blaxevich, Casimirus Xirkovich, Analectus Kolpart.

Annus 1804.

September.

2. Celebrata fuit congregatio Vukovarini.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich consultor, Michael Zajmovich, Jacobus Jurkovich, Modestus Drexler, Paschalis Wermann, Adalb. Womacska, Antonius Resch, Emanuel Degen excurrens Szar-

*

vasinum, Benedictus Dvorssack; — Andreas Blaxevich, Casimirus Xirkovich, Analectus Kolpart. — — Confirmat: *Marianus Lanossovich*, vicarius provinciae.

Annus 1805.

Augustus.

24. Celebrata congregatio in conventu s. Stephani Protomartyris Budae.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich consultor, Antonius Resch, Jacobus Jurkovich, Modestus Drexler, Paschalis Wermann, Adalbert Womacska, Jacobus Zsull professor I-ae hum. classis., Petrus Klass professor gramat., Josephus Bogdanovich catecheta nationalium et excurrens Szarvasinum; — Andreas Blaxevich, Petrus Balich sacellanus Csepini, Casimirus Xirkovich, Ignatius Lovrich admin. paroch. in inferiore civ. Essek, Benedictus Dvorscak sacell. Tenjae. — — Confirmat: *Marianus Lanossovich*, vicarius provinciae.

Annus 1806.

Majus.

15. Celebratum fuit capitulum in conventu s. Antonii Bajae, in quo electus fuit provincialis Coelestinus Schneider, consultores vero: Theodosius Veinmar et Cosmas Filich.

Tabula familiae: Modestus Drexler gvardianus, Alexander Tomikovich, Antonius Resch director gymnasii, Dominicus Jakovich vicarius, adm. Almassini, Paschalis Wermann, Adalbertus Womacska, Vilhelmus Sehmidl professor I. hum. classis, Ludovicus Kugler professor praeparandorum, Petrus Klasz professor gramat., Josephus Bogdanovich catecheta nationalium et excurrens Szarvasinum; — Andreas Blaxevich, Petrus Balich, Casimirus Xirkovich, Ignatius Lovrich adm. imferioris civitatis Essek, Jacobus Zsull capellanus castrensis, Benedictus Dvorczak sacellanus Tenjae.

27. In prandio fuere: Elias Lekich, Michael Czach syndicus, Nicolaus Cambesi et Matthaeus Wagner.

Junius.

12. Processionem theophoricam duxit AR. Peterka, administrator arcensis ecclesiae.

19. Duae compagniae regiminis Jellacsich Brodio Essekinum circa horam 10. mat. pro statione venerunt.

21. Mane hora 8. ad nos venit Marianus Lanossovich exprovincialis et visitavit ill. dom. episcopum Mandich, qui pridie 10-mam noctis Essekinum venit.

23. Fuit commissio mixta propter capitulum Diakovariense huc transferendum. In commissione aderant: episcopus Mandich, canonicus Sertich, baro Pehmler commendans arcis, Finetti vicecolonellus ingenieorum, fiscalis et praefectus Matkovits; — nihil decisum in ea fuit. Circa 10-mam praefati omnes ad nostrum conventum venere.

29. Vesperi huc Diakovarino venit episcopus Mandich et sequenti die summo mane Colocam discessit.

Julius.

29. Fuit Zagrabiae installatio bani Croatiae.

Augustus.

8. Advenit episcopus Antonius Mandich; visitato arcis hujus commendante Rétfalu vectus est equis baronis Prandau; ibi pernoctavit.

September.

8. In superiori civitate primitias habuit Georgius Andrissich, quas d. Jvanossich et domina Teyeriana intertennerunt. Primitiales conciones habuit Pinterovich Punitovczensis parochus.

November.

20. Ad vesperam advenit episcopus Antonius Mandich, in domo vitriarii Folert in arce hospitium sumpsit.

21. Bellum exortum inter Gallum et Borussum. Prima pugna 9. Octobris et capitalis 14. ad Jenam fuit, post quam Borusso devincto Berolinum et successive Lipsiam, Dresdam, Erfordium, Brunsvicium, Magdeburgum et alias civitates et fortalitia in Silesia et Polonia borussica occupavit.

December.

10. Ante 5. p. m. advenit Csepino episcopus noster. Cives equites tam catholici quam graeci ritus non unitorum a civica popina cum multis curribus usque huc solemniter illum comitati sunt.

14. Solemnissime pontificavit et benedictionem papalem in ecclesia parochiali arcensi elargitus est.

Annus 1807.

Martius.

11. Ill. dom. episcopo Mandich spatium in foro penes domum domini Lekich pro exstruendo aedificio ab excelsa camera consignatum fuit.

12. Ante discessum Diakovam ill. dom. episcopus P. Josepho Bogdanovich jurisdictionem et mihi *(Modesto Drexler)* licentiam a casibus reservatis absolvendi impertitus est.

17. Alexander Tomikovich benedixit duas trabales cruces in inferiore civitate obtenta facultate episcopi.

20. Ego in coemeterio infer. civitatis benedixi crucem. Itidem

24. duas: unam ad capellam Mariae ad Nives, alteram ad domum civis Michaelis Kraner.

Aprilis.

7. Circa 8. vespertinam venit huc episcopus noster; pernoctavit et subsequa die Budam pro dieta discessit. Vicecomes Adamus Adamovich cum d. Fay abiverunt illuc.

9. Ad domandos rebelles rusticos in Syrmio duae centuriae ex regimine Jellacsich duce majore barone Kundt, capitaneus Hasz et Vollnhoffer hinc abiere. Praeterea Huszari Frimont duce colonello Ettingshausen.

10. Denuo centuria capitanei Szent-Ivany et Huszari ex comitatu Possegano illuc iverunt.

17. D. Kellek primitias habuit in superiore civitate; benefactor fuit d. Jvanossich.

Majus.

18. Intra arcem et inferiorem civitatem in campo tentorium erectum est; congregatis hussaris regiminis Frimont praeside vicecolonello Fulda dixit regiminis Pater hungaricam allocutionem, dein cantatum cum Te Deum, hocce tempore alligavit d. vicecolonellus vexillo, Stantar pretiosam ligulam a generali proprietario Frimont missam et corporali Tolnaj argenteum numisma.

Junius.

7. Fuit congregatio Földvarini celebrata.

19. Tabula familiae perlecta fuit: Alexander Tomikovich gvardianus, protocollista, Antonius Resch director gymnasii, Adalbertus Womacska professor gramat., Bonaventura Lukacsevich excurrens Almassinum, Paschalis Wermann, Wilhelmus Schmidt professor I-ae hum., Ludovicus Kugler professor parvae, Petrus Klatz professor gramat., Josephus Bogdanovich catecheta nationalium et excurrens Szarvasinum; — Foris servientes: Andreas Blaxevich, Petrus Balich sacell. Csepini, Casimirus Xirkovich, Ignatius Lovrich adm. inferioris civitatis Essek, Benedictus Dvorczak sacell. Tenjae.

September.

9. Ill. dom. supremus comes Josephus Majlat horis vespertinis Darda (ubi prandium apud comites Esterhazy sumpsit) Essekinum comitantibus equitibus civibus adpulit; atque exinceps cum d. Matkovich praefecto ac deputatis civitatis Essekinensis negotia circa regiam liberamque civitatem Essekinensem tractavit.

30. P. m. hora 3. regimen Jellacsich ultima vice hoc anno extra muros in campo multiformes motus, exercitationes, versiones, adgressiones atque in igne explosiones producebat.

October.

1. RD. vicarius generalis Vittmann dedit mihi scripto: possessionem Dalja et Szarvas elevatas esse ad parochiales cum 300 fl. Id est: supra id, quod parochus a populo habet, superaddetur, ut efficiant fl. 300. Et hoc quidem a 4-ta. Augusti 1807 inclusive, uti patet ex benigna ordinatione excellsi consilii locumtenentiali regii emanato Budae 4. Augusti 1807. N-ro 15599. Misi itaque quietantias pro ultima Octobris tam pro Dalja, quam pro Szarvas, sed sunt remissae cum responsione: se Possegae in officio solutorio nullos adhuc ordines habere.

4. Hora 9. mat. ill. dom. supremus comes Majlat comitantibus husaris et dimachis germanis pariter equitibus, atque pluribus de comitatu per arcis forum intravit ecclesiam parochialem sacrum cantatum auditurus.

Ad noctem invitavit plurimos ex nobilitate pro souppé et saltu ad domum comitatensem.

November.

4. P. Gvardianus ivit Valpovam pro adprecatione juvenis baronis Caroli de Prandau, ubi episcopus noster sollemne sacrum in ecclesia parochiali decantavit et postea vexillum civium Essekinensium dimachorum benedixit.

17. Venit ill. dom. episcopus.

19. Ill. dom. episcopus tonsuram et quatuor minores contulit Dionysio Talson et Philippo Matkovich, s. subdiaconatus ordinem Georgio Rzeban et Gregorio Csevapovich, diaconatus ordinem Emerico Ljubissich et Joanne Pendl, presbyteratus ordinem Petro Beller, Narcisso Bekess, Laurentio Matos, Aloysio Oszvald at Placido Schrött, ex ecclesiasticis vero d. Germich.

27. Episcopus exivit ad inferiorem civitatem et in ecclesia parochiali dicta missa ante fores ecclesiae duas campanas benedixit.

29. Exivit episcopus sua sexiga ad inferiorem civitatem et ibidem intra missarum sollemnia consecravit RD. canonicum Georgium Sertich in abbatem s. Andreae de Visegrad et concionem dixit.

December.

2. Episcopus abiit Petrovaradinum et inde directe Budam staffetaliter evocatus pro conclusione dieta[!]

Annus 1808.

Januarius.

17. Administrator parochialis arcensis Johannes Jozepacz.

Majus.

14. Circa mediam 3. p. m. advenit regius princeps Ludovicus; comitabantur eumdem hussari comitatenses, nec non hussari et levis armaturae equites cives jam a Darda huc venientem. Venatorum autem chorus in foro eum cum musica transeuntem salutavit. Divertit pro hospitio ad „Album Lupum", ubi ab omnibus statibus et ordinibus salutatus.

15. Regius princeps abiit Petrovaradinum.

21. Milites regiminis Jellacsich abierunt ad Sirmium, stabum habentes Rumae; a meridie venerunt allii nempe regiminis Esterhazy.

Junius.

5. Celebrata fuit Mohacsini congregatio.

13. Perlecta fuit tabula familiae: Alexander Tomikovich gvardianus et protocollista, Antonius Resch director gymnasii, Adalbertus Womacska, Andreas Blaxevich, Paschalis Wermann, Mathias Shnedich vicarius et discretus, Gaudentius Rupert catecheta nationalium et excurrens Szarvasiuum, Wilhelmus Schmidt, Petrus Klasz, Georgius Rzebaun professor parvae, Petrus Balich, Casimirus Xirkovich, Ignatius Lovrich, Benedictus Dvorczak.

14. Cebebrata fuit sollemnis installatio excell. dom. comitis Emerici ab Eltz in supremum comitem comitatus Sirmiensis Valkovarinum. In qua et ego cum d. Johanne Matkovich, praefecto dominii Diakovae, eram.

16. Parochus superioris civitatis Peterka et capellanus hujas Kellek adsisstebant gvardiano.

Augustus.

1. Gvardianus fuit in prandio apud excell. dom. episcopum in domo Cambesiana et dictis rationibus suis de exigua mendicatione;

conventus Essekinensis obtinuit, ut in posterum parochiae: Verbica, Semelce, Gorjan et Punitovcae mendicatio pertineat ad conventum Essekiensem et hoc quidem coram RD-is canonicis et abbatibus Vori dioeceseos Zagrabiensis et Sertich dioecesis Diakovariensis atque coram domino Matkovich praefecto.

19. Eszterhaziana phalaux abiit Essekino Jaurinum.

20. Venit regimen Jellacsich Essekinum rediens Ruma et circumferentia illa Syrmii.

28. Dietae initium datum est Posonii.

September.

7. Hodie Posonii peracta fuit sollemnis coronatio suae Majestatis Mariae Ludovicae Beatricis in Ungariae reginam.

Annus 1809.

Januarius.

5. Hora 7. matut. excell. episcopus noster Mandich Zagrabiam cum suo ceremoniario et fiscali pro congressu abiit.

Martius.

1. Venit episcopus noster pro congregatione Essekinum.

10. Venit supremus comes Majlat.

Aprilis.

21. Episcopus denuo venit pro congregatione.

Majus.

His diebus exivit hic quoque et legebatur manifestum quoddam generalis Falafox[!] Hispani ad generalem Lefebura[!] Gallum, quod cum dignum sit, ut legatur, illud hic in impresso acceptum, custodiendum et conservandum posui.

12. Captivi Galli circa meridiem fere meri officiales Essekinum appulerant et per quarteria ad domos civium dispositi fuerunt. Capti sunt autem in pugna ad Gordonom[!] usque s a c i l l e[!]

Junius.

4. Celebratum fuit capitulum in conventu s. Antonii Bajae, in quo electus fuit minister Alexander Tomikovich, consultores vero: Bernardinus Leakovich et Leopoldus Kallinger.

7. Perlecta fuit tabula familiae: Mathias Shnedich gvardianus et protocollista, Antonius Resch, Adalbertus Womacska, Andreas Blaxevich, Paschalis Wermann, Wilhelmus Schmidt, Petrus Klasz, Georgius Rzebaun professor gramat., Placidus Schróth catecheta nationa-

lium; — Casimirus Xirkovich capell. loc. in Radikovcze, Samuel Steinfelder adm. in Szarvas, Ignatius Lovrich adm. Daljae et Erdőd. Benedictus Dvorzak sacell. Tenjae, Josephus Bogdanovich sacell. Csepini.

Augustus.

27. Excell. dom. episcopus Essekinum advenit pro installanda civitate regia.

28. Installatio liberae regiae civitatis Essek per ill. comitem de Maylath facta est. Regius dominus comes de Maylath ad ecclesiam parochialem pro invocando s. spirito[!] deductus est: decantavit episcopus solemne missae sacrificium. Terminato eodem itum ad domum civitatis, ubi privilegia regia perlecta et solemne jusjurandum a cuncto Essekinensi populo, tam illyrico idiomate proclamante domino parocho arcensi, quam germanice prelegente d. reg. fiscali Matkovich depositum est. Itum dein ad epulas in horto civitatis preparatas, plebe omnibus interea in campo abundante. Restauratio senatus facta est, ubi judex civitatis S. D. Baranyay, Csavrak senator, et capitaneus Fatz, Moler, Kermpotits, Joanovich et Siebaur senatores electi fuere. Tribunus plebis d. Fezmayer.

September.

29. Installatus in parochum arcis ARD. Joannes Josepacz.

December.

10. Ecclesia Tenjensis per excell. dom. Antonium Mandich benedicta est. Sequenti die excell. dom. episcopus Essekinum venit.

Annus 1810.

Januarius.

Hoc mense commissarius regius venit pro inquisitione cubiculorum claustri nostri et PP. Capucinorum, ratione hospitalis.

Februarius.

Hoc mense servabantur exequiae Tenjae pro defuncto Rocho Adamovich, fratre vicecomitis.

Majus.

30. Nassicis congregatio servata fuit.

Junius.

3. Perlecta fuit tabula familiae: Mathias Schnedich gvardianus et protocollista, Antonius Resch, Andreas Blaxevich, Adalbertus Womacska, Paschalis Wermann, Wilhelmus Schmidt, Petrus Klasz,

Georgius Rzebaunn, Placidus Schrott professor supplens ac catecheta nationalium; — Casimirus Xirkovich, Samuel Steinfelder, Ignatius Lovrich, Benedictus Dvorzak, Josephus Bogdanovich.

September.

18. Provincialis cum RD. Fabiano Parmacsevich, parocho inferioris civitatis Szarvassinum iverunt pro impositione primi lapidis.

October.

22. Tres compagniae granatariorum Petrovaradinum abiverunt. Eadem die Possega 4 compagniae pedestris militiae Jellachichianae venerunt.

23. Ex decreto regio clerici provinciae Bosnae Argentinae Possega Bajam pro studio philosophico dispositi.

December.

20. Placidus Schrott professor linguae hungaricae, sacrum cantavit.

Annus 1811.

Jauuarius.

29. Exorta discordia inter civitatenses officiales et cives inferioris civitatis ob domum cujusdam mercatoris injuste divenditam; quae in tantum jam elucubrata erant, ut certa militum manus ex arce missa fuerit, ad graeci ritus homines sopiendos cum armis; qui cum vidissent rem male geri, primos cives, domus suprafatae defensores, armis ad carceres usque commitati sunt: caeteri vero milites jussi eam domum custodire; cum autem res melius perspecta fuisset, milites ab ea custodienda dimissi erant.

31. Ill. dom. episcopus pro generali congregatione servanda advenit.

Martius.

9. Excell. episcopus venit pro solvendis ab excomunicatione quibusdam inferioris civitatis piscatoribus, qui Patrem castrensem regiminis Veenzan ausi erant gravioribus verberibus afficere.

15. Eadem die publicatio facta est decreti regii, quo denunciabatur valor bancalium et pecuniae cupreae usque finem Januarii anni sequentis duraturus: et quidem bancalis unius floreni aestimationem nanciscebatur 4 grossos; et sic porro de bancalibus majoribus singula quintam partem valoris sui retinuit. Cuprea vero moneta reducta fuit ita: medius florenus in conventionali pecunia valet 6 x. Quinque grossi ex cuprea moneta valent 3 x. Unus grossus porro ex cuprea valet $^3/_5$ x. Unus cruciger valorem accepit $^1/_5$ x. Bigros-

sarii, medii cruciferi nummi sunt extra omnem cursum positi. Eapropter solutio in pontibus regiis, teloniis, depositoriis salis in quinduplum aucta est.

Majus.

1. Prima inquisitio servata est generalis de tumulto in Januario praenominato inter cives inferioris civitatis et officiales civitatenses commessario inquisitionis domino Antonio Adamovich de Csepin, vicecomite, atque repraesentatio eorum missa ad regem.

10. Provincialis cum secretario pro congregatione facienda Radnam discessere.

26. Excell. dom. Josephus Hüller, comendans totius Slavoniae, prima vice qua talis huc advenit, in foro arcis ac omnibus officialibus salutatus, ubi et unum batalion militum eidem cum turcica musica parentabat et tandem ad ill. dom. comendantem arcis, dominum Pemler, introductus.

Junius.

1. Congregatio interimalis secunda servata est.

14. Perlecta fuit tabula familiae: Mathias Shnedich gvardianus et protocollista, Antonius Resch, Adalbertus Womacska, Andreas Blaxevich vicarius, Vilhelmus Schmidt, Petrus Klasz, Georgius Rzebaun, Placidus Setrótt, Liborius Zsaludy, Andreas Abramovich; — Paschalis Wermann professor emeritus et sacellanus Csepini, Casimirus Xirkovich, Samuel Steinfelder, Ignatius Lovrich adm. Daljae et Erdödini, Benedictus Dvorzak.

Augustus.

5. Excell. dom. episcopus dioecesanus venit ad conferendum cum ill. dom. supremo comite Maylath ratione comitiorum, quae indicta erant Posonii pro 24-a hujus.

25. Invitati sunt status et ordines pro comitiis Posonii celebrandis.

Annus 1812.

Martius.

4. Venit Paulus Gergurevich, capellanus praesidii.

Aprilis.

6. Ecclesia PP. Capucinorum in superiore civitate ex integro exspoliata fuit de nocte.

Majus.

15. Constellatio Jovis et Veneris ab astronimie[!] ante aliquod tempus

praedicta et 11-a hujus futura, hic observata est die ante notata, qua quatuor planetas convenisse, observavimus Jovem, Venerem, Lunam et terram.

21. Provincialis Nassicas, ascendit pro capitulo celebrando.

Junius.

4. Perlecta fuit tabula familiae: Antonius Resch gvardianus, Alexander Tomikovich exminister, Adalbertus Vomacska. Andreas Blaxevich sacerdos jubilarius, Petrus Klasz, Vilhelmus Schmidt, Damjanus Koch professor gramat., Placidus Schrott professor linguae hungaricae, supplens, Andreas Abramovich professor I-a human. et protocollista; — Casimirus Xirkovich, Samuel Steinfelder, Ignatius Lovrich, Mathias Shnedich sacellanus Csepini, Gerardus Tóth praefectus Herulorum et sacellanus Tenjae.

13. Solemne sacrum celebratum per ARD. Emericum Vitze, superioris civitatis parochum.

Julius.

Hoc mense tumultus prae atacti anno 1810. mense Jan. 29. finis impositus, depositis praecipuis officialibus dicti tumultus auctoribus.

Augustus.

Hoc mense instituebantur campamenta duorum regiminum: Jellacsich et hussarorum Radetzky pro exercitio generali servando.

November.

8. Septem clerici provinciae Bosnae Arg. ex mandato consilii regii locumten. Hung. Posega Quinque-Ecclesias 2, Illokinum 3, Vukovarinum 2 dispositi ad studia frequentanda.

December.

3. D. Antonius Adamovich de Csepin vicecomes qua commissarius regius intravit domum civicam ad peragenda negotia ante restaurationem liberae regiae civitatis hujus facienda.

29. Habita est restauratio l. r. civitatis hujus per commissarium regium. Hora 10. stipatus militibus equestribus et pedestribus civitatis ecclesiam hanc praesidii intravit; deinde domum civicam ingressus est ad restaurationem servandam: in qua in judicem civitatis electus Carolus Zengevall, ordinarius notarius comitatus Posegani; in capitaneum Alexander Csavrak. Electis aliis senatoribus et 40-a viris electis hora ½1 p. m. gratiarum actiones in ecclesia praesidiali Deo dictae sunt; item juramentum a novo judice civitatis editum.

Annus 1813.

Januarius.

18. Inceperunt nundinae quartales, in quibus propter caristiam durantem et introductam novam pecuniae bancalis formam adeoque ejus penuriam multi venditores pauci emptores fuere.

Februarius.

8. Episcopus noster Diakovarino advenit et sequenti die Petro-Varadinum discessit.

20. D, Juditha Adamovich, mater domini Antonii vicecomitis, Tenjae vivere desiit.

23. Csepini tumulata est.

Martius.

12. P. Antonius Resh, gvardianus et gymnasii Essekinensis director, qui officio professoris in scholis humanitatis 15 an., directoris vero 8. an. functus; vir certo magnae memoriae non solum apud FF-res suos, verum quoque apud saeculares; id insigni sua dexteritate in scientia praecipue physices consecutus est, ut surdis, coecis, contractis et aliis infirmitatibus laborantibus, ope machinae electricae, sanitatem restituerit et aliis pluribus miseris benefecerit: postquam itaque pluribus laboribus pro communi bono in charitate semper fraterna perfunctus fuisset, hac die, aetatis suae 53. mens. 11. dierum 11. cum dolore omnium in summa patientia vitae finem fecit.

25. In praesidentem nostri conventus electus est Alexander Tomikovich.

Aprilis.

5. Terraemotus, sui directione per longum Slavoniae tractum, vere sensibilis, accidit.

9. In una parte conventus PP. Capucinorum, ubi repositae erant 40 orgiae lignorum, incendium exortum est; quod, si fornix ruptus fuisset et nisi fenestrae omnes illius partis exceptis duabus, per quas aqua ope siringarum ad centenas fors urnas immitebatur, fortiter sedulitate hominum copiosorum — obstructae fuissent, toti parti civitatis illius exitium minabatur. Continuis octo diebus cura et labore maximo civium extinguebatur.

Majus.

3. Advenit Diakovarino excell. dom. episcopus noster et Vienna ill. dom. comes Josephus junior Majláth de Székhely, s. c. et r. a.

m. camerarius, consiliarius aulicus et ad excelsam cameram imperialem atque caesareo-regiam aulicam referendarius, necnon hujus comitatus supremus comes ad servandam congregationem generalem et restaurationem comitatensium DD. officialium.

6. Habito apud excell. dom. episcopum prandio ill. dom. Majlath in negotiis suis Wörotzam et episcopus Diakvarinum discessere; iterum pro laboribus comitatus ultro continuandis reversuri.

13. Episcopus socio d. Eltz Emerico, supremo comite comitatus Syrmiensis Diakvarino et d. Majláth Vörotza Essekinum reversi sunt.

Restauratio comitatus non est servata, sed expetitum per supremum comitem a statu tam politico quam ecclesiastico, quantum quis conferre possit, ad sublevandam miseram regni conditionem.

20. Tertia phalanx (vulgo batalion) regiminis Jellacsich Vetero-Gradisca cum Turcica musica, quae extra muros arcis una cum stabalibus officialibus obviam ipsi processi sunt, arcem intravit 11-a mat., e quibus meliores selecti et duabus phalangibus adnexi, ad bellum proficiscentes; alii vero pro vigiliis in arce detinentur.

21. Excell. dom. Josephus Hüller, magnae crucis Theresianae commendator, armorum praefectus (Feldzeugmeister) et gubernator omnium regiminum Slavoniae, in negotio regim. Jellacsich cum episcopo nostro advenit: adspectatus est a toto regimine Jellacsich cum turcica musica in foro, ab officialibus hussarorum regiminis Radetzky, atque a Gabriele Hertelendi campi mareschallo locumtenente et Dominico barone Vetséy generali.

23. Servata per episcopum nostrum sub tentorio militari ante sss. Trinitatem in foro hora ½5-a sacro militari, sub quo omnes praefati generales et regimen Jellacsich intererat. Dictum regimen juxta mandata Quinque-Ecclesias profectum est et inde ultro ad dispositiones supremi consilii bellici progressurum ad bellum gerendum contra quem (vel Russum vel Gallum) omnes ignorant.

Eadem die tertia phalanx regiminis Saint-Julien ad vigilias in praesidio servandas.

Junius.

6. Celebrata est intermedia congregatio Földvarini sub praesidio Coelestino Schneider provinciali.

10. Perlecta fuit tabula familiae: Alexander Tomikovich gvardianus, Adalbertus Vomacska professor, Andreas Blaxevich professor, Placidus Schrott professor, Vilhelmus Schmidt professor, Petrus Klasz professor, Damjanus Koch professor, Andreas Abramovich professor,

Raphael Lopatka, Casimirus Xirkovich, Samuel Steinfelder, Ignatius Lovrich, Mathias Shnedich, Gerardus Toth, praefectus Herulorum Tenjae.

13. Sacrum decantavit Fabianus Parmacsevich, parochus civitatis inferioris.

24. In civitate inferiori s. Corporis Christi octava celebrata est cum processione per RD. Nicolaum Pinterovich parochum Gorjanensem, vicearchidiaconum et canonicum tit., qui eadem die Fabianum Parmacsevich ut parochum installavit.

29. Tertia phalanx reg. Saint-Julien Petrovaradinum discessit, ubi se cum aliis phalangibus conjunget et ad bellum proficiscetur.

30. Cives, in defectu militum, arcis vigilias servare coeperunt.

Julius.

3. Reg. Brodiense advenit, quod versus Italiam ad bellum proficiscitur.

4. Idem regimen duce colonello Francisco de Veinzirl versus Quinque-Ecclesias profectum est.

6. Regimen hussarorum Radetzky ducente Antonio comite Starhemberg et ejusdem regiminis colonello hinc versus Petau in causa belli contra Gallos gerendi discessit.

Eadem die regimen Petro-Varadinense huc advenit.

7. Duce colonello reg. Petro-Varadinense Kanixam versus discessit.

Augustus.

1. Haec dies nobis fautrice numinis dextra, fortunata illuxit. Condictum enim erat, ut exercitus pars una cum duce supremo armorum praefecto d. Josepho barone Hüller, Zagrabiae congregata, 23-a hujus Illyricum, quod statim trans Savum in ea regione initium summebat, hostili modo intret: hoc non ignorans imperator Napoleon Bonaparte per publicum nuntium litteras generali suo Carlostadii commendanti deferri jussit, quibus ei significabat, ut quo ocyus milites paratos pro bello habeat et nobis intrantibus fortiter opponat; interim nuntius hic litteras has non Carolostadium ad Gallos, sed Zagrabiam ad nostros detulit; e quibus, cum nostri mentem imperatoris Galliarum intellexissent, tempus praeoccupandum rati, non 23-a (ut convenerunt), sed hodierna die feliciter Illyricum intrarunt, ubi Gallos ad pugnam gerendam imparatos invenerunt et sic per aliquot dies magnam Illyrii partem absque profusione sanguinis occuparunt.

19. Prima itidem pugna inter Gallos, Russos cum conjunctione

Borussorum ad limites Borussiae feliciter pro Russis atque Borussis habita est et Gallus successivis pugnis usque ad Drezdam retrusus, quae fortis arx est in Saxonia et finibus Bohemiae.

September.

Hoc mense pugnae feliciter continuabantur adversus Gallos in Illyrio, quibus expugnatae et in potestatem nostram devenerunt arces sequentes: Goritzium, Villachum, Tergestum et Labaci suburbia occupata, arx vero ipsa fortiter obsessa. Circa finem mensis ex expugnatione praenominatarum arcium captivi milites Galliarum imperatoris, natione Itali, huc 600 advenere.

October.

18. Hac die memorabilis clades[!] nobis profecto prospera ad Lipsiam accidit. Generales campi mareschalli tres, generales alii 13, tormenta 250 et aliorum militum Gallicorum millia 45 captivorum, in nostram potestatem venere.

Hoc etiam mense plures captivi Galli Labaco expugnato venerunt vel ut hic maneant, vel ut aliorsum transponantur.

November.

21. Benedictio neo-erectae ecclesiae Szarvasiensis solemniter celebrabatur per Fabianum Parmacsevich vicearchidiaconum districtus Essekiensis, qua talem die 4-a hujus renunciatum.

December.

26. Hora ½3-a p. m. terraemotus hic fortassis 50 annorum intervallo non ita fortis, ut omnia, ad instar tormenti maximi sonum, contremuerint, accidit.

Hic mensis admodum tristis erat ob frequentiores pluvias et vias inpracticabiles, luto alioquin immenso infectas.

Annus 1814.

Januarius.

3. D. Carolus Zengevall, comitatus Posegani emeritus ordinarius notarius, quatuor comitatuum assessor et hujus l. r. civitatis judex, mortuus est 31. Decemb. 1813. et hac die sepultus est.

10. Restauratio in domo civica ob denatum judicem supra nominatum servata est per d. vicecomitem, qua in judicem substitutus est d. Alexander Csavrak, in capitaneum d. Paulus Fösmeier et in tribunum plebis d. Bruzvik — substituti sunt.

Februarius.

Mentionem de morte d. Joannis Nep. Jankovich de Csalma, quae contigit die 8. Novemb. 1812. nullam feci, quia adhuc tunc mors ejus pluribus suspiciosa videbatur: modo quoniam constat, eumdem d. Jankovich comissarium provincialem per quemdam luridum e superiore civitate Kankovich, qui cum banda plurium e suprafata civitate hominum furta jam prius et in domo comitatensi et in officio salis atque alibi faciebat de nocte consentiente dicti domini ephebo suffocatum esse; historiam crudelis facti ad perpetuam memoriam, continuo deducendi in animo sumpsi.

Martius.

2. Alexander Tomikovich, gvardianus, director hujus gymnasii per sup. directionem Zagrabiensem renunciatus est.

5. Cum dictus latro Kankovich fassus aperte fuisset âse praenominatum Jankovich, compressis naribus et ore atque (cujus veniam postulo) ipsis virilibus, suffocatum fuisse; ipse se 7-a hujus in carceribus inferioribus suffocavit. Habita 8-a hujus corporis anatomia, dicitur opio sibi vitam absumpsisse.

Junius.

6. Cecebrata est secunda intermedia congregatio capitularis, ex qua per gvardianum sequens tabula conventus nostri allata est: Alexander Tomikovich gvardianus, Adalbertus Vomacska, Andreas Blaxevich, Stephanus Brizovacz vicarius et communitatis magister, Vilhelmus Schmidt, Petrus Klasz, Damianus Koch, Placidus Schrott linguae hungaricae professor, Andreas Abramovich protocollista; — Casimirus Xirkovich, Samuel Steinfelder, Ignatius Lovrich, Josephus Bogdanovich, Gerardus Toth praefectus herulorum Tenjae.

Epigramma, post devictum imperatorem Napoleonem et ad insulam Ilvam relegatum ab erudito quodam Magnovaradinensi factum, hoc loco dignum esse censui:

Die age! Mavortis quae Te imperante patebant
Aedes, cur mensis clauserit ima dies.
Martii, quem proavi Marti voluere dicatum:
Te quoque Napoleon Caesareumque caput?
Scilicet et mensem lux ultima sustulit, et Te
Martii, quem vicit Mars Deus ipse Tuus.
Bellis jam missis, Ilvensi in litore sistas!
Praeceptis rigidis consona vita, ruit!

Ill. dom. comes Emanuel Csáky in elegantissimo suo horto memoriae Napoleonis monumentum posuit cum hac inscriptione:

Foricitate bellua vel fulmina deus
Homo nunquam
Sideris tandem occasu mortalis monitus
sortis
Fragile caelestis instrumentum irae
Nunc objectum
Post fata mors nescius
Horribilem cujus excidio moliebatur
Immortalitatem superstruere
Flentes humani generis
Sui socum modo nominis strage
lachrimas abstersit
Mense Aprili MDCCCXIV.

Quoniam de adventu pontificis Pii VII. ad suam civitatem mense Majo nihil certi habebatur; hincce omnibus veritatis indiciis fultus modo ponere non dubito, s. Patrem tandem e deplorata ab omnibus captivitate gallicana in comitatu unius legionis Hungariae Radetzky modo principi regenti Augliae oblatae 24-a Maji solemnem ingressum in urbem Romam habuisse.

Parisiis reditus et solemnis ingressus Majestatis imperatoris et regis Nostri Francisci I., Gallorum domitoris atque pacis in universam Europam revectoris, hac die Vindobonam habitus fuit. Laetitiam de viso reduce victorioso optimo principe non Vindobonensium solum, sed et omnibus totius monarchiae confluentium hominum calamus describere non potest, praesentem oportuit esse et sentire. Extraneorum pro videnda hac solennitate, quantum ex relatione constat, ultra 40.000 aderant.

Julius.

21. Semlino scribitur. Belgradi orta pestifera lues quartum jam adtigisse gradum, cujus causa ingens cestus esse putatur. Christiani omnes silvas petunt, sed quia et hic aliqui pereunt, ultra se recipiunt. Lues haec etiam in Bosniam se insinuat.

Majestas imperator et rex excell. dom. Josephum Klobuszicky, in re hac insigniter versatum denominare dignabatur, sub cujus ductu omnia sapienter constituantur, ne malum hoc in caram nostram patriam se insinuet et apud nos grassetur.

31. Suprafatus dominus advenit et postquam aliquot diebus hic quievisset, Zemlinum discessit.

Augustius.

7. SS. Pater Romae ad Jesuitarum ecclesiam concessit, in qua assistentibus cardinalibus sacrum celebravit, post quod Bullam legendam curavit, qua ss. Pater in suo pontificio statu societatem Jesu restituit illique priora bona concedit.

September.

8. Dravus fluvius lecto suo relicto extra ripas evagatus est adeo, ut a memoria hominum non magis. Pagi majus et minus Darda, Eugenii pagus, Bellye, Kopacs et Dárocz lacui similes erant. Ingentia itaque illata damna frugibus, foeno et domibus ultra 1000 centenarii mellis ablati. Homines vix in superioribus tabulatis suam invenerunt salutem. Depositorium salis, nisi salis perceptor et urbanus tribunus omnem adhibuissent operam, aeque praeda futurum erat aquae.

Pace interimali post occupatos Parisios et Ludovicum XVIII. gallico throno repositum Parisiis 3-a Aprilis conclusa, statutum est, ut congressus pacem universalem totius Europae respiciens Vindobonae in Austria servaretur: ad quem primarii ministri omnium Europae aularum plena agendi potestate praediti mitterentur. Interim et ipsi in Europa regnantes, ut congressum hunc sua praesentia condecorarent, invitati sunt.

November.

1. Congressus Vindobonae celebrari coepit.

Annus 1815.

Januarius.

11. Excell. dom. Antonius Mandich, episcopus Diakovensis vel Syrmiensis, insigni ordinis s. Stephani commendator, consiliarius, anno aetatis suae 75. episcopatus 9-no, post infirmitatem octo dierum ex inflammatione pulmonum promanantem supremum diem clausit in episcopali sua residentia Diakovarini hora 4-ta pomeridiana.

Martius.

20. Napoleon Bonaparte, foedifragus, perjurus, sacrilegus Dei contemptor, postquam jam a mense Septembri anni prioris ex insula Elba se cointelligenter cum mareschallis, hominibus seditiosis et pessimis libertinis habuisset; die 26. Februarii anni hujus ex Elba profugiens ope alicujus navis die 1-a Martii ad Antibes in continentem descendit et tandem per Gratianopolim, Lugdunum cum exigua suorum manu proficiscens, ubique tamen accedentibus ad eum

mareschallis et generalibus gallicis cum suo exercitu, hodierno die intra jubilum militum, nequaquam autem civium Parisios ingressus est.

Hac eadem die matutino tempore declaratio congressus Vindobonensis Parisios pervenit, qua Bonaparte ut invasor modo throni gallici, rebellis et hostis Europae totius declaratus, adeoque contra quem nunc tota Europa pugnandum habet.

24. Ex stativis suis movens legio pedestris Nugent ad Rhenum contra Galliam hac die huc venit.

Aprilis.

3. Copiae nostrae versus Galliam ad Rherum diebus hisce profectae sunt et quidem 6-a hujus legio Brodensis, 7-a velites, 9. legio Petrovaradinensis per urbem nostram transiverunt.

15. Germanico-banalis legio transiit, quam post aliquod tempus Valachico-banalis sequuta est.

Junius.

4. Capitulum Illokini habitum est, in quo pro ministro provinciali electus est Joannes Balatovich, pro consultoribus: Stephanus Orsich et Bernardus Makay.

8. Tabula hujus familiae: Alexander Tomikovich gvardianus, Adalbertus Vomacska, Stephanus Brizovacz, Vilhelmus Schmidt, Petrus Klasz, Damianus Koch, Placidus Schrott, Andreas Abramovich protocollista; — Samuel Steinfelder, Ignatius Steinfelder, Josephus Bogdanovich, Gerardus Toth praefectus Herulorum Tenjae.

Julius.

19. Copiae nostrae ac foederatorum sub ductu principis Schwartzenberg Parisios ingressae sunt.

Ill. dom. Antonius Adamovich de Csepin, multis annis officio vicecomitis hujus comitatus functus, die 8. Maji administrator officii supremi comitis creatus.

September.

11. Restauratio civitatis nostrae praeside commissario Antonio Adamovich habita est, qua in judicem electus est Stephanus Moszlovacz prius exactor comitatus, in capitaneum Alexander Csavrak, in tribunum plebis N. Brunczlich; senatores autem in praesidio, superiori et inferiori civitate sunt: Moler, Kermpotich, Fösmeyer, Joanovich, Csavrak, Stich. Ordinarius notarius electus est Constantinus Bozda, fiscalis vero Mathaeus Petrovich.

October.

16. Napoleo Bonaparte ad insulam s. Helenae cum suis adpulit.

December.

21. Una phalaux regiminis Petrovaradinensis e bello redux huc advenit et sequenti die Petrovaradinum iter suum prosequuta est.

22. Ad cautelam habendam praeservandae civitatis nostrae a malo pestis undecim domus in superiori civitate et duae in inferiori clausae sunt ob communicationem cum contra-agente officii salis Vetero-Gradisca habitam, qui in negotio suo Essekinum proficiscens, Neo-Gradiscae in lecto apud quendam amicum noctem egit, in quo paucos ante dies certa persona peste infecta nocturnae quieti indulsit. Clausura praeattactis domibus in 21-am diem assignata est.

30. Duae phalanges e hussaris e bello reduces advenerunt.

Annus 1816.

Januarius.

12. Domus priori mense clausae hodie cum solatio omnium, quia commissio omnes animas in domibus illis sanas deprehendit, apertae sunt.

19. Velites ad propria redeuntes huc advenerunt.

Eadem die generalis Vlashich pro brigada supra hussaros regiminis principis Lichtenstein assumenda advenit.

Diebus his intelleximus ill. dom. Emericum Raffay, electum episcopum Pharensem, abbatem infulatum s. Margarethae de Bela in regno Slavoniae et de Triszkay cathed. ecclesiae Zagrab. praepositum majorem et canonicum archidiaconum Gorensem et Zagrabiensem ac priorem Auranae, protonotarium apostolicum necnon excelsae tabulae septem-viralis ac 4-or comitatuum tabulae judiciariae assessorem, philosophiae et theologiae doctorem, per suam majestatem a die 3-a hujus episcopum Bosnensem seu Diakovarensem et Syrmiensem benignissime esse resolutum.

Hoc mense nundinae ad festum SS. Fabiani et Sebastiani celebrari solitae non erant ut alias et ferme nullae; ob illam suspicionem praememoratam pestis per regnum interdictae fuerant.

Februarius.

8. Clerici provinciae Bosnae-Argentinae per excelsum consilium hungaricum huc pro frequentatione 1-ae humanitatis scholae dispositi advenerunt.

Majus.

24. Regimen pedestre l. baronis Hiller, quod hic cum suo stabo manet, solemniter praesidium ingressum est: post Avangard militare regiminis ibat civilis militia venatorum cum sua Turcica musica; dein sequebatur regimen ipsum cum sua turcica musica duce vicecolonello Lutter, comitante generale Vlassits; post regimen hoc claudebat pompam civilis militia nationalis cum turcica sua musica; qui omnes modo nominati in foro unum quadrum fecerunt et post salutationes ad invicem factas dissoluti sunt.

31. Stabus regiminis hussarorum principis Lichtenstein, qui stationem suam in superiore et inferiore civitatibus habet, duce comite Ferdinando Zichy advenit.

Junius.

3. Bene meritis regiminis Hiller in bello Italico-Neapolitano militibus, nempe duobus vigiliarum magistris, uni corporali et duobus gregariis praesentibus in solemnitate sua duabus phalangibus post orationem per supremum vigiliarum praefectum Nagy illyrico et hungarico idiomate ad milites habitam, a generali Vlassich in foro hic 5 numismata argentea distributa sunt.

4. Congregatio capitularis Essekini celebrata.

8. Tabula familiae:

Omnes iidem, qui praeterito anno.

18. L. R. civitas Essekinensis omnes officiales legionis Hiller solemni coena in horto civico in contestationem in hanc legionem amoris excepit.

September.

27. Ill. dom. Carolus Emericus Raffai prima vice Essekini in urbe superiori adiit, in domo l. baronis de Braundau descendit, ubi ab omnibus adsalutatus fuit. Die 28. Diakovarinum discessit, ubi a toto v. capitulo exceptus.

October.

8. Habebatur restauratio comitatus sub praesidio Antonii Adamovich de Csepin. Electus in vicecomitem ordinarium Josephus Salopek, in substitutum Antonius Dellimanich, ordinarium notarium Antonius Hegedős. P. Alexander Tomikovich tabulae judiciariae assessor denominatus est.

Annus 1817.

Januarius.

25. P. gvardianus sacrificium missae in ecclesia solemne obtulit pro gratiarum actione, quod eadem 75 annum complevit.

Majus.

19. Földvarini congregatio celebrata.

Junius.

5. Tabula familiae perlecta fuit: Bonaventura Lukacsevich gvardianus, Alexander Tomikovich, Philippus Matkovich comunitatis magister, Adalbertus Vomacska, Vilhelmus Schmidt, Petrus Klasz, Damianus Koch, Placidus Schrott, Justinus Tanos professor supplens; — Josephus Bogdanovich sacellanus Csepini, Gerardus Toth.

Julius.

1. Episcopus Raffay pro generali congregatione advenit.

13. Magnum incendium in pago Rethfalu exortum.

September.

14. P. Tomikovich director et P. Klasz professor pro examinandis comitibus Pejacsevich Rethfalinum exierunt. Pro fatigiis resolvit ill. dom. comes conventui 10 orgias lignorum et 20 metretas tritici.

October.

9. D. Elias Lekich per gvardianum provisus mortuus est et in crypta nostra tumulatus. Legavit conventui partem suae substantiae. Praeterea 6 pro studiosis Essekinensibus 3000 fl.

Annus 1818.

Martus.

26. P. Alexander et P. Klasz Tenjam pro examine heruli Adamovics exiverunt.

Majus.

26. Serenissimus dux Albertus de Saxen-Teschen hora 12. Bellyam advenit, ubi in arce sua descendit. P. m. arcem Essekinensem visitavit.

Junius.

3. Brodio capitularis congregatio.

6. Advenit episcopus Raffay in urbe superiori sacramentum confirmationis administrans; die sequenti in praesidio confirmat. Quo terminato ad ecclesiam nostram concessit, gymnasium invisit data juventuti scholasticae exhortatione.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich guardianus, Stephanus Brizovacz comunitatis magister, Vilhelmus Schmidt professor, Petrus Klasz professor, Damianus Koch professor, Placidus Schrott professor, Florianus Draxich professor gramm., Justinus Tanos supplens professor linguae hung; — Josephus Bogdanovich sacellanus Tenjae, Gerardus Toth sacellanus et praefectus heruli.

September.

19. Ser. archidux Ferdinandus, per regnum Hungariae supremus armorum praefectus, visitatis per Hungariam et Banatum arcibus Temesvarino Petrovaradinum, inde per confinium Petrovaradinense et Brodense Essekinum ho 10. mat. advenit in comitiva excell. dom. armorum praefecti Siegenthal, cui legio hussarorum Lichtenstein et pedestris legio Hiller obviam processerunt.

30. Princeps discessit et Belljae in dominio ducis Alberti jentaculum sumpsit et perlustrato castro iter suum Budam versus prosequutus est.

October.

9. Alexander Tomikovich, exminister provincialis, actualis conventus gvardianus, necnon gymnasii director, quinquagesimum sui sacerdotii annum oblato deo solemni missae sacrificio celebravit. Interfuerunt baro Pemler, generalis Novak, colonellus Kinsky, comes Esterhazy et multi allii ex omnibus statibus.

Annus 1819.

Januarius.

24. Zagrabiae venerabile capitulum uno membro imminutum est. Die 19. vivere desiit RD. Josephus Domin, canonicus et philosophiae professor olim in universitate Pestinensi.

Februarius.

4. Post evolutum consuetum tempus liberae hujus regiaeque civitatis magistratus restauratio habita fuit sub praesidio denominati pro actu hoc regii commissarii d. Antonii Adamovich de Csepin, actualis camerarii, aulici consiliarii et comitatus Veröczensis officii supremi comitis administratoris. Postquam pro actu hoc et amplis. magistratus in Oeco curiae et electi cives in suo comunitatis cubili convenissent denominata ex utrique deputatio ad d. regium commissarium concessit, eundem ad suscipiendam restaurationem invitatura atque ad curiam civicam deductura, ante quam hungaricae civilis militiae et

divisio venatorum civium festivo in adparatu stabant. Adveniens in curiam commissarius post dictam brevem sed magni ponderis orationem, totus ille conventus, cui se adjunxerunt generales stabales et alii superiores officiales, multi ex statibus provinciae Veröczensis in parochialem ecclesiam processit spiritus s: gratium[!] invocaturus. Et hac quidem ordine: Praecessit divisio venatorum civium, sequebatur civilis turma equestris constans ex uniformi veste indutis dimachis, hastatis et hussaris, tum electa comunitas. Post divina reditum eodem ordine ad curiam civicam. Ipse restaurationis actus ita habebatur: data a r. commissarium[!] excelsi consilii intimata lingua latina, germanica et illyrica lecta fuerunt; dein judex Stephanus Moslovacz, civitatis capitaneus Alexander Csavrak et hactenus senator surrogatus Joannes Joanovich ita etiam tribunus plebis Franciscus Brunzlick, surrogatusque exactor Franciscus Svoboda officia sua deposuerunt. Post haec undecim, qui deerant ad exteriorem senatum electi fuerunt, tum ad magistratum processum eligendum. Pluritate votorum surrogatus senator Joanovich actualis senator electus est, d. Csarvrak qua civitatis capitaneus et meritissimus d. Moszlovacz qua judex, ceterique in suis officiis confirmati fuerunt. Terminata omnino restauratione ad ecclesiam processerunt decantatione Ambrosiani hymni interfuerunt. Horis meridianis in horto civitatis opiparum praudium paratum fuit.

13. Habitus fuit accessus persici legati Mirsa Abul-Hassen ad Majestatem.

Aprilis.

13. Advenit Vukovarino Dominicus Kirchmajer pro professore.

Majus.

30. Celebrata fuit congregatio capitularis Budae.

Junius.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich guardianus, Petrus Klasz, Josephus Bogdanovich, Damianus Koch, Placidus Schrot, Florianus Draxich, Dominicus Kirchmajer, Justinus Tanos; — Vilhelmus Schmidt praefectus heruli Dardae, Gerardus Toth praefectus heruli Tenjae, Stephanus Bizovacz sacellanus Csepini.

Annus 1820.

Januarius.

26. Advenit praesul noster dioecesis lites intra parochum praesidii et magistratum civicum ratione decimae compositurus; ut parochus

presidii non amplius decimam, sed octingentos florenos con. monetae accipiat.

Majus.

20. Celebratum congregatio in conventu s. Crucis.

Tabula familiae eadem, quae praeterito anno.

Julius.

10. Episcopus noster gymnasium invisit.

September.

11. Ill. domina comes Catherina Pejacsevih obiit et in ecclesia parochiali sup. civitatis tumulo illata, mater amabilis novem prolium.

November.

1. Vinkovczii caes. reg. gymnasium ad Austriacorum erectum est.

December.

2. Duae centuriae reg. Gradiscani abierunt, quibus altera die aliae duae successerunt.

Annus 1821.

Januarius.

10. Habita fuit restauratio magistratus absque interventu commissarii regii. Judex electus est Josephus Kermpotich, capitaneus Csavrak. Senatores: Stephanus Moslovacz, Götzinger, quia duo senatores in praejudicium privilegii restauratio hacc per excelsam cameram annulata.

14. Pons ligneus in Dravo per injuriam nautarum nimium aggesta glacie perruptus corruit et molis in rippa[!] alligatis magnum damnum intulit.

Februarius.

14. Comes Pejacsevich Sopronii mortuus Essekinum adlatus in crypta parochiali sup. civitatis tumulatus est.

Junius.

4. Radnae celebratum fuit capitulum, in quo minister provincialis electus est Georgius Csevapovich, consultores: Daniel Papsó et Andreas Lischevich.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich guardianus, Petrus Klasz, Joannes Markotich comunitatis magister, Damianus Koch, Placidus Schrott, Florianus Draxich, Dominicus Kirchmayer, Justinus Tanos; — Vilhelmus Schmidt, Gerardus Toth, Stephanus Bizovacz.

September.

20. Aedificium gymnasiale cum indulta excelsi consilii reparari coeptum.

October.

28. Incendium in inferiori civitate exortum, 11 domus flammis absumptae sunt. Infelicibus his ill. dom. episcopus tunc hic existens cuivis 10 metretas tritici et ligna aedilia resolvit.

November.

23. Navis vaporaea ad rippam[!] Dravi consistens submersa est.

December.

11. P. Petrus Klasz accepit decretum, quo gymnasii director declaratus.

Annus 1822.

Februarius.

Hoc mense Dravus ita decrevit, ut pons Romanus sub Trajano imperatore constructus ad forum pscatorium in inferiori civitate conspici potuerit.

Martius.

23. D. Stephanus Moszlovatz, emeritus judex civitatis et actualis senator, mortuus est et in crypta nostrae ecclesiae sepultus est.

Majus.

27. P. Petrus Klasz, gym. director, Diakovarinum per supremum studiorum directorem comitem Sermage evocatus, discessit.

Junius.

6. Advenit supremus director Sermage.
7. Scholas nationales visitavit.
8. Gymnasium
9. Processionem theophoricam in superiori civitate duxit.
16. Congregatio capitularis Mohacsini.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich guardianus, Petrus Klasz, Joannes Markotich, Damianus Koch, Placidus Schrott, Florianus Draxich, Dominicus Kirchmayer, Justinus Tanos, Petrus Peska; — Gerardus Toth, Stephanus Bizovacz.

Julius.

25. Majestas altissima rescripto dto 5-a Julii partes Illyrii trans-

savanas per invasionem Gallorum a corona Hungariae avulsas iterum regno Hungariae incorporari gratiosissime dignita[!] est.

September.

7. Posonii s. synodus nationalis hac die per praeliminarem congregationem in palatio primatiali hora 9. mat. habitam inchoata est, in qua cels. princeps habito nervoso sermone ordinem in sessionibus observandum constituit.

October.

16. Ultima s. synodiali[!] sessio celebrata fuit.

November.

5. Solemnis actus reunionis partium Croaticarum ab anno 1809. a regno avulsarum Zagrabiae per excell. d. comitem Josephum Majlath peractus est.

Annus 1823.

Martius.

1. Constantinopoli. Magna hujus metropolis pars fatali incendio deleta est. 4000 aedium et fornicum, 60 moschae flammis absumtae sunt.

Junius.

11. Celebrata congregatio capitularis Sarengradini.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich guardianus, Petrus Klasz, Adamus Marich vicarius, Damianus Koch, Placidus Schrott, Florianus Draxich, Dominicus Kirchmayer, Justinus Tanos, Antonius Pesska; — Vilhelmus Schmidt Dardae, Gerardus Toth Tenjae, Stephanus Bizovacz Csepini.

De congregatione hac id memoratu dignum, quod praeter consultorii Patres etiam dom. supremus comes ab Elz et vicecomes Josephus Parcsetics nec non abbates: Carolus Pexorich et Marcus Kovacsevich, vicearchidiaconi: Lukacsevich et Stanich eandem praesentia sua decorarunt.

Julius.

30. Missa sunt exemplaria operis, quod ita quidem industria P. Georgii Csevapovich, actualis ministri provinciae s. Francisci Capistranae prodivit sub titulo synoptico memorialis cathalogus observantis minorum s. Johannis a Capistrano, olim Bosnae Argentinae a dimidio seculi XIII. usque recentem aetatem ex archivo et cronicis ejusdem recusus.

Anuus 1824.

Januarius.

19. Visus est cometa.

Majus.

20. Archidux Carolus Ludovicus cum duce Nassoviae ad dominium Bellja ad praedium Laak advenit. Altera die lustrata parte sui dominii, Essekinum advenit. Secunda die Petrovaradinum concessit.

Junius.

6. Celebratum capitulum Budae, in quo Petrus Becker omnium votis provincialis electus est. Consultores: Joannes Pendl et Tobias Pustaich.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich guardianus, Petrus Klasz, Damianus Koch, Placidus Schrott, Bonifacius Mojeczky prof. sup. linguae hung., Florianus Draxich, Hugo Kovacsevich, Antonius Pesska; — Gerardus Toth, Stephanus Bizovacz.

September.

30. Obiit Florianus Draxich, professor II-ae humanitatis, poeta laureatus.

November.

Pons supra Dravum sumptibus Majestatis constructus, mense priori per architectum d. Klopfinger praesentibus ex omni statu viris honoratioribus intra fragorem tormentorum installatus fuit.

Annus 1825.

Martius.

19. Dignabatur Majestas d. Antonium Juranich electum episcopum bosnensem benignissime denominare episcopum Jaurinensem.

Julius.

7. Celebrata est Földvarini congregatio capitalaris.

Tabula familiae: Alexander Tomikovich guardianus, Petrus Klazz, Damianus Koch, Placidus Schrott, Stephanus Bizovacz, Angelus Kimpek, prof. gramat., Bonifacius Mojeczky, Hugo Kovacsevich, Antonius Pesska; — Gerardus Toth.

Julius.

6. Princeps D. Miguel Lusitaniae hora 2. p. m. advenit et visis omnibus memorabilibus altera die Quinque-Ecclesias discessit.

September.

12. Placidus Schroot, qui sedecim annos in qualitate linguae hung. et ordinarii humanitatis professoris hic exegit, in congregatione 7. Julii gvardianus et gymnasii director resignatus Mohacsinum discessit.

Annus 1826.

Februarius.

1 Ill. d. liber baro Fornay, comissarius regius civitatis Essek pro investigatione et disponenda futura magistratuali restauratione advenit.

Martius.

19. Supremum diem obiit d. Ignatius Novak generalis et arcis commendans.

Junius.

6. Congregatio capitularis Essekini servata.

Tabula familiae: Petrus Klasz gvardianus, Alexander Tomikovich, Damianus Koch, Stephanus Bizovacz, Anselmus Blaxevich prof. gramat. et protocollista, Eugenius Majerick prof. II-ae hum., Joannes Loncsarevich prof. gram., Antonius Pesska prof. I. hum., Andreas Rasztovich prof. gram. ac litteratura[!] hung.; — Gerardus Toth.

December.

31. Novissimus anni 1826 et primus 1827. dies vere erant gaudii et intimi solatii dies, quibus nempe ill. dom. Emericus Carolus Raffay, dioecesis Diakovarriensis venerantissimus episcopus et almae provinciae s. Joannis a Capistrano syndicus apostolicus, quinquagesimum sacerdotii sui Jubilaeum sanus et incolumis, plenusque vigore pro totius venerabilis cleri at populi fidelis maximo solatio celebravit. — Postquam is paulo ante jubente augustissima Maria Theresia cathedram logicae et metaphysicae in regia academia Zagrabiensi adsumsit, anno 1776. mense Decembri in presbyterum ordinatus fuit atque ab hoc tempore per medium saeculum in re literaria et vinea domini cum benedictione operabatur. Ex amore et profunda veneratione, qua in illum erant, ad splendidiora reddenda solemnia haec omnis status et conditionis, civilis et militaris, ecclesiastici aut ipsi aut per deputationes convenerunt vota sua depromentes nihil deterriti lutosissimis viis tempestateque pessima. Sed etiam subditelares communitates seniores suos exmiserunt gratiosissimo suo Domino pro innumeris beneficiis homagialia vota depromturos gratumque suum animum contestaturos.

Annus 1827.

Martius.

25. Milites legionis Duka ad alias arces dispositi abierunt, in quorum locum venerunt praesidiarii legionis Radoshevich.

Junius.

15. Furor Dravi excrescentis hoc mense in tantum desaeviit, quod relicto lecto suo per campos latissime patentes, ita se diffuderit, ut nihil nisi unum mare undequaque cernere erat; vehementiae tantae erat, quod pontem ad Coronam et pontem Beljensem ex fundamentis evulserit et ex integro destruxerit, homines foeno maxima necessario pabulo equorum et pecorum totaliter privaverit, plura aedificia, partim domus partim reclinatoria vi sua solo aequaverit aliaque innumeralia mala intulerit — tristis recordatio profecto anni 1814. et inaudita strages, quam deus a nobis avertere dignetur.

30. Venerunt ex Bosnia PP. Elias Starcsevich et Ambrosius Martich pro imprimendo opere arithmetico idiomate illyrico.

Augustus.

1. Nocte 12. hora exortum est incendium in platea penes d. Stöger, in quo 11 domos[!] in bustum conversae sunt.

September.

2. Hora 9. vesp. prohibita sibi omni solemnitate venit Vinkovczio princeps Ferdinandus de Este militiam arcensem lustraturus, qui crastino mane coactis extra arcem militibus officia sua egregie perfunctus est et octava hora mat. militibus ad arcem remissis, ipse cum aliquot officialibus ad inferiorem urbem equiter visitandi causa descendit.

P. m. inter fragorem tormentorum Quinque-Ecclesias discessit.

November.

23. Advenit qua commissarius regius Futokino ill. lib. baro Andreas Forray ad investigationem servandam in magistratu et defectus, qui a tempore administrationis magistratualium. quocunque demum modo irrepserunt corrigendos et ad lucem ponendos, nimirum dignos in officio suo porro confirmando, indignis vero digniores substituendo, sed hac de re nihil adhuc adnotari potest, cum res adhuc in occulto quasi versetur, sed tardius plura, necdum enim finis est.

Annus 1828.

Martius.

Primis diebus mensis hujus mortuus est in sup. civitate Essek RD. Josephus Celcsich senior sacerdos deficiens et parochus emeritus Svilajensis, in regimine Brodensi, qui Essekinum habiturus[!] advenerat.

Junius.

2. Advenit archiepiscopus Colocensis Petrus Klobusitzky sumptoque in civitate superiori ad „Sandor" prandio Diakovarinum discessit.

16. Lapis fundamentalis pro novo aedificio Pavillon praemissa consueta solemnitate positus est.

Augustus.

16. In festo s. Rochi ill. dom. Emericus Lányi de Kiss-Szánto comitatus Veröczensis supremus comes condescendit in domo comitatensi.

18. Suprafatus comes solemniter installatus fuit.

Tabula familiae: Petrus Klasz gvardianus et director gymnasii, Alexander Tomikovich senior, Damianus Koch prof. gram., Alexander Kervarich vicarius, Eugenius Mayerik prof. II. hum., Simon Heitmanek prof. I. hum., Joannes Loncsarevich prof. gram., Xistus Popp prof. gram., Andreas Rasztovich prof. gram.; — Vilhelmus Schmidt xenodochus milit. Viennae.

Annus 1829.

Martius.

19. Lapis fundamentalis novae domus d. Michaelis Axmann in praesidio ab parocho Joanne Josepacz cum consuetis documentis est impositus.

1. Mortuus ARP. Alexander Tomikovich, exminister provincialis.

2. Sepultus p. m. hora 4-ta per Fabianum Parmacsevich.

5. Juramentum ut director deposuit RP. Damianus Koch.

22. Equitator artificialis Josephus Gautier pro damnificatis incendio mercedem productionis suae cessit cum 322 fl. et in remunerationem civis Essekinensis declaratur.

30. Statua ss. Trinitatis anno 1729. per generalissam viduam Petrasch erecta hoc anno renovata fuit.

Julius.

20. Supremus comes generali congregationi praesedit.

October.

20. Hac die obiit ill. d. Antonius Adamovich de Csepin.

Annus 1830.

Januarius.

16. D. episcopus Emericus Carolus Raffay hora 3. p. m. animam suo reddidit creatori.

12. Notabilis terraemotus hic loci erat.

13. Vesperi corruscationes insolitae sunt observatae.

Junius.

24. Radnae celebratum fuit capitulum provinciale, in quo electus est minister provincialis Josephus Matrek, consultores: Damianus Koch et Sylvester Ninkovich.

Tabula familiae: Damianus Koch gvardianus, Eugenius Mayerik, Marcus Klasanovich vicarius, Aloysius Kucsera, Joannes Loncsarevich, Michael Filippovich, Andreas Rastovich, Salesius Gazics; — Gerardus Toth sacell.

Annus 1831.

Januarius.

1. Ill. episcopus Paulus Mathias Szucsics Essekinum pro nocte advenit, quam apud ARD. Joannem Rasztovich, parochum superioris urbis.

18. Morbus cholerae quemadmodum fidei publicae nuncia perhibent, in Russia admodum grassari incipit, numerus ex eo decedentium quotidie 12—15 et supra efficit. Morbus hic ex India orientali adlatus esse dicitur, neque epidemiae neque contagionis indole praeditus, sed e localibus et provincialibus inprimis in sterili proxima superioris anni messe fundatis adjunctis provenire putatur. Quapropter Gubernium Galliciense, ut cholerae e Russia in Poloniam propagationem impediat, in limitibus praesidium contumaciae constituit. Excelsum quoque consilium R. L. Hungaricum scopo impediendae mali hujus pestiferi in Hungariam translationis, versus Galliciae et Transilvaniae fines, unde propagatio morbi derivari posset, duos commissarios regios plena ineundorum securitatis consiliorum potestate instructos, dimisit.

Februarius.

18. Pugna erat cruentissima Russos inter et Polones, Varsovia

terribili sub fragore tormentorum contremuit. Poloni proximas ad Pragam Russicas copias adorti notabili clade affecerunt, inter caesos 4 generales repenter fuisse percepimus. Praeterea 7000 captivi Russici Varsoviam deducti sunt cum 11 hosti ademptis tormentis. Inter captivos 20 officiales diversi gradus numerantur, quam victoriam 300 saltem Polonorum morte redemptam adfimant.

24. In russicis provinciis observatum fuit, pauperrimus tantum, male nutritos et inordinare viventes, morbo cholerae adfectos et mortuos fuisse; rarius admodum eos, qui prosperiore fortuna commodiora incolebant domicilia, melius nutriebantur et scopo conformius vestiebantur, qui si etiam malo hoc adfecti erant, sanituri potissimum restituti sunt. Hinc patet; munditiem, bonam et salubrem escam, hospitiorum quoad aetem purgationem et temperantiam optima adversus dictum morbum praeservatica esse.

Martius.

20. P. Damianus Koch supremum diem obiit.

29. P. Peregrinus Heiler in qualitate professoris linguae hungaricae et catechetae scholarum nationalium Possega advenit.

Aprilis.

Publicae ephemerides nunciant, in diversis tam Pontificiis, quam Italicis, quae conjurarunt provinciis summam vigore discordiam; aliqui enim parvas independentes respublicas, alii unam confoederatam rempublicam, alli denique magnam monarchiam constitui desiderabant. His eventibus constitutioni coelestique inimicae et omnem legalem ordinem convellentis factionibus ansibus in exercitio jurium suorum impediti principes, opem interpellarunt. Imperator Franciscus I. perspecta necessitate in iis civitatibus, quae cum monarchia Austriaca varios adeo eosque actissimos fovent nexus, ad restituendam tranquillitatem assiduam contulit operam: brevi igitur seditiones per nostros sopitae ordoque ac pax restituta est.

6. P. Michael Filippovich professor grammaticalium suffectus est.

14. Advenit Possega RP. Benvenutus Klasz, lector emeritus, per provincialem hujus conventus praesidens declaratus.

Junius.

13. Installatio ill. d. Pauli Matthiae Szucsich, episcopi Diakovariensis habita.

Hac die quoque morbus de cholera orientali suspectus primum in nonnullis Hungariae locis grassari coepit.

Julius.

16. Habita est restauratio l. r. civitatis hujus per commissarium regium d. Pancratium Somsics de Laand, vicepalatinum, qui hora 8. mat. militia pedestri venatorum civica stipatus, ecclesiam parochialem intravit, ad auxilium spiritus s. implorandum; quo finito domum civicam ingressus est ad restaurationem hanc regiam servandam, qua in judicem civitatis electus est: Josephus Pozsonyi, in capitaneum Michael Jellenich, tribunus plebis Franciscus Kallivoda, notarius ordinarius: Petrus Joanovics, fiscalis Demetrius Vukovich, senatores: Matthaeus Petrovich et Franciscus Svoboda.

Augustus.

11. Juventus scholastica dimissa fuit propter suspecta cholera.

Tabula familiae: Benvenutus Klasz gvardianus, Vilhelmus Schmidt director gymnasii, Eugenius Mayerik, Antonius Jakobovich, Simon Heutmanek, Aloysius Kucsera, Michael Filippovich, Andreas Rasztovich, Salesius Pazich, Peregrinus Heiler; — Marcus Leuthauser, capellanus militiae Cremonae.

Annus 1832.

Martius.

10. Excell. d. Vlasits vix ante tres menses in supremum per Slavoniam armorum praefectum resolutus, jam etiam banus regnorum Croatiae et Slavoniae denominatus, hodie Essekinum hora 5. vespertina attigit moxque die sequenti iter suum Viennam fine juramenti deponendi direxit.

16. Episcopus Szucsits redux Vienna ex solemnitate quadragesimalis Jubilaei Francisci I. regis feliciter regnantis hac die prandium apud nos sumere dignatus est. Finitis hac die visitis, die sequente Diakovam discessit.

Julius.

2. Julii horsum appulit cum benigno indultu suae Majestatis rebellis Bosniae vezirius, nomine Gradacsevich cum compluribus aliis sibi addictis eorumque uxoribus.

25. Advenit d. Regelly supremus comes comitatus Veröczensis, qui finito hic loci generali congregatione Budam reversus est.

30. Advenit ill. d. Szomsits commissarius regius litem quandam magistratum civilem inter et praesidialem militiam finiturus.

Augustus.

Scriptura sacra, qua gens et natio illyrica per totum late orbem diffusa usque ad praesentem aetatem carebat ante hos septem decim circiter annos studio et indefesso labore RP. Petri Katancsich, ordinis et provinciae hujus alumni, philosophie et theologiae doctoris, condam in regia scientiarum universitate Pestana numismaticae professoris et ad quietem repositi, philologi hac aetate celeberrimi, spatio 7 annorum ex latino juxtam Vulgatae in idioma illyricum dialecti Bosnensis transposita, postquam anno 1825. die 23. Maii praefato Petro Katancsich vita functo thesauri hujus manuscriptum injuria temporum, aut potius iniquorum quorundam adversariorum studio deperditum evolutis 4 circiter annis ARP. Gregorius Csevapovich actualis iterato minister provincialis diligenter perquisitum ex manibus adversariorum illud suprimere volentium ereptum et ad lucem extractum, obtenta tum ab eminent. cardinali Principi, regni primate, archiepiscopo Strigoniense d. Alexandro a Radna et Devik Ujfalu etc. tum ab excelso dirigente dicasterio imprimendi facultate, jamjam prelis substernere meditatus fuisset, summo totius provinciae dolore anno 1830 ministerii sui tertio ad finem proxime vergente die 21. Aprilis e vivorum consortio sublatus praefatum thesauri hujus manuscriptum intactum posteris suis reliquit huic eodem anno in ministerio succedens die 24-a Junii in conventu Matris Gratiarium (Natali) Radnae occasione capituli provincialis unanimi omnium vocalium vota in ministrum provincialem electus est Josephus Matzek, insigni zelo, pietate et studio promovendi boni publici animatus, quo praefatus sacrae scripturae thesaurum publica donaretur luce omnes suos in eo posuit conatus moxque occasione ejusdem capituli provincialis RPatrem Adalbertum Horvath, secretarium provinciae emeritum praeexistentem conventus Possegani gvardianum, adsociato ejus tardius adjutore P. Basilio Katanovich pro correcto typi dictae s. scripturae destinavit sicque sub praefato actuali ministro provinciali Josepho Matzek primo ejus ministerii anno 1830. circa dimidium mensis Novembris praememorata s. scriptura illyrica cum collaterali textu latino prelis subjecta ac non obstantibus interea occurrentibus diversis temporum et vel maxime anno sequente 1831. per totum regnum saeve grassantis cholerae calamitatibus secundo ejusdem ministerio anno 1832 cum initio mensis Julii faventibus superis in typographia regiae scientiarum universitatis Budae impressionis suae finem feliciter sortita est publicamque obtinuit lucem.

Tabula familiae: Silvester Ninkovich gvardianus et praefectus pan-

nificinae, Placidus Schroot, director gymnasii, Alexander Kervarich vicarius et comm. magister, Simon Haitmanek prof. 4. gram., Aloysius Kucsera prof. I-ae hum., Michael Filipovich prof. 3. gram., Andreas Rastovich prof. linguae hungaricae, exhortator, Salesius Gajsich prof. gram., notarius, Otto Babulak prof. II-ae human., Xaverius Mikshich prof. 1. gram.; — Marcus Leuthauser, capell. nosochom. milit. Cremonae.

November.

1. Ill. ac reverend. d. Raphael Bareshich ab Ochevia, ordinis minor. obser. s. Francisci, episcopus Azotensis et vicarius apostolicus in Bosna Argentina Othomana ac in olim episcopatu Budvensi, una cum suo vicario generali Joanne Blaxekovich alias Klaich exministro provinciali immediato Essekinum ad nos appulit Vienna, ubi qua neoelectus episcopus Francisco I-o gratias egit, post suam in antistitem consecrationem, quam ill. d. episcopus Matthias Paulus Szutsich die 30. Octobris in praesentia multorum parochorum et alumnorum tam Bosnensium, quam Secularium et frequentia populi in capella sua domestica solemniter ei conferre dignatus est.

December.

4. RP. Placidus Schroótt instalatus fuit ut director gymnasii.

16. Indicta comitia regnicolaria inchoata sunt.

19. Excelsi proceres ac II. Status et OO. ad comitia congregati in discretis suis oecis hora 10. mat. convenere; ibi seren. c. r. princeps archidux d. r. palatinus velut tabulae procerum praeses hos gravi omnino dictione salutans; in oeco sero II. SS. et OO. ill. d. personalis praesentiae regiae in judiciis locumtenens, ut tabulae statuum praesidium gerens, eximia facundia cultissimoque sermone patrio, conventus hujus publici gravissimas muneris partes egregie perstringens mutuamque in consiliis opem amicaque studia expetens, sessiones auspicati sunt.

Circa horam 1. laetissimum s. Majestatis adventum incolumem resonantium ex arce tormentorum festivae explosiones musicaeque chori concursantibus undique gratulabundis urbis Pozsoniensis incolis annunciarunt.

Annus 1833.

Januarius.

16. Hora 9. vespert. structis praeparatisque pro nundinis jam tentoriis in foro nundinali penes domum Redlstein cerdonis incendio

enato 3 domus conflagrarunt praedaque hujus incendii vel maxime pelles nondum praeparatae, fuere.

Aprilis.

Memoratu dignum est, quod Vezirius Hussainbeg Gradacsevich de Gradacsacz, postquam qua pseudo-vezirius Bosniae 5 annis dominatus fuisset obedientiamque regi ceu sultano Mohamedo II. praestare neglexisset, idem victus e Bosnia cum uxore et filiolo Muhamedbeg multoque comitatu tum aulicorum suorum tum servorum et militum obtenta jam per P. Eliam Starcsevich, parochum Bosnensem, prius a rege nostro has ad partes transfugiendi facultate Essekinum venit, ubi in praesidio habitans saepius excurrit ad vicinos dominos terrestres ibique suum exercitium (ubi unus in equo praecurrens ab alio ibidem in celerrimo cursu baculo impetitur) monstrando eosdem recreavit. Suprafatus vezirius obtenta amnestia ad Bosniam cum suis reversus multos equos Turcicos hic vendidit. Morabatur autem his in terris 4-or mensibus.

11. Excell. d. Franciscus Vlassich, Banus Croatiae, velut commissarius regius ad turbas componendas in Transylvaniam proficiscens huc appulit.

Majus.

25. Episcopus noster Szutsics hora 4. pomerid. ad infer. civitatem Essek appulit, ibidem visitam canonicam inchoaturus. Sacramentum confirmationis pluribus contulit.

Junius.

3. Ill. ac Rev. d. comes Josephus Sermage de Szomszedvár abbas et canonicus senior cathedralis ecclesiae Zagrabiensis in regnis Croatiae, Slavoniae et Litorali, superior studiorum director, postquam 40 anni munus hoc laudabiliter gessisset de educatione tennellae juventutis et patria bene meritus vivere desiit.

Julius.

22. Intimatum venit a supr. directione Zagrabiensi, quo lingua hungarica deinceps in scholis regnorum Slavoniae, Croatiae et Dalmatiae per professores hungaros tradere ordinarie praecipitur.

Augustus.

6. Celebratum capitulum Földvarini, in quo Marianus Jaich minister provinciales, consultores vero: Dominicus Kirchmayer et Augustinus Nemes electi fuere.

21. Perlecta fuit tadula familiae: Silvester Ninkovich gvardianus, Placidus Schroót, Marcus Klassanovich vicarius, Aloysius Kutsera,

Salesius Gazics, Januarius Angyal prof. IV. gram. et protocollista, Benedictus Schmidthammer prof. I. gram., Otto Babulak prof. II. hum., Xaverius Mikshich prof. II. gram.; — Marcus Leuthauser Cremonae, Antonius Jakobovich sacell. dominalis in Csepin.

September.

20. Horsum appulit excell. d. lib. baro Radosevich, legionis ejusdem nominis proprietarius.

October.

21. In pago Réthfalu vesperi circa horam 9. incendium exortum est et 30 domus conflagarunt.

November.

25. Franciscus Vlassich, banus Croatiae, inter fragorem tormentorum et concentum tubarum spectantibus plurimis civibus Essekinensibus circa 11. honorifice exceptus fuit.

Annus 1834.

Aprilis.

14. Adlatum est triste nuncium ill. d. Paulum Matthiam Szutsits, episcopum Diakovariensem 13-a ejusdem hora 1. p. m. extremum diem clausisse.

Junius.

16. Officiosa relatione edocti sumus gymnasium Poseganum a Patribus Jesuitis 1709. doceri ceptum, die 10-a Junii 1834—ea, qua potuit fieri solemnitate Patribus Franciscanis provinciae Capistranae resignatum esse, primusque suprafati gymnasii regius director per s. Majestatem RP. Dominicus Kirchmajer (ejatis conventus gvardianus) denominatus est.

Augustus.

11. Congregatio celebrata fuit Bajae.

Tabula familiae: Silvester Ninkovich gvardianus, Placidus Schroot, director, Marcus Klassanovich, Aloysius Kutsera, Salezius Gazics, Benedictus Schmidthammer, Gratianus Mészáros I. gram., Otto Babulak, Xaverius Mikshich; — Marcus Leuthauser Cremonae.

October.

6. et sequentibus diebus in pluribus Slavoniae et Hungariae locis vindemiae jam sunt peractae et ubiqui tanta crevit uvarum copia, ut seniorum quoque incolarum memoriam excedat; et mustum, musto anni 1811. dulcius esse videtur, attamen ejusmodi praestans

vinum a 30, 36, 45 et 50 x, ad summum ab 1 fl. C. M. per urnas vendebatur, hoc autem maxime ob defectum vasorum.

December.

14. Ill. ac rev. d. Josephus Kukovich, canonicus ecclesiae Zagrabiensis et d. episcopi Zagrabiensis Alexandri Alagovich vicarius, episcopus dioecesium Bosnensis et Syrmiensis a s. Majestate denominatus. 23. Novembris a. c. Zagrabiae consecratus.

23. Supremus comes comitatus Syrmiensis d. Bittó qua comissarius denominatus horsum appulit strictae investigationis instituendae, ratione cujusdam profugi N. N. bankalium schedarum confectoris, qui interceptus in carceres dejectus; verum d. Jelenich capitaneus civitatensis qua politiae inspector retentis sibi aliquot millibus florenorum prouti fertur, eumdem captivum liberum dimisit.

Annus 1835.

Martius.

2. Episcopus Josephus Kukovich terminatis exequiis Buda redux horsum comparuit et in popina „Albi Lupi" noctem exegit.

Augustus.

6. Congregatio celebrata fuit Essekini.

Tabula familiae: iidem, qui supra.

September.

25. Apud d. Joannem Dellimanich, comitatus Veröczensis secundarium vicecomitem, absentibus domesticis latrones perfringere voluerunt.

October.

14. Noctu inferioris civitatis N. Raith, braxatorem, latrones spoliarunt, multaque millia florenorum abstulere.

November.

17. D. Mixich qua commissarius regius denominatus in merito ferendae sententiae a consilio regio denunciatae Joseph. Poszonyi, jud. civitatis et Mich. Jellenich capit. civitatis ratione profugi confectoris schedarum bancalium, Zagrabia horsum feliciter appulit.

29. D. Josephi Poszonyi, judicis civitatis uxor, agnata denati episcopi Pauli Szutsich, inaudiens adventum domini Mixich prae imore lethali morbo correpta, intra biduum exspiravit.

December.

3. Serrata sessione magistratuali praeside commissario d. Mixich judex Pozsonyi et capitaneus Jellenich sceleris facti convicti ab officio ammoti, quorum loco in judicem substitutus Aloysius Schmidt et in capitaneum Paulus Jezevich, ambo filii Essekienses.

Annus 1836.

Februarius.

27. In superiore civitate penes capellam s. Rochi arcem versus circa mediam 11. vespert. exorto incendio 13 domus conflagrarunt.

Martius.

20. D. Josephus Kukovich redux e dieta horsum appulit.

Junius.

18. Regimen integrum „Joseph Hussaren" ex Styria huc Essekinum appulit, per arcem transiens versus s. Rochum in sup. suburbio habitationem egerunt.

Julius.

16. Fatalis morbus cholerae, qui anno 1831. vires suas in multis Slavoniae et Hungariae locis ad desperationem hominum extendit, hic loci iterum saevire coepit ea cum fortitudine, quod duos sodales, asciariorum in loco laboris corripuerit, unumque eorum post tres horas omnibus morientium sacramentis provisum ex hac caduca in aeternam miserit vitam, alter vero adhibitis medicamentis sanitati pristinae restitutus est.

Augustus.

29. Tabula familiae: Silvester Ninkovich gvardianus, Marianus Jaich exminister, Placidus Schrodt director gym., Aloysius Kucsera prof. 1. hum., Constantius Rudmann vicarius, Ludovicus Lanka prof. 4-ae gram., Benedictus Schmidthammer prof. 2. gram., Gratianus Mészáros prof. 1. gram., Otto Babulak prof. 2 hum., protocollista, Xaverius Mikshich prof. 3 gram.

21. Pecorum lues in adjacentibus possessionibus grassari non cessavit.

October.

4. Carlovitzii excell. d. Stephanus Stratimirovich, metropolita, extremum clausit diem.

29. Ill. d. Josephus Kukovich episcopus comitatibus cum RD-is

Carolo Pavich et Josepho Matich canonicis advenit Essekinum RD-um Joannem Rasztovich, super. civitatis parochum in electum praepositum benedicturus.

Annus 1837.

Martius.

18. Zagrabiae excell. d. episcopus Alexander Alagovich morbo apoplectica ictus vivere desiit.

Majus.

17. Advenit commissarius regius Nicolaus Mixich restaurationem magistratus civitatis habiturus et in domo parochiali condescendit.

22. Circa 9. hora restauratio magistratus inchoata est, ubi cum maximo populi jubilo cum 34 votis in judicem civitatis electus fuerat D. Aloysius Schmidt jam anteo surrogatus in annum alterum. Hora 2-da p. m. itum est ad epulas in hortum civicum, quo ingens multitudo tam e parte civitatis, quam comitatus et militiae hujatis officialium utriusque regiminis per impressas schedas invitata fuerat.

Augustus.

27. Tabula familiae: Marianus Jaich gvardianus, director gym., Aloysius Kucsera, Martinus Nagy, Constantius Rudmann, Ludovicus Lanka, Benedictus Schmidthammer, Gratianus Meszaros, Otto Babulak, Ignatius Muha, Xaverius Mikshich.

December.

11. Fabianus Parmacsevich, parochus inf. civitatis, post longam et molestam aegritudinem diem supremum obiit.

Annus 1838.

Februarius.

24. In locum denati RD. olim parochi Parmacsevich e tribus ab episcopo candidatis: Szukich nimirum, Bokonich et Turkovich, primum horum magistratus civicus elegit utpote Essekinensem, qualem habere civitas cupiebat, episcopove praesentavit. Quamvis selecta communitas ante 8 dies prius et tribus a se condidatis: nimirum Jankovich, Heim et Hegedussevich, primum horum votisando elegerit, qui 12 vota habuit, Hegedussevich 10, Heim 3 — Qui penitus emanserant.

Aprilis.

Tabula familiae: iidem qui supra.

Annus 1839.

Junius.

2. Comitiis regnicolaribus novitus initium datum.

Augustus.

12. Celebrato capitulo Budae, minister provincialis electus est Dominicus Kirchmayer.

Tabula familiae: Marianus Jaich gvardianus, director et prof. pannificinae, Aloysius Kucsera, Martinus Nagy, Constantius Rudmann, Ludovicus Lauka, Benedictus Schmidthammer, Otto Babulak, Xaverius Mixich, Elias Tomisevich prof. 1. gram., Nazarius Pluhar catechet. schol. nat.

16. Reparationem pontis Essekinensis per Dravum incoeperunt.

September.

11. Advenit regimen principis Josephi palatini husarorum.

15. Civium Essekinensium omnium senior Adamus Rotter vulgo Speck-Schneider, anno aetatis 102 tumulo illatus.

22. Ex. d. Marcus Csolich, armorum per Slavoniam praefectus tribus diebus continuis lustrationem servaturus advenit et in domo Gorrjuppiana condescendit.

Hora 2. mat. in domo spect. d. Francisci Hartl, comissarii comitatensis in superioris civitatis platea principali incendium est exortum, quod praeter illam in cineres redactam intra ½ horam alias duas nempe fabri ferarii, qui recenter suam emit et smigmatoris Vitt admodum vitiavit.

November.

27. Hora 10½ noctis virum optimum, professorem zelosissimum, poetam insignem d. Ottonem Babulak mors saeva e consortio nostro cum dolore cunctorum eripuit.

December.

30. Hodie tradita est medietas dominii d. Antonii Adamovich de Tenye instar pignoris d. Capistrano Adamovich de Csepin ad 22 annos, quibus evolutis Antonius Capistrano 50.000 fl. c. m. solvenda habebit.

Annus 1840.

Martius.

16. P. Placidus Schroot, director emeritus, post sui condecorationem (numisma aureum majoris moduli cum inscriptione: Meritis P. Placid Schroot) ad quietis locum Földvarinum discessit.

Aprilis.

26. In dominio Szalopek, vicino pago Szarvas nuncupato, exorto incendio 54 domus in cineres redactae sunt.

Majus.

12. Regni Hungariae comitia Posonii celebrata vi decreti s. Majestatis conclusa sunt.

25. Emericus Inkey qua commissarius regius hujus l. r. civitatis pro revidenda cassa orphanali advenit Zagrabiae.

Julius.

20. Ad transitum per Dravum continuandum incipiunt construere pontem volatilem, quia stabilem jam nimis vitiarum reperabunt.

Augustus.

17. Congregatio Bajae.

Tabula familiae: Marianus Jaich, Joannes Markotich, Aloysius Kutsera, Constantius Rudmann, Ludovicus Lanka protocollista, Benedictus Schmidthammer, Fortunatus Nagy, Xaverius Mixich, Elias Thomichevich, Nazarius Pluhár.

Fratres hujates considerantes ac perspicientes penitius quantis cum molestiis ac expensis juncta sit deportatio aquae dravanae ex communibus bassenis in publico foro constitutis, ad culinam conventus et quod haec fluviatilis aqua pro coctura ciborum salubriter pernecessaria sit: ad parcendum tantis expensis ac incommodis humillime supplicabant medio localis officii geometrici arcensis excel. consilio aulae bellico pro beneficio ex praeterlabente aquaeductu hospitalari ad suum culinare cellarium medio cujuscunque suis expensis fabricandi tubi derivandae aquae et in sequelam suae humillimae supplicae heic infra sertae et ab hinc per d. Carolum Schwarzleitner, capitaneum geometricum arcensem, ad altiora dicasteria promotae sequens infrascriptum resultatum systemati geometratis officii necessario adcommodatum obtinentes pro utili notitia successorum etiam suorum protocollo conventus per extensum intulerunt.

Annus 1841.

Februarius.

4. In hoc comitatu pro statuendis juxta articulos dietales 38.000 tironibus hodie est tractio sortis.

12. ARD. Sukich inf. civit. parochus.

Junius.

6. RD. Adamus Sukich transpositus est ex inferiore ad superiorem civitatem et per canonicum Matich installatus fuit.

Julius.

5. E magnificentia comitis Casimiri Batyany hocce reg. gymnasium obtinuit globum terraqueum lingua hungarica redactum.

Tabula familiae: Marianus Jaich, Silvester Ninkovich, Aloysius Kucsera, Constantius Rudmann, Ludovicus Lauka, Benedictus Schmidthammer, Fortunatus Nagy, Xaverius Mixich, Elias Thomichevich, Nazarius Pluhár.

December.

16. Csordashich mercator et hujus conventus benefactor obdormiit in Domino.

Annus 1842.

Majus.

26. Benedictum est vexillum regii hujus gymnasii Vienna neoprocuratum a d. Adamo Sukich. In serica ligula rubri coloris sequentes litteras acupictas est reperire: „Ad majorem dei Gloriam et artium liberalium profectum hoc pignus specialis suae pietatis reddit illustrissima domina comes Pejacsevich de Verőcza, nata Esterhazy qua pia mater vexilli studiosae juventutis regii gymnasii Essekinensis 1842.“

Junius.

26. Advenit princeps Albertus, filius Caroli, Petrovaradino.

13. Cooperatores arcenses: Vitus Posgay et Georgius Tordinacz.

Augustus.

24. Administrator interioris parochiae Bartholomaeus Lesich.

Tabula familiae: iidem, qui supra, plus Carolus Helder, vicarius.

September.

13. Lapis fundamentalis novae domus comitatensis juxta recentissimum stilum eleganter aedificatae maxima cum solemnitate positus fuit.

14. D. Josephus Siskovich de Almas et Gődre neodenominatus et die 21. Februarii a. l. in comitiva quam plurimorum comitatensium dominorum comitatus Baranjensis introductus hujus comitatus supremus comes Quinque-Ecclesiis advenit et

15. primam restaurationem servavit, in qua sequentes: Ladislaus Jankovich in ordinarium vicecomitem, Ludovicus Szallopek in substitum vicecomitem, Ladislaus Dellimanich in ordinarium notarium, Josephus Jankovich in generalem cassae perceptorem, Franciscus Dellimanich in ordinarium judicem nobilium districtus Eszek, Samuel Szutlich in ord. jud. nobilium districtus Deakovo, Georgius, Spiesz in ord. jud. nob. districtus Veröcze, Ignatius Mihalovich in ord. jud. nob. districtus Valpo; Ladislaus Knexevich in genaral. vicejud. nob., Paulus Bellossevich in vicejud. nob. district. Nassicz, Rochus Bossnjak in vicejud. nob. dis. Mihollacz, Joannes Jurkovich in vicejud. nob. dis. Vucsin, Mathias Bonyshich in h. vicejud. et jurassor; Franciscus Jvanoshich in h. vicejud. et jurassor, Joannes Jankovich in jurassor, Eduardus Koharavich in jurassor, Joannes Siprak in honor. jurassor et cancellariae expeditor; Stephanus Kugler in prim. vicenotarium, Vitalis Blaxekovich in secundum vicenotarium, Ladislaus comes Pejacsevich in honor. vicenotarium, Stephanus Dellimanich in honor. vicenotarium, Martinus Hoblik in ordinarium fiscalem magistratualem, Ferdinandus Bonyshich in ord. vicefiscalem, Franciscus Gludovacz in viceperceptorem generalem cassae, Emericus Naray in perceptorem particul. cassae, Casimirus Kucsevich in exactorem rationum, Jacobus Kussevich in h. vicejud. et archivarium, Leopoldus Bischoff in ord. physicum, Ferdinandus Goriupp in secund. physicum, Franciscus Jagodich in ord. geometrum, Alexander Nagy in secund. geomet., Franciscus Knesevich in securitati comissarium, Antonius Mossinszky in h. vicejud. et praejunctur. et h. jurassor, Joannes Mossinszky in secund. comissarium, Joannes Jurkovich in salarium assessorem et Ignatius Petrovich in locumtenentem electi sunt. Praeterea permulti AR-orum dominorum parochorum aliorumque dominorum assessores hujus comitatus denominati sunt.

Eodem die Josephus Maczek tertium electus minister provincialis.

December.

30. Magyar-Derzsaniczae prope Tenyam ex societate celebris illius latronis Milosii jam ultra duos annos grassantis et ex comitatu Baranyensis ad silvas Nashiczenses, inde verum ad nostras partes transeuntis, et apud quemdam pastorem porcorum se detinentis, primarius socius nomine Egyéd Karancsino oriundus reformatus, 22. vel 23. annorum juvenis interceptus fuit, Milosius vero periculum videns relictis armis, pileo et gausapi in indusio et braccio sine pera et baculo elapsus est.

Annus 1843.

Martius.

19. Circa tertium quadrantem pro 11-a navis vaporaria „Franciscus Carolus", primario Essekinum appulit, quae resonantibus mortariis et amoena hussarorum musica summa cum laetitia civium adexspectata fuit; pro hac solemnitate ex suburbiis et circumjacentibus pagis ultra 3000 homines concurrerunt. 2-da hora p. m. invitatis ultra 40 hospitibus per d. Antonium Goriupp, hujatem civem et neoelectum agentem, lautum prandium in navi datum fuit, sub quo dum in sanitatem bibebatur pariter mortaria reboabant.

Majus.

4. Slavoniae dolenter valedicens stabus regiminis hussarorum Nr. 2. (vulgo Joseph-Hussaren) hinc ad Banatum utpote neodestinatum stationem discessit.

30. Stabus Császar-Hussarorum ex Banatu appulit.

Junius.

3. Josephus Jankovich, inferioris civitatis parochus.

Julius.

23. Marianus Jaich cum Eugenio Majerik directore Mohacsiensi experientiae capiendae causa ad Bosniam profectus est.

September.

6. In locum denati Josephi Sufflay s. Majestas d. Isidorum Hochreiter canonicum in r. academia Zagrabiensi prodirectorem denominare dignata est.

7. Circa 5-am p. m. ab aula Ottomanica Belgradum adlatum est confirmationis decretum (berat) pro Alexandro Karagyorgyevich, qui ante aliquot septimanas in locum pulsi Michaelis Obrenovich a natione serbica princeps Serviae est electus.

17. Jeremias Obrenovich Milosii fruiti Serviae principis frater in proprio negotrio Viennam ascendit.

December.

9. Zagrabiae pro defixo congregationis generalis termino ingens multitudo nobilium comparuit, inter quos ob non servatam sessionem cruentum exortum est certamen, plures ex Illyristis a Turopolitanis nobilibus trucidati et plurimi sauciati.

Annus 1844.

Januarius.

21. In Servia ad hodiernum gubernium evertendum late extensa conspiratio est detecta. Auctores dicuntur Rajovich Czvetko sub pulso Michaele Principe internorum negotiorum minister, et Maximilianus episcopus Sabaciensis, qui ab hodie regnante principe Alexandro Karagyorgyevich amnestia provisus in conventu Kalenics in quiete victitabat, quorum scopus erat regnantem principem cum sibi addictis e medio tollere et familiam Obrenovichianam dignitati pristinae restituere. Sed conspirationem detectam esse audiens episcopus se e fenestra praecipitem dedit, ast secundum recentiorem famam ab iratis et furiosis Servianis per fenestram ejectus fracto cervice vitam infelicem finivit.

Februarius.

20. Magno-Varadini in quodam loco pro calce fossam fodientes monumentum cum sequenti inscriptione reperunt: Hic sepultus est Andreas Kene sive Zeuck (Szűts), judex civitatis Pestiensis, qui obiit in die 18-a mensis Septembris A. 1554. Probabilius cum Izabella Joannis Zapolya uxore recepit se ad illas partes, dum occupata a Turcis Buda Regina Lippam relegata fuisset.

Martius.

4. Zagrabiae in generali congregatione est perlecta resignatio d. Zdenchay, supremi comitis, in cujus locum s. Majestas d. Franciscum Haller de Hallerkeő, banum Croatiae, in supremum comitem comitatus Zagrabiensis denominare dignata est.

8. S. Majestas d. Antonium Knkuljevich de Sacci suprem. studiorum directorem Zagrabiensem ad quietem ponere et in ejus locum d. Josephum Schroot, episcopum titularem et Auranae priorem denominare dignata est.

17. Stephanus Czar advocatus et litterator illyricus apud nos in conventu morabatur.

Hujus mensis die 9-a ephemeridum illyricum Zagrabiensium redactor d. Ludovicus Gay titulum: Narodne Novine, proprio arbitrio in Novine horvatsko, slavonsko, dalmatinske permutavit.

Aprilis.

18. Comes Nugen, litteraturae et nationalitatis Illyriae Maecenas et defensor, ex Servia rediens nos invisere dignatus est; pro ejus adsalutatione musici nationales (Tamburasi) comitem nos hospitesque exhilarunt.

Julius.

30. S. Majestas ordinare dignata est, ut in universitate, academiis et gymnasiis per totum regnum exceptis 17 gymnasiis et districtu litterario Zagrabiensi futuro anno scholastico studia materiaeque litterariae exceptis quibusdam, quae usum linguae latinae exposcunt lingua hungarica tradantur.

September.

8. Navium vaporearum per Savum et Culpam decurrentium societatis prima, ut audio „Sloga" nominanda circa 4-tam p. m. Carolostadium prima vice pro ejatum et totius Slavoniae solatio feliciter adpulit.

25. Marcus Csolich, supremus armorum praefectus Petrovaradini est mortuus.

30. Advenit Josephus Siskovich, supremus comitatus hujus comes.

October.

30. Ill. domini l. baronis Hellenbach chorus (capella) e 15 individuis constans cum magno applausu totius publici in oeco generalatus se produxit.

November.

12. D. Georgius Haulik, episcopus Zagrab., pro erigendo sororum misericordiae claustro 40.000 capitale deposuit.

December.

10. D. Haller de Hallerkeő Franciscus, Banus Croatiae, Zagrabiae qua supremus comes ejus comitatus est installatus.

23. Generalis congregatio in comitatu servata est, in qua D. Ludovicus Szalopek secundus vicecomes et Xaverius Dellimanich qua ablegati comitiales rationes instructiones reddiderunt, et pro congregatione regnicolari Zagrabiam pro ablegatis Xaverius Dellimanich judex nobilium et Josephus Mihalovich assessor comitatus denominati sunt.

Conventui collata est facultas pratum 8 vel 10 jugerum procurandi.

Balthasar Csalogovich vicenotarius magistratus.

Annus 1845.

Februarius.

8. A Nafiz-bassa e parte aulae Turcicae ad Anglos misso legato, qui in diversorio ad „Album lupum" una nocte pernoctavit, voluit 254 fl. con. mon. extorquere caupo, ast a senatore magistratuali ad

litem componendam exmisso, cauponi praetendenti 54 fl. con. mon. solum adjudicati sunt.

Aprilis.

12. In pluribus partibus Hungaricae exundationes Danubii, Vagi, Tibisci innumera incolis damna intulerunt ibidemque ob duorum annorum sterilitatem tanta est fames, ut plures familiae sedem avitam deserere et ad inferiores Hungariae et Slavoniae partes se recipere cogantur.

Hodie advenit navis vaporaria „Sophia".

16. Ill. d. l. b. Kulmer maxima cum solemnitate supremus comes comitatus syrmiensis installatus est.

Julius.

Initio hujus inter Bosnenses, qui contra proprium vezirium consurrexerunt et vicinum primum banale confiniarium regimen cruentum commissum est certamen. Causa fuit Pasa Peshirevich, qui ut vezirio fidelis, a seditiosis pressus ad nostram provinciam se recepit, ubi etiam amice exceptus est. Postea vero cum ad cum ad seditiosorum postulatum nostri eundem Pasam eis tradere noluissent, Turcae ex vindictae studio quosdam Carinthiacos ibidem clavellati cineris exustores crudelissime enecant, puerum confiniarium cancros capientem glande plumbea transverberarunt. Ad haec l. b. Jellacsich ejusdem regiminis colonellus cum 8 centuriis structis super Glinam tribus pontibus Bosniam intrat, utque par pari rependeret sine impedimento in pago Beskich 17 domus conflagrat. Ast sub idem tempus post tergum nostrorum copiosi Turcae ex insidiis prosiliunt et 15 pontis custodes trucidant. D. Jellacsich re confecta cum triumpho rediit, sed in profundo valle a plurimis seditiosis circumdatus caesis 180 confiniariis vix periculum effugit. Casus hic probabilius via diplomatica componetur.

29. Zagrabiae occasione restaurationis tristissimus accidit casus. Illyri cum regulari militia ad cruentum devenerunt certamen; 17 Illyri in loco pugnae manserunt, 60 sauciati, ex militibus 9; quisnam fuerit auctor hujus turbae ex inquisitione patebit.

Augustus.

10. Budae servatur capitulum provinciae. Marianus Jaich in ministrum, Erasmus Tometsek et Cajum Agyich in consultores electi fuerunt. Dominicus Kirchmayer, gvadianus hujus conventus et director gymnasii depositus est.

*

September.

14. Henricus Petrus Reus-Creitz, supremus armorum per Slavoniam praefectus, advenit.

23. Zagrabiae congregatio regnicolaris.

October.

5. Ex examine approbatorio Zagrabia P. Benedictus Schmidthammer et Solanus Kerkvarich felici cum succesu rediverunt; primus e 4-ta grammatica, posterior vero e 1-ae humanitatis studiis approbatus.

Tabula familiae: Dominicus Kirchmayer gvardianus, Dominicus Petrovich exhortator gym., Sigismundus Strixan, Ludovicus Lauka prof., Augustus Verner, vicarius, Benedictus Schmidthammer prof., Hieronymus Laczkovich prof., Elias Thomicsevich prof., Samuel Kotzian prof., Solanus Keakvarich prof.

7. Restauratio comitatus Verőczensis.

30. Franciscum Haller semet abdicasse et in ejus locum Gergium Haulik, episcopum Zagrab., administratorem et locumtenentem a s. Majestate denominatum esse, legimus.

Annus 1846.

Majus.

13. D. Ludovicus Gay, linguae et literaturae croaticae restaurator nos invisit.

Annus 1847.

Augustus.

Tabula familiae: Dominicus Petrovich gvardianus et protocollista, Dominicus Kirchmayer, Sigismundus Strixan, Ludovicus Lauca, Benedictus Schmidthammer, Augustus Verner, Hieronymus Laczkovich, Ignatius Muha prof., Elias Tomicsevich, Samuel Kotzian, Solanus Kerkvarich.

Hoc mense et priore magnum damnum illatum est novem possessionibus in Syrmio et quibusdam in confinio militari a locustis, quae etiam in Verőczensis comitatus nonnullis possessionibus visebantur.

October.

18. Datum est initium discussionibus regnicolaribus regnorum Dalm. Croat. Slav. In sessione II. die 23. Octobris servata determinatum est, ut nationalis lingua ad diplomaticam evehatur.

Annus 1848.

Januarius.

9. Confiniarii regiminis Brodensis milites per Essek ad Italiam profecti sunt.

12. Confiniarii regiminis Petrovaradiensis ad Italiam profecti sunt.

Martius.

23. Josephus Jelačić, confiniariae militiae croaticae colonellus, promotus est per s. Majestatem ad banalem Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae, una campi mareschalli dignitatem.

Majus.

4. Servata fuit in superiori civitate Essek congregatio comitatus, in qua omnia lingua illyrica prima vice pertractabantur.

18. Cum, ut supra expositum habetur, ministerium hungaricum regna Croatiae et Slavoniae pro sua jurisdictione non agnoverint et neoelectus eorundem regnorum una Dalmatiae banus Josephus Jelačić ordinaverit, ne eadem regna seu a praefato ministerio seu a palatino regni Hungariae ullos recipiant ordines; dispositio palatini, vi cujus ordines bani irriti declarantur, in publica civitatis hujus sessione eo, quod regna haec banum recognoverant, ad acta reposita est.

Eodem die evocavit banus regnorum horum deputatos pro sui in 5-am Junii a. c. praefixa installatione asservandaque regnicolari dieta.

19. Militiae italicae unum batalion et quidem regiminis Zanini horsum circa horam 1-am p. m. adpullit, nostrae vero patriae militiae regiminis principis Leopoldi unum batalion eadem die hora 3-a p. m. Pestinum versus abhinc profecturum Dalyam discessit, ibi naves vaporeas ad facilitandum iter accepturum. Hos patriae nostrae milites praecessit secunda confiniariorum Slavoniorum medio navium vaporearum beneficio Savi in Italiam expeditio, ubi copiosus sanguis funditur pro throno austriaco.

26. Generalis commendans excell. d. Hrabofsky Petrovaradino qua commissarius regius in obsequium ordinum a serenissimo principe et Hungariae palatino, Stephano, acceptorum, horsum post horam 7-am vespert. adpulit, quo, si quid ordo publicus, pax et securitas tam bonorum quam fortunarum paterentur, hac ipsa perspicacia et dexteritate sua, in Slavoniae et Croatiae regnis restitueret. Idem auditis jurisdictionum tam militaris quam politicarum per deputatos sentimentis, die insequente per confinium militare Zagrabiam versus iter prosecutus est.

30. D. Aloysius Schmidt, civitatis hujus judex, cum quibusdam gremialibus civibus Budam discessit, quo homagio suo ministerium hungaricum, qua altius dicasterium reluctante licet natione Slavonica, e voto isthic degentium germanorum recognoscat.

31. Servata fuit in domo interioris hujus civitatis sessio, in qua rejectis ordinibus excell. d. regnorum Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae bani Jelačić, quatuor e civitate hac ablegatos ad regnicolarem praeattactorum regnorum dietam pro die 5. Junii a. c. evocantis, conclamatum fuit per gremiales germanos, ne ablegati Zagrabiam mittantur, nec ulli a bano ordines expost recipiantur.

Junius.

5. Excell. d. Josephus Jelačić qua regnorum Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae banus, per excell. d. Josephum Rajačić, metropolitam Carlovicensem et recentius voce suae religionis populi in congressu Carlovicensi, in quo colonellus Šuplikac in Vajvodam nationis Serbiae proclamatus erat, electum patriarcham, solemniter instalatus est. Installationi huic interfuere etiam ablegati comitatus Verőczensis et quidam ex parte inferioris civitatis Essek, pro natione Slavonica animatae; Germanis pro hungarico ministerio manentibus.

10. Servata fuit in magistratuali comitatus Verőczensis domo congregatio sub praesidio substituti vicecomitis Ludovici Szallopek ratione nominandorum pro dieta hungarica die 2. Julii a. c. adaperienda ablegatorum perlegendarumque mox praeterlapsis comitiis hungaricis latarum legum; quorum neutrum obtinuit eo: quod d. Josephus Jankovich de Granica, praefati comitatus generalis cassae perceptor adverterit: legibus recentius solitae dietae hungaricae in dieta regnorum Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae, ad quam viri confidentiam comitatus emeriti abhinc exmissi habentur, necdum probatur, reditum eorundem ablegatorum exspectandum esse. Propositione hac voto unanimi probata, sessio, quae turbulenta futura sperabatur, intra quadrantem horae pacatissime fuit soluta.

30. In congregatione comitatus Verőczensis isthic adservata majore numero comparentes ministerio hungarico faventes, patriae nostrae inimici Slavoniae, leges priore dieta hungarica latas, evocata ad superiorem civitatem ceu locum congregationum comitatensium militia regulari regiminis Zanini, publicari fecerunt.

Servatus fuit in interioris civitatis hujus domo civica congressus, in quo Magyaromannorum cultores ante veros patriotas, id est hora 8-a congregati, ista sessio in horam 9-am pro et posteriores comparuerunt, indicta fuerit, ablegatum pro dieta hungarica elegerunt

Magyaromannum cognomine Freund, virum in civitate hac nihil possidentem et saltem anni spatio isthic degentem.

Julius.

1. Habita fuit congregatio comitatensis, in qua Magyaromanni evocata iterum contra fideles illyros militia regulari, ablegatum pro dieta hungarica elegerunt determinaruntque: ut Ladislaus Jankovich de Vucsin, comitatus hujus primarius vicecomes, ministerii hungarici singularis cultor, ideoque ab illo in supremum comitatus Verőczensis comitem electus, qua talis agnoscatur et ex Hungaria, in qua aliquot septimanis jam degendo, contra Illyros comitatus hujus diligenter agebat, ad capessendum supremi comitis munus evocetur.

Capitulum provinciale Mohacsini; electus in provincialem Callistus Schmutzer, gvardianus Viennensis.

13. Ladislaus Jankovich de Vucsin, per ministerium hungaricum supremus comes nostri comitatus nominatus, hodie a comitatus hujus Magyaromannis qua talis agnitus et officii supremi comitis admotus fuit.

Augustus.

10. Datum est initium restaurationi magistratus civici electusque est votorum pluralitate in consulem d. Posonyi.

11. Continuabatur restauratio magistratus et electus est d. M. Jellenich judex, capitaneus vero d. Carolus Hermann.

12. Senatores magistratus civici electi sunt: Svoboda, Joanovich, Virovacz, Jezevich, Spoljarich.

13. Processum fuit ad electionem reliquorum officialium.

18. Neoelectus magistratus et alii[!] officiantes civici juramento obstricti sunt.

September.

4. Excell. d. banus Jelačić servavit Veroviticae congregationem comitatus, in qua depos to per ministerium hungaricum nominato supremo comite Ladislao Jankovich, primario vicecomite Ludovico Sallopeck et ordinario notario Joanne Jurkovich ab officio remotis, quaedam surrogationes obtinuerunt. Officio ordinarii vicecomitis admotus est d. Josephus Jankovich, comitatus Veroviticensis generalis cassae perceptor et conventus nostri syndicus apostolicus, vir nationis slavonicae amantissimus.

12. Banus Jellačić Dravum cum exercitu trajecit, Magyaros saniora docturus.

27. D. Josephus Bunjik, comitatus Posegani substitutus vicecomes, qua banalis commissarius horsum cum comitiva e garda nationali viginti et aliquot hominum literatorum advenit, degeneres tam in magistratu comitatus, quam civitatis, ubi et civium quosdam spiritu magyarico exuturos.

28. D. commissario Bunjik visitam praestitit familia conventus istius.

Domino commissario banali serenadam fecerunt incirca 300 facigeri ex inferiore et superiore civitate.

October.

2. Commissarius banalis recentius servatam magistratus civici restaurationem invalidam declaravit servataque in aede hortus civici praesente civium copia sub praesidio suo sessione, priorem magistratum activitati suae restituit et futuram restaurationem in 5-am cur. mensis indixit.

7. Praemissis 5-a et 6-a hujus praeparatoriis servata fuit restauratio magistratus civici, qua votorum majoritate in consulem electus est D. Demetrius Vukovich; judex electus est D. Petrus Joanovich, capitaneus Josephus Neumayer; senatores electi sunt: Franciscus Svoboda, Paulus Penjich, Joannes Užarevich, Balthasar Csalogovich et Moyses Nestich. Ordinarius notarius factus est Antonius Stojanovich, vicenotarius Elias Penjich, ordinarius fiscalis Dolencsich.

9. Impositus est finis restaurationis magistratus civici et ante gratiarum pro feliciter superato actu hocce publico actionem, adlatum est a s. Majestate rege nostro Ferdinando manifestum.

10. Innotuit, militiam confiniariam regiminum Brod et Gradisca ducibus Roth et Filipovich concreditam et Budam versus proficiscentem in copias hungaricas impegisse, resistendoque imparem, arma Hungaris tradisse. Id verificatum est per inermium confiniariorum reditum.

18. Antemeridianis horis expositum fuit in turri principalium vigiliarum in arce Essek vexillum colorum hungaricorum; postmeridianis vero horis idem factum est in domo Praetoreo-senatorea praesidii Essek addito tamen vexillo colorum nationis slavonicae.

20. A. m. hora 11-a exposita sunt in turri ecclesiae parochialis praesidii vexilla colorum hungaricae et slavonicae nationis per cives praesidii hungarismo animatis.

22. Vesperi intra 7. et 8. horam venit ad praesidium nationalis militia hungarica, quae magno Essekiensium civium cum jubilo ex-

cepta erat, tum domibus civium illocata. Hujus militiae homines viginti conventus noster providit hospitio.

24. Advenit populus hungaricus e comitatu Baranyensi in massa Essekinum hora 4-a p. m., qua et militia regularis cum nationali hungarica ex arce exivit et inferioris civitatis Essek inhabitatores religionis graeci non uniti ritus amicam Hungaris manum porrigere renitentes et catholicos ad resistendum cogentes una cum catholicis arma Hungaris consignare debuerunt, quo civitatis in cineres reductionem effugiant.

25. Populus hungaricus, qui e comitatu Baranyensi horsum in massa comparuerat, inferioris suburbii civibus ad obsequium reductis in Hungariam redivit.

27. Princeps Vindichgrätz, banus Jelačić et generalis Auersperg Viennensis civitatis suburbia expugnarunt.

November.

7. Militia hungarica conventu nostro excessit illocataque est aedificiis caesareo-regiis.

8. Iterato ex Hungaria milites hungarici advenerunt; quorum 23 praeter duos officiales conventus nostro illocati fuere.

10. Militia hungarica, quae 8. hujus conventui illocata erat, tam ex hoc, quam domibus civium urbis interioris, ad inferiorem semet transtulit civitatem.

13. Militia regularis cum hungarica Csepinum excurrit excubantesque ibidem centum et aliquot confiniarios milites per proditionem Johannis Nep. Adamovich de Csepin captivos fecit eosdemque Essekinum adduxit.

15. Eadem militia ad territorium possessionis Sarvass excurrit et cum excubantibus ibidem confiniariis et Serbis conflictum habuit, in quo caesi et vulnerati dabantur.

18. In inferiore civitate Essek transfixit quidam caupo Germanus militem hungaricum in certamine ob commutatione schedae bancalis hungaricae orto; quapropter supremus ejusdem militiae vigiliarum magister fatum cauponem per gregarium suum militem Zingarum eodem die prope domum braxatoris Reith in arbore moro suspendi curavit.

Tempore isthoc ducta fuere ad mandatum ill. d. comitis Battyány circa totam civitatem Essek fossata.

20. Adlata est conventus angaria e solutorio officio Buda et quidem in schedis hungaricis duorum et quinque florenorum monetae conventionalis.

22. Illocatus est conventui militiae hungaricae locumtenens cum ejusdem famulo.

27. Servata fuit in superiore civitate Essek sub praesidio comitis Casimiri Battyany congregatio comitatus Veröczensis, in qua comitatenses paucis exceptis suis semet abdicavere muniis.

29. Illocati sunt milites hungarici ad allodium conventus.

December.

1. Banus Josephus Jellačić per s. Majestatem ordine s. Leopold decoratus est.

12. Advenerunt Essekinum equites hungarici collecti in campis e numero eorum, qui vulgo Csikos dicuntur.

13. Professor gymnasii P. Benedictus Schmidhammer e vivis sublatus est.

Publicis foliis vulgatum est: Ferdinandum Imperatorem fratris sui Francisci natu maximo filio Francisco Josepho die 2. hujus Olomucii thronum cessisse.

19. Excurrit Csepinum militia hungarica cum tormentis ibidemque cum militia illyrica conflictum habuit.

26. Militia hungarica juramento patriae fidelitatem professa est.

27. Juramentum emisit militia regularis regiminum Vaza et Alexandri cum pyrobolariorum parte una; altera, quae Hungariae fidelitatem jurare renuerat, e foro sub custodia ad carceres abducta est.

30. Benedictum est in ecclesia parochiali interioris civitatis per ejusdem parochiae administratorem Stanislaum Ornicsevich militiae hungaricae vexillum; quod benedicere renuens D. cooperator Jacobus Vorgich, per milites ad carceres deductus est. Hanc sortem exspectus est jam sub 29-a Octobris D. Antonius Vladisavljevich eo, quod populo superioris civitatis, qui ejusdem suburbii parochum una vicearchidiaconuum Adamum Sukich fugientem insequebatur, indecentem hunc actum sermone in ecclesia habito, exprobaverit.

Annus 1849.

Januarius.

2. Adlatae sunt per duos milites hungaros ad P. gvardianum superioris locumtenentis Rehák literae, quibus petebatur: ut, cum allodium conventus pro sartorum militarium laboratorio commodum inveniatur; ligna per conventum eorsum sufficientia dentur, quo iisdem sartoribus bene calefieri possit.

Tempore hoc triumviratus hungaricus Pestino Debrecinum fuga semet contulit.

9. Missus est per D. parochum interioris civitatis Johannem Jozepacz ad conventum hunc praefatae parochiae in spiritualibus administrator D. Stanislaus Ornicsevich pro obtinendo erga subsecuturam ab eodem parocho solutionem victu; qui supraattacto domino administratori eodem die ad communem conventus mensam praestari coepit.

18. Vesperi adlatae sunt hiterae tenoris sequentis:

Esseg den 18. Januar 1849.

Durch den Umstand: dass alle vorräthigen Magazine mit den zur Provision der Festung nöthigen Naturalien bereits überfüllt, daher für das annoch herbei zu schaffende Mehl u. sonstige Victualien kein Platz vorhanden sey, veranlasst; bin ich genöthiget hiezu die Kirche des Ehrwürdigen Klosters zu beanspruchen:

Wovon ein Ehrwürdiges Kloster mit dem Ansuchen verständiget wird, die Stühle u. sonstige im Wege stehenden Hindernisse aus der Kirche allsogleich entfernen zu lassen.

Schliesslich verständige ich ein Ehrwürdiges Kloster auch darüber, dass ich den Administrator der Festungs Pfarre unter einem angegangen bin, Anstalten zu treffen, womit die Ehrwürdigen Patres ihre Andachten in der Pfarrkirche ungehindert verrichten können.

Graf Casimir Battyány m. p.
Landes-Commissair.

22. Typis procusi publicatique fuerunt ordines sequentes:

An die Bewohner Esseggs!

Auf Genehmigung des Hochgeb. Herren Landes-Commissairs Grafen Casimir von Battyány u. in Anordnung des Central-Sicherheitscomité wird bekannt gemacht:

dass, um dem dringenden Bedürfnisse der Geldcirkulation im Weichbilde der Stadt vorzukommen, das Handlungshaus Elias Lekitsch in der inneren Stadt ermächtigt wird Assignationen für den Werth von fünftausend Gulden c. m. u. zwar

fl. 2000 a xr. 10
„ 3000 a „ 20

nach unterstehendem Formular in Umlauf zu setzen.

Diese werden in laufendem N-ro u. betreffender Serie von einem der Herren A. Goriupp, A. A. Goriupp, Paul Vachtler u. Eduard Duras contrasignirt herausgegeben u. die Umwechslung gegen Bank- u. Staats-Noten kann im mindesten Betrag von fünf Gulden ausser Sonn- u. Feiertage täglich von 9—12 Uhr Morgens, u. Nachmittag

von 2—5 Uhr bei besagtem Handlungs-Hause geschehen, welches auch dafür die Haftung übernommen hat.

Sollten es die Umstände nöthig machen, diese Assignationen auf 10.000 Cm zu vermehren, so ist auch zu dieser Verausgabung das Handlungshaus Elias Lekitsch berechtigt. Verfälschern dieser Assignationen werden wie Verfälscher öffentlicher Credits-Papiere bestraft. Die Verwechslung dauert solange fort, bis diesem durch andere Geldmittel abgeholfen ist, jedenfalls aber wird demselben eine einmonatliche Aufkündigung vorangehen. Essek den 16. Jänner 1849.

Das Central-Sicherheits-Comité.

N-ro Serie

Assignation

für zwanzig Kreutzer Conv. Münze

20 xr.

welche bis zum Betrage von mindestens fünf Gulden Conv. Mnz. umgewechselt werden bei

Elias Lekitsch

Ausgegeben von n. n.

Essegg den 16. Jänner 1849.

N-ro Serie

Assignation

für Zehn Kreutzer Conv. Münze

10 xr.

welche bis zum Betrage etc.

23. Sacerdotes seculares latini ritus coram sessione mixta in domo civica praesidii Essek semet sistere debuerunt interrogatique fuere: „An declarationes suas per eandem sessionem praevie sibi pro subscriptione datas hocque continentes: quod constitutioni hungaricae fideles permansuri sint, libere subscripserint?“ Quorum domini: Adamus Sukich superioris civitatis parochus et districtus Essekinensis vicearchidiaconus, Stanislaus Ornicsevich praesidii Essek administrator et superioris civitatis cooperator Bocskor cum fassi fuissent: declarationes suas metu extortas fuisse, ne reclusionem, quam praevie duo cooperatores experti fuere, ipsi quoque experiantur; easdem declarationes cum indignatione et suspensionis ab officio et salario com-

minatione a domino sessionis praeside Casimiro Battyány receperunt, retentis per eundem dominorum: Josephi Jankovich inferioris civitatis Essek parochi, Francisci Orsholich superioris civitatis et Francisci Taglieber inferioris civitatis cooperatorum, qui libere semet subscripsisse edixere, declarationibus.

30. Post horam 3-am mat. comparuerunt ad suburbia civitatis Essek nationis illyricae milites expulsoque ex iisdem milite hungarico sedem isthic ceperunt.' Actum hunc vindicaturus comes Battyany milites suos cum slavonicis congredi jussit jacturamque suorum in conflictu isthoc passus, suburbia e tormentis in cineres redigere attentavit, sed sine desiderato sucessu.

31. Continuabatur tormentorum explosio. Tres equites hungarici cum suis equis e conventu nostro Belyam transpositi sunt.

Februarius.

1. Fine praeexposito iterum explodebatur, verum illyris haud dormientibus non meliori ac prius successu. Globi per Illyros ex parte superioris civitatis missi in arce tecta domorum vitiabant.

2. Post horam 4-am p. m. tormentorum explosio occoepit versus civitatem superiorem, quo miles hungaricus illico ex arce semet contulit.

Hac die, uti et aliis inde ab ingressu militiae illyricae ad suburbia campanae non pulsabantur.

3. Cessavit tormentorum explosio.

5. D. commissarius Battyány intellecto eo: quod milites caesarei in partibus Hungariae non procul Essekino commorentur, abhinc in Hungariam profugit taliterque suspensionis sententia DD. ecclesiasticorum effectui dari non potuit.

6. Milites caesarei horis pomeridianis Bellyam comparentes militiam hungaricam inde horsum fugere fecerunt. Horum fugitivorum e numero 3 gregarii equites, unus vigiliarum magister et 3 equi conventui illocati sunt, taliterque conventus 3+4=7 milites hungaricos calido cubili et candelis, 3 vero equos stabulo providere debuit, haud exiguo ob exaggerata omnium victualium articulorum pretia cum onere esto jam prius a 22-a. Novembris usque ultimam Decembris officialem cum uno gregario in conventu, in allodio vero conventus, quod pro laboratorio sartorum et sutorum militum delectum erat, a 3-a usque 30-am Januarii hos iisdem articulis providerit.

Tempore hoc una libra carnis bubulae solvebatur viginti cruciferis, et unum ovum sex cruciferis.

9. Antonius Goriupp senior, caput Magyaromannorum, captus et in domo comitatensi inclusus est.

12. Parlamentarii militiae hungaricae, qui imposito die 3-ia hujus tormentorum explosioni fine, quotidie ex arce ad superiorem civitatem cum caesareo-regia militia tractaturi excurrebant, finale responsum a regiis copiis acceperunt; cujus in sequelam, habito consilio bellico Hungari in eo convenerunt: ut arce egrediantur, depositisque extra eandem in prato glacis (glassie) dicto armis inermes e voto caesareo-regiorum ad patriam suam semet conferant. Parlamentarii die isthac fuere supremi vigiliarum magistri: Racz, qui, ut supra notatum habetur, civem inferioris suburbii suspendi curavit, et hac die misso hungaricae militiae Vale! penes caesareo-regios in superiore suburbio mansit; tum Glavash, qui e confinio militari Slavonico qua centurio extrusus, servitia penes militiam hungaricam cum promotione acceptavit.

13. Pars militiae caesareo-regiae e suburbio superiori ad arcem venit hora 5-a p. m. et illico in quibusdam arcis partibus vigilias e medio sui posuit. Numerus militiae tempore hoc in suburbiis excubantis efficiebat 28 millia.

14. Militia hungarica ex arce versus superiorem civitatem exivit cum duabus centuriis regularium regiminis Vasa et totidem ex regimine Alexandri, ubi caesareo-regii et nationis illyricae copiosi milites eosdem cum musica adexpectarunt, tum Hungari cum Vasaianis et Alexandrinis arma deposuerunt, regii vero et Illyri arcem intrarunt.

15. P. Ignatius Muha, qui mense Octobri post Hungarorum ad praesidium isthoc adventum inferiorem civitatem visitaverat et ob gressus istos Magyaromannis arcensibus suspectus videbatur, ideoque eotum cum P. Elia Tomicsevich Magyaromannis perinde suspecto, Essekino discesserat die isthac cum P. Gratiano Meszáros Vukovarino horsum redivit.

16. D. Antonius Jozipovich, parochus Bizovacensis, qua conventui hujati bene addictus, familiam hanc invisit testatusque est: semet toto captivitatis familiae hujus tempore eidem sincere condoluisse.

19. P. Michael Filippovich, gvardianus Vukovariensis cum D. Dubrovay, comitatus Syrmiensis primario vicecomite familiam nostram invisit.

20. Milites confiniarii conventu excesserunt.

21. P. Elias Tomicsevich, qui ad effugiendum Magyaromannorum manus die 26. Octobris ad possessionem Varosh prope Diakovarinum semet contulerat, cum ejatis parochiae curatore RD. parocho Antonio Sabolovich ad conventum redivit.

25. Advenit consiliarius regius Joannes Zidarich, comitatus Crisiensis vicecomes, qua commisarius banalis, et habitaculum sibi delegit in domo comitatensi.

26. Familia conventus hujatis d. commissarium salutavit et ab eodem consilium accepit: tam ratione efferendorum ex aede gymnasiali victualium, quam angariae professorum, quam conventus a 1-a Novembris a. p. in praesens usque haud percepit, scripto concinnatum exhibendi recursum, fine instituendae per eum ad altius forum promotionis.

Martius.

12. Joannes Dellimanich, plurium annorum decursu diversis penes comitatum Veroviticensem munus defunctus et ante annos aliquot qua emeritus substitutus vicecomes ad quietem repositus die praeexposita apoplexia tactus Orahovicae obiit et

16. in ejate ecclesia sepultus est. Hic vir critico isthoc tempore specialem suam erga nationem illyricam clare testatus est adhaesionem; degeneribus ejusdem filiis Ladislao et Stephano rebellibus Magyaris adhaerentibus.

Aprilis.

25. Pertigerunt Essekinum naves vaporeae 11; praevie autem fuere isthic 5; — adeoque 16 earum uno tempore Dravum ornabant. Harum una pertigit horsum sub vigilia militari generalis Jovich, qui qua praeexistens arcis Essekinensis commendans, milites hungaricos ad eandem immisit.

27. Generalis Jovich e navi vaporea ad arcem deductus et sub custodiam positus est.

Majus.

1. Ad conventum illocatus est locumtenens Skender.

6. Banus Josephus Jellačić ex Hungaria ad Croatiam per Slavoniam redux, in diversorio praesidiali ad „Album Lupum“ descendit et post moram unius horae iter suum prosecutus est.

Subsequis diebus redibat ex Hungaria tam regularis quam confiniaria militia.

11. Advenit banus Zagrabia discenditque in curia comitatensi; cui illico magistratus tam comitatensis quam civicus, tum clerus Essekinensis et alii honoratiores viri suum praestiterunt homagium.

20. Banus noster festivo militari in ecclesia praesidii Essek servato sacro interfuit.

Banus locali jurisdictioni politicae decem millia florenorum tradidit,

ut inter infelices incolas Zomborienses graeci non uniti ritus, qui ob metum hungarici, in schismaticos saevientis exercitus, horsum semet fuga contulerant, distribuentur.

Junius.

2. D. Stanislaus Orucsevich, administrator praesidii Essek in spiritualibus, obiit et in

3. coemeterio superioris civitatis per recentissime nominatum abbatem RD. Adamum Sukich, sepultus est.

Praefato administratore adhuc vivente at aegre decumbente et unico parochiae praesidialis cooperatore D. Antonio Czigler, regnante hoc tempore cholera eidem parochiae providendae insufficiente, perlati sunt die 1-a cur. ordines, quorum in sequelam dati sunt parochiae praesidii caodjutores e conventu isthoc PP. Samuel Kotzian et Solanus Kerkvarich.

24. Isthac et sequentibus diebus adductae sunt ex Danubio inferiori per incolas Apathinenses oneratae et pro rebellium Magyaronum militia destinatae 25 naves victualia continentes, quae pro regiae militiae intertentione bene deservient.

Julius.

4. Hac et sequentibus diebus excell. d. Joannes Scitovszky, episcopus Quinque-Ecclesiensis, in districtu Valpoviensi confirmationis sacramentum administravit et D-nos Adamum Sukich, parochum Essekiensem, item S. Zsitvay, Semlinensem parochum, priorem qua recentius nominatum abbatem, posteriorem vero qua praepositum benedixit.

14. Banus Jelačić ad Hegyes et Verbas per capitanei Gjorgjevich proditionem, tum

15. ad Titel, et

16. ad Perlas notabili suorum cum jactura pugnavit suisque consulturus copiis

17. easdem ad Syrmium reduxit.

Augustus.

7. Advenerunt decem moniales de ordine sororum misericordiae cum suo spirituali et

9. profectae sunt ad Syrmium infirmis militibus bani nostri inserviturae.

12. Advenit nationalis garda Posegana arcem Essek custoditura, confiniarii vero Slavonici eadem die hora 12-a noctis arcem deseruerunt profectique sunt ad partes inferiores.

21. Divulgatum est medio ephemeridum, quod Kossuth, generalis Bem, generalis Gergőy et aliqui rebellium Hungarorum praevidentes infelicem causae suae exitum, in praesidio Arad consilium servaverint, ubi gubernio a Kossuth in Gergőy devoluto, Kossuth cum aliquibus sociis suis mox in Turcicam profugit, Gergőy vero die 13-a cur. suum 30.000 — 40.000 exercitum arma deponere fecit. Exercitus hic Gergőyianus tertio post armorum depositionem die imperatori Austriae et regnorum Hungariae, Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae etc regi fidelitatem juravit Aradini et ad Italiam expeditus est, officialibus omnibus gregariorum numero nulla stemmatis habita reflexione adscriptis.

September.

6. Militia, quae arcem Petrovaradiensem spatio unius anni pro rebellibus Hungaris tenebat, portas arcis exercitui caesareo aperuit et arma deposuit.

18. E Gergőyianis militibus, qui Aradini arma doposuerunt, 1400 horsum advenerunt et

19. Italiam versus iter suum prosecuti sunt.

27. Vulgatum est, hac die arcem Comaromiensem causareo-regiae militiae semet dedisse.

Publica folia ad notitiam perferant, quod rebellis Ludovicus Kossuth cum duobus hungaricis generalibus Constantinopoli Mohamedanismum amplexus sit.

October.

27. Vulgatum erat, qrod imperator et rex noster dimiserit ordines, vigore quorum Hungaria in plures circulos pro tempore dividitur, demtis: Croatia, Slavonia, Littorali croatico, Transylvania et Vojvodatu serbico.

November.

2. Consilium banale nominavit D. Georgium Novosel archigymnasii Zagrabiensis actualem directorem, neoerecti Zagrabiae praeparandorum instituti interimalem directorem; doctrinae religionis in eodem instituto professorem D. Josephum Šušković, alteram cathedram obtinuit D. Josephus Partaš.

8. Hora 4. mat. fuit terrae motus, nec tamen vehemens.

Annus 1850.

Januarius.

7. Publicatum est, in obsequium ordinum ministerii bellici linguam

illyricam in caesareo-regio confinio velut studium ordinarium tradendam venire.

12. Publicis foliis vulgatum erat: mulctam rebellibus Judaeis impositam efficere 2,300.000 fl.

Martius.

14. Copia litterarum ab laudatissimo nostro bano Jelačić ad ministrum provincialem Marianum Jaić directarum:

Otče poštovani! Dično i opće pripoznato nastojanje Vaše na polju cèrkvene i narodne književnosti steklo si je kroz verlo koristno delce Vaše o cerkvenih napevah i pesmaricu novu zaslugu osobito oniuh, kojim je ko što meni napredak narodnog i ćudorednog izobraženja na sèrdcu.

Za ljubav Vašu, kojom ste mi ovaj lepi plod uma Vašeg poklonili i posvetili, primite s ovim iskrenu zahvalnost moju, te budite uvereni, da će mi vazda milo biti i Vama i čitavom velevrednom redu s. Kapistrana, kojim se slavjanski narod ponosi, polag mogučnosti uslužnom se iskazati. U Beču 16-a Veljače 1850. Jelačić m. p. Ban.

Aprilis.

3. In domo interioris civitatis Essek praetereo-senatorea pnblicatum fuit, quod in obsequium altiorum ordinum nundinae Georgii et Eliae Essekini servari solitae ex superiori civitati ad inferiorem civitatem transferantur.

Julius.

23. Banus Jelačić copulatus est cum comite Sophia Stockau ex Napajedl.

Augustus.

17. Perlecta est tabula familiae: Dominicus-Nedeljko Petrović gvardianus, Nedêljko Kirchmajer director gym., Ignatius Muha prof. 4-ae gram., Hieronymus Lacković prof. 2-ae gram., Raphal Rodić prof. 1-ae gram., Samuel Kocian 2-ae hum., Silvester Blagoević 3-ae gram., Ivo Rodić catecheta scholar. element.

September.

27. Advenit Vienna ill. d. praesul Diakovariensis Josephus Strossmayer Essekinum navi vaporea, magnoque cum jubilo exceptus fuit ab omnibus bene sentientibus patriotis, praesertim vero Essekiensibus, qui in persona illius primum e gremio civitatis intuebantur episcopum Diakovariensem et quidem annos 35 natum.

Praesul amantissimus Patres in conventu invisit.

29. Episcopus noster Diakovarini solemniter installatus est.

October.

12. Episcopus Diakovariensis Essekinum advenit et
13. confirmationis sacramentum contulit in civitati[!] superiore et
14. in praesidio;
15. in civitate inferiori.

Annus 1851.

Februarius.

7. Praesul Diakovariensis Josephus Georgius Strossmayer Essekinum adpullit et

10. Juventutis Gymnasticae e doctrina religionis examini intervenit.

17. RD. abbas, vicearchidiaconus et superioris civitatis parochus Adamus Sukich, qua neonominatus canonicus Diakovarinum discessit.

22. RD. Jacobus Hegedušević, praeexistens in seminario Diakovariensi theologiae professor, in qualitate superioris civitatis parochi et districtus Essekiensis vicearchidiaconi, horsum advenit.

Martius.

30. Administrator parochiae praesidialis Josephus Heim; inferioris civitatis parochus et consistorialis assessor Josephus Jankovich.

Junius.

30. Excell. d. archiepiscopus una nuntius apostolicus Viennae Viola Prela cum ill. d. episcopo Diakovariensi, qui eidem 5-Ecclesias obviam ivit, hora 1½ horsum advenit, salutatusque fuit ad pontem per RD. canonicum Josephum Matić. Prandio apud supremum comitem Petrum Pejačević superato Diakovarinum, indeque post unius diei moram

Julius.

2. Belgradum versus profectus est; missionis catholicae ibidem statum perspecturus. Missionario de praesenti Belgradi spiritualia servitia fidelibus portante Patre Tiburtio Tkalčec, provinciae nostrae presbytero, ex superiori civitate Essek.

21. Praesul noster horsum comite secretario suo Georgio Tordinac advenit et

23. Viennam negotiorum ergo navi vaporea profectus est.

Augustus.

12. Földvarini capitulum provinciale celebratum; in ministrum provincialem iterato Dominicus Kirchmajer electus est, in custodem

Petrus Becker, in definitores: Marianus Jaić iterato, Joannes Pendl, Cajus Agjich et Justinus Tanos.

26. Tabula familiae: Elias Vražić gvardianus, Marcellinus Dorić, Augustus Verner, Hieronymus Lacković, Ignatius Muha, Raphael Rodić, Sylvester Blagoević, Samuel Kotzian, Solanus Kerkvarich.

September.

1. Servata fuit in curia magistratuali, in qua deposito Thadaeo Stojčić civico vigiliarum magistro, idem officium consecutus est Adamus Tabaković, praeprius corporalis civicus in inferiore civitate.

18. In sessione magistratuali die 11. m. c. celebrata fuit publicatum banalis consilii ad hujatis magistratus contra hujates Magyarones querelas datum rescriptum, tenore cujus sequentes civitatis Essek et eidem adjacentium pagorum incolae, velut in poenam suae rebellibus anno 1848 et 1849. Magyaris adhaesionis, continuaeque adhuc nationi iliricae suspectae scissionis pro imminente organisatione et restauratione magistratuali jure suffragiorum privati existunt: Adamović Ivo Kapistran, Adamović Ivan Nepomuk, Altgajer Josip, Arno Dragutin, Arvay Ladislav, Auer Antun, Aksientievič Petar, Bartolović Antun, Baumgartner Skender, Berkić Lazar, Blau Lavoslav, Brožan Mijo, Buday bez kèrstnog imena, Zimmer Mato, Divald Dragutin, Domazet Nikola, Dopsai Vatroslav, Eljugić Nikola, Endl Ivo, Ester Franjo, Filipović Antun, Fözmayer Josip i Pavao, Ganser Franjo, Gillming Davorin, Gorjupp Antun stari i mladi, Hamberger Mato, Harastinskog sela stanovnici, Hartvich Franjo, Henrich Žiga, Hollup Ilia, Janković Lacko, Jelenić Mijo, Jurković Skender i Vaso i Gjuro, Kaup Jakob, Klaić Petar, Kolarović Mato, Kolognath Roko, Kopjar Mato, Koritne stanovnici, Krizmanić Josip, Laj Mijo, Lehman Dragutin, Lutter Stepan, Maiksner Josip, Malčić Marian, Marinović Juro, Mavrak Antun, Mavrak Tereza, Moslavac Stepan, Pejačević grof od Podgorača, Požonyi Josip, Rayman Emanuel, Rok Antun Rekeče Josip, Relić Jakob, Riegl Ivo, Riteser Pavo, Rotter Josip, Semeljacah stanovnici, Šlezak bez kèrstnog imena, Schmidt Hinko, Srimčević Mato, Strajnić Cvian, Stuparović Ilia, Till Isidor, Turanyi Filip, Thürner Franjo, Vunderlich Franjo, Zelenka Ljudevit, Žettić Marinko, Živanović Antun, Albiny bez kèrstnog imena, Andraši Franjo, Modesti Petar, Zadory Lavoslav, Antal Mijo, Freund Vatroslav, Talian Slavoljub, Tanoj Mato, Berkić Mišo, Varga Ivo.

25. Excell. d. Josephus e baronibus Jellačić, regnorum Dalm. Croat. Slav. banus etc., qua commendans Croatico-Slavonicae militiae iter suum in officiis jure militaribus per memorata tria regna faciens,

hodie Vinkovcio per inferiorem civitatem — ubi inter mortariollorum explosionem ante capellam B. M. V. ad Nives infra arcum triumphalem septem vexillis coloris caesarei, seu flavo-nigri, totidemque vexillis coloris rubro-albo-cerulei, seu nationalis illirici, inscriptione insuper e meris floribus texta: Dika hèrvatska-slavonska Josip Jelačić živio! exornatum, per Lazarum Boić, inf. civit. graeci non uniti ritus parochum, lingua ilirica salutatus fuit — in pratum ad crucem lapideam inter tormentorum boatum e moenibus arcis emissum hora 10-a mat. rheda devectus erat; unde equum conscendens milites lustravit. Trajecto per pontem Dravo fortalicium in arci opposita ripa positum redivit, atque tunc primum arcem intrans cum ad curiam magistratualem ingentem diversi status et ordinis turbam eum exspectantem conspexisset, ex equo descendens a magistratuali curia pedes ad praeparatum sibi in residentia arcis commendantis hospitium, penes studiosam juventute[!] sub evoluto gymnasii vexillo „Živio“ acclamantem parvulasque puellas numero 50 in gradibus albis vestitas floresque in eum jacientes ingressus est. Hic hospitem tam charum quam rarum cum praesentibus omnibus omnibus officialibus nec non clero curato totius Essek supremus comes Petrus Pejačević longe ilirico sermone adsalutasset, excell. d. banus slavonico idiomate vicissim respondit hoc modo: „Draga bratjo i gospodo moja! kuću lahko možemo srušiti, ali ju ne možemo lahko sagraditi. Ja sam evo nedavno prošao kroz svu Horvatsku i Dalmaciu i svagdê sam našao i vidio, da je narod naš dobrim domoljubnim duhom oduševljen; i tko bi se nadao, kako narodni naš jezik lêpo napreduje u istoj Dalmacii, gdê je prie toliko talijanstina zavladala. Ali moram Vam i to kazati, bratjo i gospodo moja! i da mi je očito žao, što ste Vi Osečani tako medju sobom nesložni; ta znamo, što nam narodna naša poslovica veli: „Sloga ad Boga, nesloga od zloga“; složno dakle moramo mi svi da za obće dobro radimo, jer ja sam bez vaše pomoći nemogu. I zaoto vam preporučujem vernost prama caru, vernost prama domovini, a slogu i ljubav medjusobno da imate; ta mi smo svi jednog Boga sini, mi svi imamo jednog cara, jednu domovinu, a Vi imate jednog u meni vašeg Bana.“

Tum intravit deputatio alia e meris (vide paulo superius, quibus) Magyaronibus constans, qui cum gravamina sua, quod injuste jure suffragiorum ferendorum exciderint, coram deposuissent. D. Banus noster eos graviter reprehendit addito insuper eo, ut, si ultro dispositione caes. reg. consilii banalis non contenti turbulenti esse persisterent, secure post eorum Kossuth ad Americam excedant seque eis etiam iter eo paraturum etc.

Vespere hora 7-a illuminatis omnibus tam in arce quam in suburbiis fenestris, accensis in foro arcis pulchro ordine plus quam ducentis coloris pireis (Pechkranz) inscriptionibus insuper illiricis: quatuor in quaternis fenestris curiae magistratualis, una: „Živio Ban Jellačić"; in supremi tractus generalatus casarmae 16 fenestris ita adposita, ut quaelibet fenestra unam ita magnam, ut fenestra magna est, literam commode ceperit — pulchre tralucentibus, serenada vere festiva adornata erat, cum 300 circiter facigeri comite civico choro musico ex inferiore civitate advenerunt, atque ante hospitium d. Bani suam ex reverentiam testati fuerint. Tum vero procedente per forum excell. domino, in angulari fenestra superioris tractus portae aedificii ignis artificialis coloris rubri-albi-cerulei accensus nimis pulchrum praebebat splendorem; unde reducem excell. d. Banum cum energico in spiritu nationali ilirico concepto sermone adsalutasset D. Ladislaus Knežević, comitatus Essekiensis assessor, multumque responsum seculum fuisset; tres cantilenae iliricae, quas inter postrema erat nota illa: Prosto zrakom ptica leti etc. decantatae fuerunt, atque spectatores copiosissimi ad domos suas reversi sunt quietem nocturnam capturi.

26. Banus noster amantissimus hora 5-a mat. Essekino vale ei dicentibus tormentis e moenibus arcis explosis per Diakovarinum discessit Belovarinum.

„Historia domestica“

konventa kapucinskoga u gornjem Osijeku

(god. 1702.—1859.)

Primljeno u sjednici historičko-filologičkoga razreda Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti dne 8. jula 1915.

Priopćio dr. Josip Bösendorfer.

„Capucini ordinis fratrum minorum S. Francisci“ dođoše u našu monarhiju krajem XVI. vijeka i tu osnovaše provinciju štajersko-austrijsko-češku. Od ove provincije odijeljena bude početkom XVII. vijeka (t. j. god. 1618.) Austrija i Češka i stvorena nova provincija austrijsko-češka. Ova provincija prenese i proširi svoje djelovanje i u Ugarsku, pa se uskoro osjećala potreba nove diobe. Tako je onda austrijsko-češka provincija ponovno razdijeljena na dvoje: na provinciju češku i provinciju austrijsko-ugarsku (g. 1673). Iz Ugarske, bolje: iz Budima, dođoše Kapucini i u Osijek.

Već god. 1701. dolazili su kapucini budimskoga konventa na mendikaciju u Osijek; tu su ih ljubazno susretali i časnici i građani govora njemačkoga* i govorili im, neka i ovdje osnuju svoj konvent. Toj vrućoj želji građana osječkih rado su se odazvali kapucinski poglavari, koji su se radi informacije obratili k posadnim zapovjednicima tvrđe osječke (bili su to Creiz i Eggendorf). Ovi im povoljno odgovoriše. God. 1703. naloži tako kongregacija kapucinska definitoru P. Otmaru, da iz budimskoga konventa izašalje u Osijek P. Benona i Fr. Konstancija.

Kako je za taj zaključak doznao „Zeuglieutenant“ Jvan Jakov de Eggendorf, otputi on dva svoja časnika u Budim, da doprate ona dva kapucina u Osijek, izjavljujući, da im za konvent poklanja svoj majur u gornjem Osijeku. Bio je to veliki prostor na južnoj strani današnje Kapucinske ulice od kuće i vrta današnjega vrtlara Chwoike do palače austro-ugarske banke, dakle veliki enklave među Jägerovom i Županijskom ulicom. Na tom majuru imao je Eggendorf i zidanukuću.

---

* „sonderlich aber die Teütschen sowohl in als ausser der Vöstung allhier“

Dne 29. septembra 1703. dođoše dva kapucina u pratnji one dvojice oficira u Osijek i odsjedoše kod Eggendorfa u tvrđi. Sutradan — bila je baš nedjelja — pođoše u gornji grad i tu im Eggendorf predade majur i kuću. Dolazak Kapucina uznemiri Franjevce, koji su već ranije došli u Osijek i sada baš gradili svoj konvent i crkvu. Provincijal Bosne Srebrne Đuro Zabrik iz Slunja upravi pače P. Otmaru u Budim poslanicu, kojom moli, da svoju braću iz Osijeka odazove, jer da i sami jedva životare od mendikacije. U taj se spor umiješaju i građani osječki i posadni časnici govora njemačkoga, koji kapucinskomu provincijalu odašlju instanciju i ponovno ga zamole, da dopusti osnutak, a oni će Kapucine u svemu pomagati. Provincijal sada podnese molbu caru Leopoldu I., koji ne samo dopusti osnutak konventa, nego i sav posjed Kapucina (vrt i kuću) izuzme od svih općinskih i vojnih podavanja i tereta.

A međutim se i donji grad otimao, da se konvent kapucinski gradi u njegovoj sredini, „jer je donji grad mjesto i ljepše i zgodnije za konvent, a bio bi tu i sigurniji od pljačkaških Rakocijevih četa.“ Kapucini ipak ostaše u gornjem gradu na zemljištu Eggendorfovu i tu su 1706. gradili konvent i kapelicu (oratorium), koju već 25. jula 1704. s dopuštenjem kardinala Kolonića posveti Marko Jurina, superior osječkih Isusovaca. Isusovci ustupe Kapucinima i jedan svoj vrt za konventom (god. 1710.). Ovaj vrt opaše o svom trošku visokim zidom maršal Odyer (god. 1725.). Svoju crkvu (kakova je danas) dovršiše Kapucini god. 1727. Sagrađena je u baroknom slogu. Osobiti dobrotvor i pomagač pri gradnji crkve bio je Kapucinima general Petraš, zapovjednik brodske posade. Zahvalni Kapucini postave oba grba generala Petraša nad portalom svoje crkve. Novu i prostranu ovu crkvu posveti biskup Petar Bakić de Laak 7. septembra 1750.

Kapucini osječki dostali su se velikoga ugleda u Osijeku i okolici. Osobito im je sklono vojništvo i okolišna aristokracija, koja ih svakom zgodom dariva i pomaže (časnici: Creiz, Eggendorf, Eder, Pergmayer, Odyer, Petraš; aristokrati: Praudau, Esterházy, Pejačević; biskupi: Patačić, Čolnić, Bakić, Mandić; plemići: Mihalović, Kovač, Szanto; građani: Wittmann, Lekić i drugi).

U osječkom konventu boravilo je redovno 12—15 otaca, 8—10 učenika, jer je tu bio i novicijat, i 5—8 laika. Isprva su gvardiani i oci sami Nijemci, a od XIX. vijeka opet zgoljni Mađari. Hrvati upravo iščezavaju. I tri Osječanina bili su gvardijani osječkoga konventa (P. Adolf, P. Paškval Kelčić, koji je izbran i provincijalom god. 1820.—1823., i P. Hugo).

Kako je u utvrđeni Osijek došlo silu stranaca gotovo iz čitave srednje Evrope pretežno govora njemačkoga, a vjere luterovske i kalvinske, dali su se Kapucini na propagandu katoličku, u čemu su — budući sami Nijemci — imali vanrednih uspjeha. Kako su ti konvertiti postali i jezgra osječkoga žiteljstva govora njemačkoga, ja sam ih iz historije svih ispisao. Utjecaj ovih novih građana (dakako uz vojničke oblasti) bio je tako jak, da su se naskoro ponijemčili i Hrvati starosjedioci i pozaboravljali svoj materinji jezik (Sedlaković, Šarčević, Stefinović, Bartolović, Bertić i mnogi drugi). Tako je Osijek u drugoj poli XVIII. vijeka i prvoj poli XIX. vijeka bio čisto njemačko mjesto. U prvoj poli XVIII. vijeka upravo je obratan proces: hrvatski elemenat tako je jak, da listom pohrvaćuje sve tuđine (Istok postaje Ištoković, Hegedűs — Hegedušević, Istvan — Ištvanović, Pinter — Pinterović, Gottlieb — Gotlibović.

Po tadašnjem običaju bio je konvent i utočište ubijcâ. Ubijce bi, da se otmu kazni, tražili zaklona u manastiru, gdje bi bili koji dan pritvoreni, a onda bi ih gvardijan uz revers izručio javnoj vlasti. Đakovački biskupi slali bi u konvent svoje nevrijedne svećenike na korekciju.

Kapucinima predana je od ordinarijata pečuvskoga i đakovačkoga administracija u Kis-Dardi, Laska-falu, Retfalu, Osijeku gornjem (god. 1798.—1807.), Osijeku donjem (god. 1798.—1803.), jer je u obim dijecezama bila velika oskudica svjetovnoga svećenstva. U Valpovu i Čepinu, na dvorovima baruna Prandaua i plemića Adamovića, vršili su osječki Kapucini službu dvorskih kapelana.

Konvent kapucinski bio je vrlo bogat. U njemu se na godinu trošilo do 4000 forinti, ispijalo do 178 vjedara vina i trošilo 182 hvata drva.

* * *

„Historiam domesticam“ — bolje: dijarij osječkoga konventa — započeo je prvi domaći historik P. Victorinus Linciensis god. 1763. Odmah na prvoj stranici ispisao je vrlo lijepi „Paraenesis ad Lectorem“, u kojem se tuži na nemar starije generacije, koja nije ništa ili tek vrlo slabo zapisivala starije događaje. Ovu oskudicu — veli pisac — prinuđeni smo s bolnim očima gledati u našoj provinciji, a osobito u ovom našem manastiru, gdje nema ama baš nikakva zapisa niti o fundaciji, niti o crkvi, niti o drugim kakovim spomena vrijednim događajima u manastiru i izvan njega. Da se popravi ovaj žalosni nemar, odrediše naši po-

glavari na svome zboru u Lincu god. 1735., „ut in quolibet conventu asservetur Liber per modum Protocolli vel Diarii, in quo studiose concinnentur tum ea, quae superioribus annis et a tempore fundationis e manuscriptis vel narratis vivorum fide dignorum Documentis erui possent, tum quae subsequo tempore calamo digna locutura sunt".

Tako je u osječkom konventu P. Victorinus počeo pisati historiju. No ta njegova historija nije historija osječkoga konventa, nego uopće kapucinskoga reda od njegova osnutka, t. j. od godine 1600. On niže godinu za godinom, izbraja redom sve kapitule (zborove) i kongregacije, a sve to ovdje ondje isprepleće događajima iz opće historije bez ikakve naučne vrijednosti. Na taj način doveo je historiju do godine 1729. Manastirsku historiju imao je sada nastaviti P. Eugenius Viennensis i dopro do godine 1739. Dalje nije htio pisati, jer da sav posao Viktorinov baš ništa ne vrijedi. O tom sporu imamo u dijariju ovu napomenu: „P. Eugenius završio je godinu 1739., ali nastaviti historiju nikako više ne će, jer bi morao ili malo ili ništa govoriti o samoj stvari, budući da je sve osnovano na široko, a uza to nema ni smisla, da se u jednoj skučenoj mjesnoj historiji izbrajaju svi evropski ratovi.

I sada se nabraja sve ono, što treba da sadržaje dijarij koga konventa:

Sunt autem sequentia, quae in diario tam accurato quam fideli calamo ex praescripto Superiorum aunotari debent:

1. Introductio ad locum; quisnam dederit fundum et expensas pro aedificio, an cum vel sine aliquo onere et quali? — 2. An nihil fuerit immutatum vel renovatum in structura et hoc quibus et quantis mediis? — 3. Contractus cum quocunque facti et causae judiciales, si quae forsitan ratione nostrae jurisdictionis exortae fuissent. — 4. Decreta caesareo-regia et episcopalia, generalia item et provincialia. — 5. Ratione cathedrarum, quis nobis easdem, quo anno et quibus cum clausibus commiserit? — 6. Circa sepulturam inscribantur omnes fratres, qui a tempore fundationis in eadem familia mortui sunt. Item saeculares ex privilegio apud nos sepulti. — 7. Inserantur omnium VV. PP. guardianorum ac fratrum nomina, qui ab initio conventus usque praesens ibidem fuere et quid tempore officii sui in ecclesia vel conventu de novo curaverint. — 8. Inserantur etiam eleemosynae ordinariae tam quae annuatim dari solent et a quo?, quam quae occasionaliter dantur, si tamen sint majoris momenti. — 9. Describantur aquaeductus, quo ordine per siphones decurrant, ubi existant aquarum castellae seu earum scaturigines. — 10. Annotentur loca mendica-

tionis, item quae et quo tempore noviter accesserint vel amissa sint; pariter circa quod tempus ad quamlibet mendicationem exitus fieri soleant.

Ad haec a fratribus exploranda et annalibus inserenda sunt sequentia:

a) Utrum nihil tum in tum extra conventum, quod in favorem et emolumentum aut in praejudicium totius religionis vel alicujus et praeprimis nostri monasterii esset, obvenerit? — b) Utrum per massam marchianam, ceram papalem vel flandricam; aquam item in vigilia Epiphaniae Domini benedictam; majores vel minores benedictiones; exorcismos a nostris factos; assistentiam infirmis praestitam per expositas imagines; responsorium S. Antonii et similia non aliquid speciale contigerit? — c) Utrum circa aedificium tam ecclesiae tam monasterii non aliquid fuerit innovatum, immutatum aut superadditum, idque cujus ope et opera? — d) Utrum non aliquid speciale et majoris momenti a benefactoribus et quibus nominatim acceperimus? — e) An aliqui et qui, ex qua item secta ad fidem catholicam conversi, item quot et qui S. Tertio Ordini adsciti? — f) Annotetur etiam numerus confessorum et communicatorum. — g) An aliqui et quot ad quasdam parochias et quas nominatim ac quo tempore quibusve festis ex aliqua obligatione vel solum ad requisitiones DD. parochorum mitti soleant?“

Nastavljači dijarija nijesu se držali ovih uputa, a to je šteta, jer bi historija doduše bila više lokalna, ali i potpunija, skladnija. Poslije P. Eugenija nastavio je pisanje od god. 1740.—1768. P. Ladislaus Hungarus, od god. 1769.—1773. P. Reinerius Viennensis, od god. 1774.—1777. P. Jovianus Posoniensis, od god. 1778. —1803. P. Adolphus Essekinensis, od 1803.—1816. P. Jovianus Croata. Od god. 1816. dalje vode dnevnik gvardijani, koji većinom zapisuju samo članove konventa. Ti su članovi većinom Mađari. Vijesti su oskudne, a pojedine su godine i ispuštene. Pisci nemaju pravoga razumijevanja za domaće događaje. Kada su burne one godine 1848. valovi zapljuskali svu Slavoniju a i sam Osijek bio upravo u sredini toga vrtloga, osječki Kapucini ne posvećuju gradu ni jedne riječi u svomu dijariju. I latinština, do god. 1816. elegantna, nakažena je sada silno. —

Original našega dijarija ispisan je u debeloj, koricama vezanoj knjizi kvartnoga formata, a čuva se u biblioteci kapucinskoga konventa.

* * *

Mi smo iz dijarija ispisali vijesti od godine 1702., kada se Kapucini spremaju doći u Osijek, pa redom važnije zgode sve do god. 1859. Konvertite, koji su postali praoci današnjih osječkih građana, ispisali smo sve.

Historia domestica,

in qua memoratu digna Provinciae, peculiariter vero Conventus hujus Essegginensis compendiose referuntur, ad usum VV. PP. Guardianorum p. t. existencium accommodata ac exarari incepta

Anno MDCCLXIII.

1702.

Exordior jam in opere ad ipsum, quod venerabilem concernit familiam et in cujus praecipue finem ac notitiam opus praesens incepi compilare, cum et annus hic primus esse videtur, quo de Capucinorum adventu ad Locum Essekinensem fervide tractabatur, utpote de quo prima documenta extant, quae nostrum fovent et approbant, uniceque desiderant adventum. Cum enim, ex anno sequenti dicendis, supponatur, religiosos ordinis nostri ex familia seu Conventu Budensi ad collecturam huc pervenisse annuatimque eleemosynam sacram emendicasse, quidam affectu et inclinatione in ordinem nostrum per bonum fratrum exemplum ducti germanae nationis homines, quibus et aliqui de natione illyrica adhaerebant, eorundem continuam hic praesentiam avide anhelabant, quos inter primus zelosus venerator merito censendus est perill. dom. Joannes Jacobus ab Eggendorff s. c. r: Maj. Leopoldi I. consiliarius bellicus et praesidii Esseckinensis praefectus armamentarii (vulgo Zeüg-Lieutenant), nobis summe addictus et devotus, qui negotium hoc ardenter ursit ac promovit ita, ut et in inferiori Varosh et in superiori itidem desideraremur, quare tandem a nostris inquisitio facta, num serio nostrorum fratrum religiosorum praesentia et habitatio anheletur, numque pro futuris temporibus eorundem subsistentia ibidem durabilis sit permansura, populoque grata et accepta foret, sicque tum ab excell. d. commendante praesidii, tum a perill. d. de Eggendorff consensus petebatur, qui etiam libenti animo votis et petitionibus nostris secundabant et consensum suum scriptis communicabant, quem utrumque de verbo ad verbum ex originali desumptum hic apponere libuit:

Copia consensus originalis d. Comendantis.

Dem nach die Wohl-Ehrwürdige Patres des Capuciner Ordens sich allhier erkundiget, ob zu dero Unterkunft und Verbleibung einige Gelegenheit Vorhanden, alsz habe ich gedachten Geistlichen hiemit Attestiren wollen, dasz nicht allein für selbige eine bequeme Gelegenheit Vorhanden, sondern, dass man auch durchgehends dero Orden

leüthe gerne Aufnehmen, und selbigen alle mögliche Assistenz leisten werde. Esseckh den 18. Nov. 1702.

M. V. Creiz
General Wachtmeister und Commandant in Esseckh.

Originale asservatur in archivo Viennensi intra Urbem.

Copia Originalis d. de Eggendorff.

Es haben sich die Herrn Patres Capuciner in hiesiger Vöstung umb mehrer Auferbaung der Christlichen Katholischen Religion gezimbent angemeldet, ob Sie von hohen und niedrigen Volkh in der Sogenanten Unter Warosch mit etlichen Patribus unterkommen, und auch dabay der Armuth nach, wie gebräuchlich leben kunten.

So Attestiern hiermitt, wem es zu wissen vonnöthen, dasz diese oftgedachten H. H. Patres von allen Volkh, so wohl Geistliche, die in dieser Sach Was zu sagen haben, alsz Weltliche nicht allein gern und willig je ehe, je lieber anzunehmen sich ehrbünttig erbotten, sondern auch Ihnen alle Mögliche Assistenz zu reichen verwilligt, dies gebe der Wahrheit zur Steyer. Actum Esseckh den 18. Nov. 1702.

Johann Jacob von Eggendorff,
kays. Kriegs Rath und Zeüg Leitènant.

Originale asservatur in archivo Viennensis conventus.

1703.

Consensus tum d. Commendantis, tum etiam d. de Eggendorff, ubi ad RR. PP. Superiores nostros pervenit, in capitulo hujus anni conclusum fuit duos de fratribus nostris Esseckinum transmittere eapropter RP. Ottmaro Bavara Monacensi p. t. veneb. conventus Budensis guardiano et definitori comissum est, VP. Bennonem Franconem et fratrem Constantium Peggstallensem e familia sua ad praefatum Esseckinum pro capienda loci possessione expedire; dum ergo perill. d. de Eggendorff reverenda definitione voti sui sese compotem factum esse intellexit, duos de officialibus sibi subordinatis Budam ad RP. Ottmarum Monacensem guardianum, ut pro spirituali suo solatio duos de suis fratribus transmitteret, expedivit, petitioni huic aquiescens praedictus RP. Ottmarus, secundum conclusionem in capitulo resolutam, VP. Bennonem Franconem et fratrem Constantium Peggstallensem laicum in comitatu praefatorum dominorum officialium Esseckinum dimisit. Interea ut bonum opus, quod sincerus, ac zelosus s. religionis nostrae venerator et cultor caepit, optime stabiliret atque firmaret, sequens confecit instrumentum:

Ich Endts gefertigter bezeüge hiemit, wie dasz ich meinen Neü Aufgebauthen Mayerhoff sambt hausz und Gartten mit aller Zuegehörung, wie es in Ober Wärosch stehet, denen H. H. Patribus Capucinern von der teütsch und hungrisch Provinz zu befürderung der Ehr Gottes, hiemit föllig geschenket und eingehändiget habe und hieran weder ein oder andern in geringsten nichts zu fordern haben solle, solches ist Zeügnus Meine ferttigung, Esseckh den 27. Septem. 1703.

Johann Jacob von Eggendorff.

Advenere proinde Esseckini die 29. Septembris, dedicationis s. Michaelis Archangeli sacrata, in Sabbatum incidente praefati nostri religiosi in comitatu duorum officialium per aquam Danubii, ac in domo domini de Eggendorff in praesidio omni cum gaudio, charitate et benevolentia excepti, ac bene habiti fuere, pernoctantes quoque in ejusdem habitatione; postera vero die, quae erat dominica, perill. d. de Eggendorff ambos capucinos ad suburbium superius, vulgo Ober Vaross, duxit in domum suam ibi noviter erectam, in qua proinde cum divina gratia anno ab obsidione et expugnatione civitatis et praesidii Essekinensis 25-to. anno hoc, qui est a partu Salutis 1703. possessionem residentiae accipientes, deum omnipotentem in benefactore suo laudaverunt ac procul dubio pro auxilio ulterioris assistricis gratiae humillime imploraverunt, quibus jam in domum hanc suam introductis praefatus d. benefactor sustentationem necessariam abunde subministravit domumque omni suppellectili statui nostro congruente instructam, sub horum verborum tenore illis tradidit et dono dedit: Patres mei amandissimi! Domum hanc vobis in habitationem dono. Ne autem aliis in praesidio existentibus religiosis quidquam praejudicii per nos inferri supponatur, aut jura parochialia violari successu temporis a nobis intendi, aut violari existimetur, pro securitatis nota, et omni eventu ARP. Gregorius Ardacensis reversales seu protestatorias ad ARP. Michaelem Wernis S. J. Residentiae Esseckinensis superiorem et loci parochum expedivit litteras, quae tamen nec in ven. conventus Viennensis nec in hujus archiviis inveniuntur. Licet autem et RRPP. Societatis Jesu, et ex saecularibus plerique tum nobiles tum alii nobis se addictos praebuerint, nostrum magni aestimantes adventum, stabilemque prosperum successum advoventes, niholominus RR. PP. Franciscani nitebantur nostrum interturbare ac impedire stabilimentum, ac perpetuum futuris temporibus habitaculum, hinc protestationem suam nomine Provinciae Bosnae Argentinae mimister provincialis ARP. Gregorius Zabrick a Sluna ad nostrum ministrum provincialem transmisit:

A. R. Pater, Patrone mi colendissime!

Cum hisce demissis litteris volens ad inquirendam paternitatem suam admodum reverendam ratione aliquorum patrum subditorum patert. vestrae, quos pervenientes Esseckinum ad construendum cenobium. Et intentio haec non videtur esse conveniens, adque quadrans dum praefertur in maximum praejudicium nostrum. Uti soli vix subsistere valemus. Erga igitur dignabitur sua Paternitas demandare suis religiosis quatenus ab opinione simili recedere possent. Alias ad alia atributa accedemus pro discuciendo negotio, nisi imprimis instare volens apud Suam Paternitatem, uti sciens etiam, quod similis casus non est cum consensu Vestrae Paternitatis. Datum Esseckini die 12. Novemb. 1703.

Fr. Gregorius Zabrick a Sluna,
Min. Prov. Bosnae Arg.

Cum simul etiam sparsum esset, RRPP. Societatis Jesu contra nos impedimenta ac obices quosdam ponere, ARP. min. pror. Gregorius Ardacensis a nostris in tempore certior factus fuit religiosis hic existentibus, qui illico per litteras ab ARP. Superiore S. J. residentiae Esseckinensis veritatem rei indagavit ac informari petiit, rumoremque hunc sparsum falsum esse comperit, ut videre est ex responsoriis ejusdem d. Superioris:

Devote veneror, quas proxime ad me exarare dignata est Pat. Vestra, benevolentia, et humanitate refertas cum acclusis reversalibus desideratur. Haud opus erat tam prolixis, una alterave linea, utique satisfecisset; caeterum, quod minimae Societatis nostrae nomine pollicitus sum et assecretavi, id sanate praestabo: Quidquid perperam malevoli quidam (quemadmodum his diebus ex RP. Bennone intelligere licuit) suspicentur et nequitiose sugillent, ut nimirum dissidentiam quandam nos inter suscitent: revera autem ii ipsi sunt, qui pro viribus obicem ponere Vestrar. Paternitatum s. intentioni adnituntur. Ita sane nunc mundus ejusmodi hominibus abundat, qui specioso fuco et blanda agendi ratione conceptas in animo suo falsitates et fraudes aliis quoque affingere et appingere studiose adlaborant. Interea animitus exopto, ut Pat. Vestrae omnia obstacula et difficultates feliciter superent atque metam intentionis suae plene consequantur. Finio et me verae constantique benevolentiae et jugi ad aras sacras memoriae enixissime humillimeque commendans maneo Esseckini 18. Novemb. 1703.

Michael Wernis S. J.

Pia jam inter cives Superioris ac Inferioris Varosch oriebatur aemulatio anhelantes, ut ubique, vel in alterutro locorum domicilium figamus conventumque aedificare intendamus, quem in finem et domini officiales et cives Esseckinenses Praesidii, imo et cives Inferioris Varosch apud ministrum provincialem instabant, pro submissione adhuc unius aut alterius patris Capucini, de reliquo omnem possibilem assistentiam adpromittentes. . . .

I. Instantia dominorum officialium.

Wohl Ehrwürdiger P. Provincial.

Wir Endts Unterschribene können Eüer Wohl Ehrwürden nicht Verhalten, waszmaszen wir Kays. Officier sambt allen Inwohnern, sonderlich aber die Teütschen sowohl in, als ausser der Vöstung allhier ein Inständiges Verlangen Tragen, zu unseren geistlichen Seelen-Trost mehrere Teütsche Ordens Priester bey Unsz zu haben, befordrist in betrachtung, daweilen die Thörr der Vöstung Nachtlicher weill keinen einzigen Menschen eröffnet werden, und weder in dem Obern, noch Untern Vaross, oder Vöstung kein einziger Geistlicher sich befindet, derohalben nothwendiger Weisz gar Vill Seelen ohne Empfang deren Hl. Sacramenten und einzigen geistlichen Trost dahin sterben, und zu grund gehen müssen, Nebenhin auch die hiesige PP. Franciscaner als Lauter Bosniaken Unsz Teütschen wenig tröstlich seyn können; wen wir dan vor allen anderen Ordens Geistlichen zu Eüern Orden ein sonderbahres Vertrauen und Zuneigen tragen und Eüre liebe Ordens Priester oder Religiosen wohlhafft herzlich gern sehen möchten.

Als haben wir Eüer Wohl Ehrwürden dieses Unser Sehnliches Verlangen hiemit Vorstellen und neben diesen dieselbe freindlich ersuchen wollen, sie möchten ihnen belieben lassen mit erlaubnisz anderer höcherer Instanzen zu Verstatten und zu Verordnen, dasz nicht allein P. Benno sambt seinen gesöllen, die jüngst umb gute Freind zu besuchen und umb ein hl. Almosen sich zu bewerben von Offen anhero kommen, dio wir auch unterdessen bis zu fernerer disposition bey Unsz behalten, und mit aller nothdurfft versehen werden, allhier verbleiben, sondern auch noch ein und anderer Pater, deren einer der Räzischen sprach kündig seyn solle, denen obbesagten zu hülff geschiket werden möge, wir sammentlich Versichern Euer Wohl Ehrwürden an bey und hingegen bey unsern wahren und treün Worte, dasz wir nicht allein zu obbemeldter drey oder vier ihres Ordens gezihmender Unterhaltung, sondern

auch künfftighin zu Erbauung eines Klosters all Unsers Möglichstes beytragen werden, und darzu verhülfflich seyn wollen, allermassen dan disen zu folg, und disen Zihl und Endt der Allhiesige Kays. ZeügLeutenant Herr v. Eggendorff wie Euer Wohl Ehrwürden von dessen eigner Handt schon berichtet worden seynd, seinen in der Vorstadt wohlerbauten Hoff oder Behausung sambt allen darzu gehörigen Garten, Grundt und auch Vill Lebens Mitteln und nöthigen Hauszräth gewidmet, und guethwillig hergeschenket hat. Erwarten hierüber eine tröstliche Antwort und verbleiben unter göttlicher obhuet Essegg den 11. Decemb. 1703.

Johann Jacob v. Eggendorff; J. Eybeckher von Lanzenfeldt ord. Proviant-Verwalter; J. C. Scheüg, k. Salz Einnehmer; Boccorny, Apotheker; H. Kohl, k. Schiff Verwahrer; J. de Kannau, Obrist Wachtmeister des Nehemischen Regiment.; C. de Lotisano Haubtmann Platz Major; G. Hueber. k. Feld und Guarnison medicus; G. Naass, k. Staabs chyrurgus, G. Lens k. Proviant Officier.

II. Instantia civium ad ARP. ministrum provincialem.

Wir Endts Unterschribene können Eüer WohlEhrwürden nicht Verhalten, wassmassen wir Richter und Bürger allhier ein Inständiges Verlangen tragen zu Unsern Geistlichen Seelen-Trost mehrere Teütsche OrdensPriester bey unsz zu haben besonderst in betrachtung, da weilen die Thor der Vöstung Nachtlicher weill keinen einzigen Menschen eröffnet werden, und weder in dem Obern, noch Untern Varosh, oder Vorstadt keine einzige Geistliche sich befinden, derohalben Nothwendiger weisz gar Vill Seelen ohne Empfang deren H. Sacramenten, und einzigen Geistlichen Trost dahin sterben müssen, nebenhin auch die Allhiesigen P.P. Franciscaner der Teütschen Sprach nicht kündig, und uns in solcher nicht tröstlich seyn können. Wan wir den Vor allen andern OrdensGeistlichen zu Eüren H. Orden ein sonderbares Vertrauen und Zuneigen tragen, also haben wir Eüer WohlEhrwürden dieses Unser Sehnliches Verlangen hiemit Vorstellen, und neben diesen freindlich ersuchen wollen, sie möchten Ihnen belieben lassen, mit erlaubnis anderer Höcherer Obrigkeiten zu verstatten und zu verordnen, noch zu diesen beeden P.P., so Jüngst anherokommen, ein Geistliche Allmosen zu suchen, noch ein, oder anderen der Räzischen Sprach Erfahrenen zu Unseren Seelen-Trost anhero schiken wollen. Wür sammentlich Versichern Eüer WohlEhrwürden hingegen bey Unseren treüen Worten, dasz wir

nicht allein zu obmeldter drey oder Vier ihres OrdensGeistlichen gezihmender Unterhaltung, sondern auch künftig zu Erbauung eines Klösterls all Unser. Möglichstes darzu Verhülflich seyn wollen, Erwarten hierüber ein Tröstliche Antwort und Verbleiben unter Göttlicher Obhut. Essegg 11. Decemb. 1703.

Eüer WohlEhrwürden Wohlgeneigte Freindt

H. J. Lienhardt, Stadtrichter; J. F. Corneth, Kauffmann bey den Schwarzen Mohrn; A. Benschier, Handelsman bey dem Schwarzen Adler; H. L. Haasz, Bürger und Löbzelter; M. Holszleythner, Breymeister; Wolf Rödl, Bürgerl. Fleischhaker; Georg Hoffman, Bürgl. Schuehmacher; J. S. Heyberger, Bürgl. Böckh; Zachariasz Fridrich, Bürgl. Schmidtmeister; Hansz Georg Prünzer, Breymeister.

III. Instantia civium Inferioris Vaross ad ARP. ministrum provincialem facta:

P. P.

Weilen wir allhier in Untern Vaross Von denen Herrn P.P. Capucinern diser Tagen Zwey gesehen, und dabey Vernommen dasz Sie mit allein von den Herrn Officieren in der Vöstung gern gesehen, und erkhent werden allhier zu wohnen, und der Pater Guardian Von Offen einen Tauglichen Platz allhier bey Unsz besichtiget, welcher ihme auch Wohlgefallet darumb bittet die ganze Gemeind Ihr Hochwürden wollen unsz einige Geistliche so Teütsch, als Räzische, allhier in Untern Vaross zu wohnen verlauben, Weilen wir ohne dasz in der Nacht mit keinen Seelsorger Versehen seynd, hingegen Obligirt sich die ganze Gemeind, ein jedweder nach seinen Vermögen denen Herrn Herrn Patern in Bau, und anderen Sachen an die Handt zu gehen, hiemit wir Unsz sammentlich in der H'. Gebett schönst befehlen und Verbleiben

Ihro Hochwürden H. P. Provincial

Sammentliche in Untern Vaross Wohnende Bürger.

His jam obtentis instantiis, ac frequentatis requisitionibus ARP. Gregorius Ardacensis minister provincialis, desiderio Esseckinensium satisfacere volens, cumque fratres duo supra memorati domum a perillustri domino de Eggendorff sibi et sacrae nostri religioni consignatam ac dicatam incolere jam caeperint, suplicem ad Augustum Imperatorem Leopoldum I. libellum seu Memoriale, pro obtinendo

stabiliendae possessionis nostrae Caesareo consensu, formavit et conconsignavit.

Quid jam concluserit, aut qualem informationem cameralis Inspectio Caesarea dederit, notum non est, cum nullum ad manus sit documentum, fors non communicatum nobis, vel vero, quod credibilius videtur, per temporum injurias, aut quandam iniuriam deperditum, interea hic annecto copiam Caesarei Decreti, vi cujus domus a Perillustri domino de Eggendorff nobis donata, jam anno 1700 ab omni communi onere exempta, ac salva guardia donata fuit, ut libera videlicet sit, et permaneat a receptione militum et asservatur tum in conventus nostri Viennensis intra Urbem, tum in hujus Essekinensis archivis ejusdem decreti Caesarei copia, quae sic sonat:

Wür Leopold Von Gottes Gnaden ect. Entbieten allen und jeden Unseren General Leutenanten, Feldmarschallen, Generalen der Cavallerie, Obrist-Feld-Zeügmeistern, Feld-Marschall-Leutenanten, Obrist, Feld-Wachtmeistern, Obristen, Obristleutenanten, Obristwachtmeistern-Rittmeistern, Haubtleuthen, Leutenanten, Fendrichen, Wacht- und Quartiermeistern, Feldwäbeln, Fourieren und insgemein allen Unsern Kriegsleuthen zu Rosz und zu Fussz was Nation, Würden, Standts oder Weesens die seynd als auch allen, und jeden Zufuhr- Ein Logir- und Quartierungs-Comissarien, so diser seith Vorhanden, oder ins Künftig Verordnet werden möchten, Unseren Kays. Gnadt und alles gutes, und geben eüch hiemit gnädigst zu Vernehmen, dasz wir Unsers Zeug-Leütenants zu Essekh und lieben getreüens Johann Jacobens Von Eggendorff auszer Unserer Vöstung Essekh nächs dem dorff Vaross Neü Aufgebauten Mayrhoff und Hausz, sam derselben Inwohner an-und zugehöringen, wie dieselbe immer Nahmen haben mögen, darvon nichts aussgenohmen, auf sein Uterthänigste bitten und in Gnädigster besonderer erwegung seiner Unsz Von langen Jahren her praestirten Nüzlichen diensten in Unser Kays. glaitschuz und Schirm gnädigst aufgenohmen, und dennenhero Von aller Einlogir- Einquartierung, und anderendannenhero rührenden Kriegsbeschwärlichkeiten all Unserer Kays. Armada Zugethanen Kriegsvolkh, unter was Commando, oder Direction was euch jetzt oder ins künftige seyn möchte, eximirt und befreyt haben.

Befehlen derohalben auch allensambt und jeden Insonderheit, beuorausz denen Verordneten Quartierungs-Commissarien, Quartiermeistern und Fouriern, dasz ihr Berührten Meyrhoff und Hausz sambt allen derselben Inwohnern und Appertinentien bey Unausbleibender Unnachlässlicher Straff (ausser Unserer gemessener Ver-

*

ordnung und Befehl) ganz Umpertürbirt, Unmolestirt und Quartierfrey verbleiben lassen, die Inwohner mit eigenmächtigen Quartieren, Exactionen, Geldschäzungen, oder in andern weng nicht beschwären, Ihnen ihr Grosz und Klein Viech, Rosz, Wagen, Getrayd, Wein, Bier, Victualien und alles anderes, wie dasz immer genennt werden mag, weder mit gewalt noch sonsten hinwegnehmen, einige Ungelegenheit, Beschwärd, oder schaden nicht zufügen, noch anderen solches zu thuen Verstatten, sondern Euch dessen allen bey vorbemeldter unnachlässlicher Straff gänzlichen enthalten, und wider diesen Unseren gemessenen willen und Meinung, auch desswegen ertheilten Salva Guardia nichts Vornehmen, ja, Villmehr selbiger würklich nachleben und demnach mehr ernenten Mayrhoff und Hausz, wie auch alle Inwohner in allen Vorfallenheiten darbey schüzen und handhaben sollet, dass Meinen und wollen wir ernstlich bey Vermeidung Unserer Ungnad und unausbleibender höchster Straff, auch erstattung alles Verursachenden Schadens und wird hieran Unser gnädigster auch ernstlicher gemessener Befehl, Will und Meinung Vollzohen. Geben in Unserer Stadt Wienn dem 30. Monathstag December in Siebenzehen Hunderten, Unseres Reichs des Römischen in Zwey und Vierzigsten, des Hungarischen in Fünf und Vierzigsten und des Böhmischen in Vier und Vierzigsten

Leopold

Starhemberg

Ad mandâtum Sac. Caes. Maj. proprium

Adam v. Wöber

Carl v. Lindenheimb.

Hoc anno, dum Italia et Imperium Romanum tumultibus affligerentur, exoritur periculosissima tempestas, per principem Ragozyum, Perezenium et Forgatsch Hungariae rebelles.

1704.

1-o. Viennae habetur Congregatio.

Ad providendum necessitatibus provinciae ARP. Gregorius Ardacensis, minister provincialis, congregationem Viennae intra Urbem die 22. aug. celebrandum indixit, in quem finem etiac ad praefatum conventum conduxit, in qua congregatione pro Esseckinensi Residentia seu Missione superior primus ordinatus ac dispositus fuit APP. Daniel Hungarus.

2-do. Per rebelles Hungaros varia provinciae nostrae loca turbantur.

3 tio. Incipitur Esseckini aedificium, et oratorium benedicitur.

Cum hoc anno in congregatione Viennae celebrata primus superior Esseckinensis ordinatus, fuisse inveniatur, supponendum quoque est, initium factum fuisse aedificio conventus, et, licet quidem nullum extet documentum, quo tempore Crux prima fuerit plantata quibus coeremoniis, et in quorum praesentia, et a quo lapis primarius positus fuerit ad fundamenta terrae, nihilominus constat, Perillustrem dominum de Eggendorff anno currente prope domum nobis donatam, et jam inhabitatam a fratribus, propriis sumptibus exiguam pro tempore ecclesiam, seu oratorium aedificasse, dumque benefactor fundamenta pro illa poneret, pia amulatio [!] inter incolas inferioris vaross suborta est, nam et hi Capucinos in suo suburbio, utpote loco magis amoeno, et pro aedificando conventu commodiore habere contendebant, quia vero ibidem a rebellibus, tunc excurrentibus, Hungaris minus tuti fuissent Capucini, aedificium hujus ecclesiolae ad finem deductum fuit, quam etiam in honorem S. Jacobi Majoris Apostoli, quem Slavoniae regnum sub Turcico adhuc jugo existens, contra ejus tyrranidem implorabat, erectam ARP. superior S. J. Residentiae Missionis, et parochus Esseckinensis, de licentia Emmi. et Rmi D. Archiepiscopi Ordinarii R. E. Cardinalis, benedixit, ut ex attestato, ab eodem dato die 16. Augusti 1706. et in Viennae in archivo observato patet, et hujus est tenoris:

Ego infrascriptus Missionis Societatis Jesu Superior et exemptae archiepiscopalis parochiae Esseckiensis parochus, hisce fidem facio, qualiter me RP. Benno Herbipolensis Ord. Min. S. Franc. Seraph. Capucinorum requisiverit, ut Oratorium in Superiori suburbio Honori S. Jacobi Apostoli erectum, ritu simplici benedicerem, ut in eodem Missae celebrari et alia Divina exerceri possint. Cujus fine petitioni libenter annui et dictum oratorium delegata mihi ab eminent. et rever. SRD principe Leopoldo S. R. E. Cardinali a Kollonitsch archiepiscopo Strigoniensi ad similia potestate, anno 1704. die 25. Julii, ipso die S. Jacobi benedixi. Datum Esseckini 16. Augusti 1706.

Marcus Jurina m. p.

Caeterum conventus hic in fundo perill. d. de Eggendorff extrui et aedificari caeptus est ex communibus diversorum piorum patronorum ac benefactorum eleemozynis onereque nullo graviti sunt fratres, nisi, ut secundum statuta regularia et ordinis sacram observent regulam, non alio, quam Missionariorum privilegio gaudentes, exercere siquidem incumbit iisdem Missiones in RR. domino-

rum parochorum: concionando, confessiones excipiendo, haereticos et schismaticos convertendo aliasqua functiones peragendo ita, ut nec conversi omnes nec mira cuncta inter hunc, sat barbarum populum dinumerari queant, cum in dies (ita dicendo) confluent, qui non modo fidem orthodoxam amplecti petant, sed et minimae carthae benedictae, aliorumque sacrorum applicatione a variis infirmitatibus et malis liberatos se asseverent schismatici aeque ac catholici, hisque spiritualibus remediis pecora quoque quoque sanata asserentes. Victus et sustentatio fratrum ex puris eleemozynis ostiatim emendicatis provenit, mendicatione tam vini, qaum aliarum necessitatum se per integrum Slavoniae regnum extendente, cui etiam trans Dravum exigua Hungariae pars accedit pro una vel altera quaestuatione.

1705.

Fr. Franciscus Studich Dalmata, min. observant. sacerdos Bosnae Argenti ad s. religionem nostram suscipi enixe petit.

1710.

Dum ex ordinatione ARP. Erasmi Lincensi ministri provincialis congregatio die 20. aug. Viennae intra Urbem celebrata fuit, variae in ea dispositiones ordinatae sunt, nam imprimis novo huic conventui primus fuit praepositus guardianus AVD. Chrysogonus Viennensis.

Qui ab anno 1704. residentiae hujati, seu Missioni, qua primus superior praefuit, tandem ad initium anni currentis, die nempe 24. febr. ad patriam coelestem translatus fuit ARP. Daniel Hungarus.

Cum aedificium conventus ad perfectum hoc anno statum perductum jamjam esset, RRPP. Jesuitae hujus loci singulare nobis quoque praestitere beneficium, conferendo et cedendo nobis hortum suum, qui nobis immediate contiguus et adjacens fuit, ubi tamen nostri sese obligaverunt, quod, quantum possibile foret, residentiae Essekinensi S. J., de horto jam ampliato velint lactucam, brassicam et similia subministrare, et licet quidem reversales obligationis hujus a nobis extraditae non sint in conventu nostro reperibiles, adest tamen instrumentum quoddam in conventu nostro, vi cujus cessio haec horti nobis communicabatur, manu propria (Nicolaus Genova S. J. residentiae superior) RP. p. t. superioris sigillo munitum.

1712.

In hoc capitulo pro conventu Esseckinensi invenitur, ordinatus et erectus fuisse novitiatus, uti patet ex libello professorum in conventus archivo asservato.

Eodem anno mox post reditum suum a capitulo mundo valedixisse invenitur ARP. Chrysogonus Viennensis, primus novi hujus conventus guardianus, biennio officii sui vix expleto, ad aeternam requiem die 28. septemb. evocatus.

1713.

Vix forsan Capucini collecturam vini inceperant, jam varias invidia excitavit causavitque discordias, prout patet ex epistola ab ARP. guardiano vener. conventus Petrovaradinensis RRPP. Franciscanorum data ad AVP. Athanasium conventus hujatis guardianum:

Reverende Pater Guardiane confrater in Xto cordialissime!

Weilen es nicht anderst sayn kann, alsz habe ich berichten wollen, wie dasz der Frater, den Sie geschikt umb Wein zu samblen, den brauch der Religion gar zu wenig weisz, weil er nicht dem Tag, alsz er gekommen, noch vill weniger, wan er auszgangen oder zu was Zihl und end er gekommen, mir zwar, als Unwürdigen Guardian niemahls geoffenbahret hat, habe mich also billig dessentwegen zu beschwören, und mache zu wissen, dass ich hinführon keinen hier nicht werde samblen lassen, dan mir arme selbsten von dem h. Almosen leben müssen, weiter nicht, alsz verbleibe dero getreuer Mittbruder jederzeit und bitte mir disz mein schreiben nicht vor übel aufzunehmen, mithin ich mich empfehle. Peterwardein den 7. okt. 1713.

Humil. servus et confr. in Xto
Fr. Martinus Subanovich loci guardianus.

P. S. so ist der befehl nach den
Statuten, dass sofern noch dergleichen
ohne Obedienz kommen sollte,
etwas anders geschehen werde.

1714.

Ut semina dissensionum in puncto mendicationis elapso anno sparsa funditus eliminarentur, paxque et concordia, fraternaeque charitatis vinculum, nos inter et RRPP. Franciscanos restauraretur, ARP. Athanasius Suevus guardianus conventus hujus ad ill. dom. episcopum Bosnensem seu Diakovariensem promovit instantiam:

Illust. ac rever. dom. patrone benignissime!

Hisce exiguis reverd-o et ill-o domino me molestum exhibere praesumpsi demississime indicando, quod nos pauperes Capucini a S. Sede Apostolica undique et ubique licentiati mendicantes, attamen a

RRPP.ibus Franciscanis in puncto collecturae (ipsis quasi in praejudicium agentes) aliquot jam vicibus non solum injuriosis verbis culpati, verum etiam litteris comminatoriis puniti fuerimus, quod tamen nullo unquam aliquo notabili, ac ipsis in hoc passu praejudiciali modo factum est. Quapropter reverd-mi ac illstr-mi domini gratiae confisus, humili hoc libello supplici venio, quatenus rever. ac ill. dominatio vestra in futura praedictorum RRPP. Franciscanorum congregatione proponere dignata fuisset, ut nobis haec hucusque innocentes passis alteriorem ansam inimicitiae ac discordiae dare praecaveant, ne nos postmodum coacti ad altiorem instantiam recurrere cogamur, sed magis vinculo pacis et charitatis constricti, invicem diligere et inservire valeamus. Queis me in ulteriorem gratiam nec non paternam favorem commendo perennans

Dabam Essekini 20. Junii 1714.

ill-mae ac reved-mae dominacionis servus ac cliens obseq.
Fr. Athanasius Capucinus

Epistola responsoria episcopi.

Admodum reverende pater guardiane!

Transmitto inexpectatum prorsus responsum PP. Franciscanorum capitulariter constitutorum, ex quo intelliget facile eorum intentum, cui proinde suis locis obviare sciet. Mihi displicet ex corde, me non potuisse Vestris Paternitatibus inservire meliori et aequiori resolutione; viderint illi, ego lavo manus meas, meque sacris precibus etc.

Diacovae 3. julii 1714.

Georgius Patachich
episcopus.

Responsum Capituli provinciae Bosnae Argentinae ad instancias RRPP. Capucinorum conventus Esseckinensis.

Certissime enim scimus, prohiberi non posse, quin RRPP. Capucini eleemosynas emendicent, nam ex iisdem ostiatim collectis sustentari debent: Verum, cum praefati RRPP. Confratresque nostri amantissimi non nisi unicum conventum in tota inferiori Slavonia et Syrmio possideant, Esseckinensem videlicet, in quo nec tam copiosus religiosorum coetus reperitur; nos autem intra ejusdem inferioris Slavoniae et Syrmii terminos 11 conventus ad Christi fidelibus ubique inserviendum habeamus, ingentemque religiosorum numerum manuteneamus, quinimo et ad Turcicas partes excolendae et

propagandae Catholicae Fidei causa religiosos juxta locorum exigentiam transmittere debeamus, aequum non est, ut per totam praefatam inferiorem Slavoniam et Syrmium eleemosynas colligent, ne Christi Fideles consimilibus collectionibus nimium gravati nobis in necessariis deficiant, qui tanquam pauperes Franciscani et mendicantes a S. Sede undique et ubique licentiati, non minus ac ipsimet RRPP. Capucini ex eleemosynis ostiatim collectis victum, amictum et pro structura conventuum necessaria providemus. Idcirco justis de causis demisse rogamus RRPP. Capucinos, quatenus a tam profusa et protracta quaestuatione se abstinerent et intra proprii conventus districtum continerent. . . . Dignentur etiam RRPP. Capucini pro eleemosyna colligenda per Essekinensis districtus oppida a suo superiore exmissi se ad domum patrum parochorum conferre, a quibus religiose excipientur et nequaquam, uti hactenus, in domibus saecularium pernoctent, ne apud ipsosmet saeculares aliqua suscipio suboriatur ac si inter nos ejusdem instituti religiosos debita fraternaque charitas exhiberi non soleret. Diakovarini die 29. Junii anni 1714.

Fr. Andreas de Cuttieva, actualis
diffinitor et commissionis secretarius

1715.

Pro hoc conventu Esseckinensi novus guardianus electus et constitutus est, videlicet RP. Udalricus Forojuliensis.

1718.

Guardianus hujus conventus electus et dispositus fuit: RP. Crescentianus Baadensis.

Belgradi in Servia hoc anno Fratres nostri ordinis cum summa omnium consolatione et jubilo tum militum tum civium introducti, seu potius manere coacti sunt, traditaque illis fuit moschea turcica.

Post reportatam a Turcis gloriosam victoriam et obtentam Albam Graecam, vulgo Belgradum, Passarowitzii die 12. Julii pax chara cum Turcis, magnam tum Serviae tum Dalmatiae partem cedentibus conclusa fuit.

Aderat in conventu hoc quidam VP. Eduardus Croata. Bonus hic pater eo quod Croata esset et vel ideo ad audiendas confessiones illyricas aliaque servitia spiritualia nationi illyricae, vere devotae ac salutis suae studiosissimae exhibenda huc dispositus fuisset, noluit profecto plebi huic subsidium ferre spirituale, sed monitionibus

frequentioribus resistebat, seque saepius ab exceptione confessionum illyricarum abstrahens sese occultabat, ut propterea a superioribus suis toties quoties carentia vini et omnium ciborum, solo pane et aqua refectus, mulctatus fuerit, hinc tandem sequentem haec obstinacia tulit fructum, ut pater hic vitae suae pertesus in cella sua die 16. Aprilis ipsa feria quarta post pascha se ipsum suspenderit, prout a fratribus illum quaerentibus inventus fuit, sepultusque est in horto non procul a culina videlicet penes murum ad illud spatium, in quo nunc sphaeristerium conspicitur.

1722.

RP. Eberhardus Hungarus guardianus factus est.

Minister provincialis Adrianus Gravenegg guardiano nostro copiam decreti caesarei, vi cujus a taxa veredorum praefectis alias solvenda eximimur, submisit.

Fr. Massaeus laicus in conventu hoc existens, nec observans praeceptum s. Regulae de non recipienda pecunia („qui tetigerit pecuniam vel denarios, hujus lingua ad stercus asini ponatur") infirmitate affectus et omnibus sacramentis munitus, sub assistentia ultima mortuus est et post mortem, ubi fratres defuncti corpus lavare habituque alio pro sepultura vestire nituntur, inveniunt lecto absconditos 30 florenos in crumena contentos, de quibus vivus nulli mentionem fecerat, cujus proinde corpus RP. Mauritius guardianus ad fimetum seu sterquilinium in horto projici et humari curavit.

1723.

In diaeta Posonii celebrata regia successio regni Hungariae sexu feminino e domo Habspurgico descendenti attribuitur.

1724.

Ex benigna munificentia nobilis domini Joannis Pergmayer, fortificationis officialis, vulgo Bauschreiber, in ecclesia nostra infra oratorium altare Jesus, Mariae et Josephi honori dicatum, quod ex voto fierit destinabat, erectum fuit.

1725.

Singulari beneficentia conventus hic noster Esseckinensis affectus fuit, quam in perpetuum grato animus referre debet, officialibus tum bellicis tum cameralibus, praecipue vero excell. et ill. domino Josepho

Antonio comiti de Odyier, consiliario aulae bellico, generali campi mareschallo locumtenenti, fortalitii Esseckinensis commendanti et per regnum Slavoniae et ducatum Syrmii supremo generali commendanti, quorum larga manu totius monasterii et horti nostri murus cinctorius erectus ac perfectus fuit; in quem finem adhuc in angulo horti sacristiae versus domum Prandauyanam grata memoria lapidi incisa sequentem habens sensum:

Ill. ac Excel. S. R. Imp. Com. de Odyier
Cons. Bell. General. Com. Essek. et Reg.
Sclavoniae ac Syrmii
Istius horti haecce
Fundamenta fixit.

1727.

Cum ecclesia nostri conventus Esseckinensis ad statum perfectum erecta fuisset RP. Elisaeus Algoyus, guardianus loci, debitam expedivit instantiam ad celsissimum et reverendissimum principem et archiepiscopum Strigoniensem, ordinarium nostrum pro licentia consecrandi ecclesiam, cui instantiae celsis. ordinarius annuit.

Originale scriptum retinuit ill. ac rev. dominus episcopus Bosnensis Petrus Bachich de Lack, qui die 7. Septembris ecclesiam hanc nostram cum ara majori S. Jacobi majoris apostoli, caetera vera tria altaria (B. M. Virg., S. Josephi et Johannis Nepomuc.) die sequenti consecravit, prout formula testimonii consecrationis supra portam sacristiae affixa in choro exhibet.

Ut proinde etiam grata semper vigeat memoria eorum, quorum beneficentia ac praestita eleemosyna sacra haec domus dei extructa ac ad statum integrum deducta fuit nomine benefactorum, qui ad hujus aedificium quisquam eleemosyna contulerant, annectere studui:

Ill. dom. generalis Petrasch comm. in Brood 180 fl., Lib. baro de Wallis capit. reg. de Daun 100, Eder praefectus annonae 150, Radovicz mercator 30, Piatovicz mercator 20, Ill. d. lib. baro Klarwicz 40, etc. Quorum omnium antesignans et praecessor esse videtur ill. dom. generalis de Petrasch, cujus etiam insignia portae ecclesiae lapidi incisa affixa conspiciuntur.

1728.

Iteratam hic pono fratrum nostrorum in locum Zemlin dictum introductionem, qui tamen de primo nostrorum adventu ad locum praefatum feceram mentionem, neque mirabile hoc videatur, cum (ut

ex almae provinciae annalibus per RP. Gratianum Viennensem conventus styrensis guardianum anno 1763. relatum mihi fuerat) annus possessae residentiae Zemlinensis ignoretur, attamen hoc non obstante notum sit, nos anno 1727. mandato ill. et rev. d. episcopi Syrmiensis et vi cujusdam rev. d. canonici fuisse exturbatos. Sed 1728. die 8. [!] septemb. comperta calliditate canonici autoritate excel. d. comitis de Schönborn, dynasta loci, mediante suo administratore domino de Kollhund iterato introducti, anno 1731. die 5. Junii per bina decreta ill. et rev. d. Gabrielis Hermani e comitibus de Patacsich episcopi Syrmiensis in quieta possessione stabiliti, simul parochiae administrationem suscepimus. Quo ergo tempore prima vice ad praefatum locum admissi simus, magis mihi innotuit, ubi in archivo residentiae Zemlinensis (cujus aliqua pars in hoc nostro conventu asservatur), hoc ipsum opus compilans, necessaria hinc inde quaerendo, tandem inveni instantiam quandam a venerabili conventu capucinorum Belgradensium ad rev. et ill. d. episcopum Syrmiensem factam, ex qua desumere licet tempus adventus nostri primi ad hunc locum praefatum. Intantia autem est sequens:

Ill. ac rever. dom. dom. episcope et praeposite, patrone gratiosissime. (Franciscus Vernich)

Postquam divina opitulante gratia Syrmium totum ab immani Turcarum jugo gloriosa caesarea arma eliberassent, nosque pauperes PP. Capucini ab eo tempore caesarea pariter ac apostolica authoritate suffulti variis in locis (inter quae fuit et Semlinum in dioecesi ill. ac rev. dominationis Vestrae situm) indefesse lucris animarum inhiantes, absque ullo temporalis recompensationis inductu missiones apostolicas peregissemus, oblata nobis et donata fuit a quibusdam piis Xsti fidelibus depicta quaedam R. M. Virginis Imago Semlini in nostro quocunque tandem tempore exstruendo monasterio, interea autem, ubicunque nobis placeret, publicae venerationi exponenda, quam et multa industria, in quadam ibidem existente Moschea, per benefactorum nostrorum eleemosynam expurgata, et utcunque defacto exornata publicae venerationi exposuimus interea; cum autem nunc tum communitatis Semlinensis tum quorundam benefactorum, maxime excel. et ill. d. commendantis Belgradiensis generalis S. R. I. Comitis de Odvier (offerentis nobis pro habitatione domum) urgeat frequens desiderium, quatenus in dicto Semlino aedificaremus monasterium pro conservanda et augenda caepta devotione.

Hinc nos, qua oboedientissimi filii ill. ac red. dominationis vestrae tamquam loci ordinarii, praevia benedictione et licentia fixum ibidem

figere domicilium et locum acceptare noluimus. Supplicantes quam demississime ad dictum effectum pro episcopali benedictione et licentia, sicut et pro jurisdictione, seu episcopali approbatione pro excipiendis ubique in ill. ac rev. dominationis Vestrae dioecesi confessionibus sacramentalibus. . . . . Datum Belgradi17. Decemb. 1723.

PP. Capucini Austriaco-Hungaricae provinciae.

Ad hanc instantiam resolutio hujus tenoris secuta fuit:

Ut dei omnipotentis ejusdemque beatissimae ac gloriosissimae genitricis Virginis Mariae cultus et honor in dioecesi nostra Syrmiensi magis ac magis promoveatur, concedimus licentiam introsertis patribus Capucinis, ut in oppido Semlin, intra fines dioecesis nostrae situato, sese stabilire, ibidem aedificare monasterium, nec non etiam petitam capellam (quae per antea Turcica moschea extiterat), nunc expurgatam ac decenter exornatam pro futuro sui monasterii templo retinere possint.

Conceditur praeterea memoratis patribus ad anni unius spatium facultas per totam nostram dioecesam sacramentales confessiones excipiendi absque eo, quod ad nos, vel ad nostrum in spiritualibus vicarium pro approbatione recurrere sint sint obligati. Quod tamen absque parochorum praejudicio ut fiat, subintelligi volumus. Datum Esseckini die 4. Febr. 1724.

Franciscus Vernich, eps. Syrmiensis.

1729.

Ab hoc anno Historiam domesticam prosequi caepit VP. Eugenius Viennensis, concionator festivalis et historicus anno 1766.

Guardianus hujus conventus VP. Nazarius Viennensis.

1731.

Hoc anno Belgradi Seraphica Capucinorum familia residentia hucusque inhabitato valedixit ac neoerectum incolere coepit conventum.

Conventus Esseckinensis ex superfluo eleemosynae contribuere debuit conventui Belgradensi fl. 500 et totidem Quinque Ecclesiensi.

Conversio Joannis Georgii Celler, natione Ulmensis, qui die 6. Martii abjurata Lutheri secta s. romano-apostolicae fidei adnumeratus est.

1732.

Georgius Weid, ex Imperio oriundus, tunc lanio Essekinensis conversus.

1733.

Novem milites ex in. regiminis Daun conversi.

1734.

Abjurata Lutheri secta romanam-catholicam fidei professionem sequebantur: Martinus Grill Silesita, incola Esseckiensis et Elisabetha Putzbach ex Imperio.

Quibus dein accesserunt:

1735.

Joannes Michael Götz, natus prope Bambergam, opificio sartor;

1736.

Susanna Nagy ex Karancs ex secta Calvini, Joannes Philippus Geigl Wirtenberg. Lutheranii, Sigismundus Mentzl Silesita Lutheranus, Hermannus Gärstenbach Hessae-Cassaelensis Lutheranus, Michael Bugarin ex Arad schismaticus:

1737.

Maria Anna Pircher Hungara Lutherana, D. Georgius Theophilus Grass Hungarus Posoniensis ill. d. l. bar. de Pfeffershoffen collonelli et vice-commendantis Essek. secretarius, Lutheranus.

1738.

Georgius Junghans ex Imperio Luth., Henricus Josephus de Billen ex Thuringia Luth., Andreas Szabo Valkovariensis Calvinista, Jannes Pischker una cum uxore sua Theresia — Valkovarienses Calv., Christianus Tschiederall Saxo Luth., Conradus Mück miles greg. ex in. reg. de Molk Luth., Joanes Proinger una cum uxore Elisabetha Eszekiensis Luth., Nob. Anna Sophia de Elsner consors d. Kovalopski, locumtenentis ex in. reg. de Würtenberg, nata in Saxonia Luth., Henricus Schlöger Luth., opificio pistor relictis perniciosis purpuribus, ad patrem rediit, in cujus domo etiam mercenarii pane angelico abundant, Elisabetha Fischer cum duabus filiabus Luth., Nicolaus Lederdorffer Hamburgensis, David Schmedinger Saxo, Samuel Schröder ex Imperio, Nicolaus Knotter ex Dania, Christianus Rudolf

Lipsiensis, Joannes Christianus Bung Neo-Brandenburgensis, omnes Lutherani milites gregarii ex in. reg. Caroli Lotharingiae Ducis. Michal Frey Calvinista Würtenbergensis, Perill. dom. Joannes Conradus Perblinger Luther., locumtenens in. reg. de Würtenberg, Philippus Pflug Luth. Saxo, Joannes Fredericus Wittmann Würtenbergensis Luther.

1739.

Guardianus hujus conventus AVP. Gilbertus Claustroneuburgensis factus est. *Historicus RP. Ladislaus Hungarus.*

Conversi sunt: Georgius Henricus Mayer ex Imp. Luth., Joannes Michael Steyrhemer Silesita Luth., Jacobus Liperth Austriacus Luth., Jacobus Friedrich Hanover. Luth., Joannes Georg. Franz ex Voigtlandia Luth., Cristophorus Schliffer ex Voigtlandia cum uxore Luth., Conradus Apel Hanover. Luth., Christophorus Richter ex Lipsia Luth., Carolus Augustus Schueman Saxo Luth., Daniel Pilstieger ex Padeborn Luth., Augustus Jäger ex Hassi Cassale Luth., Joann. Adamus Dietrich ex Imp. Luth., Joann. Fried. Schwarzburg Saxo Luth., Joann. Jacobus Nothnagel Saxo Luth., Joanna Fridericia Engel Hanover. Luth. — omnes milites invalidi ex in. regiminibus Heister, Porait et Wurmbrandt.

1740.

Hoc anno magnum illud et stupendum artis et Martis oraculum, nempe Belgradum perdidimus, qualiter autem acciderit, tacere cogitur omnis, insuper cum Turca pax inita est et imperator Carolus VI. a terrestri ad coelestem evotavit coronam.

Conversi sunt: Georgius Alex. Ehrfurth et Georgius Peringer Bavares Luth., Simon Klepauer Nirembergensis Luth.

1741.

Ex mandato ARP. provincialis AVP. gūardianus hujas Semlinio tabernaculum Belgradense, libras item paramenta sacristiae aliaque suppellectilia attulerit Essegium.

Guardianus factus est ARP. Sebaldus Jauriensis.

Conversi: Fridericus Wendt scriba Saxo Luther., Sebastianus Harmon ex Hollandia Luther., Joan. Hermann Sam vietor Saxo Luther., Joan. Georgius Schmidt Saxo Luther.

1743.

Guardianus loci AVP. Agricola Palatinus.

Conversa: Catharina Terkovin Hungara Calv.

1744.

Die octava Martis sepultus est in ecclesia nostra ill. dom. Guillelmus de Vogt, regni Slavoniae et ducatus Syrmiensis supremus generalis director cameralis. In testamento legavit nobis 500 fl.

Guardianus loci AVP. Saturninus Threnchinensis.

1745.

Die 8-va Decembris in festo nempe Immaculatae Conceptae Matris Mariae hocce in conventu installatio officialium inclyti comitatus de Veröcze celebrata fuit. Huic installationi praesidebat ill. dom. comes Engelshoffen, qua regius commissarius ill. dom. comes Alexander Patathicz et dom. liber baro Adamus Vayoy. His praesidentibus supremus comes creatus est ill. dom. comes Ludovicus Patathicz, vicecomes Franciscus Rezy, perceptor dom. Pogardy et tandem judex nobilium denominatus fuit Petrus Kelaciz.

Conversi: Michael Nikolay vexilifer et nonnulli milites gregarii ex regimine Muroliano, omnes Lutherani.

1748.

Volente ill. domino camerae vicepraesidente domum suam murum nostrum hortensem respicientem aedificare, sequens nos inter et cum videlicet dominum baronem de Praudau conventio facta est, nimirum ut inter domum suam et murum horti nostri spatium (quod actu existit) intercedat. Hoc ipso anno fons in medio claustri reparatus et aquaeductus in culinam et domum lavatoriam directus est.

Conversi: Rosina Pataki Hungara Calv., Balthasar Rösage e Svevia Luth.

1750.

Providi sane Patris familias munus obiit AVP. guardianus loci, qui, ut eo commodius sex cellae fieri valeant, totum tractum supra cellarium restauravit, deposito cum tecto, muros ejus ad unam orgiam elevari, hique noviter tegi fecit. Specialem benefactorem ad hoc aedificium se exhibuit ill. dom. episcopus Diakovariensis Franciscus de Thauzy, qui omnia ligna ad hoc necessaria gratis subministravit. Idem praeter ligna pro foco, etiam 30 urnas vini benignissime largitus fuit.

13. Julii nova campana appensa fuit, Budae constitit 92 fl.; consecrata fuit ab ill. dom. archiepiscopo Summa 12. Julii.

Conversi: Joannes Rutz Wallachus coelebs Schism., Michael Doko Hung. Calv., Stephanus Strajnovitz natus schism. in confiniis Turcicis.

1751.

Die 21-ma Novembris circa 8-vam horam pomerid. in conventu nostro exortum est grande incendium, quo turris cum campana totum tectum supra chorum, sacristiam et oratorium una cum rebus ibi repositis devastata fuerunt; et ni magna hominum copia in auxilium subvenisset, totus conventus in cineres fuisset redactus. Unde vero hoc devorans incendium suam traxerit originem pro certo non constat, nisi forsan id accidisset ex injuria FF. clericorum, qui forte cereos ea die ardentes non bene extinxerunt.

Conversi: Elisabetha Bognar Hungara Calv., Joannes Hüszeg Hungarus Luth. miles greg. ex reg. generalis Baranyai.

1752.

Restauratur monasterium benefactore ill. d. Josepho Antonio Chiolnich episcopus[!] Diakovariensis[!]

Conversio specialis: Parens fuerat Mustapha dictus et ex pago Bistra, ditionis Scopiensis, oriundus, cui uxor ejus nomine Aikuna 3 filios genuit. Majoris nomen fuerat Usein, minori Hasan bas Hasan, minimo natu Mehmed. Filii primi uxor Aikuna, secundi Fatia dicta est. Omnes isti ab hara(!) Turcica ad fidem salvificam per VP. Tiburtium instructi sunt. Sic christianas veritates edocti ab ill. dom. Josepho Antonio Chiolnich baptizati sunt, qui patri nomen Antonius Vukovicz, filiis — Georgii, Joannis, Josephi, feminis vero Magdalenae, Annae et Joannae imposuit.

1753.

Conversi: Fridericus Aug. Hannsen Saxo Quedlinburgensis Luth., dulciarius d. episcopi Chiolnich.

1755.

Annus hic tumultibus multis terras nostras infestavit quia tamen nimis ad hanc historiam spectare videntur id unum, quod et nos attigit, hic adferam:

Postquam ergo confiniarii croatici contra officiales, rustici et subditi contra dominos suos terrestres insurrexissent, imo 37 curias spoliassent et igne devastassent, habitisque pluribus caesareo regiis commissionibus 11. Septembris a S. R. Majestate interimalis regu-

latio emanavit, cujus copia in archivio habetur, atque in hoc praeter alia cavetur, ne imposterum domini terrestres subditos suos ad extraordinarias praejuncturas adigant, quapropter ne in collectura necessariae praejuncturae (uti in avehendo vini Petrovaradini et Syrmio collecto ob reclamantes Vukovarienses subditos) improstrum(!) negentur, ex mandato AVP. provincialis humillima instantia ad comitatum de Veröcze in arce Valpo die 11. Decembris congregatum sub administracione excell. d. Georgii Klimo, episcopi Quinque Ecclesiensi porrecta fuit. Resolutio perbenigna fuit, quae ita sonat: „Ut, quemadmodum a tempore harum partium reincorporationis gratuitae pro collectis PP. Capucinorum ex eleemozyna datis .... libere per rusticos praestabantur praejuncturae ita in futurum etiam more hucusque consueto per eos quorum interest supraditeatur". (Joannes Adamovics comitat. notarius)

Conversi: Dom. Christianus Reither Silesita Luth., Gregorius Köhrer Luth., Maria Barbara Goll Luth., Albertus Minderlein Luth., Wolfgang Heidingsfelder Luth.

1756.

Maria Bessakovich Schism., Joan. Georg. Hoffmann Silesita Luth., Christina Zabertin Dresdae nata Luth., Conradus Pöcker Saxo Calv.,

1757.

Stephanus Wolf Franz Saxo Luth., Joan. Ernst Helferstorff ex Borussia Calv., Catharina Hoffmann Posoniensis Luth., Martinus Schuhwaldt arcularius ex Imperio Luth., Stephanus Rostantin Schism.

Mater nostra spiritualis Barbara Wittman die 11. Sept. placidissime in Domino exspiravit et die sequenti ad cryptam nostram sepulta fuit. Legavit 300 fl.

1758.

Die 16. Novemb. pie defunctus et in capella S. Rochi sepultus est RD. Joannes Forstner. Legavit 200 fl.

Conversa puella Illyrica schismatica Anna Mikolich praesentibus testibus Mato Dercsevich et Mato Pallich civibus Esseginensibus.

1759.

Conversi: Michael, Maria et Josephus Kaleich ex Retfala Calv., Andreas Tingelmayer ex Borusia Luth., Alexander Pletrsa ex Budosfa Calv., nob. d. Georgius Bitter Comaromiensis Luth. hujus loci in. comitatus chyrurgus.

1762.

Conversa: Dorothea Elisabetha Lefflerin ex Neubrandenburg Luth.

1763.

Conversi: Anna Maria Scherbetich e Polonia Borussica Luth. testibus S. Martino Jvanich judice superioris Varosch et Georgio Missalovich pellione; Johannes Georgius Keiser ex Rechnitzium prope Sopronium Luth.; Joannes Bapt. Adam ex Veigen ducatu Württembergensi Luth.

Facta est reparatio pavimenti totius claustri, extra ecclesiam vero curavit d. judex civitatis Joannes Hartmann lapides imponi pro meliori introitu.

1764.

27. Febr. naturae debitum solvit d. Josephus Wittmann braxator et die sequenti ad cryptam nostram sepultus est.

Conversi: Christianus Anselmus Rumpf Stralsundi natus Luth.; Chistophorus Neymann Silesita (ex Vischa) Luth., Joannes Rosina Saxo Luth.

1765.

Conversa: Anna Maria Kurtz Luth.

1767.

Conversi: Jeremias Ziegelmayer ex Nördlingen Luth., Dom. Carolus Ludov. Perchan arcul. ex Berolino Luth. sub testibus dd. Joanne Ehnesberger judice sup. Varosch et Joanne Michaele Götzinger jurato; Godofredus Cirkal Silesita Luth.

1768.

Die 17. Maji Essekini erant terrae motus.

31. Mai venerat Essekinum August. Imperator Josephus cum II. mareschallibus Laczy et Landon, qui et comitati sunt processionem Theophoricam; qui 2-da Junii sumpto modico gentaculo discesserunt.

1769.

Accepi (sc. guardianus) decretum pro administratione parochiae Reth-falensis a Sua Excell. Klimo, episcopo Quinque Ecclesiensi 1769. 31. Maji, et 13. Junii ejusdem anni fui praesentatus populo (cum omni jurisdictione) pro administratione prefatae parochiae a rev. d. vicario foraneo, praesente judice, juratis et pluribus aliis.

*

1770.

Hoc anno per modum depositae sunt duae cystae ab ill. d. l. barone Josepho Pejacsevich, magno onere gravatae (argentea aurataque suppellectilia), ast tandem iterato erga reversales restitutae fuerant proprio domino.

23. Augusti profugere e carceribus magistralibus 4 captivi, qui circa primam noctis ad conventum nostrum felicissime permearunt et tandem aliquot post intercallare tempus erga reversales extradati sunt.

25. Febr. baptizati sunt: Thomas Perl Moravus ex Brun Judaeus, patrino ill. d. Barics in nostra ecclesia et Georgius Ignatius Kalich sub testibus Joanne Kumbirger et Joanne Szanto et Andrea Beer ac Petro Pinter civibus Essekinensibus.

1771.

16. Decemb. Joannes Wolff ex inferiori civitate ut homicida ad conventum pro asylo confugit, qui post triduum erga reversales inclyti comitatui extradatus fuerat.

Frontispicium ecclesiae renovatum, novissima imago S. Francisci appicta, ecclesia, sacristia et totus conventus dealbatus.

Mense Aprili suspensi sunt 33 Zingari, ex quibus circiter 29 amplexi sunt fidem catholicam abjurantes nefandum schisma Graecorum; caeteri jam antea conversi, ex quibus aliqui gladio caesi, reliqui laqueo praefocati exceptis 4 coriphaeis de patibulo depositis et sepultis; tres vero juvenes Zingari ad columnam patibuli virgis caesi, pulsi sunt. Haec triduo executa sunt assistentibus tribus Capucinis, uno e Societate Jesu et duobus Franciscanis.

1772.

Baptizatus est in ecclesia nostra Franciscus Joseph Judaeus ex Moravia patrino spec. dom. Francisco Dolowacz vicecomite.

Hoc anno beneficium salis auctum est ad 6 centos.

1773.

28. Januarii accidit 5 minutis post 3-am matut. terrae motus ac duravit tribus secundis. Hoc anno, nempe 24. Novembris, PP. Societatis Jesu exuti et finem sui instituti accepere Essekini: praesentibus comissariis in spiritualibus: nomine capituli Strigoniensis ARD. Martino Kovarsky decano et parocho Sexardiensi, ac saecularibus:

Paulo Kruspier consiliario et administratore cameralico et Francisco Dolowacz vicecomite.

Mortuus est excell. dominus et gubernator in Sclavonia et Syrmio l. baro de Wolffersdorff, cui suffectus est generalis Mathesen.

Conversi: Jacobus Grämínger ex Anspach Lnth. sub testibus Mattia Turkovich et Michaele Götzinger; Michael Hueffleisen Vajbinii in Transylvania Luth. sub testibus Francisco Klein et Francisco Engel ex infer. civitate.

1774.

7. Januarii Terraemotus post 4-tam mat. et continuavit 4 secundis, ac reasumpsit suum motum hora 7-ma mat. sed remisius.

21. Maji baptizatus est quidam Judaeus Loew Nicolspurgo oriundus, 16 annorum. In baptizmo accepit nomen Michaelis, cognomen vero sortitus Ernst utrumque a suo patrino Michaele Ernst cive et sartorum magistro in superiori civitate Essekinensi habitante, apud quem et in tyrocinium assumptus.

1776.

Conversus 18. Januarii Joannes Schmidt ex Imperio rotarius Luth.

29. Septembris totum Eszek una cum Almas bonum olim PP. Jesuitarum Essekinensium, hactenus sub judisdictione archiepiscopi Strigoniensis, suum deinceps ordinarium ad representationem Mariae Theresiae Pio VI. pontifici factam, agnovit et summa cum exultatione accepit (protestante nomine dioecesis Quinque Ecclesiensis ARD. Stephano Agjich canonico et vicario foraneo) ill. dom. Matthaeus Franciscus Kertizza episcopus unitarum dioecesuum Bosnensis et Syrmiensis.

1778.

Hoc anno circa Natalitia festa suscepit noster conventus servitium in Laskafalu erga annualem pensionem 40 fl., dedere etiam alia beneficia nobis multa.

1779.

Servitium cepit noster conventus ad Bellye, pro quo anno a 60 fl. et alia plura beneficia largiter praestabantur.

1781.

Joannes Bapt. Mihajlovich Semlinensis schismaticus conversus sub testibus Georgio Janković notario comitatensi et Josepho Szutlich cassae perceptore.

1782.

Benefactores speciales: ill. d. comes Esterhazy e dominio Dardensi donat nobis annuatim orgias 20 lign. foc., l. baro Prandau orgias 40, episcopus Kertizza 40 orgias.

Eodem anno crypta lapidibus marmoreis est obmurata, quos PP. Franciscani nobis gratuito dederunt.

1788.

Porro durante bello Turcico anno 1788. nostri tres Patres successive ad regium hospitale bellicum providendum ad Bellye educti sunt, omnesque tres gravissima opressi infirmitate sunt.

Conversi: Andreas Sperber Saxo Luth., Daniel Thomas ex Imperio Luth.

1789.

Anno 1789. omnium sacerdotum votis electus*) est ad guardianatum ARP. Petrus Essekiensium filiorum primus Capucinus, qui licet fractae valetudinis fuerit, tamen usque ad annum 1803. continuo guardiani officio retento conventum hunc gubernavit, anno deinde 1805. die 6. Martii pie in domino obdormivit.

Conversa: Barbara Body Vissontensis Calv. sub testibus spect. domino Antonio Bruner et nob. dom. Tobia Theijer.

1793.

Conversi: Margaretha Mergenthaler uxor Joannis Mergenthaler nata Frey, Luth. sub testibus Mathia Hödrich, Andrea Stumpf; Anna Rall Luth. in infer. civitate; Anna Talcsek Luth. sub testibus Matheo Raith et Georgio Auer.

1794.

Conversus: Martinus Binger Luth. sub testibus Andrea Stumff et Mathia Sadjil in infer. civitate.

1795.

Conversus: Moholo Janos e Marton-Vásás Luth. greg. miles in reg. Erdödyano.

*) Po naredbi cara Josipa II., da svaki samostan sam bira sebi poglavara.

1798.

Die 1-ma Januarii constitutus est VP. Adolphus Essekinensis ab excell. dom. praesule Matthaeo Kertiza pro administratore parochiae superioris civitatis Eszek.

1799.

Conversi sunt: Elisabetha Henrici Höger filia ex Imperio oriunda Luth. sub testibus Paulo Keimer et Josepho Streibel civibus Essekinensibus in superiori civitate; Michael Batory ex comitatu Symeghiensi Calv. in inf. civitate; Anastasia Nikolich Syrmiensis Schism. sub testibus Francisco Janda et Catharina conjuge ejus in sup. civit.; Esther Viglin filia Amadaei Joannis Calvinistae et Elisabethae Lutheranae conjugum in inf. civit. sub testibus Francisco Baenna et Maria conjugum ac Rosalia Metzing; Elisabetha, mater filiae Esther; Antonia, filia Caroli Ludovici Reichenbach Luth. in reg. carmeliani vigiliarum magistri.

1800.

Die 2-da Januarii Franciscus Nöthig Luth. in articulo mortis suae haeresi ejurata fidem s. rom. catholicam suscepit Tenye, in filiali inferioris Esseg, quem absolutum P. Paschalis Kelcsich Essekiensis Capucinus, ejusdem parochiae et filialis administrator, disposuit ad pium iter aeternitatis — sub testibus d. Francisco X. Mossinszky, in dominii Tenye provisore cum sua domina conthorali Anna.

Joannes Liebertran Luth. suscepit fidem catholicam in ecclesia parochiali inferioris civitatis Essek sub testibus Paulo Loncsarovich et Francisco Kaysenberger; Susanna Walachi e superiore Hanover Luth. in inf. civitat. sub testibus Jacobo Kauf et Mathaeo Pornik; Jacobus Schenk ex Imperio Luth. in sup. civit. sub testibus Davide Ruff et Laurentia Flosz;

1802.

Josephus Lorentz Also Visnensis e comitatu Symighiensi Calv. in infer. civit.; Nicolaus Markovich Karlovitzensis schismat, in infer. civit. sub testibus Francisco X. Katzthaler et Georgio Walter; Joannes Fredericus Jordan Silesita Luth. in infer. civit. sub testibus Emerico Turanyi et Paulo Mavracsich; Joannes Christoph. Hochkirch ex Schönberg ad Magdeburgum Luth., sub testibus Francisco Berghoffer et Antonio Jolek;

1804.

Carolus Ostmann Borussus Luth. in inf. civit. sub testibus Jacobo Wunderlich et Adamo Merhenthaler.

1805.

Excellentissimo domino episcopo ARP-re provinciali annuente P. Paschalis ex administratione inferioris civitatis Eszek ad monasterium redivit die 7-ma Martii, qua die ADP. Petrus Essekiensis mortuus est.

Finis Aprilis et initium mensis Maji excell. dom. episcopus Matthaeus Franciscus Kertizza mortuus est.

Guardianus AVP. Adolphus Essekiensis una cum et administrator parochiae superioris civitatis factus est.

Pro reparatione aedium conventualium ordinis hujus Essekiensium Sua Majestas Sacrat. 4000 fl. ex fundo religionis clementer resolvere dignata est.

1806.

Conversi: Mihael Jakobzek Rosnavensis Luth. sub testibus Joanne Radich et Mathia Schofflay; Clara filia Michaelis Hoffer Luth. sub testibus Eva Baranyai et Josepha Eisenbarthin.

Mense Junio ill. dom. Antonius Mandich Poxeganus primi capituli zagrabiensis praepositus major episcopus Bosnensis creatus est. Hunc Patrem et Pastorem Patriae amabilem die 13. Decembr. vesperi Essekinum venientem magno adparatu triuna civitas Essekinensis plausuque ac honorificentissima obviatione ordinatis tum hungaricis quam germanicis equitibus civicis, diversorumque statuum dominis perreverenter excepit. Subsequa porro die 14. Decembr. episcopus solemniter sacrificia missae in praesidio Essek absoluta perlecta Bullae s. Sedis benedictionem ac indulgentias plenarias elargitus est.

1807.

Conversi: Lazarus Czivrich Zomboriensis schism. in sup. civit. sub testibus Davide Ruff et Paulo Bacsay; Magdalena Guntner nato Calv. Mathaei viri Catholici uxor — sub testibus Barbara Kosz et Thecla Theier.

Mense Aprili praesente S. S. Majestate Franciscus[!] II. Imperator[!] Noster[!] regni Comitia servata sunt.

Conversus: Stephanus Nikolich schism. sub testibus perill. dom. Josepho Zombory judice nobil. et dom. Joanne Csivich.

Circa finem Maji coepit reparatio monasterii nostri. Ill. d. baro a

Prandau gratuito resolvit omnia robora aedilia pro reparatione monasterii necessaria in pretio currenti florenos 534 et 31 crucig. constantia. Excell. domina Barbara e comitibus Esterhazy, vidua, ex suo dominio Dardensi pro reparatione donavit 100 metretas calcis.

Conversus: Inczédy Petrus Calv. sub testibus Josepho Strixan et Andrea Petrovich; Daniel Tolnaj Albaregalensis schism. sub testibus Francisco Zvornich et Josepho Kuber.

Quoniam a 1-ma Januarii anni 1798. ob defectum presbyterorum saecularium administratio parochiae superioris civitatis Essek nobis tradita esset usque dum alma dioecesis subjectis magis provisa fuerit, nuncque successive clerus praefatae dioecesis utut ampliatus esset — ideo 2-da die Decembr. anni 1807. ab ill. d. Antonio Mandich episcopo exmissus est ARD. Georgius Sertich canonicus dioecesis ejusdem archidiaconus et abbas ad monasterium nostrum, qui nomine episcopi Patribus nobis Capucinis congregatis, imo et coram jurato superioris civitatis senatore Francisco Brunslick publice gratias egit pro fideli et industrie peracta administratione parochiae per plures retroactos annos usque praesens rogando insuper ut et imposterum tam neoconstitutum administratorem RD. Franciscum Peterka, quam et alios futuros in vinea domini tam concionibus dicendis tempore necessitatis, quam et aliis sacramentis administrandis adjuvaremus.

1808.

Conversi: Elisabetha filia Stephani Bartha Calv. a Földvar sub testibus Josepho Takats et Mathia Lengyel; Maria Molnar ex Brasho in Transilvania schism. sub testibus Michaele Panian et Georgio Bullich.

1809.

Die 28-a mensis Augusti Essekinum triunita civitas libera regiaque promulgata est ordine sequenti:

Mane die eodem hora 8-va mat. convenientibus tam ablegatis quam et aliis benevolis diversis titulatis dominis cleri et religiosorum aliorumque saecularium ex omnibus adjacentibus ac conterminis tam dioecesibus almis quam et comitatibus excell. d. Antonius Mandich episcopus post solemniter decantatum Veni Sancte missae quoque sacrificium de Spiritu Sancto solemniter in ecclesia parochiali praesidiali absolvit, inde praecedentibus equitibus germanicis civicis in solemnitate deducti sunt ad Domum Civicam, ill. d. Josephus Majlath

comes supremus in. comitatus nostri, ac publicatione Libertatis Essekiensis eatenus a S. Majestate Sua designatus comissarius regio-caesareus cum magnifico ac spectabili domino Michaele Köröskenyi aulae regiae familiari ac representante excelsam cameram spectab. quoque d. Joanne Matkovich regio-cameralis[!] fiscalis[!] ac praefectus[!] dominii Diakovar cum diversorum statuum et ordinum titulatis dominis, excel. d. Antonio Mandich, quos hungaritia militia equestris secuta est civica una cum aliis civicis pedestribus militibus omnibus armatis populi quoque multitudine innumera altissima benignissima decreta perlecta sunt Francisci Imperatoris ac regis Hungariae clementissimi, queis et merita et donum meritorum Elibertatio Essekiensis Civitatis triunitae publicata sunt, juramentum fidelitatis deponente prius populo germanico idem praelegente eis spec. domino Joanne Matkovich, dein illyricum juramentum Illyris publice in foro dicentibus praelegente ARD. Josepho Jozepacz parocho ac substituto vicearchidiacono praesidii Eszek: quibus persolutis omnes ad ecclesiam redeuntes ibidem gratiarum actionem per solemnem cantum Te Deum deo deposuere, quae omnia usque ad mediam 12-ma horam mat. peracta sunt.

1811.

Conversa: Helena Zecsevich schism. sub testibus Jacobo Kovagjich et Bartholomeo Talavanich Vogjincensibus.

Finem Octobris P. Paschalis Kelesich e familiae Essekiensi abivit Diakovarinum pro spirituali cleri junioris. Facta promissione suae excel. episcopalis annue monasterio ratam 200 fl. et lignorum focalium et tritici aliquam partem deponendi pro servitio praefati fratris nostri eidemque omnia necessaria ut Capucino in seminario dandi.

1812.

13. Aprilis per fractis sacristiae cratibus ferreis et muro perrupto e sacristia et ecclesia sequentia furto ablata necque unquam reperta sunt: monstrantia argentea inaurata una cum sanctissimo, ciborium argenteum inauratum una cum particulis consecratis, tres calices et monstrantiola cum particula S. Crucis, omnia haec ex argento et inaurata . . ., anathematha etc.

Miseratione tamen ducti multi erga nos ita damnificatos et specialiter d. episcopus Antonius Mandich donavit nobis ciborium et monstranciam, ambo oenea inaurata; d. Elias Lekich unum calicem oeneumquoque inauratum, d. Michael Apich elegantem monstrantiam

et unum calicem ambo oenea bene inaurata et unum thuribulum cum nardicula ambo oenea inargentata, d. Joannes Csivich 30 fl. pro bysso ad tabernaculum comparato.

1813.

Die 9-na Martii exortum est incendium in lignorum focalium conserratorio, per glirium infelicem allaturam ignis ex contingente culina immediata, in qua carnes fumabantur et reperto foramine per glires ad ligna perroso. Hoc conservotorium lignorum illico omni ex parte obstructum est, ne ignis flammam concipiens erumpat ac sic sex diebus et sex noctibus lignorum orgiae circiter 27 exarserunt, fornix et muri ejusdem conservatorii imo et ligna aedilia in muro exarsêre, sed et bibliotheca et cellae proximiores rupturas nimia ignis vi accepere. Tandem die septima magna vi apertum est conservatorium ignisque sopitus et exstinctus est. Reparatio tanti damni hominumque intertentio ad hanc tragoediam laborantium, nos multo pane et alia esca privavit imo 56 urnis vini.

1814.

Tanta vini caristia erat, ut a nostro monasterio pro vini 22 urnis 546 fl. deponi debuerint, dum venderentur in praesidio Essek vina caesarea seu pro provisione reservata ob imminentem antem regni pacem vendita.

1815.

Prosequebatur caristia vini adeo, ut una urna communis hungarici vini a 22 et ultra fl. fuerit; tritici vero pretium adeo accrevit, ut cum fine Februarii 1816. una Kila a 60 florenis et ultra fuerit, in Aprili vero etiam 90 fl.

1816.

Conversus: Carolus Bohl magister sartorius Silesita Luth. sub testibus Joanne Omersi et Michaele Schwert civibus super. Essek; Paulus Masnikoza ex Mirkovcze schism. sub testibus Joanne Csivich et Matthaeo Benak civibus.

26. Septembris ill. d. Carolus Emericus Raffay episcopus Bosnensis seu Syrmiensis ad suam dioecesim veniens Essekinum summo honore tam ex parte magistratus civitatis, qua[!] ex parte comitatus exceptus est ac in domo d. baronis a Prandau a statibus et ordinibus salutatus, subsequa vero die mane post missam Diakovarinum ad

sedem suam solemniter discessit. — Die 8-va Octobris omnibus morientium sacramentis provisus per P. Adolphum Essekinensem obiit pie in Domino ill. d. Josephus Hillebrand a Prandau, baro et dominii Valpo proprietarius dominus benefactor nobis eximius, qui die 3-tia solemni pompa per RD. canonicum et generalem vicarium quinqueecclesiensem Juranich sepultus est in parochiali ecclesia Valpo. Heres ejus Carolus baro a Prandau annuatim nobis 25 metretas tritici puri, 30 avenae, 30 orgias lignorum focalium etc. certis temporibus per officialatum suum dare resolvit.

1820.

Ex mendicatione frumenti perceptae sunt metretae posonienses: 28 et a benefactoribus 120 (venumibat hoc anno à 2 fl.)

Ex mendicatione vini perceptae sunt urnae 26 et emptae 75 (pretium fuere 5 fl.)

Perceptio pecuniaria importat cum tenuibus stipendiis sacrorum 3311 fl. 29 x., lignorum focalium 82 orgiae, avenae 40 metret. etc.

1822.

Hic accesserunt duo ecclesiastici pro correctione missi ex dioecesi Diakovariensi; nomina eorum parco, sed pro successoribus meis memoriae trado: ne unquam ad conventum ejusmodi suscipiantur.

1830.

Die 10-ma Januarii hora 3-ta pomerid. ill. dom. episcopus Emericus Raffay aetatis suae annorum 78 e vita cessit.

1831.

13-ma Junii solemnis fuit installatio ill. d. Pauli Matthiae Sutsits, episcopi Bosnensis seu Syrmiensis. Vix solemniter haec conclusa fuit, jam tristissima nuntia retulerunt morbum periculosum cholera limites regni Hungariae penetrasse. In Slavonia tamen non adeo vehementer grassabatur. Hic Essekini fors 30 hoc morbo correpti, pauci tamen obiêre.

1834.

Annus hic utut siccus tamen ultra spem in vino et frugibus fertilis. Ex mendicatione excepimus 178 + 25 + 25 urnas vini.

1840.

Eodem anno sequens mirabilis eventus evenit videlicet:

In arce Valpo jam ob aliquo tempore singularis quaedam ac extraordinaria apparatio[!] observatur; scilicet d. Kuschman, militaris officialis, in dicta arce pro tunc commorans inter non longa temporum intervalla quinquies unam eamdemque visionem animadvertit. Spiritus seu phantoma aut quocunque demum nomine illud appellare velimus, se praefato officiali visibile fecit at semper circa noctis medium in muliebri veste rosei coloris cum peplo, quod per totum illud umbrosum corpus dependebat. Ter sicut illud phantoma apparuit, rogavit memoratum officialem, quatenus apud ill. d. l. baronem Gustavum a Prandau arcis possessorem, suorum ossium efossionem et in alium benedictum locum translationem ac defossionem efflatigaret. Praefata apparatio locum et spatium indicavit, ubi ejus ossa defossa essent et inquiebat se mactatam (feminam) fuisse et sibi tantum certa temporum intervalla ad apparendum concessa esse, seque jam prioribus temporibus saepius adparuisse, nunquam tamen suae adparationis causam, cum omnis illam fugerit, palam facere potuisse. Post circumstantiales relationes et repetitas domini Kuschman preces, jussit arcis possessor in signato loco fodi et in profunditate 2-rum pedum inventa est congeries ossium, corpus muliebre efformantium in pectore 6 globis lapideis onusta, die 14-ta Octobris.

Haec ossa primo in sacello arcis deposita et ad iteratam adparationem ac postulationem phanthomatis die 19. Octobris sub magna populi frequentia et solitis caeremoniis funebribus tumbae imposita, ac in coemeterio terrae mandata fuere peragente sacram functionem V. P. Mariano Bazinien̄si Capucino pro tunc apud memoratum ill. d. baronem capellano aulico. In ultima sua apparitione gratias egit praefatum phanthoma spoponditque quietem et prosperitatem in futurum.

Eventum hunc esse verum et testimonio dominii ac ill. d. Joannis Bapt. Szczitovszky, episcopi Quinque-Ecclesiensis oficiosa inquisitione confirmatum extra dubium est.

1846.

Die 6-ta Maji mortuus est spect. d. Antonius Michalovits, sindicus noster apostolicus. Sepultus est in dominio suo Orovitza non autem Essekinum[!], quamvis in domo Krebsiana in conducto suo hospitio exspiravit. Devectus fuerat juxta dispositionem fratris ac nepotis sui judicis nobilium Valpoviensis districtus.

1852.

Tristissimus casus dolore summo affecit familiam et provinciam, nam P. Agapitus Povroznik, e Polonia Prussica oriundus, homo naturae brutalis et inobediens, postquam in Mariancze pro auxilio expositus inaudita nefanda scandula[!] patrasset, fors timens poenas, etiamsi dixisset se in corde nunquam catholicum fuisse et semper credidisse schismaticam religionem esse veram a Domino Deo allatam. Mense Februario 1853. defecit a fide et transivit ad schisma, ubi popa (id est parochus schismaticus) creatus est.

1857.

Ill. d. comes Petrus Pejacsevich, l. baro a Prandau, perill. d. Joannes Cap. Adamovich et cives superioris civitatis Essek ex aestimatione erga conventum proposuerunt sibi in nostra ecclesia ad proprios sumptus chorum pro organo ad majorem portam ecclesiae aedificare (chorus antea cum organo fuit ad partem ecclesiae in magno oratorio ad ecclesiam pro stante supra ara S. Familiae) Aedificatio novi chori constitit 1500 fl.

1859.

17-a Decembris neocreatus banus Croatiae cognomine Coronini hic totam Slavoniam visitavit Esseginum quoque venit, in cujus gratiam omnes tres civitates illuminatae erant. Praefatus banus una cum ill. d. barone e Prandau, in cujus domo nobis advicinata pro tempore suae Essekini commorationis hospitabat, in ecclesiae nostrae oratorio missam audivit et guardiano 5 fl. (! ! !) dedit.

Turkovićev dijarij

župne crkve unutarnjega grada Osijeka

god. 1798.—1806.

Primljeno u sjednici razreda historičko-filologičkoga Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti.

Priopćio dr. Josip Bösendorfer.

„Diaria, protocolla, historiae domus, libri memoriabilium" jedini su — izim županijskih spisa — domaći historijski izvori slavonski za XVIII. vijek. To su zapisci u obliku dnevnika, koje su vodili duhovnici svjetovni i redovni. U tim dnevnicima natrpano je svega i svačesa. Kako su se ti dnevnici godinama nastavljali, izmjenjivali su se dijaristi iz godine u godinu tako, da je svaka godina ispisana drugom rukom i svaka ruka zapisuje na svoj način: sacerdos zelosus u tančine će ispisati svaku procesiju, misu, propovijed, turifikaciju i svaki tjelovski ophod; drugi će pak kao pravi astrolog promatrati nebesa i svaki dan odrediti vrijeme tako točno, da bi se po njegovim bilješkama mogla načiniti prava meteorologijska tabela; treći — svadljivac po naravi — ne će svojim prikorima poštedjeti niti svojih drugova; četvrti će pak uza samostanske događaje zapisivati i javne zgode, koje će po potrebi i kritikovati: zapisa ove posljednje vrste imade žalibože najmanje.

Uza sve to vrijednost je tih dijarija dosta znatna, jer nam baš oni razotkrivaju prilike i javnoga i privatnoga života, i pozorni će čitalac u njima naći po koju to značajnu crtu. Za biografiju slavonskih pisaca i točnu bibliografiju njihovih djela ovi su dijariji upravo jedina pouzdana vrela, a i potpuna kulturna slika Slavonije u XVIII. vijeku moći će se prikazati samo na osnovi ovih dijarija.

Kao uzorak ovakoga dijarija iz XVIII. vijeka neka nam posluži dijarij Turkovićev, koji ide od god. 1798. do 12. marta 1806. Turković bio je prvi svjetovni župnik u Osijeku.

Poslije revindikacije Slavonije bio je sav Osijek jedna župa, koju je 19. listopada 1704. posvetio biskup đakovački Patačić. Župom su isprva upravljali Isusovci, koji su došli u Osijek odmah poslije izgona Turaka. I tako su prvim osječkim župnicima bili superiori Isusovaca Andrija Horvat, pa Marko Jurina i nasljednici. Isusovci su upravljali župom sve do ukinuća svoga reda (24. novembra 1773.). Ukinuće je u Osijeku obavio u ime nadbiskupa ostrogonskoga arciđakon seksardski Martin Kovarski u prisuću podžupana Eranja Dolovca kao zastupnika namjesničkoga vijeća i Pavla Krušpira, upravitelja kraljevske komore. Nakon pročitanoga papinskoga brevea odložili su Isusovci svete halje i ostavili samostan (danas samostan Franjevaca). Sva nekretnina točno je inventirana i predana komori. Posljednji članovi osječke misije bili su: Josip Fischer superior, Antun Huttler, Kristijan Monsperger, Đuro Smederer, Ivan Mihalić, Pavao Baffo i Filip Brajković. Superior Fischer prešao je među svjetovne svećenike i zadržao župu osječku, na kojoj je docnije postao i prvim arciđakonom, a Filip Brajković bio je njegovim kapelanom.

Osječka župa (kao i Aljmaš sa okolicom) potpadala je kao „parochia exempta" pod jurisdikciju nadbiskupa ostrogonskoga sve do 27. septembra 1776. Toga dana inkorporirana je župa biskupiji bosanskoj. Poslije pontifikalne mise u crkvi sv. Mihajla, koju je služio sam biskup Matija Krtica, pročitao je papinski breve kanonik Đuro Korpar. Puku je to njemački protumačio župnik Fischer, a hrvatski kapelan Brajković. Poslije mise sastavljen bude o tom aktu zapisnik u gradskoj vijećnici. Taj zapisnik potpisali su podmaršal barun Ivan Matesen, kanonik Korpar, župnik Fischer, kapelan Brajković, podžupan Franjo Dolovac, suci Mešterhazi i Meszáros, pa senatori Henzinger i Gezinger. Protiv inkorporacije uložio je protest pečuvski kanonik Stjepan Ađić u ime svoga biskupa.

Župnik Fischer umro je god. 1795. Interimistički upravlja sada župom Jakov Jelenić, koji je umro god. 1797. Sada dobi Osijek prvoga svjetovnoga župnika, rođena Osječanina, Josipa Antuna Turkovića.

Josip Antun Turković rodio se u gornjem Osijeku god. 1758. Bogoslovsku naobrazbu stekao je u centralnom sjemeništu u Pešti. Svršivši nauke god. 1784. smjesta je kao „vicarius i supplens" poslan gornjogradskoj župi u Osijek i tu god. 1786. postade administratorom, a već 26. studenoga 1789. i prvim gornjogradskim župnikom. Tu je župnikovao sve do god. 1797. Dne 20. studenoga 1797. primi od kraljevske ugarske komore prezentu unutarnjo-gradske župe (Osijek tvrđa), 25. studenoga iste godine podijeli mu biskup

Krtica investituru, a sutradan položi u ruke kaptolskoga prepošta i vikara Đura Plesse iuramentum fidelitatis. Dne 30. prosinca oprostio se sa svojim dosadanjim župljanima i otide u tvrđu. Tim se časom započinje njegov dijarij. —

Rukopis toga dijarija našao se na tavanu unutarnjo-gradskoga župnika u gomili latinskih knjiga sadržaja religioznoga. Od vlage promočen, na više je mjesta znatno oštećen. Ispisan je u folio-formatu i vezan u korice. Na licu (prednjoj strani korica) prilijepljena je ceduljica sa natpisom:

Diarium

Parochialis Ecclesiae Interioris civitatis Essek Sancto Michaeli Archangelo dicatae Domus Parochialis Casuumque rarius contingentium ab Anno 1798⁰. Sub Antonio Josepho Turkovics in Superiore civitate Essek Anno 1757⁰. nato, Parocho et Vice Archi Diacono Loci.

Isti je natpis i na prvom listu unutri. Sada se započinje dirijarij, koji je ispisan na 68 stranica. Posljednja je vijest od 12. ožujka 1806. Sadržina je čisto lokalne vrijednosti, a samo rijetko zabilježena je po koja vijest od općega interesa (utvrđivanje Osijeka, kamo je sneseno carsko blago iz Beča nakon požunskoga mira). Za privatni život Osijeka XVIII. vijeka nam je dragocjen izvor u oskudici drugih boljih. Župni dvor stjecište je svega građanskoga i vojničkoga pučanstva. Pri njegovu stolu za obilnim objedom ili večerom upoznajemo i stare „purgare“ osječke, koji su njegovi česti gosti,: trgovci Franjo Čivić, Stjepan Bertić, Kozić, Kambesi, Czak i Eisenbart, Ignjo Winter kovač, Mihajlo Hermann pekar, Matija Ritter vinotržac, Antun Szanto senex torneator, jurat Fessmayr, Stramer tesar, Follert staklar, Antun Reinhard hirurg, Martin Divalt i Getzer tipografi, Wenzel Tenzian sapundžija, Matija Vizura krojač, Matija Serenji advokat gornjega Osijeka, Matija Wagner cehmeštar poštovanoga ceha tesarskoga, Hefelshoffer limar, Baltazar Schartl lončar, Matija Fuchs ludi magister, Josip Schleicher slikar, iudex civitatis Joanović, Antun Frank i Ivan Pichler mitničari na osječkom mostu, Ivan Eberhard zlatar, Tadija Budić assessor tabulae iudiciariae i Antun Regele, osječki brijač — sve građani, kojima potomci još i danas stanuju u Osijeku. Dignitari i crkveni i politički, kada god dolaze u Osijek, svraćaju se u Turkovića, gdje i odsjedaju: kanonici Sokolić, Sertić, Čolić, Wittmann, Opoevčanin, fra Pavišević, Tomiković i dr.; politički: Janković provincijski komesar, Matija Krčelić županijski liječnik, Josip Ivančić viceperceptor, Josip Berešević censor librorum, Ivan Kap.

Adamonić, veliki župan Majlath i dr. Na ovaj način stekao je Turković dobrih sveza, koje ne samo njega uzdižu u časti (postaje assessor tabulae iudiciariae) nego i drugima može pomoći (jednomu rođaku namaknuo je stipendij).

Ovo obilno gošćenje donosi sa sobom i veliku potrošnju. U jednoj samoj godini ispilo se u njega do 150 urna vina i dijarij na mnogo mjesta govori, da je opet novo bure „ad epistorium positum" t. j. stavljeno na pipu. Za vino izdavao je mnogo novaca.

Sasvim su lokalne prirode i bilješke o posvetama krstova, koje su pobožni građani postavljali na javnim mjestima po gradu. Tako je krst u Pejačevićevoj (prije „Njemačkoj") ulici pred ženskim sirotištem posvećen god. 1798. (postavili su ga Josip Zombori i Ivan Kap. Adamović), onda krst na donjogradskoj pijaci 30. maja 1798.; t. zv. Crveni krst u donjem gradu 20. aprila 1800. (postavili su ga tvrđavski građani: trgovac Czak i gotioničar Schultz); kalvarija 4. maja 1801.; krst na kraju županijske ulice 17. aprila 1802., a onaj pred Preradovićevim trgom 10. aprila 1805.

Velikim svojim dijelom dijarij je pravi kodeks cijena svakojakih potrepština. Tako znamo, da cijena drvu varijira između 3—7 for. hvat (cjepanice 7, grabova 4·30, brestova 3·30, hrastova 3·15); za urnu vina plaća se 2·30 do 8 for., za novu peć 18 for. (sam postav 1 for.), tanjurić 14 x., riz papira 6.40 for. 100, dasaka 16 for., 8 pari svilenih čarapa 12 for., 1000 čavala 6 for., sjekira 2·30, rubac 42 x i t. d. Od god. 1801.—1803. cijene rapidno skaču, jer je nastala velika skupoća radi napoleonskih ratova. Za kg. žita plaćalo se u to doba 20 - 22 for., kg. kuruze 20 for., mjerica graška 16 x., graha 12 x., leće 6 x., za purana 2 for., za gusku 1·6 for., za kamen soli 4·30 for., za vreću krumpira 45 x., za bundevu 2 x., za 400 krastavaca 5 for., za lot krupice 7—11 x., za lot svinjetine 11 x., govedine 8 x., masti 21 x., maslac 27 x., i t. d. —

Na naličju korica (okrenuvši knjigu) prilijepljena je cedulja sa natpisom.

Ordo

Officiorum divinorum Piorum Legatorum Tribuumque diversarum observandus in Parochiali Ecclesia Sancto Michaeli Archangelo dicata Interioris Civitatis Essek in Slavonia conscriptus Anno 1799°.

Započinje se sa „Syllabus Personarum operariorum Parochiae Interioris Essek". Zapisan je samo Turković i Kristijan Monsperger e societate Jesu seniculus concionator. Dalje se nastavlja ordo potankim

ispisivanjem svih crkvenih funkcija u razne svečane dane, na pet listi; na šeštom je listu:

Annus 1800.

Ordo legendarum missarum in Parochiali Ecclesia Interioris Civitatis Essek pro diversis Tribubus seu Coetibus. . . .

t. j. popis misa raznih cehova. Obrtnici osječki udružili su se u ceh kovača, bravara, tesara i zidara, krojača (njemačkih i ilirskih), lađara, ribara, kožara, hirurga, čizmara, krznara, kolara, lončara, staklara, bačvara, stolara, mesara i zlatara. Napokon ima poslije dva prazna lista:

Directorium

omnium fixarum certis diebus per annum legendarum missarum — ispisan na jednoj stranici, iza koje nastupa praznina (4 i ½ lista) sve do konca dijarija. —

Radi čisto lokalnoga značaja izostavili smo prepisujući dijarij dobre dvije trećine rukopisa.

Diarium

Parochialis Ecclesiae Interioris Civitatis Essek Sancto Michaeli Archangelo dicatae: Domus Parochialis, Casuumque rarius contingentium ab Anno 1798-o. Sub Antonio Josepho Turkovics in Superiore Civitate Essek Anno 1758-o nato, Parocho et Vice Archi Diacono Loci.

Anno 1797-o die 20. Novembris percepi ab excelsa camera regio Hungarica praesentam pro parochia interioris civitatis Essek.

Anno eodem die vero 25-a Novembris ab excellentissimo domino episcopo Diakovariensi D. Matthaeo Francisco Kertiza investituram percepi, atque sequente die coram RD. praeposito et generali Vicario D. Georgio Plesse juramentum fidelitatis ac obedientiae Diakovarini deposui ego Antonius Josephus Turkovics.

Anno 1797-o penultima die mensis Decembris praevie dictis valedictionibus parochiano populo (in filiali quidem Réthfalu post meridiem die 25. Decembris et in superiore civitate, quo: anno 1784-o directe ex seminario generali Budensi pro vicario ac supplente dispositus eram, ubi anno 1786-o administrator factus et anno 1789-o die 26-a Decembris primus hic loci parochus installatus fueram) die

26-a Decembris ante meridiem in parochiali ecclesia ex cathedra flentibus omnibus parochianis meis me ad interiorem civitatem Essek transtuli sine ullis expensis. Nam parochiani, tam matricis, quam filialis ecclesiae Réthfalu ad contestandam gratitudinem et amorem, quem erga me habent, plus quam septuaginta curribus parati venerunt die 27-a Decembris pro reculis meis tranponendis; aliis compluribus equos, jugulesque boves non habentibus manuales labores offerentibus. Qui depositis reculis meis, firmum copiosissimum ex eventum ad cumulum per meos praeviae positum, evexerunt ex domo.

Anno 1789-o Réthfalu et Gravicza possessiones, quas prae prius RP. Capucini administrarunt, parochiae superioris Essek tanquam filiales adnexae sunt. Ante transitum meum curavi domum parochialem in interiori Essek a cimicibus purgari, totam dealbari, cubiculaque aliqua vere smucida lavari ex ovo; fimum ex pavimento, ex superiori tractu, ex stabulis et area ultra 80-a curribus iisdem, qui reculas meas vexerunt exportari: Ambitum superiorem inventis in diversis indecentibus angulis imaginibus prius mundatis additisque propriis meis exornavi.

Libros post reductionem Societatis Jesu anno 1773-o interventam remansos in secunda ecclesiae sacristia projectos, disjectosque, quos putredo non consumpsit, humorque, quosque malae manus non surripuerunt ad domum parochialem tuli, ac in cubiculo pro bibliotheca praeviae praeparato in ordinem redegi, shedulisque communivi.

Omnia sanctae ecclesiae vasa partim purgari, partim renovari et refici curavi, nam inde a reducta societate Jesu nihil in ecclesia curatum, renovatum aut refectum erat.

Casulas, albas, vestes aliumque ornatum plicari, refici, emendari renovarique feci.

Statim sex faces, candelam paschalem et candelas pro ecclesia curare fieri debui, shedasque paschalis confessionis inprimi.

Anno 1796-o D. praedecessor meus in duabus ecclesiae sacristiis tectum ex scandulis fieri novum et ecclesiam interne externeque dealbari curavit — verum cum magno ecclesiae damno: nam murarii incurii valvas fenestrarum exceptis duabus et iis vitiatis in nihilum redegerunt et ideo fenestrae apertae, claudendae tamen cum divina gratia; etiamsi debita contraxero anno currente 1799-o. Penes hanc dealbationem et tectum sacristiarum contracta debita ecclesiae 34·14 fl., quae anno 1798-o primo exolvi.

In pia legata debitaqua ecclesiae ultra 1300 fl. capitalia desperata et deperdita, servata magnis sumptibus meis et labore in domo pa-

rochiali a sede dominali exorata commissione deveni (uti patet ex rationibus ecclesiae anno 1797-o) Interusuria tum pro ecclesia cum pro missis dicendis partim pro 4 partim 2 annis recepi.

Sub praedecessore meo anno 1796-o parochia hortulum, quem ex parte RRPP. Franciscanorum habuit, amisit et eum RRPP. Franciscani pro amplianda area sua lucrati sunt.

Anno 1798-o effeci apud Dominum fortalitii commendantem, ut diebus festivis et dominicis unus ex P. Franciscanis in parochiali ecclesia missam legat media nona hora taliterque militiam pro audiendo missae sacrificio a RRPP. Franciscanis ad parochialem ecclesiam reduxi.

Anno 1795-o post mortem pie defuncti ARD. Josephi Fischer olim superioris missionis Essekiensis societatis Jesu manserunt in parochia ultra 30 urnae vini boni, quod vinum pie defunctus immediatus praedecessor meus ARD. Jacobus Jellenics, in inferiore civitate Essek natus, ibidem praeexistens parochus invenit et post mortem suam 8-a Maji anno 1797-o interventam, tamtumdem in parochia reliquit. Sed ego ad parochiam veniens neque unam guttam reperi, neque unum frustum ligni neque ex decima hoc anno 1797-o proveniente, neque unicum quidem granum frumenti reperi, ubi tamen defunctus D. Jellenics anno 1795-o ad parohiam circa initium Julii veniens totam currentis ejus anni illico decimam traxit. Nolui contendere cum seniculo meo RP. Christiano Monsperger, qui totum ad se traxit, quique in utroque casu ad interim munia parochialia administrabat ex societate Jesu sacerdos pensionatus.

Anno 1795-o Vitam S. Eustachii et Sociorum Martyrum idiomate illyrico rhythmice deductam typis mandavi propriis sumptibus.

Anno 1796-o, quo fratres misericordiani 5-Ecclesias pro possidendo RP. Capucinorum monasterio venerunt, rhythmice edidi Pozdravlenje.

Annus 1798.

Mense Februario.

Post meridiem circa octavam horam exortum est horribile incendium in superiore suburbio, ubi 8 domus combustae sunt et cassarma, quae quidem 3 diebus et 3 noctibus arsit.

19. P. m. circa horam tertiam sursus in allodiis duae domus combustae.

Aprilis.

1. Dominica palmarum. Densissimae ac profondissimae nives, ventus immanis, frigus intensissimum ita, ut plures homines in via et pecora congellata sint.

Junius.

17. Dominica. In defectu ob longaevam infirmitatem RDi Andreae Kercselics ex ordinatione Ex. D. Episcopi per RDum Stephanum Opoevcsanin custodem et cononicum in actualem parochum interioris Essek installatus sum, qua occasione Pridavak knigi od Xivota S. Eustachie, id est: duas cantillenas: unam S. Joannis Nepomucensis, secundam S. Rochi praevie compositas ac impressas, sicut etiam Carmen, quo Theophista Eustachio Marito suo Calamitates aerumnasque suas in forma cujusdam Epistolae describit etc. inter copiosissimum populum ex omnibus tribus civitatibus confluxum distribui feci.

September.

1. Sabb. Allodium parochiale in inferiore civitate Essek penes sacellum S. Mariae ad Nives in pessimo statu inveni. Domum ferme ita dicendo sine tecto, reclinatorium pro cadis verissime sine tecto, sepes ex parte sacelli nullas. Nullumque pro tritico etc depositorium. Itaque 1-a Septembris pro tecto domus novo asciario Rudolf solvi 77·48 fl.

December.

25. Ningere incepit, aliquot diebus frigus erat, octava Decembris frigus augeri incepit, de die in diem crevit adeo, ut in nativitate Dni N. Jesu Xristi hora 10-a sub cantato sangvis in calice, sed in poculo ablutio plane congellaverit ita quidem, ut ignem ad aram ferri curaverim, supra quem glaciem rissolvebam.

Anno 1799-o Garda cum choro suo hoc anno incepit sub missa militari cum flatilibus instrumentis et organo pulchre canere cantillenam: Wir werfen etc.

Martius.

16. P. m. benedixi novam crucem imaginibus crucifixi salvatoris nostri et B. Mariae V. exornatam erectamque penes domum perillustris domini Josephi Zombori in suburbio superiori, cujus sumptibus crux erecta. Trabem subministravit Terrestris dominus Joannes Capistranus Adamovics de Csepin.

Aprilis.

13. 500 milites ex 1. garnizon a. m. hinc in Italiam abiverunt.

17. P. m. horam 7-am advenit cum suo scriba D. Josephus Kish, regius dirigens geometra pro ordinibus faciendis erga benignam cameralem resolutionem, quod reparationem domus parochialis emanatam.

18. Penes hesternos gratiosos adventos in prandio hospites fuerunt spectabilis d. Laurentius Lovrencsics, assessor cameralis Zomboriensis administrationis et d. judex civitatis Xaverius Broxan.

27. Hospes in prandio fuit Jacobus Boshnovics recenter a sua sanctissima Majestate declaratus cameralis fiscalis Essekiensis.

28. Hospes venit gratiosissimus RD. Joannes Vittman, canonicus Diakovariensis. P. m. Sziklosino advenit cum duabus puellis consobrina mea Eva olim ordinarii judicis nobilium comitatus Barajensis Benjamini Hojcsi uxor. Vidua post horam sextam.

Majus.

2. Ascensio domini. Hodie curator hospitalis civici petiit cantatum sacrum pro die crastina s. Floriani in sacello hospitalis in allodiis; indulsi itaque ut unus ex P. P. Franciscanis decantet. Nam jam binis vicibus sacrum decantavit P. Paschalis Franciscanus sine meo scitu, aut aliqua insinuatione facta quod exprobavi RP. gvardiano, qui respondit de cantato se nihil scire, sed ordinariam lectam fuisse petitam missam. Nempe pro more suo ubique se ingerunt monachi et in casu causam unus in alium conjicit.

5. Hodie inopinate ante fores ecclesiae vidi consobrinum meum d. Josephum Vukovics, qui in transport cum sale in navibus ante mediam horam Essekinum ad pontem venit. Venit Szegedino.

6. Hospes in prandio pictor hujas Josephus Shejcher.

11. Hodie consobrina mea Liza cum Palcsi Sziklosinum ivit ad Mariam Jud. In prandio pictor Josephus Sheicher, qui hodie renovationem lateralium altarium terminat.

13. In coena murariorum magister Joachim Giring. Sub coena venerunt musici apprecatum diem onomasticam RP. Christiano Monsperger captoque haustu discesserunt.

16. Advenerunt confiniarii milites Essekini vigilias acturi. Post meridiem adivi commendantium generalem et pyrobolariorum major propter processionem Theophoricam, qui me humanissime exceperunt et pronissimi spoponderunt omnem assistentiam, militiam, jaculationesque tum ex sclopis cum etiam in moenibus ex tormentis.

18. Hodie summo mane colluvies omnium nationum, mixti cum

caligis hungaricis csoraparones milites, primi garnizon regiminis Temesvarinum discesserunt. Ante meridiem me invisit supremus scholarum director spectabilis d. Ludovicus Marics, consiliarius regius.

25. Post meridiem circa 10 noctis horam exortum incendium in allodiis, duae domus penes reclinatoria et 6 frusta vaccarum combustae sunt.

27. Vectus sum Erdutinum ha[bi]taque a sua Excellentia episcopali Mathaeo Francisco Kertiza licentia primam lapidem ecclesiae ibidem aedificandae in honorem omnium sanctorum benedixi: assistentibus RP. Franciscanis: Andrea Ballaxevics, administratore Daljensi et Erdutensi; Paschale Verman, administratore Szarvasiensi; Jacobo Jurkovics, administratore Almasiensi; Josepho Brosh, rhetorices professore. Prior, veterana ecclesia in honorem s. Francisci Seraphici aedificata per fatale incendium ante duos annos in cineres redacta fuit. Certis ex causis itaque petentibus tam patre administratore loci, quam communitate ipsa annuente episcopo nova ecclesia haec in honorem omnium sanctorum erigitur.

30. Post meridiem benedixi neoerectam crucem in inferiori suburbio cum imagine crucifixi in platea ubi solet construi secunda ara in processione theophorica.

Junius.

2. Hodie et heri in prandio hospes fuit D. capitaneus Brodensis regiminis baro Franciscus Tkalcsevics.

4. In prandio hospes advenit Martinus Turkovics, patruelis meus Valpova.

5. In prandio hospites: auditor stabalis regiminis Brodensis capitaneus Helczl et Martinus Turkovics, officialis dominalis Valpoensis.

7. Dies Veneris pro testudinibus se invitavit capitaneus Helczl, qui in prandio hospes fuit cum murariorum et asciariorum magistris, qui ex resolutione excelsae Camerae reparant renovantque totam domum parochialem; atque hodie conveni cum illis, ut in locum laterum superiorem ambitum domus asseribus sternent meis propriis sumptibus — 45 fl.

9. Prandium sumpsi apud commendantem praesidii generalem.

13. Dies onomastica parochi. Heri ad noctem inscio parocho praeterque exspectatione, ac desiderium duo chori musicorum non ad semel, sed unus post alium musicalibus instrumentis bene precati sunt ante domus fenestras. Pro apprecatione praeter omnem spem copiosissimi omnis generis et conditionis veniebant; et primores sane

omnes ex omni statu religioso, politico, camerali, civili, militari a generali commendanti usque ultimum fere officialem incipiendo, insuper generalis cum sua conthorali comparuit.

Hodierna die post meridiem post horam 8-am D. baro Tkalcsevics, capitaneus Brodensis regiminis, cum suis officialibus et duabus professorum uxoribus venerunt atque liripipium saltare inceperunt. Concurrerunt undique turmatim filiae civium et ita noctem transegerunt usque horam undecimam, qui casus satis parocho displicuit. Sed quid?

15. Ante meridiem Diakovarino venit Excell. D. Episcopus ordinarius propter palatinum Regni Hungariae Josephum hora media duodecima. Palatinus vero venit Zemlino post meridiem hora circiter 10; qua hora prandium cum coena conjungendo sumpsit in domo dicta geometrica, ubi et dormivit.

16. Palatinus, quia praevie omnem prohibuit paradam, ante meridiem media octava pro lecto sacro commitantibus omnis generis officialibus terrestribusque dominis pro audienda missa lecta in concursu populi maximo comparuit. Finito sacro moenia lustravit, horaque decima versus Quinque Ecclesias discessit.

21. In prandio inopinatus hospes D. Andreas Knexevics ex inferiore suburbio emeritus ordinarius iudex nobilium.

29. Concionem illyricam dixi in superiori suburbio, quia ibidem patrocinium ecclesiae SS. Petri et Pauli Apostolorum.

Julius.

12. Ante meridiem circa 5-tam horam in Italiam hinc profecti sunt 300 confiniarii milites, eis comitiva dante musica turcica.

21. Circa 9-am noctis horam advenerunt officiales militares cum musica turcica, quibus potus exhibitus est saltusque institutus usque mediam duodecimam.

25. Post meridiem ivi bene precatum propter onomasticam festam incidens cras S. Annae ad supremum salis officium D. Brinerianae perceptorissae, d. vicejudlium Annae Zombori et Annae Broxan, iudicis civitatis uxori.

31. Hodie genitor meus Matthaeus Turkovics et patruus meus Stephanus Turkovics ex superiori suburbio apud nos pransi.

Augustus.

5. Dedicatio S. Mariae ad Nives concionem illyricam dixi in inferiori suburbio in sacello S. Mariae ad Nives.

Item hodie ante meridiem circa 11. horam advecti sunt captivi Galli officiales numero 226.

8. Prandium nobiscum sumpsit terrestris dominus Kovacs Szarvasiensis et dominus tabulae iudiciariae assessor Salics cum ammanuensi suo ex comitatu Syrmiensi Vukovarino veniens.

14. Hodie ante meridiem circa horam 8-am rursus captivi Galli officiales 80 et aliquot advecti sunt; inter quos unus generalis cum uxore sua.

16. Vectus sum ad superius suburbium ibidemque illyricam concionem in sacello s. Rochi dixi.

19. Hodie post meridiem circa horam 6-am Excell. D. Episcopus Diakovariensis Mohacsino ab Episcopo Quinque Ecclesiensi redivit, apud mercatorem Czak condescendit, cum laterali suo canonico cantore Joanne Wittman.

Item post meridiem hora 7-a 5-Ecclesiis venerunt duo studiosi: jurista Josephus Rossi Fluminensis et Vincentius Mihali philosophus, sororius canonici Wittman.

23. Hodie media duodecima noctis hora mortuus est in superiori suburbio patruus meus Stephanus Turkovics culturae serici pensionatus revisor annorum 71 provisus sacramentis.

27. Curavi 12 killas tritici lavari et moliri na ljusku pro pane et accepi album panem et albam farinam pro cibis, si per densius cribrum cribretur — in mola germanica moli curavi.

29. Nashicis venit vice iudex nobilium Martinus Bernath, affinis meus cum filia sua Clara pro congregatione. Ecce quomodo hospites accumulantur et cum illis accumulantur mihi etiam expensae.

30. Iterum officiales gallici captivi 190 advecti sunt, unus generalis cum illis.

31. Hesterni officiales captivi Galli discesserunt per Diakovam et Brodium ituri Gradiscam, uti dicitur.

September.

8. Post meridiem post horam 7-am rursus cum liripipio officiales comparuerunt cum iuvenibus Klinger, Mox, professoribus Volusius cum sua et Volfstein in gratiam sororiae meae Clarae indulsi saltum, saltarunt usque ½ 11.

10. Rationes eccl-siarum districtus Essekiensis domino Czak transponendas Diakovarinum admanuavi cum collecta Rethfaluensium.

13. Tempestas valida, fulmen cecidit super domum Divaltianam et in tecto sat grande damnum causavit et non incendit. Divalt est typographus.

14. Circa horam 6-am advenit 5-Ecclesiis RD. Matthias Xivics canonicus Quinqueecclesiensis, doctor philosophiae et theologiae, multorum librorum scriptor, in inferiori suburbio Essek natus.

19. Prandium nobiscum sumpsit RD Michael Vertalics, alumnus archidioeceseos Coloczensis, cujus ego patrinus, qua studiosus in s. fonte exstiti.

24. Pisces copiosi, plurimum lucii *a.* à 3 x.

In prandio fuit RP. Paschalis Kelcsics, administrator ex inferiori suburbio, ludi magister Illokensis Lukacsevics et Michael Vertalics.

29. Festum S. Michaelis Archangeli. In prandio RP. administratores: Adolphus Krasnik ex superiori suburbio et Paschalis Kelcsics, administrator ex inferiori suburbio, capucini ambo; gvardianus Franciscanorum Alexander Tomikovics.

October.

2. Hodiernae ephemerides tulerunt ss. Patrem Romanum pontificem Pium VI. Valentiae in Gallia captivum die 19-a Augusti mortuum esse.

4. In prandio capitaneus Aloysius Stör ex regimine Vukasovics.

6. Inclytus comitatus deum landamus celebravit propter recuperatam Mantuam in superiori suburbio. Ego decantavi ibidem atque lauto prandio exceptus sum apud d. Josephum Jvanosics vice cassae perceptorem comitatensem.

7. Emi caulium paria 83; paria 41 a poltura et 42 à duobus x. Solvi 2 fl. 25½ x.

9. Iterum emi 10 medias lentium a 2½ x. Solvi 40 x.

14. Emi 1 sertum longissimum ex allio 18 x, 10 serta ex cepa a 5 x.

15. Emi porcos 3, singulos a 14 fl. Solvi 42 fl. Item 1 orgiam lignorum a 4 fl. et pro vectura 20 x.

In prandio fuit Matthias Loncsarovics, decimator meus.

1 centonem emi pro 2 fl. 30 x.

16. Emi butyri vulgo Rindschmaltz 87 *a.* ab 18 x. Solvi 26 fl. 6 x. Emi ex Zacharo 9¼ *a.* ab 1 fl. 18 x. Tres libras caffe ab 1 fl. 33 x. Unum par tibialium rubrorum ex lana ab 1 fl. 30. Shmigma 16 *a.* a 10 x.

21. Emi caulium paria 21, par ab 1 x.

22. Emi furfurum metretas Metzen 11 ab 18 x.

28. Ex offo percepi novum directorium officiorum divinorum imprimendum et illirico typographo tradidi.

November.

1. Benedixi novam ecclesiam in honorem omnium sanctorum aedificatam Erdutini et etiam missam decantavi in eadem, sub cujus evangelio dictionem ad populum habuit RP. Michael Zajmovics, quocum tum in ceremoniis cum in missa adsteterunt RP. tres administratores Andrias Balaxevics Daljensis, Jacobus Jurkovics Almasiensis et Paschalis Werman Szarvasiensis — omnes Franciscani.

11. Martinianum anserem nobiscum comedit d. Volusius professor gramatices cum sua conthorali.

22. Festum s. Caeciliae musici in prandio apud me ex omnibus tribus civitatibus et musicam fecerunt post meridiem usque ad noctem. Etiam notarius Just ex superiori civitate pro prandio non invitatus venit et adfuit.

24. Cum affine meo vicejudice nobilium prandium sumpsi lautum apud comitissam Pejacsevicsianam in superiori suburbio.

December.

14. Post 6-tam horam venit Excell. D. Episcopus Diakovariensis cum canonico RP. Wittman Quinque Ecclesias iturus pro exequiis pie defuncti Episcopi Quinque Ecclesiensis Eszterhazi, qui priori mense mortuus est.

22. Circa 11-am horam (ante meridiem) 5 Ecclesiis redivit Excel. D. Episcopus Diakovariensis et apud Czak mercatorem sumpto prandio Diakovam abscessit.

Annus 1800.

Januarius.

10. A. m. hodie P. Balduinus Franciscanus Gallus in infirmitate sua phantasia abreptus quasi regem Angliae occidere volens, sibi ipsi cultro 9 vulnera infixit et paulo post mortuus est.

13. Emi securim majorem a 1 fl. 30 x, deto minorem a 24 x.

16. Pisces copiosissimi ita ut pondo 1 ab 2 x., ab 1½ x. et ab 1 x. emantur.

Hinc inde audiuntur regnare calidae, malignae, contagiosae putridaeque febres, in quibus multi jacent; probaliter contraxerunt morbum in hospitali captivorum Gallorum.

22. Venit affinis meus vice judex nobilium Bernath Nashicis pro congregatione generali, quae cras incepit.

27. Prandium sumpsi apud provincialem comissarium Mathiam Jankovics.

28. In prandio apud me commendans praesidii generalis Rozenberg cum sua conthorali, provincialis commissarius Jankovics cum sua, director gymnasii hujatis Mathias Kercselics cum sua, ordinarius notarius Delimanics, RP. Brosh professor rhetorices, iudex civitatis Broxan, Eizenport mercator et affinis meus viceiudex nobilium Bernath.

Februarius.

10. Hodie ivi ad baal trans Dravum dni Franck teloniatoris.

12. Solvi pro 2 orgias lignorum Rethfalushensium 8 fl. 30 x. Hodie Jurkovics graeci non uniti ritus mercator convocatis omnibus comitatensibus solemne prandium dedit apud se in inferiori suburbio ex eo, quod filius ejus vice iudex nobilium districtus Valpoiensis in generali congregatione, quae adhuc continuatur, vigore litterarum supremi comitis creatus sit. Hic primus talis ritus hoc in comitatu ad publicum tale officium elevatus. Respectus nempe Pavlovna regni palatinissae facit et faciet plura.

Hodie apud me inopinati hospites: Joannes Csivics mercator, Ignatius Vinter faber, ex superiore civitate ac jurati civitatis fuerunt.

Martius.

20. Fui apud generalem commendantium requirendo ne admittat histrionibus ludere dominica passionis et ultra.

Item hodie plus quam 300 milites sursum contra Gallos per Quinque Ecclesias curru hinc abiverunt.

21. In prandio genitor meus et Michael Herman pistor ex superiori suburbio.

Aprilis.

14. Anglici equites cum equis suis hodie se prima vice produxerunt. Ivi cum generali id aspectum.

20. In prandio d. Georgius Xivkovics normalium scholarum professor.

Majus.

16. Cum periculo vitae, nam per 5 lacunas profundas transire debui, ivi lustratum pagos Hereticos St. Laszlo, Koprivna, Harastin et Dopsin, atque in Dopsin inveni cauponem catholicum.

27. Vectus sum Daljam habitaque ab ordinario licentia ibidem novum coemeterium benedixi assistentibus RP. administratoribus: Andreas Balaxevics Daljensis, Jacobus Jurkovics Almasiensis et Paschalis Werman Szarvasiensis Franciscani.

Junius.

5. Summo mane 300 milites ex cohorte Shmeltzer in Italiam discesserunt.

Festum Theophoriae 12. In prandio DD. provincialis commissarius Mathias Jankovics, Mathias Kercselics medicus comitatensis, capitaneus Csurilovics, Josephus Jvanosics viceperceptor comitatensis, duo teloniatores, commissarius bellicus, bellicus rationum ductor, capitaneus Lichtenheber pyrobolarius interimalis comendans, rei annonariae caesareae praefectus. Circa mediam decimam ante domum parochialem Feldmusik cum tympano et tintinabulis.

14. Mane 611 captivi Galli pro permutatione nostrorum in Gallia captivorum sursum expediti.

19. Hodie 580 Galli expediti sunt.

20. Benedixi crucem rubram cum crucifixo et matre dolorosa ex lamina in via sicut itur ex praesidio ad allodia non procul ab allodiis. Pro qua plurimam laboraverunt et contulerunt Michael Czak mercator et Antonius Schulz caupo — cives interioris civitatis Essek. Ubi reliquiae impositae S. Urbani.

21. Stafeta venit, ut Galli captivi rursus omnes redeant et 22., qui ultimi abiverant, Essekinum rediverunt.

Julius.

31. Emi orgias lignorum grabovi 5 et brestovi 6; ex illis orgiam a 4 fl. 30 x., ex posterioribus 3 fl. 30.

29. Excellent. D. Episcopus Zagrabiensis in dioecesi sua visitam instituendo et sacramentum confirmationis administrando Nashicis venit Essekinum.

Augustus.

2. Benedixi vexillum coetus pistorum novum ex serico coerulei coloris cum imaginibus B. Immaculatae Conceptionis BV. et S. Nicolai episcopi.

16. Emi furfurum metretas 20 à 20 x.

18. Benedixi navim marinam patroni s. Bartholomei Apostoli, quae post meridiem in fluvium missa est.

22. Advenit Diakovarino RD. canonicus Nicolaus Abrancsikovics cum chyrurgo episcopali Schott.

September.

30. Indicta et hac die servata generalis congregatio comitatus veröczensis Veröczae propter insurectionem nobilium contra Gallum.

October.

18. Fabarum emi 42 medias partim a 5 x., medietatem vero 4 x. Ex decima vini Essekinensis in cellarium positae urnae 17.

Emi capita caulium 390; centum a 4 fl. 30 x.

28. Hodie allati sunt 124 diversissimae conditionis patriae et regi infideles ex Italia p. m. post cras Petrovaradinum promovendi.

29. Hodie ad salis officium deposui 20 fl. 42 x. eleemozinam in districtu Essekinensis collectam pro anterioris Austriae incolis a Gallis spoliatis.

November.

13. Curavi stramen avenae scindi et a metreta solvi pro scissione 2 x.

15. Emi porcellum sectum in foro 52 *tt.* a 4 x. — solvi 3 fl. 30 x.

22. Emi butyrum 45 *tt.* a 27 x. *tt.*

December.

1. Solemnis installatio Diakovarini celebrata. Installati sunt RDi: Stephanus Opoevcsanin in praepositum, Joannes Wittman in lectorem, Nicolaus Abrancsikovics in cantorem, Stanislaus Sokolics in custodem, Josephus Beresevics censor librorum Budae in canonicum, cujus RD: canonici Josephi Beresevics instalationem eodem die in superiori civitate Essek. Ego missam decantavi: astiterunt mihi RRPP. Adolphus Krasnik administrator superioris et Paschalis Kelcsics inferioris Essek — omnes tres nativi superiori civitate Essek

12. Hodie mane ad infirmam captivam gallicam vocatus, quia ego gallicam linguam ignoro et seniculus meus Monsperger propter tremulas manus reliqua peragere nequit, ambo (ille pro audienda confessione et ego pro dando viatico) excurrimus ad opus coronatum seu ad Kronemwerk, quod est trans Dravum.

15. Novem volumina concionatoris Haberskorn de Habersfeld dedi P. Adolpho Krasnik.

22. Suplices literae missae sunt ad episcopum Diakovariensem, in quibus supplicant duo teloniatores aut pecuniarum collectores ad pontem Dravanum, ut in parochia et sua iurisdictione parochi praesidii Essekinensis sicut semper fuerunt porro quoque relinquantur.

26. Hodie militia insurectionalis equestris Poxegam pro lustratione discessit, 29. quam hodie secuta est militia pedestris insurgentium.

31. Tandem finis est hujus smucidi et inquieti saeculi ac anni, quo anno multas fatalitates habui. 1-o. Generalis Vicarius Quinque Ecclesiensis me accusavit apud ordinarium episcopum, quod paro-

chialia munia obeam trans Dravum in Crouenwerk et officiis pontano et navali, ubi tamen praedecessores mei per saeculum et ultra in quiete sineque ulla aliquando quaestione mota iisdem in locis parochiale ius exercuerunt. 2-do. Quod cives inferioris suburbii cum camerali Fiscale agebant et praetendebant ex horto allodiali parochiali, qui est in inferiori civitate usque ad sacellum Mariae ad Nives in latitudine, per longum spatium pro platea publica, itaque ex horto voluerunt plateam publicam facere, quod tamen eis non successit. 3-tio. Hi iidem, quod adhuc plurimum ursit cameralis fiscalis Jacobus Bosnovics, voluerunt impedire extriturationem frugum in platea practicatam, sed in hoc quoque puncto gratis laboraverunt. 4-to. Quidam inquietus vir Josephus Markart olim praeexistens mercator in praesidio Essekinensi plane coram throno regio querelam posuit, quod testimonia super interveniente morte et baptizmi suorum a parocho Essekinensi obtinere erga paratam non valeat, ubi tamen nequam vir illa a parocho nec unquam petiit. 5-to. Director scholarum aliquis Marics petiit, ut parochialis domus convertatur in scholas normales. 6-to. Hortum parochialem allodialem, qui est in inferiori varosh curavi cum novissimis proshtaconibus cingi. 7-to. Judex civitatis Xaverius Broxan decimam frugum recusat dare.

Annus 1801.

Januarius.

11. Ivit consobrina mea Liza ad sartorum illyricorum tarspohar, quod servarunt in inferiori suburbio.

13. Acta omnia processus, quem cum administratore Bellensi habeo, comitante et secundante in Auditoriatscomando medio postae Budam ad superiorem castrensem hodie exmissa sunt.

Februar.

26. 500 captivi gallici hodie dimissi in patriam suam hinc Essekino.

28. Residui 500 et aliquot hodie dimissi captivi gallici in patriam suam.

Martius.

31. Post meridiem circa horam 7. in superiori suburbio in horto suo fatali apoplexia tactus est ordinarius vice comes Georgius Jankovics, qui post 12. noctis spiritum deo creatori reddidit.

Aprilis.

1. Ante meridiem circa horam 3-tiam in inferiori suburbio pie mortuus est Andreas Knexevics praeexistens ordinarius iudex nobilium comitatus veröczensis.

12. A. m. ivi Almasinum pro inspiciendo fundo noviter assignato pro coemeterio et pro conficiendo sumptuum projecto in reparationem domus sacerdotalis. Post meridiem domum redivi. Post me supervenit Nashicis affinis meus vice iudex nobilium cum filia sua Josepha.

Dominica 26. P. m. benedixi crucem et crucifixum cum alia cruce, cui affixus est S. Dismas in inferiore suburbio, in loco, qui vocatur Calvaria, ambae omnes novae, tertia etiam non benedicta nova praesente numeroso populo.

Majus.

4. A m. advenit 5-Ecclesiis reserva pedestris regiminis Jellacsicsiani; sicut etiam ex eodem regimine aliqua militia, quae sicut intravit praesidium stetit se coram Hauptwacht et accepit a confiniariis omnes vigilias.

5. A. m. ante 6-tam horam confinarii in silentio ad Patrias Lares abiverunt et circa 11-tam horam a. m. in parada et musica Jellacsichiani advenerunt.

29. Hac hebdomada et hodie advenerunt 1000 et ultro Rothmäntl milites von Wurmzer Frey Chor.

26. Servata congregatio generalis restauratoria Veröczae, in qua ordinarius vicecomes electus est: Autonius Adamovics de Csepin; substitutus vicecomes: Carolus Delimanics, ordinarius notarius: Joannes Baranay, ordinarius iudex nobilium Essekini: Joannes Jankovics de Csalma, ordinarius iudex nobilium Diakovarini: Josephus Kos.

Junius.

5. In posta dedi D. Bojniesics 6 fl. pro procurandis Budensibus novellis.

8. In prandio hospes Petrus Leakovics, parochus Gorjanensis.

25. Vectus sum Almashinum cum genitore meo, consobrina et RP. Josepho Brosh, ibidemque assistentibus RP. administratoribus Franciscanis: Jacobo Jurkovics Almashinensi, Andrea Balaxevics Daljensi et Paschale Werman Szarvasiensi benedixi novum coemeterium et crucem novam in eodem coemeterio locatam. Inclytum dominium lautum ibidem prandium dedit. P. m. in reditu ad Suvatovo benedixi iterum neoerectam rubram crucem cum imagine crucifixi.

SS. Petri et Pauli Apostol. 29. A. m. dicta domi lecta missa hora 7-a sumptoque gentaculo vectus sum ad superius suburbium, ubi pro concione illyrica panegyricam dixi, apud RRPP. Capucinos lauto prandio exceptus sum.

30. Circa meridiem a febribus exceptus sum tertianis.

Julius.

4. Deo gratias febris emansit.

5. P. m. advenit RD. Stanislaus Sokolics canonicus custos et affinis meus vice iudex nobilium Martinus Bernath pro congregatione generali, quae cras incipietur et continuabitur. Canonicus Diakovarino, affinis meus Nashicis venerunt et apud me hospites manent.

Hodie p. m. praeequitantibus duobus equitibus comitatus et comitivam dantibus duobus ordinariis iudicibus comitatus venit Excellentissimus illustrissimus ac Reverendissimus dominus episcopus Diakovarinensis D. Matthaeus Franciscus Kertiza, regius actualis intimi status consiliarius ad popinam civitatis, quae est versus. Csepin: Quo eidem obviam ivimus ego, iudex et iurati pluresque cives 10 circiter curribus et ibidem suam Excellentiam in magno propter copiosam pluviam luto excepimus cum jaculationibus repetitis vicibus ex mortariolis factis inde praeequitantibus suprafatis hussaris duobus comitatensibus cum aliquot equitantibus civibus, episcopum curribus secuti sumus. Ad adventum episcopi omnes campanae pulsarunt; ad portam praesidii pueri scholares shpalir formantes et viridem ramum in manibus gestantes cum musica tubis et fistulis etc adexspectarunt. Condescendit episcopus ubi semper apud d. Czak mercatorem, ante cujus domum vigil milesarmatus jam dispositus erat.

19. A. m. hora nona crucem portante laico fratre P. Franciscanorum, sacerdotes induti superpelicio ivimus pro episcopo ad Czak sursum; et sic praeeuntibus nobis sacerdotibus in ordine pulchro, episcopus pariter pro more suo indutos ad ecclesiam ivit. In cujus itu resonabant campanae omnes et musici a procul tympanis et tubis ex choro episcopum salutaverunt. Deinde praemissis consvetis ante missam praecibus episcopus ad aram lateralem B. Imm. Concept. Virg. Mariae lectum sacrum dixit assistentibus eidem ARD. Matthia Jvancsics, parocho Szemelczensi, et Balthazar Babics, capellano episcopali. In choro sub missa instrumentis flatilibus decantata cantillena missae. Terminato sacro incepit [sacramentum confirmationis distribuere ardentibus 6 ad aram majorem candelis. Brevi ante 12 horam eodem prorsus modo, quemadmodum in ecclesiam abductus

est, est domum ad hospitium suum reductus cum musica sono campanarum, cruce sacerdotibusque cottis suis indutis.

P. m. post horam 3-am ita solemniter ad ecclesiam ductus sicut ante meridiem, sed circa horam 7-am sine omni solemnitate domum redivit. Dies pulchra. Confirmatae sunt ultra 2600 animae.

20. A. m. hora 8-a sine solemnitate venit s. missam celebratum; post missam ibidem confirmabat. Prandium sumpsimus apud praesidii commendantem.

21. A. m. hora 6-a pulsantibus omnibus campanis episcopus domum redivit, quem ego praeequitantibus duobus equitibus comitatensibus, unicus comitatus sum et in Vuka cum sua Excellentia solemne prandium sumpsi. Putabam suam Excellentiam primo circa 8-am abituram et ideo scholares et cives in abitu episcopali pro shpalir faciendo tarde venerunt.

20. P. m. advenit D. Eva Hojcsi ordinarii viceiudicis nobilium vidua cum consobrina Theresia puella.

23. A. m. sumpto gentaculo D. Eva domum Sziklosinum discessit. Item in prandio hodie ARD. Vincentius Umljenovics vicearchidiacomus vinkovczensis sed parochus Cernensis et Sunics parochus Xupanensis.

29. Deo gratias, hodie est dies tertia, quod pluviam non habeamus. A. m. sumpto gentaculo affinis meus vice iudex nobilium cum filia sua tandem domum Nashiczas mihi ex collo abivit.

S. Ignatii. 30. In vigilia s. Ignatii aquam benedixi ignatianam more solito. Festo s. Ignatii devotio diei ferialis particula s. Ignatii exponitur et ad osculandum datur.

Augustus.

Mariae ad Nives 5. In inferioris civitatis sacello concionem habui et ibi pransus sum.

13. PP. Capucinis inter eleemozina dati 2 cruces avenae id est 42 manipulos.

18. Emi unum lapidem salis pro 3 fl. 27. x.

23. Provincialis pluvia.

25. A. m. cum omnibus reculis suis venit ad me amantissimus genitor meus Matthaeus Turkovics ex superiori civitate habitatum.

P. m. advenit pro particulari congregatione affinis meus Martinus Bernath Nashicis.

26. Dedi PP. Franciscanis in prato adhuc existentes 10 cumulos foeni. Domum curavi ferri[!] 4 ad horreum 3 currus.

28. Currentibus diebus chorus volonum vulgo Rothmäntler dissolvitur.

*

September.

7. A. m. praejunctualiter abivit consobrina mea Elisabetha Stephanovics cum Paulo Hojcsi studioso eminente primo grammaticae anni 2-di consobrino meo, Aloysia et cum puero domestico pupillo Michaele Lukacsevics.

8. A. m. domum Nashiczas abivit affinis meus vice iudex nobilium Bernath. P. m. advenit RD. hospes Stephanus Opoevcsanin praepositus capituli Diakovariensis.

13. A. m. benedixi navim mariticam „Dominicus" appellatam constantem 14000 fl.

S. Michael 29. Festum parochiae de praecepto. Hora 6-ta ego missam legi, hora 7-a P. Christianus Monsperger concionator parochiae, P. Michael Zajmovics pro concione illyrica dixit, media nona pro militia sacrum legit sub sono tubarum et cantu regiminis Jellacsics capellanus Ladislaus Matkovics ex ordine Servitarum, germanicam concionem P. Monsperger. Hora 10-ma solemne sacrum decantavit RP. gvardianus Franciscanorum Alexander Tomikovics assistentis[!] 2 patribus Franciscanis: Josepho Brosh et Fortunato emigrante Gallo. In choro hora 7-a pulsatum organum sub missa et decantata illyrica contillena hora 10-a musica solemnis. Hora 10-a habent suam missam sartores et solvunt saltem 1 fl. hoc anno ad offertorium non iverunt, atque ideo in posterum non obstante coetuali missa a iudice civitatis requirendi sunt 6 cives facigeri, qui faces sub solemni missa tenebunt. In prandio penes supranominatos 4 Franciscanos, regiminis Patrem et concionatorem aderant 4 capucini: P. Adolphus Krasnik, administrator superioris et P. Paschalis Kelcsics, administrator inferioris suburbii, P. Odilo et Frater Basilius Vagner laicus. P. m. hora 3-tia solemnes vesperas servaverunt 3 Patres, qui in cantato fuerant celebrantes.

October.

S. Francisco 4. Dravi exundatio stupenda, ideo trans Dravum iam ultra 100 vaccae sunt submersae; et quia pascuum nullum esset in parte transdravana, meas vaccas domi detineo. Lues peccorum etiam regnat in toto Essek, Rethfalu, Eugenfalva etc. Caristia summa; par pullorum a 30 x, par anserum ab 1 fl., par indiacorum iuvenum 1 fl. 30 x., vitulina non est aquisibilis, sed et altilia licet cara valde essent, sunt tamen penes rarissima, iam nunc 3 ova grosso, butyrum 36 x pondo.

12. Hodie emi caulium paria 87 a 3 x et solvi 2 fl 36 x in uno curru. Item tria paria anserum a 54 x — solvi 2 fl 42 x.

16. 17. Fabarum emi 54 medias partim a 3 et partim a 4 x, lentium 20 medias a 3 x; iterum fabarum albarum 5, flavarum 11 medias; iterum fabarum 12.

19. 20. Hodie cantatum celebravi in allodiis in honorem s. Vendelini. Solutum 1 fl. 30 x.

November.

2. P. m. media octava hora adduxit D. Paulus Horvat, provisor Sziklosiensis filium suum aeque Paulum dictum et consobrinum meum Paulum Hojtsy pro scholis frequentandis Essekini.

6. Scholae incipiunt.

15. P. m. Nashicis venit viceiudex nobilium Martinus Bernath affinis meus pro particulari congregatione et sedria.

22. Hodie sepultus est generalis Vilhelmus Rozenberg, ex Lutherano in agone factus catholicus, in coemeterio militari, commendans qui fuit praesidii.

23. Libra carnis bubulinae hodie incepit ab 8 x.

December.

10. A. m. domus discessit cum sua filia Clara affinis meus. Deo gratias.

Conc. BV. M. 8. Hora 7-ma sartores, media 8-va murarii, media 9-na nodularii, 10-ma sartores germ. lectum sacrum habuerunt.

31. Densissime ninxit sed praeteritis festis terrae motus etiam auditus fuit.

Annus 1802.

Januarius.

1. 2. 3. Die 2-da emi horologium saccale 24 fl.

Epiphaniae Domini 6. A. m. insinuavi iudici civitatis Broxan, quod post Litanias ad ipsum venturus sim et ab illo ad domum civicam. Itaque post Litanias thurificatum ivi primo: ad iudicem civitatis, deinde ad domum civicam cum iudice civitatis, ubi omnes habitationes thurificavi; dein ad juratum civicum Fesmajer, ab illo per domum civicam ad Stramer asciariorum magistrum, apothecam, Cambesi, Czak, Kronnenwirth, Trauben, domum angularem, Reinhardt, denique domum parochialem et hodie non ultra.

7. Dato iterum post missam signo thurificationem incepi a. m. apud Sternwirth per circulum versus fabrum serarium; ab aurifabro transivi ad crispatorem regale[!] per ordinem versus superior. civi-

tatem; deinde incepi apud Vitrarium versus album lupum et David Regen et sic per circulos descendi versus inferius suburbium et usque meridiem terminavi circulum solis et pavonis. P. m. incepi in domo scholari versus columbam et penes ecclesiam P. Franciscanorum ad forum redivi at veni ad angularem Pistoris versus Schiffwirth per circulum usque ad Tircken Kopff. Inde ad Major Heltzl trans Dravum, inde in reditu ad domunculas seu telonia, quae sunt in marginibus pontis sublicii Dravani; denique ad Dobitzer et sic thurificationem hodie terminavi in praesidio et transdravana Essekinensi parte. Sexta heri, id est in Epiphania domini thurificatum ivit mecum Paulus Hojtsi. Hodie Ioannes Georgius Hellebrandt tota die.

8. A. m. dicta media 7. hora missa cum ministris conducta occasione thurificatum ivi ad allodia. Incepi in hospitali civico. Terminatis allodiis curru ivi directe ad executorem iustitiae vindicativae et veni p. m. media prima hora pro prandio domum. Lutum erat magnum, praecipue in allodiis, sed fortuna, quod dies nec calidi, nec frigidi, siccique sine pluvia et vento fuerint. Etiam hodie Hanzirg mecum ivit thurificatum. Ego in allodiis adquisivi ad manum 2 fl 36 x, in pyxide 2 fl 54 x, a carnifice acquisivi 1 fl ego. Sacristianus in allodiis 19 x, a carnifice 17 x. In praesidio acquisivit sacristianus, sicut mihi pecuniam dedit, 9 fl 6 x.

Pueri acquisiverunt 7 fl. $51^3/_4$ x. in praesidio et transdravana parte. Ego in praesidio et transdravana parte 28 fl 17 x. Pueris dedi 5 fl inter illos octo. „Bey auream aquilam" Barbara Schmidt non admisit thurificationem; „Bey schön Tischlerin" se abscondunt; apud vitrarissam Eberhard aeque se abscondunt et sodales per me vocati pro osculo Xfixi venire noluerunt; et apud murariorum magistrum Giring aeque se omni anno abscondunt et hoc anno in abitu nostro respiciens sacristianus ex alio cubiculo exeuntem hospitissam vidit, ubi tamen instruxit ancillam, ut dicet se non esse domi. Itaque noto hic, quia sanctum non est canibus dandum.

25. A. m. in matrimonium copulata est consobrina mea Elisabetha Stefanovics puella cum Joanne Takats nobili, spano Nagyharsanensi et summo mane est abducta. P. m. advenit affinis viceiudex nobilium Nashiczis cum filia sua Josepha.

Februarius.

11. A. m. sumpto gentaculo affinis meus viceiudex nobilium Martinus Bernath cum filia sua Josepha domum Nashiczas abivit. Deo gratias tandem! Caristia magna. Libra bubulinae ab 8 x, vitulina

nec acquirenda est. Par gallinarum ab 1 fl. 12 x, par anserum a 1 fl. 30 x.

Martius.

5. Conscripsimus proventus parochiae praesidii apud me, ad hoc commissionati: ego, d. Matkovics fiscalis cameralis, Mesterhazy viceiudex nobilium et Koics iurassor, Broxan iudex civitatis et denique Reinhardt chyrurgus.

6. Exceptis civibus iidem commissionati conscripsimus proventus parochiae inferioris Essek ibidemque apud P. administratorem parochiae prandium sumpsimus.

10. Conscripsimus proventus parochi in superiori Essek et ibi apud PP. Capucinos pransi sumus.

19. A. m. ivi Daljam ubi conscripsimus proventus localis capellaniae Daljensis ibidemque noctem egi.

23. ivi Erdödinum et Almasinum in eodem merito. Almasini sumpto prandio tempestas exorta terribilis, pluvia ventusque frigidus atque potentissimus, sub qua tamen feliciter domum redivi.

24. 25. Adhuc regit ventus potens, qui multa damna fecit et tecta domuum destruxit.

Aprilis.

2. Advenit cum filia sua Josepha affinis meus Nashicis.

10. Diakovarini benedixit Excell. D. Ep-pus Matthaeus Franc. Kertiza campanam ponderantem 81 pondo parochialis hujus ecclesiae in honorem s. Barbarae.

17. P. m. advenit affinis meus Joannes Takats, spanus Nagyharsaniensis cum uxore sua! Deinde ivi ad superius suburbium et benedixi crucem in fine civitatis sicut itur ad s. Annam.

18. Takats affinis meus tulit unum hoedum et duo lepores pro assatura. Dedi conventui Franciscanorum 2 fl.

24. Emi ex tela 20 ulnas pro 18 x = 6 fl., orbiculos 12 pro 7½ x = 1 fl. 30 x.

Smigma 13 pondo pro 15 x = 3 fl. 15 x. Ex papyro integrum riz 6 fl. 45.

25. Curavi ex area fimum evehi dietim pro 51 x et victum. Emi khershl 7 pondo pró 10 x = 1 fl. 10 x.

Emi 8 paria tibialium sericeorum: 6 coloris nigri, 1 argentei 1 par cinericei coloris pro 12 florenis.

26. A. m. Vuka movit Ep-us Diakovariensis et hora 8-a per pontem

Essekinensem sublicium Dravanum transivit ad Hungariam proficiscens Posonium ad Dietam Regni, quae indicta est in secundam Maji.

30. Emi 1 pushl pantlika, Kreitzer Bantl a 17 x.

Majus.

9. Dominica. A. m. ivi Szarvashinum ibidemque benedixi tres neoerectas cruces cum iconibus D. N. Jesu Xsti et novum coemeterium etiam benedixi. P. m. domum redivi. Prandium sumpsi cum sororia mea Josepha apud terrestrem dominum Kovacs.

15. Per vigilium s. Joannis Nepom. vocatus hora 6-ta p. m. ivi trans Dravum et in militari sacello officii pontis litanias servavi.

16. P. m. media 9-a advenit neoresolutus praesidii commendans colonellus baro Bemler.

18. Neo praesidii commendans cum filiabus suis et suo affine, uxore domi febri laborante, Plotzmajor, Plotzleitenent prandium sumpserunt apud me.

P. m. advenit viceiudex nobilium Bernath.

23. Annoversaria dies dedicationis in superiori varosh et octava s. Joannis Nepom. illyricam concionem dixi in superiori varosh, post quam domum vectus sum et sacrum decantavi in sacello trans Dravum.

Dies rogationum. 24. A. m. consueto: 1-a die-hoc est hodie processio ducta ad ecclesiam P. P. Franciscanorum, 2-da die ad allodiale hospitale, 3-tia die iterum ad ecclesiam PP. Franciscanorum.

25. A domino Ivanosics emi 10 orgias lignorum focalium a 4 fl. et statim solvi 40 fl., item pro vectura (singula pro 24 x) 4 fl = 44 fl.

26. Ex dominio Darda emi 10 orgias lignorum focalium pro 5 fl. — solvi 50 fl.

Item ex foenili 1½ org. lignorum advexerunt et domi adhuc fuit vix non 1 org.

28. Emi candelarum transylvanicarum 12½ pondo a 24 x — solvi 5 fl.

Junius.

4. Discessit domum affinis meus Bernath.

5. A. m. sororia mea Josepha cum professorissa Volusiana ivit Jüdinum.

12. Rosalia olim uxor defuncti Josephi Metzinger donavit Ecclesiae parochiali velum auro et argento shtickt sericeum. Item album similiter shticktes palliolum supra ciborium.

20. In superiori varosh processionem duxit RD. Sokolics.

21. P. m. Sziklosino venit Eva Hojtsi vidua ordinarii iudicis nobil.,

consobrina mea et tulit duo paria anserum et unum par pullorum: abstulit unum vas cum uno circulo ferreo.

Julius.

3. P. m. Nagyharsino domum redivi. Mecum tuli duas ancillas.

5. Thomas Gerget advexit vas 8½ urnarum Nagyharsino — pro 4 fl — facit 34 fl; 1 fl dedi pro robota, qua vectum est.

18. P. m. venit viceiudex nobilium Nashicis cum filia sua Clara.

20. Emi butyri liquefacti 66 pondo a 27 x — solvi 29 fl 42 x; Fein Kerschl 8 pondo a 9 x — solvi 1 fl 12; Reiss 5 pondo a 15 x — solvi 1 fl 15 x.

23. A. m. ivi Diakovarinum ad Episcopum cum physico comitatensi D. Matthia Kercselics.

24. A. m. cum socio feliciter domum redivi. Invitatus lautoque prandio exceptus sum apud d. praesidii comendantem colonellum Xaverium baronem Bemler.

Emi telam pro linteaminibus etc. 20 ul. per 27 x — solvi 5 fl 40 x.

Emi telam pro perizomatibus 25 ul. per 15 x — solvi 6 fl 15 x.

Emi fabarum 15 medias per 4 x — solvi 1 fl.

31. Festum s. Ignatii — curavi ferri[!] aquam pro benedictione 24 vulgo csabar et vix suffecerunt.

Augustus.

3. P. m. advenit commissarius regius Boros commissionatus propter inregularitatem comitatus hujatis.

5. Festum B. Mariae ad nives. Dixi pro concione illyrica in inferiori suburbio.

September.

Siccitas adhuc dura.

30. A. m. miles gregarius Jellacsicsianus ante triduum expositus et ad mortem condemnatus hodie trajectus est.

Emi ceparum coronas 15 et allii coronas 5; illas a 15 x, has a 14 x — solvi 4 fl 40 x.

Seleshtanca dobiosam 12 akova.

October.

18. P. m. advenit affinis Bernath cum filia sua Clara.

November.

11. A. m. cum Clara sororia mea puella ivi Valpovam ad Martinum Turkovics patruelem meum.

20. Emi 2 porcellos pondo a 7 x — solvi 11 fl 26 x.

23. Emi 200 capita caulium: 100 a 8 fl. Solvi scissori caulium 2 fl.

24. Hodie recolui diem anniversariam depositionis meae matris in superiori suburbio cum decantato requiem et tribus lectis missis.

30. Hodie mane percepi hac nocte in Rethfalu mortuam esse comitissam Mariam, Sigismundi Pejacsevics conthoralem, Hoffdamam, pro qua consequenter ut pulsetur. Mortua ex apoplexia in charo suo novissime aedificato palatio.

December.

1. A. m. ivi cum ARD. Nicolao Kozics emerito parocho Punitovcensi Diakovarinum pro indicto consistorio cum omnibus vicearchidiaconibus et cum v. capitulo.

24. Quia seniculus meus P. Monsperger propter vulnus suum ex suo cubiculo exire non posset, nec quidquam cooperari, ARD. Kozics deficientem iam a 4-ta hujus apud me teneo. Caristia inaudita. Tritica killa ab 18 fl., fagopyrum killa a 15 fl., hordei killa ab 8 fl., avenae killa a 7 fl., candelarum pondo a 24 x, duo ova a 7 x.

Annus 1803.

Januarius.

2. Emi ex pingvedine porcina $80^{1}|_{4}$ pondo a 20 x — solvi 26 fl 45 x.

3. Emi porcum 125 pondo ab $8\frac{1}{2}$ x — solvi 17 fl 42 x, ex quo purae dissolutae pingvedinis accepi 30 pondo.

9. A. m. circa horam 9-am mortuus et desideratissimus genitor meus, cujus animam in defectu alterius sacerdotis ego ipse deo commendavi. Heri fuit provisus omnibus sacramentis.

11. Pater meus sepultus ita: post 3-tium quadrantem ad octavam ARD. gvardianus Franciscanorum Alexander Tomikovics pluviali indutus cum 2-bus assistentibus patribus: Paschale Werman et Josepho Brosh et cum pueris ministris ex parochiali ecclesia venerunt pro levando cadavere. Dein itum fuit ad parochialem ecclesiam; praesenteque in ecclesia supra erectam tumbam collocato cadavere missa de Requiem decantata cum 6 lateralibus missis, quibus terminatis Libera decantata. Deinde processum est ad superiorem civitatem, atque penes domum Braxatoriam RD. Adolphus Krasnik capucinus administrator cum 2-bus assistentibus capucinis, ministris pueris et cum scholasticis pueris obviam venientibus funus adspectavit, directe ac immediate ad cryptam parochialis ecclesiae corpus deporta-

tum et collocatum est. Pro comitiva invitatae fuerunt tribus nodulariorum, pellionum et nautarum. Populus copiosus, viri selecti, officiales numerosi et stabales, et provinciales, studiosa iuventus ex gymnasio tota comparuerunt.

6. A. et p. meridiem sicut anno elepso post litanias ivi per domum iudicis civitatis Broxan, quam et benedixi, ad praesidii comendantem, inde ad domum civicam, Plotzmajor, arciariorum magistrum, apothecam, postam, Cambesi, Czak, Reinhard etc.

7. Secunda die sicut anno praeterito, nisi quod iverim etiam ad pyrobolariorum officiales, geometras, fortificatoriosque officiales.

8. A. m. ivi trans Dravum, ibique domos benedixi, adque carnificem, canicidamque. P. m. quievi.

9. Ego in thurificatione accepi 48 fl 8 x, sacristianus 8 fl. 7 x, pueri 9 fl 52 x.

13. Ivi thurificatum ad allodia et usque ad meridiem terminavi. In allodiis accepi ad manum 1 fl 19 x, sacrista sicut dicit $26^1|_2$ x, in pyxide 2 fl 39 x, pueri 1 fl. $5^3|_4$ x.

Frigus intensum. Emi porcum 73 pondo a $7^1|_2$ x — solvi 9 fl 7 x.

17. P. m. venit affinis meus Bernath cum filia sua Josepha pro capienda hereditate. Res divisi patris, nec unam partem mihi reliqui, sed dedi illis ferme totum ex reculis patris.

20. Discessit domum D. Bernath cum filia sua. Caristia inaudita: 1 killa tritici a 22 fl, 1 killa furfuris 6 fl, 1 indiacus 2 fl, 1 anser 1 fl 6 x, una gallina 21 et 24 et ultra x, 1 ovum 3 x, 1 frustum nasturcii parvum 3 x, una rapa 3 x, unus libo panis militaris vulgo comisbrodt vel profunta a 15 x, una media pizorum a 16 x, fabarum una media a 12 x.

Februarius.

7. Emi smigma 18 pondo a 20 x — solvi 6 fl.

9. Emi ligna quercina orgias 5 a 3 fl 15 x.

10. Nives profundissimae, quales non recordor aliquando fuisse. Apud pistorem 1 libo panis unius librae venditur 6 x. Unum ovum 6 x, media metreta vulgo Metzen furfurum a 1 fl 20 x, 1 killa fagopyri a 20 et 22 fl.

12. Iterum emi ligna quercina 2 orgias a 3 fl 15 x.

23. P. m. circa horam 3-am pie in domino omnibus morientium sacramentis provisus mortuus est venerabilis seniculus RP. Christianus Monsperger, Jesuita aggregatus in provincia russica, concionator parochialis et operarius in vinea domini zelosissimus.

25. A. m. sepultus est RP. Christianus Monsperger in crypta more debito.

Martius.

5. Vendidi vitulum pro 8 fl 30 x. Unum ovum 8 x, 1 libo panis militaris 20 x.

7. A. m. ivi Diakovarinum ad episcopum in causa pie defuncti RD-ni Christiani Monsperger.

10. Venit Nashicis affinis meus Bernath pro congregatione particulari et sedria; alioquin apud me manet et mihi in collo est.

12. P. m. licitatio instituta hora 2-da rerum pie defuncti P. Monsperger, in qua emi horologium saccale argenteum repetens et sonans; secundum saccale pro 18 fl 15 x et statim donavi affini meo Martino Bernath etiam hoc horologium argenteum. Pro priori, quod mihi reservo dedi 40 fl 30 x.

Majus.

9. Visitam institui per districtum meum. Ivi a. m. Szarvasinum, inde Almasinum, ubi honesto prandio exceptus sum. P. m. erdödinensem ecclesiam visitavi.

10. A. m. visitavi ecclesiam daljensem; sumpto prandio in pluvia domum redivi.

Junius.

6. Poxega in supremum comitem comitatus poxegani installatus est illustrissimus D. Bartholomaeus Patachich de Zajezda per excellentissimum D. Georgium Niczky, comissarium regium, comitatus veröczensis emeritum supremum comitem.

Festum corporis Xsti. 9. A. m. ego sacrum legi hora 6-ta. $^{3}|_{4}$ pro octava sacrum militare. Hora 10-a solemne cantatum celebravit ARP. Josephus Jakosics actualis minister provincialis PP. Franciscanorum provinciae Capistranae, qui et processionem duxit.

In prandio apud me fuerunt: ARP. Jakosics, ARP. Pavishevics emeritus provincialis, Tomikovics gvardianus et almae provinciae consultor, P. Matkovics, Petrus Lukinacz graeci non uniti ritus, Nicolaus Kozics, Adolphus Krasnik capucinus et parochiae superioris Essek administrator, Paschalis Kelesics capucinus et parochiae inferioris Essek administrator, P. Josephus Brosh professor secundae humanitatis scholae et Paschalis Werman catecheta scholarum normalium et simul ecclesiae szarvasensis administrator, et iudex civitatis Broxan.

12. Vectus sum ad superius varosh pro ducenda processione. Prandium sumpsi apud capucinos.

13. S. Antonii Paduani solemne[!] missam decantavi hora 10-a apud PP. Franciscanos, apud quos et prandium sumpsi.

16. Vectus sum ad inferius varosh pro processione theophorica, quam duxit ARP. Josephus Pavisevics exprovincialis PP. Franciscanorum.

17. Pro agratulatione et prandio ivi ad PP. capucinos mecum accipiendo unam buteliam Tokajensis vini.

18. Ante duos dies pro generali congregatione, quam excipit sedria, comparuit affinis meus Bernath et apud me manet. A. m. venit RD. Kozics. P. m. advenit affinis meus ex Nagjharsan spanus cum uxore sua et consobrina mea Elisabetha, cui horologium saccale et bancalem 5 fl donavi. Tulit assaturam.

Dominica. 19. Penes domesticos hospites in prandio insperatus hospes Thomas Stanics fiscalis episcopi Diakovariensis et invitatus Josephus Volusius professor cum sua.

Me in valetudine male sentio.

21. Propter debilitatem et infirmitatem meam lecto decubui.

22. Me adhuc pejus sentio.

24. Incepi me melius sentire; hodie etiam sacrum legi. Quotidie pluvia tempestasque. Adhuc duo ova 3 x et unus lepusculus 2 fi., par anserum 1 fl., bubulina 1 pondo 7 x, vitulina a 8 et 9 x nec est aquisibilis.

28. P. m. advenit affinis meus Takats spanus Nagyhasiensis cum uxore sua.

Julius.

2. Affinis Takats domum discessit.

7. Dies pluviosae, tempestates, Dravus exundavit, qualis exundationis magnae non meminimus.

11. P. m. abivit Nashicas tandem affinis meus Bernath.

13. Mercurii dies in prandio fuerunt illustrissimus Antonius Revaj baro et generalmajor cum sua, praesidii commendans Xaverius Pemler baro cum sua, magnificus ad excelsum consilium consiliarius et commissarius regius ingenuer capitaneus cum sua et provincialis commissarius Matthias Jankovics.

14. Emi 15 urnas vini ab Adamo Erb et 15 urn. a Casparo Pinter Villanensibus in collis; 15 urn. a 2 fl. 30 et 15 urn. a 2 fl. 40. — solvi 77 fl. Per robotam vinum advectum est, quam robotam solvi.

15. Ivi in negotio defuncti P. Monsperger Diakovarinum. Domi in coena et per noctem hospes erat 5-Ecclesiensis redux ARD. Bartholomaeus Bavics, parochus Lovasiensis.

16. Tempestas. P. m. redivi domum Diakovarino et domi inveni ARD. Nicolaum Kozics.

17. Sumpto prandio RD. Kozics ad suum hospitium redivit, quod tenet in superiori varosh.

18. 4 pondo pirincsa a 15 x = 1 fl, 4 pondo gershla 11 x, pamuk 22 poudo 2 fl.

19. P. m. advenit affinis meus Bernath cum filia Clara. Tulit ceraliolum meum cum paratis lagenis, pro quibus lagenis solvi 2 fl.

22. A. m. ivi cum RD-o Opoevcsanin praeposito Tenjam et ibi apud dominum ordinarium vicecomitem Antonium Adamovics pransi sumus.

23. A. m. omnes hospites abiverunt. Felix iter.

25. Dravus exundat terribiliter, ab immemoriali aetate ita non exundaverunt aquae sicut hoc anno. Eugeniusfalvenses et Kis Dardenses reliquerunt domos suas et cum animalibus suis semet ad allodia partim Essekinensia, partim ad Rethfalu etc. transposuerunt.

30. Pisces cari a 9 et 10 x pondo.

Augustus.

9. Curavi mihi capillos scindi. In prandio crispator capillorum Antonius Regele. 1 pondo butyri liquefacti a 48 x, pingvedinis 33 x, 4 ova grosso, par pullorum a 36 x, par anserum a 1 fl. 30 x, 1 pondo piscium ab 8 i 10 x, suillae recentis 1 pondo a 10 x.

13. Plures infirmi providentur sacramentis. Cito moriuntur.

22. Venit affinis meus Bernath et apud me manet.

24. A. m. commissarius regius atque una consiliarius Josephus Boros valedixit mihi, quia cras redit Budam.

27. In prandio praeter domesticos hospites locum tenens pyrobolariorum et Mathias Fux ludi magister invitati pro Lumpenshtrudl et fabis.

September.

7. In regio gymnasio Essekinensi a studiosis 12 perorationes celebratae sunt sub sono tubarum classificatio perlecta est. Praestantissime se adolescentes gesserunt.

Unus miles Jelacsicsianus a. m. 100 baculos accepit.

12. Pro renovatione rhaedae solvi fabrum cum 4 fl. 4 x; item Ephipiario dedi 40 fl.

15. In prandio RD. canonicus Diakovariensis et censor librorum apud excelsum consilium locumtenentiale Budae d. Josephus Bereshevics.

17. Ex Nagy Harsanj missae sunt 40 urnae vini a 3 fl erga robotas, quas solvere debeo. Solvi 120 fl. et 8 pro vectura.

24. Medio Antonii shizmatici mercatoris ex Nagy Harsany misi pro 40 urnis vini 17-a hujus notatis 120 fl et 8 pro vectura et 1 vacuum vas 10 urnar.

25. P. m. volens ire ad Excell. Dom. Episcop. pro nocte ad Semelcze veni, ubi pernoctavi, 26-a prandium lautum sumpsi et propter continuam hodie et heri turpem pluviam Ternavam ire haud potui, sed domum pro nocte reversus sum.

October.

1. P. m. advenit RD. praepositus Diakovariensis Opoevcsanin.

2. R. D. praepositus divertit ad Petrevcze. Sine pompa et strepitu a Darda comitivam dante ord. vicecomite Antonio Adamovics p. m. circa 8-am horam venit supremus comes Josephus Majlath. Condescendit in domo comitatensi.

4. A. m. ego cum reliquis deputatis ivi ad supra assignatum locum pro excipiendo et salutando commissario regio. RD. praepositus brevem ibidem orationem commissario regio dixit.

Deinde vero ivi Tenjam. Unde in pomposa processione et introductionis progressu cum RD. Koller praeposito majori 5 Ecclesiensi vectus sum, comitivam cum reliquis civibus dando usque ad palatium comitis Sigismundi Pejacsevics. Pulchrum erat videre rusticos in via cum lyripipiis suis et 2 mactandos et integros assandos boves cum cane lanionis ligulis diversis et floribus ornatos musicaque superioris Essek pulsos. Processio ivit per allodia, per Praesidium, ubi in foro militia expositis vexillis cum musico concentu spalir et seriem posuit, et superiorem civitatem ad Rethfalu. Interim habitante semper supremo comite in domo comitatensi.

5. A. m. hora 8-a Congregatio, ex qua missi sunt deputati pro adducendo commissario regio, qui sicut heri cum vexillo tamen hodie comitatensi ad Congregationem adductus est ad refectorium PP. Capucinorum, in quo Congregatio celebrata fuit. Post cerimonias has missi sunt deputati; inter quos et ego unus ordinatus eram pro invitatione instalandi supremi comitis. Terminata instalatione Te Deum laudamus et missam decantavit AR praepositus 5-Ecclesiensis sub infula. Postea brevis Congregatio et lautum prandium in domo Manzoliana. Supra fati boves duo, quilibet vecti 20 exornatis ligulis bo-

bus. Assatae item 4 oves, vinumque ac cerevisia ex pegmate in medio foro exstructo ex vasis fusum et frusta assata cum panibus inde ex pegmate inter plebem projectata. Multitudo hominum vere magna, clamor, strepitus, cantiones, percussionesque plebeorum hominum frequentissime, jaculationes copiosissimae.

6. Congregatio generalis indicta hora 9-a, quae subsequis diebus continabitur[!] sub praesidio neo supremi comitis.

7. Summa mane discessit commissarius regius, supremus comes Amade Zagrabiam pro celebranda ibidem generali Congregatione.

8. Sub hodierna generali congregatione per supremum comitem ante reliquos complures ego primus assessor tabulae iudiciariae nominatus sum.

6. Tenye sumpto prandio supremus comes versus Nushtar discessit.

10. P. m. visitavi sp-lem. D. vice comitem Adamović Tenje cum affine meo viceiudice nobilium atque hodie finis positus est generalis congregationis.

14. Ivi cum colonello, qui et praesidii commendans, atque cum conthorali ejus Theresia Djakovarinum vel potius Ternavam ad Episcopum.

18. A. m. circam[!] 1-am horam exortum incendium in superiori Varos; exarsit stabulum comitatense cum 5 generosissimis equis Jacovicsianis.

Emi aciculas 20 x, 12 orbes a 14 x. 2 colaria a 27 x, campanulam pro 1 fl 12 x, pro ollis sito 45 x.

20. Elapso anno, id est 1802, in Novembri habui in coelario antiqui vini 57 urnas. Ex vino essekinensi accepi anno clapso $18^1|_4$ urn., emi ex diversis promontoriis $61^1|_4$ urn., item ex Villan, Bicsirdi et Nagy Harsan 102 urn. — in toto ergo $238^1|_2$ urnas. Nunc in celario dantur urnae vini 137, ergo elapso anno consumptae sunt urnae $101^1|_2$.

25. Priore nocte pluit. Heri pro prandio invitatus sum a novo P. gvardiano Capucinorum pro prandio hodierno, quo etiam vectus sum occasione postae prefecti, et cum selectis honorabilibus hospitibus lautum prandium sumpsi, sub quo ita loquendo neo gvardianus installatus est sub concentu Vivat P. gvardianus Gabriel.

30. Solvi pro nova fornace in domo patris mei, nunc mea, 18 fl et pro appositione ejusdem fornacis 1 fl. Item pro appositione fornacis antiquae in cubiculo posteriore 1 fl. — in toto 22 fl.

31. Emi caulium 132 paria pro 5 x par. Solvi pro 127 paribus 10 fl 35 x, reliqua ad radas abivere.

November.

14. Curo caules scindi; solvi 1 fl 30 x.

15. Hodie epistolae medii Loth in posta pro expeditione, sicut et pro redemptione earundum ex Altissimo mandato constant 8 x et si extra ditionis Suae SSmae Majestatis sonant 16 x.

16 Emi lignorum orgias 5 à 6 fl; solvi 30 fl.

21. Emi porcum ponderantem 167 pondo à 17 x libram; solvi 47 fl 18 x. Labrum seu csabar pro pinguedine capienda ponderavit in se 35 pondo.

Pro hyeme paravi ligna in toto 7 orgias, item ab anno elapso circiter $^3|_4$ orgiae ligna manserunt.

24. A. m. ivi Nashicas, quo p. m. veni hora quarta, sed jam mortuum p. m. hora secunda inveni affinem meum vicejudicem nobilium Martinum Beruath. Hic supultus est 26-a in crypta PP. Franciscanorum Nashicis. Postmodum sub hasta distraxi defuncti reculas minoris momenti et die 3-a Decembris domum reversus sum in via pessima atque impracticabili.

Mecum accepi duas defuncti filias: Josepham nempe et Claram nubiles.

December.

1. Incepit generalis Congregatio.

3. P. m. hora 7-a Nashicis domum rediens inveni apud me RD. Nicolaum Kozics, qui interea domi fuit et actu apud me manet.

6. Qua tabulae judiciariae assessor in generali congregatione deposui juramentum, quod praelegit mihi spectabilis dominus Joannes Baranyaj ordinarius notarius comitatensis.

8. A. m. ivi Nashicas ratione infelicis puellae, sororiae meae Josephae, quam Nashicis reliqui.

12. P. m. advenit ex Nagy Harsany affinis meus Joannes Takats spanus cum Elisabetha, uxore sua et consobrina mea.

15. A. m. advenerunt domini: Balovics vicejudex nob. Dardensis et Jacobus Biricsics nobilis civis 5-Ecclesiensis. Prior sumpto prandio domum discessit, posterior remansit et procatur sororiam meam Josepham.

16. In prandio apud me fuere gvardianus capucinorum P. Gabriel, vicarius capucinorum P. Paulianus, fiscalis cameralis Matkovics, iudex civitatis Xaverius Broxan, superior chyrurgus inclyti legionis equestris Erdödianae Komaromi, hesternus procus, RD Kozics.

21. A. m. constitui novellas Posonienses pro medio anno futuro et solvi 6 fl 30 x.

Emi ad mensam Schtrotatzen a 18 x.

Annus 1804.

Januarius.

6. P. m. nunciavi judici civitatis, quod sim venturus ad eum et ad domum civicam thurificatum et ad praesidii commendantem, num ad eum ire possim?

Itaque post Litanias dato signo magna campana ivi per domum judicis, ad praesidii commendantem, deinde totam domum civicam pertransivi; qua finita ivi ad juratum civicum Fesmajer, inde ad Major Geometram, Plotzmajor Wagner, Apothecam, Czak, Cambesi, Regele etc per circulum usque ad Hauptwacht. Inde ad cauponam „Stellam" dictam, ad aurifabrum ete per circulum et apud Reinhardt vicinum meum hodie terminavi.

A. m. vendidi vitulum 3 hebdomadarum[!] pro 16 fl.

Hodie aquisivi 15 fl. Wagner domo abfuit. Domus distinctiores: eminens cum 3 fl commendans praesidii; primae classis: Hoffpauer geometrarum Major cum 2 fl., apothecarius, Cambesi, Czak, judex Broxan, domus civica, Kozics et Stramer cum 1 fl.; II-ae classis 30 x: Fesmajer, Aurifaber, Reinhardt et non ultra. Klinger abfuit vel absentavit se. Non aestimantes: Pinter Mox et Traubenwirt cum tota domo sua, Shli, Visura, Vajdics, Kohaut, Platzmajor, quos omnes tali occasione nunquam domi inveni.

7. A. m. hora 9-a apud cameralem fiscalem Matkovics, a Follert versus album Lupum per circulum nihil accepi. Deinde incepi apud „Lunam" versus Majstrovics per circulum. Deinde apud Turkovics versus Divalt per circulum. Deinde Eva Blaxics ad Josephum Kastmüler versus Till per circulum usque pellionem inclusive. Nam ad Giring non ivi, cum hic soliti sint semet abscondere et absentare. Hinc ad Schiffwirt versus Ceroplastam et Nejpek atque ultra ante meridiem progressus non sum. Domus primae classis: Divalt, Praatesek, Till, Ceroplasta David, pistor Klee, Bertics, Profus = 16 fl.

P. m. hora 3-tia movi et ivi ad aedificium Pyrobolariorum et me huc ivisse poenituit, nam hi domini sanctum non aestimant; aliqui se claudunt, absentant absconduntque. Hinc ivi ad Schneveis, Hangl, Clavim versus Kuglvirt, dein ad Türken kopf versus Lok usque ad Schiffvirth per circulum et ultro hodie non ivi.

P. m. aquisivi 6 fl 11 x.

8. P. m. ivi reliquias thuriphicatum. Domus I-ae classis: Major Helczl, Dobicser, Majstrovics. Hodie ultra ad carnificem non sum progressus.

Annotationes:

Domus nihil contribuentes: Mathias Vizura; Anna Kohaut fabri serici vidua; Rosalia Metzingerin, quae se absentare solita est; Josephus Till; Wenceslaus Tenczian; Georgius Schweihardt; Theresia Brunerin, Joannes Matkovics; Paulus Plejer; Emanuel Riedl; Michael Koldnecker; Franciscus Resh; Antonius Sturm; Antonius Kinaisl postae praefectus; Georgius Hager; Mathias List veredarius; Paulus Vagner asciarius; Josephus Sheicher; Leopoldus Eisenbart; Michael Andert mercator; Henricus Pinter; Josephus Ruxak; Joannes Simrok; Josephus Hubert; Joachim Giring; Joannes Szoshka sartor; Georgius Egger arcularius; Josephus Fabik; Leopoldus Shtogelberger; Antonius Misolovics; Barbara Schmidt; Nicolaus Bojnicsics; Melchior Kipfl; Franciscus Korpus; Paulus Kraker.

Hoc anno ad allodia non ivi, sed allodialem offam cessi PP. Franciscanis.

9. Hoc anno percepi in praesidio 40 fl. et aliquot crucigeros.

12. In prandio apud me gvárdianus, P. Brosh Franciscanus, Eisenbarth et Kozics mercatores, Follert vitrarius.

13. In prandio Ozak mercator.

18. Cum sororia mea Clara puella prandium sumpsi apud nobilem dominum Cambesi mercatorem.

22. In prandio fui cum sororia mea Clara apud Eisenbarth mercatorem. Opiparum prandium fuit.

23. Ill. dominus comes Sigismundus Pejacsevics in Réthfalu nobile Baal dedit, cujus initium sumpsit p. m. hora 7-a. Illuc et ego invitatus ivi cum sororia mea Clara puella. Illustrissima familia praefati comitis, illustrissimam penes alias mashkaras, mashkaram praesentavit, quando filiae, generi nepotesque, consequenter utriusque sexus magni et parvi in vestitu Tyrolesium comparuerunt. Ego coenam non expectavi, sed me hora 11-a clam cum sororia mea surripui.

28. Emi 25 pondo florem farinae vulgo Mundmehl a 2 fl 45 x.

31. Apud me in prandio fuere: Baro Antonius Revaj generalis cum conthorali sua; Baro Pemler Xaverius commendans praesidii, cujus domina ob sinistram valetudinem venire haud potuit; colonellissa ill. domini colonelli Persex ex inclyti regiminis pedestris Jellacsics (ille namque infirmis est); comes Totje Plotzmajor cum sua; major

chori ingineuriorum Hoffsauer cum sua; fortalitium rationum ductor Gertner Venceslaus de Rosenheim cum sua; chyrurgus stabalis regiminis equestris Erdödyani Komaromi cum sua et chyrurgus stabalis regiminis pedestris Jellacsics Menesdorfer coelebs; capitaneus ex Italia veniens, Kesteshi vexillifer; Major Lalanc cum sua; Lichtenberger capitaneus et commendans chori pyrobolariorum viduus. Pro quo prandio curavi mactari vitulum domesticum, ex quo partis prioris $^1|_4$ dedi PP. Franciscanis.

Februarius.

6. Propter contagiosum morbum auditum in comitatu Bacsensi limites hujus comitatus ab illo comitatu clausi sunt et omnis meatus prohibitus. Dicitur in aliquibus ibi locis pestem erupisse.

7. Apud me in prandio iudex civitatis Xaverius Broxan, juratus Paulus Fesmajer, notarius Martinus Moller; mercatores nobiles Carolus Kozics et Nicolaus Cambesi; item mercatores: Leopoldus Eisenbart, Stephanus Bertics et Czak Michael; cives: Antonius Reinhardt chyrurgus, Martinus Divalt typographus, Josephus Hangl faber, Venceslaus Tentzian shmigmator, Matthaeus Visura sartor, Matthaeus Vagner architector seu asciariorum magister, Joannes Hapelshoffer laminarius et Balthasar Shartl figulus. Quibus et coena apud me data. In Domino penes musicam jucundi fuimus usque horam 10-am noctis.

9. Dies serena. In prandio Domina Seriniana et Czak. Convocati cives ad me pro assampte[?] ast musicis non comparentibus distraximus nos foliis, tritillis, et coena.

Par gallorum indiacorum a 6 fl.

12. Officium sicut anno elapso. Illyricam concionem dixit P. Paschalis Kelcsics administrator inferioris suburbii Essek, germanicam ARD. Gabriel capucinorum gvardianus, decantavit capellanus aulicus baronis Brondau, quo unico excepto omnes apud me lauto prandio excepti sunt.

13. Comes Pejacsevics in Réthfalu nobilissimum baal dedit maskarasatum, ubi etiam ast in reverenda et ego cum sororia mea interfui.

22. 23. Emi lignorum mollium 2 orgias 5 fl = 10 fl.

Martius.

2. Incepit generalis congregatio.

5. Emi 500 limaces; 100 à 30 x — solvi 2 fl. 30.

16. A. m. hora 3-a corripuerunt me ingentes febres. Frigus grassabatur intensissimum 4 horis, deinde supervenere calores thussisque; multum et valde debilitatus sum.

19. Poenitentes copiosissimi; exaudire incepi statim post horam 5-am, neque decimam terminare valui. Deo gratias febris me reliquit, sed debilis decantare nequivi, sed ambabus diebus sacrum hora 7-ma legi.

22. In prandio RD. inopinatus hospes Stanislaus Sokolics canonicus et cantor Diakovariensis, Majstorovics civis et Xav. Broxan, PP. Franciscani Antonius Resh, et Modestus Trexler.

25. In prandio ludi magister Matthias Fux et typographus Getzer.

26. Ex inopinato restauratus magistratus civicus. Judex electus graeci non unitorum mercator ex inferiori suburbio. Juratique omnes novi electi.

27. 28. A. m. profectus sum Diakovarinum pro sacris liquoribus, quo etiam P. Gabriel gvardianus capucinorum ivit; via pessima, aquosa, dies ingratae ac madidae.

30. P. m. Vuka 5 equis vectus domum redivi.

Aprilis.

3. A. m. fratruelis meus Martinus discessit. Hodie dedi P. Modesto Franciscano pro dictis in parochiali ecclesia concionibus 20 fl.; RD. Alexandro gvardiano 5 fl; P. Michaeli Zajmovics 1 fl; F. Salvatori coco 1 fl.; RD. Gabrieli gvardiano capucinorum 5 fl. Summa 32 fl.

Item hodie in prandio fuere: chyrurgus Reinhard, smigmator Tentzian, Josephus Sheiher pictor.

P. m. quadriga vectus sum ad Réthfalu, ubi cum copiosa processione neoerectam crucem in coemeterio benedixi et etiam novam in mediam possessione[!] positam.

16. P. m. advenit Nashicis 4 curribus secunda sororia mea Josepha Bernath cum omnibus suis reculis.

Majus.

1. P. m. in Réthfalu apud comitem Sigismundum Pejacsevics solemne theatrum celebratum, quo cum meis sororiabus ivi. Post ad comedendum et bibendum prolatum opipare.

2. Apud comitem rursus praevie Fajerwerck, deinde Baal solemne. Interfui.

30. Aprilis incepta propriae domus reparatio cincturaque ejusdem, pro qua emi 2000 clavorum — mille pro 6 fl = 12 fl.; 400 asseres — 100 a 16 fl = 64 fl.

6. In macello caro bubulina pondo ab 8 x.

8. A. m. dimisi luridum servum domesticum Adamum Njul, furem, mendacem et potatorem.

13. P. m. advenerunt Diakovarino gratiosi hospites: RD. Nicolaus Abrancsikovics cantor et canonicus cathedralis ecclesiae Diakovariensis, qui simul et parochus Diakovariensis atque vicearchidiaconus districtus nominis ejusdem; Mathias Jvancsics parochus Szemelczensis.

Deputatio. 14. A. m. indicta deputatio et hora 8-a in domo baronis Prandau in superiori suburbio sub praesidio ill. dom. baronis Josephi a Prandau, praesentibus RD. Nicolao Abrancsikovics cathedralis ecclesiae canonico et Antonio Turkovics interioris cameralis civitatis Essek parocho una vicearchidiacono, ex parte Deakovariensis; Antonio Domacsinovics Petrievczensi et Francisco Tomics Valpoviensi parochis et vicearchidiaconis, ex parte Quinqueecclesiensis; Marco Kriljevacz parocho Orahoviczensi et vicearchidiacono de Vaska ex parte Zagrabiensis dioecesium deputatis; illustribus item et generosis dominis Joanne Bellosevics et Joanne Szallopek ord. iudice nobilium, Gabriele Dellimanics et Marco Kozics ordinariis fiscalibus magistratibus, Joanne Matkovics fiscale camerali Essekiensi et Stephano Moszlavacz jurato causarum advocato, qua actuario celebrata est: in obsequium praevii benigni, gratiosi intimati, excelsi consilii R. L. H. dato 27. Septembris anni 1803. N-ro 20967 .... ac interventae eatenus sub Grali Die 1-a et sequentibus mensis Decembris anni 1803. Essekini celebrata congregatione ad N-rum 42-dum Determinationis, super eo: Num communitates hujusce inclyti comitatus stolares et lecticales proventus in aversionali summa praestare ad dotationem parochorum magis certa et stabili atque hac ratione exigendi modalitate minus odiosa valeant et possint.

P. m. omnes deputati lauto prandio apud ill. dominum praesidem excepti sumus.

15. Prandium apud me sumpserunt: Joanes Matkovics fiscalis cameralis, RD. Paschalis Kelcsics administrator inferioris suburbii capucinus, Michael Czak mercator juratusque civitatis.

P. m. ad vesperam reparatio domus meae in superiori suburbio finem accepit; aut potius interrupta et suspensa est.

Item p. m. hora 6-ta octavana devotio incepit s. Joannis Nepom. ad statuam ejusdem, quae est in allodiis ante hospitale civicum, secundum normam prioribus annis in officiis Pontano et Nautico observatam.

16. A. m. sumpto gentaculo aestimatissimi atque clarissimi ho-

spites domum discesserunt. RD. in abitu suo cum donariis se peculiariter distinxit, nam duabus sororiabus puellis meis singulis dedit unum numisma aureum, reliquis servilibus domesticis meis per 9 septenarios.

19. Ex Nagj Harsan advenit spanus dominalis Joannes Takats cum conthorali sua, consobrina mea.

20. P. m. apud me chorus servatus et ad saltum tradente musica contra opinionem meam etiam saltatum est.

25. Emi Mundmehl $^1/_4$ pondo per 2 fl 28 x. Hodie ad epistorium vas positum.

26. Murarium per eversionem conduxi, ut loca secreta etc. in domo paterna obmuret, canalem ducat et murum domus illiniat plicetque pro 9 fl.; jam dedi 3 fl.

28. Curo triticum lavari pro pane 9 metretas.

29. Hodie asciarius rursus incepit laborare in domo.

30. Ingrata consobrina Eva p. m. domum discessit.

31. Festum Corporis Christi. Dies amoena subfrigida.

In prandio Alexander Tomikovics provinciae consultor et gvardianus, P. Gabriel gvardianus, iudex civitatis Jovanovics, chyrurgus Reinhard, Joannes Pichler et Antonius Franck collectores pecuniarum ad pontem sublicium, P. Adolphus Krasnik superioris et Paschalis Kelesics inferioris suburbiorum administratores capucini, P. Paulinus Jarkovics vicarius, Mathias Serény advocatus, Platzoberleutneandt Shice.

Junius.

7. Emi 20 pondo suillae pingvedinis per 21 x. — solvi 7 fl.

12. Ex Nagy Harsan venit affinis meus Takats cum sua. Tulit leporem, pullos, panes lactaceos et mihi pulchram pyxidem.

Ad noctem musica gratulatoria.

13. Pro prandio Valpova venit affinis mea Rosalia conthoralis patruelis mei Martini Turkovics. Tulit 1 par anserum, tortam et cornua 4 vulgo makom.

Hodie in prandio fuere: Praesidii commendans et colonellus baro Pemler, colonellus Jellacsicsiani regiminis Persh cum sua, Plotzmajor Tot comes Totje, Major Lalantz cum sua, ingeneur Major Hoffbaur, artilleri Major Keizergruber, Baba contra agens in salis officio, spect. dom. Baranjaj ordinarius notarius, Kos ordinarius cassae perceptor et Mesaros contra agens (hi tres comitatenses officiales.)

Sub prandio musica, quibus dedi 6 fl. P. m. saltus.

15. Hospites domum discesserunt. Felix iter!

17. P. m. cum P. Adolpho Krasnik administratore superioris suburbii vectus sum Gravitzam, ibique novam crucem cum crucifixo ornatam benedixi.

19. P. m. finis positus reparationis domus meae paternae. Asciarium Martinum Gottfried exsolvi totaliter cum 19 fl. 30 x., dietim conductus per 45 x; itaque causa ex integro pacifice composita. Id est prius dedi 8 fl, nunc 11 fl. 30 x = 19 fl. 30 x.

Pro raketlis ad Fejerwerck solvi 2 fl.

20. Emi a Domino Carolo Kozics 1 Schtock et repetir Uhr diem mensis indicans. Solvi 55 fl.

24. In causa puellarum sororiarum mearum Bernath ivi ad Nagy Harsan.

27. P. m. ivi Sziklosinum pro visitis faciendis. Sumpto gentaculo redivi cum sororia mea Clara, quae iam prius per hebdomadam in N. Harsan apud consobrinam meam Elisabetham detinebatur, domum movi et p. m. media octava domum redivi.

24-a a m. advenerunt phalanges Petrovaradino, Gradiska, Brodioque, vigilias Essekini excubaturi in praesidio etc. 25-a a. m. garnizon Essekinenses milites in parada exiverunt ad campamentum. Omnes hi ex inclyto reg. pedestri Jellacsicsiano. Partim 23-a et 24-ta partim advenerunt etiam Erdödyani equites pro eodem campamento; sed hic in domibus hinc inde inquarterizati sunt.

Appulerunt quoque equites anglici vulgo Englische Reiter, qui in allodiis se equitando producunt.

Julius.

11. A. m. ivi cum sororia Clara et comitissa Totje Anna ad Semelcze, ubi excell. episcopus in messe erat. Ubi prandio sumpto domum redivi.

12. Campamentum solutum. Tota nocte pluit et destructis heri papilonibus in campamento miseri milites foris in prato stantes compluerunt. Hodie a. m. duae phalanges Pestinum ad generale campamentum abscesserunt.

18. Emi 10 strophia coerulea per 42 x; 30 Eln telae per 36 x; item candelas Transylvanicas $13^2|_4$ per 30 x.

19. Pro Fejerwerk dedi 2 fl 18 x., pro Kershtl 2 pondo per 9 x = 18 x.

24. Hoc anno acquisivi foeni currus 11.

Augustus.

4. Emi lentes medias 20 per 3 x — solvi 1 fl.

7. A. m. venit RD. Georgius Sertics canonicus Diakovariensis, qua commissionatus ex parte episcopi et ven. capituli pro salutando serenissimo duce et principe Alberto.

8. Summo mane statimque 5-ta hora Belja venit serenissimus dux Albertus, quem cum reliquis cunctis in domo tormentaria salutavi. Lustravit praesidii loca specialiora et post mediam secundam horam Beljam reversus est. Per praesidium etiam ego penes reliquos comitivam dabam. Deinde eum honorem nactus sum, quod ad mensam serenissimi ducis Beljae invitatus fuerim. Itaque in prandio mensae assedimus: praelaudatus dux et princeps; supremus armorum praefecturae praefectus generalis commendans Senjei, qui pro hoc casu Petrovaradino heri sub tormentorum jaculationibus venit; metropolita Carloviczensis Stratimirovics; episcopus Neoplatensis Jovanovics (ambo graeci non uniti ritus); baro Brondau; praesidii Essekinensis commendans Xaverius Pemler; RD. praepositus major Quinque Ecclesiensis Koller; vicecomes veröczensis Antonius Adamovics; RD. Georgius Sertics canonicus Diakovariensis; ego; vicecomes Baranjensis Kajdocsi cum filio suo iudice nobilium; Bodo viceiudex nobilium districtus Sziklosiensis; Regens supremus dominii Belensis; praefectus ejusdem dominii Helczl; Balovics fiscalis ejusdem dominii et adjutantius serenissimi ducis, qui baro et colonellus est.

Assedimus autem mensae sicut Izraelitae; saeculares gladiis praecincti, ecclesiastici palliati, omnes in sinu suo petasos gestientes. Sumpto regio prandio illico serenissimus dux versus Pestinum ad campamentum discessit.

18. Lentes emi 33 medias per 3 x = 1 fl 39 x.

September.

1. Ex Lasko veniens Josepha et ex campamento hodie redeuntibus et per Essek transeuntibus militibus Jellacsicsianis D. Keszteshi vexillifer prandium apud me sumpserunt et abiverunt ad Lares suos.

2. P. m. incendium in inferiori civitate; exarserunt domus 24.

3. A. m. incepta conscriptio parochialis, quam faciebamus: dominus terrestris Szarvasiensis Kovacs, vicenotarius comitatensis Sajics et ego, Facz apothecarius qua juratus civicus et Prej cassae perceptor civicus. Primo quidem ivimus ad domus aerariales, deinde suo ordine ad cives.

6. Terminata conscriptio popularis. P. m. excurri Tenjam ad ordinarium vicecomitem.

14. Insinuatum rursus incendium in inferiori suburbio et inceperunt ardere duae domus; ast deo gratias tempestive sucurrsus factus est et ignis exstinctus.

16. In prandio domina Eva defuncti Georgii salis ponderatoris conthoralis olim, quae cum meis sororiabus Csepinum ad magnaficum dominum Joannem Capistranum ivit atque eadem die sero redivere.

17. P. m. advenit illustr. dom. supremus comes Josephus junior Maylath etc pro generali die congregatione celebranda, in qua praeter objecta quaecunque adfuerint occurrentia, etiam repartitio quanti contributionalis et cassae domesticae pro anno sequente, ultimatio conscriptionis popularis, negotium dislocationis et intertentionis militiae, res item equariae pertractabitur. Initium praefatae congregationis et dies determinata 22. Septembris.

20. Ex generali congregatione cum ill. dom. comite Sigismundo seniore Pejacsevics, barone Josepho Brondau, RD Georgio Sertics canonico etc. deputatus exstiti pro invitatione ad congregationem supremi comitis.

23. Indicta hora 10-a pro solemnitate gratiarum actoria omnipotenti deo, quod sua Majestas sacratissima Franciscus II. praeter quod et penes quod electus Romanorum imperator et regio apostolicus Rex Hungariae et Croatiae esset, quod etiam se imperatorem et Caesarem haereditarium Austriae fecisset: exornata cum pyramidibus in ecclesia ara majore, illuminatis omnibus aris, praeequitantibus uniformi vestitu tam germanicis, quam illyricis seu hungaricis equitibus civibus; item praeequitantibus comitatensibus equitibus lenti passu ex utraque parte septus panduronibus comitatensibus in carpento ill. dom. comitis Sigismundi Pejacsevics senioris insimul cum eodem vectus est ex domo comitatensi superioris Essek supremus comes Majlath, quem plura carpenta et rhaedae comitatae sunt atque per praesidii forum transeuntes, ubi congregata militia praevie perlecto et in corona audito hoc in merito benigno suae sacratissimae Majestatis mandato advenientem turbam musicalibus instrumentis solemniter salutavit atque inde insimul usque ad ecclesiam parochialem progressi sunt.

Cantatum habuit RD. Josephus Beresevics canonicus Diakovariensis et post missa evangelium lingua illyrica RD. Georgius Sertics canonicus pro concione ad indictam solemnitatem praeclare dixit. Post perlectum ultimum et in fine missae evangelium pontificans intonavit Te Deum Laudamus, ad quod militia (quae sub tota missa non jaculabatur) ter per modum Lauffejer salve dedit et ex tormentis

100 jaculata est. Post decantatum hymnum et orationem etc. supremus comes eadem via ad domum comitatus revectus est.

Ego hac occasione militiae Jellacsicsianae dedi 7 urnas vini, ad Shtift ejusdem regiminis duas urnas et pyrobolariis 3 urnas.

Prandium revera regium dedit comes Sigismundus Pejacsevics in palatio suo honorificentissimo Réthfalu, in quo esse etiam ego honorem habui. Ad noctem illuminatio in toto praesidio et Baal, ad quod non ivi.

27. A. m. hora 6-ta discessit supremus comes Majlath.

29. Festum s. Michaelis Archangeli patroni parochialis ecclesiae.

Hac die neoordinatus presbyter RD Michael Sokacsics, alumnus dioecesis 5-Ecclesiensis, natus in superiori suburbio Essek suas primitias in hujate paroch. ecclesia celebravit. Manuductor exstitit RD. Matthias Xivics canonicus 5-Ecclesiensis, assistentes RD-i: Johannes Benak alumnus dioecesis Diakovariensis et Josephus Kelek alumnus dioecesis 5-Ecclesiensis, Georgius Andrishkovics (hi tres in superiori suburbio nati). Diaconum egit RD. nobilis Arvaj capelanus castrensis penes inclytum regimen equestre Erdödyanum; Subdiaconum egit RD. Fabianus Parmashevics alumnus Diakovariensis. Porro assisterunt: Paulus Gottliebovics dioecesis 5-Ecclesiensis et Georgius Antach Diakovariensis alumnus.

Benefactores: Stephanus Bertics mercator Essekinensis et ego. Prandium opiparum apud me sumptum, sub quo supra 40 personae numeratae.

October.

5. P. m. advenit Ternava per Diakovarinum a sua excell. episcopali RD. Maximilianus Chiolich, Zagrabiensis canonicus et archidiaconus Vaska, qui apud me hospitatur.

6. Emi ex pingvedine $16^1|_2$ pondo per 16 x = 4 fl 24 x.

RD. Chiolich sumpto prandio per Nashicas Zagrabiam reversus est.

20. Emi fabarum hodie 35 medias per 5 x = 2 fl. 55.

27. Emi fabarum medias 17 per 4 x = 1 fl. 8 x.

Quod mihi sciderint avenam 4 cruces per 21 manipulum in crucem unam, unde prodiverunt scissae avenae 110 metretae Posonienses per 3 x = solvi 5 fl et penes scissori victum dedi.

November.

3. Hodie Clara sororia mea cyclaminum 1 saccum per 45 x et ego unum per 39 x emimus.

10. Emi vasculum argenteum pro sale et pipere ponderans $3^3|_4$ pondo et solvi 9 fl.

16. 17. Servatae hora 7-ma exequiae anniversariae pro pie defuncto RD. Joanne Forstner, curatore animarum tempore pestis anno 1739. in superiori suburbio Essek zelantissimo.

19. Prandium sumpsi apud Joannem Eberhardt aurifabrum, cujus uxor Elisabeth hodie onomatizat.

21. Emi piscium 68 pondo per 3 x, solvi 3 fl 24 x pro fumatione.

24. A. m. RD. Antonius Resh Franciscanus ponitur et per D. Joannem Matkovics fiscalem cameralem iuris utriusque et phylosophiae doctorem, scholarum nationalium directorem et gymnasii regii interimalem directorem praefati gymnasii installatur.

December.

1. Hora 9-ma aurifabri habent patroni sui missam.

5. Emi duas duodenas (vulgo 2 Tutzet) rosariorum per 20 x — solvi 40 x; item 1 duodenam crucum ordinariorum per 6 x et 1 duodenam crucum meliorum per 48 x, et fimbrias vulgo Shnoln ad calceos 3 paria per 12 x — hoc totum apud mercatorem Krebs.

8. Immaculatae Concept. B. M. Virg. hora 7-ma legi sacrum lectum pro sartoribus illyricis, pro nodulariis et murariis.

10. Emi porcum sine intestinis ponderantem 103 pondo per 9 x — solvi 15 fl. 27.

11. Emi duas killas fagopyri per 5 fl. — solvi 10 fl.

12. Hodie dedi 2 pondo ex rubro gozypio pro mihi conficiendis tibialibus per 51 x. Allati Dalja duo carpiones insimul ponderantes 30 pondo.

17. Ivi Almasinum benedictum crucem cum crucifixo ornatam et in atrio ecclesiae collocatum, quam fieri curavit sylvanus seu potius venator transdanubianus cameralis Antonius Puss, qui insuper dedit 20 fl pro conservatione ejusdem crucis.

26. Ex Ephemeridibus Neovidensibus romanus Pontifex ad caesarem Galliae Napoleon Bonaparte neocoronatum:

Caesaris ecce geris, caesar Bonaparte coronam
Hanc pro sacrata religione feres.

Annus 1805.

Januarius.

1. Anno 1804. perfecta est conscriptio ignobilium popularis in toto regno Hungariae.

2. Napoleon Bonaparte in caesarem Gallorum Parisiis coronatus et a sanctissimo Patre Pio VII. Pontifice Maximo unctus est.

3. Archidux Austriae 8-a Decembris haereditarius caesar Austriae solemniter Viennae salutatus est Franciscus II.

Dedi barbitonsori sodali pro novo anno 1 fl; chyrurgo Reinhardt pro annuali servitio et annua barbitonsura 15 fl.

6. P. m. thurificâtio peracta modo et ordine sicut anno elapso, nisi quod ad commendantem prima vice iverim et inde ad domum civicam, hinc vero ad domum geometricam.

7. A. m. hora 8-va incepit thurificatio et usque ad meridiem terminavi omnes in praesidio civium domus.

P. m. ivi ad artilleri Major et non ultra, deinde ad cives in cazamatis habitantes, porro ad pontem sublicium cis Dravum, ad vini taxarum perceptorem, ad canificem, denique ad canicidam.

Heri acquisivi 16 fl 5 x; hodie a. m. apud cives 25 fl 32 x, p. m. 4 fl. 42 x — summa 46 fl. 29 x.

Indignissimi: Gertner, Shniter, ambo Klinger, vitrarius Follert, Giring, Barbara Schmidt, Pyrobolarii in genere omnes, ad quos nec ivi, Kraker horopeus, Schontz corporalis.

8. P. gvardianus Alexander Tomikovics a me requisitus ivit thurificatum ad allodia, quam offam illis cessi.

16. Emi 2 orgias lignorum quercinorum per 4 fl — solvi 8 fl.

24. Lautum prandium sumpsi apud ill. dominos iuvenes barones Hilleprand de Prandau in superiori suburbio.

25. 1 pondo carnis bubulinae 7 x, vitulinae 9 x, suillae 8, 9, et 10 x, pisces pondo a 2 et 3 x, ovum unum a 2 x.

Februaris.

4. Ivi medio missae pro me occasionis cum sororia mea Almasinum in commissione excel. dom. episcopi in merito porrectae ab Almasiensibus instantiae, qua petierunt, sibi dari curatorem animarum, qui apud eosdem constanter resideat et pro hoc beneficio promittunt annuos in parato 200 fl. Hominibus congregatis dixi meritum adventus mei, utque die crastina a. m. hora octava compareant.

5. A. m. praemissa ad populum pia exhortatione de utilitate, imo de summa necessitate curatoris animarum in loco degentis, tum de obligationibus pastoris erga oves seu animas sibi concreditas et de obligationibus animarum seu ovium erga pastorem, quod vocem audiant pastoris sui, oboediant, lanam, butyrum, lac, caseum, agnellos, pellem, ipsam vitam et sanguinem pastori suo consecrent et quo me-

liorem subsistentiam pastori suo si dederint, quod id majori honori et laudi ipsius deserviet et quod pastor non conducatur sicut notarius etc mercenariusve alter, sed pure in elemozina ipsis imputetur, quod daturi sunt, quasi ipsi Christo Domino darent pro salute animae suae etc.

Tandem progressus sum concertare de praestatione annua pastori loci danda et quia 155 paria conjugatorum invenirentur, petii penes liberam eorum delectionem a pari 2 fl annue. Tandem dimisi eos, ut secum concertent et deliberent usque crastinum atque die crastina a. m. quid deliberaverint, dicant. Ivi Daljae ad RD. P. Andream Blaxovics administratorem.

6. Annuerunt petitioni meae Almasienses et penes consuetam stolam promiserunt a pari conjugatorum annue 2 fl, ut tamen ipsi futuro eorundem curatori animarum soli incassent.

Pro prandio domum redivi et dolenter intellexi RP. administratorem inferioris suburbii Essek Paschalem Kelcsics heri compositis suis reculis clam ex parochia sua erupisse, evasisse, discessisse Posonium ad suum ARP. Provincialem, cum mente amplius Essekinum non redeundi.

11. Tres capitis damnati delinquentes in superiori suburbio executioni dati sunt. Duo graeci non uniti ritus capite plexi et ad rotam positi, unus catholicus suspensus.

Item popa unus ad carceres trium annorum damnatus.

Unus captivus comitatensis in cazamatis clausus et custoditus se ipsum suspendit.

13. Feci inventarium domus parochialis in inferiori suburbio.

16. Excurri Csepinum in negotio capellani Almasiensis ad spect. dom. consiliarium Joannem Capist. Adamovics.

27. Pisces copiosissimi, pondo a 2 et ab 1½ x.

Martius.

19. In prandio: Domina olim cameralis fiscalis Petrovics conthoralis, domicella Theresia Magosim, domina Fehir salis perceptoris vidua, domicella Anna Renerin, Czack et Reinhardt.

Aprilis.

5. Murus perfringitur sacristiae pro porta ex sacristia extra ecclesiam.

10. P. m. benedixi neoerectam crucem penes domum praxatoriam.

23. Emi smigma frustum 16 pondo per 48 x — 4 fl. 48 x.

Majus.

13. Vendidi vitulum 8 fl. 30 x.

20. P. m. in popina ad stellam nominata P. Emanuel franciscanus certavit cum militari furerio, quem etiam vix non suffocavit. Clamor, interim et rixae et blasphemiae exercitae.

26. Emi clavos magnos 20, ab 2 x unus; item 1000 clavos pro 6 fl. Mediolani in regem coronatus est imperator Galliae Napoleon Bonaparte — corona aurea, dicta ferrea.

31. P. m. hora 8-a excell. dom. episcopus Diakovariensis et Syrmiensis Matthaeus Franciscus Kertiza Diakovarini in Domino piissime mortuus est.

Junius.

2. Privilegia tribuum accepta, atque ideo cum coetibus, etiam missae tribuum cessarunt cum notabili damno parochi, sacristiani et ecclesiae. Properanter hoc notavi, nam fabri serarrii saltem et arcularii non servarunt missam, alii hucusque adhuc cum majori zelo et confluxu observant.

4. A. m. episcopus sepultus est benedicente RD. praeposito Stephano Opoevcsanin, pro cujus sepultura, sicut citatus non eram, non ivi, quia tempus sepulturae ignoravi.

Generalis Jesuitarum Gabriel Gruber mortuus est.

6. In prandio spectabiles domini: Thomas Koschiak regio per districtum litterarium Zagrabiensem scholarum nationalium inspector et philosophiae doctor; PP. Antonius Resh, Modestus Trexler, Paschalis Werman, Mathias Fux normalium et Josephus Volusius grammaticalium — omnes professores.

7. RD. lector et canonicus Joannes Vittman a venerabili capitulo electus in vicarium capitularem distinctis circularibus insinuatum.

8. Falcant in moenibus, pro quibus moenibus pendo annuos 15 fl.

Julius.

5. Exequiae pro episcopo Diakovariensi. Comparuit praevie a me invitata tota studiosa juventus, officiales militares omnes etc.

9. Incepit licitatio rerum a defuncto episcopo mansarum Diakovarini.

10. Emi Shotenschpiel 5 fl et microscopium 3 fl.

21. Advenit spectabilis domina substituti vicecomitis Baranjensis Pető conthoralis cum D. provisore capitulari 5-Ecclesiensi, affine meo, pro aureis commutandis, quorum singula frusta ordinariorum commutarunt cum 6 fl 6 x pro bancalibus.

24. Advenit inclytum regimen pedestre integrum Benjowskyanum celebratisque stativis in superiori suburbio versus Valpo discesserunt.

Etiam Gradisca et Brodio Zemlinoque advenerunt phalanges ex regimine Jellacsicsiano.

26. Petro Varadino appulerunt granatarii Jellacsicsiani et in praesidio quarteria acceperunt. Advenerunt quoque duae cumpaniae regiminis pedestris Ignatii Gjulaj vigilias Essekini acturi.

29. Summo mane ante tertiam horam prima colonia et cum suis granatariis abivit in parada et in sono Turcicae musicae i. regimen pedestre Jellacsics.

30. Aeque summo mane abiverunt reliqui Jellacsicsiani et a. m. circa 9-a horam venerunt Hussari archiducis Josephi et stativa in suburbiis servant.

30. Emi Repetir-Schtock-Uhr in schwatzen Kasten oder schwartz eingefast indicans dies mensis ab horopeo Kracker pro 68 fl.

Augustus.

5. Advenerunt Hussari Stipsicsiani et foris in suburbiis stativa celebrant. Abeunt Hussari Erdödyani.

Hoc mense inceperunt pontem sublicium novum construere in Dravo.

17. Emi 425 cucumerum per 5 fl, paprike 4500 per $1^1|_2$ x = solvi.

18. Gjulajanum Garnizon discessit Pestinum.

19. Brodense regimen ivit Vienam.

21. Venerunt pro garnizon confinarii Gradiscani.

22. Advenit confinariorum Petrovaradinensium regimen et cras discedit.

September.

11. Curavi Khak ex stramine avenae scindi 4 cruces, in cruce 20 manipulos; scissum non mensuravi — solvi 4 fl. 30 x.

16. Ego pransus sum apud praesidii commendantem et capellanus apud PP. Capucinos sub installatione novi gvardiani P. Adolphi Krasnik.

17. In prandio apud me praesidii commendans et frater ejus et vexillifer puer 13 annorum ex regimine pedestri Benjovski.

P. m. advenit supremus comes Majlath.

18. A. m. salutavi supremum comitem in corpore cum choro militari.

Congregatio celebrata propter bellum ingruens et elevationem 12.000 tyronum militarium; tum propter eligendos deputatos duos ex gremio

comitatus exmittendos Posonium ad Dietam die X. Octobris celebrandam. Deputati electi sunt: ordinarius vicecomes Adamovics Antonius et Carolus Mijalovics terrestris dominus Fericsantzensis. Tirones militares secundum regni repartitionem a comitatu Veröczensi dandi sunt 195.

October.

15. In prandio Thadaeus Rudics tabulae judiciariae assessor.

17. Pro ollis et tripedibus dedi 6 fl.

19. Emi 6 orbiculos per 14 x — solvi 1 fl. 24.

26. Takats tulit candelas, caeras, merasa, persica tam recentia quam sicca, gurabie, amigdala, leporem, anatem artificiosum, mushta, item absinthiacum, nasturcium, rubras rapas, semina canabum, botros, nuces etc.

November.

12. Gallus sine ulla oppugnatione cum exercitu suo Viennam intravit.

18. Alexander Russicus imperator Olmucinum, quod est in Moravia, venit, ubi noster imperator et rex Franciscus moratur.

21. Munitur praesidium Essek pro pugna sustinenda. Pallasatae circa praesidium incutiuntur. Tormenta supra moenia tam cis, quam trans Dravum locantur. Pulveres pyrii advehuntur.

22. Particularis congregatio continuatur et terminatur.

25. Russicus imperator Berlinum ad regem Borussiae venit.

27. Invitavi pro saltu porcino seu pro farciminibus et in prandio fuerunt illustrissimae dominae: Catharina Ferdinandi Pers colonelli ex regimine pedestri Jellacsics, baronissa Tkalcsevics capitanei uxor, Joannes Matkovics cameralis fiscalis et dominii Diakovar praefectus, Thecla majoris Lalantz cum filia sua nupta Marx, capitanissa Blaxekovics, Eva uxor chyrurgi stabalis Komaromi, quarum mariti omnes ad bellandum contra Gallos abiverunt.

29. P. m. appulerunt Vienna 7 naves plenae thesauro Caesareo regio, qui thesaurus huc ad praesidium Essek in custodiam missus est, quia hostis Gallus Viennae est et ibi nunc ille dominatur.

30. A. m. celebrata congregatio particularis sub praesidio ill. domini supr. comitis, in qua concertabatur de insurgentibus, portalibus et personalibus.

Praesidium Essek fortissime munitur.

December.

4. Me praeteritis diebus male sensi; cumbere coactus sum.

5. Hodie initium suum sumpsit generalis congregatio.

6. Emi butyri liquefacti 13 pondo per 36 x — solvi 10 fl 24 x. Emi novi vini urnas 12 per 7 fl 15 x — solvi 87 fl.

10. Emi pisces Lucios pondo per 3 x 56 pondo = solvi 2 fl 45 x Ivi Csepinum ad magn. dom. consiliarium Joanem Capist. Adamovich.

11. Hac nocte venit curerius adferens armorum interstitium seu armistitium.

2-da Decembris cruenta pugna fuit ad Brinnum in Moravia. Nostri unitis viribus cum Russis pugnarunt contra Gallos.

4-ta Decembris condictum armistitium. Essekini concurrunt cancellariae et scripta diversorum dicasteriorum cassae, et pretiosa. . . . . Porculanae in navibus etc. Vienna, Buda, Tergesto, Flumine, Lincio, Gracio, Zagrabia . . . . Tormenta, pulveres pyri, globi etc. vehuntur

12. Emi securim pro sectione lignorum — solvi 2 fl. 30.

24. Ad noctem $^3|_4$ ad 12 pulsatur, hora 12-a compulsatur pro cantato. Hac nocte pastoralem hymnum in choro prima vice illyrice decantarunt.

26. Solvi pro reparatione securis antiquae 1 fl.

Annus 1806.

Januarius.

1. 2. Heri et hodie excepi adgratulationes et apprecationes ultra spem ab omnibus statibus et ordinibus.

3. Emi lentium medias 11 per 4 x et medias 10 per 3 x.

6. Decantato sacro ivi thurificatum ad commendantem praesidii, hinc ad domum civicam, asciarum Wagner, Fatz, Czack, Cambesi, Delimanics, Kozics.

P. m. incepi apud seniorem Broxan versus Shvonen Wirth at ad Plotzleütenandt, hinc ad cauponam Stellae, aurifabrum, Vizura, Kohaut torneator et Reinhardt.

7. A. m. hora 8-a Follert etc sicut anno elapso. A sartore Turkovics ad Stramer, hinc ad Evam Blaxics etc; ab Anten Wirt, Major Helzl, carnifex, ab eo Kugl Wirt et in fine schola.

Heri laetissimus nuncius venit pacem initam esse cum Gallo post pugnam 3 mensium.

In thurificationem domum accepi prima die 22 f 9 x, secunda vero 25 fl 14 x — in toto: 47 fl 14 x.

23. Die prima Januarii in Bavaria Monachii proclamatus sub explosione tormentorum rex Bavariae, qui prius rex, postea elector erat.

31-a Vienna redeundo imperator Galliae Monachium venit, consequenter huic pomposa festivitate cum sua Josepha imperatrice adfuit. A modo primus Bavariae rex vocatus: Maximilianus Josephus et illa nempe conjunx ejus Carolina. Filia Augusta, quae nubit viceregi Italiae et principi Galliae privigno Galliae imperatoris Eugenio Beauharnois et 14-a Januarii copulata est. 17-a Imperator Bonaparte Monachio Parisium discessit.

24. Regimen equestre Erdödyanum circa meridiem ex castris et bello redivit.

Februarius.

Tempora calida, serena cum pluvia intermixta.

Multi aegrotant, moriuntur; ex hospitali militari generali quotidie 20, 30 usque sepeliuntur. Multae possessiones ob infirmitates sunt clausae.

2. P. m. circa mediam secundam horam advenit legio pedestris Joannis Jellacsics in parada cum sua musica et vexillis apertis.

5. Dedi ad manus ill. dom. Xaverii Pemler commendantis praesidii Essek pro hospitali militari 3 urnas vini antiqui, 100 pondo farinae et in parato aere 40 fl.

13. Apud me pro Foshing Kropfen invitati fuere: praesidio commendans cum fratre suo, majorissa Kajzergruberin, major Hoffbauer, major Lalantz, Görtner fortificatorii contraagens cum sua, Fatz apothecarius cum sua, chyrurgus stabalis Puttervek super hospitali generali positus.

13. Pro hodie hospites invitati comparuerunt et proh dolor! ego colica correptus 12-a meridiana hora decumbere debui et hospites soli mensae assederunt.

16. Lecto affixus sum.

Concursus populi plane propter siccam semitam et tempus temperatum maximus.

Interim infirmitas grassatur vehementissime, praecipue in praesidio.

PP. Franciscanis dedi pro Bachi feriis 8 fl.

20. Multi, praecipue mares infirmantur moriunturque in arce.

22. Me modicum convalescente et sine viribus capellanus meus infirmatus est.

24. Vim mihi inferendo duas sepulturas peregi.

26. A. m. sepelivi in cripta parochiali ill. dom. baronem Antonium Revaj generalem.

*

Martius.

1. Percepto et intellecto a rusticis me aegrotare advenit affinis meus Takats cum uxore sua adferens 100 ova.

7. P. m. advenit Paulus Hojtsi affinis meus et olim studiosus meus domesticus, cui etiam stipendium Theresianum procuravi annuum 160 fl. Venit autem qua inferior locumtenens insurrectionalis comitatus Baranjensis, qua insurrectione jam dissoluta proficiscetur pro continuandis studiis phylosophiae Jaurinum.

11. Capellanus meus post longaevas phantasias recepit sui praesentiam. Deo gratias.

12. Hospes Paulus ingratus cliens meus suam recognovit ingratitudinem, qui pure venit ad me pro venia petenda. Donavi ei horologium saccale argenteum.

* * *

Annus 1800.

Ordo

Legendarum Missarum in Parochiali Ecclesia Interioris Civitatis Esse pro diversis Tribubus seu Coetibus et quidem primo per hebdomadum 4 temporum

In vere, aestate et autumno 4 temporum

Die Dominica hora 7. suum lectum sacrum habent Fabri Serarii et Arcularii, media nona Funifices germanici. Sed nota bene: de aestate dominica nempe Pentecostes Funifices non servant suam missam, verum die Veneris post Dominicam primam post Pentecosten hora 7.

Die Dominica adhuc hora 10. Sutores suam missam servant.

Die Lunae circa 10. horam Nautae.

Die Martis hora 7. Figuli, hora 10. Pistores.

Die Mercurii hora 8. Laniones.

„ 7. Aurifabri, 10. Chyrurgi.

„ 7. Pelliones et Lorarii.

„ 7. Nodularii, 8. Sartores Illyrici.

„ 7. Cothurnarii, ½9 Peronarii, 10. Sartores Germanici.

Dominica priorem immediate sequente hora 10 Fabri ferri et Rotarii.

Festis Diebus

Sanctorum suorum Patronorum.

Januarius.

Die 8. S. Erhardi hora 10. lectum sacrum Sutores.

20. SS. Fabiani et Sebastiani hora 9 servant cantatum Murarii et Asciarii.

25. Conversio S. Pauli Apost. circa horam 9 sacrum lectrum Nautae.

Februarius.

Die 2. Purificatio B. Mariae V. hora 7 lectam missam sodales Coturnarii.

Martius.

19. S. Josephi sponsi B. M. Virginis hora 7 sacrum lectum servant Arcularii et Fabri Serarii. Hora 8 solemne sacrum cantatum Murarii et Asciarii.

Aprilis.

24. S. Georgii M. hora 7. lectum sacrum Coturnarii.

Majus.

4. S. Floriani hora 10 cantatum sacrum Figuli. Solvunt 2 fl.

25. S. Urbani hora 10. cantatum sacrum Vietores. Solvunt 2 for.

Junius.

29. SS. Petri et Pauli Apost. hora 7 lectum sacrum Fabri Serarii et Arcularii.

Julius.

Dominica 2-da hujus mensis hora 10 cantatum p. m. hora 3-a vesperae in honorem S. Donati votiva devotio. A magistratu civico solvuntur 1 fl. 47 x.

Augustus.

16. S. Rochi hora 8 cantatum sacrum Murarii et Asciarii.

20. S. Stephani Regis hora 7. Sartores Illyrici, media 9. Nodularii.

24. S. Bartholomei hora 7. lectum sacrum Pelliones et Lorarii.

September.

8. Nativitate B. Mariae Virg. hora 7 lectum sacrum Coturnarii.

27. SS. Cosmae et Damiani hora 10 lectum sacrum Chyrurgi.

October.

18. S. Lucae Evang. Laniones cantatum sacrum servant.

November.

5. S. Emerici Ducis Hung. hora 7 lectum sacrum sodales Coturnarii.

December.

1. S. Eligii hora 9. lectum sacrum Aurifabri.

8. Immaculatae Conceptionis B. Mariae Virg. hora 7. lectum sacrum Sartores Illyrici, media 8. cantatum solemne sacrum Murarii et Asciarii, media 9. Nodularii lectum sacrum et hora 10 lectum sacrum Sartores Germanici.

26. S. Stephani Protomartyri hora 10. cantatum sacrum sodales Pellionum (Solvunt celebranti 1 for. 30 x, sacristiano 17 x, pueris ministrantibus 12 x, organistae 1 for. 15 x).

NB. Pro missis lectis Tribuum solvuntur celebranti 1 for., sacristiano 7 x, puero ministranti 3 x.

Pro cantato: sacerdoti 1 for. 30 x, sacristiano 17 x, pueris 12 x.

Quando cujusdam tribus Patroni Dies incidit in diem Dominicam, hora 10 tribus ejus sacrum legitur aut canitur.

Offertorium a Tribubus sub missa oblatum ad Parochum Loci spectat et ejus est.

Prilozi za povijest Hrvatske i Slavonije
u XVI. i XVII. vijeku.

Primljeno u sjednici razreda historičko-filologičkoga Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti dne 26. juna 1907.

Priopćio dr. Aleksa Ivić.

Doba turskoga vladanja nad velikim dijelom naše domovine i danas je nedovoljno poznato. Pogranične borbe i nagle mijene u burnim onim vremenima ostaviše za sobom golemo mnoštvo povijesnih dokumenata, za koje će trebati dug i intenzivan rad mnogih pokoljenja, dok se sve ne prikupi, ne prouči i ne sredi. U novije se vrijeme sistematski radi na ovom poslu. Da ne spominjem dalje: zbirke Ljud. Thallóczy-a iz povijesti Hrvatske, „Monumenta Habsburgica" E. Laszowskoga, Šišićeva „Acta comitialia" i K. Horvata „Monumenta Uscocchorum" znače znamenit korak za proučavanje ovoga zanimljivog odsjeka naše prošlosti.

Ovi moji prilozi iznose dokumente iz druge polovine XVI. i prve polovine XVII. vijeka; ali oni ne znače sistem ili cjelinu ni po sadržini ni po mjestu, gdje se nalaze. Radeći u bečkim arhivima prikupio sam u dvorskom državnom (Haus-Hof-und Staats-Archiv) i u dvorskom komorskom arhivu (Hof-Kammer-Archiv) one podatke, koji su mi se učinili važnijima i za koje sam držao da ih je vrijedno štampati i prije, nego što bi došao na njih red pri sporom izdavanju spomenutih sistematskih zbiraka.

Većina podataka potječe iz dvorskoga državnog arhiva, iz odjeljenja „Turcica", ali ih je dosta uzeto i između dokumenata, koji nose oznaku „Hungarica". U komorskom arhivu pregledao sam i povadio neke podatke, koji se ondje čuvaju u zbirkama „Zeng und Venedig" i „Ungarishe Acten". Pod svakom listinom označio sam, gdje se nalazi njen izvornik, a samo sam izdanje priredio prema pravilima, što ih je utvrdio univ. profesor Stieve.

I.
Senj, 1. marta 1551.

Popis uskoka pod kapetanom Ivanom Lenkovićem.

Mussterregisster der dreyhumdert vnnd funffzehen Vsskhogkhn, wassmassen die durch der röm. kon. Mt. verordennt Comissari auff Jar pesteldt, deren Diennst den ersten Martzy im 1551-isten Jar.

Mussterregisster der röm. kön. Mt. dreyhundert vnnd funffzehen Vsskhogkhen, deren Pestallung vnnd Vnnderhaltung den ersten Marzy im 1551. Jar auff ain ganntz Jar anganngen, wie hernachuolgt sambt dem, dass sy den An-vnnd Abzug piss an die Khrabatischen Granitzen oder Orttflegkhen auff iren aigen Vnnkhossten zu thuen schuldig vnnd die vbrig Zeidt, allsslang sy aus sein umessen, yedem Haramwascha zu acht Khreuzern, dem Fenndrich, Drumblslaher, Pfeipper vnnd Rodtmaistern zu sechs Khreuzern vnnd den oberigen allen zu vier Khreuzern yeden Tag fur ir Lifergeldt noch zu irer vorgemelten jarlichen Vnnderhaltung pezalt werden soll.

Erstlichen vollgen die zwelff Haramwascha, Fenndrich, Drumblslaher vnnd Pfeiffer.

Däya Uoiuoda fl. 24. Paull Khlissuritsch fl. 24. Stipan Wrintschitsch fl. 24. Radman Vutschetitsch fl 24. Dragischa Wrintschitsch fl. 24. Vouagkh Nicullitsch fl. 24. Schimon Wreykhouitsch fl. 24. Miculla Iuannouitsch fl. 24. Radossaw Wugkhuitsch fl. 24. Radonia Wasstaschitsch fl. 24. Schubadt Popouitsch fl. 24. Vrannesch Wadouinatz fl. 24. Vrannesch Vugkhitscheuitsch, Fenndrich, fl. 20. Raditsch Drumblslaher fl. 16. Janusch Gaschparouitsch, Pfeiffer, fl. 16.

Hernach uollgen nun die Rodtmaister oder Zehner, yeder mit seiner Rodt.

Thomasch Siuerouitsch von Stoydrasch, Zehner fl. 16. Püxnschütz Vugkhdrag Vugkhtscheuitsch von Stoydrasch fl. 9. Prerad Micullitsch von Stoydrasch fl. 8. Juraschin Ifkhouitsch von Stoydrasch fl. 8. Raditsch Vugkhtscheuitsch von Stoydrach fl. 8. Vugkhssan Rachutouitsch von Ossoino fl. 8. Vugkhscha Marinkhouitsch von Ossoino fl. 9. Dragossan Radmanouitsch von Ossoino fl. 8. Vladisaw Vugkhdragouitsch von Ossoino fl. 8. Millen Wellowrun von Osoino fl. 8. Millosch Micullitsch von Jesernitza, Zehner fl. 16. Scharkho Micullitsch von Jeseznitza fl. 8. Jurej Paullouitsch von Jesernitza fl. 8. Radkho Paullouitsch von Jesernitza fl. 9. Millosch Uztschitsch von Ssuersch fl. 8. Vuitza Mrtschitsch von Ssuersch fl. 9. Radin Khattallenitsch von Ssuersch fl. 8. Jannkho Khattallenitsch von

Ssuersch fl. 8. Polloya Popouitsch von Ssopodte fl. 8. Janndrj Wogdaschitsch von Soschitz, fl. 8. Petter Tschollnitsch von Tuptschina Väss, Zehner, fl. 16. Iuan Grubatschitsch von Tuptschina Väss, fl. 8. Juraj Vugkhouitsch von Schellesno, fl. 9. Nouagkh Radonitsch von Wudinagkh, fl. 9. Jurej Stoyanitsch von Khuptschina, fl. 9. Jurej Machow von Tuptschinaväss, fl. 8. Jacob Zollneritsch von Goremäväss, fl. 9. Michouill Radonanitsch von Jauor, fl. 8. Stipan Zikhullinitsch von Khuptschina, fl. 8. Millagkh Tschitschitsch von Osstritagkh, fl. 8. Petter Micullitsch von Danne, Zehner, fl. 16. Mittar Micullitsch von Danne, fl. 8. Goigkho Stipannouitsch von Danne, fl. 9. Vugkhssan Vugkhossallitsch von Prissigkha, fl. 8. Tfrkho Vugkhossallitsch von Prissigkha, fl. 8. Dragasch Radonitsch von Sckhrillno, fl. 8. Vugkhdrag Dunitzkhuaritsch von Skhrillno, fl. 9. Vugkhaschin Glaunigkhouitsch von Schkhrillno, fl. 8. Mittar Grubatscheuitsch von Skhrillno, fl. 8. Rayn Dragullouitsch von Zerouitz, fl. 8. Radingkho Chranullouitsch von Jellsch, Zehner, fl. 16. Woganatz Sellagkhouitsch von Jellsch, fl. 8. Paull Sellagkhouitsch von Jellsch, fl. 8. Radingkho Vugkhossallitsch von Vittetinatz, fl. 8. Dobrossaw Schiritsch von Vrani Pottogkh, fl. 9. Vugkhodrag Olliuerouitsch von Vrani Pottokh, fl. 8. Radon Vugkhaschinouitsch von Vrani Pottokh fl. 8. Rayagkh Vugkhssannouitsch von Vrani Pottokh fl. 8. Petter Grubatscheuitsch von Vrani Pottokh fl. 8. Zuitkho Dragitscheuitsch von Vrani Pottogkh fl. 8. Vuitza Chrapanouitsch von Danne, Zehner, fl. 16. Radonia Chraplinouitsch von Danne, fl. 8. Vugkhdrag Vuitschitsch von Danne fl. 8. Juro Marinkhouitsch von Prissigkha, fl. 8. Millosch Marinkhouitsch von Prissigkha fl. 8. Michall Vugkhtscheuitsch von Danne, fl. 8. Skhorossaw Abrennouitsch von Gluschina von fl. 8. Vuitza Millkhouitsch von Thomatschuerch fl. 9. Petter Millakhouitsch von Osstritagkh, fl. 8. Nouagkh Khlissuritsch von Ossoino, fl. 8. Radin Glaunigkh von Petschuw, Zehner, fl. 16. Vuitza Vugkhdragouitsch von Schuodta fl. 8. Radman Iuedtitsch von Tiehotschay fl. 8. Vrannesch Radouannouitsch von Tichotschay fl. 8. Paull Vugkhdragouitsch von Schnodta, fl. 8. Vugkhatz Wrattitschitsch von Schnodta fl. 8. Vugkhmier Vugkhaschinouitsch von Schnodta fl. 8. Heragkh Radanouitsch von Schnodta fl. 8. Raditsch Vugkhdragouitsch von Schnodta fl. 8. Jurej Vugkhdragouitsch von Schnodta fl. 8. Vughatz Vischessauitsch von Wressouitz, Zehner fl. 16. Jurej Vukhitscheuitsch von Wresouitz fl. 8. Dobrossaw Micullitsch von Wresouitz fl. 9. Dobrouoy Wrayannouitsch von Zeronitz, fl. 8. Jurey Wrayannouitsch von Zeronitz, fl. 8. Vrannesch Radossallitsch von Grabar, fl. 8. Do-

britza Micullitsch von Gluschinaväss, fl. 8. Vugkh Vladkhouitsch von Mrslo Polle, fl. 8. Prerad von Voditz, fl. 8. Radiuoy Micullitsch von Wudinagkh, fl. 8. Strachina Wuyssitsch von Vinudina, Zehner, fl. 16. Vugkhmier Vugkhscheu'tsch von Moschanatz, fl. 8. Tolla Vugkhtscheuitsch von Moschannatz, fl. 9. Iuan Vugkhtscheuitsch von Moschauatz, fl. 8. Vugkhdrag Micullitsch von Mällinatz, fl. 8. Radonia Magoieuitsch von Verchouatz, fl. 8. Vuin Magoieuitsch von Verchouatz, fl. 8. Michall Radinouitsch von Gorensskhiuerch, fl. 9. Vutscha Vugkhmierouitsch von Schkhrill, fl. 8. Marco Radouannouitsch von Schkhrill fl. 8. Paukho uoiuoda von Tichotschay, Zehner fl. 16. Zuitkho Lallatouitsch von Tichotschay, fl. 9. Grubischa Radmannouitsch von Schnodta, fl. 8. Raditsch Radossallitsch von Tichotschay, fl. 8. Radouan Iuanischeuitsch von Tichotschay, fl. 8. Skhorossaw Vugkhdragouitsch von Tichotschay, fl. 8. Radkho Vugkhtscheuitsch von Schnodta, fl. 9. Dukha Iurmanouisch von Schnodta, fl. 8. Ivan Raditscheuitsch von Vrani Pottogkh, fl. 8. Dragolla Paukhouitsch von Tichotschay, fl. 8. Wogoy Stipkhouitsch von Thomaschdorff, fl. 16. Miculla Ruschnouitsch von Thomaschdorff, fl. 8. Nikhaschin Ruzchnouitsch von Thomaschdorff, fl. 8. Radull Myrossallitsch von Gritsch, fl. 8. Mittar Ifkhouitsch von Zerouitza fl. 8. Jacob Schimunouitsch von Petritschauäss, fl. 8. Radoya Khegkhitsch von Mischlenndoll, fl. 8. Radonia Kheghitsch von Mischlenndoll, fl. 8. Dragitsch Raditscheuitsch von Rosswor, fl. 9. Thomasch Raditscheuitsch von Rässwor, fl, 8. Iuanisch Prelutschanin von Khuptschina, Zehner, fl. 16. Radiuoy Prelutschanin von Khuptschina, fl. 8. Vuya Prelutschanin von Khuptschina, fl. 8. Dragoy Orall von Khuptschina, fl. 8. Paukho Radouannouitsch von Gollagkh, fl. 8. Nouagkh Romanouitsch von Gollagkh, fl. 8. Pauun Dobrossallitsch von Gollagkh, fl. 8. Stipan Vuitsch von Gollagkh, fl. 9. Iuanisch Vugkhschitsch von Gollagkh, fl. 8. Milliuoj Herakhouitsch von Gollagkh, fl. 8. Rade Radiuoieuitsch von Soschitz, Zehner, fl. 16. Vugkh Wrs von Soschitz, fl. 8. Vugkhaschin Woyitsch von Soschitz, fl. 8. Mirtscheta Radmanouitsch von Soschitz, fl. 8. Petter Radmanouitsch von Soschitz, fl. 9. Radiuoy Gorapitsch von Tuptschina, fl. 8. Rayagkh Popouitsch von Ssopodte, fl. 8. Vugkh Ssmitschikhlass von Ssopodte, fl. 8. Vugkhssan Nigouanouitsch von Ssopodte, fl. 8. Mathy Grgureuitsch Daya Khnecht, fl. 8. Vugkhossaw Khosoieuitsch von Mrslo Polle, Zehner fl. 16. Dragitsch Olliuerouitsch von Ssitscheuatz, fl. 8. Dragoll Olliuerouitsch von Ssitscheuatz, fl. 8. Miculla Scherauitschitsch von Ssitscheuatz, fl. 8. Pedkho Sserauitschitsch von Ssitscheuatz, fl. 8.

Vugkhdrag Struitsch von Wudinagkh, fl. 8. Iuan Vugkhitscheuitsch von Ssella, fl. 8. Miculla Rayitsch von Voditz. Iuan Wugkhnitsch von Mangnescheuatz, fl. 8. Skhorossaw Radossallitsch von Mangnescheuatz, fl. 8. Juanisch Khorditsch von Ober Vissoth, Zehner, fl. 16. Vugkhssaw Dragitscheuitsch von Vissoth, fl. 8. Zuitkho Isutscheuitsch von Wadanneuw, fl. 8. Vugkhdrag Milloscheuitsch von Wadanneuw, fl. 8. Vladkho Milloscheuitsch von Wadanneuw. fl. 9. Heragkh Vugkhmierouitsch von Wraschlenaväss, fl. 8. Radonna Vughmierouitsch von Wraschlenaväss, fl. 8. Wrs Vugkhmierouitsch von Wrasch'enaväss, fl. 8. Radoya Jellitsch von Wraschlenaväss, fl. 8. Radossaw Vugkhmierouitsch von Wraschlenaväss, fl. 8. Tudor Khneschinitsch von Wadaneuw, Zehner, fl. 16. Petter Lipotitza von Vissotsch, fl. 8. Radin Lipotitza von Vissotsch, fl. 8. Vrannesch Lattintschitsch von Vissotsch, fl. 8. Radoya Rachinouitsch von Ditmardoll, fl. 9 Vugkhitsch Plautscheuitsch von Ditmardoll, fl. 8. Vuitza Khneschinitsch Wadanneuw, fl. 8. Zuitkho Vuitschitsch von Wadanneuw, fl. 8. Lubenkho Vuinouitsch von Wadanneuw, fl. 8. Ognan Vugkhdragonitsch von Lipouatz, fl. 8. Grubatsch Radollitsch von Gorennsskhiuerch, Zehner, fl 16. Radouan Radollitsch von Gorennsskhiuerch, fl. 8. Sekhulla Preradouitsch von Guschtsch, fl. 9. Mille Preradouitsch von Guschtsch, fl. 8. Radull Preradouitsch von Guschtsch fl. 8. Radiuoy Radatouitsch von Steffanitsch, fl. 8. Vugkhscha Zuitkhouitsch von Chresstouw, fl. 8. Vuitza Dimittrouitsch von Paullouatz, fl. 8. Radossaw Dimittrouitsch von Paullouatz, fl. 8. Ragkha Vugkhitscheuitsch von Chuditscheudoll, fl. 8. Blasch Radinouitsch von Gorennsskhiuerch, Zehner, fl. 16. Vugkh Strachinitsch von Tissouatz, fl. 8. Radivoj Schimrakhouitsch von Tissouatz, fl. 8. Milkho Jurieuitsch von Tissouatz, fl. 8. Woyann Raditsch von Mangneschanatz, fl. 9. Petter Millischeuitsch von Tissouatz, fl. 8. Radman Radiuoieuitsch von Tissouatz, fl. 8. Miculla Nouakhouitsch von Tissouatz, fl. 8. Vranesch Radonitsch von Petschuw, fl. 8. Dragasch Radiuoieuitsch von Petschuw, fl. 8. Vuitza Vugkhossallitsch von Verchousskhaväss, Zehner, fl. 16. Rascha Wabitsch von Verchonsskhaväss, fl. 8. Vutscha Vugkhmannouitsch von Verchonsskhaväss, fl. 8. Vugkhaschin Vladkhouitsch von Verchonsskhaväss, fl. 8. Illia Vugkhouitsch von Verchonsskhaväss, fl. 8. Radossaw Vladkhouitsch von Vlischtsche, fl. 8. Obrad Jurieuitsch von Vlischtsche, fl. 8. Radin Vugkhaschinouitsch von Vlischtsche, fl. 8. Petter Vughaschinouitsch von Vlischtsche, fl. 8. Miculla Vladitsch von Vlischtsche, fl. 8 Dragitsch Prebigarouitsch von Doll, Zehner, fl. 16. Vuin Pre-

bigarouitsch von Doll, fl. 8. Voin Prebigarouitsch von Doll, fl. 8. Paull Radossallitsch von Doll, fl. 8. Allexa Wadouinatz von Vgorie, fl. 8. Nouagkh Wadouinatz von Vgorie, fl. 8. Vugkhossaw Wadouinatz von Vgorie, fl. 8. Nouakh Khyannouitsch von Iuana ssoll, fl. 8. Radonia Radatouitsch von Steffanitsch, fl. 9. Pauun Khragunouitsch, fl. 9. Wugkhossaw Wabitsch von Voditz, Zehner, fl. 16. Radossaw Herakhouitsch von Khaldtentall, fl. 8. Vugkhossaw Herakhouitsch von Voditz, fl. 8. Dragitsch Wabitsch von Voditz, fl. 8. Petter Gollub von Grabar, fl. 8. Radoya Radouitsch von Nouassella, fl. 8. Radonia Paullouitsch von Ossoino, fl. 8. Iuanisch Schoroieuitsch von Ossoino, fl. 8. Paukho Wessiditsch von Vrani Pottogkh, fl. 9. Raditsch Radoieuitsch von Grossn Schrillno, fl. 8. Radossaw Jurascheuitsch von Khouatschwerch, Zehner, fl. 16. Khraytschin Jurascheuitsch von Khouatschuerch, fl. 8. Millosch Khesseritsch von Dragoscheuaväss, fl. 9. Schifkho Khnischitsch von Dragoscheuaväss, fl. 8. Milladin Maritsch von Dragoscheuaväss, fl. 8. Millosch Maritsch von Dragoscheuaväss fl. 8 Miculla Dervenitsch von Dragoscheuaväss, fl. 8. Vugkhdrag Dervenitsch von Dragoscheuaväss, fl. 8. Luca Khesseritsch von Dragoscheuaväss, fl. 9. Millosch Mikhunouitsch von Verchouatz, fl. 8. Radohna Wrintschitsch von Khonnatschuerch, Zehner, fl. 16. Jouitza Wrintschitsch von Khonnatschuerch, fl. 8. Vughssaw Wrintschitsch von Khonnatschuerch, fl. 8. Wogedta Millodkhouitsch von Khonnatschuerh, fl. 8. Millin Radiwratouitsch von Khonnatschuerh, fl. 8. Zuidtischa Wrintschitsch von Mallinatz, fl. 8. Radiuoy Wrintschitsch von Mallinatz, fl. 8. Vuin Radmannouitsch von Mallinatz, fl. 9. Vuitza Zuitkhouitsch von Mallinatz, fl. 8. Miculla Solldatitsch von Khuptschina, fl. 9. Radonia Michalleuitsch von Marindoll, Zehner, fl. 16. Radman Michalleuitsch von Marindoll, fl. 8. Raditsch Vignieuitsch von Marindoll, fi. 9. Radull Millitschitsch von Verhouatz, fl. 8. Millosch Vugkhaschinouitsch von Verchouatz fl. 8. Radull Popouitsch von Verchouatz, fl. 8. Radischa Popouitsch von Verchouatz, pl. 8. Vugkhman Stipanouitsch von Verchouatz fl. 8. Thomasch Paullouitsch von Verchouatz, fl. 8. Radman Markhouitsch von Verchouatz, fl. 8. Dimittar Raditscheuitsch von Jessenouitz, Zehner, fl. 16. Miculla Millitsch von Marindoll, fl. 8. Lalla Millitsch von Marindoll, fl. 8. Jurej Wunenatz von Verchouatz, fl. 8. Radiuoy Vugkhmannouitsch von Marindoll, fl. 8. Thomasch Radoieuitsch von Vissotsch fl. 8. Michall Iuantschitsch von Stupe, fl. 8. Nouagkh Vugkhmanouitsch von Grytsch, Zehner, fl. 16. Rayagkh Popouitsch von der Albm, fl. 9. Wella Popouitsch von der

Albm, fl. 8. Radull Popouitsch von der Albm, fl. 9. Vugkhdrag Popouitsch von der Albm, fl. 8. Jouan Popouitsch von Gritsch, fl. 8. Vuitza Herakhouitsch von Gluschinaväss, fl. 8. Radull Neposskhogkh von Zerouitz, fl. 8. Mittar Vladkhouitsch von Zerouitz, fl. 8. Khoytschin von Zerouitz, fl. 8. Sladoya Pryitsch von Marindoll, Zehner, fl. 16. Miculla Schtrbatz von Pribinatz, fl. 8. Marco Stoyitsch von Marindoll, fl. 9. Marinkho Stoyitsch von Marindoll, fl. 9. Vugkhman Deannouitsch von Marindoll, fl. 8. Vugkhmier Millaschinouitsch von Verhouatz, fl. 9. Dragitsch Radossallitsch von Marindoll, fl. 9. Radossau Dimittrouitsch von Marindoll, fl. 8. Jannkho Voinitza von Marindoll, fl. 8. Dragischa Popouitsch von Grytsch, fl. 8. Raditsch Vutschetitsch von Prisselle, Zehner, fl. 16. Sellagkh Jellitsch von Prissigkha, fl. 8. Raditsch Radoieuitsch von Moschannatz, fl. 8. Dragischa Mogoieuitsch von Moschannatz, fl. 8. Radin Maritsch von Khaschta, fl. 8. Iuan Woschidareuitsch von Khaschta, fl. 8. Iuan Jurieuitsch von Chresstouo, fl. 8. Vuitza Radellkhouitsch von Khaschta, fl. 8. Nouagkh Dragowratouitsch von Khaschta, fl. 8. Vuitza Radoieuitsch von Khaschta, fl. 8. Tfrkho Radoieuitsch von Khuptschina, Zehner, fl. 16. Wella Radoieuitsch von Khuptschina, fl. 8. Radiuoy Radingkhouitsch von Dragotschuerh, fl. 8. Vugkhrdrag Milloscheuitsch von Dragotschuerh, fl. 8. Vuitza Milloscheuitz von Dragotschuerch, fl. 9. Jurej Radouanouitsch von Dragotschuerch fl. 8. Wellan Wasstaschitsch von Dragotschuerch, fl. 8. Radull Stanitschitsch von Petschuw, fl. 8. Vrannesch Sellakhouitsch von Gross Skhrill, fl. 8. Vuin Vugkhmirouitsch von Skhrill, fl. 9. Miculla Dantschullouitsch von Jessenouitz, Zehner, fl. 16. Rayitsch Dantschullouitsch von S. Jorgen, fl. 9. Vrannesch Dantschullouitsch von S. Jorgen, fl. 9. Stipan Juraschinouitsch von Wadaneuw, fl. 8. Stipkho Herakhouitsch von Tuptschinaväss, fl. 8. Iuan Millikhan von Zerouitz, fl. 8. Dragischa Obradouitsch von Tuptschina, fl. 8. Martin Khoschlanin, fl. 8. Vid Vugkhschitsch von Zerouitz.

Suma Personnen dreyhundert fünffzehnen. Idest Personnen 315.

Die Vnnderhaltung ausser der Lifergeldss fl. reinisch dreytausennt fünf vnndt zwainzig. Idest, fl. r. 3025.

Gdje god piše, da je plaća uskokova 9 forinta, zabilježeno je, da je taj uskok „Püxnschütz“.

Original. Dvorski komorski arhiv, Fasc. „Zeng und Venedig“.

II.

Gvozdansko maja 1559. godine.

Mihajlo Ozdalić piše Ivanu Alapiću o nekom sukobu s Turcima.

Vzmoshni, vzuelicheni gozpodine, gozpodine meni miloztiui kapitane, moie ponizno preporuchenne da ie preporucheno v(ashoj) m(ilozti). Potom da zna vasha m(ilozt), i bihu nashi iunacy poshli na put i ztashe ze s torzko cheto, ka bishe uhitila pri Krishchicy ozmero robia. I oteshe iunaci robie i izbodoshe kone i uisse Turak. I uhitische iednoga iz Shirounice, ki yh ie pela i pitazmo ga za glaze i opouida, da mnoge mihe nachinnaiu na Nouom Gradu i na Ostroy Lucy i mnogu oztalu zprau. I iosh nam tako pouida, da zu mu pouidali uoyuodinu duoru, da te poiti pod Zizak ali pod Hraztouiczu, a mi ze zumnimo, da te nikamo inamo poyti, da mi bizmo ga zada k uashoi m(ilozti) pozlali, ali ie nikoliko gozpodina Zrinskoga zlug v nem. I vasha milozt mi dayte na znanie, sto hochu iz toga vchiniti. Y bog vmnoshy v(ashu) m(ilozt) dugo v dobru. Pizan v Guozdanzkom, v chetertek na lito na 1559. Mihal Ozdalich, v(ashe) m(ilozti) zluga.

Spolja piše: Vzmoschnomu, vzuelichenomu gozpodinu, gozpodinu kapitanu Alapi Janushu od heruaczke zemle, da ze ta lizt v ruke da.

Na istoj strani piše u jednom kraju: Y uasho ze milozti priporucham za iednoga diaka, zasto ga nimam oudi.

Original. Turcica.

III.

Senj, 16. februara 1575.

Iskaz senjskih uskoka o diobi zaplijenjenoga blaga.

Information i ueronangie, cho ciuimo mi voyuode za razdilingie suile i blaga, cho giezmo na Noui uazelli.

Pridosmo znangiu na 26. decembra minuchegaoude pod grad i scharcasmo blago xidouscho u crichuu Suetoga Antona, chadi ga razdilismo na brode na cettiri dille. I tto razumiu gospodin vicecapitan ucini chlic, da se nima tichati ni dalle dilliti to receno blago do drugoga odlucengia. Prisaci gospodin Lambergar i zapovidgiu gospodina generala, da se nima to blago razdilitti. A on ni nam tachoue zapouidi uchazal, dochle ni nas gospodin capitan dosal, nego nas gie charal, da smo nau tia pustili, gouorechi, „acho bih giu bil tottu nassal, gia bih uam nassal ueche blaga, osam tisuch ducat, nego te ga ui nasli.“ A do dosastia gospodina capitana sue smo to re-

ceno blago billi razdillili i receni gospodin Lambergar uaze sue suoie dille, a da bi nam bil pochazal zapouid uassega gospostua, mi bismo billi pochorni. Razumiussi to dilengie gospodin capitan posla po recenoga gospodina Lambergara, a buduchi mi u castelu prosechi ga, da bi hotil u castel doyti, da bi hotil za ticha toga s nim gouoriti, a on nehti doyti. A gospodin capitan poyde ch nemu i nayde ga na placi prid Bassanovom chuchom i cini nas suih óstalih soldatou ondecha zuati gouorechi „gospodine Lambergaru, ouo uam ocitto gouorim da ui niste zadovolnost schazalli zapouidi, cha giest uam dana od gospodina generalla za ticha toga blaga, chogie uazeto, da se nima razdilitti, a ui ste gimigiuchi tachouu zapouid zuprot ucinilli i prigledalli, da sse dilli i uazel ste uase dille. Zato uam i suachomu, chogy gie chriuac na tom dilingiu, protestiuam sue schode i prigouore, chi bi mi mogli doyti od cesarske suitlosti za ticha toga dilengia i po chih mest da gieste tottu ú gime gospodina gieneralla zapouite, da se to blago schupi sopeta i ucinte, ca uam iest gospodin gieneral zapouidal". I zato receni gospodin Lambergar nigdar preda sse ni nas zual ni zapouidal, da bismo to blago schupili. I razumiussi gospodin capitan to, da ne che gospodin Lambergar obuerssiti, posla po nas ter nam zapouida pod uernost cesarske suitlosti, da gimamo nasse dille u castel schupiti. A mi ga uprosismo, da pochle giest gozpodin Lambergar u gime gospodina gieneralla i on oblast, zato gima da chacho on da suogie dille, i mi chemo, a on gih ne da. Pak gospodin capitan ucini zapouid, da nigdar nima to blago uan zraga(!) nositi ni prodati. A gospodin Lambergar pace sam chupugiuchi dille od suogih giunachou ucharca ga i posla put od Riche. A mi bismo uazda obuersilli uassega gospodstua zapouid, cha bi nam ob ocitouana, da chada on posla suogie dille tia, i mi ne uchratismo sse prodati nasse dille, chadi giesmo mogli. I to giest istina chacho se zgora udarxi. Dan v Segny, febrara 16. dan 1575.

Gia Paual Mioucich pisah od strane vayuod za neumigiuchi oni podpisati se, nego stauise suogie obicayne pecate.

Pecati od voyuod.

Kopija. Turcica.

IV.

Novi Grad, 5. juna 1575.

Krajiški kapetani i vojvode opisuju očajno stanje na krajini i mole, da im se isplati zaostala plaća.

Magnifici et generosi domini et amici nobis semper obseruandissimi, salutem et seruiciorum nostrorum commendationem. Pozalazthuo

nasse po pozlyh nassyh, u the dny mynossazthne k uam gozpody czezaroue y herczeghoue zuythlozthy, na oue krayne odluchenym comyssaryem uchyneno, dobro znamo, da y zada uasse milozti dobro na pamethy derse. Y tholyka ye od supplicacie nasse y koy zmo obylnym zakonom, krutho uelyke nasse neuolye, razzap y progon, kogha u zaky dan therpymo y ochyma zamyramo, pred uassom milozti u pyzmy naperuo daly y zkazaly, da ze uasse milosti nyzu pozabyle, v koy rechenoy suplicacy uzymy jednakym zakonom uassyh milozti y za bogha uzemoghuchegha jezmo molyly, da by naz jur u tholykoy nassoy neuoly pomyloualy y k nassemu, ky ze yur dalye therpythy ne more, razpu y k proghonu. A buduchy na tho od czezaroue y herczegoue zuythlozthy odlucheny prygledaly y pryezmo lyzth jedan aly pyzmo jedno yz ruk rechenyh pozlou nassyh, od uassyh mylosty zym nam pozlano, kym rechenym pyzmom u ono uryme u nassyh neuolyah nykolyko y ne malo razghouora y pokryplenya byhomo prijely. Razumyussy mylozthyuo obechanye uassyh mylozty, da hochyethe rechenu supplyku nassu czesarouy y herczegouy zuythlozthy pozlathy, y polagh nasse supplyke zamy od zuoye zthrane yosche bolye y obylnye uze nasse neuolye y proghon, kogha zthe uasse mylozty y pred thym thogha y pothom thogha, doztha obylno chuly y razumyly, po zuoyem lyzthu nyh zuythlozthy oznanyth y polagh naz pomochy y mylozthyua prygledanya y obranenya od rechenyh nyh zuythlozth prozythy. Y oberh thogha odluchak kakvu by godyr od rechene czezaroue y herczeghoue zuythlozthy na rechenu nassu supplyku y pyzmo uassyh mylozty uchynyen, zaydno y zdrughymy instruccyamy od nyh zuythlozthy uam gospody komessaryem, da nymy med naz dossadssy, da che uasse mylozty pred naz dathy y uzym nam oznanythy y k nassemu na ouoy neuolnoy krayny, duglyemu ozthanuthyu y produsanyu mylosthyuo prygledathy y u uzem, cha ze bolyegha one krayne obranenya dothyche yly pryzthoy, dobar red uchynythy.

Zatho jur znayuchy od tholyka urymena, da ye moghal od rechene czezaroue y herczegoue zuythlosty y narechenu supplyku nassu y tholykaysse na pyzmo uassyh mylozty myloztyu odluchak doythy, za da zopeth pothom lyzthu nassem hothyzmo uasse mylozty obnayty y ponyzno prozythy i molythy, da by jur na dalye zuoyegha med naz dossazthya neodulachyly, negho, cha by ze nayberse moglo, med naz z dobrym y mylozthyuym czezaroue y herzegoue zuythlozty odluchkom da by doslly, ther k ouoy neuolnoy krayny, ka ze precze zauzyma zkonchana y od dne do dne na nysthar dohody, da by my-

lozthyuo prygledaly, zastho y prez tholyka nėuoly nassyh pred uasse milozty dauanya y zkazyuanya porobzthua thurzka, ka zu ze yur po thyh dob, kako ye gozpodin bogh uasse mylozty u oue krayne donezal, uchynyla y chyne ze u zaky dan, dozta zu Krsschanzkyh duss prez broya po thurzkoy zemly razpelyanyh, a ono cha ye ozthalo od Thurak, tho ze ye uze po zuythu razasslo ozthauyussy uze, hyse, zythue y uynograde obthesane, uzrok ye, da nygdyr plachena na ouoy krayny pysscza ny konyka ny zthrase ny. Kako ze ye tho yzthyno zada oue dny od zusany razmylo y iznydylo, kako ye on neuernyk uere kersschanzke Czuythassyn negho zamo zedam wzu ouu kraynu z ouu zthranu Glyne po uzyh zynokossah, kude su se peruo seressky kony pazly, razassal y zauernuussy ze na Nouy Grad, da ye precze puztha ona zemlya y da nygdyr nykoghar ny Thurkom pouydal.

Jur zada ako od bogha y od uaz gozpode ne by k ouoy prygledanya, da byzmo uze hothyly, dalye ze po nyedan puth na ouoy krayny derzathy ne moremo, zastho ze razumy zthanouytho, da zada kako pssenychna sethua nazthane, chethyry zansaky z uelykom jakozthyom y z pukssamy uelykymy y zdrughom zprauyom k podzthupu y karuany gradou pothrybnom na uu zlochezthu kraynu da hothe yzaythy, y ako ym gospodyn bogh ther czerzaroua y herczegoua zuythlost z pryda ne zthanu y nyh dokonchanyu ne pretheku, ouo godysche hochye bythy da hothe po Kuppu megyu uchynythy y kothare pozthauythy. A my uzy polagh thogha jednakym hothynyem nayperuo pred boghom po thom pred uamy gozpodom y uzym orzaghom ochytho prothesthuemo nassu dusnu y uykouychnyu uernozth, ako ze cha malo ueche zla y zkonchanya oue krayne od Thurak prymyry, da my ny ednoy zemalzkoy poghybely vzkrok nyzmo, zastho ze zamy, buduchy ze jur krutho na malo zprauyly, zuproth tholykym nepryathelyem branyth ne morem.

A da byzmo v mylozthyuo obechanye po rechenyh pozlyh nassyh od uassyh mylozty uchynyeno uffanya nassegha ne pozthauyly, jur byzmo od thyh dob czezarouu y herczegouu zuythlosth obnassly, da by nyh zuythlozth namy y ouom neuolnom kraynom promyzlyly, ther byzmo y pred nyh suythlozthy prothestaly, kako y prothestuyemo prem po uaz gozpody nyh zuythlozthy comessary, da ny ednoy poghybely uzrok, ako ze ky grad od Thurak uzme aly puzth ozthane, kako ye y zada Sthurlycha grad od Thurak usghan, bwduchy puzth ozthal y zopeth drughy kasthel na Glyny nyse Thopuzka, ky ze zoue Pades. A tho uze za neprygledanye nezrychne krayne, zasto ye nykolyko gradou, u kyh jednogha hythcza praha ne by nassal, a plache

od tholyka urymyna ny my ny ony, ky gradou chuuayu, nyzmo pryely ny becha.

Tholykaysse my kapythany i uoyuode czezaroue y herczegoue zuythlozthy byhomo supplykaly po rechenyh pozlyh nassyh pry uassyh milozty za plachyu onogha pressazthnogha godysscha y za drugha dughouanya nassa, a naulazthytho za plachyu letha 73., ku zmo my podpunoma nepryamssy ny becha po zapouydy gozpodyna Joseffa Ssathurnara, u tho doba nameżthnyka gozpodyna Herbertha Osperghara, czezaroue y herczegoue zuythlozty na onyh kraynah naygornyegha kapythana. Y byly zmo ze u rechenoy supplyky nassoy uassoy milozty obechaly, da chemo pred uaz dathy lyzthy od uze gozpode deselyzke uzym nam kapythanom y uoyuodam, pod nyh pechathy pyzan. U thyh rechenyh lyzthyh nam zu ze obechaly y pozyguraly naz za plachyu rechenogha 73. letha, da che nam ze plathythy, ther zmo do zyh dob chekaly uasse mylozty izassazthya, da buduchy ze na tholyko dugho odmaknulo uasse mylozty med naz dossasthye onako, kako zmo ze obechaly byly, zada hothyzmo wchynythy, da uam pozlazmo z thym nassym lyzthom rechene lyzthy gozpode deselyzke, yz kyh hothe uasse mylozty razumythy nyh obechanye. Zatho ze y zada molymo uasse mylozty, da byzte y peruu supplyku nassu y zadassnyu molbu na pamethy imaly, ther rechenyh lyzthou od naz da by ne pogubyly, zastho ako nam sto uasse mylozty i za rechenu plachyu i za drugha dughouanya u supplyky nassoy pyzana zada ne oprauythe, nam che od potrybe bythy obnayty czezaroue y herczeghoue zuythlozty, da uffany zmo u uaz gozpodu, ky zthe na popraulenye y pobolssanye oue krayne od czezaroue y herczeghoue zuythlozty odlucheny y pozlany, da chethe thako prygledathy k ouoy neuolnoy krayny i nam u nassoy plachy uzaku prauyczu uchynythy, kako zmo y my zamy uzy u vassoy mylozty uze nasse pod boghom uffanye pozthauyly. Poly thogha my konyczy y pyssczy na ouo mymossazthno 74. letho, na ko nam ye zauezan gospodyn Osperghar, da che nam gothouymy pynezy dezeth pwnyh myzechy plathythy, na to uze godyssche nyzmo puno lyzthov thry myzechy placheny, i tho uze nygda po fl. yedan raynyssky, nygda po malo ueche dayuchy. A na uo zadanye 75. od peruogha aprila pochamssy nymamo nyednogha zthanouyczthua i ne znamo, po ky puth zlusymo, zach plache nymamo i tho ye uzrok, da krayna ghyne, jer na krayny nykoghar ny. I poly thogha lyztha k uassoy mylozty pozlazmo pozle nasse yzmed zebe plemenythe kneza Anthona Gereczy, kapythana czezaroue zwythlozty y kneza Barthola Jurychycha

yz Zuarche y Radycha Wyghneuycha. Zatho prozymo uasse mylozty da cha budu od nasse zthrane uassoy mylozty goueryly poly lyztha nassegha, da ym uassa mylozt weruyethe. I gozpodin bogh uassu mylozt zdrauo dersy dugho u dobru. Pyzan u zprauysschu nassem pod Nouym Gradom na Dobry, junia 5. dan 1575. Wassyh mylozthy prijathely y zlughe Myklous Frankopan, knez thersachky, Jandryy Thadyslowych, Anthon Gereczy, Iwan Peranzky, Chrysthoffor Orssych, Daya Wkouych, Pethar Markouych, Wranes Badouynacz, Radych Uyghneuych, Mylozau Herakouych, Zekula Herakouych, Ztypan Sayathouych, Pauwn Kragulyeuych. Radoycza Herakouych, Radin Kathalenych kapytany i uoyuode czezaroue zwythlozty; Gaspar Peranzky, Myhal y Grgwr Herendychy, Ladislau y Gabryel Babonosychy, Iuan Karynchych, Juray Krdlych i wzy ozthaly plemenythy lyudy i zyromazy junaczy y opchyna heruaczke zemlye.

S polja piše: Magnificis et generosis dominis sacratissimae cesareae regiaeque maiestatis ac serenissimi principi Caroli, archiducis Austrie, ad confinia Croaciae missis et destinatis commissariis etc. dominis et amicis nobis obseruandissimis.

Osam pečata. Original.
Fin. arhiv, Ungarische Acten.

V.

Beč, 18. januara 1576.

Car i kralj Maksimilijan poziva nadvojvodu Rudolfa, da mu u sporazumu sa ugarskim savjetnicima podastre imena onih ugarskih magnata, koji bi bili sposobni, da zauzmu obrstarsko mjesto u Kanjiži i okolici mjesto Jurja Zrinjskoga, koji je na tom zvanju podnio ostavku.

Wir Maximilian der Ander, von Gottes Genaden erwölter römischer Kayser, zw allen Zeitten Merer des Reichs, in Germanien, zw Hungern, Behaimb, Dalmatien, Croatien vnd Sclauonien etc. Khunig, Ertzhertzog zw Osterreich, Hertzog zw Burgunndi, Steyr, Kärndtn, Crain vnd Wierttemberg, Graue zw Tirol, empietten dem durchleuchtigisten, grossmechtigen Fursten vund Herrn Ruedolphen, römischen auch zw Hungern vud Behaimb Khunig, Ertzhertzog zw Osterreich, Hertzogen zw Burgundi, Steyr, Kärndtn, Crain vnd Wierttemberg, Grauen zw Tirol etc., vnnserm freundtlichen lieben Son, vnser vätterliche Huldt, Freundtschafft vud alles Guetts. Durchleuchtigister Furst, freundlicher lieber Son. Als ewr Lieb bewust, das wir den edlen vnsern Rath vnd lieben getrewen Georgen Grafen

*

zw Seryn nit allain des Obristen-Beuelchs zu Canisa, sonnder auch der Craishaubtmanschafft disshalben der Donaw auf sein so starck Anhaltten mit Gnaden erlassen, also will ain Notturfft sein, das derselb Beuelch der Craisshaubtmanschafft mit dem eheistem widerumb mit ainem tauglichen hungrischen Lanndtman ersetzt werde. Darauf vnnser vätterlich Ansinnen vud Begern, das ewr Lieb mit dero zuegeordneten hungerischen Räthen ad partem daruon reden vnd bedenckhen wöllen, wer von gedachten hungerischen Lanndtleuthen zu bemeltem Beuelch am tauglichisten vnd dem Lanndt am nutzlichisten furzunemmen vnd zu brauchen sein möchte vnd vnns demnach ettliche derselben Landtleuth benennen, darüber wir unns dann volgundt aines an die Statt endtschliessen khundten. Sein damit ewr Lieb mit vätterlichen Hulden vorderist wollgeweegen. Geben in unnser Statt Wienn, am achzehenden Tag Januarij, anno im sechsvndsibenzigisten, vnserer Reiche des römischen im vierzehenden, des hungerischen im dreyzehenden und des behemischen im sibenundzwainzigisten.

Ewer Lieb getrewer Vatter Maximilian.

Spolja piše: Dem durchleuchtigisten, grosmechtigen Fursten und Herrn Ruedolphen, römischen auch zw Hungern vnd Behaimb sc. Khunig, Ertzhertzogen zw Osterreich, Hertzogen zw Burgundi, Steyr, Kärndten, Crain vnd Wiertemberg, Grauen zw Tirol etc., unserm freundtlichen lieben Son. Prespurg.

Original. Hungarica za 1576.

VI.

Vukovina, 29. juna 1576.

Gašpar Alapić javlja nadvojvodi Karlu pad Bužina, moli pojačanja na granici i požurujè dolazak novoimenovanoga bana.

Serenissime princeps, domine domine clementissime.

Fidelium seruitiorum meorum in graciam serenitatis vestrae humilima perpetuaque subiectione praemissa. Intellexisse credo serenitatem vestram a generoso ac magnifico domino Joanne ab Awerspergh amissionem arcis Busin, in croaticis confiniis sitae et sub cura magnificorum dominorum Kegleuith positae, ita munitae, ut nullum in hisce sclauonicis et croaticis partibus confinium magis et fortius ea sit munitum. In qua licet uiginti quatuor peditum stipendium fuisse audiam deputatum: non tamen praeter quatuor homines adfuisse dicuntur. Horum tres, cum eggressi essent ad feras inuestigandas, a Thurcis capti sunt. A quibus intellecto arcis statu, eam hostes ag-

gressi sunt et ab uno illo, qui solus intra moenia manserat, facile arcem occuparunt. Hinc non exiguum sane imminet periculum uicinis partibus. Omnem enim commoditatem excurrendi, tentandi et uastandi confinia adiacentia hostes habent. Ego si quid iuuare possem, nihil intermitterem, quidquid me praestare posse uiderem, sed propter diuturnam insolutionem milites ita habeo inobedientes, ut eos leuare non possim. Reliqua quoque confinia in eo sunt statu, ut citius desperare de iis liceat, quam salutem sperare, sicut antea serenitati vestrae perscripsi. Nam ubi esset necesse, ad defensionem nec pulueres nec pixides habentur. Vnde si quid acciderit aduersi, ego coram deo et vestra serenitate protestor, non futurum mea culpa. Quoniam dum habui quibus, feci, quae maxime conducere agnoui. Et adhuc omnia facere sum promptus, quaecunque potero. Supplico itaque serenitati vestrae humilime, dignetur clementer confiniis de instrumentis necessariis prouideri iubere, quia etiam alioqui indies obsidio Hraztouicae timenda est. Dignetur praeterea serenitas vestra electo nouo domino bano serio iniungere, ut aduentum suum maturet. Nunc enim potissimum eius praesentia esset huc necessaria. Interim autem, si solutio banalis differretur, dignetur clementer serenitates vestra ordinare, ut saltem ex illo panno, quod Zagrabiae habetur in deposito, aliquod militibus largiatur, ne omnino, diuturna insolutione et extrema paupertate excusati, seruitia negligant.

Deus omnipotens seruet serenitatem vestram cum omnibus suis charissimis feoliciter incolumem et cunctis bonis augeat. Datum in Vukouina 29. junii 1576.

Serenitatis vestrae humilimus et fidelis seruitor Caspar Alapy, manu propria.

Spolja piše: Serenissimo principi ac domino, domino Carolo, dei gratia archiduci Austriae, duci Burgundiae, Styriae, Carynthiae et Carniolae, comiti Tyrolis et Goritiae se. domino domino meo clementissimo.

Turcica. Original.

VII.
Hrastovica, 30. juna 1580.

Vojvoda Pristovski iz Hrastovice javlja novosti obrstaru hrvatske granice.

Vngefärlicher Inhalt aines crabatischen Schreibens an Obristen aldort vom Waiuoda zu Hrasstouiz beschehen.

Auss Hrasstouiz seind 7 teutsch Knecht vnnd 3. Haramia Hungers halber vmb Kerssten gangen. Indem sy die Feind angetroffen vnnd innen zuegesetzt, dass sy die Knecht zu ainer Kirchen Flucht geben müssen, innen die Türggen nachgeeylt, also dass sy zu Scharmitzln khumen, darunder sich die Knecht solanng gewört, biss die Türggen die Kirchen angezinndet vnnd sy darauss müssen weichen. Der Türggen hetten sy, wie am Bluet hernach zu sehen, gleichwoll mit dem Geschoss woll nit wenig etwo gar erlegt oder geschedigt, aber entlichen wären sy samentlich gefanngen vnd weggefürt worden. Derhalben die teutschen Plätz alspaldt wider ersetzt vnnd Knecht hinnab geschickt werden sollen.

Zu Verwahrung Hrasstouiz seye nit Volckhs genueg. Darauss sollten auch der vorligunden Casstell 7. versehen werden. Khain Khrandt vnnd Ladt ist auch vorhannden. Vnnd die Toplhäggen dermassen nichtig, dass sy mehr nit zu gebrauchen. Derhalben Einsehung zu thuen, zumall weil sich die Türggen so feindsälig erzaigen, sonnsten werde der Fleckh durch den Feindt, sobald er darfür khumbt, eingenumben.

Einen Zehener oder Rotmaister hab der Woiuoda aussgeschickt; der hat von dannen zu Grädatz gestossen, welche die Türggen, so ob Pokhupsskhi ins Duriopola gefallen, tails angetroffen mit innen gescharmitzlt vnnd etliche nit wenig erschossen, auch einen gefanngen. Wären der unnserigen mehr gewesst, so hetten sy was mehrers aussrichten khünden.

Zeenn so vor dreyen Jaren hineingefanngen, seind jetzt heraus vom Hör entsprungen, anzaigundt, die Türggen seyen willens gewesst, die Hrasstouitza herausszulockhen, Wussia zu schlahen vnnd den Fleckhen abzutringen.

Vmb Gottes willen bittund, bey diesem Eelendt Fürsehung zu thuen.

Die Fechssunng wäre gleichwoll berait zeittig, sy dürfftens aber nit einbringen vnnd werden vor Hunger dabey verschmahen müssen.

Aus Hrasstouitz, den letzten Juny im 1580. Jahre.

Paue Pristousskhi,
Weiuoda daselbs.

Hungarica. Kopija.

VIII.

Samobor, 14. augusta 1585.

Ban Toma Erdedi javlja caru i kralju Rudolfu o koracima, koje je preduzeo kod slavonskih staleža u stvari njihovih diferencija sa vojnicima karlovačkim, i moli najamničku plaću za svoje vojnike.

Sacratissima caesarea regiaque maiestas, domine domine mihi semper clementissime.

Seruitiorum meorum meique ipsius in gratiam maiestatis vestrae sacratissimae humillimam perpetuamque commendationem. Commiserat mihi maiestas vestra caesarea atque regia per literas suas clementer, ut habita generali congregatione huius regni Sclauoniae statibus et ordinibus nomine maiestatis vestrae iniungere eosque adhortari deberem, quo, habito mutuo tractatu publice quidpiam decernerent de tolendis grauaminibus militum Carlstadiensium, ego, uti debeo, mandatis vestrae sacratissimae maiestatis tanquam domini mei clementissimi semper obedire studens, praefatos status et ordines in proxima generali eorum congregacione diligenter cum summa rerum et necessitatis declaratione atque exageratione, ostenso etiam eis mandato maiestatis vestrae ad me pro hoc parte benigne dato, admonui, ut considerata loci illius necessitate ponderataque humillime maiestatis vestrae voluntate, ita consultarent atque decernerent, ut de cetero milites carlstadienses grauaminibus suis liberarentur: quid autem apud praefatos status et ordines effecerim quidque ex hac parte concluserint, maiestas vestra ex ipsorum publico articulo presentibus incluso benigne intelligere poterit.

Preterea maiestati vestrae sacratissimae iterum atque iterum humillime supplico, pro solutione militum suorum banalium dignetur maiestas vestra sacratissima clementer ordinare, vt eis promeritum stipendium superiorum mensium plenarie detur eorumque miserie maiestas vestra sacratissima benigne consulat, quia multi inopia et omnium egestate atriti in stationibus suis vlterius perseuerare nequaquam possunt. Cum hys me et mea humillima atque perpetua seruitia maistati vestrae sacratissimae demisse commendo. Deus aeternus maiestatem vestram sacratissimam sanam et incolumem conseruet diutissime. Datum in arce Zamobor, decima quarta die augusti, anno domini octuagesimo quinto.

Sacratissimae caesareae et regiae maiestatis vestrae humillimus atque subiectissimus seruitor Thomas Erdeody comes et banus.

Spolja piše: Sacratissimae Romanorum caesareae ac Germaniae, Hungariae Bohemiaeque regiae maiestati, domino domino mihi semper clementissimo.

Hungarica. Original.

IX.
Bihać, 15. septembra 1585.

Kapetan bihaćski Franjo Hörner javlja obrstaru hrvatske krajine o sukobima s Turcima u okolini Bihaća.

Wolgebornner Herr Graf, genediger vnnd gebiettunder Herr Obrister. Gestern Sambstag 14. Septembris diss ist der Bascha von Weinalukha aigne Persohn mit 4 Schanschackhen vnnd grossem Volckh vnder Wihitsch kumen vnnd sich morgens, wie die Sonen wol aufganngen, auf beeden Seitten der Vhnna sehen lassen, er selbst der Bascha vnd der Memy Beeg ist nachdem souil von Zäsin werts hergetzogen vnnd sich zunägst bey Wihitsch mit vil Fahnen vnnd Pfärdten auf den Puschen Perg verfuegt vnnd also mit dem Hauffen, auf dem Perg gehalten, den ich ain zwaymal mit dem Geschütz getrennt, auf der anndern Seitten der Vhnna, ist der Beeg sein Brueder mit dennen von Casstanouitz, Noui, Khrupp vnnd mit all denselben Gränizen beim Kirchlein, auch mit vil Fahnen vnnd Starckh erschinen, die ich auch mit dem Geschütz zuruckhgetriben vnnd geschediget, da sy nuhn den Fleckhen zu stuermen nicht getraut, wie dann zu besorgen gewest, das wir inen gnueg wolten Vlaisch gemacht haben, mit göttlicher Hülffe, da sein sy beederseits, weil die Vhnna bey Mennschen Gedenckhen nicht so clain gewesen, auf beede Dörffer gefallen vnnd häfftig gestirmbt, dann sy siben Schiff von Krupp mitgezogen vnnd weil sy gar wenig Fuessuolckh gehabt, seind die Turcken von Rossen abgestannden vnd gestürmbt haben, also Golouitsch in Grundt abgeprenndt, zwo Manns Personen vnnd 15 alte Weiber gefanngen. Das annder Volckh ist alles mit der Fahrung nach Repitsch enthrunnen, in herundern Dörffern vnnd Ottokhen aber wiewol die Türggen weegen des clainen Wassers gar zu etlichen Heusern haben hinein reutten künnen, ist nicht mehr alls ain Haus dem Rositsch verprenndt vnnd ain Kheller aufgehauen vnnd etliche Heuschöber angezindt worden.

Die Türggen haben herunden beim Läb, allenthalben mit Topplhäggen versezt, das weder Weib, Khindt noch Guetter haben herabflehen khunnen, derhalben ich bey 60 oder 80 Crabaten hinaus

gelassen, pald zehen Muschkheten Schützen hinnach geschickht, den Pass des Wassers zu eröfnen vnnd die armen Leuth zu erledigen. Weil sich aber der Feindt deren etlich Fahnnen gewesen vnnd Topplhaggen gehabt, nicht haben abtreiben lassen wöllen, bin ich selbst noch mit etlich wenig Schützen neben der Vhnna hinaus vnnd pald die Feündt daselbs zu Sehens des Bascha abgetriben vnnd inen drey Topplhäggen mit Kraut vnnd Latt genumben, darauf Weib, Khinder, Haab vnnd Guet zu Sehens beeder Hör, so oben auf der Höche gehalten vnnd herab geschossen, herab nach Wihitsch gefahren vnnd lass also dennen in Dörffern ain 50 Crabathen zu Hülff fahren vnnd wachten, mit den andern wenig Schützen Crabathen vnnd meinen Pfärdten herunden den Paass verhuet vnnd ob sich wol zu etlich mallen etliche Pfärdt von des Bascha Hauffen herab gelassen, mich von dem Paass zu schlahen, so hab ich sy doch mit dem Schützen alss offt widerumben den Perg hinaufgejagt vnnd den Paass biss zum Abzug erhalten, hett mir Euer Gnaden ain zway hundert Man alhie gelassen, dass ich hett khünnen ain fünffzig Schützen hinausnemben vnnd den Flöckhen nit entplösen, so hett ich auf dismal dem Feundt grossen Schaden thuen unnd etliche Fanndl nemben khünnen, aber ich hab mich des Flöckhens bey solcher grossen Macht seer besorgt, dann ich hab vil zu wenig Leuth alhie in Wihitsch. Ist warlich verlassen gnueg, ganz wöhrloss vnnd wenig Volckh darinen, wie Euer Gnaden selbst gesehen, also ist der guette redliche Gesell, Rhositsch Voiuoda, im Dorff selb dritter vmbkhumben vnnd sein Vetter der alt Rhositsch selb annder gefanngen worden, sonnst niemandt. Entgegen haben wir 14 Khöpff von stattlichen Türggen vnnd fünff lebendig nach Wihitsch gebracht, siben Schiff genumen vnnd sein vil Türggen ersoffen, die schockhweiss ins Wasser gejagt sein worden, die wierdt man noch finden, die Gefanngnen sagen, wie das vil guetter Türckhen sein ersoffen vnnd beschedigt worden, die man hinweg gesaumbt vnnd getragen, vermaint, das sy vber ain hundert Mann verlohrn haben, das hat sy abgeschreckht, dass sy nit haben Wihitsch styrmen dörfen. Der Sturmb vnnd Scharmüzl hat biss auf Mittag gewert, alssdann ist der Bäscha auf diser Seitten vnder Sockhol getzogen, alda bey der Dowernitza gerast vnnd gedrenckht. Die Khrupper aber sein alssbaldt nach Krupp gezogen vnnd der Bascha ist vmb Vesper Zeit mit dem Memi Beeg oben vnnd vnder dem Sonel bey Wihitsch herüber gezogen vnnd vnns alles Hey vmb dem Flöckhen herumb verprennen lassen, vmb der Zasiner Hey halber. Jetzt haben wir weder Heu

noch Habern. Es wierdt sich vmb vnns Vbl reutten, diss Jar, den beden Dörffern hat man alles Viech hinwegg genumen vnnd das Maisste nidergehaut. Wihitsch, den 15. Septembr, anno im funfundachtigisten.

Frannz Hörner, Haubtman zu Wihitsch.

An Herrn Obrissten in Crabathen.

Hungarica. Kopija.

X.

Senj, 19. septembra 1586.

Kapetan Furio Molza odgovara nadvojvodi Karlu na tužbu Mlečića, braneći se i opisujući tačno najnovije četovanje senjskih uskoka.

Durchleuchtigister Ertzhertzog, genedigister Furst vnd Herr.

Irer khayserlichen Mayestät meines allergenedigisten Herrn sowol auch Eur fürstlichen Durchlaucht jüngst an mich gefertigte allergenedigiste vnnd gnädigiste Bevelchschreiben hab ich mit gebürlichister Reverentz vndterthenigist empfangen, daraus auch die von der Venedig wider mich habende Beschwär, das ich mich khurtz verschine Täge mit 29 Schiff vnd darauf biss in die 1000 Archibusier vber das venedigisch in das türckhisch Gebiet einzufallen vnd ain grossen Raub weckhzufueren vnd auch als der Capitan ain sondere Person von wegen Restitution des zuvor beschehnen Raubs mit Schreiben zu mir abgefertigt, denselben biss zu meiner Widerankaimbskhunfft alhie zu Zenng aufhalten zu lassen, mich vndterstanden haben solle, gehorsamist vernumen.

Hierauf fuege Eur Durchlaucht ich zu warhafften Bericht hiemit gehorsamist sovil an, dass ich den sechsten verschinen Monats Jully mit 14 Schiffen, darauf ich bey 350 Personen meiner vndtergebnen Khriegsleut gehabt, von danen nach dem Mör aber doch khainswegs anf der Venediger Gebiet, wie sie fürgeben, sondern irer khayserlichen Mayestät vnd Eur Durchlaucht Dition, also auch nicht mit mehrern Schiffen oder Personen als vorbeschriben, ain Raiss in Likha versuecht. Vnd anfenkhlich auf ain türkhische Gegent Osmokrusi genant, gezogen, dasebst 100 Gefangne vnd 400 Haubt Rindt-Viech erobert. Nun hab ich mit disem Paidäsch am Zurückhraisen vber ain Streto begeben, von danen ich mit solchen Viech gar nit fortkhomen sonder dero willen vnd von wegen aines Wassers auf ain Insula schifen muessen, damit ich ohne Schaden der Khriegsleut auch one Verderbung des Viech vort hab mügen khumen. Obwol

das mit sehr grosser Bemüheung vnd Gefär beschehen, so bin ich doch solches fürtzukheren, in Bedenkhung, das alhie zu Zeng lange Wochen ainiches Pfundt Fleisch, khain Profiant oder von andern Victualien nichts zu bekhomen war, dardurch das Khriegsvolkh andere Mitl fürnemen wellen, des zu verhüetten gedrungen gewesst. Warumb ich dan nun dise meine Raisen in die Likha gethan, ist dem Feind zu Abbruch, der sich dan mit Sterkh alda einzuschlüpfen vnd bewonlich zu machen vermaint, des auch der Christenhait vnd ganzen Votterlandt beschehen, wie ich dan hofe, wider mein Instruction gar nicht gehandlt, auch den Venedigern ainichen Schaden am geringisten nicht zuegefuegt habe. Inmassen ich dan albegen, was sich auf allen meinen gethanen Raisen in Likha begeben, Eur fürstlichen Durchlaucht meinen genedigisten Herrn vnd Landtsfürsten die Beschafenhait alsbaldt gehorsamist bericht, khumbt mir derowegen solch der Venediger Beschwär gar frembd für, seitemal ich mich bisshero vnd noch in meiner Haubtmanschafft sonderlich beflissen, dass ir der Herrschafft Venedig mit den Irigen ainiches Vbls oder Widriges niemals begegnet, sonder vill mer alles Guettes erzaigt worden. Bitte demnach Eur fürstliche Durchlaucht gantz vnndterthenigist, sy wellen mich selbenfalss bey Irer khayserlichen Mayestät zum Bessten genedigist entschuldigen.

Warumb aber des Capitan Schreiber, welcher zu mir mit Schreiben abgefertigt, so lanng zu Zenng aufgehalten worden, ist allain derowegen beschehen, weill er ohne allen Zweifl vnser damallen in Likha fürgehabte Raiss, darumber er dann wolgewisst, seinem Herrn geoffenbaret vnd er volgundts dieselb weitter dem Feind zu seiner Nachrichtung verstendigt haben würde vnd hette sich diser, weill ime alhie so grosse Ehr vnd Freundtschafft erzaigt worden, billich dessen nit beschwären dörfen und zwar so haben sy die Zenger vill mer in dem wider die Herrschafft vnd die Irigen zu beclagen Vrsach, weill inen ain Gwalt vber den andern von denselben vnverschuldter Sachen begegnet. Dan als ich vor wenig Tagen 16 meiner Vndtergebnen von Zeng aus in die Likha zu Fuess abgefertigt vnd dieselben mit iren vieren 16 daselbst bekhumbne Gefangnen dahin nach Zeng abgefertigt, die 12 aber ir Hail weitter versuecht vnd mit etlichen andern Gefangnen gleichsfalss wider nach Hauss vnd anhaimbs raisen wellen, seind sy vom Feind, so inen gestrakhs auf dem Fuess nachgesetzt, aufs Mör an ain Streto de Guba getriben worden, die dan vngefer daselbst ain khlains Schifl angetrofen vnd sich sambt den Gefangnen der Mainung darein begeben haben, ir Leben vor

dem inen starkh nachgevolgten Feind darinen zu salviren. Als aber dessen ain venedigiche Fusta wargenumben, ist sy inen alsbaldt auf dem Fuess nachgeeilt vnd hat sy nit allain sambt dem Schifl erwischt, sondern sy die Venedigische haben gestrakhs fünf derselben Zennger nidergehauen vnd die vbrigen Gefangner mit sich hinwekhgefuert vnd also selbenorths grossen Frävel vnd Muetwillen mit inen getriben. Ob nun inen den Venedigeren als Christen ein solches zuestehe vnd gebuere, lass ich Eur fürstlichen Durchlaucht selbst genedigist erwegen vnd ich trage grosse Beysorg, da ain solcher bey inen nit abgestelt werden solle, es möchten sich die Zenger ainsten hinwider gegen inen rechen wellen, welches ich aber der Müglichait nach zu verhuetten mich gerne eusserisst befleissen will. Welches alles Eur fürstlichen Durchlaucht ich gehorsamist berichten vnd mich benebens iro zu Gnaden vndterthenigist beuelhen wellen. Datum Zenng, den 19. September anno 1586.

Euer fürstlichen Durchlaucht vndterthenigister Diener Furio Moltza.

An die fürstliche Durchlaucht Ertzhertzogen Carl zu Österreich.

Kopija. Hungarica.

XI.
Beč, 3. novembra 1587.

Ban Toma Erdedi odgovara nadvojvodi Ernestu, da je još prošle godine prema želji nadvojvodinoj zabranio svojim ljudima, da uznemiruju i napadaju Turke, ali da ovi ipak upadaju u banovinu i plijene narod; zato moli, da se preko austrijskoga poslanstva zatraži od Porte, da zabrani pograničnim Turcima dalje napadaje.

Serenissime princeps, domine, domine mihi clementissime.

Accepi hic Viennae literas serenitatis vestrae 15. die octobris datas, quibus serenitas vestra mihi serio iniungit, ne quidpiam tale in confiniis contra hostes exerceam, quod inite pacis capitula infringere posset. Ego, postquam serenitas vestra mihi elapso anno excursiones in dicionem hostium prohibuit, supersedi ab exercituatione dempto hoc solo, quod praesenti anno ex omnibus partibus Sclauonie et Croatie exercitum coadunaueram, volens vastare confinia passe boznensis, si occasio nobis data fuisset. Idque non ob aliam causam, quam quod dictus passa boznensis non curato foedere sui principis, quod cum sacratissima maiestate sua caesarea pepigit, indesinentes excursiones faciat in partes Colapinas. Mittit enim singulis fere septimanis duo, interdum vero tria millia virorum, qui ex improuiso

erumpunt in illas partes in tantum, quod iam ripa fluuii Colapis in maiori parte sit desolata, que si omnino desolabitur, profecto sine quauis difficultate poterit penetrare in interiores partes Sclauonie. Hac quoque elapsa aestate magnum suorum exercitum conscripserat ea intentione, quod oppidum Brezth ac alia aliquot ibidem vicina castella ad Colapim adiacentia incenderat et, nisi per exploratores tempestiue conatus hostis nobis innotuissent nosque defensioni illorum portaliciorum aduigilassemus, facilime propositum suum executus fuisset.

Nunc quoque huc ad me allatum est Thurcas ipsos post meum illinc discessum ad Colapim denuo excursiones fecisse, vbi nisi, beneficio dei, milites officio meo subiecti mature diligenterque aduigilassent, ibidem in vicinis villis et ditione maiestatis suae caesareae non mediocre damnum intulissent.

Itaque cum haec sit voluntas maiestatum vestrarum, vt inducie inuiolabiliter seruentur ab omnibus nobis, consultum foret, quod serenitas vestra scriberet domino oratori Constantinopolim, vt habita oportuna occasione querelam faceret apud imperatorem Thurcarum contra passam boznensem de huiusmodi illicitis et manifestis exercituum irruptionibus utque ei mandarentur, ne amplius huiusmodi rapinas pacis vincula infringentes per suos facere deberet.

Vel autem, si serenitati vestrae clementer videretur, vt etiam ipsemet imperatori Thurcarum hac de re scriberetur, et sic serenitas vestra tam inite pacis foedus stabilitabit et periculo illius afflicte patrie consulet.

Atque hec ad benignas serenitatis vestrae literas respondenda esse existimabam.

Serenitatis vestrae perpetuus humilis seruitor Thomas Erdewdy, comes ac banus.

Spolja piše: Humilima replicatio Thome Erdewdy, comitis ac bani, ad serenissimum principem ac dominum dominum Ernestum archiducem Austriae etc. dominum suum clementissimum.

Gore u strani piše: 3-ten November 1587.

Turcica. Original.

XII.

Beč, 4. marta 1588.

Nadvojvoda Ernest javlja grofu Tomi Erdedi-u, da mu je car i kralj Rudolf darovao dostojanstvo župana varaždinskoga.

Ernestus, dei gratia archidux Austriae, dux Burgundiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae etc.

Spectabilis et magnifice, nobis dilecte. Sacratissima caesarea regiaque maiestas, dominus et frater noster obseruandissimus, honorem comitatus varasdiensis vnacum inscriptione eiusdem arcis, habito respectu fidelium seruitiorum tuorum, durante beneplacito suo, tibi clementer dedit atque contulit, de quo te certiorem reddere uoluimus, ut ea, quae ad hanc rem pertinent, tempestiue procurare ualeas. Datum Viennae, quarta die mensis martii, anno domini millesimo quingentesimo octuagesimo octauo. Ernestus. Faustus Verantius.

Dolje u kraju: Thomae Erdeody, comiti.

Spolja piše: Copia literarum serenissimi quondam archiducis Ernesti ad comitem Thomam Erdeody datarum.

Hungarica. Kopija.

XIII.

Gradac, 13. januara 1589.

Grof Juraj Zrinjski moli cara i kralja Rudolfa, da ga riješi kanjiške kapetanske časti.

Sacratissima caesarea atque regia maiestas, domine, domine mihi semper clementissime.

Post fidelium ac perpetuorum seruitiorum meorum in gratiam sacratissimae maiestatis vestrae, humilimam commendationem. Septimus iam agitur annus, quo ex benigna annuentia maiestatis vestrae sacratissimae confinii canisani cura mihi demandata fuerat, a quo quidem tempore quantum in tanta rerum angustia fieri potuit, sedulam dedi operam, ut officio suscepti capitaneatus iuxta acceptam a maiestate vestra instructione absque detrimento confinium mihi concreditorum satisfacerem, quod hactenus deo propitio et caui diligenter, ne quod fortalicium, per incuriam vel inprouisam aduertentiam meam amitteretur aut alioqui ditio maiestatis vestrae diminueret.

Tametsi vero omnes vires et facultates, vitam denique meam, in gratiam maiestatis vestrae, cum omni seruiendi promptitudine deuouerim, nihilominus quia his duobus posterioribus annis graues crebrique morbi affligere me ceperunt, tum etiam quia facultatibus destitutus praesertim per sterilitatem horum duorum annorum et annonae caritatem, milites eius confinii, uti hactenus consueueram, ex propria facultate deinceps iuuare non valeam, qui ob raram stipendii solutionem, nisi aliquo auxilio illis subueniatur, difficulter admodum detineri possum, nullam uideo rationem, qua diutius in administrando eo munere perseuerare possim, sed ipsa necessitas tam

valetudinis, quam exhaustarum facultatum eo me cogit, ut vestram maiestatem humilime interpellem ac orem, ut habita ratione tot meorum seruitiorum dignetur me ab officio canisiensis capitaneatus clementer liberare et absolutum reddere ac deinceps etiam sua benigna gratia mihi adesse meque tanquam unum ex veteranis seruitoribus vestrae maiestatis gratiose amplecti.

Et quia officium capitaneatus canisiensis cum instructione in mense aprili est mihi a vestra maiestate collatum, vestram supplex oro maiestatem, dignetur de alio capitaneo eligendo tempestiue decernere, ut tunc ego quoque ab officio prorsus absoluar et futurus quoque capitaneus aestate tota commodius necessitati hybernae omnia prouidere queat, id quod apud vestram sacratissimam maiestatem perpetuis meis seruitiis promereri humilime promitto et contendam. A maiestate vestra benignum expectans responsum, quam ad salutem et conseruationem afflictae huius patriae, quam diutissime, saluam et incolumem conseruatum iri diuinitus cupio. Datum Gracz, 13. januarii, anno domini 1589.

Maiestatis vestrae humilimus seruitor Georgius comes de Zrynio.

Spolja piše: Sacratissimae imperatoriae atque regiae maiestati etc., domino domino mihi semper clementissimo. Pragae.

Original. Hungarica za 1589.

XIV.

Samobor, 19. septembra 1589.

Ban grof Toma Erdedi ponavlja molbu, da ga car i kralj Rudolf odriješi banskoga dostojanstva.

Sacratissima caesarea regiaque maiestas, domine domine mihi clementissime.

Iam sextus labitur annus, augustissime imperator, ex quo sacra maiestas vestra me ex innata sibi gratia banali dignitate ornatum iri uoluit. Ego itidem quanta fide ac quanto regnorum maiestatis vestrae emolumento, nullo labore nulloque periculo fractus, illud officium a primo banatus mei die ad hoc usque tempus gesserim, sane quicquam ambigo, quin apud maiestatem vestram in aperto sit neque enim, dum per varias atque grauissimas necessitudines ac rerum mearum maxima dispendia licuit, me ab officii difficultate subduxi, sed aeque aduersa queque atque secunda ea, qua per tenuem meam facultatem licuit, dexteritate subiui. Verum cum ad extremas iam rerum omnium necessariarum penurias uariasque ac multimodas difficultates sim

adactus pleraque etiam negocia maximi momenti mihi incumbant, quae me grauitate sua sepius ab hoc regno Sclauoniae eiusque confiniis abesse cogunt et non nisi cum ingenti atque irreparabili meo damno in hisce partibus continuo uersari possim. Maiestati vestrae ueluti domino meo clementissimo ea, quanta possum et ualeo, humilitate ac obedientia propter aeternum deum supplico eandemque supplex oro et obsecro, vt dignetur me ab officio banali missum facere, ne amplius, maioribus difficultatibus pressus, maiora incommoda incurram. Spero firmissime, maiestatem vestram sua augustali gratia, qua omnes fideles subditos amplecti consueuit, me ab hoc onere clementer subleuaturam. Deus altissimus maiestatem vestram in foelici gubernatione imperii orbis christiani, foeliciori successu omnium bonorum secundet et accumulet ac longa per secula uiuere ualereque faciat. Datum Zamobor, decima nona septembris, anno etc. octuagesimo nono.

Maiestatis vestrae sacratissimae humilimus ac fidelis seruus Thomas Erdeody, comes et banus.

Spolja piše: Sacratissimae Romanorum caesareae ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque regiae maiestati etc., domino domino mihi semper clementissimo.

Hungarica. Original.

XV.
Varaždin, 14. oktobra 1589.

Ban grof Toma Erdedi moli nadvojvodu Ernesta, da ga odriješi banske službe.

Serenissime princeps ac domine domine mihi semper clementissime

Iterum atque iterum serenitatem vestram passis manibus ac positis genibus per omnia sacra oro, ut me tandem ab officio banali immunem et liberum reddat, nullam enim amplius rationem et facultatem uideo, qua me ulterius in officio continere possem; habeat, precor obnixe, mei clementem rationem et hoc, quo premor, onere benigne subleuet; nihil profecto clementius hoc tempore in me exercere poterit, quam a banatu missum facere, quod et spero serenitatem vestram uti aequum principem gratiose facturam et mihi pro voto responsurum. Deus optimus maximus conseruet serenitatem vestram diutissime sanam et incolumem. Datum Varasdini, decima quarta die octobris, anno domini etc. octuagesimo nono.

Serenitatis vestrae humilimus atque fidelis seruitor Thomas Erdëody, comes et banus.

Spolja piše: Serenissimo principi ac domino domino Ernesto, archiduci Austriae, duci Burgundiae, Styriae, Carinthiae et Carniolae etc. comiti Tyrolis ac Goriciae etc., domino et principi mihi clementissimo.

Hungarica. Original.

XVI.

Varaždin, 6. novembra 1589.

Ban grof Toma Erdedi požuruje svoju molbu u cara i kralja Rudolfa, da ga odriješi banskoga dostojanstva.

Sacratissima caesarea regiaque maiestas, domine, domine mihi clementissime.

Quod tantopere dimissionem a banatu apud maiestatem vestram urgeam, non alicuius temeritatis audacia, sed aduersae fortunae ac mearum angustiarum impulsu me facere existimet. Accedit eciam tanta domesticarum rerum necessitudo, quod nisi tempestiue maiori quam hactenus prouidentia eam antecapere curauero, in maximum atque irreparabile facultatum mearum dispendium me ipsum precipitabo, quod malum per continuas banalis officii occupationes haud tute propulsari potest, quam uero hoc fere sexennio, quo banatu fungor, sim exhaustus et attenuatus. Nullus certe est in his partibus vir principalis, qui non miretur, quae (ut uerum fatear) certe tanta sunt et tam accumulata, ut iam quotidianis meis ac familiae meae necessitatibus satisfacere uix possim, nec sat scio, quo me in tantis difficultatibus uertam aut ubi opem implorem extra maiestatem vestram; ipsa enim sola est, quae me tanti pelagi fluctibus eripere potest, cuius beneficio breui spero hiis angustiis finem futurum. Quid enim principe aut uno monarcha dignius dici potest, quam subditorum, qui fauentibus fortunis grati simul et strenui fuere, illis denuum aduersantibus condignam racionem habere? Justum itaque erit me quoque, qui secundis fortunis preclarum pro patria facinus aedidi nec minus maiestati vestrae fidele prestiti seruicium, pari gratia in aduersis rebus subleuari. Quod ut celerius atque maturius assequi ualeam, maiestati vestrae sacratissimae ad genua prouolutus suplico eandemque propter viuum deum oro, ut me a banatu missum faciat hocque onus ceruicibus meis clementer excutiat nec patiatur diutius me sub tanta difficultatum mole iacere, quin potius in fractis atque fluxis

meis fortunis eadem benignitate erga me utatur, qua me in prosperis dignum censuit. Quod deus maiestati vestrae ampliori sua diuina gratia retribuet, quam sanam atque incolumem seruare dignetur diutissime magno reipublicae christiane emolumento. Datum Varasdini, sexta nouembris 1589.

Sacratissimae maiestatis vestrae humilimus et fidelis seruus Thomas Erdeodi, comes et banus.

Spolja piše: Sacratissimae Romanorum caesareae ac Germaniae, Hungariae Bohemiaeque regiae maiestati etc., domino, domino mihi clementissimo.

Hungarica. Original.

XVII.

Beč, 18. novembra 1589.

Nadvojvoda Ernest piše caru i kralju Rudolfu o ostavci grofa Erdedi-a na bansko dostojanstvo.

Aller durchleuchtigister, grossmächtiger, römischer Kaiser. Ewr römischen kayserlichen Mayestät seien main gehorsamb willig Diennst in alweg wolberaith. Gnedigister, geliebter Herr Brueder. Ewr kayserlichen Mayestät hab ich zwaar erst vom sibenunndzwainzigisten Octobris jüngsthin in bruederlichem Gehorsamb zuegeschriben, wie starckh deroselben Rath vnd Baan in Crabathen vnnd Windischlandt Erdeody Tomasch nuhn zum offtermallen schrifftlichen vnnd mündtlichen vmb Erlassung seines Ambts vnnd Beuelchs bitten vnnd anhaltten thuet; weillen aber derselbe nit wol abzulassen, sonder souil müglichen lennger zu erhaltten sein wölle, benebens für rathsamb gehaltten, ob eur Mayestät ine Baan durch dero selbst genedigiste Schreiben ersuecht vnnd zu noch lengerer Verbleibung vermahnen woltten. Darauf mir aber bissheero khain Andtwort eruolgt ist.

Nuhn hab ich gleichwol den Baan für mein Persohn ersuecht vnnd ine bey seinem Beuelch zu uerharren vermahnt. Was er mir darauf geandtwurt vnnd wie hoch er verner vmb Erlassung angehaltten, das haben ewr Mayestät aus dem Original Einschluss hiebey gnedigist zu uernehmen. So ich dann nochmallen nit wais, ob vnnd wie sein Stöll mit ainem anndern tauglichen Haubt zu ersezen sey. Also hab ewr Mayestät ich hiemit in bruederlichem Gehorsamb abermahlen dahin vermahnen vnnd bitten wellen, das sy ermelten Baan durch alle gnedigiste vnnd dienstliche Mitl vnd Persuasionen lennger erhallten, vnnd ine benebens nit allein andere vnnd bessere

Fürsehung mit Wortten vertrössten, sonnder auch dieselb würckhlich vnnd fürderlichen laissten vnnd also durch solches Mitl lennger bey seinem Ambt vnnd Beuelch erhaltten lassen woltten, sonst, da solches nit beschehen vnnd er Baan auf solchem widrigen Fahl getrungner Nott vnnd aus Armuet des Kriegsuolckhs aussetzen solt, ist ainmahl anderst nichts alls Gefahr derselben windischen Granizen zu befürchten.

Da er dann ye vber eur Mayestät gnedigist Ersuechen nit zu erhaltten, sodann wirdet necessario nit allein auf andere Personen an seine Stöll sonnder auch benebens ain alls den andern Weeg auf ain Bezallung vnnd Hilf des Kriegsuolckhs selbigen Ortts zu gedencken sein.

Mich beinebens zu Gnaden vnnd bruederlichen Hulden gehorsamblichen beuelchendt, geben in der Statt Wien, den achzehenden Tag Monats Nouembris, anno im neunundachzigistem. Eur römischen kayserlichen Mayestät etc. gehorsamister Brueder Ernst.

Spolja piše: Der römischen kayserlichen auch zu Hungern vnd Behaimb etc. kuniglichen Mayestät etc., meinem gnedigisten geliebten Herrn vnnd Bruedern, Praag.

Hungarica. Original.

XVIII.

Prag, 23. novembra 1589.

Car i kralj Rudolf nagovara grofa Tomu Erdedi-a, da zadrži i nadalje bansku čast.

Rudolphus sc.

Spectabilis et magnifice, fidelis dilecte. Ex binis literis tuis decima nona septembris proxime praeteriti et sexta praesentis mensis ad nos datis benigne intelleximus, quanta cura ac solicitudine in eo incumbas, vt a banatus officio bona nostra venia discedere tibi sit integrum, plurimas causas afferens, quae te ad dimissionem istius modi necessario quaerendam omnino coegerint. Verum cum petitio isthaec tua ab huius temporis rationibus aliena sit, illarum porro causarum non minima pars in rei pecuniae inopia et militum sub tuis vexillis stipendia merentium tardiore aliquanto solutione constituta videatur. Nos vero in eo iam versemur, vt malis illis de opportuno remedio modis omnibus prospiciatur. Equidem de praeclara tua in nos ipsamque patriam tuam fide constantique voluntate, insigni tua cum aude tum antehac saepe numero tum in hoc banatus tui numere

*

luculenter comprobata nobis benigne pollicemur, te haud passurum, vt domesticis difficultatibus fractus officio te abdicasse dici a quoque possis, eo praesertim tempore, quo opera tua nobis maxime opportuna et patriae imprimis vtilis esse poterit quoque a tua tuorumque militum egestate subleuanda quam minimum absumus. Quamobrem te benigne hortamur et requirimus, vt munus hoc tuum fortiter hactenus prudenterque ac non sine optima nostra satisfactione abs te administratum composito animo sustineas et milites tuos ad perexiguam adhuc solutionis moram patienter ferendam pro tua dexteritate admoneas. In quo facturus es rem te tuaque virtute dignam ac nobis imprimis gratam, caesarea regiaque gratia nostra, qua te iam pridem benigne complectimur, grauis occasione recognoscendam. Datum Pragae, 23. nouembris anno 1589.

U strani piše: Thomae Erdewdy, vt in banatu Sclauoniae diutius persistat.

Hungarica. Kopija.

XIX.

Prag, 23. novembra 1589.

Car i kralj Rudolf piše nadvojvodi Ernestu, da nagovori bana grofa Tomu Erdeda, neka i dalje ostane u banskom dostojanstvu.

Rudolff sc.

Durchleuchtiger. Was vnns eur Lieb vnnder dato dem sibenundzwainzigisten jüngstuerschinen Monats Octobris auch achzehenden diss wegen Erlassung des Baans in Crabathen vnnd Windischlannd Erdeodi Thomaschen geschriben, dass haben wir wol empfanngen vnnd solches sein diser Zeit seer vnbequemes Begeeren gannz vngern vernomen.

Wann wir dann mit eur Liebden darfür hallten, dass er zu disem Dienst nit zu uerbessern, daneben aber eine hoche vnnd vnuermaidenliche Notdurfft sein will, dass nit allain dorttenhin, sonnder auch geen Canischa, wie eur Lieb in ihrem Anntwortt-Schreiben vnnd Guetachten wegen Huldigung des Marckhts Dobrouicka vom 12. obgenannten Monats Septembris vnnd sonnsten vnns bruederlich erinnern, zu Bezahlung des Kriegsvolckhs vnnd annderen Notdurfften eine erkleckhliche Summa Gellts verordnet werde, als haben wir derowegen bei vnnserer Hof Cammer allhie solche Bestellung gethan, dass wir verhoffen, derselben Ortten in Khürze allen Manngeln nothwenndiger Rath solle geschafft werden, wie dessen eur Lieb von

ermelter vnnserer Hof Cammer aus mit eeistem mehrern Bericht empfahen soll.

Inndessen schreiben wir an ihne Erdeody von hie aus vnnd schickhen eur Lieb dasselbe Schrëiben sambt einer Copi hiemit bruederlich gesinnend, die wellen es ihme vnbeschwert zue ordnen vnnd zugleich auffs new vermahnen, dass er sich bei dem Dienst nochmaln wollte erhallten lassen, mit Andeuttung, dass wir in allem Werckh ihme solche Hanndt raichen zu thuen, darmit er verhoffenlich wol werde khunden begnüegt vnnd zufriden sein. An disem erzaigen vnns eur Lieb sonnderbarlich angenemes Gefallen vmb dieselben in bruederlichem Willen vnnd allem Gueten yederzeit zu beschulden. Datum Prag, den 23. Novembris, anno 1589.

U strani piše: Erzherzog Ernstn, den Baan in Windischlannd zu verrer Beharrung bei seinem Dienst zu uermahnen.

Hungarica. Kopija.

XX.

Beč, 30. juna 1590.

Nadvojvoda Ernest piše caru i kralju Rudolfu u stvari imenovanja novoga bana i šalje pismo grofa Tome Erdedi-a, u kome ovaj ponavlja ostavku na banskom dostojanstvu.

Aller durchleuchtigister, grossmächtiger römischer Kaiser. Eur römischen kayserlichen Mayestät sein mein gehorsamb willig Dienst in alweeg wolberaith. Gnedigister, geliebter Herr Brueder. Ewr kayserliche Mayestät werden sich gnedigist zu berichten haben, was ich deroselben vom zwelfften May verschinen für Persohnen baides zum Baanambt vnnd dem caniserischen Obristen Beuelch fürzuschlagen vnnd daneben in bruederlichem Gehorsamb zuegeschriben hab.

Weil mir dann seitheero vnnd zwar erst vor wenig Tagen der Baan selbsten bayligundt Memorial vbergeben vnnd daraus wol abzunehmen, das auf ihne wenig Raittung zu machen, dem Wösen aber dergestalt an ainem vnnd dem andern Ortt bey den mangleten gewissen Haubtern, je ainmahl schlechtlich gediennt vnnd wol höchste Gefahr vnnd Nachtl daheero zu befürchten ist. Also hab ewr kayserliche Mayestät ich hiemit wider in bruederlichem Gehorsamb vermahnen vnnd bitten wöllen, ob sy sich bey so beschaffner Sachen vnnd zu Verhuettung aller Vngelegenhait vnnd Schadens dero Granizen vnnd Lanndt numehr auf obberuert mein Schreiben diser zwayer Beuelch halber gnedigist resoluiern, danebens

auch in alweeg auf gewisse Bezallung vnnd Wendung aller Mengl, so an disen Ortten heuffig erscheinen, gedenckhen vnnd auch wirckhlichen verordnen woltten, mich deroselben zu Genaden vnd bruederlichen Hulden gehorsamblich beuelchendt. Geben in der Statt Wienn, den lezten Tag Monats Juny, anno im neunzigistem. Eur römischen kayserlichen Mayestät gehorsamister Brueder Ernst.

Spolja piše: Der römischen kayserlichen auch zu Hungern vnnd Behaimb etc. khuniglichen Mayestät etc., meinem genedigisten geliebten Herrn vnnd Bruedern. Praag.

Unutri se nalazi ova listina:

Serenissime princeps ac domine, domine clementissime.

Tedet quidem me toties serenitati vestrae in una eademque re esse importunum, uerum eam sepius repetere ac ad serenitatem vestram referre, illa ipsa, quam toties questus sum, necessitas me impellit. Scit equidem benigne serenitas vestra, quibus racionibus dimissionem ab officio banali tantopere urserim, quamue causam eius rei in medium adduxerim. Nunc uero quum uideam illam preter spem procrastinari, fieri haud potuit, quin eam denuo solicitem. Suplico itaque serenitati vestrae iterum atque iterum tandemque obnixe oro, ut iam tandem huic negocio finem imponat et me banatu clementer missum faciat. Benignam a serenitate vestra expecto relationem.

Serenitatis vestrae humilimus seruus Thomas Erdeody, comes et banus.

Spolja piše na ovoj listini: Memoriale serenissimo principi ac domino domino Ernesto, archiduci Austriae, domino suo clementissimo.

Prva listina originalna, a druga kopija. Hungarica za 1590.

XXI.

Prag, 13. jula 1590.

Car i kralj Rudolf odgovara nadvojvodi Ernestu u stvari ostavke grofa Tome Erdedi-a na banskom dostojanstvu.

Rudolf etc.

Durchleuchtigister. Wass vnnss eur Lieb nun zu vnnderschidlichen malen wegen dess Baanss in Windischlannd Erlassung vnnd seiner Stelle Ersetzung geschriben, auch er Baan selb an vnns gebracht, das haben wir alless wol empfangen vnnd vernommen. Wie wir nun seine Person zu disem Dienst zu uerbessern nicht wissen, also wollten wir nicht liebers sehen, als dass er noch lengere Zeit darbei zu erhalten sein möchte. Ersuechen demnach eur Lieb hiemit bruederlich

gesinnend, die wellen desswegen nochmahln an ihne setzen vnnd das eusserste Versuechen thuen, ihne von seinem Vorhaben ab vnd zu vernerm Verbleiben vermahnen zu lassen.

Da aber eur Lieb befinden, dass nichts mehrers zu erhallten vnnd gar khaine Hanndlung bei ihme verfennckhlich sei, alssdann wellen sy vnbeschwerdt mit seinem Bruedern Erdeodi Petern vmb solches Banat hanndlen lassen vnnd worauff sy mit ihme verbleiben, vnns zur Nachrichtung berichten. Daran erzaigen vnnss eur Lieb angenemes Gefallen, zum bruederlichen Willen vnnd allem Gueten, damit wir eur Lieb yederzeit wol zuegethan bleiben, zue beschulden. Datum Prag, den 13. July, anno 1590.

U strani piše: An Erzherzog Ernsten, wegen verner Erhandlung des Baans in Windischland oder seiner Stelle Ersezung.

Hungarica. Kopija.

XXII.

Samobor, 7. septembra 1590.

Ban grof Toma Erdedi opisuje caru i kralju Rudolfu sukobe, koje je imao s turskim četama.

Sacratissima caesarea regiaque maiestas, domine, domine mihi clementissime.

Post fidelium seruitiorum meorum in gratiam maiestatis vestrae sacratissimae meique ipsius humillimam perpetuamque commendationem. Quum ea semper fuerit benigna maiestatis vestrae sacratissimae mens et uoluntas, ut omnia, quae in hisce partibus contra hostes nominis christiani Turcas, tam secunda quam aduersa, acciderent, maiestati vestrae sacratissimae eo, quo gesta forent, modo et ordine perscriberem, quae hisce diebus in nostris euenere confiniis, maiestati vestrae breuibus significanda censui, quo tum clementi desiderio maiestatis vestrae, tum meae in eandem debitae humilitatis obsequio satis factum foret.

Proximo mense augusto collatis utrinque cum generoso ac magnifico domino Andrea ab Aurspergh, generali confiniorum croaticorum, viro et rei militaris scientia et disciplina praedito ornatoque, mutuis c nsiliis fretique diuini numinis auxilio, non ab re uisum est, coniunctis viribus expeditionem in fines hostium mouere. Dumque e Carolstadio iter institutum intendissemus, trium dierum itinere per solitudines emenso, cum exercitu ad Byhech appulimus ibidemque spacio trium fere horarum immorati, dispositis, quae ad excursionem

in hostium ditiones fiendam necessaria occurrebant, quarto tandem die in regionem Turcarum, campum Belayzky nuncupatum, neminus, qui fuit tricesimus dies mensis augusti, ubi passim milites palantes ac ad rapiendum hostium bona ordinati, maximam villarum copiam, domos seu curias zpahiarum, alodia, faena, frumenta et ad vitam sustentandi necessaria, insuper et oppidum arci Belay contiguum, igne funditus pene delevierunt sicque per integrum diem ad noctem usque eiusmodi uastacionibus incumbentes, tandem in loco quodam castris per quam commodo cum exercitu consedimus atque inter medios hostes dispositis atque deductis militaribus excubiis vigiliisque noctem illam pacifice transegimus. Postero die luce orta ducto per diciones hostium exercitu loca illa non minori quam retroacta die clade affecimus: nam uniuersas reliquias praefati campi, quod scilicet residuum erat, igne consumpsimus ac dum ad Byhech redire animus foret, duo begii illarum partium non procul ab arce Belay cum quingentis circiter equitibus constiterant, cum quibus dum pugnandi copia ob iniuriam loci nobis non daretur, instructis ordinibus iter nostrum lento gradu continuauimus, obuia quaeque domos, alodia, faena atque frumenta igni mandantes. Ibi denuo memorati begii sese conspectui nostro longe a tergo prebuerunt, nunquam tamen pugne copiam facientes, cuius nostrates non mediocriter auidi erant. Quibus omnibus foeliciter gestis illo ipso die ad Byhech redimus ibidemque per noctem unam exercitu refecto ad Carolstadium postridie incolumes appulimus. Ex hostibus exigui admodum in captiuitatem uenere; nam uniuersi pene ad primam bombardae explosionem in montes altos, preruptos, saxosos et inuios, quibus campus ille ab omni parte cingitur, profugerant.

Haec itaque sunt, augustissime imperator, quae proximis diebus in hisce partibus domini Andreae ab Aurspergh meaque opera et imprimis dei optimi maximi prouidentia accidere. Interfuit huic expedicioni dominus Wolffgangus ab Aurspergh et capitaneus segniensis cum militibus sibi subiectis. Ex baronibus uero Sclauoniae Joannes et Petrus Keglewych, Joannes Rathkay ac filius Stephani Gregoryanczy. Quae, ut gesta sunt, maiestati vestrae sacratissimae humiliter ordine perscribenda curavi. In reliquo me et mea fidelia seruitia in gratiam maestatis vestrae sacratissimae supplex summa cum obedientia commando et trado. Deus optimus maximus maiestatem vestram sacratissimam toti orbi christiano sanam et incolumem conseruet diutissime. Datum Zamobor, septima die septembris, anno domini etc. nonagesimo.

Maiestatis vestrae sacratissimae humilimus atque subiectissimus seruitor Thomas Erdeody, comes et banus.

Spolja piše: Sacratissimae Romanorum caesareae ac Germaniae, Hungariae Bohemiaeque regiae maiestati etc., domino domino mihi clementissimo.

Hungarica. Original.

XXIII.

Prag, 15. oktobra 1590.

Car i kralj Rudolf zabranjuje banu grofu Tomi Erdedi-u, da u buduće čini upadaje u turske krajeve.

Rudolphus sc.

Spectabilis et magnifice, fidelis, dilecte. Literas tuas septima mensis septembris proxime elapsi ad nos datas accepimus atque ex iisdem, quidnam in excursione tum temporis per te et supremum nostrum in Croatia capitaneum Andream ab Auersperg instituta gestum et quantum damni hostibus in campo Belayzky illatum fuerit, vberrime intellexerimus.

Verum cum eiusmodi excursionis induciarum, quae nobis cum Turcarum imperatore intercedunt, articulis ac pactis non modo non respondeant, quin potius hostibus iam pridem sanguinis et praedae sitientibus ad damna multo etiam grauiora subditis nostris impune infligenda praetextum velumque praebeant. Idcirco facinus hoc a vobis tam imprudenti consilio tamque alieno prorsus tempore susceptum grauiter molesteque ferentes serio te expresseque hortamur, vt ab istiusmodi excursionibus posthac non modo ipse tibi tempores, verum etiam aliis, ne quid simile statuant, dehortatorem te pro tua authoritate praestes atque in eo potius et curas tuas ponas, ut pacis conditiones perpetuum integrae atque inmolatae conseruentur neque easdem transgredi quisque audeat. Secus etiam si quid accidat, nos ad poenas de transgressoribus istiusmodi sumendas iustitia ita postulante vel inuiti cogemur. Quod ideo te scire voluimus, ne falsa opinione deceptus ac spe rei bene gestae laudem adipiscendi te ipsum cum aliis in poenam ineuitabilem praecipites. Datum Pragae, 15 octobris, anno 1590.

U strani piše: Banus Croatiae arguitur ob factam proximo septembri excursionem idemque posthac facere prohibetur.

Hungarica. Kopija.

XXIV.

Banjaluka, 13. novembra 1591.

Hasan paša bosanski piše kapetanu u Ivaniću, da mu natrag vrati top, koji su graničari iskopali na turskom zemljištu, kod Moslavine i prijeti mu u protivnom slučaju.

Von unss Hasan Bäscha, Weglerweg in Wossen, dem Haubtman von Iwanitsch. Wie du wol waiss, dass es das Geschütz aus Mosslauina genomen, von und deswegen sein wir in Windischland gezogen unnd haben mit dem Säbl diss bemelte Geschütz, den Gschloss Mosslauina wider aus Boschiakhowina genomben, dahin es die behalten habt unnd diese bemelte Stukh haben wir mit Ochsen weggefierdt, ins turkhischen Kaysers Land unnd hab den Weeg von Boschega und Orechowyza befolchen, bemelte Geschütz zu fieren unnd gehn Vellikha zu liefern. Unnd wier haben uns auf einen andern Tag begeben gegen dem Schloss Tschäschma unnd sein die Ochsen under diesem Geschütz erlegen. Hab bemelte Schanschackhen, bis sie andere Ochsen zu wegen brechten, bemeltes Geschutz vergraben in das turckhischen Kaysers Landt, bey Mosslauina. Und nit so lang biss die Ochsen khumben unnd bemeltes Geschütz gehn Vellikha hetten fuerren sollen, seidt es dem türckhischen Kayser ins Landt gefallen, habt sie aus der Erden graben unnd weggefuert, die wir mit wehrhaffter Handt gennumben haben, wie wir ins Windischlandt gefallen unnd drinnen haben wir 3 Tag geraubt. Warumb solt es nit heraus zu unns khumben, ain Angesicht gegen den andern, sondern als wir aus dem Windischlandt gezogen, nach demselben solt es unns, wie die Suechhundt dem Gespur, nachzogen und seidt in des turckhischen Kaysers Landt bey Mosslauina khomen, habt bemeltes Geschütz aus der Erden graben und weggefuert. Derhalben Haubtman von Iwanitsch, sobalt du diss unser Schreiben vernimbst, gib unns das Geschutz wider zuruckh, welches wir mit wehrhaffter Handt aus Windischlandt genumben. Wilst du es nit zurukh geben, so verpffentten wir unns bei Gott dem Herrn, dass wir auf dieselb Seitten zu dier wollen khumben mit der Hülff Gottes. Soll dier weder Gschloss, noch Khopff, noch das Landt bleiben. Und strackhs gib uns Anttwortt auf diss unser Schreiben, wilst du bemeltes Geschütz zuruckgeben. Unnd gibst du es nit zurukh, so wiss, ob du es schon nit zuruckh gibst, dass wir balt deine Göst wollen sein. Nichts mehr. In Waynia Lokha, den 13. Tag des Monatts Nouembris, im tausenten etc. Jar.

Prijepis. Turcica.

XXV.

Koprivnica, 15. decembra 1591.

Vrhovni kapetan koprivnički Stefan Grasswein odgovara Hasas-paši bosanskom, da mu ne će vratiti zahtijevani top i da se ne boji njegove prijetnje.

Von uns Stephan Grasswein, römischen kayserlichen Mayestät etc. Obrister Haubttmann zu Copreiniz unnd Verwaltter des Obristen Beuehlichs windisch- und weittschawarischer Grainizen, dem Hassan Bascha inn Bossen. Hab dein unwahrhafftigs Schreibenn empfangen unnd verstandenn. Und das du waist, das wier das Geschutz, so wier aus Mosslauina mitt wehrhaffter Handt genohmen, nit geen Boschiakhouina behalttenn, sondern es stehet zu Schelyn, inn des Herrn Baan Tamaschen Erdedj Geschloss. Wilst ttu es dann nun habenn, magst tu dein Haill versuchenn, darnach zu ziehenn. Da wirst tu es findenn, aber mitt kleinen Nutz. Du waist aber wohl, wie du im Windisch-Landt geraubtt hast, du des turckhischen Kaysers sein Geschutz, deren funff sein, schändtlicher und verzagtter Weiss verlassenn unnd vergrabenn. Unnd da die Ochsen, wie du schreibest, erlegenn währenn, hetest tu unnd dein Beeg sollen vonn den Rossenn abstehen, dieselbenn einspannen und forttfueren sollen. Du schreibest auch, dass wier dier nitt untter Augenn trettenn durfftenn, wie du im Windischlandt drey Tag unnd Nacht geraubt hast. So waist tu aber wohl, wie wier Gränitzer allein bey Gradäz dier untter Augenn getrettenn, dich unnd dein Hörr, wie redliche Kriegsleutth, angriffenn unnd euch wie die Wölff die Gaiss verjagt. Und du bist aus verzagtter Weiss mitt deinen Beegen durch alle Gräben unnd Weeg wie ein Haas geflohenn, hast deine unnd deiner Beegen Fahnen, Trumel und Geschutz verlassen, darzu dein Kriegsvolckh schänndtlicher Weiss verfuertt, das wier mitt Warheitt könnenn bezeugenn, mitt lebendigen Gefangnen und über die 300 Köpff, die du zu Gradäz heuttigs Tages auf den Spiessenn findenn wirst. Du schreibest auch, dass wier dier, wie die Suechhundt dem Gespuer, nachgezogenn. Das leugst tu selbst wie ain wallachischer Hundt. Wier sein redtliche Kriegsleutt unnd nitt Hundt, aber du wärst werdt, dass dich dein turckischer Kayser umb dieser deiner schendtlicher Thatt willen, das du das Geschutz verlassenn, das Kriegsvolchk verfuertt, Fahren und Drumell aus lautter verzagtter Weiss verlohren, nitt ann ainenn Hännspenn Strickh, sondern ann einem Riemen, von einer Sauhautt geschnitten, auf einen durren Ast henckhett. Du

solst auch wissen, das ich umb dein Geschäfft gar nichts frag, auch umb dein Troen nichts. Wilst ttu aber das Geschutz, welches du verzagtter Weiss schändtlich verlassenn, wiederumb habenn, so kumb darnach genn Wareschdein, da wirst tu dieselbenn und noch mehr findenn, aber mitt deinem grossenn Schadenn. Du schreibest auch, du wollest mir mein Kopff, das Geschloss und Landt nehmen. Das magst tu versuchen. Wir wollenn dich mitt göttlicher Huelff besser als vorhin aus dəm Landt belaitten. Unnd magst du mir zu Gast khommen, wann du willst, ich habe dier schonn kochenn lassenn, dass dich nitt durstenn sollst. Ich gieb dier das Geschutz nitt. Darnach wais tu dich zu richten und das hab zur Andtwordt. Copreiniz, den 15. Decembris anno 1591. Steffan Grasswein.

Ann Bäscha in Bossen.

Spolja piše: Abschrifft der Beandtworttung auf des Hassan Bascha inn Bossen Schreiben, was ehr denn Obristenn Verwaldter Windisch- und Weittschawascher-Granizenn gethann.

Prijepis. Turcica.

XXVI.

1582.—1593. godine.

Sukobi Turaka sa graničarskom vojskom u Hrvatskoj i Slavoniji.

I.

Verzaichnuss, was de anno 1582, des jungst gehaltenen Reichstags biss auf dises 92. Jahr von dem Erz- und Erbvhaindt unnsers christlichen Namens den Türcken, sowol auf der crabat als windischen Grenizen fur Einfall, Schäden unnd wieuil armer Christen-Seelen erbarmlich nidergehawt, gefangen unnd wegkgefuert worden sein.

1582. Wolf Engelbrecht von Auersperg bericht, das die Turckhen zu Ross unnd Fuess den 27. Februarij, ungeuerlich umb Mitte Nacht, den Fleckhen Slun mit Sturmlaittern unnd andern grossen Gewalt uberfallen, also dass sie denselben gegen Tag laider uberwaltigt unnd was von Prouiant, der Ussgoggen-Kleider unnd andern Sachen dariunen gewesst, zusambt 30 Personen weggefuert haben. Schihlberg, den ersten Marty, anno 1582.

Andre von Auersperg bericht, dass die Turkhen auss Bossen am verschienen Erchtag bey Bellay, so ain kleine Meil wegs von dannen, in die ainhundert Pferdt gerent unnd ain Anzall Volckhs, wie man

sagt, 30 Seelen, hinweggefuert haben solle. Auch sonst ain Tschetta uber die annder heraussstraiffen thuet. Carlstatt, den 4. Marty anno 1582.

Oberst in Crabaten, Graf Jobst Joseph vom Thurn, bericht, das gestrigs Tags etliche Zimmerleute alhie in den Waldt nechst bey der Pruggen uber die Corona Holz abgeschlagen, haben 20 türckhische Pferdt beruerte Zimmerleuth angriffen, darunder ainen tödtlich verwundt, den anndern aber neben ainem Schuzen weggefuert. Carlstat, den 19. Mai anno 1582.

Der Hauptman zu Wihitsch bericht, dass sein Reutter-Hauptman alda under Wunitsch von aim Türckhen gerent und daruber todt verbliben worden seye unnd wie die Türckhen den 8. Juny fur Wihitsch gerennt, von dannen ain Khindt, 4 Klepper unnd etlich Stuckh Viehs weggefuert hetten. Wihitsch, den 11. Juny anno 1582.

Obrist in Crabathen bericht, wie die Turckhen 300 starckh bey Wosaill gerent unnd ain Dorff abbrent, auch des Grauen von Thersath Edelleuth 2 ire Weiber unnd Kinder weggefuert haben. Carlstat, den 18. Nouembris anno 1582.

Obrist in Crabaten bericht, wieuil Personen under jungst bey Carlstat beschehener Niderlag von 3 Fahnen Archibusier-Reuttern, so alle auf der Wahlstat todter unnd die maisten ohne Köpff gefunden und verbliben werden seyen. Carlstat, den 14. Decembris anno 1582.

1583. Obrist in Crabaten bericht, das den 12. Juny 120 Pferdt under Ruckhodal nechstbey der Culpp gerent unnd von dannen 15 Personen weggefuert, seindt aber hernach durch des Herrn Grauen von Tersath Kriegsvolckh gotlob widerumb erlangt unnd den Vheindt abgeiagt worden.

Christoff von Obratschon bericht, das bey 200 zu Ross unnd uber die 200 zu Fuess nambhaffte ansehenliche Turckhen von den 5 Greniz-Heusern Krup, Ostroschätz, Zäsin, Wuschin unnd Kannigradt, in Meinung Schmarkonitsch das Schloss zu uberfallen, einzunemen unnd in Brandt zu stekhen, heraufgesezt, so sein sie aber unverrichter Sachen unnd mit irem Schaden abgezogen. Wihitsch, den 1. Septembris anno 1583.

1584. Obrist in Crabaten bericht, das zween Beeg uber 2000 starckh bey Zenng eingefallen unnd aber nit sonders Schaden gethan, sonnder nur 4 Personen aufgefangen haben. Grätz, im Möttlinger Poden, 15. February anno 1584.

Obrist in Crabaten bericht, das zu 40 und 50 turckhischer Pferdt gegen Weinitz, und gar gegen Landts Crain, bey 10 oder 12 Per-

sonen von Weib und Kindt weggefuert haben. Carlstat, den 14. Februarii 1584.

Wolf Engelbrecht von Aursperg, Ussgoggen Haubtman, bericht, dass 18 turckhische Pferdt under Lipa gerent, alda etliche arme Leuth nidergehaut unnd weggefuert hetten. Carlstat, den 17. May anno 1584.

1585. Wolf Engelbrecht von Auersperg bericht, dass gestriges Tags bey Slun ain starckhes Hör, als 9 Fahnen Reutter unnd 8 Fahnen zu Fuess, ankhomen unnd das Rennen ergehen lassen, haben aber nit sonndern grossen Schaden gethan. Carlstat, den 1. May anno 1585.

Franz Hörner, Hauptman zu Wihitsch, bericht, das den 14. Septembris der Bassa von Weinaluka aigner Person mit vier Schanschackhen unnd grossen Volckh unter Wihitsch komen unnd sich Morgens, wie die Sohnn wol aufgangen, auf beeden Seiten der Una stehen lassen. Er selbst der Bassa unnd Memi Beeg ist von Zasin werts hergezogen unnd sich zunechst bey Wihitsch mit vil Fahnen unnd Pferdten auf den Puschenberg verfuegt unnd also mit dem Hauffen auf dem Perg gehalten, den ich zweymal mit dem Geschutz getrent. Auf der anndern Seiten der Una ist der Beeg sein Brueder mit denen von Costainouiz, Noui, Krup unnd mit all denselben Grenizern beym Kierchl auch mit vil Fahnen unnd starckh erschienen, die ich auch mit dem Geschutz zuruckh getriben unnd geschedigt, da sie nun den Fleckhen zu stürmen nit getrawet. Wie dann zu besorgen gewesst, das wir inen genug wollen Flaisch gemacht haben, mit göttlicher Hilf, da sein sie beederseits, weil die Una bey Menschen Gedenkhen nicht so klain gewesen, auf beede Dörffer gefallen unnd hefftig gesturmbt. Dann sie sieben Schiff von Krupp mitgezogen unnd weil sie gar wenig Fuess Volckh gehabt, seindt die Turckhen von Rossen abgestanden unnd gesturmbt, haben also Golauitsch im Grundt abgebrent, zwo Manns Personen unnd 15 alte Weiber gefangen, das annder Volckh ist alles mit der Fohrung nach Repitsch entrunnen. In herundern Dörffern unnd Ottokhen aber, wiewol die Türkhen wegen des klainen Wassers gar zu etlichen Heusern haben hinein reitten können, ist nit mehr als ain Hauss dem Kositsch verbrendt unnd ain Keller auffgehawen unnd etliche Hewschober angezundt worden. Die Turckhen haben hirunden beim Laub allenthalben mit Doppelhackhen versezt, das weder Weib, Kindt noch Gueter haben herabfliehen können, derhalben ich bey 60 oder 80 Crabaten hinaus gelassen, baldt zehen Musceten Schutzen hinach

geschickht, den Pass des Wassers zu eröffnen und die armen Leuth zu erledigen. Weil sich aber der Vheindt, deren etlich Fahnen gewessen unnd Doppelhackhen gehabt, nit haben abtreiben wöllen lassen, bin ich selbst noch mit etlich wenig Schützen neben der Una hinauss unnd baldt die Vheindt daselbst zu Sehens des Bassa abgetriben unnd inen drey Doppelhackhen mit Krant und Loth genommen, darauf Weib, Kinder, Haab unnd Gueth zu Sehens beeder Hör, so oben auf der Höhe gehalten unnd herabgeschossen, herab nach Wihitsch gefahren unnd dass also denen in Dörffern ain 50 Crabaten zu Hilf fohren und wachten mit den anndern wenig Schützen, Crabaten unnd meinen Pferdten herunter den Pass verhuet unnd ob sich wol zu etlichmahlen etliche Pferdt von des Bassa-Hauffen herab gelassen, mich von dem Pass zu schlagen. So hab ich sie doch mit den Schützen, als offt widerumb den Perg hinauff gejagt und den Pass bis zum Abzug erhalten. Wihitsch, den funffzehenden Septembris, anno 1585.

1586. Ist kain Schaden beschehen.

1587. Thomas von Dornberg bericht, das der Vheindt under Herkonitsch gerennt unnd daselbst 5 Knaben, so auf dem Veldt reverendo das Vihe gehalten, aufgefangen unnd hinweeg gefuert. Carlstat, den 20. Marty anno 1587.

Andre von Auersperg bericht, das Herr Peter Erdödi Ussgoggen Haubtman 25 seine Leuth auf ain Tschetta geschickht, die sich durch iren aignen Weegfuerer verrathen und auf die Fleischbancke ubergeben, also das ir 10 gefangen unnd die uberigen 15 nidergehawt worden.

Also haben die Martholosen vor 4 Tagen im Waldt zunechst bey Carlstatt 5 Personen von Dobouetz nidergehawt und 3 im Leben weggefuert. Dessgleichen sein am nechsten verschienen Erchtag 13 Pferdt under Ogulin gerent, die haben ainen Dienstman angetroffen unnd nidergehawt. Laybach, den 2. Juny anno 1587.

1588. Ist kain Schaden beschehen.

1589. Furio Moltza, Haubtman zu Zeng, bericht, dass die Turckhen abermals für Ottotschätz gerennt, von dannen 2 Manns Personen unnd 4 Knaben weggefuert haben und sein Willens in Schnit herauszufallen und alles zu uerhergen. Zeng, den 30. July anno 1589.

Also bericht auch der Bägkin, dass sich gestern bey 200 Türckhen zu Ross sehen lassen unnd alda gerent sein, der Beeg in der Ligka soll in aigner Person dabey gewesst sein mit etlichen Buhien,

aber gottlob, ausser das sie ain altes Weib unnder Prosor dauon gefuert, sonnsten niemandt kainen Schaden gethan.

Der Furio bericht, dass die Martholosen etliche Personen, so Holz geschlagen, auffgehöbt hetten. Zeng, den 27. Augusti 1589.

Obrist in Crabaten bericht, wie am Holzschlahen, zwischen Wihitsch und Repitsch, aus Unvorsichtigkait 28 Personen von den Turckhen gefangener hinweggefuert worden. Neydeg, den 1. Decembris anno 1589.

1590. Obrist in Crabaten Andre von Auersperg bericht, dass den 25. May 40 Turckhen zu Ross nahendt zu des Chrisanitschen Turn bey Nacht komen, den Zaun aufgeschnitten unnd 50 Haupt Vieh weggetriben haben. Carlstatt, den 28. May anno 1590.

Furio Moltza, Haubtman zu Zeng, bericht, dass die Turckhen unter Ottotschatz mit fliegenden Fahnen 200 zu Fuess und 300 zu Ross ankomen, alda ainen alten Mann unnd 8 Ross hinweggefuert. Zeng, den 13. Septembris anno 1590.

Obrist in Crabaten bericht, dass die Türckhen bey Ogulin unnd umb dieselbe Gegent starckh gerennt, aber nichts Fruchtbarliches verrichten mögen. Carlstat, den 1. July anno 1590.

Oberst in Crabaten bericht, dass der Bassa in Bossen zur newen Prob seinen Zeheija dise Tag uber 2000 starckh under Wihitsch zu rennen abgefertiget, alda er 4 Bauren, welche umb Holz gewesst, hinweggefuert unnd mit dieser Verrichtung abgezogen. Ultima decembris, anno 1590.

1591. Der Verwalter zu Zeng bericht, dass gestern ain Anzall Türckhen zu Ross in den Töhlern bey Zeng das Rennen gehen lassen, von dannen sie etliche Weiber unnd Kinder weggefuert. Zeng, den 30. Marty anno 1591.

Obrist in Crabaten bericht, das am verschienen Sontag die Turckhen abermalen gar starckh bey Wihitsch unnd derselben Gegent herumb gerent, aber nit mehr dann ain Person weggefuert hetten. Carlstatt, den 21. Aprilis anno 1591.

Item Obrist bericht, dass das Schloss Madrusch durch 28 Martholosen uberstiggen, eingenommen, den Voyuoda daselbst sambt seinen Soldaten auch Kindern unnd Weibern hinweggefuert. Im Nachjagen aber seindt thails widerumb erret unnd beruertes Gschloss erhalten worden. Carlstatt, den ersten May anno 1591.

Furio Moltza bericht, wie die Turckhen gegen dem Möhr das Rennen ergehen lassen unnd darunder 3 Weiber, so umbs Grass gangen, weggefuert. Zeng, den 11. May anno 1591.

Obrist in Crabaten bericht, das der Vheindt den Fleckhen Röpitsch geblundert unnd darauss 10 Mann unnd Weibs Personen erlangt. Carlstatt, den 20. Juny anno 1591.

Item Obrist bericht, dass das turckhische Hör sich widerumb von ainander begeben unnd der Beeg von Hleuna seinen Zscheheija mit 1500 starckh auf Wihitsch abgefertigt, den Hauptman alda hinder Sokhall sambt thails seinen Schutzen angetroffen, etliche gefangen unnd nidergehawt. Carlstatt, den 6. Septembris anno 1591.

Der Obrist in Crabaten bericht, das den sibendten Nouembris der Fleckhen Repitsch durch den Vheindt eingenommen und erobert worden.

1592. Item Obrist bericht, dass durch den Vheindt Plässkj uberstigen, eingenommen unnd thails verbrent, wie auch etliche darinnen gefangen worden. Carlstatt, den 15. February anno 1592.

Item Obrist bericht, dass der Bassa in Bossen das Hauss Hrastouitz den 15. Aprilis eingenommen unnd erobert hab. Carlstatt, den 17. Aprilis anno 1592.

Thomas Erdeodi bericht, dass die Turckhen an der Culpp 4 Wachtheuser in Brandt gesteckht haben. Im Veldtleger bey Prest, den 27. Aprilis anno 1592.

Der Burggraf zu Slun bericht, das die Soldaten zu Isatschüscht denselben Fleckhen aufgeben haben, der Vheindt seye mit Höres-Crafft fur Droschnickh komen. 17. Juny anno 1592.

Den 19. Juny ist die Vestung Wihitsch durch den Bassa in Bossen eingenommen unnd erobert worden.

Georg Lenckhouitsch, Haubtman zu Zeng, bericht, dass die Venediger den Fleckhen Carlowag eingenommen, den Burggrauen unnd Wachtmeister alda strangulirren unnd die ubrigen Knecht auf die Galgen schmiden lassen. Carlstatt, den 6. July anno 1592.

Obrist in Crabaten bericht, das der Vheindt bey 1000 starckh in Duropolia geraubt unnd in die 280 Christen-Seelen weeggefuert hab. Carlstatt, den 28. Augusti anno 1592.

Thomas Erdeodi, Baan in Crabaten unnd Windisch-landt, bericht, dass der Beeg von Hertzogouina mit 3000 starckh in Duropolia gewesst und vil Volckhs weggefuert hab, 4. Octobris anno 1592.

Den ersten Nouembris ist der Hrusstan Beeg mit 2000 Turckhen Duropolia von Newem gefallen unnd die Reliquien der Abbtey zu Cupulka in Grundt verbrent und bey 4 Personen wegkgefuert.

1593. Den sechsundzwainzigisten Marty ist der Vheindt von Petrinia heraussgefallen unnd vierzig Personen hinwegkgefuert.

Den funfften Aprilis hat der Vheindt widerumb vierzig Personen weeggefuert.

Den funfften May jenseit der Saw hundert Personen.

Den ersten July seindt durch den Vheindt under Sissegg 100 Haramien nidergehawt worden.

Den 29. Augusti ist Sissegk durch den Vheindt erobert und ain Anzall teutsche Knecht nidergehaut worden.

Den 8. Septembris ist der Vheindt mit 12000 starckh uber die Saw komen, vil Volckh weeggefuert unnd Heuser in Brandt gesteckht.

Den 17. Octobris hat gedachter Vheindt umb Kerestutz geraubt unnd dieselb Refier in Grundt verderbt. Anno 1593.

Den 9. Nouembris ist der Vheindt mit 500 Pferdte bey Schellin gerennt, aber kainen Schaden gethan.

Den 20. Nouembris seindt under Setschin etlich der unserigen vom Vheindt nidergehawt unnd beschedigt worden.

Den 28. Nouembris haben die Turckhen bey Jastrobarsskj geraubt unnd des Post Verwalters daselbsten 2 Postknecht nidergehawt unnd die Post-Ross weggefuert, auch das Post-Hauss plundert.

Summa nidergehawten unnd hinweggefuerten Personen auf der crabatischen Gränizen 1224.

II.

Windisch-Gränitz.

1582. Der Obrist auff der windischen Greniz bericht, dass der Vheindt biss auff die Mrossnitza alles geraubt habe.

Den 10. Marty hat der Vheindt den Horamia-Fendrich sambt 4 Haramien zu Creuz, wie auch 40 Pauren sambt Weib unnd Kindern auss dem Warassdine Geburg hinweggefuert.

Den 27. Aprilis abermalen ain starckhe Anzall Volckhs zunechst bey dem Marckht Ferning hinweggefuert.

Den 12. Juny oberhalb Copreinitz ain Dorff St. Iohan in Brandt gesteckht, auch zum Thail das Volckh auffgehebt.

Den 20. Octobris das Dorff under Herkouitschkoi oberhalb Hrastouitz beraubt, das Dorff sambt dem Getraidt unnd Fueterung verbrent, 9 Personen hinweggefuert unnd 112 Stuckh Viehe hinweggetriben.

1583. Den 3. February die 2 eussern Fleckhen zu Creuz mit 100 Pferdten angefallen, etliche Heusser unnd Traidt-Schöber verbrent,

2 Weiber, ain Kindt, ain Manns Person weggefuert, die umbliegenden kleinen Dörffer geplündert.

Also auch under Gross Camickh haben sie ain etlich Dörffer mit 5 Heussern geblündert, auss solichen Dörffern sein von Manns unnd Weibs Personen 180 hinweggefuert worden, von Gradetz unnd Carquena seindt auch 8 Horaminen durch die turckhischen Pferdt auffgehoben worden.

Den 18. Juny ist der Vheindt mit 1500 Mann zu Ross unnd Fuess über die Raab zwischen Fürstenfeldt unnd Gierment komen, unnd daselbst 7 Dörffer jamerlich beraubt, geblündert unnd darundter ains in Grundt aussgebrent, unnder dissem Straiff auch in die 50 Wag Wein, so dem Nadasti gehörig, sambt Menschen und Vihe weggefuert, dass also ain grosse Anzall Volckhs von Weib unnd Mann, wie auch etlichen vom Adel, Weib, Kindt unnd Vihe auss den Heussern auffgehebt worden sein.

Den 27. September ist der Vheindt mit 2000 starckh fur Copreinitz gerent, etlich wenig Heuser sampt dem Kirchlein St. Quirin in Brandt gesteckht, 6 Halter unnd siben Weiber weggefuert.

Also auch seindt von Ibanitsch 53 Personen under Mosslauina durch den Vheindt umbkhomen unnd gefangen.

1584. Den 23. May bey St. Peter sibenzig Personnen hinweggefuert.

1585. Den 13. Aprilis bey Ibanitsch unnd Dobranschackh ain Person unnd 25 Ross hinweggefuert.

Den 28. zwischen der Saw unnd Culp 20 Personen hinweggefuert.

Den 9. Augusti zu Gradätz etliche Stadl, Heuser unnd Getraidt in Brandt gesteckht unnd Vieh hinweggefuert, wie auch etliche derselben Enden ligende Fleckhen unnd Castell mehr angriffen.

1586. Den 23. January seindt 2 Fendrich unnd 13 Haramia auf St. Georgen Schloss gefangen worden.

Den 14. Juny ain Hiert zu St. Georgen Schloss aufgehebt.

Den 13. Septembris bey Srmeniza 4 Dörffer ganz und gar in Aschen gelegt unnd 418 Personen lebendig weggefuert.

Den 26. Augusti umb unnd bey Canisa 300 Personen und souil Viehs hinwegkgefuert.

Am Tag Nicolai bey Possega 8 Pauren-Heusslein abgebrendt unnd 16 Seelen hinwegkgefuert.

Den 28. Augusti bey Mülberg 6 Personen hinwegkgefuert.

*

Den 1. October bey Copreiniz dreissig Personen unnd ainhundert-unndfunffzig Stuckh Viehe unnd Parrippen hinwegkgefuert unnd vier Heuser angebrendt.

1587. Den 3. May zu Topoloätz funff Personen auffgehebt.

Den 20. Augusti ist der Vheindt mit 8000 starckh zu Ross unnd Fuess ins Windischlandt gefallen, daselbst in die 12 Dörffer verbrent unnd ain grosse Anzall Volckhs hinweggefuert.

1588. Den 3. Juny von Vitschehosa unnd Kerestur 16 Personen hinwegkgefuert.

Den 12. Nouembris St. Peter in Brandt gesteckht, etliche Haramien sambt ainer Anzall Viehs wegkgefuert.

1589. Den 26. January zu Nouigrodt oder Logkh 30 Personen wegkgefuert unnd ettliche Heuser in Brandt gesteckht.

Den 29. dito ist der Vheindt widerumb darfurkomen, alles uberiges in Grundt verhergt, verderbt unnd sechs Personen hinwegkgefuert.

Den 1. Marty zwischen Nouigradt unnd Dermia 10 Personen hinweggefuert.

1590. Den 2. Marty zwischen Canisa unnd Weitschawär 2 Personen wegkgefuert.

Den 11. July zwischen Creutz und Sperianitz 2 Haramia gefangen.

Den 13. Septembris bey Toplitz etliche Personen hinweggefuert.

Den 19. Septembris in der Nacht hat der Vheindt die Vorstatt zu Creuz angefallen, etliche Heuser abgebrandt unnd bey sechszehen Personen wegkgefuert.

1591. Den 4. February die 2 Dörffer Sablatia unnd Embro-Hass aussgebrent.

Den 16. Septembris etliche Personen bey Copreinitz an der Halt auffgehebt.

Den 16. Octobris im Windischlandt mit 15000 starckh 4 Tag lang geraubt unnd brendt, sonnderlich an Getraydt unnd Hew merckhlichen grossen Schaden gethan, zway-hundert Personen weggefuert.

1592. Den 2. January bey Carlstat, zwelff Personen hinwegkgefuert.

Den 14. January an der Traa 2 Personen auffgehebt.

Den 2. July 70 Personen zu Bresst nidergehawt unnd gefangen worden.

Den 3. July im Sissegger Gepiet 100 Haramien nidergehawt unnd gefangen worden.

Den 12. October ist durch den Vheindt St. Georgen bey Weitschawar eingenommen, in Grundt verderbt unnd das Volckh nidergehawt worden.

1593. Den 4. Aprilis seindt 800 Personen gefangen wegkgefuert worden.

Den 16. Aprilis seindt zwischen Vitschahasa unnd Kerestur etlich unnd dreissig Haramia nidergeschaffen worden.

Den ailfften Augusti auff der Warassdiner Strassen drey Personen auffgehebt worden.

Den 13. Augusti zu Wuckhtanitsch sein etliche Personen weggefuert.

Summa der nidergehawten unnd gefangnen weeggefierten Personen auf der Windisch-Gränitzen 2463.

Summa summarum von baiden Crabat- und Windischen Gränitzen 3687.

Nota. Ausser derjhenigen, so in Eroberung der Vestungen, deren Anzahl man nit wissen khan unnd sich auf ain hohes erstreckhen möchten, umbkomen unnd gefangener hinwegkgefuert worden sein.

Turcica. Original.

XXVII.

1591.—1593. godine.

Ratovanje Hasan-paše bosanskoga u Hrvatskoj i Slavoniji.

Consignatio damnorum Turcicorum.

Den 6. Augusti anno 1591 ist der fridtbruchig Bassa in Bossen, Hassan genandt, mit grossem Hör, Geschuz unnd offnem Gewaldt in der römischen kayserlichen Mayestät Dition in Windischlandt eingefallen und etlich Tag die Statt unnd Schloss Sussegg belegert und beschossen, aber gleichwol von dannen unuerrichter Sachen abgezogen, doch im Abzug das Schloss Topoliwits eingenumen unnd abbrendt.

Zu dieser Zeit seindt die Beegen von Sigeth, Schegest und Koppan sambt irem benachbarten Turggen mit grossem Hör unnd in die 54 Fahnen starckh fur Canischa furuber gezogen, die Castell Vyndwar, Minthszenth und Clain Comar eingenumen, verbrendt unnd vil armer Christen, Teutsch unnd Hunger, Kinder und Weiber erbarmblichen thails sambt dem hungerischen Haubtman nidergehauet, thails aber gefangener sambt allen Haab und Guettern, Geschutz und Munition hinweggefurt.

Volgendts den 5. Octobris ist der Bassa aus Bossen mit Hörs Macht unnd uber 15000 starckh, auch sechs Veldtstuckhen, abermals in Windischlandt eingefallen, darinnen mit Raub und Brandt, auch Weggefuerung viler armen Christenseelen, merchhliche Schaden gethan, darundter auch das Schloss, Buschiakouina genandt, mit Geschutz angefallen, dasselb eröbert in die Aschen gelegt. Das Geschutz unnd Falconet, vil vom Adel und Frauenzimer, die mit iren Personen, Haab und Guettern dahin geflohen und sich saluirn wollen, jamerlich dauon gefuert.

Im Monat Octobris seindt 200 turggische Pfärdt aus Kostanowiz uber die Kulp zu straiffen aussgezogen, welche aber durch die unsern geschlagen worden.

Den 6. Nouember ist abermals der Bassa aus Bossen mit Gewaldt fur das Ortshauss Repitsch, so dem Granitz-Fleckhen Wihitsch incorporirt, geruckht unnd nahendt dabey gelegen. Dasselb mit grossem Geschutz beschossen, eingenumen unnd zersprengt.

Anno 1592. Im Monat Aprilis des 1592-istes Jars ist mehrgedachter fridtbruchige Bassa in Bossen abermals mit grossem Hör, Geschutz und Macht in der kayserlichen Mayestät Dition in Windischlandt eingefallen, fur Hrastowitz ain Schloss unnd Stat geruckht unnd thails durch Verrätherey, thails mit Gewaldt dasselbe erobert. Darnach vier Wachtheuser an der Kulp eingenumen, abgebrendt, wider beuestigt und starckh besezt unnd weil er khain genuegsamen Widerstandt befunden, hat er seines gewunschten Vortls baldt wargenumen, in der Eill undter Hrastowitz, neben dem Fluss Kulpa, gegen dem Gräniz-Hauss Prest uber ain schedliche Vesstung mit 6 Pasteyen, ainem starckhen Wahl und aufgeworffnen tieffen Wassergraben, zu der christlichen fruchtbaren Quelen anrainunden Landt und Leuthen, als Duropolia, Windischlandt und sonderlich Steyr und Crain unnd volgundts des teutschen Podens verderben und Undergang, Petrinia genandt, erbauet, dasselb sowol die andern eroberten Heuser mit Geschütz, Volckh und Munition versehen unnd das Landt auf etlich Meil Weegs den Martholosen, Walachen und Kriegsleuthen zue bewohnen ausgethailt, dannenher ain gewuntschn Vortl seines Gefallens, die anrainunden Landt zu plundern, zu ueroden oder zur Huldigung in sein Gewalt zu bringen und also seinen Fuess von Tag zu Tag weiter zu setzen erlangt.

Nach Versicherung disses Pass und Vesstung hat er nit lang gefeyert, sonder das Schloss Isaschiz gesturmbt und eingenumen. Das Schloss Repitsch, welches er vor wenigen Monaten eingenumen,

thails zersprengt und verlassen, nunmehr wider pauet und beuesstigt und darauf den 10. Juny mit grosser Macht, grobem Geschutz, auch vilen Schiffen fur die Vesstung und Stätl Wichitsch, so bey 160 Jarn in Crabathen das eusseriste Granitzhaus gewest, geruckht, belegert und an vier Orthen mit grossem Stuckh zum Sturmb biss an den 10 Tag beschossen und entlich, als sich die unserigen zum Widerstandt nit genugsamb befunden, laider eröbert und eingenumen, welches dann natura loci und situs ain solche gewuntschte lustige Gelegenhait und Insel ist, da ime der Bassa selbst sein Residenz machen, sein Lust haben und von dannen der Christenhait mehrern Schaden thun khan.

Den 20. July umb 1 Uhr Nachmittag ist der Bassa aus Bossen mit seinem Kriegsuolckh dessen gar wol, wo nit mehr 15000 gewest, uber die gebaute Pruckhen, welche er mit dem Geschutz defendirt, heruber khomen, dem die Unsern anders nit, weil ir Leger im freyen Veldt, ohn ainige Schantz oder Graben gewest, ain Schlacht liefern muessen, in welcher sich zwar erstlich die victori auf der unsern Seitt ansehen lassen, aber letzlich der Vheindt die Oberhanndt gewunnen und laider das maiste unsers Volckhs gebliben. Der Feindt hat der unsern volliges Leger sambt 5 Stuckhen gross Geschutz, darunder ainer er Landschafft in Steyr ains, 2 des Baans unnd zwei der Agramer gewesen, bekhomen.

Eben dissen Tag seindt die Turggen von Jula, Lippa, Gemmeo, Solnok und andern Orthen uber 3000 starckh fur Callo khomen, alda iren Dandar gelassen und mit ubrigen Hauffen die negsten bey Callo gelegnen 7 Dorffer geblundert, alles Viech unnd was sy sonst gefunden, weggenumen, die Dörffer in Brandt gesteckht und also mit grossem Raub abzogen und, als die von Erlau den Feindt nachgesezt, seindt sy von demselben ubermahnt und hart geschlagen worden.

Den 26. Augusti hat der Hrustan Beeg von Petrinia mit 1000 Pfärdten in Duropoliam ain Straiff gethan und uber 100 Seelen weggefuert.

Den 11. Septembris haben die Turggen das Castell S. Nicla, nahendt bey Canischa gelegen, in Grundt verbrendt unnd allen Raub dauon gefuert.

Zu Endt Septembris ist abermals der Bassa aus Bossen mit Hörs-Macht in Duropoliam gefallen, ain ganzen Tag und Nacht daselbst geraubt, 49 Dörffer in Grundt verprendt unnd mit 2000 Christen-

Seeln, uber 1000 Wägen Traidt, sambt vil Viechs unnd allerley Raubs sein Weeg uber die Kulp gehn Petrinia genumen.

Den 11. Octobris seindt die Turggen von Zigeth abermals mit 18 Fahnen in der kayserlichen Mayestät Dition eingefallen und neben Waicha an der Muhr den Castell S. Georg mit Macht und Gewalt eingenumen, vil nidergehaut, dasselb in Grundt verbrendt, geraubt und uber 150 Personen khlain und gross gefangen hinweggefuert.

Anno 1593. Im Monat January hat der Bassa in Bossen uber das Wasser Kulp gesezt, in Duropoliam gefallen, dasselbig mit Brandt unnd Schwert verhöret unnd aus ainem Dorff, Werkosouina, so er auch geblundert, uber 400 Christen sambt anderm grossem Raub mit sich genumen.

Den 22. February haben die Turggen Hydweg am Plattensee angriffen und in Rauch gesteckht, die Kriegsleuth, so darin gewest, thails nidergehaut, thails gefangen.

Im Monat May hat der Vheindt nicht allain aus Jamniza und Obres vil Volckhs weggefuert, sonder auch den 20. gemeltes Monats auf Kerestinitz, Samabor unnd Jastrebarska gestraifft, mit Feur und Säbl grossen Schaden gethan und sehr vil Volckhs weggefuert.

Im junio hat der Bassa in Bossen wider ganz Duropoliam durchstraifft und Menschen und Vieh weggetriben.

Den 14. Juny hat sich der Bassa in Bossen mit 2 Hör, mit dem ainen gehn Sussegg und dem andern under Trentschina gelegert und hat Trentschina von fruem Tag biss auf 9 Uhr gegen Mittag hefftig beschossen und lezlich eingenumen. Alsdann hat er sich uber Sussegg gemacht und dasselbig auch mit 5 Stucken biss auf den 22. obstehnnden Monats beschiessen lassen. Daruber er dann durch der kayserliches Mayestät Kriegsuolckh mit seinem ganzen Höer, welches über 34000 starckh gewesen, mit Gottes Hulff aufs Haubt geschlagen unnd verdienten billichen Lohn sein und der seinigen Fridtbruchigkhaitten empfangen hat.

Nach Abzug der Unsern von Petrinia ist der Mehemet Beglerbegh Graeciae mit starckher Macht und grossen Volckh under Sussegg khommen, dasselbig belegert, mit grobem Geschutz beschossen und lezlich den 28. Augusti erobert, darin in die 15 Stuckh Geschutz, doch maistthails des Khlieuern, welche den Capitularn alda unnd denen von Crain gehorig gewesst, bekhommen, etlich und funfzig Teutsche sambt 100 Haramien, so sich drinnen redlich und wol gehalten, nidergehaut.

Den achten Septembris ist der Vheindt uber das Wasser Saw, auf die Seitten da Agramb ligt, khommen unnd von dannen ungefehr ain starckhe Meil Weegs bey All Heilig gegen S. Helenawerts und nach derselben ganzen Refir hinab vor Tag angefangen zu prennen unnd vil armes Volckh, was er nun finden unnd antreffen khunnen, weggefuert.

Turcica. Original.

XXVII.

Prag, 14. marta 1594.

Car i kralj Rudolf poziva nadvojvodu Matiju, da mu predloži novu osobu za bana, pošto dosadanji ostaje kod svoje ostavke na to dostojanstvo.

Rudolff sc.

Durchleuchtiger. Wir haben Eur Liebden Erinderung Schreiben vom 17. Februar nechsthin wegen dess Bans im Windischlandt mitsampt den Beilagen vnd von dess Bans Diener furgeschlagenen Condicionen woll empfangen vnd dasselb auf Anhörung vnserer Hof-Camer in Berathschlagung gezogen.

Wan wir nun solche condiciones dermassen beschaffen finden, dass dieselbe kaineswegs einzugehen vnd zu erschwingen vnmuglich, alss wellen wir Eur Lieb bruederlich haimbgestellt haben, mit gemeltem Ban (da sy vermainen, dass er noch zu continuiren) weittere Handlung zu pflegen, ob er auf ander leidenlichere condiciones erhalten werden möchte, da er aber auf erzwinckliche Mittl ye nit zu behandlen, wellen Vns Eur Lieb nochmals Ir Guetachten, mit was andern Person vnd condicionen obangeregtes Banampt auf das ehist, damit wir vns endtlich daruber entschliessen kinden, zukomen lassen. Das geraicht vns zu sonders angenemes Gefallen vnd Wir sein Eur Lieb mit bruederlichem Hulden vnd allem Gueten yederzeit ganz woll zugethan. Datum Prag, den 14. Marty 1594.

U strani piše: An Erzherzog Mathiass wegen Ban im Windischlandt.

Hungarica. Kopija.

XXVIII.

Zagreb, 20. maja 1593.

Zagrebački biskup piše caru i kralju Rudolfu o turskom četovanju po zagrebačkoj okolini.

Sacratissima caesarea regiaque maiestas, domine, domine clementissime.

Orationum in domino deo deuotarum ac fidelium seruitiorum meorum in gratiam sacratissimae maiestatis vestrae perpetuam subiectionem.

Triste excidium huius regni ex erecto castro turcico vestra sacratissima maiestas hactenus cognouit abunde, iterum pons in Colapi est restauratus. Hodie passa reliquias campi Zagrabiensis, circa castellum Kereztinecz et prope Zamobor, ultra duo miliaria vngarica se extendentes, ferro et igne deleuit et medio miliari exiguo vngarico a finibus Carinthiae fuit; ante occiduum certo sciuimus, passam cum begis in castra confluere. Non est, qui afflictae terrae auxiliares manus porrigat. Obtestor igitur vestram sacratissimam maiestatem per omnia sacra, dignetur in hoc afflictissimum regnum clementes oculos conicere. Nisi enim vestra sacratissima maiestas tempestiue illi clementer prouiderit, plane actum erit de eo. Deus aeternus vestram sacratissimam maiestatem diu uiuere et regnare faciat. Datum Zagrabiae die XX. mai anno domini 1593.

Sacratissimae maiestatis vestrae humilimus seruitor ac fidelis et deuotus sacellanus episcopus Zagrabiensis.

A tergo: Sacratissimae caesareae regiaeque maiestati, domino, domino clementissimo. Praag.

Hungarica. Original.

XXX.

Zagreb, 29. juna 1594.

Zagrebački biskup Gašpar Stankovački i ban grof Erdedi predlažu Kobenzelu, da se sabor staleža hrvatsko-slavonskih u taboru održi.

Hochwürdiger vnd wolgeborner Herr. Besonders freundlicher vnd günstiger lieber Herr. Dem Herrn seyen vnnser beflissen guetwillig Dienst zuuorn berait. Erindern den Herrn, das die römische kayserliche Mayestät vnnser allergnedigister Herr verordnet haben, das ain Landtag alhie solle gehalten vnd durch Irer Mayestät Commissarien den windischen Stenden publiciert werden vnd dieselben Com-

missarien sollen Irer Mayestät Beuelch den Stenden furtragen. Also, zu Verrichtung solcher Commission sein wir, der Herr, dann der Herr Ambrosi Graf von Thurn verordnet. Die Articl aber, so den Stenden im Landtag sollen proponirt werden, sein albereit vns bey Henden; vnnser Mainung were aber dise, das obbemelter Landtag in dem Veldtleger gehalten wurde, seitemal die Stende zumal dahin beschiden vnd vnsers Erachtens wer nit guet, das sy sollen an ain anders Orth beruefft, möchte villeicht aufbrechen. Also haben Ir fürstliche Durchlaucht Erzherzog Matthias vnnser gnedigister Herr ainen Landtag den hungerischen Stenden im Veldtleger vnder Gran celebriert, gleichssfals auch in Ober Hungern hat ainen Landtag im Veldtleger durch seine Commissarien vnder Hatwan gehalten. Deswegen ist vnser freundlich Bitten, der Herr wölle vnbeschwerdt zu vns khomen, das wir vns aines Tagss vnderreden khünden, wo vnd wann berürter Landtag möchte gehalten werden. Da aber der Herr nit zu vns khomen khündte, so wolt vns doch der Herr auf wenigst sein Gut bedunckhen, wann vnd wo der Landtag commode möchte celebriert werden, zu schreiben. In gleichermassen haben wir woleruenten Herrn Grauen von Thurn zugeschriben. Daneben thuen vns dem Herrn zu Diensten, dann vns alle Gottes Gnaden beuelchen. Datum Agramb, den 29. Juny anno 1594.

Des Herrn dienstbeflissne Caspar episcopus Zagrabiensis, Thomas Erdeudi, comes Montis Claudy, Banus.

U strani: An Herrn Cobenzel.

Spolja piše: Copi des Bischoffs zu Agramb vnd des Banni Montis Claudij gethonen Schreibens an Herrn Köbenzel.

Hungarica. Kopija.

XXXI.

7. marta 1597.

Grof Ivan Drašković šalje svoje prijedloge o popunjenju upražnjenih mjesta dostojanstveničkih.

Serenissime princeps, domine, domine mihi clementissime.

Scriptum serenitatis vestrae humilime accepi, in quo serenitas uestra mihi clementer demandat, ut cum certa quaedam beneficia et officia, tam spiritualia, quam etiam politica, pro nunc uacarent et per promocionem uacatura forent, ego quoque, quibus eadem conferenda censerem, meam opinionem una cum specificatione talium idonearum personarum serenitati uestrae exhibere deberem.

Ac proinde iuxta tenuem sensum meum consideratis seruitiis moderni domini Varadiensis eundem ad cancellarium regni huius una cum episcopatus jauriensis collatione promouendum existimo vel autem dominum episcopum Quinqueecclesiensem, vicissim ipsum episcopatum Varadiensem una cum ennexis sibi praeposituris moderno domino Vaciensi.

Quod si modernus dominus quinqueecclesiensis in cancellariatum et capitulum jauriensem modo premisso succedere non posset, eatunc eidem vaciensem episcopatum conferendum censerem. Viceuersa quinqueecclesiensis ex reuerendis dominis Matthia Draschowyth praeposito maiori jauriensi, siue Adamo ab Ankrayter attribuendum putarem.

Episcopatum autem zagrabiensem ad praesens uacantem, considerato statu eiusdem episcopatus nimium diminuto et regni Sclauoniae rebus attritis, dignum omnino existimarem modernum episcopum Tiniensem, uidelicet dominum Nicolaum Micatium, qui eidem episcopatui zagrabiensi praeficeretur. Ex aduerso uero episcopatum nitriensem moderno uel domino Francisco Ergelio archidiacono Bexin et canonico zagrabiensi, personae mobili doctae et deuotae, dandum opinarer.

Quia sirmiensis episcopatus titulum uacare intelligo, eidem fratrem Simonem Brattulich, fratrum haeremitarum ordinis d. Pauli generalem vicarium, satis commode praeficiendum iudicarem.

Porro quod ad officium dapiferatus nunc vacantis attinet, quod si eo officio dominum Nicolaum Istuanffy in hac eiusdem senili aetate ueluti ueteranum maiestatum uestrarum seruitorem serenitas uestra condecoraret, alios quoque fideles maiestatum uestrarum seruitores et subditos tali exemplo laudabili ad maiorem seruiendi alacritatem et promptitudinem prouocatum iri censerem. Atque haec sunt, quae serenitati uestrae pro tenuitate iuditii mei perscribenda duxi.

Serenitatis uestrae humilis et fidelis seruitor Joannes Draskowyth.

Spolja: Serenissimo principi et domino, domino Matthiae archiduci Austriae sc. domino meo clementissimo.

Gore u strani piše: 7. märz 1597.

Hungarica. Original.

XXXII.

9. marta 1597.

Grof Tomo Erdedi šalje svoje prijedloge caru i kralju Rudolfu o popunjenju raznih upražnjenih mjesta dostojanstveničkih.

Serenissime princeps ac domine, domine clementissime.

Ex decreto nomine vestrae serenitatis exhibito humiliter intellexi, benigne postulare et iubere, vestrae serenitati ut quanto citius de promouendis ad uacantia beneficia et officia ecclesiastica et politica idoneis personis opinionem seu suffragium meum deferre simulque eorum nomina, quibus unum quodque illorum recte conferri posset, in cathalogum specifice redacta vestrae serenitati exhibere debeam. Cum igitur per promotionem reuerendissimi domini electi archiepiscopi strigoniensis cancellariatum aulae uacare constet, eundem domino episcopo varadiensi tanquam aetate et episcopali dignitate inter alios seniori una cum episcopatu jauriensi et titulo archiepiscopatus colocensis conferendum censerem, episcopatum uero varadiensem moderno domino vaciensi, vaciensem autem Marcello abbati szalkensi, viro certe rara eruditione predito, citra ullam differentiam conferendum existimo. Quantum enim virtutis pietatis et prudentiae in praefatis personis ego deprehendi vnumquemque ipsorum tali beneficio idoneum fore iudicaui. Quod preterea ad episcopatum zagrabiensem pertinet, sunt nonnullae legittimae causae, quae me ad ponderandum rem illam altiusque considerandum impellunt, quarum potissima est haeresis, quae pedetentim leuteque virus suum pestiferum infundendo in diocesim illam serpit, et nisi doctus aliquis episcopus, concionator, theologus, sacrae scripturae interpres curae animarum incumbens predicte diocesi praeficiatur: verendum sane est, ne breui regio illa heresi inficiatur. Cum igitur certo sciam dominum episcopum quinqueecclesiensem ea preditum diuinitus esse gratia, ut et concionari perfectissime sciat et in extirpandis erroribus esse uigilantissimum et ecclesie, cui inseruit, commodissimum, non alium preter ipsum ad episcopatum promouendum consulo, episcopatum uero quinqueecclesiensem domino tininiensi et tininiensem fratri Simoni, priori generali fratrum eremitarum, sua maiestas commode conferre potest.

Ex officiis secularibus nullum preter quam dapiferatum uacare uideo. Illum (si tamen suae caesareae maiestati benigne uisum foret) mihi conferri humilime supplico, certus enim sum, maiestatem suam caesaream mei etiam, qui per duodecim annos banatum gessi, qui

primum fere ordinem inter seculares dignitates obtinet, non vulgarem rationem habituram neque passuram, ut ex primaria dignitate in postremum locum recidam, imo potius me dapiferatu clementer exornaturam: hiis me meaque humilia seruitia vestrae serenitati demisse offero.

Serenitatis vestrae humilimus seruus Thomas Erdeudy, comes Montis Claudij.

Spolja piše: Serenissimo principi ac domino, domino Matthiae, archiduci Austriae, domino suo clementissimo, humiliter exhibendum. 7. martij 1597.

Hungarica. Original.

XXXIII.

Monjorokerek, 15. novembra 1597.

Grof Juraj Zrinjski šalje nadvojvodi Matiji popis vojnika, podignutih na oružje prema zaključku požunskog sabora.

Durchleuchtigister Ertzhertzog, genedigister Füerst vnnd Herr Eur fürstlichen Durchlaucht genedigistes Beuelch-Schreiben vom 12. dits, darinnen dieselben dero gehorsambist in specie zu berichten, wass die jungst hungerische Landtags-Bewilligung zu dem Khriegswessen in Volckh zu Ross vnnd Fuess diss Jhar aussgetragen, wie lang sollich Volckh im Veldt verharrt vnnd ob es also beysamben gebliben sey, genedigist mier anbeuolchen, hab ich gehorsamblichen empfangen vnnd alles recht vnnd woll verstandten. Darüber Eur fürstlichen Durchlaucht ich disses vnderthenigist schuldigist Vleiss berichten sollen, dass sodan bewilligts Volckh zu Ross vnnd Fuess zu rechter Zeitt, nemblich da ihr khüniglichen Mayestät ihren Anzug genomben, sintemall sollh bewilligts Khriegs-Volckh, hierin nach dero Aufbrechen, vermüg der Articln sich genzlich reguliertt zu Veldt erschünen (wiewoll etlich Spanschafften zu mehrer ihrer Gräniz-Versicherung ihr Volckh noch ehe forttgeschickht vnd an die Päss verordtnett haben) darinnen verharret, wohin sie von ihr khüniglichen Mayestät genedigist verordnet gehorsamblich sich gebrauchen vnd biss auf den 15. dits ietzt schwebendten Monats, ihr khüniglichen Mayestät genedigisten Beuelch nach, also völlig beysamben sein. Wieuill es aber an der Zahll dits Jahr aussgethragen, haben Eur fürstliche Durchlaucht auss hiebeyligundter gehorsamen Verzaichnuss (seidtemallen die Originallregisster bey ieder Spanschafften vorhandten)

mit mehrerm genedigist zu uernemben vnd vber neunhundert vierzig man zu Ross vnd Fuess auss allen Spanschafften nit bringen thuett.

Da dan fuers ander Eur fuerstlichen Durchlaucht mein gehorsambes geringes Guetachten dero vnderthenigist zu eröffnen, ob die heurige beschechene Bewilligung aussträglicher, besser vnd richtiger sey, alss die hieuorigen gewessen, die nach den Portten vnnd auff Geldt angeschlagen worden, genedigist begern, haben Eur fuerstlichen Durchlaucht auss dissem genedigist abzunemben, dass in voriger beschechner Bewilligung, die nach dem Aufgelt angeschlagen, vber ain tausent vnd etlich hundert Man zu Ross vnd Fuess sein gehalten, da hergegen dies ietzig Jhar, noch nit völlig ain tausent dauon haben megen, zusamben gebracht vnd gehalten werden.

Vnnd schliesslich, ob in sollicher jüngster Bewilligung durch Anschleg oder sonssten Mengl, Vnordnung oder Vngleichaidt gespuerett worden sey, weillen dan, gnedigister Herr, zu sollcher Verrichtung andere geschworne Leutt, wellhe die vice-comites hinzue sub iuramento verordnett. Vnd desswegen weillen es nit meines Ampts, mier vnwissend ist, beruehen Eur fuerstlichen Durchlaucht mich hierin genedigist füer entschuldigt halten vnd dessen mehrern Bericht von den vice-comiten ieder Spanschafften auf vorgehendte genedigiste Beuelch genedigist begern vnd einnemben. Wellches auf Eur fuerstlichen Durchlaucht genedigisten Beuelch ich gehorsambists schuldigists Vleiss hinwider dero berichten wellen, mich beynebens zu fuersstlichen Hulden vnd Gnaden vnderthenigist beuelchent. Datum Eberaw, den 25. Nouember, anno 1597-isten.

Eur fuerstlichen Durchlaucht vndterthenig vnd gehorsambister Georg Graff. von Serin.

P. S. Nachdem mich dass pottogra in Handten so starckh angriffen, derowegen ich mich nicht vnderschreiben megen vnd also Eur Durchlaucht vnderthenigist bitte, sie wöllen miers nicht verargen.

Spolja piše: Dem durchleuchtigisten Fuerssten vnd Herrn Herrn Mathiae, von Gottes Genaden Ertzherzogen zu Össterreich, Hertzogen zu Burgundt, Grauen zu Thyroll vnd Görz etc., meinem genedigisten Herrn. Prag.

Unutri se nalazi ovaj prilog:

Verzaichnuss dess Khriegs Volckhs, zu Ross vnd Fuess, welliches dem hungerischen Landtags-Beschluss nach, in dissem 1597-isten Jahr, herdisshalb der Thainaw zu Veldt geworben vnd gehaltten worden.

In der Spanschafft Wisslburg:

Zu Ross 33, zu Fuess 22.

Ödenburg:

Zu Ross 106, zu Fuess 112.

Eyssnburg:

Zu Ross 206, zu Fuess 206.

Salla:

Zu Ross 128, zu Fuess 127.

Suma derer zu Ross vnd Fuess auss allen Spanschafften sein gewessen 940 Man.

Original. Hungarica za 1597.

XXXIV.

Zagreb, 20. maja 1599.

Grof Ivan Drašković piše caru i kralju Rudolfu o prilikama na granici.

Sacratissima caesarea regiaque maiestas, domine, domine mihi semper clementissime.

Fidelium seruitiorum meorum in gratiam maiestatis vestrae sacratissimae humilimam subiectionem. Penes fidelitatem meam significare maiestati vestrae sacratissimae statum confiniorum Croatiae necesse debeo: quod a quo Bichachium et Rypach a Turcis per Haszan passam occupata sunt et precipue hoc anno confinia illa in maximam peruenerunt desolationem per Christiani nominis hostes. Turcas, qui quasi continuis diebus vsque Carolsthadium excursiones facientes miseram plebem abducunt, reliqui perculsi ad tutiora loca transfugiunt aedesque ipsorum deserunt: Dresnyk quoque, antea a longo tempore desolatum castrum medie diei itineris a Carolsthadio distans, hac aestate Turcae reparare praesidariisque formare nituntur, vnde quottidie in Charintiam vsque, nisi eis resistatur, excurrere facile poterunt. Quare maiestati vestrae sacratissimae humilime supplico, cum serenissimo principe et domino domino Ferdinando archiduce Austriae etc. benigne agere dignetur, quod postquam illa confinia curae suae serenitatis sunt commissa, dignetur illis prouidere, ne inde Carolsthadio quoque et suae serenitatis prouintiis ingens periculum eueniat. In reliquo me iterum gratiae et clementiae maiestatis vestrae sacratissimae humilime commendo. Deus aeternus maiestatem vestram

sacratissimam diutissime foelicem et fortunatum regnare et imperare concedat. Datum Zagrabiae, 20. maij 1599.

Maiestatis vestrae sacratissimae humilimus et fidelis subditus Joannes Draskowijth.

S polja piše: Sacratissimae Romanorum caesareae ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. regiae maiestati etc., domino, domino meo mihi semper clementissimo.

Hungarica. Original.

XXXV.

Ozalj, 14. septembra 1602.

Grof Juraj Zrinski javlja caru, da Srbi, koji su se naselili na njegov posjed Gomirje, ne priznaju njegovo pravo na taj posjed. Moli cara, da ih prisili na poslušnost ili da ih odagna sa toga posjeda.

Sacratissime princeps et domine, domine mihi semper clementissime.

Vt fidelium sic perpetuorum seruitiorum meorum in gratiam sacratissimae maiestatis uestrae humillimam commendationem, non ita pridem uestrae sacratissimae maiestati per supplices meas literas significaueram, quod proxime decessor generalis capitaneus Carolstadiensis ex ditione Turcarum quosdam Walachos seu Rascianos educens locauit in auitica mea desertaque possessione Goymerye uocata, quam iidem nunc quoque incolunt: uerum me pro terrestri et haereditario domino minime agnoscentes, mihi refragantur, damna meis et aliorum colonis inferunt: haec, inquam, per literas meas uestrae sacratissimae maiestati humiliter significaram suppliciter orans uestram maiestatem, ut ex clementi sua gratia tali jacturae bonorum meorum et libertatis meae auiticae uestra sacratissima maiestas succurrere dignaretur. Quoniam uero etiam ipsum regnum Sclauoniae haec eadem suis literis his adiunctis uestrae maiestati certo declarat ac humiliter precatur, ut meae iustissimae petitiones iustum firmumque pondus apud sacratissimam uestram maiestatem habeant: ideo et ipse denuo humiliter supplico uestrae maiestati, dignetur uestra maiestas serenissimo principi, domino Ferdinando, archiduci Austriae etc. mandare, ut sua serenitas iustam meae libertatis auiticae et bonorum meorum haereditariorum rationem habeat hac conditione, ut praedicti Walachi in bonis meis habitantes uel me pro terrestri et haereditario ipsorum domino agnoscant mihique, ut par est, obsequantur uel, si hoc noluerint, secedant e bonis meis, si nec

hoc uoluerint, eiiciantur. Quod ad me attinet, paratus sum illis capitaneum praeficere, cui subiacentes quotiescunque Carolstadiensibus opus fuerint, ex imperio capitanei mei Carolstadiensibus adsint. Si uero aliter fieri nequit, quam ut generali capitaneo Carolstadiensi subiaceant, assentiar; modo dominii mei, cui iure subesse debent Walachi, autoritate ne priuer. Nam alioqui antiquissimo libertatis meae priuilegio priuabor. Quod ne fiat, clemens responsum expecto a uestra sacratissima maiestate, quam diutissime ac felicissime christicolis florere desidero. Datum in arce mea Ozoli, die decima quarta septembris, anno domini 1602.

Sacratissimae maiestatis uestrae humillimus, fidelis et perpetuus seruitor Georgius comes de Zrynio.

Spolja piše: Sacratissimae Romanorum imperatoriae ac regiae maiestati etc., domino, domino meo semper clementissimo.

Original. Hungarica za g. 1602.

XXXVI.

Zagreb, 2. oktobra 1603.

Grof Ivan Drašković izvješćuje cara i kralja Rudolfa o napadaju na Požegu i okolna mjesta, koja je izveo on u društvu sa slavonskim krajiškim zapovjednikom.

Grossmechtigister Khayser, allerdurchleichtigister Herr. Eur khayserliche Mayestät erindere ich hiemit gantz vnterthenig, demnach ich mich neben dem Herren Obristen von dänen windischen Granizen sambt deme zusambengebrachten Kriegs-Volckh vnnd etwas Landtvolkh auf ainen Straiff begeben vnnd willens gewest, das poscheggerische Landt sambt denen darin wonenden Türggen zu vberfallen vnnd in Brandt zu stekhen, seindt wir aber durch Verratherey gar zeytlich verkhuntschafft worden, das also die Feindt aller Orthen, sonderlich in der Statt Poschegga, alles geflehent vnnd sich selbs in die Vesstungen reterirt haben. Wegenn so zeytlicher Erinderung dem Feindt vnsers Raubens vnnd fürgenombnen Straiffs halber ist der Türgg von allen Orthen, sonderlich von Sigeth, gahr starkh zusambengezogen vnnd solihes Landt vor dem Brenen erhalten wellen, mit weliher Hülf aber er durch sonderer Schükhung Gottes des Almehtigen nit völlig zu vns gelangen mügen, vil weniger mit dem, so verhanden gewest, getraut hat anzugreiffen. Haben wir nit allein irer Heuser in der Statt, sondern auch die darzue gehörigen Derffer vnnd Fleckhen, so sich deren Refier herumb befunden, sambt iren

Getraydt vnnd Fütterey den 26. verschinen Monats Septembris alles verhört, verbrendt vnnd zu nihte gemaht, das verhoffentlich solliches Landt, weillen es nunmehr zum andermall verödt werden, schwarlich widerumb erpauen wirt. Demnach mein vnterthenig Bitt albeill: mein Diener vnnd Solicitator sich nun lange Zeyt von mein vnnd meiner vndtergebnen Khriegsvolkh bey Euer khayserlichen Mayestät versandt, das ime umb Gottes willen Ir kayserliche Mayestät ainen genedigisten Abzug seiner Verrihtung ertheillen wollen. Thue Eur khayserlichen Mayestät mich hiemit ganz vnterthenig diemüttig vnd gehorsamb beuelhundt. Agramb, den 2. Octobris anno 1603. Eur khayserlichen Mayestät vndterthenigster Joannes Draskouith.

Spolja piše: Der römischen khayserlichen auch zu Hungarn vnd Behaimb khuniglichen Mayestät, meinem allergenedigisten Khayser vnd Herrn.

Hungarica. Original.

XXXVII.

Aprila 1617. godine.

Izvještaj o provalama i zulumima turskim u okolini grada Ivanića.

Verzaichnuss derjenigen Thirkhen, von wannen sy gewest und wievil, so da dies 1617. Jar im April vnther Grebrouaz, so ein kleiner Meil Wegs von Iuanitsch ligt, negst bey meinem Schkharthaus, Naydraschiza genant, khomen und meiner Leut, so daselbst gefischt, siben gefangen und ainen nidergehaut.

Erstlichen von Jesenouetz seint gewesen 5 Schiff, von Thubiza 5 Schiff, von Gradischkha 3 Schiff und also in allen 13 Schiff.

Auff solchen Schüffen sein gewest 83 Personen sambt ainer Fannen. Ire Harambascha seindt gewest Mustaff-Aga von Gradischkha und Kherstina von Thubiza.

Namen derjenigen meiner Leut, so damals gefangen und wie hoch ein jeder geschäzt worden, so alle des Herrn Pischoffen von Agramb Vntherthannen, negst bey der Vestung wonhafft.

Erstlichen Steffan Clastouitz, ist sein Schatzung 400 Thaler. Michael von Rein, sein Schazung 600 Thaler. Michael Gerschkhowitz, sein Schazung 750 Thaler. Thomas Khrainschitz, sein Schazung 420 Thaler. Iuan Schanthakh, dessen Schazung ist, dass er ain anderen gefangnen umb sein Khopf geben soll. Ist für solchen ain Gefangner hinaingeben worden, so behalten sy beyde darin. Steffan Schtri-

*

tschouitz, dessen Schazung ist, dass er zwen Gefangne für sein Khopff geben solle. Lukhatsch Schmirakh, der ist nidergehaut worden.

Mer ist im Februar 1617. ain Walach, Grawutsch, so bey seinen Schweinen in Waldt gewest, gefangen und nach Pakharatz gefürt worden, alda er noch gefangen ligt.

S polja piše: Verzaichnuss, wass mier von Dienstleitten vnd andern von Iuanitsch wegkgefiert und gefangen worden.

Unutri se nalaze još ova dva popisa:

1. Verzaichnuss der Gefangnen, so von diser Oberhaubtmanschafft Iuanitsch gefangen worden:

Erstlichen von Ganetschen vier Khinder, so bey ihrem Viech auf der Halldt gewest; der Harambascha, so sy hinweggefürt, Kerstina, hats dem Haubtman auf Dubiza gebracht (Anno 1614).

Item von Heyligen Creuz vier Kinder, so gleichsfahls der Kerstina auf Dubiza dem Haubtman geführt (Anno 1616).

Item von Graberia des Knes Drascheta Sohn hat weggeführt Wetschir-aga Pregitsch von Graniza (1614).

Item von Heyligen Creuz drei Persohnen, so 2 bei ihren Schweinen gewest, des Marckha Sohn Jouan, der andere sein Bruder Stepan, der 3. des Rausa Bruder Rada, welcher noch beim Seritsch ist, so all 3 der Kerstina dem Seritsch zugeführt; alls sy die 2 Persohnen weggeführt, seindt sy 500 starckh herauskhomen (1618).

Item vom Serinitsch, namens Juriza, ain Persohn, so auf Gradischko verkhaufft worden.

Von Wnna auch der Kerstina drei Kinder dem Seritsch zugefürt auf Dubiza (1611).

Item ein Weib von Iuanitsch, welches gleichwol heruor, doch die Schazung starckh begern (1616).

Vom Rain zwo Persohnen, so auf dem Rain gefischt, so gleichsfahls durch den Kerschina dem Seritsch auf Dubiza zugeführt, dern ainer ausser Schazung heraussen.

Item von Iuanitsch 5 Persohnen, so gleichfahls durch den Kerstina dem Seritsch zugeführt worden, dern zwei herauss auf der Schazung, die andern drei auf der Pürgschafft. Namens Mathe Mihalouitsch von Rein, sein Schäzung 600 Taller. Schaukauez Mathe, 400 Taller sein Schäzung. Steffan Pockhlisar, sein Schäzung 400 Taller, diser ist heraus. Mihal Gerbtschitsch, 800 Taller Schäzung; Blasch Crainschitsch, Schäzung 400 Taller; Steffan Gallibath ist umb sein Schäzung herausskhomen und ist 400 Taller.

Item zway Kinder auss dem Weingebirg, so bei dem Beeg zu Zernigg.

Steffan Scouiatsch 1000 Taller Schazung, so zu Castanouitsch bei des Rustanbeeg seinen Ayden.

2. Verzeichnuss deren Personnen, so in dissen Fridszeiten unter Erbfeundt theils nidergehaut, theils aber sambt dem Vich gefängkhlich hinwekhgeführt worden. Wie volgt:

Erstlichen hatt der Haubtman Söritsch von Dubiza sambt 60 Türkhen unssers Fendrichs Brueder einen nidergehaut unnd ein Weib sambt zweyen Khindern unnd 30 Haubt Vich hinwekhgeführt.

Item er selbsten der Haubtman Söritsch 3 Khinder hinwekhgeführt.

Mehr hatt er, Söritsch, ein Weib salb 3 Personnen hinwekhgefürt, auch noch disser Zeit eine auss ihnnen bey Hennden helt.

Mehr hat er unsern Fendrich bey dem Scarthaus zu S. Chreuz 90 Schwein hinwekh treiben lassen.

Item auch unsern Khnesen zu zweyen unterschidlichmallen 136 Schwein hinwekhtreiben lassen.

So hatt er auch offtberirter Söritsch durch seine Leuth unsers Khnesen Halter einen nidergehaut unnd 30 Schwein hinwekhtreiben lassen.

Mehr hatt er salb 12 zu Ross, unter H. Chreuz, zwo Personnen, so geakhert, einen nidergehaut, denn andern aber gefänkhlich nemen lassen.

Ebenermassen haben seine Leith unsern Wallachen vier Ross hinwekhgeführt.

Item unsern Wallachen bey H. Chreuz 70 Schwein hinwekhgetriben, welches alles auss Befelch unnd Anstifftung ihres gemelten Haubtmans beschehen.

Nichtweniger haben die Gradischkher ein Person, so bey dem Vich gewest, nidergehaut unnd solches hinwekhgetriben.

Item der Hussreuagitsch Mustaff-Aga von Gradischkha einen Halter mit 70 Schwein hinwekhgeführt.

Mehr haben die Gradisskher ein Person, so dem Vich abgewart, nidergehaut.

So hatt auch Petschier-Aga Pregitsch von Gradisskho unsers Khnesen Sohn sambt 70 Schwein, hinwekhgeführt.

Item hatt vorgemelter Mustaff Aga 150 Geiss unsern Wallachen hinwekhgetriben.

Es haben auch die von Gradisskho unnd Völlikha, vorauss der Söritsch von Dubiza mit 25 zu Ross, unter H. Chreuz 100 Geiss hinwekhgetriben unnd einen Haramia nidergehaut.

Item hatt Hassann Aga dess Hussreuagitsch Bruder von Gradischko salb 20 heraussgestreifft unnd auff unser wallachisches Dorff eins khommen, aldortenn auff Khinder gewahrt, aber dariber von den unssrigen verkhundtschafft unnd salbdritter nidergehaut worden.

So hatt auch obberierter Mustaph Aga Hussreu-agitsch einen fürnemen der Unsrigen bey des Wahns Scarthauss Wrebrouitz, so mit andern gefischt, mit aigner Handt nidergehaut, einen aber hinwekhführen lassen.

Nichtweniger haben die Türkhen von Wöllikha bey unser Scarthauss H. Chreuz an der Tschassma der unserigen 3 Personen, so den Gwildt nachgangen, nidergehaut.

Item haben mehr die Wöllikher sambt den Gradisskhern der unsrigen zehen Personen, so denn wilden Hönnig nachgangen, nidergehaut unnd einen gefangen genomen.

So haben auch die Wöllikher der unssrigen 6 Personen, so den Gwildt nachgeforscht, nidergehaut unnd 4 hinwekhgeführt, daruon einer noch biss dato bey dem Mattragtschiz Khurtag-Aga zu Gradischkho gefangen ligt.

Item hatt der Mechmett-Aga Farnumdionitsch zwei Khinder hinwekhgeführt.

Turcica za 1617. godinu Original.

XXXVIII.

Legrad, 24. juna 1618.

Juraj i Januš Barber pišu pisma svojim kmetovima, koji su na turskoj teritoriji, i njihovim turskim spahijama, da im pošalju zaostali harač i da ga u buduće tačno plaćaju; inače će porobiti kmetska imanja.

1. Od nasz Barber Juria i Barber Janusa poklon i poszdrawlyenye vassoi miloszti Zajmu Memi agi, zpahiu u Zolomlaki u Dolni Valpouo sztoiechemu, ih na Rahouiczi sztojechemu Saban kihaiu, zpahiu u Iuanouuczi, i Oszman kihaiu, dolenszkomu szpahiu u Rahouiczi sztoiechemu, ih Ibrahim zpahiu bresztyanouuczi szpahiu ih cehrnachkomu zpahiu. Potom toga toliko be potrebno vassoi miloszti piszati ih uasz obnayti, da ta imanya ih kmeti, koterim ui ladate, nam je

naruchil pokoyni Istuanffi Miklos nyh goszposztuo, da mi moramo nye ladati ih obraniti. A oni kmeti nuszi szleni nihszu pokorni, nete rad rechi prieti, ar od nikoliko let nihszu poszlali szuoia dacho ili harach, a szami dobro znaju, da szu morali od pochetka haracz dati goszpodinu Istuanffiu, kogaj mi potrebuiemo od nyeh, ar szu nam naruchili. Zato uchinte nym zapouedati, da oduezda na presesztno chtiri let haracz imaju poszlati szimo na Legradu, mi od szeh dob pak neschemo ueksim dachom bantuuati, nego da prauichno dacho potlam plate. To selimo nay sze z nami odpraue ih da potlam z mirom budu uu kuty szuoy ih na puti, uische ne bu bantuual, ako pokorni budu. Ar ako nehte rechi prieti, veruyte vassa miloszt sztanouito, da naszkorom uremeno haramie budemo dolye poszlali ih nuszega toga imanya hochemo uchiniti uusgati. Uolimo da niti vam ne budu szlusili, ako ne bih ktili szimo nam pokorni biti. To znamo, da je mir med nami, ali po tom dusni szu kmeti harach dati ih pokorni biti onim, kim sze dosztoy, kakti ih turszke zpahie, ke na gornyu szemlye podlosnike imaju, harach potrebuju od nyh. Zato i vam ako ie draga vasa imanyo, tako zapouedite im, da drugachi ne uucsine, ar tako mi boga, budu kuara valuuali, a koga godir bumo popali med nymi, toga bumo kako szusnya dersali. Zato uichte dobro, da nam na to odluchek naszkorom daszte, ar mi vetye ne bumo uam piszali, nego haramie bumo dolye poszlali. Eto szmo i richmi poruchili vassoi miloszti po Pausitt Jurja, morete razumiti nase hotenye. Proszimo vassoi miloszti, da toga liszta uchinte poszlati do bega szagyauichkoga, ar szmo ih nyh goszposztuo piszali zboga te kmete, ki szu pod nyegouom ladanyom. Z tim da bog z uami. Piszano na Legradu, na szueti Iuanouu den, anno 1618. Barber Juraj ih Barber Janus.

Spolja piše: Ta liszt da sze da viteskomu Zaim Memi agi, zpahiu szolomlaki i Saban kihaiu, iuanouuszki zpahiu u Rohouiczu sztoiechemu, ih Oszman kihaiu, dolenszkomu zpahiu u Rohouiczo, Ibrahim zpahiu bresztyanouuczkomu szpahiu ih cheruachkomu zpahiu, nassim viteskim priatelyom.

2. Od nasz Barber Juria ih Barbar Janusa u Megymoriu na Legradu sztoieche szluge goszpodina uzmosnoga Zrinzkoga Miklouusa poklon ih pozdrauulyenie. Pisemo uam u Zolomlako sztoiechem Belko Andriasichu, Mateu Zremczu, Marku Malesiczu, Gyuriu Louukouityu, u Doleneczu Mateu Anityu, Zetitty Pauku ih Anitty Iuanu, v Ozernaczu Guszlar Jaksa, Marku Zmetenyak, Martinu Tersicz, u Brestyanecz Jaksu Skarityu, Martinu Gersicz, iz Iuanouecz Varga Juriu ih

Pero Kouatytyu. Potom toga neka znate ui zeszleni, da mi szmo uami mnogokrat poruchili, po kih dob szmo nad uaz spani posztali, da biszte bili do szih dob rech prieli ih uaso daczo ali czyeno da biszte bili nam gore poszlali. Ne znamo, je li szu vam pouedali ali nih, ako gli ne biszmo bili poruczili vam, ui szami dobro znate, od kih dob nihszte daczo dali nasemu milosztiuunomu goszpodinu Istuanfj Miklouusu. Mi zato uchinili szmo gore dopelyati Martina Paluchicha, Pausich Jura ih Varsicz Simuna za uaso nepokornio. Ouude szu u szleszo i namolili szu, da Pausicz Jura pusztimo dolye na tri tieden, oni szu za nyega poruczi, da na tri tieden ima gore doyti. Zato eto uichte dobro, po kih dob od mnogo let nihszte dacho ih szeno uaso dali, kim szte od pochetek dusni. Eto selim od uaz szto dukat gotoui penez, isztino uech bi islo od uaz; ih polig toga seztdezet krenko potrebujemo, te krenke tamo k szimi potrebujemo, uezda ni; nego to szto dukat uezda da imate gore taki poszlati po uernim lyudem ali ui szami doneszte. Zato szu Pausicz Juroua dolye pusztili k uam, da on dohodi ih da te szto dukat morete uezda dati, kim szte od nikolikoh let dusni osztali. Isztinno vech bi islo od uas, da lepra te szto dukat poslite ui od pet szelouu, a k zimu pak se seztdeszet krenko. Ar ako se Varsicz Simon ne dohodi ili na rok dan szimo ne doyde, veruite, da onim zusnim Palusicz Martinu ih Varsicz Simonu hoczem nuhe obrizati ih odouulye neschem odpusztiti, doklam daczo ih czeno od uaz ne bude. Hoczem zoz pet hayduke na uasz dolye poszlati ih vasz szimo gore dati pelyati ih ouude u sehzo derzati, koi goder u uroke dopadne, doklam ne bude dacho. Ja to selim, da do onoga leta, czim szte dusni osztali, da to platite. Potlam uehse ne selim, nego kai prauiczno od leto do leta, kai szte dali pruo, ih potlam toliko imate dauati i tak budete z mirom. Ako li pak drugaczi budete uuczinili, ia schem uasz dati obrobiti ih uaso hiso opaliti. Szami budete kriui ih zrok uasemu kuaru. Mi pak ne bumo zrok pred bogom niti pred lydem.

Spolja piše: Piszano na Legrad, na szueti Iuanouu den, anno 1618. Odluchka chakam od uasz naszkorom.

Ta liszt da sze da u Zolomlaku, Dolenczu, Chernaczu, Brztyanczu ih Iuanouuczi sztoiechem musem, kmetom uzmosnoga goszpodina Istuanffi Miklouusa.

3. Od naz Barber Juria i Barber Janusa poklon i possdrawlenye da bude preporucheno vassoi miloszti zagyanichkomu begu i Haszan agi u Moszlauie stoiechemu obreskomu zpahiu i potkouuczi zpahiu Szopiai Dazdar Betyr agi. Potom toga toliko be nam potrebno vassoj

miloszti piszati i po ouom nassem lisztu vasz obnaiti, da zna vassa miloszt, da to imanyo ih szele, sz kim sze ladate, nam ie uffal naruchil Istuanffi Miklouus nyh goszposztuo, da mi moramo nad nym ladati i za ono imanyo paszko nosziti. A oni kmeti nuszi szleny pocheli szu nepokorni biti, nete rech prieti, ar od nikoliko let nihszu poszlali harach ili dacho szuoio, a szami dobro znaiu, da szu od pochetka dacho dauali goszpodinu Istuanfiu. Mi zato ih potlam potrebujemo od nyh dacho. Zato vassa miloszt uchinte nym zapouedati ih nato sziluuati, da oduezda na presesztno chetiri letno dacho imaiu poszlati szimo nam u ruke. Mi pak potlam ne bumo vekso dacho od nyh potrebuuali, nego to prauichno sto szu od leta do leta dauali, naysze z nami lepo dokonyaiu ih da z mirom budu u kuty i na put. Ar ako ne budu pokorni, ter rech ne bi prieli, sztanouito veruite vassa miloszt, da naszkorom budemo haramie dolye poszlali i vuszo ono imanyo hochemo uusgati uuchiniti. Ako szimo nete pokorni biti, uolimo da niti vassu miloszt ne budu szlusili niti dacho dali. To znamo, da mir ie med nami, ali dusni szu kmeti po tom dacho dauati ih pokorni biti onim, ki s nymi ladaju, kak ti ih turszke zpahie, ke na gornyu szemlye podlosnike imaju, harach potrebuiu od nyh. Vassoi miloszti ako ie drag ono imanyo, tako zapouechte im, da drugachi ne imaiu vuchiniti, ar tako mi boga, kuara budu ualuuali i koga goder budemo mogli popaszti med nymi, toga budemo za szusnya dersali kak ti Turchinya. Zato uichte dobro, ar mi vetye ne bumo vassoi miloszti piszali, nego na to odluchka chakamo od vasse miloszti naszkorom. Eto szmo dali dopelyati tri lyudi iz Szolomlake, iednoga szu touarusi domom pusztili na porastuo do tri tieden. Vassa miloszt hochete razumeti od nyega Pausitya Juria, sto ie nasa hotenya. Z tim da bog z uami. Piszano na Legredu, na Szueti Iuanouu den anno 1618. Vasse miloszti priatelj Barber Jurai ih Barber Janos.

Spolja piše: Ta liszt da sze da postuuanomu begu szagyanichkomu ih Hassan agi obreskomu, zpahiu u Moszlauinye sztoiechemu, ih Szopiai Dazdar Betyr agi, potkouuszki zpahiu u lasztinye uu ruke.

Turcica za god. 1618. Original.

XXXIX.

Karlovac, 20. novembra 1641.

Vuk Krsto Frankapan Tržački šalje nadvojvodi austrijskomu u Gradac, prema nalogu od 10. nov. 1641., popis turskih četovođa i mjesta, koja su Turci protiv ugovora o miru obnovili.

1. Specification der türkhischen Heuser und deren Heubter in Bossna, welche mit disen croatischen und Mör-Gränizen confiniern und mit ihrem behaarlichen Tschettieren zu Ross und Fuess besagten unsern Gränizen continuo zusezen und Schaden thuen.

Von Wihätsch: Der Haubtman Idrissäga Vellagitsch, Alläga Ibrahimb Agitsch und Ibrahimb Äga Tschüerkhitsch.

Von Issatschitsch: Der Hussayer Wariakhtar und Churt Haram-Bassa.

Von Osstroschatz: Mumyn und Mustaffa Veschiereuit Gebrueder, beede Haram-Bascha.

Von Stina: Muhärim Haram-Bascha.

Von Kruppa: Reschep Aga Bädanikhouitsch, Delli Bassa Bädanikhouitsch.

Von Zäsin: Hussain Aga Schehouitsch, Fenderich Khlitschkhouitsch.

Von Gross Kladuscha, da am maisten tschettiert würdet. Der Häram-Bassa Mustaffa, dess Hernizo Brueder, sonsten Khasslitschitsch Mustaffa genandt.

Von Tüttorou Noui: Kharmian Aga.

Von Wuschin: Muchamet Aga, dess Haubtman Brueder.

Von Vränogrätsch: Der Dässdär Ellessouitsch.

An der Mörgränizen aus Likha und Korbaua:

Von Utwin: Bluitscheuitsch, item Binnglagitsch.

Von Wunitsch: Derwisch-Aga Fillipouitsch, Achmet-Aga Curtitsch.

Von Peruschitsch: Sally Aga Nassuffagitsch, diser ist das Haubt und der beste Weegführer. Sulle Furenkhouitsch.

Von Ribnitkh: Allaga Curtagitsch. Curtäga Senckhouitsch.

Dan seindt auss unterschiedlichen Dörfferen in der Ligga dise Weegführer:

Hasam-Bassa Markho Vosserkhouitsch, Häram Sierodullouitsch, Häram-Bassa Prodan Ussoraz, Häram-Bassa Millo Vsstouitsch.

Alle diese gegen croatischen und Mör-Gränizen anrainendte türckhische Heuser, welche dem Tschettiern behaarlich ergeben, henckhen

auch die im Landt wohnendte Türckhen an sich, damit also ihre Straiff versterckht werden und wofer man nit, mit sonderm Ernst, bey besagten türckhischen Heusern den Früden verkhündet, alle Tättigkheiten gegen denen christlichen Gränizen verbiettet, die Heubter der Tschetten empfindlich bestraffet, so werden sie gewiss von ihrem Tschettiern nit aussezen.

Actum Carlstatt, den 20. Novembris 1641.

Spolja piše: Specification der türckhischer Heuser und deren Heubter, welche mit ihrem Tschettiern der croatischen und Mör-Gränizen behaarlich zubesezen.

2. Specification der verödten Schlösser an crabatischen Gränizen, welche der Türckh seith geschlossenen Frieden zuwider der Fridens-Capitulation nach und nach besezt und fortificirt hat, bis Monath Septembris 1636. Jahrs.

Franggepanisches Guet Dresnickh, ain Schlos ebenen Landts, ligt auf unserer Seithe der Corana, 2½ Stundt von Slun und ain Stundt von Tersatz.

Frangopänischer Therszatz, ain Markht und Schloss ebenen Landts, ligt auf der andern Seithen der Corana, 3 Stundt weit von Slun und 1½ Stundt von Mutniza.

Frangopanisches Mutnitza, ain Schloss und Markht, ligt in ainem tieffen Thal zwischen zwayen Pöchen, 3 Stundt von Slun und ain ½ Stundt nach Brckhouiza.

Bischöfliches Guet in Bossna Brckouiza, ain Schloss und Markht, ligt auf diser Seithen der Unna, 4 Stundt von Slun und 3 von Sturlitsch.

Dem Sturlitsch gehörig, ain Edlman, Sturlitsch, ain Schloss in einem grossverwachsenen Waldt ligt, auf ainem Pass gegen Zasin, dabey auch etlich Heuser Wallachen, von Slun 3 Stundt und ½ Stundt nach Zetin.

Franggepanisches Zetin, ain Statt und Gschloss, ligt auf ainem hochen Berg von Slun 2 Stundt und 2 Stundt nach Petschy; dises hat der Feindt widerumben verlassen und ist durch Mina zersprengt worden von unss.

Dem Wabaschitsch gehörig, ain Edlman, Petschi, ain Schloss, ligt auf ainem Pach, so von Mutniza herab in die Clain-Glina rint.

Volgen diejenigen Heuser, mit welchen sich der Feindt gegen Carlstatt genährt.

Frangopänisches Clain Khladuscha, ain Schlössl auf ainer Anhöch, 5 Stundt weith von Carlstatt und 1 Stundt nach Gross-Khladuscha.

Franggepänisches Gross-Khladuscha, ain Stättl und Schloss eines grossen Gemeuers mit grossen Schännz-Paufeldt ainerseits, auf der andern mit Teichten und Marasten umbfangen, 4 Stundt von Carlstatt und 2 Stundt nach Tudorou Noui.

Dem Tudoro, ainem Edlman, gehörig Tudorou Noui, ain Schloss, ligt an einem fürnemben Pass gegen Zäsin, ain Viertl Meill von der Glina, in einem grossverwachsenen Gestreiss, 5 Stundt von Carlstatt und 1½ Stundt von Vranogrätsch.

Plageyisches Gueth Vranogrätsch, ain Schlössl auf einer Anhöch, doch mit höcherm Gebürg umbfangen, 5 Stundt von Carlstatt und ½ Stundt von Poswissd.

Plageyisches Gueth Poswisd, ain Schloss jenseith der Glina ain Viertl Meil, ligt auf ainer Anhöch gar auf ainer schönen Glegenheit der Paufelder, von Carlstatt 4 Stundt.

Pedall, Zaritschkha, dise beede Heuser, denen Grauen von Serin gehörig, rainen schon an die baanische Gränizen hinab gegen Sridisskho.

Spolja piše: Specification der verödten Schlösser, welche der Turkh in wehrendem Friden besezt und fortificirt hat, biss Endt Septembris 1636.

Turcica. Original.

XL.

Štajerski Gradac, 21. maja 1646.

Dvorski ratni savjetnici iz Graca šalju caru vijesti o pripremama i o kretanju turske vojske na granici Hrvatske.

Allerdurchleuchtigister, allergnedigister Herr und Landtsfürst. Der crobatische Obrist. Graff zu Tersaz schliesst hiebey ein die von seinen gehaimben drey Freundten gethane Aussag, vermüg welcher der Bassa in Bosnia dass ganze Aufbott daselbst in Beraitschafft halte, sich zwar in Persohn in Bagnialuka, sein Volckh aber in Belayzko Polye sambt denen dahin albereit abgeordneten 15 grossen Stuckhen befinde, dahin er noch acht von Traunickh ins Leger zu bringen de nouo Ordre geben habe. Er liesse viel Ketten und anderwertigen Schanz-Zeug verfertigen, habe ein Waldt bey Wihätsch drey Claffter brait säubern und aushackhen lassen, welches solch seine des Obristen gehaimbe Freundt selbsten gesehen, sich auch bey derselben Arbeit in Persohn befunden. Sie wüssen doch nit, ob diesses auf ein Betrug, die Gränizer dardurch in die Forcht zu bringen, oder ander-

werts hin angesehen seye. Er der Bassa liesse über das in Belayzko Polye versamblete Volckh noch ein Läger zu Banyaluka formiren, wie baldt aber und wohin sein Aufbruch gemaint sey, könne niemandts erfahren. Es hette auch der türckhisch Commendant zu Brekouicza dass öde Schloss Furian, ain Meil Weegs von dem crabatischen eusseristen Gränizhaus Hun, den 10. dits mit einer starckhen Mannschafft besezt und zu restaurieren angefangen, dardurch denen Slunern alle Notturfft einzuhollen und sich daselbst zu erhalten abgeschnitten wirdt. Darumben, weil bey der iezigen, ohnediess gefährlichen, Zeit und Laufen die Abtreibung der Türggen und Ruinirung desselben Hauss ohne grossen Geschüz nit geschehen kan und dardurch leichtlich ein mehrere Gefahr sowohl der Gränizen als denen Landen auf den Halss gezogen werden möchte, wolle er Obrist hierin, umb seiner Verhaltung willen, der gnedigisten Resolution erwahrten, was er auch sonsten im Anfang seines Schreibens wegen des Mangels an denen militarischen Requisiten bey der Gränizen thuet, andeuten.

Nun haben Euer kayserlichen Mayestät wir undter dem achten dits auf sein des crabatischen Obristen gleichmässig eingebrachte Erinnerung des vom Bassa in Bosnia in Belayzko Polye anbefohlenen Zusambenzugs underthänigist berichtet, weil derselbe Bassa, sowohl auch der Bassa zu Canischa, jährlichen und gemeinniglich zu unssern Pfingst-Zeiten mit ihren Gränizern den Rendevous zu halten pflegen, es möchte auch etwo diesse Zusambführung dahin angesehen sein, im Bedenckhen auch seit derselben Zeit biss auf diesse abermahlige Erinnerung ihro der Türckhen Intent noch nit erraicht kan werden und seine des Obristen geheimbe Freundt nach seiner aigenen Vermeldung nur gemeine Leuth sein müessen, denen von dergleichen des Bassa Vorhaben auch wenig Gewisses communicirt wirdt, jedoch haben wir ihme Obristen vor anbefohlenermassen hierin zu ferner fleissiger Einziehung der gewissen zueverlässlichen Kundschafften und stetter Wachsambkeit angemahnet und da, was weiter etwo desthalben einkombt, solle dasselbe auch alsobaldt gehorsamb hinauss referiert werden.

Die Erbaung des öden Schlosses Furian betreffent, ist es unssers gehorsambisten Erachtens iezunder nit Zeit, dasselbe zu demolieren oder die Türckhen in Pau zu hindern, sondern man muess der Zeit sein Lauf lassen, weil es nit rathsamb, bey der jezigen Beschaffenheit wider ein so mächtigen albereit armierten und in seinem Vorthail ergriffenen Feindt wass zu rentiern. Darumben Euer Kays.

Mayestät (doch gehorsamb ist unuorgreiflich) von daraussen aus gegen den Vezier zu Ofen destwegen die Achtung genedigist könten vorkheren lassen. Wir aber haben auch entzwischen dem crabatischen Obristen anbeuolhen, dass er auch dem Bassa in Bosnia desthalben zue schreiben und solches Paw Einstellung begehren solle; doch wollen wir Euer Mayestät gnedigiste Resolution hierüber erwahrten. Wass aber in dem übrigen wegen des an der Graniz erscheinenden Mangels der militarischen Requisiten, er Obrist vermeldet, seindt Euer Kays. Mayestät unsserer desthalben bey denen Landen nach und nach und zum öffter gemachten Anstalten und anbefohlenen Volziehung vorhin allerunderthenigist erinneret worden. Wir wollen auch nochmal dieselben dahin eufrigist anzumahnen nit underlassen. Zu dero beharlichen kayserlichen Gnaden und landtsfurstlichen Hulden uns darneben anbeuelhend, Gräz den 21. May 1646. Euer kayserlichen Mayestät allerunderthenig und gehorsambste V. deroselben hinderlassne gehaimbe auch inner-österr. Hoff-Kriegs-Praesident und Räthe.

Unutri su umetnuta ova dva izvještaja:

1. Wolgeborner Freyherr etc. und gnädiger Herr Kriegs-Praesident.

Gestern schreibt mir Herr Obrist Vetter, dass Kundtschafft nach Ybanitsch kommen, als solten 300 Piffl-Ochsen nach Grädisch sein gebracht worden, welche man solte beschlagen, zu der türggische Artilleria vortzufüehren, gegen Carlstatt gebracht werden, auch dass man die Päss und Wälder dahin ausraumen lasse. Was mir gleich dise Stundt Herr Obrist zu Creuz zueschreibet, ist aus dem Original zu sehen; ich will absobalden, zu unsern Correspondenten mehrere Kundtschafft zu haben, etliche abfertigen und was ich werde erfahren, bey aigner Staffeta hernach berichten. Die Türggen lachen über die angeschlagne Patenten, vermeldendt, sy wissen von kainem Friden nichts und tschettiern frisch darauff, wie dann vergangne Wochen auff der kreuzerischen Gränizen ain Partey geschlagen worden, daruon zehen lebendig gefangner bekommen, ain hinein entsprungner ist nidergemacht und ain anderer an den Spiess gezogen worden. Mit disem mich meinem gnädigen Herrn zu Gnaden beuelhendt. Warassdin, den 23. May 1646. Meinns gnädigen und wohlgebohrnen Herrn gehorsamber Knecht G. L. Graf zu Schwarzenberg.

2. Hochwolgeborner Herr Graff, genädiger Herr General.

Demselben seindt meine etc. Es berichtet mir mein Leutenant, dass meine gehuldigte Zepikhlokher ainen aignen heraussgeschickt

und mich berichten lassen, dass bey den Türkhen ain schorpfer Beuelch seye ergangen, sich alles zu ainem ehisten Auffbruch fertig zu halten, wohin aber ir Intention zille, dass im noch unbewusst. Als hab ich hiemit ir Gnaden in Gehorsamb fragen wollen, ob nicht solten umb ain gewisse Nachrichtung und Erforschung des Feindts Intent etliche Tschetta ausgeschickt werden. Mich hierüber deroselben zu Gnaden befehlendt, Thöppliz, den 23. May 1646. J. P. Gäller, Freyherr.

Turcica za 1646.

XLI.

Štajerski Gradac, 10. septembra 1646.

Dvorski ratni savjetnici iz Graca javljaju caru o provali Turaka u Hrvatsku i o šteti, načinjenoj tom prilikom, i šalju pismo grofa Frankopana o tom predmetu.

Allerdurchleuchtigister, allergnädigister Herr und Landtsfürst. Undter den 27-isten jüngst verwichnen Monaths Augusti haben wir, vermüg des crabatisch Obristen Grauen zu Tersaz zur Stell gegebnen Auisa, undterthenigist berichtet, wie fridtfertig sich der Bassa in Bossnia gegen ihn dem Obristen erclärt, auch gar angebotten hat, diejenigen drey jüngstlich reparierte und negst an der crabatischen Gränizen hieherwerts gelegne öede Schlösser Furyan, Zetin und Hrezno wiederumb demoliern und die darin gelegte Besazung abführen zu lassen.

Jezt berichtet er crabatisch Obrist, wie hiebey das Contrarium, das nemblich der Feundt, ein acht Tag herumb, einen zimblichen Anfang mit seinem heuffigen Tschetten zu Ross und Fuess, seinen alten Gebrauch nach, bey derselben Gränizen vorkhere, hetten in vier undterschiedlichen Tschetten bey zwelff Personen Gefangner entführt, darunder aber fünff widerumb seind abgetriben, der Harambassa oder Weegführer nidergemacht und ein Türgg gefangner bekhumben worden. Es hetten sich auch den lezten Augusti bey achtzig Pferdt in ain Imbassada bey dem Crisanitsch-Thurn negst gegen Carlstatt denen Stadtleuthen daselbst fürzuwarten gelegt, die wären aber auf die ergangne Lärmäschüss unuerrichter entwichen. Er Obrist habe auch die drey obbemelte Schlösser Furyan, Zetin und Hrezo durch seine Leuth besichtigen lassen, die referierten, dass der Feundt von Tag zu Tag je lenger ie mehr sich stärckher darin verbawe und gar khain Zaichen, dass er solche zu uerlassen

willens, von sich gebe; erscheine dardurch in ain und andern das Widerspill des Bassa obgemelten leztern Anerbietten und seye nur ein Betrug darhindter, biss die Gräniz-Türggen widerumb zu Hauss khomben. Sonsten befinde sich der Bassa in aigner Person bey Vräna, sein Volckh aber occupiert ein Orth nach dem andern umb Sebenico und jezt soll er mit seiner ganzen Macht Sebenico belegern.

Wir khönnen wol erachten, das sie die Türggen bey disen gemachten Anfang continuiern und, wan die übrigen auch zu Hauss khomben, ungeacht des publicierten Friden, als unhaltige Leuth wie vorhin also auch noch das Straiffen und Tschettieren nit lassen werden; darumben wie auch dem Obristen anbefohnen, mit denen Seinigen sich jedesfahls ein gueter Wachtsamb und Beraitschafft zu halten und wass nun vorfallt, dasselb alsobald mit aigner lauffender Staffetta zu berichten. Zu beharrlich kayserlichen Gnaden und landtsfürstlichen Hulden uns ganz underthenig gehorsambist beuelchendt. Gräz, den 10. Septembris anno 1646. Euer römischen kayserlichen Mayestät allerunderthenig gehorsambiste N. deroselbene alhier hindterlassne gehaimbe und inner-österreichische Hoff-Kriegs-Praesident und Räthe.

Spolja piše: Copia Schreibens an die römische kayserliche Mayestät von denen zu Gräz hinderlassnen Herrn gehaimben und inneröster. Hoff-Kriegs-Praesidenten und Räthen sub dato Gräz, den 10. Septembris anno 1646.

Sa strane piše: Ad consilium bellicum, der wolle dises dem Residenten an der ottomanischen Porten communicieren, damit derselbe sich dessen zu seiner vererten Nachrichtung zu gebrauchen und desswegen an die Porten Erinderung zu thuen wisse. Per Imperatorem, Prespurg, den 15. Septembris 1646. Jahr. Khager.

Unutri je umetnuto pismo grofa Frankopana, koje glasi:

Hochlöblicher inner-österreichischer Hoff-Kriegs-Rath.

Der Feundt hat ein acht Tag herumb ainen zimblichen Anfang mit seinem heuffigen Tschetten zu Ross und Fuess, seinen alten Gebrauch nach, bey disser Gränizen vorkhert. Die erste Tschetta hat von Ostaria und Ottackh vier Klepper und ainen wallachischen Knaben ganz unuermerckhter hinweckhgeführt, die ander ainen Soldaten, so in Verhackhach bey Ostaria die Wachten gehalten, samb zween andern Gebrüeder, so Venturini aldorten gewest, gefangner weckhgeführt. Die dritte Tschetta hat des Grauen von Zerin Underthanen fünff Halter Pueben hinweckhgenomben; die seindt aber von denen Wallachen widerumb abgeiagt, die Harambaschae

nidergemacht und ainen Türggen daruon in Leben gefangen und alhero gebracht worden.

Die dritte Tschetta hat meines Bruedern Undertchan ainen nidergehaut und meiner zween, so zugleich das Hen zusambengemacht, im Leben weckhgeführt. Vorgestern, idest den lezten, mit anbrechendem Tag, zwischen 5. und 6. Uhren, haben sich ein 80 Pferdt Türggen in ein Imboscada bey Crisanitsch Thurn den Schardt-Leuthen aldort fürzuwarthen gelegt und, als dieselbigen ihro gewendliche Steeg und Weeg batieren müessen, haben sie zu sondern Glückh das Getimbl der Pferdt zeitlich wargenomben und sich mit der Flucht an den Tscherdack zu Prossoraz saluiert und aldorten die Lärmenschüss ergehen lassen. Darauf bin ich mit der ganzen Soldatesca zu Ross und Fuess, weill man nit aigentlich wissen khönnen, wie starkh der Feindt gewest, hinaussgerueckht und aldorten zu Prosoraz ein etlich Stundt, biss man die Weeg recognoscriert und beritten, stillgehalten, der Feindt sich aber zeitlich ohne ainicher Peuth saluiert. Zu deme habe ich auch disser Tagen die drey von Türggen newlich angesezten Heusser Zetin, Furyan und Hrezno durch meine Leuth besichtigen lassen, die referieren, das der Feundt von Tag zu Tag je lenger ie mehr sich sterckher darin verbawe und gar khain Zaichen, das er solche zu uerlassen willens, von sich gebe. Erscheint dardurch in ain und anderm das Contrarium des Bascha lezten Anerbietten und ist nur ein Betrug darhinder, biss die Gräniz-Türggen widerumb zu Hauss khomben. Sonsten befindt sich der Bassa in aigner Person bey Vräna, sein Volckh aber occupirt ain Orth nach dem andern umh Sibenik herumb; jezt solle er mit seiner ganzen Macht Sibenik belegern. Datum Carlstatt, den 2. Septembris anno 1646. Der hochlöblich inner-österreichischen Hoff-Kriegs-Stöll underthenig gehorsamber W. Christoph Graff zu Tersaz.

Spolja: Abschrüfft, aus des Herrn crabatischen Obristen Schreiben, datiert Carlstatt, den 2. Septembris anno 1646.

Turcica 1646.

XLII.

Budim, 7. maja 1656.

Dubrovčanin Ilija Lučić javlja komoranskomu zapovjedniku, da se primio carske službe posredovanjem Đorete Dubrovčanina i da će izvršivati naloge, koje mu vlada austrijska pošalje.

Illustrissimo signor, padron mio colendissimo.

Ia Ilia Luçich, Dubrouçanin, auizauam uasce prisuitlo gospostuo, kako zmo stali na slusbu prisuitle krune cesarske, biusi stauglien po rici gospodina Gorete Dubrouçanina. Sato sada stoimo oudi u Budimu za primati liste, koi se usagliu, i rekao mi e gospodin Goreta, da chiu imati plachiu onu, koiu su imali oni, koi su do sada ouo ofizie cinili. Drugo mi ne ostaie nego se priporuçuiemo uascoi milosti i naredite Magarom od Eski Budima, da imaiu cinit pomglio, sto im se reçe. Iz Budima, na 7. magia 1656.

Di vostra signoria illustrissima humillissimo seruitore

Ilia Luçich.

Spolja piše: All illustrissimo signore, padron mio collendissimo, il signor capitaneo di Comorn.

Original. Turcica.

XLIII.

Godine 1656.

Karl Leckler (Leclerc?), austrijski kurir, podnosi izvještaj dvorskomu ratnom vijeću u Beču o svome putu u Carigrad, kad je nosio pisma za velikoga vezira i za austrijskog residenta Simona Renigera.

Hochlöblicher khayserlicher Hoff-Khriegs-Rath.

Gnedig und gebiettende Hern. Demnach Euwer fürstlichen Graden Excellenz und Gnaden mich mit der mir gnedig anuerthrauwten Expedition und Befelch von Wien nach Constantinopl in Gnaden abgeferttigt, alss thue ich von solcher meiner Rayss underthenig gehorsambe nachfolgende Relation.

Wegen der Verrichtung zu Ofen referier ich mich underthenig auf den khayserlichen Currier Natal, so von dort aus widerumb zuruckh, ich aber weiter fortgesetzt.

Als ich nun von Ofen aufgebrochen, bin ich von danen nach der Pallanckha Hambsa Beg khomen, alda bey 363 Persohnen an der Contagion gestorben und continuirt noch ihmer forth.

Von danen nach der Pallanckha Erzing genandt, alda 480 gestorben.

Von danen nach der Pallanckha Giangurtaran, alwo die Hayduckhen bey 80 Stuckh Vich weggenomben, wider welche khein Widerstandt herauskhomen, weillen 396 Persohn darin gestorben und, da man sunst 20 oder 25 Man Convoy pflegt zu geben, mir aniezo mit harter Mühe 5 Man geben worden; ist also ein grosse Gefahr wegen der Straifferey gewesen.

Von dort auss nach der Pallanckha Bentelin, alwo 250 Persohn gestorben.

Von danen nach der Pallanckha Batscha, alwo 207 gestorben.

Von danen nach der Pallanckha Futwar, alwo nicht allein 593 gestorben, sondern auch die vesprinerische Haydukhen sich sehen lassen, aber nichts tenfiert und ich ohne Convoy die ganze Nacht marchiren müssen.

Von danen nach der Pallankha Fofna, alwo 378 gestorben und der Chenan Bassa wegen einer schlechten Ursach einen Christen, so sich in ein anders Landt begeben wollen, köpffen lassen, sein Weib aber hat er seinem Uoggia geschenckht, welcher sie nach Griechischen Weissenburg geführt; nachdem sie alda zu kheiner Türkhin werden wollen, so haben die Rätzen sie umb 150 Thaller aussgelöst.

Von danen nach der Pallanckha Battaseck, alwo 260 gestorben.

Von danen nach der Pallanckha Mochaz, alwo 390 gestorben. Alda hat auch der Chenan Bassa einen armen Christen umb ein schlechte Ursach aufhenckhen lassen und dessen Sach seinem Defftedar preissgeben.

Von danen nach der Pallanckha Bernnwar, alwo 309 gestorben.

Von danen nach der Pallanckha Seczar, alwo 98 gestorben.

Von danen nach der Pallanckha Turzi.

Von danen auf Osek bey der langen Pruckhen, alda 260 gestorben.

Von danen nach der Pallanckha Vockowar, alda 2 Kinder gestorben.

Von danen auf Götting.

Von danen auf Tuuarnic.

Von danen auf Metrowiz.

Von danen auf Tobiz, alwo die Leuth maistentheils weggeloffen wegen der zwen hin und her raissenden Baschen und ist nichts zu bekhomen.

*

Von danen auf Sarsing, ein grosses Dorff, von welchem beede Baschen, ieder insonderheit, 300 Fleisch, 200 Hüener, 100 Ayr, 200 Laib Brodt, 10 Wägen Fuhr-Heuw und 10 Wägen Stro, 100 Mezen Gersten, 30 Wägen Holz und andere Victualien begehrt.

Von danen auf Grabouiza, ein grosses Dorff, von welchem eben dergleichen begehrt wird.

Von danen auf Obinsick, alwo alle weggeloffen eben wegen der grossen Betrangnuss.

Von danen nach Semonick.

Von dort auss nach Griechisch-Weissenburg, alwo 18 gestorben. Sobaldt ich aldort an einem Freytag angelangt und den Chenan Bassa gefunden, hat er mich alssbaldt zu sich gerueffen, worauff ich dan ihme die bewuste Sachen überandtwordt, welche er gleich aufgemacht und ihme sehr wollgefahllen lassen, die Teutschen überaus gelobt und gesagt, jezt sehe er, dass die Teutschen höflich seind und den Friden mit den Ottomannern zu halten begehren. Meldete auch scherzweiss gegen mir, wan er nach Constantinopl khomen, ich auch aldort sein und ihn haimbsuchen werde, so wolle er mich henckhen lassen. Hat seinem Chechaia oder Hoffmaister befohlen, mich woll tractiren zu lassen undt einen Tschaussen von seiner Hofstatt neben einem scharpffen Passbrieff mitgegeben, weillen die Posten wegen so viller hin und wider raissenden Tschaussen und Curriern gleichsamb ruinirt seind.

Von danen nach Pallanckha Itscharzig, alwo eben dergleichen Victualien, wie gemelt, schon in der Beratschaft gewest.

Von danen nach der Pallanckha Colora, alwo man ebenesfahls mit Uictualien in Beraitschafft war.

Zu Hassan-Bassa-Pallanckha desgleichen.

Zu Battazina desgleichen.

Zu Jacotna desgleichen.

Zu Parakin desgleichen.

Zu Rasna desgleichen.

Zu Alexinza desgleichen, alwo ein türkhischer Currier bey der khlainen Pruckhen in einem Thall sambt dem Postilion nidergemacht und etwas von Gelt bey ihm gefunden worden.

Zu Nissa war man ingleichen mit Victualien in Beraitschafft, alwo ich den neuwen Bascha angetroffen, so mich zu sich rueffen lassen und mich meiner Verrichtung halber gefragt, worauf ich geandtwordt, dass ich an GrossVesier und an Herrn Residenten Brieff habe. Hat man dan meinem Tschaussen befohlen, er solle mich si-

cher nach Constantinopl bringen, neben Vermeldung, er wolle die Brieff, so ihm ermelter Herr Resident geben, fleissig beförderen.

Von danen auf Mussa-Bascha-Pallanckha, alwo die Bauren in der Vorstatt alle weggeloffen wegen besagter Anlagen.

Zu Ciarkoy desgleichen.

Zu Dragomanli desgleichen.

Von danen auf Sofia, alwo man dem gewesten Bascha zu Ofen ein Palatium zuberaith, alwo er sich 3 oder 4 Tag aufhalten wirdt und ich nach Mitternacht meine Rayss weiter fortgesezt.

Von danen auf Ichtiman, alwo 2 Rauber oder Mörder in Beraitschafft waren, gespist zu werden; man erwarttete nur den Bascha.

Von danen auf Capitherwendt. Aldort 200 und mehr Bauren selbigen Weg alss wie ein Stuben kheren und, wo Stain gewest, Stro aufsäen muessen, damit 28 Camell und 170 Maulesel des iezigen Bascha ohne Schaden durchpassiren mögen; zwey Camell iedoch seind underwegs umbgestanden.

Von danen auf Tartar-Bassarzig, alwo auch Uictualien in Beraitschafft gewest.

Von danen auf Philipopoli, alwo selbiger Bassa nach Bosna geschickht worden und man eines andern erwartt.

Von danen auf Papasli, alwo die Bauren alle weggeloffen.

Von danen auf Caiali, alwo ingleichen die Bauren alle weggeloffen.

Von danen auf Semisce, ein gross Dorff, alwo alles von Uictualien in Beraitschafft gewesen.

Von danen auf die Post Hasquoy.

Von dorth auss nach Usumgioali, alwo ebenfals alles in der Beraitschafft war.

Von danen auf das Dorff Eiuptschi.

Von danen auf Mustaffa-Bascha-Zubri.

Von danen nach Adrianopl, alwo man zueberaith gleichwie zu Sofia und Philipopoli, weill der Bascha 3 oder 4 Tag aldort verbleiben solle.

Zu Baba desgleichen.

Zu Hasosa desgleichen.

Zu Burgas desgleichen.

Zu Chiorli desgleichen.

Zu Siliurea desgleichen.

Zu Ponte Grando desgleichen.

Zu Ponte Piccolo desgleichen.

Undt als ich von allen dissen Orthen, gottlob, glücklich nach Constantinopl angelangt, hab ich die mir von Euer fürstlichen Gnaden, Excellenz und Herrn anuerthraute Expedition und Sachen dem Herrn Residenten alda zurecht eingehendigt. Von meiner Zuruckrayss werde ich underthänigist a parte relationieren. Hiemit Euer fürstlichen Gnaden, Excellenz und Herrn mich underthänig gehorsamb empfehlendt Euwer fürstlichen Excellenz und Gnaden underthenig gehorsamber Carl Leckhler, Currier.

Spolja piše; Ahn den hochlöblichen khayserlichen Hoff-Khriegs-Rath zu Wien underthenig gehorsambe Relation Carl Leckhlers, khayserliches Curriers nach der ottomanischen Porten.

Original. Turcica.

Prilog povijesti biskupa Martina Borkovića i zagrebačke biskupije u drugoj polovici XVII. vijeka.

Primljeno u sjednici razreda historičko-filologičkoga dne 15. marta 1915.

Priopćio Dr. Janko pl. Borković.

Tražeći u vatikanskom arhivu podatke o životu biskupa Martina Borkovića, svoga zemljaka i rođaka, našao sam čitavi proces, koji radi o njegovim svojstvima, životu i ćudoređu. Taj se proces vodio u Beču u apostolskoj nuncijaturi za njegova imenovanja zagrebačkim biskupom nakon biskupa Petra Petretića.

Proces je poslan iz Beča u Rim, te je na njegovu osnovu Martin Borković bio potvrđen za biskupa zagrebačkoga. Taj je proces zanimljiv prilog povijesti hrvatske crkvene provincije, jer radi ne samo o životu biskupa Borkovića, koji je bio znatan u domaćoj povijesti, nego i zato, što radi o stanju zagrebačke biskupije. Proces se vodio prema naputku i formi papâ Grgura XIV. i Urbana VIII., te *ima dva dijela: prvi radi o promovendu, a drugi o stanju dijeceze.* O prvom i drugom imadu zaprisegnuti svjedoci odgovoriti na trinaest pitanja.

Prvi je svjedok bio Ivan Benković, redovnik Pavlin; taj je odgovorio na sva pitanja. Drugi je svjedok bio Ivan Babić, svećenik Hrvat Samoborac; i taj odgovara na sva pitanja. Treći je svjedok bio Martin Sketari, đakon Hrvat Križevčanin; on je odgovorio samo na pitanja o stanju dijeceze zagrebačke. Četvrti je svjedok Franjo Szegedi, biskup iz Vaca, prepošt požunski i ugarski kancelar; on je odgovorio samo na pitanja o životu promovenda.

Iza pitanja i odgovora na njih stoji kopija pisma cara Leopolda papi, kojim Borkovića imenuje biskupom, te ga predlaže na potvrdu papi. Zatim slijedi vjeroispovijest, koju je položio novo imenovani biskup u ruke nuncija, onda potpisi članova nuncijature i napokon kardinala

Fridrika Hassi-a, Franje Barberina, Virginija Krsina i Ivana Donghia, koji promovenda preporučuju za vrijedna, da bude potvrđen za biskupa zagrebačkoga.

Signatura u vatikanskom arhivu, gdje se nalazi proces, ova je: 1668. Processus Promovendorum F. 2488.

Processus Inquisitionis

super statu ecclesiae Zagrabiensis nec non super qualitatibus, vita et moribus admodum reverendi patris Martini Borcovich ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae, a Sacra Caesarea Majestate ad episcopatum eiusdem ecclesiae nominati, vacantem per obitum reverendissimi domini Petri Petretich ultimi Zagrabiae episcopi

Formatus

a

reverendissimo domino Propertio Aloysio, nunciaturae Apostolicae Viennae auditore generali, et ad eiusdem nunciaturae exercitium a Sanctissimo Domino Nostro Clemente Papa IX. Sanctaque Sede Apostolica commissario deputato.

(Nova strana):

In Dei Nomine Amen. Per hoc publicum processus seu inquisitionis instrumentum cunctis pateat et notum fiat omnibus et singulis, ad quos spectat seu in futurum spectare poterit, quod cum admodum reverendus pater Martinus Borcovich ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae a Sacra Caesarea Majestate fuerit apud Sanctissimum Dominum Nostrum Clementem, Divina Providentia papam IX., ad cathedralem ecclesiam Zagrabiensem in Croatia nominatus, instanter petiit a reverendissimo domino Propertio Aloysio nunciaturae Apostolicae Viennae auditore generali et ad eiusdem nunciaturae exercitium a praefato Sanctissimo Domino Nostro Sanctâque Sede Apostolicâ commisario et deputato, ut processus seu generalis inquisitio tam super statu ecclesiae Zagrabiensis, quam super ipsius promovendi qualitatibus aliisque necessariis legitime formaretur, idem reverendissimus dominus auditor generalis Apostolica quâ fungitur auctoritate petitioni praedictae tanquam justae et aequitati consonae annuendo, infrascriptum processum juxta formam constitutionis faelicis recordationis Gregorii XIIII. ac normam et praecriptum Vrbani VIII. etiam faelicis recordationis anno 1627. emanatum formaturus die septimâ mensis decembris 1667. indictione quintâ pontificatus eiusdem Sanc-

tissimi Domini Nostri Clementis Divinâ Providentiâ Papae IX. anno primo, Viennae Austriae in palatio solitae residentiae nunciorum Apostulicorum, aliquot fide dignos viros ex officio secreto ad se advocari mandavit, qui praevio juramento ad Sancta Dei Evangelia praestando ad particularia interrogatoria tam super statu ecclesiae Zagrabiensis, quam ipsius admodum reverendi patris Martini Borcovich qualitatibus satisfacerent.

Interrogatoria autem, super quibus testes interrogabuntur super vita et moribus ac qualitatibus promovendi, erunt ut sequitur, videlicet:

P-m. An testis cognoscat admodum reverendum patrem Martinum Borcovich promovendum, quomodo, a quo tempore; an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, amicus, nimium familiaris, inimicus, aemulus vel odiosus?

2-m. An sciat, in qua civitate vel loco et dioecesi promovendus sit natus; et quae sit causa scientiae?

3-m. An sciat ipsum esse natum ex legitimo matrimanio atque honestis et catholicis parentibus; et quae sit causa scientiae?

4-m. An sciat, cuius aetatis sit, praesertim an expleverit annos triginta; et quae sit causa scientiae?

5-m. An sciat eum esse in sacris ordinibus constitutum; quibus et a quo tempore citra, praesertim an ante sex menses; et quae sit causa scientiae?

6-m. An sciat eum in ecclesiasticis functionibus et exercitio ordinum susceptorum diu versatum, in susceptione sacramentorum frequentem et devotum; et quae sit causa scientiae?

7-m. An sciat eum semper catholice vixisse et in fidei puritate permansisse; et quae sit causa scientiae?

8-m. An sciat eum praeditum esse innocentiâ vitae bonisque moribus et an sit bonae conversationis et famae; et quae sit causa scientiae?

9-m. An sciat eum esse virum gravem, prudentem et usu rerum praestantem; et quae sit causa scientiae?

10-m. An sciat eum aliquo gradu in jure canonico vel in sacra theologia insignitum esse; quibus in locis, quanto tempore et quo fructu ipse theologiae vel juri canonico operam dederit et an vere eâ doctrinâ polleat, quae in episcopo requiritur ad hoc, ut possit alios docere; et quae sit causa scientiae?

11-m: An sciat eum aliquo munere aliquando functum esse

vel circa curam animarum aut regimen alterius ecclesiae se exercuisse et quomodo in eis se gesserit tam quoad doctrinam, quam quoad prudentiam, integritatem et mores; et quae sit causa scientiae?

12-m. An sciat eum aliquando publicum aliquod scandalum dedisse circa fidem, mores seu doctrinam vel aliquo corporis aut animi vitio aliove canonico impedimento teneri, quominus possit ad cathedralem ecclesiam promoveri; et quae sit causa scientiae?

13-m. An eum idoneum existimet ad bene regendam ecclesiam cathedralem et praesertim eam, ad quam ipse est promovendus; an dignum, qui ad illam promoveatur, et an ipsius promotionem eidem ecclesiae utilem et proficuam futurum esse censeat; et quare ità existimet?

Interrogatoria vero, super quibus testes interrogabuntur super statu ecclesiae zagrabiensis, erunt quae sequuntur:

P-m. An testis sciat, in qua provincia sita est civitas Zagrabiensis; cuius situs, qualitatis et magnitudinis sit, quot completur domibus et a quot Chisti fidelibus inhabitetur, cuius dominio in temporalibus subjaceat; et quae sit causa scientiae?

2-m. An sciat in illa civitate esse ecclesiam cathedralem; sub qua invocatione, cuius structurae et qualitatis, an aliqua reparatione indigeat; et quae sit causa scientiae?

3-m. An sciat, cui archiepiscopo sit suffraganea; et quae sit causa scientiae?

4-m. Quot et quales sint in dicta ecclesia dignitates, canonicatus et alia beneficia ecclesiastica; quis sit numerus omnium presbyterorum et clericorum inibi in divinis inservientium; quae sit dignitas major post pontificalem; quales sint redditus dignitatum, canonicatuum et aliorum beneficiorum, et an adsint praebendae theologales et poenitentiariae; et quae sit causa scientiae?

5-m. An in ea cura animarum exerceatur, per quem; an sit in ea fons baptismalis; et quae sit causa scientiae?

6-m. An habeat sacrarium sufficienter instructum sacrâ supellectili caeterisque rebus ad divinum cultum et etiam ad pontificalia exercenda necessariis, chorum, organum, campanile cum campanis et caemeterium; et quae sit causa scientiae?

7-m. An sint in ea corpora vel aliquae insignes reliquiae sanctorum, quomodo asserventur; et quae sit causa scientiae?

8-m. An habeat domum pro episcopi habitatione, ubi et qualem, quantum distet ab ecclesia et an indiget reparatione; et quae sit causa scientiae?

9-m. An sciat veram valorem reddituum meusae episcopalis, ad quam summam annuam ascendat, in quibus consistunt; an sint aliquâ pensione onerati, ad cuius vel quorum favorem dicta pensio sit reservata; et quae sit causa scientiae?

10-m. Quot existant in illa civitate ecclesiae parochiales et an magnaeque habeant fontem baptismalem; quot item in illa existant collegiatae, quo monasteria virorum et mulierum, quot confraternitates et hospitalia, et an ibi sit Mons Pietatis; et quae sit sausa scientiae?

11-m. Quantum sit ampla dioecesis, quot et quae loca complectatur; et quae sit causa scientiae?

12-m. An in ea erectum sit seminarium, quot in eo alantur pueri; et quae sit causa scientiae?

13-m. An ipsa ecclesia vacet; quomodo, a quo tempore citra; et quae sit causa scientiae?

Eâdem die septimâ mensis decembris anno 1667. in palatio nunciaturae Apostolicae Viennae constitutus personaliter coram reverendissimo domino Propertio Aloysio auditore generali eiusdem nunciaturae reverendus pater Joannes Bencovic ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae presbyter, aetatis suae annorum triginta unius, prout dixit et ex aspectu ejus apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, qui delato sibi juramento per eundem reverendissimum dominum auditorem super veritate dicenda, prout tactis Sacris Scripturis in forma juravit et, examinatus super vita et moribus et qualitatibus admodum reverendi patris Martini Borkovic eiusdem ordinis Sancti Pauli Primi Erenitae, nati ex loco nuncupato Domagovic dioecesis Zagrabiensis in Croatia sito et ad episcopatum Zagrabiensem promovendi, respondit ut infra:

Ad 1-mum interrogatorium respondit: Cognosco ab undecim annis circiter supradictum admodum reverendum patrem Martinum Borcovic cum occasione, quia praefatus promovendus est eiusdem religionis et in monasterio Beatae Virginis Talensis supra Posonium fui cum eodem et etiam, quia fuit generalis nostri ordinis. Ego non sum ipsius consanguineus, cognatus aut affinis, sed sum familiaris sicuti cum aliis religiosis nostri ordinis, nec sum aemulus nec odiosus ipsius.

Ad. 2-dum respondit: Praefatus promovendus est natus in oppido

nuncupato Domagovic dioecesis Zagrabiensis; et scio, quia a multis fide dignis dicere audivi.

Ad 3-um respondit: Praedictum promovendum scio esse natum ex legitimo matrimonio et ex honestis et catholicis parentibus, quia illi, qui ingrediuntur nostram religionem, non possunt ingredi nisi sint nati ex legitimo matrimonio, et illi, qui nati sunt in praefato oppido, fuerunt et sunt omnes catholici nec ibi haeretici morantur; et audivi, quod parentes supradicti promovendi fuerint catholici, prout a multis mihi dictum fuit.

Ad 4-um respondit: Ipse est aetatis annorum sexaginta duorum circiter; et ego scio, quia est senex et ex aspectu bene agnoscitur.

Ad 5-tum respondit: Ipse est sacerdos a multis abhinc annis, quia semper ipsum vidi sacrum celebrantem.

Ad 6-tum respondit: Ipse est versatus in ecclesiasticis functionibus et in exercitio ordinum, quos habet, ac semper sacrum celebrat, dum ab infirmitate non sit impeditus, et est vir devotus; et ego scio, quia vidi in praefato monasterio Talensi.

Ad 7-mum respondit: Ipse semper vixit catholice et permansit in fidei puritate et in religione optimum exemplum de se ipsomet dedit; et ego scio, quia est publicum et notorium et nunquam in contrarium observavi aut vidi.

Ad 8-um respondit: Ipse est vir summae bonitatis ac praeditus bonis moribus, bonae conversationis et famae; et ego scio, quia semper talem cognovi et ab omnibus pro tali reputatur.

Ad 9-um respondit: Ipse est vir gravis, prudens et usu rerum praestans; et ego scio, quia summâ prudentiâ summâque charitate ac omni dexteritate religionem gubernavit et negotia eiusdem pertractavit.

Ad 10-mum respondit: Ipse est theologus et studuit theologiae, postquam absolvit cursum philosophiae, per quatuor annos in Collegio Germanico Romae, prout a multis nostris patribus dicere audivi; et vidi ipsum pluries disputantem tam in materia philosophica, quam theologica in nostro conventu cum aliis theologis et philosophis; et adeo pollet praefatis scientiis, ut ipse possit alios docere.

Ad 11-mum respondit: Ipse exercuit per spatium duodecim annorum munus generalatus nostri ordinis, qui summâ pietate ac vigilantiâ illud exercuit, ut magno applausu omnium reli-

giosorum rexit nostram religionem, audivit confessiones et multis abhinc annis est concionatus. Et ego scio, quia vidi.

Ad 12-mum respondit: Nunquam vidi nec audivi ipsum dedisse aliquod scandalum circa fidem et mores ac doctrinam, nec ullum habere canonicum impedimentum vel aliquod animi vitium.

Ad 13-mum respondit: Existimo ipsum idoneum esse ad regendam ecclesiam cathedralem et praesertim ecclesiam Zagrabiensem, ad quam promovendus est, et dignum, ut ad illam promoveatur; nec non censeo, quod promotio ipsius praefatae ecclesiae utilis ac proficua erit, quia expertus sum, quando nostram religionem rexit et semper ostendit zelum et fuit intentus ad salutem animarum et curam rerum religionis exactissime egit.

Idem testis, successive examinatus sub eodem juramento super interrogatoriis de statu ecclesiae Zagrabiensis:

Äd 1-mum respondit: Civitas Zagrabiensis sita est in Croatia in monte et est parva civitas, in qua sunt circiter quadringentae domus et duo millia Christi fidelium, qui ibi inhabitant. Et ego scio, quia pluries fui in illa civitate.

Ad 2-dum respondit: In praefata civitate est ecclesia cathedralis sub invocatione Sanctl Stephani, regis Hungariae, et est pulchrae structurae et magna, nec ullâ indiget reparatione. Et scio, quia vidi.

3-m respondit: Praedicta ecclesia cathedralis est suffraganea archiepiscopatus Colocensis. Et scio, quia dicere audivi.

Ad 4-mum respondit: In dicta ecclesia duplex est capitulum, nimirum cathedrale, quod vocatur Zagrabiense, alterum collegiatum, quod vocatur Ciasmense. Cathedralis capituli Zagrabiensis dignitates sunt istae: praepositus, lector, cantor et custos; canonici vero sunt circiter viginti tres, presbyteri et clerici sunt circiter triginta, qui inserviunt in divinis. Prima dignitas post pontificalem est praepositura major. Quos redditus dignitates et canonicatus habeant, ignoro, sicut etiam beneficiorum redditus; et an ibi sit praebenda theologalis et poenitentiaria, nescio.

Ad 5-m respondit: Cura animarum in dicta ecclesia non est, sed est in alia ecclesia, quae nuncupatur Beatae Virginis, et in alia ecclesia, quae vocatur Sancti Joannis Baptistae in Villa

Nova, in quibus est fons baptismalis, sed in cathedrali non est. Et ego scio, quia pluries in dictis ecclesiis fui.

Ad 6-m respondit: Habet satis amplum sacrarium et bene instructum sacrâ supellectili et aliis rebus ad divinum cultum et ad pontificalia exercenda necessariis; habet chorum, organum, campanile cum campanis et caemeterium. Et scio, quia vidi.

Ad 7-mum respondit: Sunt in dicta ecclesia cathedrali unum corpus Sanctorum Innocentum, caput Sancti Stephani regis Hungariae et aliae reliquiae sanctorum et conservantur in sacrario. Et scio, quia vidi.

Ad 8-um respondit: Habet domum pro habitatione episcopi, quae est prope ecclesiam cathedralem, et est pulchra nec reparatione indiget. Et scio, quia vidi.

Ad 9-um respondit: Nullam informationem habeo circa valorem mensae episcopalis, sed scio, quod redditus illius episcopatus consistant in frumento et vino et aliquando in suibus, et nescio quantitatem frumenti et vini, quae annuatim percipiuntur; nulla est pensio in dicto episcopatu.

Ad 10-mum respondit: In praefata civitate sunt duae ecclesiae parochiales, quas superius nominavi, videlicet Beatae Virginis Mariae et Sancti Joannis Baptistae, et in unaquaque illarum est fons baptismalis. Adest una collegiata, quam etiam superius nominavi, quae existit in praedicta ecclesia cathedrali. Sunt monasteria virorum tria, videlicet collegium patrum Jesuitarum, monasterium patrum Observantiae Sancti Francisci et unum Patrum Capucinorum et monasterium monialium Sanctae Clarae. Non sunt confraternitates nec Mons Pietatis, sed sunt duo hospitalia. Et ego scio, quia vidi.

Ad 11-mum respondit: Dioecesis est valde ampla et habet trecenta circiter loca. Et ego scio, quia a multis audivi.

Ad 12-mum respondit: Est seminarium et ibi aluntur pueri circiter octodecim. Et scio, quia vidi.

Ad 13-mum respondit: Praefata ecclesia vacat per obitum reverendissimi domini Petri Petretic olim episcopi praedictae ecclesiae, qui duodecimâ octobris praesentis anni ex hac vita migravit. Et scio, quia a patribus meae religionis fuit scriptum et de eius morte est publica vox et fama.

Quibus habitis fuit testis licentiatus, injuncto ei prius, ut se subscribat: Ego frater Joannes Benkovicz ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae presbyter pro veritate deposui.

Die decimâ tertiâ mensis decembris 1667. ibidem in palatio nunciaturae Apostolicae Viennae constitutus personaliter coram reverendissimo domino Propertio Aloysio eiusdem nunciaturae auditore generali reverendus dominus Ioannes Babbitsch sacerdos Croata Samoboriensis aetatis suae annorum viginti septem, prout dixit et ex aspectu eius apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, qui delato sibi juramento per eundem reverendissimum dominum auditorem super veritate dicenda, prout tactis Sacris Scripturis in forma juravit; et examinatus super vita, moribus et qualitatibus admodum reverendi patris Martini Borcovic ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae, nati ex loco nuncupato Domagovic dioecesis Zagrabiensis in Croatia sito et ad episcopatum Zagrabiensem promovendi, respondit ut infra:

Ad 1-mum respondit: Cognosco admodum reverendum patrem Martinum Borcovic ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae a quinque annis circiter cum occasione, quia pluries cum eo sum allocutus et etiam quia est Croata et patria ipsius est prope patriam meam, quae distant inter se uno milliari. Non est meus consanguineus nec cognatus nec affinis et mihi est amicus sicut caeteri amici; non est mihi aemulus nec odiosus.

Ad 2-mum respondit: Ipse promovendus est natus in pago nuncupato Domagovic dioecesis Zagrabiensis; et ego scio, quia a multis mihi dictum fuit et est publica vox et fama.

Ad 3-um respondit: Audivi a multis, quod ipse natus sit ex legitimo matrimonio, ex honestis et catholicis parentibus.

Ad 4-um respondit: Ipse est aetatis annorum sexaginta circiter, prout apparet ex aspectu, quia jam senex est.

Ad 5-tum respondit: Ipse est sacerdos, ut audivi a pluribus, quod triginta abhinc annis sit sacerdos.

Ad 6-tum respondit: Audivi, quod ipse a triginta quinque circiter annis, ut mihi dixerunt religiosi ejusdem religionis Sancti Pauli Primi Eremitae, fuerit in religione ibique ecclesiasticas functiones exercuerit et quod frequenter agat sacrum et sit persona valde devota.

Ad 7-mum respondit: Semper dicere audivi a pluribus, quod ipse catholice semper vixerit ac in fidei puritate permanserit et de eo nihil in contrarium audivi.

Ad 8-um respondit: Ipse est vitae innocentiâ praeditus ac bonis moribus et est bonae conversationis et famae. Et ego scio, quia cum ipso saepissime conversatus sum.

Ad 9-num respondit: Ipse est vir gravis et prudens et in peragendis rebus magnam habet dexteritatem et usu rerum est valde praestans. Et ego scio, quia cum eo sum conversatus et a multis dicere audivi.

Ad 10-mum respondit: Dicere a pluribus audivi, quod ipse sit theologus et Romae in Collegio Germanico per quatuor annos theologiae studuerit ac in ea magnum progressum fecerit et adeo doctus est, ut alios docere possit, tantamque doctrinam habet, quae in episcopo requisitur. Et ego scio, quia episcopus Zagrabiensis defunctus in multis rebus eius doctrinâ usus fuit eo tempore, quo ego inserviebam praefato defuncto episcopo.

Ad 11-mum respondit: Ipse bis fuit generalis ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae et adeo rexit religionem, ut magnas sit assecutus laudes non solum ratione doctrinae, sed etiam ratione prudentiae, integritatis et morum. Et ego scio, quia ab omnibus dicere audivi.

Ad 12-mum respondit: Nunquam audivi, quod ipse dederit aliquod scandalum circa fidem, mores et doctrinam et nullum adest in eo canonicum impedimentum, quo promoveri non possit ad cathedralem ecclesiam. Et ego scio, quia (ut superius dixi) cum ipso sum pluries conversatus.

Ad 13-mum respondit: Ego existimo, quod ipse sit idoneus ad regendam ecclesiam cathedralem et signanter ad ecclesiam Zagrabiensem, de qua revera est dignus, et puto. quod promotio illius praefatae ecclesiae erit utilis et proficua, quia est vir doctus, prudens et multum invigilans ad animarum salutem et praesertim, cum bene rexerit praefatam religionem, ita ipsum bene esse recturum ecclesiam existimo.

Successive idem testis examinatus sub eodem juramento super interrogatoriis de statu ecclesiae Zagrabiensis:

Ad 1-mum respondit: Civitas Zagrabiensis est sita in Croatia et est in monticulo, est boni aëris; et est mediocris, id est nec parva nec magna, habet quadringentas circiter domus et inhabitatur a catholicis, qui sunt duo millia circiter, et est sub dominio imperatoris tanquam regis Hungariae. Et ego scio, quia diu sum moratus in praedicta civitate.

Ad 2-dum respondit: In illa civitate adest ecclesia cathedralis sub invocatione Sancti Stephani Regis Hungariae; est pulchra et satis magna ex lapidibus constructa, nulla indiget reparatione nisi turris. Et ego scio, quia ibi fui per tres annos circiter.

Ad 3-m respondit: Praefata ecclesia cathedralis est suffraganea archiepiscopo Colocensi. Et ego scio, quia audivi et ex libris authenticis legi.

Ad 4-m respondit: Sunt quinque dignitates, nimirum praepositura, lectoratus, cantoratus, cathedralatus et custos, et sunt viginti tres canonicatus, et non sunt alia ecclesiastica beneficia nec sunt alii presbyteri et clerici praeter praedictos a me nominatos. Dignitas post portificalem est praepositura. Praeposituae est redditus florenorum quingentorum circiter; lectoratus quadringentorum florenorum circiter, cantoratus et reliquorum circiter trecentorum florenorum pro quolibet, et quilibet canonicatus ducentorum circiter florenorum. Nec praebendae theologales nec poenitentiaria adest. Sunt in eodem capitulo quidam collegiales Ciasmâ advenientes, et isti vocantur praebendarii; sunt duodecim et quilibet ipsorum habet redditum florenorum centum circiter. Et ego scio, quia fui in praefata cathedrali ecclesia tempore quo inservivi per tres annos defuncto episcopo.

Ad 5-tum respondit: In cathedrali ecclesia non est cura animarum nec est fons baptismalis. Et ego scio, quia fui (ut dixi) in dicta ecclesia.

Ad 6-tum respondit: Habet sacrarium sufficienter sacrâ supellectili instructum caeterisque rebus ad divinum cultum et etiam ad pontificalia exercenda necessariis; est chorus, organum, campanile cum campanis, coemeterium. Et ego scio, quia vidi.

Ad 7-mum respondit: Sunt in praefata cathedrali eccles a reliquiae, nimirum caput Sancti Stephani Regis Hungariae, digitus Sancti Joannis Baptistae, dens Sanctae Apolloniae, brachium Sancti Ladislai Regis Hungariae et unum corpus Innocentum, quae asservatur in sacrario. Et ego scio, ut supra dixi.

Ad 8-um respondit: Est domus pro episcopi habitatione, quae est satis magna, et distat ab ecclesia cathedrali spatio decem passuum circiter; indiget tamen aliquâ reparatione, licet defunctus episcopus majorem partem reparaverit. Et ego scio, quia ibi fui et vidi.

Ad 9-num respondit: Praedicta ecclesia cathedralis annuatim habet redditum duorum millium florenorum circiter, consistentem in frumento et vino. Nulla pensione est onerata. Et ego scio, quia inservivi praefato defuncto episcopo.

Ad 10-mum respondit: In praefata civitate sunt duae ecclesiae parochiales et in unaquaque est fons baptismalis; nulla alia existit collegiata. Adest unum collegium Jesuitarum, unus conventus Capucinorum et alter Reformatorum Sancti Francisci et unum monasterium monialium sub regula Sancti Francisci. Confraternitates non sunt nec Mons Pietatis; adsunt duo hospitalia. Et ego scio, ut supra dixi.

Ad 11-mum respondit: Dioecesis Zagrabiensis est satis ampla, habet septem civitates, octo vel novem oppida et quadringentos pagos circiter. Et ego scio, quia in multis praedictis locis fui et etiam audivi a praefato episcopo defuncto et ab aliis canonicis.

Ad 12-mum respondit: Est ibi erectum seminarium, in quo aluntur viginti pueri circiter. Et ego scio, quia ibi saepius fui.

Ad 13-um respondit: Ecclesia Zagrabiensis vacat a duobus circiter mensibus per obitum reverendissimi domini Petri Petretic olim Zagrabiae episcopi. Et ego scio, quia fuit mihi scriptum a capitulo Zagrabiensi, et hoc est publicum et notorium.

Quibus habitis fuit testis licentiatus injuncto ei prius, ut se subscribat:

Ego Joannes Babbitsch presbyter deposui ut supra pro veritate.

Die decimâ quartâ mensis decembris 1667. ibidem in palatio nunciaturae Apostolicae Viennae constitutus personaliter coram reverendissimo domino Propertio Aloysio ejusdem nunciaturae auditore generali diaconus Martinus Schetari Croata Crisiensis aetatis suae annorum 26 circiter, prout dixit et ex aspectu eius apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, qui, delato sibi juramento per eundem reverendissimum dominum auditorem super veritate dicenda, prout tactis Sacris Scripturis in forma juravit et examinatus super statu ecclesiae Zagrabiensis deposuit, ut infra:

Ad 1-mum respondit: Civitas Zagrabiensis est sita in Croatia, posita in parvo monte et est boni aëris; non est valde magna nec parva, sed mediocris; constat ex quadringentis circiter domibus et inhabitatur a bis mille Christi fidelibus. Dominium illius civitatis in temporalibus ad Sacram Caesaream Maiestatem tamquam regem Hungariae spectat. Et ego scio, quia spatio quatuor annorum semper sum moratus in praefata civitate et ibi studui philosophiae et casibus conscientiae.

Ad 2-dum respondit: In illa civitate est ecclesia cathedralis

sub invocatione Sancti Stephani Regis Hungariae, ex lapidibus constructa, et est pulchra; nulla indiget reparatione praeter turrim, cuius aliqua pars fuit vento deiecta. Et ego scio, quia pluries vidi.

Ad 3-um respondit: Ecclesia Zagrabiensis est suffraganea archiepiscopo Colocensi. Et ego scio, quia a pluribus audivi et legi in annalibus Hungariae.

A 4-tum respondit: In dicta ecclesia cathedrali sunt dignitates, videlicet: praepositura maior, lectoratus, cantoratus, cathedralatus et custos. Sunt viginti tres canonicatus, non sunt alia beneficia ecclesiastica; sunt duodecim praebendarii, qui nominantur Ciasmenses, quia venerunt a Ciasmâ, nec alius numerus presbyterorum et clericorum est. Praepositura est maior dignitas post pontificalem; redditus praepositurae est florenorum quadringentorum circiter, lectoratûs quadringentorum florenorum circiter, cantoratûs et reliquorum trecentorum circiter florenorum quolibet, et quilibet canonicatus habet redditum florenorum ducentorum. Non est in dicta ecclesia praebenda theolegalis nec poenitentiaria; praebendarii vero Ciasmenses habent pro quolibet redditum florenorum centum circiter. Et ego scio de praedictis, quia dicere audivi et aliquoties fui praesens, quando fuit tam dignitatibus quam canonicatibus assignata portio.

Ad 5-tum respondit: In praedicta cathedrali ecclesia non exercetur cura animarum nec est ibi fons baptismalis. Et ego scio, quia fui in dicta ecclesia.

Ad 6-tum respondit: Sacrarium praedictae câthedralis ecclesiae est sufficienter instructum sacrâ supellectili aliisque rebus ad divinum cultum et ad pontificalia exercenda spectantibus. Est ibi chorus, organum, campanile cum campanis. Et ego scio, qula vidi et fui in dicta civitate.

Ad 7-mum respondit: Adest unum corpus Innocentum, caput Sancti Stephani Regis Hungariae, reliquiae Sancti Ladislai, Sancti Sixti et aliae, quae asservantur in sacrario. Et ego scio, quia vidi.

Ad 8-um respondit: Est domus pro habitatione episcopi prope ecclesiam; est magna et parvâ reparatione indiget. Et ego scio, quia vidi.

Ad 9-um respondit; Mensa episcopalis Zagrabiensis annuatim habet reditum florenorum bis mille circiter, consistentem in

*

frumento et vino; nullam habet pensionem. Et ego scio, quia audivi a pluribus canonicis et aliis dictae civitatis.

Ad 10-mum respondit: In illa civitate sunt duae ecclesiae parochiales et in unaquaque est fons baptismalis. Non est collegiata, adest collegium Patrum Jesuitarum, unus conventus Capucinorum et alter conventus est Observantiae Sancti Francisci, adest unum monasterium monialium Sanctae Clarae. Non sunt confraternitates, sunt duo hospitalia, sed non est Mons Pietatis. Et ego scio, quia vidi.

Ad 11-mum respondit: Dioecesis Zagrabiensis est ampla et complectitur septem civitates, octo circiter oppida et quadringentos pagos. Et ego scio, quia in multis praefatis locis fui et etiam a pluribus viris fide dignis audivi.

Ad 12-um respondit: In dicta cathedrali ecclesia est unum seminarium, in quo aluntur viginti quatuor pueri. Et ego scio, quia fui alumnus dicti seminarii ibique permansi per spatium quatuor annorum.

Ac 13-um respondit: Ecclesia Zagrabiensis vacat a duobus circiter mensibus per obitum reverendissimi domini Petri Petretic olim episcopi Zagrabiensis. Et ego scio, quia fuit scriptum a capitulo Zagrabiensi et ab omnibus pro mortuo reputatur.

Quibus habitis testis fuit licentiatus injuncto ei prius, ut se subscribat:

Ego Martinus Schetari diaconus deposui pro veritate, ut supra, manu propria.

Die vigesimâ mensis decembris 1667. in palatio nunciaturae Apostolicae Viennae constitutus personaliter coram reverendissimo domino Propertio Aloysio auditore generali eiusdem nunciaturae illustrissimus et reverendisimus dominus Franciscus Szegedi episcopus Vaciensis, praepositus Posoniensis et per Hungariam Aulae cancellarius, aetatis suae annorum quinquaginta quinque, prout dixit et ex aspectu eius apparet, testis ex officio assumptus et secreto vocatus, qui, delato sibi juramento per reverendissimum dominum auditorem super veritate dicenda, prout testis Sacris Scripturis in forma juravit; et, examinatus super vita, moribus et qualitatibus admodum reverendi patris Martini Borcovic ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae nati ex loco nuncupato Domagovic dioecesis Zagrabiensis in Croatia sito et ad episcopatum Zagrabiensem promovendi, deposuit ut infra.

Ad 1-m respondit: Cognosco supradictum admodum reverendum patrem Martinum Borcovic a duodecim circiter annis cum occasione, quia cum ipso conversatus sum, et tanquam bonae famae de omni statu et conditione hominum comendatum. Ego non sum ipsius consanguineus neque cognatus aut affinis, sed sum ipsi amicus sicuti caeteris amicis; non sum ipsi aemulus nec odiosus.

Ad 2-m respondit: Praefatus promovendus natus est in Croatia in oppido nuncupato Domagovic dioecesis Zagrabiensis. Et scio, quia a multis fide dignis audivi.

Ad 3-m respondit: Scio illum natum esse ex legitimo matrimonio atque honestis et catholicis parentibus. Et hoc mihi constat, quia religio, quam promovendus profitetur, non suscipit absimiles.

Ad 4-m respondit: Ipse est annorum sexaginta circiter. Et ego scio ex relatione coaetaneorum ipsius et etiam seniorum ipso promovendo.

Ad 5-m respondit: Ipse est ad omnes sacros, etiam ad presbyteratûs ordines, ordinatus Romae tanquam alumnus Apostolicus Collegii Germanici multis abhinc annis. Et scio, quia in Collegio Germanico ordinatum audivi et vidi fungi officii sacerdotali et Missas celebrantem saepius.

Ad 6-m respondit: Ipse in celebratione Missarum est assiduus, in functionibus ecclesiasticis bene versatus et devotus cum aedificatione nun solum populi, sed etiam religiosorum sui ordinis. Et scio ex frequenti conversatione fratrum illius ordinis.

Ad 7-m respondit: Ipse semper catholice vixit et in fidei puritate permansit. Et ego scio, quia in regno Croatiae acatholici non tolerantur.

Ad 8-um respondit: Ipse est praeditus innocentiâ vitae bonisque moribus, et est bonae conversationis et famae. Et ego scio ex communi fama et ex depraedicatione virtutum ipsius per religiosos sui ordinis et aestimatione ac opinione cleri et procerum regni Hungariae et Croatiae.

Ad 9-um respondit: Ipse est vir gravis, prudens et usu rerum praestans. Et scio, quia in suo ordine semper gessit officia regendi subditas cum maxima contentatione et publica etiam regni et cleri negotia sibi commissa prudenter et laudabiliter tractavit.

Ad 10-um respondit: Ipse est theologus et Romae in Col-

legio Germanico theologiae studuit et habet sufficientem doctrinam, ut possit alios docere. Et hoc scio propriâ experientiâ.

Ad 11-m respondit: Ipse exercuit munus generalatus duobus electionibus et vicegeneralatus pariter duabus vicibus cum maxima satisfactione totius ordinis. Et hoc scio, quia publice notorium est et quia in comitiis regni Hungariae ex privilegio ordinis locum et votum habuit.

Ad 12-m respondit: Nunquam vidi nec audivi ipsum dedisse aliquod scandalum circa fidem et mores aut doctrinam nec ullum habere impedimentum canonicum vel aliquod animi vitium, quia semper habitus est apud omnes integritatis et sanctae innocentiae laude praestantissimus.

Ad 13-m respondit: Ego scio illum habilem et proficuum futurum cathedrali ecclesiae Zagrabiensi et esse dignum qui ad illam promoveatur, quia scio esse virum pietate, doctrinâ, dexteritate rerum gerendarum, charitate regendi clerum pollentem et a proceribus et incolis regni Croatiae acceptabilem.

Quibus habitis testis fuit dimissus, injuncto ei prius, ut se subscribat:

Franciscus Szegedy episcopus Vaciensis pro veritate deposui.

Successive eadem die vigesima mensis decembris 1667. praefatus admodum reverendus pater Martinus Borcovic promovendus in manibus eiusdem reverendissimi domini auditoris generalis fidei professionem iuxta formam a Sancta Sede Apostolica nuper traditam emisit, ut ex instrumento in hoc processu infra inserendo apparet, et ad docendum de nominatione suae personae ad episcopatum Zagrâbiensem exhibuit litteras originales Sacrae Cesareae Majestatis, quarum idem reverendissimus dominus auditor generalis mandavit copiam authenticam in hoc processu inseri ipsamque copiam, cum suis originalibus eidem patri Martino de ordine reverendissimi domini auditoris generalis restitutis diligenter collationatam, per me infrascriptum nunciaturae Apostolicae cancellarium auscultatam et de verbo ad verbum concordantem ego idem cancellarius in praesenti processu registravi, quae sunt tenoris, ut in sequentibus foliis. Et in fidem me subscripsi.

Franciscus Mayer nunciaturae Apostolicae cancellarius.

*

Copia. Foris. Beatissimo in Christo patri, domino Clementi-Nono, Divinâ providentia Sanctae Romanae ac universalis eccle

siae summo pontifici, domino reverendissimo. — *Intus.* Beatissime in Christo pater, domine reverendissime. Post afficiosam nostri commendationem et filialis observantiae continuum incrementum. Vacante ad praesens episcopatu Zagrabiensi per mortem et ex hac vita decessum reverendissimi quondam Petri Petretich, eiusdem episcopatus ultimi, veri, legitimi ac immediati administratoris, praetermittere non potuimus, quin pro nostro summo erga ecclesias Dei studio in locum illius defuncti alium idoneum eaque functione dignum fidelem utpote nostrum venerabilem fratrem Martinum Borkovich, ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae vicegeneralem, uti virum doctum et laudabilibus praestantissimisque moribus praeditum, jurispatronatus nostri regii authoritate, quâ instar praedecessorum nostrorum, divorum quondam Hungariae regum foelicissimae reminiscentiae bono jure utimur, nixi, quamprimum benigne nominaremus Sanctitatique Vestrae de nostra et maiorum nostrorum veteri consuetudine pro Apostolica confirmatione praesentaremus, a Sanctitate Vestrae filiali cum observantia petentes, ut eiusmodi praesentationem nostram admittere dictumque nominatum Apostolica sua benedictione, quo maiori eum fructu in vinea Domini collaborare possit, confirmare velit. Confirmationem autem ipsam sine alicujus annatae solutione Sanctitas Vestra eidem concedere dignabitur eo quod episcopatus hic exiguos admodum habeat proventus. Faciet in hoc Sanctitas Vestra rem catholicae ecclesiae proficuam et nobis gratissimam, quam nos de Sanctitate Vestra observantiâ officiisque filialibus omnino promerebimur. Cui nos reverenter afferimus et obsequiose commendamus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae die decimâ nonâ mensis novembris anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo; regnorum nostrorum Romani decimo, Hungariae et reliquorum decimo tertio, Bohemiae vero anno duodecimo. Eiusdem Sanctitatis Vestrae

obsequens filius

Leopoldus.

Forma juramenti professionis fidei a cathedralibus et superioribus ecclesiis vel beneficiis curam animarum habentibus et locis regularium ac militiarum praeficiendis observanda.

Ego frater Martinus Borkovic ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae episcopus nominatus Zagrabiensis firmâ fide credo et profiteor omnia et singula, quae continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta

Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum Deum patrem omnipotentem factorem coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum dominum Jesum Christum filium Dei unigenitum et ex Patre natum ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est. Et resurrexit tertiâ die secundum Scripturas. Et ascendit in coelum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos et mortuos, cuius regni nun erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam Sanctam catholicam et apostolicam ecclesiam. Cunfiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum et vitam venturi saeculi, Amen. Apostolicas et ecclesiasticas traditiones reliquasque eiusdem ecclesiae observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector. Item Sacram Scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit et tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est judicare de vero sensu et interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto nec eam unquam nisi iuxta unanimem consensum Patrum accipiam et interpretabor. Profiteor quoque septem esse vere et proprie Sacramenta Novae Legis a Jesu Christo Domino nostro instituta atque ad salutem humani generis, licet nnn omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Poenitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium, illaque gratiam conferre et ex his Baptismum, Confirmationem et Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque et approbatos Ecclesiae Catholicae ritus in supradictorum omnium sacramentorum solemni administratione recipio et admitto. Omnia et singula, quae de peccato originali et de justificatione in Sacrosancta Tridentina Synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio. Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium sacrificium pro vivis et defunctis atque in sanctissimo Eucharistiae sacramento esse vere realiter et substantialiter corpus et sanguinem una cum anima et divinitate

Domini nostri Jesu Christi fierique conversionem totius substantiae panis in corpus et totius substantiae vini in sanguinem, quam conversionem Catholica Ecclesia Transubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo Purgatorium esse animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter et sanctos una cum Christo regnantes venerandos atqui invocandos esse eosque orationes Deo pro nobis offerre atque eorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero imagines Christi ac Deiparae semper Virginis nec non aliorum sanctorum habendas et retinendas esse atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse illarumque usum christiano populo maximi salutarem esse affirmo. Sanctam Catholicam et Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium ecclesiarum matrem et magistram agnosco Romanoque Pontifici, Beati Petri apostolorum principis successori ac Jesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro. Caetera item omnia a sacris canonibus et oecumenicis conciliis ac praecipue Sacrosanctâ Tridentinâ Synodo tradita, definita et declarata indubitanter recipio atque profiteor simulque contraria omnia atque haereses, quascumque ab Ecclesia damnatas et rejectas et anathemizatas, ego pariter damno, rejicio et anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in praesenti sponte profiteor et veraciter teneo, eandem integram et inviolatam usque ad extremum vitae spiritum constantissime (Deo juvante) retinere et confiteri atque a meis subditis vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri et praedicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem frater Martinus Borkovich ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae episcopus nominatus Zagrabiensis spondeo, voveo ac juro. Sic me Deus adjuvet et haec Sancta Dei Evangelia.

Ego Propertius Aloysius nunciaturae Viennae auditor generalis et ad eiusdem nunciaturae exercitium a Sanctissimo Domino Nostro Sanctaque Sede Apostolica commissus et deputatus fidei professionem iuxta supradictam formam ab admodum reverendo patre Martino Borcovich ordinis Sancti Pauli Primi Eremitae ad ecclesiam Zagrabiensem nominato in manibus meis ad verbum emissam recepi. Et ita testor manu propriâ.

In Dei nomine. Amen Omnibus et singulis, quorum interest, fidem facio et attestor ego infrascriptus, quod anno a Nativitate Domini Nostri Jesu Christi millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, indictione quinta, die vero Martis vigesima mensis decembris, pontificatus Sanctissimi in Christo Patris et Domini Nostri Domini Clementis Divina Providentia Papae IX. anno primo, constitutus personaliter admodum reverendus pater Martinus Borcovich ordinis Santi Pauli Primi Eremitae nominatus episcopus Zagrabiensis coram reverendissimo domino Propertio Aloysio nunciaturae Apostolicae Viennae auditore generali flexis genibus et sacrosanctis Evangeliis, quae prae manibus habebat, cum juramento tactis retroscriptam fidei professionem de verbo ad verbum, prout jacet, in manibus ejusdem reverendissimi domini auditoris generalis emisit praesentibus Josepho Polone et Antonio Martello, eiusdem reverendissimi domini auditoris generalis familiaribus, testibus ad praemissa adhibitis, habitis et rogatis. Actum Viennae Austriae in palatio nunciaturae Apostolicae die, mense et anno supradictis. Et in fidem me subscripsi et meo solito sigillo signavi.

Franciscus Mayer,
nunciaturae Apostolicae cancellarius.

Et quia ego Franciscus Mayer Pragensis Bohemus, nunciaturae Apostolicae Viennae cancellarius, memoratae inquisitioni et testium examini per reverendissimum dominum Propertium Aloysium, eiusdem nunciaturae Apostolicae auditurem generalem, habitae et receptae personaliter requisitus interfui necnon juramenta testium praenominatorum solemniter fieri vidi et audivi eorumque dicta in his scriptis fideliter redegi, idcirco hoc examen et totum hunc inquisitionis processum propriâ manu scriptum subscripsi et meo solito ac consueto sigillo munivi. Viennae Austriae in palatio nunciaturae Apostolicae die vigesimâ quartâ mensis decembris anno 1667.

Franciscus Mayer,
nunciaturae Apostolicae cancellarius.

*

Propertius Aloysius nunciaturae Apostolicae Viennae auditor generalis et ad eiusdem nuntiaturae exercitium a Sanctissimo Domino Nostro Sanctaque Sede Apostolica commissus et deputatus. Universis et singulis praesentes inspecturis, lecturis

seu legi audituris notum facimus et attestamur supradictum Franciscum Mayer esse talem, qualem se facit, eiusque instrumentis et scripturis in publicam formam redactis tam hic, quam extra iudicium plenam et indubitatam fidem adhiberi. In quorum fidem datum Viennae ex palatio nuntiaturae Apostolicae die ultima decembris anni 1667.

Propertius Aloysius auditor generalis.

*

Censeo reverendum patrem dominum Martinum Borkovich dignum esse, qui ad dictam ecclesiam Zagrabiensem promoveatur. Et ita pro veritate subscribo.

Fridericus cardinalis Hassia.

Franciscus, episcopus Ostiensis cardinalis, Barberinus.

Virginius, Sancti Laurentii in Lucina presbyter cardinalis, Ursinus.

Joannes Stephanus, S. Agathae diaconus cardinalis, Donghius.

Matije Sovića
predgovor „Slavenskoj gramatici“.*)

Nekoliko riječi svoga predgovora

napisao član dopisnik Ivan Milčetić.

Kada se početkom godine 1912. doštampala moja „Hrvatska Glagolska Bibliografija“, obratila se je Akademija na moju želju na Studijsku biblioteku u Ljubljani, da bi poslala u Zagreb Sovićevu gramatiku, koju sam ja poznavao iz Ljubljane, pa sam htio nadopuniti svoje bilješke, prepisati neke ulomke i dodati štogod iz korespondencije Sovićeve, koja se ondje nalazi. Nakon višegodišnjeg neprekidnog čitańa glagoljskih rukopisa i knjiga počeše me smetati oči, pa sam ispustio komentar k Soviću, nego sam umolio bio pok. predsjednika Smičiklasa, neka bi dala Akademija prepisati zanimljivi predgovor Sovićev, što se nahodi u dva rukopisa Studijske knjižnice, i neke priloge. On je to doista učinio, jer je, ističem rado, volio pored istoričkih osobito slavističnu nauku.

Na poziv Akademije, koja mi je sada poslala već složen pomenuti predgovor, da napišem kratak uvod, priopćujem ovo nekoliko informativnih redaka:

Dva su Sovićeva rukopisa u Ljubljani (vidi moju Glagolsku Bibliografiju, str. 497—502): u prvome je (185. II. C. a) samo natpis gramatike na hrv.-slavenskom jeziku a starim ćirilskim pismom i na latinskom bez gramatike. Još se ovdje nahodi i Sovićev predgovor: *„Lectori Dalmatae“* (39 strana u folijo) pa dosta bibliografskih sitnica. U drugom se rukopisu (185. II. C. a/$_2$) nalazi Sovićeva gramatika bez natpisnoga lista (226 strana u foliju), pisano sve u dva stupca; tu u lijevom stoji naslov ćirilicom: **СЛАВѢНСКИА ГРАМАТИКИ КНИГА ПѢРВАЯ**, a u desnom: *Slavonicae Gramaticae Liber Primus.*

*) Pokojni predsjednik Akademije Tade Smičiklas dao je prepisati ovaj rukopis, koji se pod signaturom *185. II. C. a.* nalazi u c. kr. studijskoj knjižnici u Ljubljani. To je historičko-filologički razred u svojoj sjednici od 15. maja 1912. odobrio te odredio, da se taj prijepis objelodani u „Starinama“. Rukopis sada nosi u katalogu te knjižnice ovaj naziv: *Matthaeus Sovich cathedralis ecclesiae auxerensis archidiaconus. Prefazione della grammatica illyrica del Sovich.* Taj je prijepis sada kod štampanja pregledan i kolacioniran prema rukopisu 185. II. C. a.

Sovićev je predgovor čitava rasprava o crkveno-slavenskom „književnom“ jeziku, u kojoj pisac izlaže svoje misli o ńemu, pa opravdava potrebu svoje gramatike. Sović misli, da je pučki hrvatski jezik iskvaren, latinsko pismo je nezgodno za naš jezik; ńemu je pravi književni jezik ono, što ga obrađuje M. Smotrickij (I. izdańe od god. 1619.) u svojoj gramatici, t. j. slavenski jezik crkvenih knjiga, kako se javlja u knjigama Rusâ i Srbâ. Sović ne ljubi narodnoga jezika, a najmanje narječja štokavskoga. Milije mu je „dalmatinsko“ narječje, čakavsko, koje je bliže „književnom“ jeziku, t. j. umjetnom crkvenom jeziku, kako se razvio u Rusâ. Taj je „slavonski književni jezik“ gramatički obradio Rus Smotricki, a Sović evo preradio u ovoj svojoj gramatici. Sović živo ustaje protiv dubrovačkoga popa Stjepana Rusića (Rosa), koji je preveo Sv. Pismo na hrvatski narodni jezik a želio je, da izađe ovako i misal.

Odakle ovako shvaćańe književnoga jezika? Rimska kurija je odavna mislila, kako bi Slavene istočnog obreda predobila za Rim. Cijela je rpa katoličkih misionara putovala u Rusiju s nakanom pokatoličeńa pravoslavnih Rusa. Rim je osobito milovao unijate, pa unijatski popovi mnogo utjecahu na hrvatske glagoljaše, osobito u XVII. i XVIII. vijeku. Istaknuti moramo, da je Mate Sović, rodom Cresanin, slučajno boravio u mladosti svojoj u Petrogradu, gdje mu je otac služio u mornarici Petra Velikoga, a po smrti očevoj uze ga pod svoje okriље Matija Zmajević, admiral ruski. Kasnije ga odvede kući pop Karaman, koji boravljaše u Rusiji radi učeńa pitańa, kako da se priredi novo izdańe hrvatskog misala i brevijara. Dicitur. Ovdje ima glavnu ulogu pitańe jezično. Sović je nastojańem nadbiskupa Zmajevića dospio u Rim u Propagandino sjemenište, gdje je izučavao napose tekstove glagoljske. Sović pomagaše mnogo Karamana, koji umrije prije Sovića kano nadbiskup zadarski. Radi svojih zasluga za katoličku crkvu dobi Sović mjesto arciđakona osorskog sa čednim dohocima. Ovoliko od prilike kazuju o ńemu Fortis (Viaggio in Dalmazia I. 90—91). Svi ńegovi biografi (Ljubić, Ogledalo II. 465; Jagić, Исторія слав. филологіи, 39; Milčetić, Hrv. Glag. Bibliografija I, 497—503) ne kazuju mnogo više o ńegovu životu, izuzmemo li kritičke primjedbe o ńegovu radu. Još možemo dodati, da je poslije ńegove smrti izašla ńegova rasprava: „Riflessioni sull' ignoranza della lingua slava litterale in Dalmazia“ (Mleci 1787.) i da je umro godine 1774.

Vijesti Fortisove o Soviću biće pouzdane, jer ih je jamačno crpao u Osoru iz najpouzdanijega vrela, od samoga Sovića, koga hvali

(Osservazioni 1771, s. 35) kao čovjeka pobožna, učena i gostoljubiva, kao duboka poznavatelja staroga ilirskoga jezika. I Julije se Bajamonti upozna u Osoru sa Sovićem, ističući gotovo istim riječima Sovićevu vještinu u starom ilirskom jeziku. (Milčetić, J. Bajamonti i ńegovo doba, Zagreb 1912., s. 176.).

Zanimliva je pojava, da su Sović i Karaman živjeli neko vrijeme u Osoru[1]) (Karaman kao biskup) i u Rusiji. Karaman je putovao u Rusiju, da uči „slavonski književni" jezik. Obojica se boriše polemičnim spisima protiv Dubrovčanina Rose, koji željaše, da se uvede u crkvu pučki jezik. Karaman umrije god. 1771.

Kako su i Karaman i Sović živjeli u Rusiji, crpahu obojica svoje znańe crkvenoga jezika iz istoga vrela. Oni i općahu zajedno, što još više utvrđivaše ńihovu zajedničku misao. J. Bajamonti (o. c. 123) spominje i gramatiku nadbiskupa Karamana. I ako nam ova vijest nije potpuno jasna, konstatujemo, da su Karaman i Sović izučavali leksički i gramatički crkveni slavenski jezik, ali je dospjela u naše ruke samo gramatika Sovićeva u rukopisu.

Karaman je raspravio pitańe „književnoga" našeg jezika u raspravi: „Identità della lingua litterale slava e necessità di conservarla ne' libri sacri. Considerazioni, che si umiliano alla Santità di N. S. Papa Benedetto XIV da Mateo Caraman, arcivescovo di Zara sopra l' Annotazione del sacerdote Stefano Rosa in ordine alla versione slava del Messale Romano, stampato in Roma l' anno 1741." Ovo se djelo mnogo citiralo. Bio je negda jedan eksemplar u Beču. Od živih ljudi kao da ga nije nitko vidio. Jagić mu je ušao u trag u rimskoj Propagandi, a našao ga je godine 1909. ruski profesor E. Šmurlo[2]). Sastoji se od 592 strane u foliju. Rukopis je vezan u koži. Pisan je čisto, bez sumńe određen, da se štampa. Izvatke priopćuje Jagić u svome „Archivu" XXIII. 1.—2. (1911). Rasprava S. Rose (Annotazioni, fatte sopra il messale illirico, dato alla luce nell' anno 1741.") bijaše dakle povodom autoapologije misala od godine 1741. i „književnoga" slavenskog jezika.

[1]) Nuzgredno primjećujemo, da je u Osoru živio neko vrijeme kano biskup F. R. Rakamarić, progonitelj hrvatskog crkvenog jezika, te rodoljubni Ljubić kliče za ńim: teška mu zemlica! (Ogledalo II. 471).

[2]) Boraveći poduže u Rimu god. 1908., mišljah i na ovu Karamanovu radńu, nego me neki rimski monsignor uvjeravaše, e ne mogu nikako unići u Propagandin arhiv. Bješe to kriva pretpostavka, što naknadno žalim, jer mi moje godine ne će dopustiti, da opet onamo putujem.

Karaman se obaziraše u svome radu osobito na jezik crkvenih knjiga pravoslavne i unijatske crkve, pa na gramatiku Meletija Smotrickoga. To je „književni" jezik slavenski. I Vinko Zmajević pristaje uz ovo mišljenje. Sv. Jeronim bijaše — uči Sović — me tar slavenskoga, t. j. „književnog" jezika, a sv. Ćirilo samo obnovitelj pisma. I Karaman drži, da je dalmatinsko narječje književnomu jeziku bliže nego bosansko. Nadbiskupi Zmajević i Karaman pa arciđakon Sović bijahu trolist iste škole XVIII. vijeka, koja je usavršila rusificiranje hrvatskih liturgičnih knjiga. Što je čije i tko je originalniji, Karaman ili Sović, danas ne umijemo pouzdano reći. Nijesu nam dobro poznati ni doživljaji ovih znatnih ljudi. Čudnovata sudbina! I gramatika Sovićeva s predgovorom i Karamanova rasprava (koju je Karaman potpisao g. 1753.) ostadoše u rukopisu.

* * *

Primjedba o admiralu Matiji Zmajeviću i o popu Kamaranu u Rusiji.

Poznati naš dalmatinski suradnik u književnoj povijesti, profesor S. Urlić, našao je u zadarskoj općinskoj knjižnici „Paravia" oporuku admirala Zmajevića, pisanu vlastoručno talijanski godine 1732. u Tavrovu. Ovršiteljima je oporuke imenovao popa M. Karamana, kapelana svoga, kapetana Iliju Bratića i Joahima Bartisiusa, svoga hirurga. Karamanu, svomu ispovjedniku, ostavlja svoju kapelu, misno ruho i 50 rubalja, pa da mu se isplati putni trošak do Mletaka i mjesečna plaća (7 rubalja na mjesec) za pô godine nakon njegove smrti. Pravom oporukom, nešto starijom (god. 1730.), određuje svojim glavnim baštinikom brata svoga, nadbiskupa. Na kraju stoji rusko ovjerovljenje. Vrijedno bi bilo, da se ova oporuka cijela naštampa.

Ova vijest o Karamanu pokazuje, da nije dospio u Rusiju kano misionar i da svrha njegova puta ne bijaše u početku proučavanje „književnoga" jezika, nego da je ova misao nikla u njegovoj glavi naknadno, i to za prvoga boravka u Rusiji. A to je važno.

Jedna bajka mane. On je jamačno došao s Hrvatima mornarima i kapetanima iz Dalmacije, koji služahu u mornarici Petra Velikoga, pa postade kapelanom admirala Zmajevića, koji ostade do smrti iskren katolik.

U Varaždinu, koncem avgusta 1916.

* * *

Prva strana rukopisa 185. II. C. a ima ovaj natpis:
Lijeva polovina:

ГРАММАТИКА
Славе́нскаꙗ
Меле́тіа Смотри́скагѡ
Мні́ха Рѡссі́йскагѡ Чи́на Ст҃а́гѡ
Васі́лїа Вели́кагѡ
во Ви́лнѣ ҂ахѳі҂ изда́ннаѧ
нынѣ
Матѳе́емъ Со́вичемъ Цресаниномъ
Архидїа́кономъ 'Осо́рскимъ
Латі́нски преве́дена
мнѡ́гнмъ кра́тости ра́ди йзѧтиымъ
нѣкимъ въ ст҃ы́хъ Ві́влїахь смотре́нїмъ
приложе́нымъ ма́лимъ измѣ́ненымъ
Во Вене́тїи

Desna polovina:

Grammatica
Slavonica
Meletii Smotriski
Monachi Rutheni Ordinis S.
Basilii Magni
Vilnae 1619 edita,
nunc
a Mattheo Sovich Chersensi
Archidiacono Auxerensi
Latine explanata,
pluribus brevitatis causa rejectis,
nonnullis Sacrorum observatione Bibliorum
additis, paucis immutatis
Venetiis.

Grammaticam hancce, exscriptam a doctissimo Matthaeo Sovich et amico suo Fortis destinatam, post optimi viri mortem malis artibus usus secum abstulit reverendissimus Camutius, tunc Justinopolitanus episcopus, nunc, ni fallor, Tolmezzo degens. Ex ejus bibliothecâ repetat illam, precor, quisquis slavonicae linguae zelator de illyricâ natione bene mereri cupit. *(Ovo je pribilježeno tuđom rukom).*

* * *

Lectori dalmatae

Mattsaeus Sovich cathedralis ecclesiae Auxerensis archidiaconus

en tibi, amice lector, in lucem prodit opus, quod haud parum a nostra dalmata natione desiderabatur, quę cum antiquam slavonicam linguam in divinorum celebratione tum latino, tum gręco ritu profiteatur, a pluribus tamen annis universim caret probata notitia. Nec mirum, si hucusque ignoraverit; defuit enim genti nostrę, quo apte linguę hujusce perfecta cognitio adipisceretur.

Hinc jam patet, quam ad sacros libros utriusque ritus intelligendos necessarium sit. Meditatione deinde operis ejusdem patebit et utilitas. Variationem enim corruptelamque vulgaris dialecti illyricę de die in diem secutam agnoscemus atque praęcipue, ex quo romanum inconsulte assumpsimus characterem ad slavonicas dictiones exprimendas non satis aptum, quantum de antiqua etiam elocutione perdidimus, clare perspiciemus.

Negare autem in illyricis provinciis antiquam hanc slavonicam linguam, quę nunc litteralis nuncupatur, agnitam usualemque fuisse nefas.

Convincitur enim tum Sedis Apostolicę auctoritate, quę ignota quidem lingua Sacra celebrare minime concessisset, tum auctoritate nationalium conciliorum atque spectabilium totius Dalmatię doctrinâ et dignitate virorum, quorum omnium monumenta, ut minus prolixe agam, proferre omitto. Attamen quod antiquitate nostrorum codicum librorumque probatur, minime silentio prętereundum duco.

Vetustissimus quidem codicum censendus est, de quo Achridanus archiepiscopus Raphael Levacovich in suo autographo, apud Jadrensem archiepiscopum Matthęum Caramanum felicis recordationis asservato, de littera slavonica hieronymiana ПР agens, refert: „Rectum illius tum sonum, tum usum ex Psalterio, quinto ab hinc sęculo, hoc est anno Incarnationis Dominicę 1222. . . . . a clerico quodam Arbensi Nicolao nuncupato, characteribus glagoliticis in charta mem-

brana transcripto atque, ut ibidem dictus clericus Nicolaus prefatus est, ex alio similiter psalterii, impensis et mandato Theodori ultimi salonitani pontificis, slavonica lingua manuscripto codice fideliter descripto, assidua ejus lectione didici. Quod quidem psalterium tribus circiter post annis, quam missale edideram, felicis recordationis d. Joannes Tomcus Marnavicius bosnensis episcopus, de bonis litteris deque illyrica natione optime meritus antiquitatis cognoscendae gratia, ad menses aliquot mihi lustrandum et, si vellem, transcribendum comodaverat."

Ad millesimum et centesimum circa annum firmis argùmentis laudatus archiepiscopus jadrensis Caramanus refert macedonicum codicem charactere antiquo hieronymiano exaratum, greco ritu Epistolas et Evangelia pro dominicis et festis diebus exhibentem, presulis Josephi Simonii Assemani, vaticanę bibliothecę praefecti, quem idem archiepiscopus in Apologia novissimi missalis slavonico idiomate a se correcti Benedicto P. P. XIV. oblata fuse designavit. Greci ritus tum codices, tum libros nonnisi cyrilliano charactere exaratos novimus, iste greci ritus codex unicus hieronymiano charactere innotuit, quamvis scriptor ejusdem et in cyrilliano charactere satis exercitatus erat, nam picturis in maximis litteris initialibus inscriptiones cyrillianis litteris confecerat. Ex tam notabili inspectione certo deducimus hieronymianum characterem utpote antiquiorem etiamtum viguisse aput Illyricos, ita ut scriptor proprio labori utilitatem sui proximi pretulerit, multo facilius quippe cyrilliano charactere codicem exarasset.

Bulgarorum codex bibliothecę vaticanę, ab eodem archiepiscopo eque ibidem fuse designatus, a me quoque, sicuti et alii codices plures, minutatim discussus, quamvis non sit sacer, sed historicus, nihilominus litterari lingua, cyrilliano charactere, scriptus visitur; ad annos autem priores 1350. reducendus. Historiam a creatione usque ad Nicephorum Botoniatem protrahit, ad petitionem regis Joannis Alexandri Macedonis translatus greco in slavonicum.

Cis-danubianos esse duos codices bibliotsecę vaticanę non dubitamus, nam characteres ipsi et scribendi ratio id accusant, quos prefectus bibliothecę Assemani ita describit tom. 1. part. 1. cap. VIII. Kalendarii ecclesię universę; „Habentur in bibliotheca vaticana duo optimi codices manuscripti ruthenice. Primus vetustissimus in membranis . . . . . sunt autem lectiones evangelicę per anni circulum juxta ritum ecclesię graecę . . . . . Codex, ut videtur, exaratus sęculo undecimo, quum ea tantum in ipso festa sanctorum occurrant, quę illud sęculum antecessere".

Alter ruthenicus codex paulo recentior est, sęculo, ut videtur, tertio decimo exaratus in folio bombycino . . . . . integer est quatuor Sanctorum Evangeliorum codex, hoc ordine dispositus. Fol. 1. Index Cap. LXVIII. Mathęi. Fol. 2. Theophilacti archiepiscopi Bulgarię prędfatio . . . . . ". Nec officit codices ipsos ruthenicos vocari, cum vox hujusmodi characterem tantum cyrillianum apud Ruthenos usualem appellet; idem enim auctor paragraphos hujus capitis sic inscribit, ad primum codicem: „In codice vaticano manus. 1. membraneo Lectiones Evangelicę per annum et Kalendarium Sanctorum slavonice". Ad secundum vero: „In Cod. MS. Vat. II. bombycino, slavonico &". Notandum auctorem prędter hęc Arabem Maronitum fuisse, etsi linguis orientalibus atque latinâ virum doctum, non tamen illyricę linguę proprietatem penetrasse; imo ipse non spernendum slavonici sribę munus in eadem bibliotheca mihi obtulerat, postquam slavonicę linguę cathedra in Urbano Collegio Romę decreto Benedicti PP. XIV. mihi fuerat sancita.

Cisdanubianus cyrilliani characteris greci ritus et ad nos Illyricos similiter pertinet et tertius antiquus codex in peculiari bibliotheca Benedicti PP. XIV. ab archiepiscopo Jadrensi Caramano et a memet ipso examinato, non tamen satis commode, idcirco cujus sęculi sit statuere non licuit. Complectitur autem Novum Testamentum cum Psalterio.

Meus olim codex, nunc autem eruditissimi viri Alberti Fortis, in litteratorum republica satis cogniti, littori austriaco adscribendus loco S. Georgii parum a Segnia distanti, a scriptore ignoto Michaeli Soltich presbytero ante annum 1462. dicatus, varias lectiones sacrę Scripturę, Sanctorum gesta, visiones, morales sermones, Missam Auream, absque consecratione a superstitione et calliditate potius ignorantię atque avaritię quam a vera pietate concinnatam, aliaque plura continens. Hinc partim semivernacula, partim litterali lingua tum in membraneis, tum in chartaceis foliis hieronymiano charactere conscriptus.

Bosnensibus quoque litteralis linguę codices non defuere. Apud me parvus codex greco ritu cyrilliano charactere Apocalypsim B. Joannis apostoli cum initio Evangelii S. Joannis prębet librumque sequens nota terminat: „Hos libros scribit Radosav christianus Gonsavo christiano et scriptum fuit diebus domini regis Tomaso et avi Ratko. Domini, si aliquid male posui, nolite deridere, quia fuere mihi manus lassę labore. Legite et benedicite, vos autem Deus benedicat in sęculum". Notandum in postremo codicis folio eadem manu pro-

*

ditur versus 13 cap. 2. ad Titum hieronymiano charactere, sed non obvio nec alibi unquam a me perspecto; ejus characteris alphabetum bis prȩcedentibus in paginis, atramento rubroque colore scripto ipse inepte et non integre inseruit. Ideo hic una cum charactere codicis fideliter excribendum duxi atque monendum: litteras tres numeris (1) (2) et (3) signatas patulos esse errores. Primam, et secundam scriptor ipse in fine situ proprio eas iterat et pro diphtongis ponit, ut ex textu ad Titum liquet. Tertia autem prorsus ad cyrillianum characterem spectat.

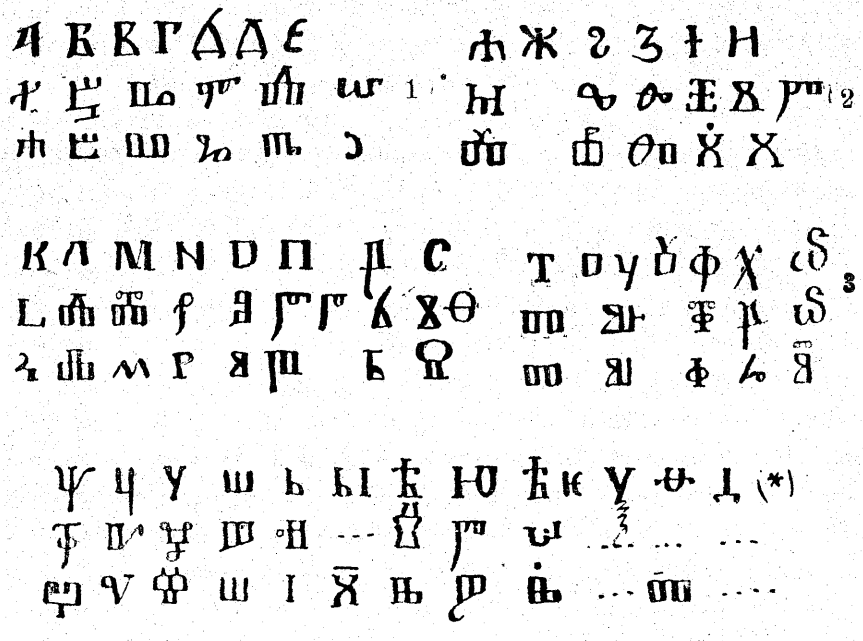

Ex versu ad Titum

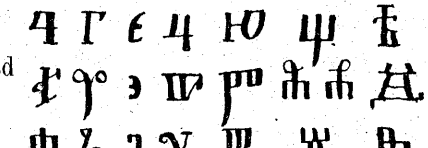

Ejusdem ritus grȩci et cyrilliani characteris manuscriptum librum, duci Spalatensi Hervoe Bosnę seniori seu prȩfecto starosta nuncupato circa annum 1406. dicatum, Actus et Epistolas apostolorum et continentem, Facciolatus vir doctrina celebris uti codicem vaticanâ bibliothecâ dignum Benedicto PP. XIV. obtulit.

*) Hęc ultima littera pro diphtongo ѥ in codice usurpatur et est peculiaris huic codici.

Ad Missalium Breviariorumqne codices mihi notos romani ritus slavonicę litteralis linguuę, in charta membranea nitidis hieronymianis characteribus descriptos breviter recensendos transeamus.

In ecclesia collegiata S. Michaelis Jadrę Missale ac Breviarium reperitur. Ex notatione quoad ipsum Breviarium recenti a quodam clerico Knazica ante Kalendarium anno 1412. apposita, codicem forte sęculo integro antiquiorem putare licet.

In S. Joannis monasterio Jadrensi Fratrum Tertii Ordinis S. Francisci similium codicum fragmenta inspiciuntur. Unius tantum scriptorem habemus, scilicet: „Presbyterum Michaelem M., cui terra mater, sepulcrum domus, opulentię peccata anno 1443.“

Non minoris antiquitatis Breviario prędato collegiatę ecclesię S. Michaelis Breviarium simile parochialis ecclesię Pagi Sale in Jandrensis diecesis insulis siti apparet.

Ejusdem parędiaę Fratres Dertii Ordinis prędicti eorumdem monasterio de Zaglava eque antiquum Breviarii fragmentum ac parochialis ecclesię adhuc retinent; ambo autem die 14. februarii officium cum sex lectionibus propriis de Sancto Cyrillo continent.

Romę Collegii Urbani de Propaganda Fide bibliotheca quinque hujusmodi codicibus integris ornatur. Duo Breviaria, tres vero sunt Missalia.

Ex sequenti notatione patet ętas primi Breviarii: „Anno Domini 1387. Fabianus, cui mater terra, peccata divitię et sepulcrum patria, scripsi hanc rubricam, non autem hunc librum“.

Alteri vero Breviario latinam notationem archiepiscopus Achridanus Levacovich anno 1642. apposuit: „Ex hac epistola Bonifacii PP. IX., qui Urbano VI. succesit, colligitur Breviarium hoc scriptum fuisse post annum 1389., quo eadem data est. Ex ejusdem quoque translatione apparet in Dalmatia regis vocabulum tum per c z a r, tum per k r a l interpretatum. Tempore, quo traslatio hęc facta est atque ita saltem pars hęc scripta fuit, non ante 253 annos, quo tempore jam linguę slavonicę puritas corrumpi depravarique ędperat“.

Primum Missale annum 1387. prędedit, nam hoc anno posteriori manu folio ante Commune apostolorum decreta Joannis episcopi a vicario Fr. Matthęo referuntur. Ex inventario autem sacrarum supellectilium de mandato principis Joannis Frangipani anno 1475. Veglam Missarum colligitur, inter Missalia slavonica extitisse etiam Sacram Scripturam.

Secundum Missale incipit: „In nomine Jesu. Amen. Anno Domini 1435. Principium Missalis secundum legem romanę curię“. Folio

ante canonem legimus: „Hoc scripsit presbyter Marcus presbytero Blasio in Obrovo cappellano S. Georgii itidem in Obrovo viro probo et visitatori domini episcopi, domini Natalis. Tunc autem dominus Natalis subjecerat totam decimam licanam sancto Anselmo per secula seculorum". Ex quo eruimus codicem Nonensis diecesis fuisse ibique scriptum. Cathedralis ecclesia Nonę S. Anselmo dicata est, Obrovo castrum prope Nonam hodie dicitur Obrovazzo et Lica quondam pars Nonensis diecesis erat.

Tertium tandem Missale, ut in eodem habemus, anno 1402. jussu sacerdotis Lupi, qui abbatis Coprivensis nepos erat, scriptum fuit.

Notandum plures recensiti codices preter ligneas tabulas pro involucris habent et membranea folia aliorum codicum adhuc vetustiorum, que antiquitate jam consumptorum precedentium Breviariorum ac Missalium fragmenta sunt. Proinde hujusmodi sacros codices seculo X. vel saltem XI. exaratos merito putamus.

Ab antiquis codicibus ad vetustos typo impressos libros litteralis linguę et hieronymiani characteris descendamus.

Primus, cujus exemplar apud me extat, initio, portione Kalendarii et majusculis ubique litteris caret. Post Kalendarium hoc titulo incipit: „Principium Missalis secundum legem Romanę Curię. Dominica prima adventus &. ". Quamvis ubi et a quo impressum mihi etiamnum compertum non sit, in fine Missalis tamen tempus impressionis notatur: „Anno Domini 1483. mense februarii die 22. hęc Missalia fuerunt absoluta".

Fr. Paulus Modrussiensis Ordinis Minoris Conventualium S. Francisci anno 1528. Venetiis, typographis Francisco Bindoni et Mafeo Pasyni sociis, aliud Missale edidit, cujus initium post Kalendarium idem est cum primo.

Post annos tres Simon Cosicich Modrussiensis episcopus Flumine suis expensis in ędibusque propriis tertium Missale luci dedit.

Preterea idem episcopus litterali lingua ac hieronymiano charactere librum de vita romanorum pontificum et cęsarum anno 1531. aliosque libros typis mandavit, ut ipsemet in prefatione hujus ad Thomam Nigrum episcopum Traguriensem testatur. Editiones ejusdem antiqua slavonica puritate linguę plurifariam carent; verumtamen auctor veniam meretur. Etenim in eadem prefatione refert defuisse apud nos codices librosque litteralis linguę, preter Missalia et Braviaria, et haec etiam (proh dolor!) ab infidis scribis corrupta nec non ignaris interpretibus vitiata, adeo ut puduisse

ipsum proprię, linguę egreque tulisse, mysteria fidei nostrę alieni sermonis vocibus vitiatisque verbis celebrari affirmat. De hujusmodi defectu postmodum et Achridanus archiepiscopus Levacovich conquestus est, ut in ejus animadversione ad secundum Breviarium Collegii Urbani retuli. Eximius quoque vir Joannes Pastritius, cujus memoria vivet in ęvum tum manuscriptis, tum epitaphio, quod in templo D. Hieronymi Illyricorum Urbis legitur: „Joanni Abb. Pastritio Spalatensi in Collegio Urbano de Propaganda Fide theologię polemicę lectori emerito, Accademię de Conciliis institutori, omnigena eruditione exoticisque linguis ornatissimo; obiit XIII. Kal. April. MDCCVIII“, in suis manuscriptis Romę in Collegii Urbani bibliotheca repositis volumine signato B, archiepiscopis et episcopis Dalmatię scribens, tradit: „Miror sane tot sęculis squaluisse nostras regiones in pręcipuo coronę nostrę radio, nemse litterali dialecto. Quoties enim antiqua manuscripta pervolvi Breviaria, tot erroribus conspersas lineas et in orthographia et in grammatica reperi“. In adversam hujusmodi fortunam et cyrilliani characteris codices cisdanubiani inciderunt et pręcipue libri impressi, quorum aliquos jam indicabo.

Nicolaus Brozich Castri Musculi, quod illyrice Omiscjal dicitur, in insula Veglę siti, anno 1561. Venetiis apud filios Francisci Turresani Breviarium impressit, cui Missę canonem, Votivas Missas et Rituale adjunxit.

Si aliquos vetustiores gręci etiam ritus illyricos libros intueamur, qui cyrillianum ubique characterem pręseferunt, eos quoque in Illyride antiquam slavonicam linguam profiteri perspiciemus.

Macarius quidam monachus Mauromontis, vulgo Montenegro nuncupati, jussu Gregorii Cernoevich et Babilę, quorum alter Mauromontis princeps, alter episcopus, anno 1474. librum **ѡктоихъ** typo dedit. *In margine:* lege 1494., nam habeo prae oculis Macarii hanc ὀκτώηχον.

Boxidar Vucovich dux militum de civitate Podgoriza, ex ruderibus Diocleę ortâ, suis expensis characteres cyrillianos in patriam delaturus formavit, interim Venetiis anno 1538. librum **Миней** edidit.

Monachus Stephanus Scodrensis eodem fere tempore Scodrae librum **Трїѡдь** impressit. Tres hujusmodi libros ecclesia parochialis gręci ritus dięcesis Jadrensis pagi Miragne tenet servatos.

Vincentius, filius prędicti Boxidar Vucovich, anno 1561. Breviarium et anno 1564. Missale slavonicum gręci ritus Venetiis typis mandavit, qui ambo libri Romę in bibliotheca Collegii Romani repositi cernuntur. Titulus epistolę ejusdem Vincentii in ipsis libris inserta

sic latine sonat: „In Jesu Christo multum reverendis patribus archiepiscopis, episcopis, sacerdotibus, monachis et ceteris religiosis pariterque piissimis gubernatoribus et regibus Macedoniæ, Serviæ, Bosnæ, Syrmii et ceteris principibus christianis magnis et parvis, hujusce linguæ professoribus tamquam fratribus, dominis et indigenis suis Vincentius domini Boxidar Vucovich, od Stariza nuncupatus, valde caram salutem".

Hujusmodi jam certis de antiqua slavonica lingua documentis perpensis, poteritne quis hesitare eam illyricis in provinciis satis agnitam usualemque fuisse? Num bosnensis dialectus erit antiqua puriorque Illyricorum lingua, prout nonnulli absque fundata ratione contendunt et pro illius antiquitate pugnant?

Post centum et viginti captivitatis annos Hebræorum lingua tantam passa est corruptionem, ut Hebræi ipsi eam minime intelligerent æque ac Græcorum vulgus eam linguam græcam ignorat, quæ olim Græciæ communis erat. A primo ad secundum carthaginense bellum tale discrimen latinæ linguæ intercessit, ut Romæ post bellum secundum vix pacta primi legebantur. Postquam autem Italiam barbari mundaverant, tot italicæ emicuere dialecti, quot provinciis discriminatur. Numquid Bosnæ regnum sive provincia, sub romana prius ditione, a Crobatis Serblisque capta, a Græcis, Pannonibus et Germanis recuperata, a Turcis demum subjugata, tam felici præstantia prædita erit, ut illæsam incorruptamque suæ linguæ puritatem jugiter servaverit?

Si vulgaris sermonis scriptores consideremus, utique nunquam duos reperiemus, qui loquendi forma inter se conveniant: quin potius, ut Cassius Soc. Jesu in præfatione Ritualis Romani Illyrici Romæ 1640. impressi ait, se neque unum, qui cum seipso in scribendo constans esset, reperiisse et, ne ipse quoque hujusmodi culpa criminaretur, se gramaticam slavonicam composuisse, cui consonus semper sibi scribens adhæreret. Præterea, vulgaris illyrici idiomatis scriptoribus inspectis, quo vetustiores sunt, eo minus a litterali lingua distare illos patebit. Aliquos tantum recensere liceat.

Seniensibus plus ceteris Dalmatis antiquum scribendi loquendique modum retinuisse danda est gloria. Cuicumque libros in ædibus Sylvestri Bodricich Seniensis archidiaconi anno 1507. et 1508. hieronymiano charactere impressos legenti veritas elucescet. Tria tantum hujusmodi impressionis exemplaria apud me reperiuntur: Transitus nempe Divi Hieronymi, Manipulus Curatorum et Quadragesimales Fr. Roberti Conciones.

Simon Budineus presbyter Jadertinus anno . . . . . Summam Doctrinę Christianę P. Canisii slavonice interpretavit et cyrilliano charactere luci dedit; quamvis bosnensem magis quam dalmaticam dialectum affectet, pluribus tamen litteralibus loquendi modis prę-cipue sacros textus proferens utitur.

Fr. Bernardinus Spalatensis Ord. Minor. de Observantia S. Francisci anno 1495. et

Traguriensis sacerdos Sborovcich anno 1586. vel 1588. (in meo enim exemplari non integre ultimus numerorum apparet) ambo romanis characteribus Epistolas et Evangelia pro dominicis et festis diebus infra annum occurrentibus, cum benedictionibus aliisque, Venetiis typis mandarunt. Ambo quoque in pluribus vocibus locutionem litterali modo efferunt.

Matthęus Alberti nobilis Spalatensis anno 1616. offcium parvum B. M. V. et defunctorum aliasque prędes ragusinę reipublicę dominis dicavit, non tamen ragusina nec bosnensi dialecto, sed dalmatica usus est pluribusque litteralibus loquendi modis et vocibus. Causam vero ita scribendi in prefatione ad lectorem recenset: „Scio autem (ait illyrice), quod invenientur verba nonnulla, quamvis pure slavonica, quę non ubique sunt in usu, attamen ego illis usus sum, ne recederem a verbis, quibus prędecessores nostri reverendi theologi usi sunt in Missali et Breviario slavonico“.

Ut aliorum vernaculę linguę illyricę auctorum enumerationem ommittam, qui et in poematibus ab antiqua lingua ornamenta sumere non spreverunt: proferam tantum Petrum Radovcich vel Gaudentium Spalatensem, episcopum Arbensem, et Bosnę episcopum Tomcum Marnavich, scriptis editis clarum, qui ambo inter recentiores potius recensendi sunt. Alter Expositionem Symboli Apostolici cum aliquibus opusculis spiritui excolendo devotis anno 1662., alter autem Uberiorem Doctrinę Christianę Explicationem Bellarmini latino charactere Romę typis Sac. Congr. de Propaganda Fide anno 1626. ediderunt non bosnensi, sed dalmatica dialecto vetustiori et proinde a littera[li] lingua minus distanti, ut cuicumque inspicienti est procul dubio compertum.

Jam e contrario et bosnensem scriptorem aliquem inspiciamus, quorum dialectus ut prestantissima inaniter prędicatur a pluribusque concionatoribus affectatur; quandoquidem nonnisi Ardelii Dellabellę Soc. Jesu Dictionarium Illyricum cum Grammatica tractare queant. Usum potissime slavonici alphabeti apud eos qualis sit et quo lepore cum eo joculantur, aliquantulum discutiamus.

En inscriptio duorum Venetiis impressorum charactere cyrilliano, quos prę oculis manibusque teneo, librorum: Primi scilicet et amplioris anno 1611. editi: „Doctrina christiana pro genere populi slavonici. Hanc doctrinam christianam collegit, interpretatus est, transtulit et composuit devotus theologus Fr. Matthęus Divcovich de Jelascjak Ordinis S. Francisci provincię bosnensis nuncupatę Argentinę. Et hoc interpretatus est vel transtulit ex latina lingua in rectam et veram linguam bosnensem, hos libros dictus Fr. Matthęus exscripsit, cum esset cappellanus Saralii 1609. anno post nativitatem Jesu Christi".

Alterius autem ejusdem auctoris et valde minoris libri anno 1675. 1683. et 1710., dicendum saltem secundo, tertio et quarto editi: „Doctrina christiana cum multis rebus spiritualibus multumque devotis, quę doctrina Ledesmi et Bellarmini Doctrinam in unam restrinxit [et composuit et aliquas res adjunxit]*) devotus theologus Matthęus Divcovich de Jelascjak, Ordinis S. Francisci, et impressit Venetiis".

In hoc secundo minori libro post Kalendarium pag. 3. auctor serviano idiomate scripsisse profitetur, quamvis sermo hujus operis nullo pacto a sermone majoris operis differat, immo prorsus in omnibus congruat. Quare vel servianam dialectum omnino eandem esse cum bosnensi vel primum opus non vere Bosnensium linguâ scriptum fuisse inferendum est, cum revera servianam inter et bosnensem dialectum necessario differentiam intercedere oporteat. Veritas namque tradita a Cassio in prefatione supra relata neminem latet, ubi inquit: „Pluries consideravi cum aliisque perscrutatus sum, quo meliori modo utiliorique scribi exprimique possent nostrę slavonicę voces, nec invenire nobis fas erat ullum proprium modum, qui acceptus esset regionibus singulis, sed neque uni civitati tantum, quoniam sermonem expressionesque verborum quibilet civitatis suę commendat". Si civitates vernacula dialecto inter se dissident, magis magisque regni vel provincię discrepabunt et propriam loquendi formam commendabunt. At quidquid de serviana dialecto dici posset, nihil in presentiarum nobis interest.

Quapropter ad bosnense idioma propositi auctoris convertamus aciem. Apud eum profecto prę ceteris a litterali lingua distantiam patenter quisque notabit, consequenter et majorem quam apud alios scriptores antiqui sermonis depravationem. Incertus deinde slavonici alphabeti usus multo magis antiquitatis corruptionem probat.

*) U rukopisu 185. II. C. a. nema ovih ovdje zagrađenih riječi.

Primo quidem ubique et sępissime littera ћ oculis objicitur, priscis ignota ac inutilis, post corruptionem antiquę linguę apud quosdam Illyricos invecta charactere cyrilliano tantum, non vero hieronymiano. Valorem ejus nec Maurus Urbinius in tabellis historię suę (Il regno delli Slavi) Pisauri anno 1601. editę nec Achridanus archiepiscopus in suo Alphabeto Romae 1629. impresso statuerunt: ex usu tamen perspicuum est apud scriptores aliquos sonum edere litterę K gręco modo prolatę et pręcipne in participiis pręsentis temporis, in verbo volo vis et in aliquibus aliis dictionibus slavonicis vulgaris dialecti inservit. Hieronymiano autem charactere littera ѫ cyrillianę щ vices supplet. Propterea inepte huic litterae ѫ duplex tribuitur sensus in Alphabeto Romano anni 1629., cum non nisi unicum proprium habeat ex litteris ш et ч compositum. Memoratus Budineus Jadertinus, vernaculo sermone ac charactere cyrilliano scribens, promiscue litteris щ et ћ in relatis dictionibus utitur et novę literę unicum tantum sonum ad instar litterę K gręcę sicut et ceteri Illyricorum tribuit. Achridanus archiepiscopus dupliciter pronunciari litteram ѫ apud Dalmatas invaluisse consuetudinem agnovit dumque breviarium impressiset et jam de litterali lingua satius edoctus fuisset, tolerandam duxit vulgarem hujus litterę pronunciationem, non tamen ubique; ideo ubi necessaria omnino videbatur litteralis tantum pronunciatio, ibi litteram hanc ѫ tribus punctis insignavit, quibus lectorem admonuit non aliter quam litterali modo proferendam. Eum et Caramanus archiepiscopus in correctione Missalis secutus est. Tantorum nihilominus bona cum venia virorum indulgentia hujusmodi non mihi satis arridet. Nam litteraria legendo vulgari modo pronunciari depravationem sapere videtur haud secus quam latina *j* consonans latine legendo depravatur a Gallis gallico modo pronunciata.

At apud Bosnensem nostrum jure meritoque Proteus transmutabilis littera hęc ћ nuncupari potest.

1. In primis igitur litterę K gręcę sonum edit sicut in vocabulis, quę ex Kalendario ut plurimum desumam, посвећение dedicatio, Божић nativitas Domini.

2. Proteus iste stat pro *i* vel *y* vel *g*, slavonica г, sive denique pro *d*. Pro *i* in nominibus ћѹћи Junius, Лѹћ Julius. Pro *d* in vocibus похоћение visitatio, Роћение nativitas. Sic enim romanis characteribus in Kalendario Bosnensis Fr. Bandulovich, qui librum Epistolarum et Evangeliorum fratris Bernardini Spalatensis emendatum et bosnensi dialecto accomodatum Venetiis edidit anno

1613.; sic Cassius in Kalendario Romani Ritualis; sic Matthęus Alberti Spalatensis et sic, quamvis non semper sibi ęqualis, Sborovcichius Traguriensis: Pohodyenye, rodyenye, et fundata quidem ratione, nam in verbis pohoditi visitare et roditi generare radicitus insita est littera *d*. Pro littera *g* seu slavonica г in nominibus Єванѣелища evangelistae, Єѣидио Aegidius, Ремиѣио Remigius, cum littera *g* hujusmodi scribunt Bandulovich, Cassius, cum *g* et aliquando cum *y* et Sborovcich.

3. Non tantum stat Proteus hic ѣ pro littera д latina *d*, prout in libro minori, posterius meliori diligentia adhibita examinavi, ubi pag. 35. recte habet отидє abiit et pag. 134. сиидє descendit et ѹзидє ascendit, pag. autem 49. 162. 220. et 227. отиѣє, сииѣє, ѹзиѣє. Item pag. 9. 16. 33. 187. видиш vides, видиєти videre, видє et види videat, видитє videte, et in libro majori fol. 294. saltem decies види, видє, видиєти, pag. vero minoris libri 22. 162. 173. 175. et al bi verbum hoc saepe cum proteo ѣ profertur: виѣѹ video, виѣтє videte, виѣи vide, виѣєниє visio ꙮ: verum etiam pro duabus litteris sumitur, nimirum pro *i* vel *y* et *d* simul, et quidem frequentissime. Verba hujusmodi in libro precipue minori contenta pag. 191. tres versus Sequentię Dies irę dies illa, Confutatis maledictis & desinunt поѣѹ ibunt, проѣѹ transeam, доѣѹ veniam, et alibi semper legimus приѣє venit, изаѣє exiit, наѣє invenit, поѣє ivit, доѣє pervenit. Quę apud Fr. Bandulovich Bosnensem aliosque romanis litteris tum in eadem Sequentia, tum in Passione D. N. J. C. secundum Joannem et alibi legimus poydu, proydu, doydu, priide, izayde, nayde, poyde, doyde.

4. Transmutatur quoque et frequentissime idem Proteus non solum in litteram *t* in modis infinitivis, sed etiam in litteras *i* vel *y* et *t* simul, quod quidem in ipso minori libro liquet tam ex desinentia carminum congruentium, quam ex variatione positionis vocabulorum. Pag, 45. 123. 127. 149. 190. рєь, изрєѣ, рєѣи dicere, alibi semper рнєти. Pag. 160. 171. 173. et 214. прити venire, подити subire, поитє ite; alibi habet приѣи et приєѣи. Similiter ea quę alii romanis characteribus scribunt: priiti venire, poiti ire, preiti pertransire, doiti pervenire, auctor noster scribit in hoc eodem libro приѣи, поѣи, прєѣи, доѣи &.

5. Usurpatur etiam pro secunda vocali conjunctiva ь attenuante consonantem litteram, cui postponitur, sed apud bosnensem scriptorem semper incondite anteponitur, ut in vocabulis ѣѹѣи Junius, Наѹчитєѣл doctor, Мартиѣи дан Martini dies, Михоѣ дан Michaelis dies.

6. Habet insuper Proteus hic vim, prępositus consonanti, diphtongum reddere vocalem consonanti sequentem: diphtongum scilicet ex *i* et *a* et *e* et *u* compositam, ut in dictionibus: **Спаситеһлꙗ** Salvatoris, **Карститеһлꙗ** Baptistę, **Четири Крꙋһиени** quatuor coronati, in titulo libri hujus minoris bis **Богоһлꙗꙋбни** devotus.

7. Tandem valorem prorsus mihi ignotum habet, sed reor non tantum Bosnensibus, verum etiam ipsi auctori incognitum. In majori nempe primo libro pag. 97., ubi Orationem Dominicam illustrat, saltem quinquies auctor noster ita prodit verbum diligo et nomen dilectionis: **һлꙗꙋбимо** diligimus **һꙗꙋбавь** dilectio, ibi legimus etiam **господһниꙗ** Dominica *(oratio)*, in fine antecedentis paginę **господһние** Dominicę. Jam Proteus iste ad transmutationem vocalis in diphtongum est inutilis, nam diphtongi hic litteris sejunctiu extenduntur, inutilis quoque ad consonantem, cui pręponitur incongrue, attenuandam, nam primo: attenuatur consonans per litteram *i* sequente alia vocali; secundo, si Proteus stat pro vocali conjunctiva ь attenuante consonantem, altera vocalis conjunctiva, quam dictionibus in consonantes desinentibus merito assidueque auctor apponit, erit profecto ea, quę plenam vel asperam consonantem reddit. In his ergo dictionibus et similibus, quę passim proferuntur in primo libro **Спаситеһлъ** salvator, **Наꙋчитеһлъ** doctor, si Proteus һ attenuat et ъ consonantem replet, cui consonans л parere devincta est? De Proteo bosnensi satis, ad ulteriora parumper transeamus.

Ex primo libro toto et ex dictionibus a me productis evidenter colligitur diphtongos Bosnensibus vel esse ignotas vel superfluas, quianam extendunt litteras diphtongorum sejunctas. Amabo, si diphtongos excludam; quo pacto sequentia vocabula aliaque hujusmodi dissyllaba ne, an trisyllaba sint, discernam? **Мариꙗ**, **Марие**, **Мириꙋ**: **нꙗ** *ego* an unica vel duabus, **исповиедаиꙋ** confitentur an quinque vel potius septem syllabis constet?

Ludit prętereа auctor noster bosnensis litterâ seu potius syllaba ѿ, quę vim latinę prępositionis *ab* tenet. In libro majori fol 288. et sequenti, plura alia loca ommittam, quindecim numerantur litterę compositę ѿ et undecim syllabę ѿд, scilicet cum littera ̃ adjuncta д. Dicendum igitur vel primam earum non sufficere ad prępositionem *ab* significandam vel secundam inepte redundare litteris, consequenter ignavus litterarum ludus.

Insuper litterę щ usus apud Bosnensem nostrum observabilis videtur; unicum enim sonum compositum ex litteris ш et т hoc elementum perturbate tenet, idcirco Bosnensibus superfluum. Non semel

namque et bis, sed sępe compositionis litteras sejungunt. Nomina Augustini, Eustachii, Apostoli, evangelistę aliaque in Kalendario litterę *st* scribuntur cum щ, nihilominus ibidem die 28. oktobris scriptum apparet апоштола, in Simbolo Fidei ejusdem secundi libri ѿпѹштение remissionem, in Oratione Dominica ѿпѹщамо dimittimus, in quarto Dei Pręcepto поштѹи honora, pag. 360. de X Pręceptis et alibi поштение honor, de Sacramentis pag. 372. Карщение et Карштение baptismus, ibidem pag. 374. посветилище et посвстилиште sacramentum; in libro quoque primo ampliori in Symb. ѿпѹщение, in Orat. Dom. ѿпѹштамо, pag. 111. пощѹи, pag. 118. пощение, pag. 148. Карщение et Карштение.

Observabilis quoque ineptus usus litterę ф in dictionibus mere slavonicis et speciatim loco litterarum хв, ut ѹфание spes, фала gratias; dum littera hęc, a Gręcis sumpta extraneis tantum vocabulis inserviens, nobis omnino inutilis est; nulla enim slavonica dictio reperitur, quę hanc litteram exigat; imo Dalmatę neque in extraneis vocibus eam pronuntiabant. Qua de re in codicibus hieronymiani characteris frequenter reperitur littera ꙋ pro ф usurpata. In codice similiter, quem apud me servo in charta membranea charactere hieronymiano lingua vulgari, literali tamen proxima, inscripto Speculum Humanę Salutis, anno 1445. Verbenici (oppidum insulę Veglę) exarato, lego pag. 37. Ꙋѫьѫѧрı Pharao, Ꙗѡѹꙋѫ Josepho, pag. 71. Ѫѫѹꙋꙋ Caiphae, pag. 181. Ꙋѫьѡѧѧ Pharisęi; Стиенан et Стипан Stephanus in suo Kalendario habet ipse bosnensis scriptor. In relato altero meo codice bosnensi litteralis linguę quamvis littera ф non desit, attamen pluries Алиа pro Alpha legitur.

Notandum etiam numeros apud Illyrides litteris alphabeti efferri. Cyrillianus character seriem Gręcorum semper imitatur pręter numeros 6, 90, 900; hieronymianus vero character a 2 numero ad 9 usque, denuo a 20 usque ad 90, tandem 800 et 1000 cum cyrilliano non consonat, seriem tamen proprii alphabeti ad amussim sequitur, usum hujusmodi procul dubio antiquum esse ex vetusto codice macedonico relato satis constare videtur.

At bosnensis auctor, quod observare potui, 60 numerum variat: pro ѯ ponit ч; ad 90 pro ч ponit ц; ad 700 pro ѱ ponit ѿ et ad 800 utitur littera щ pro ѿ. Varietas hęc et ab hieronymianis litteris dissonat. Budineus pro numero 60 signo gręco ϟ utitur, in reliquis universali usui consonans.

Denique ceteris ommissis de varietate inter ambos libros ejusdem auctoris, referam de littera ъ, quę vocalis conjunctiva litteralis alphabeti est; ejusdem et alterius quoque vocalis conjunctivę vim satis superque archiepiscopus Jadrensis Caramanus in suo completo Alphabeto Romae 1753. secundo edito declaravit et in hac etiam grammatica vis eadem indicatur. Auctor ergo noster in primo ampliori libro ubique vel expressam vel signaculo superposito implicitam litteram hanc religiose observat; in secundo vero libro minori prorsus ubique eam eliminat. At cur auctor hujusmodi litteram consonantibus apposuit? Utique neque eum neque cęteros Bosnenses scivisse, pignore audenter certarem: alias secundam vocalem conjunctivam minine neglexisset nec in posteriori libro ommisissent, saltem qui secundę, tertię et postremę editioni incubuerunt.

Budineus Jadertinus in relata Catechesi ambabus etiam litteris usus est, sed absque discretione; inde eidem similiter vim horum elementorum ignotam fuisse manifestum est.

De vetustis illyricis alphabetis etiamnum quidquam detegere mihi non evenit pręter descriptum hieronymianum mei parvi codicis saeculi XV. Apocalypsim continentis. Quapropter quo alphabeto usus sit bosnensis auctor, divinare nescio; hoc unum scio depravatum ac valde mutilum illud fuisse: scilicet litteris carens ꙁ, ї, ы, ь, ѣ, ѥ, ю, ꙗ, ѡ et a Gręcis pro extraneis dictionibus et pro numeratione sumptis ѯ, ѱ, ѳ, ѵ̈.

Alphabeto Achridani arciepiscopi Levacovich, quamvis imperfecto, uti non potuit, quia decem et octo annis post auctoris bosnensis editionem Romę prodiit. At tabellę Mauri Urbini, quę annis decem pręcesserunt, auctori prodesse potuerunt; istę igitur auctori nostro forsan suffecerunt, quamvis in illis Romano Alphabeto deterius inspiciatur; quandoquidem a figuris ipsis fędatis evincitur Urbinum a rudioribus purisque Illyricis accepta elementa in suas tabellas deprompsisse atque parum vel nihil slavonicarum litterarum sapuisse. Codices tamen niditis characteribus excripti librique excusi, ut recensui, etiamtum non defuere, quibus tabellas suas tum perfectiores, tum ornatiores formaret. Quod ut clarius elucescat, per litteras hieronymiani characteris pręcipue cursim petranseamus. Ex quo desumetur argumentum, ęque ac ex dictis hucusque, quantum eo jam tempore vulgus antiquę suę linguę jacturam fecerat.

Monumentum nomenclaturę hieronymiani alphabeti antiquum, quod sciam, non habemus; vestutiorem tamen cyrilliano esse non dubitamus; etsi aliunde documenta deficerent, duo relati codices: ve-

tustissimum Psalterium et Macedonicum, id satis probarent; neque seriem litterarum cognosco antiquiorem saeculo XV., videlicet descriptum mei parvi codicis bosnensis, non tamem absolutam, ubi etiam scriptoris incuria littera ѡ ommittitur, et Missalis Romani enunciati 1483., in quo pro bibliopolarum norma litteris impressa folia notantur, sed non ultra litteram ѧ ominissaque littera ѳ; ex enumeratione nihilominus litteris annexa hujusmodi seriem saltem usque ad literam ѧ, quę, 1000 numerum signat, putamus esse vetustissimam, siquidem cum hodierna numeratione et macedonicum codex concordat. Si D. Cyrillus IX. saeculo novum characterem slavonicum, forsan etiam pro majori legendi scribendique facilitate, vel assumpsit vel inventavit, nihil omnino slavonicam linguam variando, non videtur probabile eum pristinam nomenclaturam immutasse; non immerito igitur utriusque characteris eandem vetustissimam nomenclaturam communem evasisse argumentabimur.

Urbinus valorem litterarum latinis desuper elementis signat; hucusque bene; at comparationem non ęquat ubique. Slavonicaę *i* ѣ primę desuper ponit *iz*, si saltem *ize* posuisset, nomen litterę notasset; nunc autem qualis valor concipi potest? Vocalisne, an consonantis?

Trium litterarum *i* slavonicarum, ѣ ѕ ѷ, secunda ѕ principali semper et ubique elucet greçę *η*, latinę *i* cyrillianę ꙇ correspodens ideoque slavonicum nomen *ixe* meretur, quod latinis litteris exprimi nequit, non vero prima, cujus certum valorem et nomen ignoramus, cum nullibi in slavonicis dictionibus reperiatur, sed tantum pro numero 10 usurpatur, eam potius greçam ѵ esse opinor, quę hieronymiano alphabeto in fine deest. Propterea Caramanus cum principali ѝ et duobus punctis supplet litterę *y*, vestigia sequens Breviarii, non vero Alphabeti a Levacovich editi, et ne iterum novum usum introduceret. Levacovich ipse suis scriptis confessus est plura ex vetustissimo Psalterio enunciato didicisse et proprium errorem, quo captus scripserat, agnovisse. Ideoque Breviarium ipsius septemdecim annis post Missale perfectius in lucem prodiit; ex quo manifestum est eundem ignorasse litteralem linguam, dum Alphabetum imperfecte ante Missalem ediderat. Pręterea (ad litteram ѕ redeundo) septima tabellę littera ѯ cyrilliana ѯ latinę *x* ab Urbino ęquiparatur, bene vel male venia dignus, nullo enim latino elemento etiamsi composito valorem adęquatum designare possumus; atqui decimę litterę ѕ, cyrillianę ꙇ nuncupatę ѕѯѕ, nomen nonnisi cum septima ѯ ѯ scribendum; juxta principia igitur ipsiusmet

Urbini minus ille errasset, signando hanc decimam litteram latinis elementis *ix*, quę si non valorem, saltem medietatem nominis protulissent; nunc jam evidens est Urbinum nugari in hac re, hic mutat *x* in *z*, *iz*, scribendo; in tabella deinde cyrilliana, quę nomenclaturam continet, septimam litteram ѯ vocat *scivieti*, en transmutationem *x* in litteras *sc*; decimam denique litteram ѱ nuncupat *ise*: et ecce iterum illius primum principium *x* in litteram *s* transmutatum.

Tertię litterę *i* fędatę, quę alias esset ѩ, superscribit *g*; hujusmodi valor jam litterę ѧ recte datus est; iterum ergo nugatur Urbinus. Hanc litteram antiquos tam in codicibus, quam in libris typo datis pro jota greca et pro *j* consonanti latina habuise sę pissime observavi. Levacovich quoque idem ex memorato Psalterio did cisse profitetur: nunc vero cum principali ѣ et puncto suppletur in minusculis, majusculę autem secernuntur figurâ, altera ampliori circulari Ѣ, altera angustiori angulari Ѣ; hęc autem ѯ tantum pro numero 30 stat in presentiarum.

Litteram ѕ signat cum *c*; at cur non cum *k*? cum sit revera eadem littera? Notum est cuique litteram *c* latinam diversum sonum edere ante vocales *e* et *i*, qui utique slavonicę ѕ tribui nunquam potest. Ad hęc quęnam differentia intercedet inter ѕ et ѫ et ѵ, dum amborum valor pariter signatur litteris *c* et *ci* latinis?

Literam *u* scribit cyrilliano charactere ѹ, quę figura huic characteri omnino est impropria et nusquam in codicibus antiquis reperitur; in cyrilliana deinde tabella ita eam depravat, ut in eam quoque in ullo codice contigit mihi in similem figuram incidere, scilicet ѡ.

Littera, cui Urbinus superponit *ot*, primo ita deturpatur, ut nec pro alia sumi queat nisi pro prima ejus littera *i*; secundo ea non est littera seu syllaba ѹ sed loco litterę ѵ posita, quam Levacovich bene figuravit ѹ, attamen set ipse hallucinatus est pro ѹ eandem tradens. In codicibus enim antiquis librisque nunquam alia figura quam ѹ cum minuscula ѹ vel alio signo ęquivalenti notata vel in linea extensa ѹ aspicitur; cum hęc littera sit praepositio tam absoluta, quam compositiva, sępenumero in oratione usuvenit. In descripto alphabeto mei codicis hęc litera ѽ ad cyrillianum characterem pertinet probatque litteras Urbini et Levacovich non esse ѹ, nisi in meo Alphabeto repetitam esse velimus.

Litteras ѵ et ѫ deformatas, primam latinis *ci*, secundam *c* inscribit; num inter has litteras discernimus valorem? Prima harum quemadmodum *t* latina ante *i* sequente vocali pronunciatur; nunc potius nomen quam valor exprimitur; propterea

in cyrilliana tabella cum latinis *zi* nomen et valorem inscripsit: secunda vero sicut romana *c* vocalibus *e* et *i* prępositа sonat; differunt tamen a romanis litteris nostrę slavonicę, quia hę proprium constanter servant sonum non solumodo cum cęteris vocalibus, verum etiam quotiescumque eędem alias consonantes pręcedunt et finales ponuntur.

Litteris ѫ et ш, primę latinas *sc*, secundę *s* desuper ponit. *Sc* magis secundę cogruunt, nam sonus harum vocalibus *e* et *i* prępositarum slavonicę litterę respondet. Levacovich litteram ѫ Bosnensium more notat *sct* aliumque dat valorem cum litteris *ch*. Duplum hunc valorem apud Illyricos tantum linguę corruptela induxit, *ch* cum principali sono bosnensis Protei discussi consonat. Apud antiquos et apud alias slavonicas nationes etiamnum unicum sonum hęc littera habuit habetque ex litteris ш et ѫ conpositum; quaproter melius Caramanus cum litteris *scch* valorem ejus exprimit. Litterę vero ш signatę ab Urbino cum latina *s* quęnam distinctio erit a ѧ cum *s* quoque signata? Insuper ш et ѫ hieronymianę, ędem sunt cum cyrillianis ш et щ. Urbinus litteram ш in cyrilliana tabella vocat *scai*, quod quidem nec nomen significat nec valorem comprehendit; litteram deinde щ nominat *stai* Bosnensium fere modo. At jam constat litteras cyrillianas variare ab hieronymianis. Adde, si hieronymianum cum cyrilliano unum ac idem alphabetum slavonicum ejusdem antiquę linguę nostrę noscimus, litterarum tantummodo figuratione excepta; cur et non idem valor litterarum? cur altera tabella litteris abundat, altera deficit? Hujusmodi igitur Urbini eruditionem, melius scurrilitatem quam scientiam, judicabimus.

Tandem supra elementum ı notat litteras *ie*, duplum sonum tribuit, cum neque unicum per se habeat nisi conjunctum cum consonanti finali. Cyrilliana tabella hâc literâ caret, quę esset ъ nomine *ierr*, carentque ambę litteris secunda vocali conjunctiva ʼı, cyrilliano charactere ь, diphtongis ѫ ѣ, э є vel ѥ, ꙋ ы; preaterea cyrillianę tabellaę desunt diphtongi ѩ et ю et littera ѯ; hieronymianę vero deest ꙋ scilicet ѡ et littera seu syllaba ꙋ. Littera ѯ hieronymiano charactere, ut candide loquar, nullibi apparet; supplent Illyrici huic litteraę satis cum ꙁѧ sicut et litterâ ꙋ, supplendo cum litteris ꙋѧ, nunquam utuntur nisi pro numero 700. Si Levacovich quoque eam pro ꙋ proposuit in Alphabeto suo, nullibi tamen usus est hac figura ꙋ sed jugiter altera ꙋ ac ꙋ pro ꙋ ex codicibus nostris profecto non eruit, in ipsis ob frequentissimum usum neque pagina fere una absque prępositione hac reperitur; potius a numero forte

sumpsit, cum Bosnensium depravatio 700 notat cum littera ѿ. At a numero nimirum vetustissimo Graecorum tutius ea pro ѱ cognoscenda erat.

Quonam modo jam tam accurata elegantique tabella cribrata aliquam excerpere possumus eruditionem? Certe nonnisi evidens depravationis argumentum. Plura enim codicibus utriusque characteris inspicimus elementa quam in vetulis litterarum collectionibus nobis cognitis, quę alphabeta dicuntur*).

Si quęres: Cum apud nos collectio hujusmodi elementorum frustra investigatur, utinam regula, qua nostros alphabetos imperfectionis criminemur? Dicam audenter in antiquioribus nostris codicibus illyricis si non series, saltem numerus figuręque litterarum perfecte reperiuntur. Completum autem alphabetum non absque ratione auctoritati virorum doctrinâ pręstantium innixus asseram apud Russos inveniri. Russi enim quovis tempore sacros libros immutabiles religiose custodierunt; apud eos viri ecclesię ministerio addicti litterali linguę jugiter studia impedunt. Quotquot tum Russi moscovitici imperii, cum regni Polonieę Rutheni sacros libros vel ad eos modo aliquo spectantes litterali lingua typis mandant, omnes utique Slavonici et linguâ antiquâ slavonicâ inscribuntur nec sibi gloriam arripere audent, imo litteralem linguam Illyricis cedunt, qui jam a sęculis slavonica denominatione potiuntur. Pudeat: quandiu e contrario tanta nos in Illyride soccordia vexabit, ut vix unus inveniatur, qui propriam antiquam matrem linguam noscere studeat?

Qundo primum 1631. imperfectum Missale Romę typis dabatur et 1648. Breviarium slavonico idiomate, purgatum correctumque, nonnisi inter Illyricos unus Fr. Raphael Levacovich litteralem linguam

*) Postquam hęc scripseram, tertium nostri bosnensis auctoris Divcovich librum Concionum iisdem characteribus servianis sive cyrillianis ejusdemque bosnensis dialecti Venetiis 1616. excusum inspicere mihi contigit; in eo etsi parum immoratus sum, attamen hęc saltem notanda putavi. Post brevem prologum alphabeti seriem exibet hujusmodi, de quo nihil omnino innuit: Абвгд'єжѕзїнкамнопрстѹѳхѿфцчѣ шщѣѥ. Litteris ѕїѳ non nisi pro numeris, raro diphtongis ѣ et ѥ utitur. Prima diphtongorum, quę loco ꙗ posita videtur, ab auctore pro *j* consonanti vel compositiva diphtongorum usurpatur; hęc ipsa pluribus in paginis nunquam apparet, in aliquibus vero cumulatim redundat: pag. 109. duodecim vicibus eam litteram ostendit in sequentibus vocabulis: ter ѣлглнца, ter ѣест est, bis ѣедиота unum; item ѣесѹ sunt, двнѣѹ duorum, ѹѣедно simul; demum superfluam воѣнем quibus. Vocalem autem conjunctivam ь, in primo libro jam descripto constantissime implicitam vel explicitam observatam, in hoc tum libro tum alphabeto plane rejicit.

*

callebat. Dum secundo 1688. ipsum Breviarium iterato imprimeretur, unus fuit Pastritius quinquagenarius ab alphabeto exorsus, ut editioni curam daret, quemadmodum ipsemet suis scriptis refert. Cum secundo vel tertio Missale non tantum iterum imprimendum, sed et purgandum necessitudo urgebat, unicum missionarium apostolicum Russię Caramanum abbatem, deinde meum auxerensem episcopum, tandem archiepiscopum Jadrensem, heros Dalmatię Vincentius Zmajevich archiepiscopus prędecessor Sacrę Congregationi de Propaganda Fide proposuit.

Paucis annis transactis prędter archipręsulem Caramanum, eruditione ac probitate prędstantissimum virum, duos litteralis linguę peritos Dalmatas numerabam: Michaelem Lubencovich Spalatensem presbyterum, illyrici Jadrensis seminarii prędceptorem, quem ipse Caramanus erudire dignatus fuerat, et meum auxerensem prędsulem Nicolaum Dinaricium ad metropolitanam sedem Spalati meritissime translatum, virtute, pietate et doctrinâ clarum, qui, bis vel ter me humanissime audito, raptus non tam ab elegantia litteralis linguę, quam a zelo illyricum clerum instituendi, propria manu, non parcendo labori, Grammaticam hanc transcripsit librosque aptiores ad profectum sibi comparare curavit. Sed jam requiescunt in pace, neque unum post eos iudicare valeo in Dalmatia tota, qui litteralem linguam calleat. Erubescamus incurię nostrę: Italus vicinusque nobis Justinopolitanus antistes de comitibus Camuciis, eruditione et ecclesiasticę disciplinę studio spectabilis, nostrum pudorem auget. Praeteritis annis in suis epistolis ad me benigniter missis testatus est, neque an litteralis lingua slavonica a vulgari dictincta existeret se scivisse quamque characteribus tantum differre existimasse; nunc autem adeo tam vulgari, quam litterali dialecto instructus est, ut suis epistolis de slavonici Missalis correctione judicium ferre atque archipręsulis Caramani laborem probare non hęsitat; insuper et novam Breviarii slavonici impressionem totis viribus urget*.

Sed jam Pastritium audiamus volumine B citato: „Cum vero iterum ob defectum exemplarium novam vestra pietas exposceret a Sacra Congregatione de Propaganda Fide impressionem (Breviarii), novum debebat Levacovich revocare ..... Puer fere septennis e patria exivi, Venetias et Romam deinde pedem tuli ..... Characteres enim, quos vocant S. Hieronymi, a teneris annis noveram, sed ad 52. annum

* *Dodatak drugoga rukopisa:* Jamque a Sacra Congregatione de Propaganda Fide assensu feliciter obtento eidem impressioni utilem operam ipse navat.

fere obsoleta notitia cariem induxerat. Unde renovare lectionem et peritiam oportuit et typis inhærere, ut, quod in priori erat impressione, fideliter recuderetur. Cum vero ad Officia propria Sanctorum perventum est, ibi ex penu proprio depromenda erat materies. Sed ubinam expiscanda? nimirum videbatur intelligere, quod dicebam, at vere ne in litteralem dialectum: hoc opus, hic labor erat. Neque in Dalmatia tota erat, qui nosset; consului, ut potui, per rubricas emendando ad calcem Breviarii Officia propria et interim quærere modum, ut, si fieri posset, regulas grammaticæ mihi elicerem et vocis longus tamen labor et incertus. Adjumento non modico fuit antiqua ruthenorum characterum peritia, quoniam in illis expressa sunt græcumque litterali sermone a Ruthenis Slavis recitantur in Officiis et Missalibus, imo quævis Scripturæ Sacrae eloquia, SS. Patrum et Auctorum monumenta in slavonica lingua leguntur . . . . . Nec defuit aliud numinis subsidium: Rutheni duo alumni in sua lingua docti sacerdotes grammaticam slavonicam typis editam extare retulere, sed frustra expectarunt ex patria. Itaque coactus sum longum subire laborem in interrogando ab eis, quæ ad rem meam fieri videbantur.“ Idem Pastritius alibi, nempe volumine signato A fol. 315., quod ad Russos spectat sequentia adhuc notat: „Se non m' inganno, no vi deve esser dubbio a tenere, che il linguaggio del Breviario non è dalmatino (de Dalmatarum dialecto nostri temporis loquitur), ma piuttosto ruteno, cioè quello che li Ruteni recitano negli officj e nelle cose ecclesiastiche, il quale ragionevolmente si chiama letterale, perche non è volgare, ma con studio s' acquista. Ruteno si dice in qualche modo, perchè essendo l' antico linguaggio degli Illyrici, a questo non s' accosta più vicino quanto quello di Russia e di Moscovia, per aver conservato a cagione del poco commercio con altre nazioni e lingue più pura la lingua pristina, che altri popoli più civili e perciò sottoposti alla variazione della favella“. Et paulo post subjungit: „I quali medesimi (Ruteni) chiamano tal lingua slavonica, e la studiano come letterale, per intendere le Scriture e SS. PP., le Messe e gli officj divini, che si recitano in lingu slavonica“. Ita de litterali lingua sentit, quicumque cancellos ejus penetrare satagit quique ab omni præocupatione pro sua vernacula dialecto liber existit. Si Russos ab Illyricis distinctos existimare placet, non ideo et linguam nostram antiquam, quam ipsi sedulo in sacris libris observarunt, alienam jure putare licebit.

Hujus Russorum curæ prærogativam et cardinalis Hossius, doctrinâ celebris, Sacri Apostolici Collegii decus et regni Polonorum ornamen-

tum, commendat, qui de Sacro vernacule legendo scripsit; „Apud Russos neque grecę neque latinę linguę usus est; sexcenti jam et amplius anni intercesserunt, cum Cyrillus et Methodius a Sede Apostolica impetrarunt, ut eis rem divinam facientibus linguâ slavonicâ uti liceret . . . vix est lingua sub sole, quę latius quam nostra pateat . . . . Quamlibet autem nos ipsos amemus, tamen illud fateamur necesse est, Slavorum aut Dalmatarum linguam esse multo elegantiorem quam nostra, ita ut si precationes et sacras lectiones in vernaculam transferri linguam oporteret, in eam potissimum transferrendę sint, a qua nostra duxit originem, quę prestat etiam ceteris elegantia: cum presertim dalmatica lingua sacros libros Hieronymum vertisse constet".

His verbis Hossii Fr. Octavius Jadertinus, episcopus Arbensis, Prolegomenon Biblicę Sapientię sect. 2. § 7. subdit: „Ubi supponit Hossius non perdurare in Dalmatia usum celebrandi linguâ slavonicâ. At revera durat suntque et Missalia et Breviaria proprio etiam alphabeto scripta, quod vocant p o p o v i z a, nempe presbyteralem, forte ab auctore D. Hieronymo Presbytero".

Deinde ipsemet Hossius ad interrogationem: „Quid autem impediret, quominus suâ quęque gens dialecto uteretur in ejusmodi sacris lectionibus et precationibus convertendis?" respondet: „Atqui hoc nec Russi faciunt, quos tanta constat esse religione in divinis officiis eâ dialecto peragendis, quam a majoribus suis traditam acceperunt, ut si quid ab illa variarent, grandi se piaculo obstrictos iri persuasum haberent". Revera hujusmodi religiosa custodia et ex Sacris Bibliis Moscuę anno 1663. impressis evincitur.

Princeps Constantinus Ostrogski, preclarum facinus aggredi statuens, exemplar Bibliorum quamqui maxime invenire studuit, sed, ut in bibliis Ostrogii, in omnibus regionibus nationum nostrę linguę slavonicę nullum omnino reperit exemplar perfectum, quod omnes Veteris Testamenti libros contineret, nisi illud apud Joanem Basilidem magnum ducem Moscorum juxta versionem 70 in slavonicam linguam ultra quingentos jam annos translatum quodque ab eodem monarcha obtinuit. Hoc exemplari a n t i q u ę s c r i p t i o n i s g l o r i o s ę videlicet s l a v o n i c ę aliisque grecis a Constantinopolitano patriarcha Jeremia exemplaribus impetratis, sollicitudine consilioque eruditorum linguę grecę et slavonicę virorum adhibitis, Biblia Ostrogii regionis Volinię anno 1581. edidit. Itaque hęc ipsa Biblia a Nicone patriarcha Moscuę anno 1663. typis iterum data sunt: in iis editor, sicut in prefatione profitetur, ita in corpore operis exequitur,

absque ulla scilicet emendatione ommissorum vel commissorum, nisi in margine textus, prȩter minutos ortographiȩ grammaticȩque per se patentes errores. Ex hoc vetustissimo monumento tamquam ex fonte litteralis linguȩ puritatem quivis haurire valet nec aliunde recta slavonicȩ elocutionis ratio quȩrenda.

Sed ea, quȩ Hossius de Russis retulit, eadem et Le Brun in Explicatione Missȩ, dissertatione XIV., non tantum Russis prȩstantiam confirmat, verum etiam a X. sȩculo ȩtatem decernit, Illyricis autem vix proprios legere characteres concedit: „E siccome nel secolo IX. i papi hanno permesso a Schiavoni Moravi venuti alla fede, che celebrassero gli Officj in lingua schiavona, che era una lingua assai dilatata, così dopo qualche tempo la chiesa di Constantinopoli, che mandò missionarj per convertire alla fede i Moscoviti, benchè loro dasse il loro rito constantinopolitano, tuttavia lasciò, che nella loro lingua schiavona celebrassero. Ma questa lingua corrottasi e cangiata nel volgo, nella liturgia conservossi tale, qual era nel secolo X. . . . . Si aggiunga di più, che ne' paesi molto vicini alle terre dello Stato Ecclesiastico i papi approvano la celebrazione de divini officj in lingua illyrica, lingua di cui io veggo che molti eruditi nello schiavo idioma ed in altri molti linguaggi i caratteri leggere non possono“.

Quȩ Illyricorum ignorantiȩ, quo vera eo turpior exprobratio; quid plura, si eruditi nostri ejusmodi reprehensionem promeriti sunt, quidnam de puris illyricis sacerdotibus nostris dicendum ut plurimum ruralibus?

Tandem cum prȩfatis auctoribus et Joannes Herbinius in religiosis Kioviensibus cryptis, Jenȩ 1675. pag. 177., matrem slavonicam linguam in septentrione conservari concludit: „Lingua slavonica est mater ruthenicȩ, polonicȩ, vandalicȩ, mocsoviticȩ, bohemicȩ, croaticȩ, illyricȩ nec non Bulgarorum, Valachorum &, quȩ omnes a matrice slavonica tamquam lingua sua cardinali enatȩ filiales dicuntur inter se, tamen, ut sunt rerum vicissitudines, non nihil differentes. Nihilominus Biblia Veteris et Novi Testamenti nec non Rituale seu **Єѵхоло-гїон** (Ruthenis Trebnik dicitur) aliique libri sacri in templis leguntur publice et privatim“. Deinde et admiratione dignam putat: „Quod cardinalis hȩc lingua slavonica ab initiis suis dialecto immutabili eadem hactenus permanserit, ut cum aliȩ linguȩ hodie fere singulo decennio sua patiantur deliquia seseque in dies magis atque magis expoliant, quod ipsum in idiomate germanico, gallico, polonico, a sclavona matre temere degenerante, aliisque linguis palam observatur“.

Quamvis abbati Roberto Papafava patritio veneto in disquisitione sua de Situ Carniolę, Carinthię, Stirię atque Epeiri et regionum Illyrico finitimarum, Romę 1665., Slavorum nomen iis, qui in Illyride sunt, non arrideat, siquidem eos omnino Illyricos vult esse vocandos, sic et nec linguam eorum slavicam, sed illyricam, attamen aliam non assignat nationem, ad quam in prę-sentiarum Slavorum denominatio prȩcipue pertineat. Notioni vero communi consentit. Quippe non solum linguam illyricam eamdem esse asserit, quę olim a D. Hieronymo et Cyrillo sacris peragendis dicata fuit, sed etiam hanc eamdem fuisse in Illyride multo ante slavicam irruptionem, imo et tempore Aristophanis, quem et Suidas comprobando declarat, eamdem quoque extitisse apud adventantes ex Asia ad Adriam populos probare contendit: „Lingua, de qua heic sermo, eadem est, quę olim a Divo Hieronymo atque Cyrillo sacris christiano more peragendis dicata novisque characteribus exornata, multo ante slavicam irruptionem tempore hujus regionis incolis in usu fuit, ea ratione, ut quamvis slavicam hodie imperitorum vulgus appellet, proprie illyrica sit. Quod vero Slavi &".

Quidquid denique de vetustissima Illyricorum lingua sentiamus: slavonicam utique, quę nunc litteralis dicitur, ex quo saltem Sacra Biblia verti cęperunt atque in divinorum celebratione officiorum usus, nostram vernaculam fuisse inficiari nulla ratione possumus.

Jam litteralem linguam slavonicam, etsi alibi purissime custoditam, pro nostra illyrica non dedignemur profiteri et gloriam a longinquis gentibus, qui sibi non audent, sed nobis jure tribuunt, ne respuere velimus, eo vel maxime, quandoquidem nos Slavoni, non vero alię nationes, nuncupamur, imo nunc et slavonico nomine gloriamur, probant innumerę editiones Illyricorum hoc glorioso titulo inscriptę. Prȩterea et necessitatem notitię linguę litteralis pro intelligentia sacrorum antiquitatis codicum agnoscamus, quin deinceps rubore pudoreque suffundamur ab extraneis nostrorum explicationem librorum poscere. Grammatica hęc viam cognitioni aperiet, Sacra prȩcipue Biblia ad elocutionis proprietatem litteralis linguę assequendam aptissimę facilem progressum suppeditabit. Postremo eidem grammaticę studio impenso utilitatem quoque experiemur aliunde. Etenim quę tum in pronunciatione, tum in dictionibus vulgaris sermonis apud rudem plebem adhuc de litterali lingua vigent, animadvertemus, quęque a recentioribus ipsismet scriptoribus, qua ratione insciis, sparsim inseruntur, quorum nec unus quidem est, qui alicujus generis regulis innititur, sed unusquisque propriam scribendo libi-

dinem sequitur. Quapropter omnes inter se ita discrepant, ut nec duo inveniantur, qui conveniant. Proderit ergo hujus grammaticę usus tam ad aliquos saltem depravationis errores corrigendos, quam ad metas figendas, ne ipsa corruptela ulterius procedat illyricamque linguam prorsus destruat. Opus hoc si gratum tibi fore agnovero, alacrius citiusque ad dictionarium perficiendum, quo fieri potest, uberius progrediar; vale*).

*) Otisak slovâ na str. 404. (9.) učinjen je po prijepisu Akademije od 1912. godine, ali je vrlo sličan originalu.

Hrvatski prijevod bule pape Grgura XI. Pavlinima: regule svetoga Augustina na „Ugrih“ i po drugim stranama,

izdana u Avignonu god. 1371., napisana glagoljicom.

Priopćio član dopisnik Ivan Milčetić.

Godine 1908. proboravih nekoliko dana u Trstu pa dospjeh i u biskupski arhiv, spremljen u nekoliko ormara, neuređen i zaprašen. Pregledah površno samo spise nekadašńe biskupije u istarskog Novog Grada (Cittanova). Tražio sam „glagolitica“, ali nađoh vrlo malo, no nađoh mnogo vijesti o glagoljskoj liturgiji u Istri. Prilike mi ne dadoše, da pođem opet onamo, nego neki moj riječki učenik obeća mi, da će dalje kopati po arhivu i tražiti podatke o slavenskoj liturgiji. Nije učinio ništa. (Vidi moj „Prethodni Izvještaj“ u akademijskom „Ljetopisu“, sv. 23, str. 17.)

Početkom god. 1914. iznenadio me prijatelj F. Matejčić, c. kr. nadzornik za sredńe škole u Trstu, javljajući mi, da se našla (valda u biskupskom arhivu), pisana glagoljicom, bula pape Grgura XI., izdana Pavlinima god. 1371. Ujedno mi posla dobar facsimile. Pisao sam u Trst radi pobližih vijesti o tome našašću, nego ne dobih odgovora. Priopćujem dakle vjeran prijepis rečene bule, ćirilicom, sa ulomkom čitljivoga snimka, a načinio sam ga već god. 1914.

Izvornik je jamačno napisan latinski, a hrvatski prijevod je načińen za hrvatske samostane pavlinskoga reda u hrvatskom primorju „na Ugrih“. U Novom bijaše taki samostan.

Hrvatski je prijevod ropski, često nerazumljiv. Grgur XI. bijaše jedan od onih papa, koji stanovaše neko vrijeme „va vioni“ (Vienna, fr. Vienne), t. j. u Avignonu. Vladaše od god. 1370.—1378. God. 1377. vrati se iz Avignona u Rim, nastojeći, da učini kraj metežu u crkvi katoličkoj i da digne papinski pogled. Pomenutu bulu izdade godine 1371., „prvoga leta“ svoga papinstve.

Jezik je prijevoda — mislim naime, da je to samo prijevod — čakavski, koji pokazuje na sjeverno područje toga dijalekta. Javlja se naime glavna osebina: zamjena glasa ѣ kano *e:* sveta, smeńu, leto, tesnoga, presvetlago, telesni, telesnih; dva puta *i:* miseca, a odgovara izgovoru hrvatskog primorja i čakavaca istočne Istre. Toga radi upotrebih u svakoj dotičnoj skraćenici *e* mjesto ѣ isp(o)v(e)dnika, v(e)ki, v(e)čnimi i t. d. Mnogo puta stoji: *vêku v(e)čnimi, poslêdnem, bêžeće, tesnêjšago, sebê, naposlêd, vêrnih* i t. d., no i *sebe, vernih,* što je znak, da je u izgovoru ѣ = *e.* Slovo ѣ je katkada = ja: g. sing. *stavlen'ê, odabran'ê, obran'ê i t. d.* U sredini riječi nahodi se ѣ samo u jednom primjeru: *podѣloženo.* Kano znak poluglasa nalazi se glagoljski znak ъ u sredini i na kraju riječi, inače apostrof, ali prilično nepravilno. Često je izostavljen svaki znak, osobito kod spajańa prijedloga sa drugom riječi. Sve pojave poznate.

Znak kratice je obična kljuka nad riječju ili nekaki potez. Skraćenica ogroman broj. Ligatura ima vrlo mnogo: *ili;* suglasne skupine: *pr, ml, pl, vl, gd* i t. d. Ja sam svaku skraćenu riječ razriješio pometavši pročitano u zagrade, premda ni ova tačnost nije potrebna u spomeniku, kojega je dijalekt posve poznat.

Interpunkcija ima često, i to samo tačka, ali obično bez smisla, kao nešto zališno, kao neki nakit. Kušasmo pometati svoje znakove prema smislu. Još ima neki obli znak u značeńu glave, što je običajno u sredovječnim spomenicima, a vidi se u snimku. Ni ovaj znak ne odgovara uvijek logici.

Veliko slovo mnogo je puta kao nakit, a bez običnog danas značeńa. Duktus je uopće lijep, karakter uglasti. Samo su neka velika slova obla značajka i poznijih rukopisa. Velikih slova u ostalom nema mnogo. Kurzivnim oblicima jedva ima traga. — Toliko iz paleografije.

Ne znam, da li snimak odgovara prirodnoj veličini. Pergamene imadijaše pisac jedva toliko, da napiše sav tekst; zato je štedio prostorom. U početku upotrebljavaše nešto veća slova, pa sve sitnija prema kraju. Bula se često previjaše, pa je tekst na takim mjestima nečitljiv. Takih riječi ima ipak malo. Poradi sitnoga pisma tekst je uopće teško čitati prostim okom, u koga nije vid osobito oštar. Teško se tekst prepisuje radi svoga oblika. Pisac bješe osobito vješt glagoljskom pismu.

Spomenik ovaj pripada među ljepše uzorke glagoljskih rukopisa XIV. vijeka.

Грѣгорь рабь рабовь бож'ихь в'злюб'ленимь синомь, приуру енералу и б'ратии св(е)г(а)го п(а)вла пр'вога ремети*) реда, присеж'никомь регуле б(лаже)н(а)го августина биск(у)па исп(о)в(е)дника, на уг'рихь и по д'ругихь с'транахь сего света пос'тавленимь, т(а)ко садан'нимь". т(а)ко по нихь настанущихь, регул'ни животь приѣм'ши в в(е)ки. Регул'ни животь обирающимь пристоить се да будеть нимь ап(усто)лска помощь, а то зато, да би никому с'мен'ю противну в придан'и или нихь т̄ добра намишлен'ѣ т̄веде или мощ ча не буди с(в)етои регулности раз'б'ениѣ, н зато, о в'злюблени в г(осподи)ни бози с(и)о(о)ве, к в(а)шимь правимь прош'намь пристаемь м(и)л(о)ст(и)во, и клоштре в(а)ше, в' кихь з'бож'нимь служениемь настоите, подь бл(а)ж(е)н(а)го петра и н(а)шу приемлемо обару, из'дан'не буле пис'момь потв'рюемо. Наипрво то наредидивши(!), да редь потвр'ени по зак(о)нѣ, ки е по бозѣ и по б(ла)жен(а)го августина регули, в клоштрихь в(а)шнхь областию ап(усто)лску. На то да се з'на бити поставлень, к(а)ко вѣку в(ѣ)чними он'дѣ вв(е)мени неразломлено од'ржит се. Зато какове годѣ пошешионе или д'руга блага више реченихь клоштарь садаш'на, ке по пр(а)вдѣ и по зак(о)нѣ уд'рже, и ти напослѣдь з' допущтен'ем дара алмозине б(и)ск(у)повь или дара алмозинс т̄ кралевь али т̄ кнези или т̄ друзихь вѣрнихь, али друзими вѣрними правнми закони дарующе г(оспо)д(и)ну б(ог)у будите мог'ли имѣти, т'врда в(а)мь, и по вась настанущимь, и цела да пребуд(у)ть, кихь та влащими нмени ощемо имѣновати, в кихь в(а)ши к'лош'три есу пост(а)влени са в'сѣми к нимь пристоещими, то ѐ(=est) с' цр(е)квами, с' десетинами, с' в'рти, с виног'ради, с малинами, с' з(е)млами, с' дубравами и з д'рѣви плодовитими и неплод'ними, с' пашами на планинахь, на горахь, в д'рагах, с водами, и с малини и с пути и с'тазами и са всѣми друзими зак(о)ни и твpдинами и слободами своими, вань зложив'шн новину плода в(а)шега, ку руками в(а)шими или бл(а)гомь в(а)шимь тежите, т̄ ке новине още доселѣ нигдоре нн десетине приемаль, и т(а)кое т̄ приплода в(а)ше живине нигдоре т̄ в(а)сь взимати десетине или в(а)сь силити не смѣи. Такое допущамо в(а)мь попе и припросте, слобод'не и т̄везане сега света бѣже-

* Više ove riječi iznad prve vrste stoji napisano: єзусь, koja riječ, čini se, ne spada u tekst, a lijevo latinicom: 1371 inporta.. anno.

ще в д'ружбу в(а)шу приѣти, и тихь поли себѣ без в'сакога приговора удржати. А з'врхь тога преповедамо, да ниедному брату в(а)шему по учиненію профеша в клоштрихь в(а)шихь не достоит' се без лицен'ци приура в(а)шега енерала, т҃ложещи теснѣишаго реда с(ве)тихь, ис тихь клоштарь т҃ити. И ако би ки т҃шаль безь трв'динь оп'щинскихь и листи в(а)шихь, нигдорь ихь не смѣи приѣти ни обд'ржати. Зв'рхь тога тке(?) областию ап(усто)лску препов(е)дамо, да ниедань б(и)скупь и ни ини други, ки годи парлать наши ноте(?) или на друге стан'ке, то ѐ(-est') телес'не в(а)мь поити или на телес'ни судь за влаще бл(а)го или за влаще пошешионе в(а)ше силитн не смѣи, а ни клоштромь в(а)ш(и)мь за волю ставлен'ѣ редовь или за волю вища или за волю сабран'ѣ очитихь с'танковь прити или савкупити се смѣите, ни регулнаго обран'ѣ в(а)шего приура енерала смѣте б'рижити ни на обиран'ю ни на с'вржен'ю нега, ки ва оно вр(е)ме буде проти ш'татутомь реда в(а)шего, ниед'нимь зак(о)номь себе ва то пе вкладаите, и то т(а)ко прикладаю, да викариши и приури реда в(а)ш(е)го свому б(и)ск(у)пу, в кога б(и)ск(у)пии требиваю с почтен'емь свога реда, послуш'ни имаю бити, т(а)ко к(а)ко б(и)ск(у)пи проти ш'татутомь реда свога ниеднимь послухомь нима приправлати, т(а)кое за посвещение олт(а)ри п цр(е)кавь и за реен'е клирикь и т(а)кое за с(ве)то ул'е и т(а)кое за ко годѣ цр(е)кв(е)но светство, нигдоре т҃ в(а)сь за навад'но обрѣщен'е или другимь зак(о)н(о)мь нище т҃ в(а)сь с'мѣи потребовати ни взети. Да вса светства в(а)мь за бг̄а (бога?) б(и)ск(у)пи в' ваших б(и)ск(у)пиѣхь дати имаю. Ако ли би нехотили, допущамо вамь всѣмь, кимь коли катуличскимь будете хотеели(!) поити б(и)ск(у)помь и имѣющимь м(и)л(о)сть и о(п)щину ап(устол)ск(о)га стола ки н(а)мь допущену облас'тию в(а)мь даеть, ча просите. Ако ли столи в(а)шихь б(и)ск(у)пии праздни били би дот'лѣ, вса светства цр(е)квена т҃ ближнихь б(и)ск(у)пи приѣти слободно и без преповеди мозите, т(а)ко да напридь т҃ тога бс . . . и бл . . . . щимь ниед'не замѣри не буду, зач' доволе кр(а)ть вла . . . б(и)ск(у)повь образомь не морете имѣти ако би кѐ б(и)ск(у)пе римск(а)го стола, к(а)ко смо више рекли, м(и)л(о)сть и опщину имѣюще, кимь плно з'нан'е имате. При мнси (ѣ?) клоштарь в(а)шихь поити, т҃ ких би бл(агос)л(овле)ниѣ калежемь и с'витамь и посвещен'ѣ ол'т(а)ремь облас'тию ап(осто)л(ск(а)го стола приѣти

мозите. када т(а)кое опщин'ска устава з(е)мли или ладан'ю буде, допущамо в(а)мь затворити д'варй, и вань заг'нав'ши проклетце и уста(в)нике, не звонив'ше в з'воне. Ако ви к'риви нѣсте в тои устави, не на гл(а)сь, на полахку чтуще, з'бо-жни офицій рците, криз'му ш(а)кое и с(ве)т(о) уле, посвещен'е ол(та)рй или цр(е)кавь. Реен'е клѣргь, ки се имаю редити т б в(а)шихь б(и)ск(у)повь, да приемлете, аво су катулически терь имаю м(и)л(о)сть и оп'щнн(у) стола римск(а)го, терь та ис'та светств(а) буду в(а)мь хотели дати без' всаке хин'бе. Звр'ху тога т(а)кое преповедамо тв'рдо, к(а)ко в кумфинихь в(а)шихь нигдоре без' допущен'Ѣ б(и)ск(у)пов в(а)шихь и в(а)сь капелу или молителницу з'нова зидати или поставити не с'мѣи, вань з'ложещи и имѣющи буле б(и)ск(у)повь рим'скихь, и зато нове и непристоеще по ризи т б арх(и)биск(у)повь или б(и)ск(у)повь и ар'хипрв(а)цовь, дикановь и т(а)кое всѣхь цр(е)квеннхь и иних телеснихь строит(е)ль т б в(а)сь са всѣма не пущамо взимати; и т(а)кое погребе в' клоштрихь ва-шнхь допущамо вс(а)кому слободну бити и да нихь дивициону и послѣднои воли, ки се в' тихь ис'тихь клоштрихь покопати зибрали бу(д)у, т бложещи, т б ких би ки в проклетстви били подь уставу, или очити ожур'ници, и в том' се нигдоре нима противити. И т(а)кое вань зложещи пр(а)вде онихь цр(е)кавь, т б кихь мр'тва т(е)л(е)са т бемлют' се. Т(а)кое и десетине и пошешионе пристоеще по з(а)кону к пр(а)вдамь клоштромь в(а)шемь, ке десетине или пошешионе прос'ти люди удр'же, т бкупити и по законѣ ослободити из рукь нихь и т б цр(е)кавь, х кимь те ис'те десетнне пристое, слободна в(а)мь б(у)ди. На то н(а)ша область и мощь. Када т(а)кое в(а)шь приурь енераль ум'ре или по немь кихь годѣ настанущихь, нигдоре ондѣ подь-ложено шегаву хитростию или силу, не смѣи, се пост(а)вити, нере кога бра т ѣ опщинскимь допущениемь или т брѣе векша страна и старшнхь света по бозѣ и по регули б(л)ажен(а)го август(и)на промислеть из'б'рати, миру т(а)кое и покою в(а)-ш(е)му отачаску ск'рб'ю провидѣтн, т(а)кое хотеще областйю ап(усто)лску т'врдо ус'тавламо и под' страхь проклет'ства пре-поведамо, да нигдоре в' ваших кум'финихь или котарихь или хижь и домовь в(а)шихь ч(лове)ка ѣти или тад'бину и раз'бои учинити или огань пустити или убиство учинити с'мел' би, али люди к домомь в(а)шимь гредуще, али т б нихь вращающе се, кимь коли зак(о)номь брижити не с'мѣи. Дарь б(ог)у на

час'ть и домовь в(а)шихь в меѣхь или в кумфинихь в(а)шихь, не т(а)кмо ви и б͠р(а)ѣ в(а)ша дапаче и д'рузи п'лнь мирь имаю и покои. И т(а)кое в'се слободн'(!) и тврдине ͠о преминувшихь пред нами н(а)ш(и)хь б(и)ск(у)пи рим'скихь в(а)шимь клоштромь допущенихь; и т(а)ко слободе вань взете ͠олучен'ѣ ͠о телес(н)ихь порѣзи ͠о крали и ͠о кнези и ͠о д'рузѣхь вѣр'них, разумн'о в(а)мь допущенихь областию ап(усто)лску потвр'юемо из дан(аш)нега пис'ма буле тврдо потвр'юемо. Хощемо т(а)кое и тврдо зап(о)в(е)дающе, к(а)ко сав'сима нинед'ному ч(лове)ку не достоитсе више р(е)чене клош'тре смѣниемь бржити или нихь пошеши(оне) ͠онети или ͠онети држати или в нихь поманкати или кимигоди и д(ру)зими .... (бри)жити ихь, не смѣите, да та вса цел .... будуть онимь, кимь за обару и за мощь и за укрѣплен'е допущена са всими пристоещимн ужитки, вань изложив'ши ап(усто)лск(а)го с'тола. Ако ли би потлѣ цр(е)к'вени или телесни областники те н(а)ше буле писму видещи проти нему с'мели би противити, другочь и тричь опоменувши ихь, ако грѣха свога и задоволно учинениемь не оправи область и почтен'ѣ свога, знаи се не имѣти достоѣнства, и грѣшан се зб̃ожному суду знаи бити, за свое худ .... и ͠о пресветлаго т(е)ла и кр'ви бож(и)е и ͠о г(осподин)а сп(а)с(и)т(е)ла ͠олучень буди и проклеть; и т(а)кое на послѣднемь судѣ положен буди в паклену муку. А всѣмь людемь, ки више р(е)чене клоштре удрже, в нихь законихь и в нихь пр(а)вдахь и помагаю удржати. Буди мирь г(осподин)а н(а)ш(е)го ис(ухрист)а н(а) нихь, т(а)ко да ту плодь добрихь дѣль примуть, а у теснога суд'ца плащу вѣчн(а)го мира амень. Дань ва виони по рукахь п(е)тра титол(а) с(ве)те анастасие прозвитер' гардинала с(ве)те рим'ске цр(е)кве вицекан'цилира. ꙮ. (16.) д(а)нь мисеца дектебра .Ⰲ. (9.) ин'диц(и)онь б(о)жиѣ роиства. Леть Ⱚ.Ⱎ.Ⱃ.Ⰰ. (1371.) бискупие гргура г(оспо)д(и)на папе. ⰀⰊ. (11.) прво Лето.

Corrigenda.

Strana	2.	redak	8.	gore	mjesto	1788	ima biti	1708.
„	7.	„	3.	dolje	„	Ragiaque	„	Regiaque
„	11.	„	14.	gore	„	commendas	„	commendans
„	13.	„	11.	dolje	„	Essekiendis	„	Essekiensis
„	15.	„	6.	gore	„	dnobus	„	duobus
„	16.	„	12.	dolje	„	adontes	„	ado(ra)ntes
„	17.	„	6.	gore	„	Congregationes	„	Congregationis
„	18.	„	14.	dolje	„	sefultus	„	sepultus
„	18.	„	7.	„	„	Valcorarini	„	Valcovarini
„	20.	„	18.	„	„	Essek	„	Essek
„	24.	„	5.	gore	„	0	„	10
„	25.	„	21.	„	„	Huna	„	Hunc
„	27.	„	6.	„	„	Andetsperger	„	Andelsperger
„	28.	„	12.	„	„	Patrievcze	„	Petrievcze
„	„	„	16.	„	„	Hicronymus	„	Hieronymus
„	31.	„	4.	„	„	Denno	„	Denuo
„	„	„	6.	„	„	muntium	„	nuntium
„	„	„	13.	„	„	monibus	„	manibus
„	34.	„	4.	„	„	Eiminent	„	Eminent
„	35.	„	1.	„	„	Tripskoru	„	Tripskorn
„	36.	„	8.	dolje	„	B. Maria	„	B. Mariae
„	38.	„	9.	„	„	Bona ventura	„	Bonaventura
„	42.	„	9.	gore	„	formidolase	„	formidolose
„	44.	„	7.	„	„	eriim	„	etiam
„	„	„	10.	„	„	doravit	„	duravit
„	49.	„	17.	„	„	Josephus II. Romanos.	„	Josephus II. Romanor.
„	„	„	6.	dolje	„	finane	„	finane (!)
„	57.	„	7.	gore	„	interieris	„	inferioris Slavoniae
„	„	„	16.	„	„	halitus	„	habitus
„	59.	„	5.	„	„	Extincti	„	Extinctio
„	63.	„	14.	dolje	„	episcopatibus	„	episcopalibus
„	69.	„	16.	gore	„	Adrianus Lehr	„	Adrianus Lohr
„	72.	„	5.	dolje	„	Sigismundo Sohön	„	Sigismundo Schön
„	„	„	8.	„	„	antimerid.	„	antemerid.
„	„	„	10.	„	„	inreligione	„	in religione

Strana	77.	redak	16.	dolje	mjesto	Boro Seau	ima biti	Baro Seau
„	78.	„	11.	„	„	Hora l.		Hora 1.
						fomerid.	„	pomerid.
„	79.	„	9.	gore	„	Francisus bar.		Franciscus bar.
						Balcsevich	„	Tkalcsevich
„	80.	„	1.	„	„	aecepit	„	accepit
„	„	„	14.	dolje	„	Augustu	„	Augusta
„	81.	„	1.	„	„	millibu semit.	„	millibus emit.
„	84.	„	4.	„	„	Tabula tujus	„	Tabula hujus
„	87.	„	8.	„	„	catholicis	„	catholices
„	88.	„	6.	„	„	Mathias Summa	„	Michael Summa
„	91.	„	17.	gore	„	dictalium	„	dietalium
„	97.	„	17.	„	„	inqua	„	in qua
„	98.	„	15.	„	„	fidei	„	fidei
„	102.	„	18.	„	„	matitina	„	matutina
„	„	„	19.	„	„	Drarum	„	Dravum
„	107.	„	14.	„	„	30	„	10
„	110.	„	7.	dolje	„	confina	„	confinia
„	113.	„	3.	gore	„	November	„	November
„	114.	„	22.	„	„	in dioesusi	„	in dioecesi
„	„	„	26.	„	„	Quiq. Eccles.	„	Quinque Eccles.
„	„	„	30.	„	„	Autonium	„	Antonium
„	117.	„	6.	„	„	ab reportatam	„	ob reportatem
„	118.	„	14.	dolje	„	resulutionem	„	resolutionem
„	119.	„	16.	„	„	Mohacsimum	„	Mohacsinum
„	124.	„	5.	„	„	Cecebratus	„	Celebratus
„	130.	„	9.	gore	„	trovisienses	„	trevisienses
„	132.	„	13.	dolje	„	Vilhelmus		Vilhelmus
						Sehmidl	„	Schmidt
„	141.	„	17.	gore	„	prae atacti anno	„	praeattacti anni
„	146.	„	19.	dolje	„	Cecebrata	„	Celebrata
„	147.	„	3.	gore	„	Foricitate	„	Ferocitate
„	150.	„	4.	„	„	phalaux	„	phalanx
„	153.	„	11.	„	„	ho. 10. mat.	„	hora 10. mat.
„	154.	„	2.	„	„	post dietam	„	post dictam
„	„	„	18.			d. Csarvrak	„	d. Csavrak
„	155.	„	15.	dolje	„	hacc	„	haec
„	156.	„	16.	gore	„	forum pscato-		forum piscato-
						rium	„	rium
„	161.	„	12.	„	„	dom. Emeriens	„	dom. Emericus
„	162.	„	16.	dolje	„	urbis.	„	urbis, accepit
„	167.	„	4.	„	„	minister pro-		minister pro-
						vinciales	„	vincialis
„	168.	„	3.	„	„	ubiqui	„	ubique.
„	169.	„	1.	„	„	prae imore	„	prae timore
„	171.	„	13.	gore	„	jam anteo	„	jam antea
„	175.	„	6.	„	„	Georgius, Spiesz	„	Georgius Spiesz

Strana	175.	redak	13.	gore	mjesto	Koharavich	ima biti	Koharovich
„	176.	„	6.	dolje	„	negotrio	„	negotio
„	189.	„	18.	gore	„	occoepit	„	accoepit
„	193.	„	16.	„	„	doposuerunt	„	deposuerunt
„	„	„	25.	„	„	qrod	„	quod
„	195.	„	4.	dolje	„	ergo	„	erga
„	206.	„	2.	„	„	mimister	„	minister
„	517.	„	14.	„	„	đispositus	„	dispositus
„	220.	„	18.	gore	„	Intantia	„	Instantia
„	229.	„	5.	„	„	Lnth.	„	Luth.
„	235.	„	5.	„	„	conserratorio	„	conservatorio
„	„	„	7.	„	„	conservotorium	„	conservatorium
„	240.	„	8.	„	„	Eranja Dolovca	„	Franja Dolovca
„	244.	„	8.	„	„	firmum	„	fimum
„	249.	„	9.	dolje	„	festam	„	festem
„	255.	„	13.	„	„	Kronemwerk	„	Kronenwerk
„	258.	„	10.	„	„	indutos	„	indutus
„	„	„	14.	„	„	milesarmatus	„	miles armatus
„	259.	„	18.	gore	„	vicearchidia-comus	„	vicearchidia-conus
„	261.	„	1.	dolje	„	regale [!]	„	Regele
„	265.	„	4.	gore	„	Gerget	„	Gergel
„	266.	„	15.	„	„	Tritica	„	Tritici
„	„	„	23.	„	„	et	„	est
„	267.	„	7.	„	„	arciariorum	„	asciariorum
„	272.	„	18.	„	„	Emi aciculas 20	„	Emi aciculas a 20
„	274.	„	14.	„	„	ete	„	etc.
„	276.	„	1.	„	„	Hoffsauer	„	Hoffpauer
„	282.	„	5.	„	„	magnaficum	„	magnificum
„	285.	„	14.	„	„	canificem	„	carnificem
„	292.	„	16.	„	„	Esse	„	Essek
„	293.	„	3.	„	„	lectrum	„	lectum
„	405.	„	5.	„	„	Ex notatione quoad	„	Ex notatione, quoad
„	411.	„	13.	„	„	ч	„	ч
„	414.	„	8.	„	„	Карьштенне	„	Карьштенис
„	„	„	2.	dolje	„	ꙁ	„	ꙁ
„	449.	„	9.	„	„	ıѧ	„	ıѧ

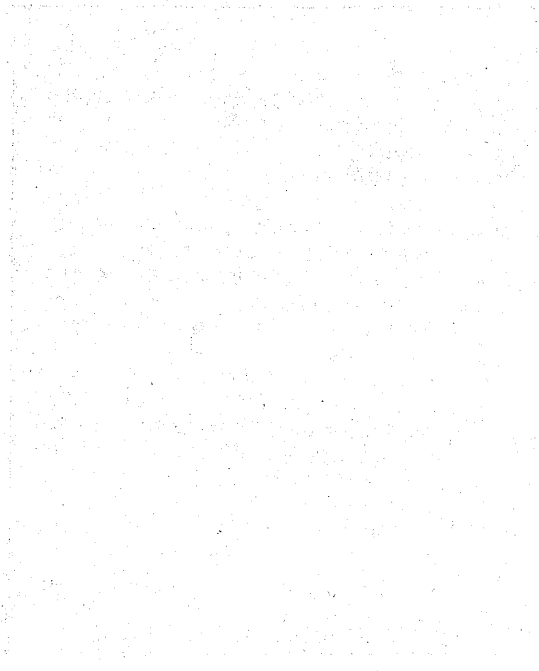

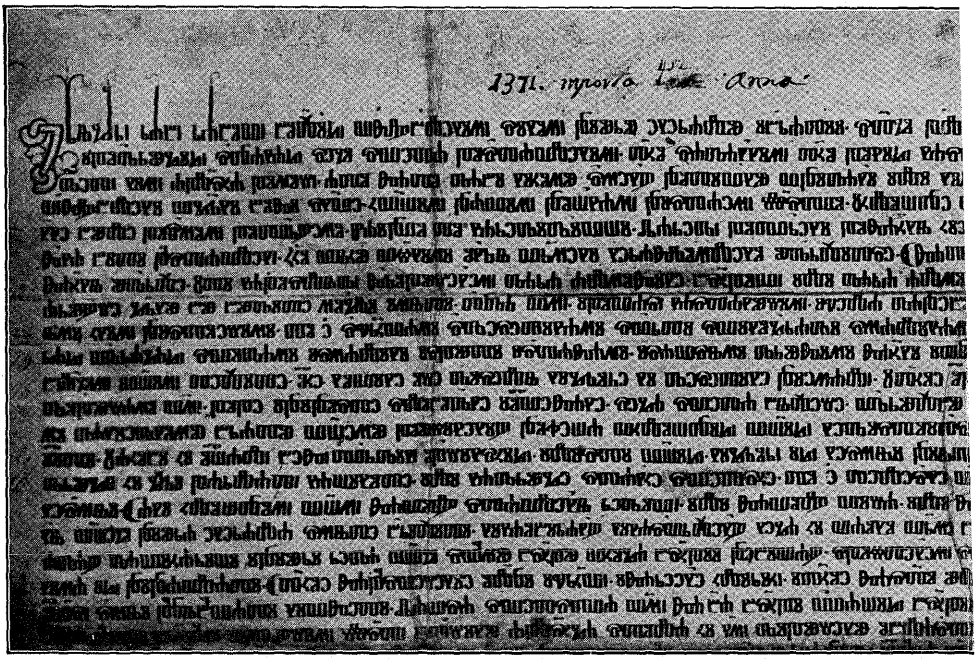

FACSIMILE (NEŠTO POVEĆ

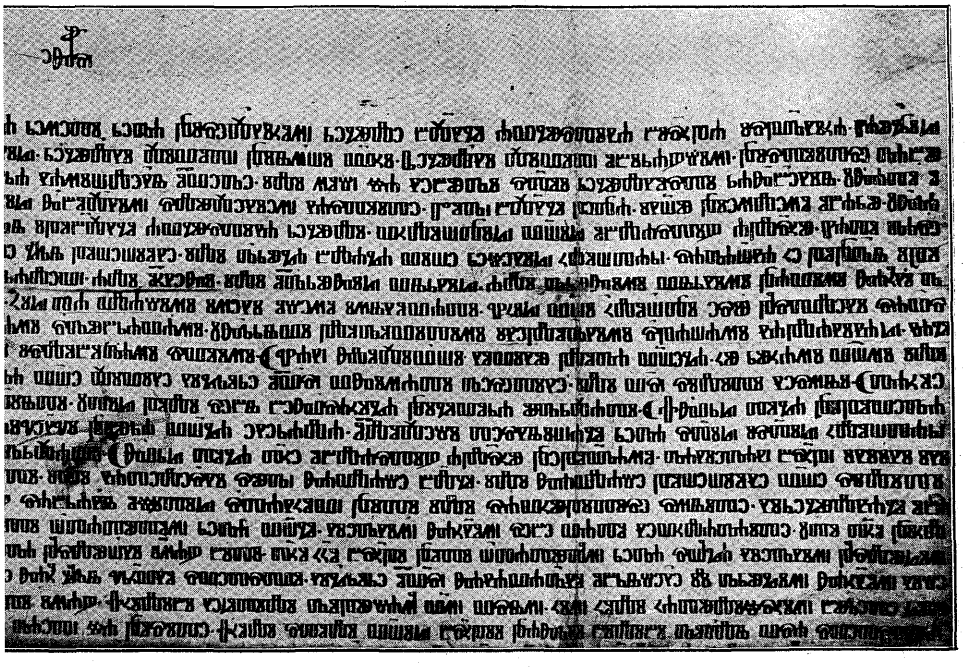

RVIH VRSTA PRIJEVODA.